ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 1 ՅՈՒՆԻՍ

SAMEDI 1er JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9620 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9620

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹԷՈԴԻԿ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 35ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

«Տարեցոյցիս տպագրութեան այս հանգրուանին՝ այսօր, 24 Մայիս 1928, Թէոդիկ յանկարծական մահուան մը հարուածին տակ՝ թողուց գիրն ու գրիչը առ յաւէտ»:

Այս տողերը, սեւ շրջանակով եւ գլխագիր տառերով, կը գրաւեն 249րդ էջը Ամէնուն Տարեցոյցի 1929ի հատորին, որ, աւա՛ղ, վերջինը պիտի ըլլար:

«Մասիս» տպարանի (208պիս Լաֆայէթ փողոց) առաջին յարկին վրայ, ճիշդ Յառաջի խմբագրատան կից անշուք խցիկի մը մէջ կ՚ապրէր Թէոդիկ, որ իր կնոջ՝ դրագիտուհի Արշակուհիի կանխահաս մահէն վերջ չէր վերամուսնացած ու կ՚ապրէր վանականի, իսկական զարիբի կեանք, ամբողջովին նուիրուած խմբագրութեանը իր «Տարեցոյց»ին, զոր կը ջանար տարուէ տարի աստիճան մը աւելի ճոխացնել:

Ապրելով իր դրացնութեան մէջ, ամէն օր ականատես կ՚ըլլայինք իր տքնաջան աշխատանքին, որ ֆիզիքապէս կը մաշեցնէր զինքը:

Սովորականին պէս այդ գիշեր ալ մինչեւ ուշ ատեն աշխատած էր: Առաւօտուն մեռած գտանք զինքը, մահճակալին քով դետին ինկած, գլուխը արիւնլուայ:

Կ՚իյնար պատնէշի վրայ, համեմատաբար երիտասարդ տարիքի մէջ, տակաւին աշխատելու եւ արտադրելու եռանդով լի:

Թէոդիկ Լապճինճեան հայ գրականութեան ասպարէզը մտաւ դարուս սկիզբը, Պոլսոյ Մանգումէի Էֆքեար օրաթերթին մէջ հրատարակելով «Կեանքի հատորէն փրցուած էջեր»ը,— որոնք ետքէն կազմեցին Կաղանդ անունով գիրք մը—, ինչպէս նաեւ Ճանչւոր դէմքերը, որոնց թիւը հասաւ վաթսունի:

Անխոնջ պրպտող եւ ուսումնասիրող, փոշիներու տակէն հանած եւ կորուստէ փրկած է ծանօթ գրագէտներու եւ ազդային դէմքերու բազմաթիւ նամակներն ու անտիպ էջերը:

Գրականութենէն զատ մշակած է նաեւ բանասիրական ճիւղը՝ գրի առնելով Պոլսոյ հայեվարը անուն ժողովրդական բառդիրքը, որ 1905ին պսակուեցաւ Իզմիրեանց առաջին մրցանակով:

Գրերու դիւտի 1500ամեակին եւ հայկական տպագրութեան 400ամեակի զոյգ յորելեաններուն առթիւ 1912ին հրատարակեց Տիպ ու Տառը, արդիւնք համբերատար ու խղճամիտ աշխատանքի:

Զինադադարի օրերուն, 1919ին լոյս ընծայեց Յուշարձան ապրիլ 11ի հատորը, նուիրուած Մեծ Եղեռնի զոհ մեր մեծ նահատակներու յիշատակին:

Այս բոլորէն վեր իր անունը անբաժանելիօրէն կապուած է Ամէնուն Տարեցոյցին հետ, հոմանիշ ըլլալու աստիճան:

Տարեցոյցի հրատարակութեան ձեռնարկեց 1907ին, Համիտեան բռնակալութեան ամենադաժան օրերուն, երբ գրաքննութիւնը կաշկանդած էր լեզու եւ գրիչ: Հակառակ բոլոր սեղմումներուն, Թէոդիկ կրցած էր հետաքրքրական նիւթերով զարդարել իր Տարեցոյցը:

Օսմ. Սահմանադրութենէն վերջ լեզուները բացուեցան: 1910էն մինչեւ 1915 Թէոդիկ իր Տարեցոյցին երկրորդ խորագիրը դարձուցած էր «Ազատ Հայուն պըզտիկ Հանրագիտարանը»:

Երկար չտեւեց սակայն խաբուսիկ «ազատութիւն»ը: Ոճրագործ Իթթիհատը փնտռել տուաւ Սուլթան Համիտը:

Թէոդիկ ձերբակալուեցաւ 1915 Ապրիլին: Նոյն տարուան Տարեցոյցին մէջ հրատարակած էր 1897 Յունուար 6ին Զէսթրի (Անգլիա) Հավարտըն արուարձանի եկեղեցիին մէջ ի պատիւ Կլէտսթընի եւ կնոջ տեղի ունեցած հանդէսի մը նկարագրութիւնը եւ մեծ հայասէրին խօսած ճառը: Հայ լրտեսներ մատնած էին զինքը:

«Հազիւ քանի մը օրուան բանտարկեալ, ահա՛ կը լուսնար Ապրիլ 12ի կիրակին, «Կարմի՛ր Կիրակին» — ըստ օրացոյցի եւ ըստ հայ կոտորածի պատմութեան, — եւ ես կը տեսնէի մեր շէնքէն քանի մը կանգուն անդին՝ Մէհտէրխանէի մէջ լեցուիլը Պոլսահայ մտաւորական դասուն, յաջորդ օրն իսկ աքսորուելով համախումբ եւ դէպի սպանդ վարուելով», կը գրէր Թէոդիկ իր Տարեցոյցի 1916 – 1920 միացեալ հատորին մէջ (էջ 7):

1916 Ապրիլին բանտէն արձակուելով աքսորուեցաւ եւ մինչեւ Զինադադար ապրեցաւ Տաւրոսեան լեռներու բարձունքը՝ Պէլէմէտիք – Պօզանթըի շրջանը:

Դաշնակիցներու կողմէ Պոլսոյ պարպումէն վերջ, Թէոդիկ ալ հետեւեցաւ գաղթականներու կարաւանին եւ պահ մը Յունաստան մնալէ վերջ եկաւ Փարիզ, հոն շարունակելու համար իր սիրած գործը:

Իր Տարեցոյցի տասնեւութ հատորներն ու «Տիպ ու Տառ»ը իրեն ապահոված են անմոռանալի անուն մը հայ գրականութեան մէջ:

Թաղուած էր Փանթէնի գերեզմաննոցը: Փարիզի Հայերը բոլորովին մոռցան զինքը: Գրողներու Միութիւնը այց մը անգամ չկազմակերպեց իր գերեզմանին: Ո՛չ ոք մտածեց նաեւ վաստակաւոր գրական մշակին աճիւնները փոխադրել Պանեէօ՝ Հայ Մտաւորականներու մասնաւոր դամբարանը:

Ո՞ւշ է արդեօք:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

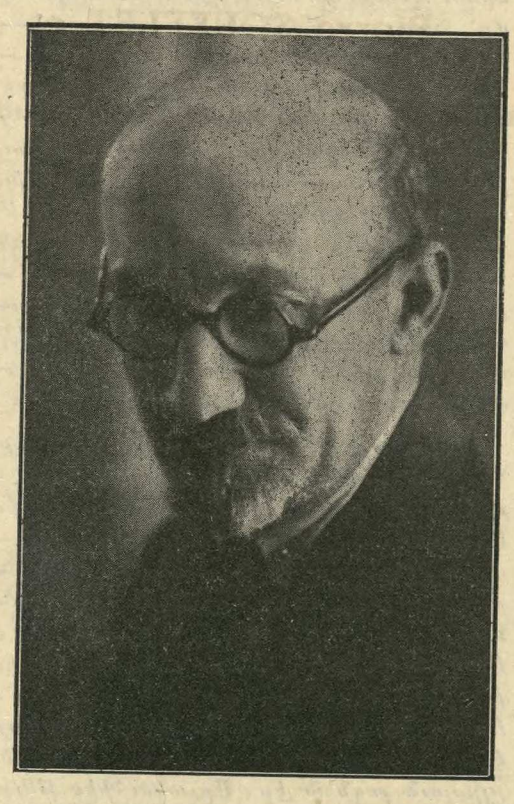

ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ

Ինէ զատ մարդ չկայ: Գաւիթը կեցեր եմ, լուռ, մտամփոփ եւ անյարիր, կարծես նոյնացած՝ քարէ սիւնին հետ որուն թիկունքս եմ տուած:

Լուր օր մըն է: Նոր լուսնալու տարտամ պայծառութիւն մը ունի ցորեկը: Միջոցին մէջ, տրտմութիւն ու ձանձրոյթ կը ծփան ծուլօրէն. այնքան զոց է երկինք եւ այնքան դանդաղ՝ անձրեւը:

Դամբանական լռութիւն մը համագրաւած է եկեղեցին: Ներսը, կողմնակի որմերէն ու խոյակներէն դուրս սլացող դաճէ հրեշտակներու ուսին՝ Սուրբի պատկերներ «անդէն»ը խոկալու ցոլք մը կը պահեն իրենց մարած նայուածքին խորը: Զահերը, կամարէն կախ, իրենց բիւր բիւր պրիսմակներուն արցունքներով՝ կը ձեւացնեն շատրուան մը հալած արծաթի:

Ո՛չ մէկ պլպլանք ձէթի՝ կանթեղներու բիւրեղ բաժակին վերեւ. ո՛չ մէկ վառք՝ կերոններու կտուցին: Առ Աստուած ընծայուելիք այդ լուսեղէն յարգանքըհիմա հաւատացեալներու ներկայութեանը միայն տեղի կ՚ունենայ, ցոյցի եւ հաշիւի այս դարուն մէջ:

Հեռուն, բեմին առաջքը, բաց ձգուած Սաղմոս մը գրակալին վրայ, որուն ստորին լուսանցքները խանդրած եւ ուռեցուրած են թղթատումէ, անդին, վանդակորմին ծնօտէն կախ՝ շուրջառ մը դիակնակերպ ձգուած, տէր պապային արտորնօք հանուիլը ողբացող դիրքով մը:

Աւագ խորանին աստիճաններուն վրայ դիզուած են շար ի շար ամբողջ կտիրքը Տաճարին, — խաչեր, խաչկալներ, թաւշափայլ աւետարաններ, աշտանակներ, մասունք ու ծաղկանօթ, — բոլորն ալ թառած ոսկեճամուկ սփռոցներու վերեւ: Ու խորանին բարձունքը, կաթողիկէն կը կանգնի՝ իր երեք խաչակիր ոսկեձոյլ սաղաւարտներուն դմբէթումով, դէպի կորնթարտ ձեղունն ամբարձիկ:

Կաթողիկէին ճիշդ տակը, մէկ քառակուսիի մը մէջ՝ կը պարուրուի ահա պատկերը Մեծ Վարդապետին: Վեր բըռնած է Ան իր աջ ձեռքը, երրեակ մատներու օրհնաձիր դիրքով մը, եւ վեր՝ ուղղած՝ իր ականողիքը. նայուա՛ծք որ համակ սրբութիւն է եւ օծութիւն, համակ ներո՛ւմ ու խորհուրդ:

Կը նայիմ, գորշ գոյներու ծփումին տակ ուրուանկարուող այդ հանդարտ դէմքին է որ կը նայիմ անքթիթ, մոռցած դուրսի թացն ու մեռելութիւնը կանթեղներուն: Քեզի նայիլը, ո՛վ Յիսուս, աղօթել է արդէն ...:

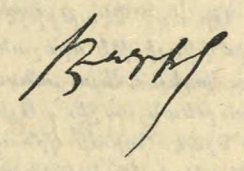

ՆԱՄԱԿԷ ՄԸ

Ճիշդ այս օրերուս կ՚ոգեկոչէի մօբարիս յիշատակը, տեղեկանալով այն կրօնական եւ աշխարհական հանդիսութեանց, որոնք կատարուած են Փարիզ, հայ մտաւորականներու հաւաքական գերեզմանին վրայ: Ի՛նչ թշուառականներ ենք: Չկրցանք նոյնիսկ, գերեզման մը ապահովել մարդուն, որ այնքան գուրգուրանք ցոյց կուտար անցեալի նիւթական հետքերուն.— զարդագիր մագաղաթներ, հին ձեռագիրներ, դեղնած նկարներ, հնամեայ առարկաներ եւ աւերակներ:

Կը խորհիմ թէ կարելի է Թէոդիկը նկատել իբրեւ ինքնատիպ լրագրող մը, ըսել կ՚ուզեմ սովորականէն դուրս լրագրող մը: Ոչ մէկ կապ ունի գրականութեան հետ (ասիկա ճիշդ է մեր գրողներուն մեծ մասին համար): Գիտենք թէ իրեն ինչ կը պակսի: Բայց կրնա՞նք ճըշգրիտ կերպով գիտնալ թէ ի՞նչ բան զինքը կը փրկէ մոռացութենէն:

Թէոդիկ բանաստեղծ մըն է, կասկած չկայ: Բանաստեղծական խառնուածք ունի զինքը հրկիզող անշէջ բոցին բերումով, իր սիրատոչոր հոգիով, իր սրբազան խենթութեամբ, իր անմեղութեամբ: Այո՛, պարզ մըն էր, բառին լաւագոյն իմաստով, վճիտ անձ մը որ սիրահար էր հայկական գրականութեան: Ոչ նախանձ ունի, ոչ բարկութիւն, ոչ ատելութիւն..

ՇԱՀՆՈՒՐ

Սէն – Ռաֆայէլ 22/Ե/ 63

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Ընկերվարական կուսակցութեան համագումարը բացուեցաւ Հինգշաբթի օր, համայնավար բազմաթիւ դէտերու ներկայութեան:

Առաջին առթիւ կարելի չէ յստակ գաղափար մը կազմել թէ ի՞նչ է հաշուեկշիռը: Երկու կէտեր նշմարելի են: Նախ երիտասարդներու միջամտութիւնը բազմաթիւ անգամներ ապա այն խիստ քընդատութիւնը որու առարկայ եղաւ Կի Մոլէ: Պատգամաւորներէն մէկը առաջարկեց նոյնիսկ որ ընդհանուր քարտուղարը հեռանայ այլեւս: Ծանօթ է որ 15 տարի է որ Կի Մոլէ կը վարէ այդ պատասխանատու պաշտօնը ինչ որ պատճառ եղած է զինքը կոչելու «Մշտնջենաւոր քարտուղարը»:

Ընդհ. ձեւով փափաք կայ շարքերը վերանորոգելու: Մօրուա յայտնած է նոյնիսկ թէ կուսակցութիւնը պէտք է պատրաստէ 2000 թուականը եթէ չուզեր պատմական յուշարձանի վերածուիլ: Կ՚ուզեն փոխել մտայնութիւնը, ի հարկին «ցնցել ծառը»: Ուրիշ պատգամաւոր մը՝ Պուպիէն աւելի յստակ է, չի ծածկեր մտքերը, չի ծամծմեր բառերը. — «Երբ երկիրը ընկերվարական կուսակցութեան պնդերականութեան մասին կը խօսի, կը մտածէ՝ Կի Մոլէ: Ուրեմն ան է գլխաւոր արգելքը վերանորոգման ճամբուն վրայ, ուրեմն պէտք է քաշուի»: Պուպիէնի համար կուսակցութիւնը պատեհապաշտ դարձած է: Դէմ է համայնավարներու հետ որեւէ զինակցութեան.— «Ամբողջ կեանքս պայքարած ըլլալով համայնավարներու դէմ, կը խորհիմ թէ համայնավարութիւնը ապագային չի պատկանիր այլ՝ անցեալին»:

Նոյն գաղափարները ունի Ֆրանսիս Լենառ որու համար «համայնավարներու հետ զինակցութիւնը անելն է»: Իր ելոյթը կը վերջացնէ Ժօրէսի մէկ խօսքով. — «Մոխիրը պահպանելու չենք: Անոր տակը եղած բոցն է զոր պէտք է վերարծարծենք եւ փոխանցենք»:

Յիշենք նաեւ թէ Փոփիւլէռի տնօրէնը՝ Ռընէ Նեժըլէն հրաժարեցաւ իր պաշտօնէն խոր տարակարծութիւններ ունենալով ընդհ. քարտուղար Կի Մոլէի հետ: Նեժըլէն կը բացատրէ.— «Կի Մոլէի համարՓոփիւլէռ պէտք է միայն կուսակցութեան օրկանը ըլլայ, իսկ իրեն համար թերթին սիւնակները բաց պէտք է ըլլան, բնորոշուելիք ձեւի մը տակ, անոնց առջեւ որոնք, թէեւ ձախ, ընկերվարական չեն»: Նեժըլէն պատկերալից բացատրութիւն մըն ալ կուտայ.— «Պէտք է կուսակցութեան դուռը բանալ, անշուշտ, բայց նաեւ՝ պատուհանները»: Իր պաշտօնը ստանձնեց Ժեռար Ժաքէ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ բանակը մաքրագործումներու կ՚ենթարկուի, Պենկովսկիի խնդրին իբրեւ հետեւանք: Մառեշալ Վառէնցով որ խորհրդային ռազմավարական հրթիռներու ընդհ. հրամանատարն էր, պաշտօնանկ եղաւ եւ կորսնցուց նաեւ իր զինուորական աստիճանը: Կարգ մը զրոյցներու համաձայն այս «պատիժները» երեք ամսուան հնութիւն ունին: Խորհրդաւոր կը մնայ նաեւ գնդակահարուած Պենկովսկիի աներհօր անձնաւորութիւնը որ վերջերս մահացած անուանի զօրավար մըն է:

ԱՆԳԱՐԱՅԻ մէջ Զօր. Ճեմալ Թուրալ զեկոյց մը հրատարակեց ուրկէ կը յայտնուի թէ Մայիս 20 – 21ի ձախողած պետական հարուածի հեղինակները պիտի դատուին գալ շաբթու:

ԹԷՈԴԻԿ

ԽՄԲ.— Շահան Շահնուրի հետեւեալ յօդուածը լոյս տեսած է 1929, Մայիս 24ին, Յառաջի այս նոյն սիւնակներուն մէջ, Թէոդիկի մահուան տարելիցին առթիւ: Շահնուր այն բացառիկ գրողներէն է որուն ըսածը չի հիննար: Առաջին էջը հրատարակած ենք ինչ որ այսօր, 34 տարի յետոյ, կը խորհի Թէոդիկի մասին, բայց ընթերցողը պիտի տեսնէ թէ երէկ ալ տեսածը ճիշդ էր եւ այն ատեն արդէն իր սուր դիտողութենէն չէր վրիպած հայ մտաւորականին սեւ ճակատագիրը:

×

Երազելու չափ խորհեցայ այս գրութեանս վրայ: Երազիս դեռնուղիէն անցայ ստուերներով ողողուած խուց մը որ Թէոդիկի սենեակին փոխուեցաւ, նստայ մօբարիս սեղանին առջեւ, ի՛ր տեղը, եւ կարմիր գրիչովը սկսայ այս յօդուածս: Գրեցի.

« Անցեալ տարի ճիշդ այսօր էր որ Թէոդիկ մեռաւ:

« Այդ օրը կեանքիս օրերուն է՛ն տը-խուրը եղաւ »:

Ճիշդ քովս բազմած Թէոդիկ քիթը անցուց ակնոցին, գրածս կարդաց, եւ չզսպուած դժգոհութեամբ մը բացագանչեց.

— Թի՛ւ, մէ՛կ բանը գրել չսորվեցար դնաց: Աս շունչանորդի բանը ասա՛նկ կը գրեն:

Եւ էջը դարձնելով գեղադրեց.

« Հեռու, շրուշակի եւ չկօթակի կապանքներէն մաղապուր ճողոպրած Թէոդիկի մահուած գոյժը առնելուդ՝ փշաքաղեցայ »:

×

Թէոդիկ ծնաւ մեծ հրդեհի մը յաջորդ օրը, դժբախտութեան մը գիշեր, վրանի մը տակ: Մինչ մայրը ողբ ու կոծ կ՛արձակէր կրկնելով թէ ինչպէս պիտի կարենան վերաշինել տունը, «Լապճինճի»ն պատասխանեց. «Մանչս ողջ ըլլայ »:

Եւ Թէոդիկ մեռաւ աննախընթաց հրդեհի մը յաջորդ օրը, ազգային դժբախտութիւններու գիշերին մէջ, գրեթէ կըրկին վրանի մը տակ: Ի՞նչպէս պիտի շինենք մեր տունը: Կարծես Թէոդիկ ցոյց կուտայ իր 23 տարեկան մանչը, տքնութեան, յարատեւութեան, կիրքի զաւակը, որ կը կոչուի «Ամէնուն Տարեցոյցը»:

Չափազանցութիւնը մէկ կողմ:

Ինչ որ ալ ըլլայ, բազմաթիւ արժէքներու դժբախտ սնանկութենէն վերջ, կրկին մտքի եւ գրչի աշխատաւորներուն կ՛իյնայ շինարարութեան հոգը: Ի՞նչ դեր կատարեց Թէոդիկ այդ աշխատանքին մէջ, բայց մանաւանդ, դեռ ի՞նչ դեր կրնայ կատարել վաղուան օղակներու շղթայաւորումին մէջ:

Ոչ ոք պիտի կարենար յաւակնիլ այս նեղ սիւնակներով պատկերացնել Տարեցոյցներու նահապետին անձն ու երկը: Ես ալ հարեւանցի գրախօսական մը չէ որ պիտի ընեմ հոս, ոչ ալ յիշատակներու դիւրին վերակոչում մը: Կը խորշիմ իգացեալ զգայնոտութենէն: Իմ «ակռայի ցաւս»՝ ինծի: Կը փափաքիմ միայն իր մահուան սա առաջին տարելիցին առթիւ մատնանշել երկու ճշմարիտ, եւ ատով իսկ հազուագիւտ արժէքներ, գրականութեան նուիրուող երիտասարդներու համար, այսինքն մանաւանդ ինքզինքիս համար:

Չունինք գերմարդեր, որոնց ձայնը տիրապետէ: Չունինք գերմարդեր, որոնք շեշտ եւ ուղղութիւն տան, որոնք դպրոց կազմեն եւ սերունդ վարեն: Չունինք նոյնիսկ մարդեր — միշտ մտաւորական դեռնի վրայ — որոնք տիպար դառնալու համար նուիրուին մէկ բանի: Աղքատի տուներու մէջ մէկ սենեակը կը ծառայէ միանգամայն խոհանոցի, ննջասենեակի, հիւրանոցի:

Մեր մտաւորականներն ալ բանաստեղծ են, կուսակցական, ուսուցիչ, լրագրող: Թէոդիկ ամէն բանէ առաջ խոհանոց մըն է: Կարծես կ՛ըսէ մեզի. — « Ահա որթն ու իր բերքը, ահա՛ ոստրէն ու իր բազմաթիւ օգտակարութիւնները. ահա ժանպալայան եւ լտուտը», եւ դեռ ունիմ բազմաթիւ ընդեղէններ, աշխարհի չորս ծագերէն հաւաքուած, եւ միշտ իմ կէտադրութեամբս եւ տպագրական ճաշակովս համեմուած: Ի՞նչպէս, երախտապա՞րտ ես ինծի, կ՛ուզէիր յոբելեա՞նս տօնել. ո՛չ, նախ կարդայ Տարեցոյցիս սկիզբը ընթերցողներուս կարծիքը, « թէք» մը կոնծէ յիշատակիս, եւ «հանգի՛ստ ի խաղաղութիւն »:

Հանճարը իմացականութենէն չի դար, այլ զայն կը կտրէ կ՛անցնի: Հայկական իմացականութենէն գրական հանճար չէ անցած: Իսկ տաղանդը վերջի վերջոյ յատկութիւն մը, ձգտումի մը լաւ պատրաստութիւնն է: Կռանում մը՝ որ կը կարօտի երկար, յարատեւ ու անվհատ աշխատութեան: Հայ արուեստագէտը, եմասնաւորապէս հայ գրագէտը, իր քսանըհինգ տարիներուն շուրջ անասնական հասկնալի յորդումէ մը մղուած, մէջտեղ կը բերէ արժէք մը: Աւելի ճիշդ է ըսել արժէքի սկզբնաւորութիւն մը որ հում է: Ան իր սնունդը պարզեւելու համար անհրաժեշտ է որ բազմաթիւ կրակներէ անցնի: Սակայն սկսնակը կը բաւականանայ ծափերը հաւաքելով եւ կ՛երթայ լծուիլ առեւտուրի: Հոս է որ Թէոդիկ իր ճաղատ ու պատկառելի գլուխը պէտք է ցցէ: Բացարձակապէս բան մը չունինք սորվելիք իր գրականութենէն, իր լեզուէն, իր արուեստի ըմբռնումներէն — բայց անձէն, այո՛, եւ մեծ բան: Ան կատարեալ ու անվերապահ նուիրումի խորհրդանշանն է: Ան կենդանի պատկերն է յարատեւ, աննկուն եւ վճարել չգիտցող աշխատութեան: Մեծութեան պիտակը կրող որեւէ գրագէտէ աւելի Թէոդիկ կրնայ օրինակ ծառայել իր յաջորդներուն, որովհետեւ ինք չպարտուեցաւ արեւելքցիի հեշտասիրութենէն, ըզգայասիրութենէն: Գաղափարի մը հետ ամուսնացաւ, նոյնացաւ, երբեք չդաւաճանեց անոր եւ իր գոյութեան միակ պատճառը զայն ըրաւ: Կարծես հաստատեց որ, ուրիշի մը շունչ տալու համար պէտք է երկար շունչ ունենալ, ուրիշի մը ճամբայ ցոյց տալու համար պէտք է շատ ճամբայ քալած ըլլալ: Ամէն գեղարուեստական երկ ձգտում մըն է դէպի կատարեալը, այդ կատարելութեան մօտենալու համար անհրաժեշտ է վաղորդայն տալ նախաքայլին, անհրաժեշտ է այդ որոնումով մազերը ճերմըկցնել,— երիտասարդանալ: Այդ ճիդն է որ միայն ինքզինքին կրնայ գիտակցիլ եւ կ՛ըլլայ նուիրական: Սրբազան հատոր մը չի կրնար վտիտ ըլլալ, ինչպէս որ քառեակ մը չի կրնար գլուխ գործոց ըլլալ:

Եւ յետոյ:

Այո՛, բայց լեզուական հարցերէ, Թէոդիկ թերուս էր ամէն բանի մէջ: Բայց մեծութիւնը ունէր խոստովանելու: Կը կրկնէր. « Ես գրագէտ չեմ. ես արուեստէ չեմ հասկնար»: Ահաւասիկ քաջութիւն մը: Գիտակցիլ ինքզինքին, իր հասարակութեան համակերպիլ, հրաժարիլ որոնելէ գեղեցիկը որ կը յամառի քօղաղերծ չըլլալ, եւ լծուիլ այս անդամ օգտակարին: Բազմաթիւ են այն մտաւորականները որոնք չունին սրունք, բայց ունին թաքնուած ուժ: Այդ ուժը արդիւնաբեր ըլլալու համար իր լրացուցիչը կը պահանջէ, առաջին թափը տուող ներգործական զօրութիւն մը կ՛ուզէ, իր դեռինը կը փնտռէ, ինչպէս որ վակօն մը երկու զուգահեռական դիծեր՝ եւ նաւակ մը՝ ջուր: « Ամէնուն Տարեցոյցը », — ահա զուգահեռականութիւն մը սահմանաւոր, որուն վրայ Թէոդիկ 23 տարի անդադար գնաց ու եկաւ: Պէտք կա՞յ կրկնել թէ որքան շատ օգտակար եղաւ իր ազգին: Ահա դաս մը՝ մեր անթիւ գրագէտ Թէոդիկներուն: որքա՛ն նիւթ հաւաքուեցաւ ապագայ պատմութեան համար. բայց դեռ ինչեր կան փրկութեան կարօտ: Վստահ եմ որ այս թերաւարտ աշխատութեան լծուողին Թէոդիկ պիտի պոռայ անդրաշխարհէն իր ահագնադղորդ ձայնով. «Պռավօ՛, պռավօ»:

Օ՛, պէտք չէր որ այս մտերիմ ձայնը հնչէր ականջիս: Կրկին անձնատուր պիտի ըլլամ երազանքի: Անձնատուր եղայ: Ահա մօբարս իր ակնոցներով, իր կարմիր գիշերանոցով: Տարօրինակ է, Փարիզ չենք, Սկիւտար ալ չենք. սակայն ան նորէն գրասեղանի մը առջեւ է ու կը գրէ: Ըսաւ.— « Եթէ դիտնա՛ս, Նաքրամուշկ, թէ ինծի ինչ ընդունելութիւն ըրին հոս: Բոլոր Ապրիլ տասնըմէկեանները ներկայ էին: Օտեանը անդամ որ նոր ժամանած ըլլալուն յոգնած էր, Արշակուհիիս թեւը մտած, ընդառաջ եկաւ ինձ: Բայց ջերվէլօյիդ մէջ տեղաւորէ, քիթիփիոս, որ ես պարապ չեմ կրնար նստիլ. հոս ալ տարեգիրքս պիտի հրատարակեմ, 8 փունթօ, ֆըստըխ: Եւ ինչպէս ամէն տարի, կրկին պիտի դնեմ պատկերս, տակը գրելով «Ինքս»: Միայն թէ հոս լուսանկարիչ չկայ եւ երկրի վրայ քաշուած իմ վերջին պատկերս Փանթէնի հոդակոյտս կը ներկայացնէ: Դուն ըսէ, ի՞նչպէս հրատարակեմ այդ լքուած, մոռցուած, լալու չափ անշուք գերեզմանիս պատկերը: Ես ասո՞ր արժանի էի..»:

Յուզումէս ա՛լ չկրցի լսել: Բաւական մը վերջ, երբ որ գլուխս վեր առի, տեսայ որ սեղանին մէկ անկիւնը դիզուած պատկերներէն մէկը գրիչին տակ դրած, իր է՛ն մաքուր տառերովը կ՛արձանագրէր. «Ահաւասիկ Նոր Ջուղայի մէջ 60 տարի սրբազան վարուք քահանայագործած գերերջանիկ Տ. Աբիսողոմ ...»:

Իմ պատուակա՛ն եւ դժբախտ մօբարս:

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

ՅՈՒՇ ՄԸ ԹԷՈԴԻԿԷՆ

Շատ կանուխէն, դեռ մատաղ երիտասարդութեանս տարիներէն սկսած, շատ սիրած եմ կարդալը: Եւ այդ շրջաններուն ամէնէն շատ սիրած ու փնտռած, պատանեկան հետաքրքրութեանս լիակատար յագեցում տուող հատորը եղած է Թէոդիկի «Ամէնուն Տարեցոյցը», որ հայրիկիս ալ բարձին դիրքն էր:

Ու տղայ մտքիս մէջ հետզհետէ բոլի դրած էր Թէոդիկի առասպելական տիպարը: Կ՛երեւակայէի զինքը յաղթանդամ, մօրուսաւոր, խոժոռ ու անմերձենալի անձ մը:

Անցան տարիներ, վրայ հասաւ առաջին աշխարհամարտը, չորս երկար տարիներ մնացինք ոչ միայն առանց հացի, այլեւ առանց մտաւոր ալ սնունդի:

Կեանքը դարձած էր անտանելի, անդործութիւնը հեծած էր ընտանիքներուն ուսերուն, աւելի դժուարացնելով ապրուստի հոգը:

Պէտք էր աշխատիլ, հայրիկին բեռը թեթեւցնելու համար:

Եւ սկսայ գրաշարութիւն ընել: Առաջին աշխատանոցը ուր ձեռք առի քոմփասը, եղաւ «Ժամանակ» թերթի գրաշարատունը:

Գործը հաճելի էր ինծի, չէ՞ որ ան ուղղակի մաս կը կազմէր հայ գիրին ու գրականութեան, որով հաճոյքով լրացուցայ արհեստին:

Մութ օրերը անցան, ծագեցաւ արշալոյսը: Զինադադարի խանդավառ օրերը կ՛ապրէինք:

Օր մը, թերթին վարչութիւնը յայտնեց թէ Ամանորի բացառիկ թիւ մը պիտի հրատարակուէր, որուն խմբագրութեան հոգը յանձնուած էր տարադրութենէ նոր վերադարձած Թէոդիկին ...

Ուրախութիւնս անսահման եղաւ երբ լսեցի պատանեկան խոհերս այնքա՛ն յուզող ու ալեկոծող անունը:

Վերջապէ՛ս, մօտէն պիտի տեսնէի զինքը եւ հաւանաբար թերեւս պիտի կրնայի խօսիլ ալ հետը:

Այդ օրերուն, Պոլսահայ թերթերու գրաշարները գիշերները կ՛աշխատէին:

Դեկտեմբեր 31ի գիշեր մը (տարեթիւը կը վրիպի յիշողութենէս, հաւանաբար ըլլայ 1919 – 1920) մեր քացաներուն գրաշարութիւնը հաւաքուած, կը շարունակէ շարել յաջորդ առաւօտեան, Յունուար ի՛ն լոյս տեսնելիք «Ժամանակ»ի բացառիկը:

Խմբագրատունը գրաշարատան կից էր: Հոն էին՝ Արտաշէս Գալփաքճեան, Արտաշէս Մուպահեաճեան, Սեպուհ Ակունի եւ «Ժամանակ»ի մնայուն խմբագիր, անմոռան եւ հեզահամբոյր՝ Սիմոն Չէօմլէքճեանը (Ժիրայր Շիրակացի):

Կէս գիշեր եղաւ: Բոլորը մեկնած էին: Մնացած էր Շիրակացին ընկերակցութեամբ ուրիշ անձի մը, զոր չէի ճանչնար:

ՊԷԱԹՐԻՉԷ ՉԵՆՉԻ

Օր մը, Պէաթրիչէ կը յայտարարէ Օլիմփիոյի թէ որոշած է այլեւս իր կապերը խզել: Այս յանկարծական յայտարարութեան առջեւ, Օլիմփիօ կը սահմռկի: Ի՞նչպէս պիտի կրնար հրաժարիլ գեղանի Պէաթրիչէի իրեն առթած հեշտանքէն: Կը պաղատի, թախանձագին կը խնդրէ որ երիտասարդ կինը հրաժարի իր այդ որոշումէն ու շարունակէ իր յարաբերութիւնները ըստ առաջնոյն: Պէաթրիչէ սկիզբները կը մնայ անկարեկիր, իր սիրահարին բոլոր պաղատանքները կը մընան ապարդիւն, եւ սակայն, ի վերջոյ, իբրեւ թէ տեղի տալով, կ՛ըսէ.

— Թունաւորէ՛, սպաննէ հայրս, այն ատեն վերստին քուկդ պիտի ըլլամ.—

Անկարող ինքզինքը պաշտպանելու Պէաթրիչէի հրապոյրներուն դէմ, Օլիմփիօ կը խոստանայ:

Սակայն, օրերը կ՛անցնէին եւ Օլիմփիօ կ՛ուշանար իր խոստումը կատարելու: Այս անդամ Պէաթրիչէ, «գործը» աւելի հաստատ հիմերու վրայ դնելու մտադրութեամբ, դարձեալ կը դիմէ Մարցիօ Քաթալանայի, որ ինչպէս գիտենք, առաջին անդամ ուղած էր գլխէ հանել:

Այս անդամ Պէաթրիչէ այնպիսի առասպելական գումարներ կը խոստանայ երիտասարդ Մարցիոյին, որ այս վերջինը շլացած Ֆրանչեսքօ Չենչիի մահուընէն ետք հաստատ կերպով ձեռք անցընելիք հարստութեան մը հեռանկարէն, կը խոստանայ մաս կազմել Պէաթրիչէի եւ Օլիմփիոյի դաւադրական ցանցին:

Վրայ կը հասնի, սակայն, անակընկալ դէպք մը:

Իշխան Քոլոննայէն ստացած նամակ մը կը հրահանգէ Օլիմփիոյին անյապաղ հեռանալ Ռոքքա Փեթրելլայի դղեակէն:

Անսալով իր տիրոջ հրահանգին, Օլիմփիօ Քալվեթթի իր կնոջ եւ աղջկան հետ կը հեռանայ դղեակէն:

Պէաթրիչէ կը մատնուի խոր անձկութեան մը: Այնքան ատեն որ Օլիմփիօ կը գտնուէր դղեակին մէջ, Պէաթրիչէ այնքան ալ կարեւորութիւն չէր տար իր եւ իր սիրահարին հետ ունեցած իրենց յարաբերութիւններուն: Սակայն, անդամ մը որ այս վերջինը կը մեկնի, այն ատեն երիտասարդ կինը զգալով իր շուրջ գոյացած ահաւոր պարապութիւնը, կ՛անդրադառնայ թէ ամուր շղթաներով կապուած է իր մարդասպան սիրահարին եւ նոյնիսկ կը սիրէ զայն ...

Ուստի, մեկնած պահուն, Պէաթրիչէ կ՛ըսէ Օլիմփիոյի:

— Տեղաւորէ՛ կինդ եւ աղջիկդ դղեակին մօտակայ Սալթօ գիւղը եւ դուն գընա Հռոմ, մօրեղբօրս Չեզարէի քով: Եղբայրներս կը հոգան քու մասիդ:

Բոլորովին Պէաթրիչէի տիրապետութեան տակ ինկած Օլիմփիօ կ՛ընդունի երիտասարդ կնոջ այս վերջին առաջարկը եւ իր կինն ու աղջիկը Սալթոյի մէջ տեղաւորելէ ետք, կը ցատկէ իր ձիուն ուսերուն մակը եւ քառասմբակ կ՛արշաւէ դէպք Հռոմ:

Հասնելով հոն, ուղղակի կ՛երթայ բանիլ Չենչի եղբայրներու դուռը: Ձիաքօմայի կը պատմէ իր քրոջ՝ Պէաթրիչէի մարտիրոսական կեանքն ու անոր հայ բարապանութեան ծրագիրը:

Պէաթրիչէի եղբայրը լսելէ ետք բոլորը, քնաբեր ափիոնի փոքրիկ սրուակ մը յանձնելով Օլիմփիոյի, յանձնարարէ:

— Տուէք այս սրուակը Պէաթրիչէի Թող անոր պարունակութիւնը հօրը խմիչքին մէջ: Իսկոյն խոր մէջ պիտի թաղուի ան ու դուք կրնաք զայն սպաննել առանց որեւէ տանգի ...

Առանց վայրկեան մը կորսնցնելու Օլիմփիօ Քալվեթթի կը վերադառնայ Փեթրելլայի դղեակը:

Քաջ ծանօթ ըլլալով դղեակին յայտնի ու անյայտ մուտքերուն, դիւրութեամբ կը յաջողի անշշուկ մտնել գաղտնի անցքէ մը:

(7 Շար.)

Գրաշարներս Կաղանդի սեղան մը սարքած էինք: Դադրեցուցինք մեր աշխատանքը, եւ գրաշարապետը՝ Օննիկ Զաթալեան յարակից սենեակը երթալով, հրաւիրեց Շիրակացին եւ «միւս»ը, մասնակցելու մեր Կաղանդի խնջոյքին :

Ու ներս մտան մեր հիւրերը :

Միջահասակ, բարեմոյն դէմքով, հեղահամբոյր անձ մըն էր «միւս»ը, որ Շիրակացիի կողքին տեղ գրաւեց սեղանին չուրջ եւ սկսանք մեր կերուխումը :

Ժիրայր Շիրակացի լաւ կոնծող մըն էր: Իսկոյն երկու գաւաթ օղի լեցնելով, մէկը իրեն համար, իսկ միւսը տալով «միւս»ին, ըսաւ.

— Թէոդի՛կ, լաւ կենաց մը ըսէ սա չօնուխներուն, սա մեր հայ գրաշարներուն համար ...

Երջանկութեան հով մը անցաւ բովանդակ հութենէս: Թէոդիկը, մեծ գրագէտը, «Ամէնուն Տարեցոյցը»ներուն աննըման քանդակագործը նստած էր դիմացս ու պիտի խմէր իմ ալ կենացս ...

Թէոդիկը, ժպիտը շրթունքին, վերցուց օղին բաժակը, եւ ըսաւ հետեւեալ խօսքերը, որոնք մինչեւ այսօր, հակառակ իրենց մօտ կէս դարու հնութեան, բառ առ բառ գրոշմուած են մտքիս մէջ:

— » Կը խմեմ այս օղին կենացը հայ գրաշարներուն, որոնք տարին ամբողջ, ցերեկները յոտին կանգուն եւ դիշերները անքուն, հայ գրագէտին մտածումներուն մարմին կուտան՝ տառէ սիւներ կանգնելով այսպէս ...»:

Բոլորս ուրախացանք, ծափահարեցինք, մեծ խանդավառութեամբ ընդունեցանք մեզի ուղղուած դովասանական այդ խօսքերը :

Կողքիս նստած էր գրաշար ընկերներէս, բարի ու պատուական Իգնատիոս Աստուածատուրեանը, որուն ուրախութիւնը կարծես կը մրցէր իմ ուրախութեանս հետ:

Ցանկարծ, մեր խանդավառութեան վրայ պաղ ջուր թափուեցաւ: Թէոդիկ, օղիի ուրիշ բաժակ մը ձեռքին, աւելցուց.

— Սակայն, գիտցած եղէք տղաք, եթէ քիչ ետքը վերջին փորձերը կարդացած պահուս ստորակէտի մը, կէտի մը, բութի մը կամ տառի մը սխալ գտնեմ ձեր շարածներուն մէջ, Աստուած վկայ որ բոլոր ըսածներս ետ կ՚առնեմ ...

Ու անմիջապէս, բոլորովին ալ մեր սիրտը կոտրած չըլլալու փութկոտութեամբ մը, ժպիտ մը ուրուագծուեցաւ իր դէմքին վրայ ու շարունակուեցաւ խնջոյքը :

Թերթը՝ բացառիկը հրապարակ ելաւ անսխալ, շնորհիւ Թէոդիկի բծախնդրութեան :

Այդ բծախնդրութիւնը մնաց Թէոդիկի նկարագրին կեդրոնական գիծը, մինչեւ իր կեանքին վերջը, այնքան ժամանակ որ հոգի ու կեանք վատնեց ի փառս հայ տիպ ու տառին:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

Իր ամբողջ կորովը յատկացուցած է տարեցոյցին, որ իր միակ սփոփանքն ու իտէալն էր, եւ արդէն 22 տարուան պատմութիւն ունի, թափառական երկրէ երկիր: Կարելի է վիճիլ այդ տճնաջան արտադրութեան ներքին արժէքին մասին: Կարեւորը աշխատանքի տենդն է, մըտքի եւ սրտի չարաչար յոգնութիւնը, երկունքը :

1928 Շ.

35 ՏԱՐԻՆԵՐ ԱՌԱՋ...

ԹԷՈԴԻԿԻ ՄԱՀԸ

« ՈՉ ԹԷ ՄԱՐՄԱՐԵԱՅ ՊԱՂ ԴԱՄԲԱՐԱՆ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ԱՅԼ ԻՐ ԱՆՈՒՆՈՎ ՍՐԱՀ ՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ »

Մայիսեան առաւօտ մը — 1928, Մայիս 24ին — առաւօտ կանուխ յանկարծամահ կ՚ըլլար Թէոդիկ, 58 տարեկանին:

Մահուան պարագաներն իսկ սրտաճմլիկ, ողբալի եւ համապատասխան հայ նուիրուած մշակին, ինչպէս դրած էր Շ. նոյն օրը:

Թէոդիկ (Լաբճինճեան) շատ կանուխէն նուիրուած էր գրական աշխատանքներու, երբ կը ծառայէր առեւտրականի մը քով: Եւ միայն «Ամէնուն Տարեցոյցը» չէ իր վաստակը: Գրած է պատմուածքներ, կազմած է ճոխ հաւաքածոյ մը «Պոլսոյ Հայեվար»ի: Ինք է խմբագրած 1915ի սարսափներու համառօտ յիշատակարանը, զինադադարի առաջին տարին: Տառերու դիւտին 1500ամեակին առթիւ գրեց Տիպ ու Տառ: Անտիպ գործերէն յայտնի են « Հայկական Գողգոթան» եւն.: 1915ին ինքն ալ աքսորուած էր Պոլսոյ մտաւորականներու կարգին եւ հրաշքով ազատած :

Մահէն քանի մը օր ետք՝ Մայիս 27ին, Կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ՚ունենայ ազգային յուղարկաւորութիւն : Ներկայ է Փարիզի հայ ընտրանին: Արարողութիւններէն ետք, տարաբախտ Թէոդիկը մարմինը կը փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանատունը ուր դամբանականներ կը խօսին.— Լեւոն Բաշալեան, Շ. Միսաքեան (Յառաջ), Տիկին Զեփիւռ Արապաճեան (Նոր Երկիր), Եդ. Տարօնեան (Յարդգող), Տ. Նշանեան (Տրամաթիք), Արտաշէս Յարութիւնեան :

Շ. Միսաքեան բաղձանք կը յայտնէ որ Թէոդիկ ոչ թէ մարմարեայ պաղ դամբարան մը ունենայ Փարիզի մէջ այլ՝ իր անունով սրահ մը Հայաստանի մատենադարանին մէջ, իբրեւ կենդանի յիշատակարան :

1512-1912

Գրոց Գիւտի 1500ամեակի՝ հայ տպագրութեան 500ամեակի փառաւոր տարին, 1912, Թէոդիկի «Ամէնուն Տարեցոյցը» այս էջով կը բացուէր .—

Խոշոր տառերով, հրեղէն տառերով դրոշմեցէ՛ք, հայ ընթերցողներ, ձեր սրտի ամենանուիրական ծալքերի մէջ այս թուանշանը — 1912 :

Նա ամբողջովին ձեզ է պատկանում, այդ թուականը: Նա ձեր տօնն է :

Հայ մտքի, հայ զգացմունքի, հայ հերոսութեան, հայ տանջանքի, հայօրէն ապրելու յաղթական, շողշողուն տօնը : Զորս հարիւրամեայ տօնը : Հայ տպագրութեան այս դարադարձը :

Տպագրութիւնը լոյս է: Այս անվիճելի է: Այս՝ բովանդակ աշխարհի ծնրադիր դաւանանքն է բեւեռից բեւեռ :

Զորս հարիւր տարի շարունակ, անդադար, կաթիլներով լինի թէ ամբողջ խորձերով, լոյս էինք թափում մեր կազմուածքի մէջ :

Այսօր չորս հարիւր տարիների կուտած լոյսն է որ կանգնել է մեր առջեւ: Նա մեր լուսեղէն ամպն է, որ առաջնորդել է մեզ անծայրածիր անապատի մէջ եւ պիտի առաջնորդէ մինչեւ վախճանը :

Նրա հետ՝ կորստի երկիւղ չկայ : Նրա հետ՝ կենդանի եւ ինքնակալ կը մնայ այս փոքրիկ ազգը:

Մենք լուսապաշտ ժողովուրդ ենք դեռ մեր հեթանոսութեան հետ հին դարերից: Մեր աստուածութիւնները, մեր մեծագոյն սրբութիւնները մեզանից մեծարւում, փառաբանւում էին լուսեղէն մակդիրներով: « Լոյս ի լուսոյ», «Առաւօտ լուսոյ», «Լուսեղէն խորան» , «Արկողդ ի լուսոյ», «Արեգական արդարութեան արեւելք», «Մայր լուսոյ » ...

Լոյսի պաշտամունքը մեր արեան մէջ է սկզբից : Եւ այդ արիւնը այսօր չէ որ պիտի պաղ ու անշարժ մնայ, այս սքանչելի առաւօտին, երբ լոյսի չորս հարիւրամեայ սիւնն է արձանացած մեր առջեւ, իբրեւ վեհագոյնը բոլոր տեսիլներից :

Հայ ընթերցողներ, ուր որ կաք դուք, ներսը, ձեր տանը, թէ դուրսը, երկրագնդի երեսին ցրուած : Գլուխ իջեցրէ՛ք այս մեծ լոյսի առջեւ, տօն կատարեցէք սրա շուրջ, բոլորուած , միասին, ամէնիդ միացած :

Լոյսը ինքը կեանքն է: Տօնենք մեր կեանքը, որպէսզի ցոյց տանք մեզ ու մեզ որ ապրել ենք ուզում, մեռնող չե՛նք...

ԼԷՕ

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

ԹԷՈԴԻԿԻ ՄԱՍԻՆ

—o—

Օրհեալ ըլլաք եւ շատ ապրիք որ այսպիսի ճոխ ու բեղուն գործերով հայ գրականութիւնը շէնցնէք եւ անոր փառքը փայլեցնէք :

ՂԵՒՈՆԴ ԵՊՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ

×

... Գովեստի արժանի բանը ձեր յարատեւութիւնն ու անխոնջ աշխատասիրութիւնն է , հազուադէպ յատկութիւն մեզ՝ կեսասիացի ժողովուրդներուս համար :

ԶԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

×

Յարատեւութեան չքնաղ կոթող մը կանգնած է հայ գրականութեան խորտակուած դաշտին մէջ: Իր տարեցոյցն իբր աղօթագիրք ամենուրէք կնկրկէ ընթերցասէր Հայուն : Ճոխ է պարունակութեամբ, ստուար՝ հեղինակին համբերութեան չափ, վայելչատես՝ իր նուրբ ճաշակին համեմատ ...: Կարելի չէ տարեցոյցը թողուլ առանց հիացմունքի եւ հրճուանքի՝ այսքան քրտնաբեր ու հսկայ աշխատանքին ի տես : Ո՛չ թէ լոկ Հայութեան այլեւ օտար ազգաց մէջ պիտի չգտնուի մէկն իրեն հաւասարող :

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

×

Տարեցոյցներդ միշտ հետաքրքրական եղած են ինծի համար, պատանի օրերէս մինչեւ հիմա :

ՀԱՄԱՍՏԵՂ

×

Համակ նորութիւն, Նոր տարւոյ սեմէն կը մաղթեմ քեզ նոր 20ամեակներ՝ առաջնոյն չափ բեղմնաւոր :

Գ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

×

... Երբ ձմրան իրիկունները նստիմ ակութիս մօտ, մրափող կատուիս քովիկը՝ անոր էջերը թղթատելը վստահ եղիր որ գերազանց հաճոյք մը պիտի ըլլայ ինծի: Կը շնորհաւորեմ ձեզ եւ տիկինը, յանուն ամանորի :

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (138)

ԵԸԼՏԸԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՉՈՐՍ

— Ուրիշներու չհանդիպեցա՞ր, հարցուց նախագահը սպառնական շեշտով մը, ինչո՞ւ կը պահես ինձմէ :

— Ներեցէք, փաշա, յարեց Եղիա, Դէպքէն մէկ ամիս առաջ :

— Ո՞ր դէպքէն, ընդմիջեց Մէլհամէ :

— Ծանօթ դէպքէն առաջ, պատասխանեց Եղիա, զգուշանալով պօմպա անունը բարձրաձայն ըսելէ :

— Լաւ, հասկցայ, յարեց նախագահը, յետո՞յ :

— Մկրտիչ Ղարիպեանէն ու Երուանդ Ֆրանկիւլեանէն զատ, որոնք, ինչպէս յիշեցի, սրճարանիս ամէնօրեայ յաճախորդներէն էին, ուրիշ մարդ մըն ալ եկաւ միացաւ Ղարիպեանին:

— Ո՞վ էր այդ մարդը ...

— Շագանակագոյն պեխերով, միջակ հասակով, թուրքերէն խօսող եւ քառասուն տարու երեւցող մարդ մը :

— Ո՞վ է այդ մարդը, հարցուց նախագահը :

— Քառսուն տարու կար այս մարդը , կը պատմէր ինծի թէ Վիէննայէն եկած է յատկապէս Մկրտիչին տեղը կառապանութիւն ընելու նպատակով :

— Այդ մարդը տեսա՞ր ուրիշ տեղ կամ ուրիշ ատեն :

— Այո, տեսայ զինքը, նստած էր ձգախէժէ կառքին մէջ , զոր Մկրտիչը կը վարէր, պատասխանեց Եղիան, ուրիշ անդամներ ալ տեսայ զայն նոյն կառքին մէջ, երբ ճէնտէրէ կ՚երթար, Քեաղըտ Հանէ ու Պէօյիւք Տէրէ :

— Կառքին մէջ ուրիշ մարդ չէի՞ր տեսներ իրմէ զատ, հարցուց նախագահը:

— Ոչ, պատասխանեց Եղիան, երբեք չտեսայ ուրիշ մէկը, որ տիրոջը պէս նստած ըլլար կառքին մէջ :

— Շատ աղէկ , հարցուց նախագահը , ձիադարման Երուանդը սրճարանդ կուգար , չէ՞:

— Այո ...

— Քանի՞ օր է որ զինքը չես տեսեր, շարունակեց նախագահը :

— Ուրբաթ օրը ,

— Ո՞ր Ուրբաթ օրը, ընդմիջեց նախագահը :

— Պօմպային օրը, շարունակեց Եղիան, նրճարանս եկաւ առտուան դէմ, «մնաս բարով » ըսաւ :

— Ո՞ւր պիտի երթար, չըսա՞ւ քեզի, հարցուց նախագահը :

— Այո, պատասխանեց Եղիա, դիւղը պիտի երթամ ըսաւ .

— Երուանդը քու յաճախորդներէդ էր, յարեց նախագահը, հետեւաբար պէտք է ճանչնաս իր տեղը, իր ծնողքը, ազգականները, բարեկամները, չէ՞:

— Փաշա, պատասխանեց Եղիա, մը տերմութիւն մը չունէի հետը, ուրիշներէ իմացած էի թէ Խասդիւղէն է ինք :

— Խասդիւղէ՞ն, ընդմիջեց նախագահը զարմացական շեշտով մը, Հրեա՞յ է Երուանդը :

— Ոչ, փաշա, Հայ է, պատասխանեց Եղիա, Խասդիւղի Հալըճ Օղլուէն ...

— Հը՛մ, հը՛մ, մրմրթաց Մէլհամէ, սանկ ըսէ, Հալըճ օղլուէն, լաւ, քիչ առաջ մականունը յիշեցիր, ի՞նչ էր :

— Մականունը Ֆրանկիւլեան է, փաշա, պատասխանեց Եղիա, նաեւ դիտեմ թէ՝ Բերուզ է իր մօրը անունը ...

— Եղիան ալ վար դրուեցաւ Երլտըզի մէջ:

Հալըճօղլուէն Երլտըզ բերուեցաւ ձիադարման Երուանդ Ֆրանկիւլեան մայրը տիկին Բերուզ :

— Գատըն, հարցուց, նախագահը, ո՞ւր է տղադ:

— Փաշա, պատասխանեց խեղճ կինը դողամած դէմքով մը, ես ալ կը փնտռեմ զինքը, այս քանի օր է :

— Քանի՞ տարու էր, ի՞նչ էր արհեստը, հարցուց Մէլհամէ :

— Հազիւ քսանըչորս տարու էր, շարունակեց Երուանդին մայրը, պզտիկ հասակէն երկաթագործի քով աշկերտ դրի:

— Ամուսին չունի՞ս, հարցուց նախագահը :

— Ունէի, պատասխանեց Բերուզ , Դէպքին զարկին :

— Ո՞ր Դէպքին ...

— Պանքայի Դէպքին, շարունակեց դժբախտ այրին, այն տարին Երուանդս տասնըհինգ տարու էր, երկաթագործի քով աշկերտ դրի, ինչպէս ըսի :

— Ո՞ւր կ՚աշխատէր, ո՞ր երկաթագործին քով, հարցուց նախագահը :

— Ուն Գափան, հաճի Միհրանին խանութը, պատասխանեց Բերուզ :

— Մինչեւ հիմա երկաթագո՞րծ է տղադ հարցուց Մէլհամէ :

— Ոչ, պատասխանեց Երուանդին մայրը, վերջերս ձգեց երկաթագործութիւնը, կառապանութիւն ընել ուզեց ու ծառայութեան մտաւ Գերմանացիի մը քով, Շիշլի, 300 զրուշ ամսականով :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Տիկին Մ. Շնեղլէր մէկ տարեկան Յառաջ կը նուիրէ իր մօր՝ Տիկին Գորուղեանի (Նիմ) Մայրերու Տօնին առթիւ։

ՄԱՐՍԷՑԼ

ԳԻՆԵՋՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մչակու-թային Միութեան, Հ. Ց. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ։

Ի պահիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդման։

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ։

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը։

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը դեղարուեստ. բաժնին։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն համար

Կը սկսին Մայիս 11ին, եւ տեղի կ'ունենան ամէն Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16էն 19, Միութեան դրասենեակը, 17 Րիւ Պլէօ, (Ամարկ)։

Կ'ընդունուին մանչեր 7 տարեկանէն 13, աղջիկներ 7 տարեկանէն 14։

Ծնողքները պէտք է անձամբ ներկայանան Լիվրէ տը Ֆամիյ եւ Ալոէսիոն Ֆամիլիալի թուղթերով, կարենալ իրենց զաւակները արձանագրել տալու համար։ Վճարումները կանխիկ են եւ միանուագ։

Հեռաձայնով արձանագրութիւններ չեն ընդունուիր։

Կը խնդրուի օր առաջ ներկայանալ, որուան ըլլալով որ տեղերը սահմանափակ են։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ համար, ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զաւակները արձանագրել ամէն Հինգշաբթի առաւօտ, Ահարոնեան ակումբը, 26 Րիւ տէ Քոնվալէսսան։

×

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Օգափոխութեան կայանին համար Պէլ-Ֆոնթէն (Ժիւռա), Յուլիս ամսուան համար կ'ուզուին առաջնորդ մը, առաջնորդուհիներ (մոնիթրիս եւ երկու աշխատաւորուհիներ)։

Փարիզի շրջանին համար՝ անձամբ դիմել դրասենեակը, 17 Րիւ Պլէօ, *Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Շաբաթ օրերը կէսօրէ ետք ժամը 16–19։ Գաւառի համար՝ գրել նոյն հասցէին։*

ԼՕՅՍ ՏԵՍԱԻ

Մատենաշար — ՅԱՌԱՋ — Կեդրոնավայր Գին
Ֆրանսա՝15 Ֆր.
— Առաւել առաքումի ծախքը —

«ՅԱՌԱՋ»

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Սէրքըլը Կաթոլիք սրահին մէջ։
Մանրամասնութիւնները յետագային։

×

ՏԷՄԻՆի մէջ կը տօնուի Յունիս 8ին, Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։

Հ. Բ. Ը. Մ.Ի ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Պարանոցիկ ճաշ մը կազմակերպած է Հ. Բ. Ը. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ, Յունիս 15, Շաբաթ դիշեր ժամը 21էն մինչեւ առաւօտեան 2ը, Սալոն տիւ Ռոն, 84 Փուռ Շաուլըմաներ։

Փափաքողները կրնան արձանագրուիլ մինչեւ Յունիս 11 հետեւեալ հասցէներուն։—

Պ. Կիւլպէնկեան, 35 Րիւ Տիւնուան։
Պ. Եաղուպեանի ճաշարանը, 59 Րիւ Տիւնուան։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. կարմիր Խաչի Օդն. Մարմնի Օգափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին։ Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Րիւ Ժան Կուժոն, *Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով։ Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէի պատուաստը։*

ՀԱՅԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ
ՔԱՐԻՆԹի ԵՒ ՎԻԵՆՆԱ

▼

Մեկնում, Օգոստոս 5
Վերադարձ, Օգոստոս 30

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրութեանց համար դիմել՝

RELATIONS
TOURISTIQUES EDUCATIVES
27, Rue du Fbg. Montmartre
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 35-85

Organisateur :
Edouard DJEZIRIAN
Avec la participation de
H. BASMADJIAN

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը, Րիւ Վօլթէռ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Սարգիս Միհաեան ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ կապոյտ խաչի մասնաճիւղերուն։

Կը խօսին՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.— Ժիրայր Պալանցեան (իր կիթառ քառեակով), Արա Գրիգորեան (արտասա նութիւն), Հ. Ց. Դ. Իսիի պարախումբը եւ ԵՐԵՒԱՆ'Ս երբեակը (հարմոնիֆա), *խօսնակ* Մարի – Ռոզ Սոֆեան։

Կէս գիշերին ետք

Pierre SOUFFLET et sa Grande Formation

Մուտք 5 ֆրանք

ՕՏՆԱԳՆԴԱԿԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հոկեզալուստի տօնին առթիւ, կիրակի 2 եւ երկուշաբթի 3 Յունիս, տեղի պիտի ունենան ոտնագնդակի բարեկամական մրցումներ, Տէսինի Թաղապետական մարզադաշտին մէջ։

Կազմակերպուած Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, մասնակցութեամբ Ալ – Ֆորվիլ, Վալանսի եւ Մարսէյլի Արծիւ միութիւններու։

Կիրակի առաւօտուն Ս. պատարագի առթիւ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն բոլոր մեղմէ առյաւէտ հեռացած յայտ եւ անյայտ մարզիկներու հոգւոյն։

ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ժամը 3ին եւ ժամը 3ին ոտնագնդակի չորս խումբերու միեւնոյն երեկոյեան ժամը 9ին մինչեւ առաւօտեան ժամը 2ը ընտանեկան մեծ պարահանդէս Տէսին քաղաքապետարանի սրահին մէջ։ պարի ընդմիջումներուն տեղի պիտի ունենան հայկական մենախաղեր։

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԿԷՍ օրէ վերջ ժամը 3ին եւ 5ին մրցում երկու պարտուած եւ երկու յաղթական խումբերու միջեւ եւ մրցումներու յաղթականը պիտի ըլլայ Ֆրանսահայ մարզական խումբերու 1953 ախոյեանը։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ս. Խաչ Ընկերակցութեան դաշտահանդէսը Յունիս 23ին։ Հայ ընծայարանի դարաստանին մէջ։

×

Ց. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Կապլյոնի սրճարանին դեղատեսիլ պարտէզին մէջ։

×

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը՝ Յունիս 30ին։

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ

Լը Ֆոյի (Ռուասսա, Իդէո) առաջին բանակումին բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին, 8–14 տարեկաններու համար, երկսեռ։ Այս տարի մանուկները պիտի ընդունուին նաեւ «Գալուստ կիւլպէնկեան» ննջարանին մէջ, որուն չինուած է։ Կարեւոր օրակարգ։

Միջազգային բանակում մըն ալ տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 2–16, որուն պիտի մասնակցին 16 տարեկանէն վեր եղող Հայեր, Անգլիացիներ եւ Ֆրանսացիներ, երկսեռ։

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրուելու համար դիմել բանակումներու Տնօրէնին՝ Վեր. Ց. Հելվաճեանի։—

ASSOCIATION JEUNESSE ET ACTION
6, Place de la Rotonde
St. Jérôme, MARSEILLE 13 (B. du R.)
Tél. : 62-85-10

Հ. Ց. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ – ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Հ. Ց. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, որոշուած հաւաքավայրը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է։

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. Ազնի կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է։ Կարեւոր օրակարգ։

ՊԱՆԵՒՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Ծիրանաձիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս երեքշաբթի ժամը 20·30ին, Ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. «Ամասիա» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Նոր Սերունդի ակումբը։ Ներկայութիւնը պարտադիր է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա – Քոլոմպ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 16ին, ընկերուհի Աւետիսեանի բնակարանը, 48 Րիւ Պեռնար Փիկօ, Նիէռ։

ՃԱՇԱՐԱՆ
ԵԱՐ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր։
Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ

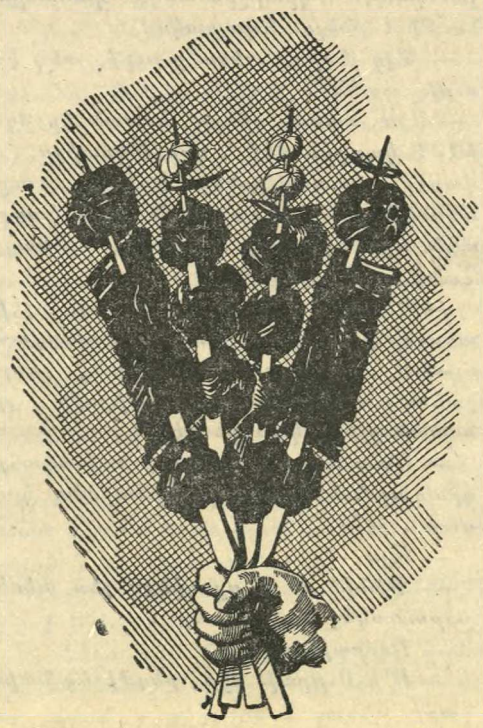

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES
4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(coin Rue Marbeuf) PARIS-8e
Téléph. : BAL. 31-21 et 30-84
Métro : F. D. Roosevelt

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0.25 Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 2 ՅՈՒՆԻՍ

DIMANCHE 2 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9621 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9621

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՈՂՋՈ՛ՅՆ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի տարեկան Պատգամաւորական ժողովը կը գումարուի Յունիս 1 – 3 Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ :

Օրակարգին վրայ դրուած են կարեւոր հարցեր, որոնք հանդամանօրէն պիտի քննուին եւ պիտի տրուին համապատասխան որոշումներ :

Բոլոր հարցերն ալ կը ձգտին մէկ նը պատակի,— կազմակերպութեան ուժեղացումն ու բարգաւաճումը :

Տասնեւութ տարեկան առոյգ երիտասարդ դարձած է արդէն Հ. Յ. Դ. Սերունդը, որ կեանքի կոչուեցաւ 1945ին, երկրորդ աշխարհամարտի վաղորդայնին, երբ Հայութիւնը կ՚ապրէր յոյսի եւ խանդավառութեան օրեր : Երբ փայլուն հեռանկարներ կը բացուէին հայկական հարցի մասնակի լուծման, — եթէ ոչ «անկախ»ի, զոնէ «միացեալ»ի իրականացման համար :

Պատերազմի թոհ ու բոհին մէջ մեծցած մեր տղաքը տոգորուած էին հայրենասիրական ոգիով : Հողը պատրաստ էր : Կազմակերպութեան հիմը դրուեցաւ՝ նախաձեռնութեամբ երէց ընկերներու, որոնք կ՚ուղէին դաղափարականով մը օժտել նորահաս սերունդը, որ պիտի կոչուէր շարունակելու իրենց գործը :

Շուտով աճեցաւ եւ ուռճացաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը, որուն շուրջ համախմբուեցան առաջին օրէն, Փարիզի ու դաւառի մէջ, հարիւրաւոր հայ աղջիկներ ու երիտասարդներ :

Ասոնց առաջին գործն եղաւ կազմակերպել հայերէնի դասընթացքներ, որպէսզի իրենց մայրենի լեզուն սորվին անոնք, որ պատեհութիւն չէին ունեցած սորվելու :

Գնահատելի էր այս ձեռնարկը, որ օգտակար արդիւնքներ տուաւ :

Շնորհաւորութեան արժանի է նաեւ այն երեւոյթը, որ կազմակերպութեան բոլոր անդամներն ալ ճիգ կ՚ընեն հայերէն խօսելու : Իրենց ժողովներն ալ տեղի կ՚ունենան հայերէնով :

Կը շեշտենք այս պարագան, որովհետեւ գիտենք թէ կան նման ուրիշ կազմակերպութիւններ, որոնք ո՛չ միայն իրենց պաշտօնաթերթին մէջ տող մը հայերէն չեն հրատարակեր, այլեւ իրենց ժողովներուն մէջ Ֆրանսերէնով կ՚արտայայտուին :

Նոր Սերունդի մասնաճիւղերը ուրիշ ձեռնարկներ ալ կը կատարեն, Հայոց պատմութիւնն ու հայ գրականութիւնը ծանօթացնելու համար իրենց երիտասարդ անդամներուն եւ անդամուհիներուն : Կը կազմակերպեն պարբերական դասախօսութիւններ : Կը սարքեն հայերէն թատերական ներկայացումներ, գրական-գեղարուեստական հաւաքոյթներ :

Իրենց գլխաւոր ձեռնարկն է ամառնային բանակումը, որ աւանդաբար տեղի կ՚ունենայ ամէն տարի Օգոստոս ամսուն, քաղաքներու ժխորէն հեռու, բնութեան ծոցին մէջ, լիճի մը կամ ծովի մը ափին : Ամբողջ մէկ ամիս աւելի քան երկու հարիւր Նոր Սերնդականներ կ՚ապրին հայաշունչ մթնոլորտի մէջ, կը լսեն հայերէն դասախօսութիւններ, կը սորվին հայերէն երգեր, կը ծանօթանան իրարու եւ կը կազմեն ծրագիրներ, աւելի բարգաւաճ վիճակի հասցնելու համար կազմակերպութիւնը :

Այս բոլորէն վեր սակայն կայ Նոր Սերունդի մնայուն ձեռնարկը, պաշտօնաթերթ Հայաստանը, որ տարիներէ ի վեր լոյս կը տեսնէր իբրեւ ամսագիր :

Անցեալ տարի Վալանսի Պատգ. ժողովին մէջ տրուած որոշման համաձայն, Դեկտեմբերի կէսէն ի վեր Հայաստան լոյս կը տեսնէ իբրեւ շաբաթաթերթ, հայերէն եւ Ֆրանսերէն, աշխատակցութեամբ երէց եւ կրտսեր գրողներու : Անկախութեան տարեդարձին առթիւ հրատարակուեցաւ 12 էջնոց պատկերազարդ դեղեցիկ բացառիկ թիւ մը :

Սրտագին ողջո՛յն Պատգամաւորական ժողովին եւ յաջողութի՛ւն իր աշխատանքներուն :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԲՈԼՈՐ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ ՑՐՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐ, ՄԻԱՑԷ՛Ք

ՊԱՏԳԱՄ

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

Իմ ճակատագրակից պանդուխտ Հայուհինե՛ր եւ Հայե՛ր, մենաթափառ գազան է՝ ո՛վ ազգասէր չէ միայն որկոր ու որովայն է՝ ով հայրենասէր չէ, ո՛վ մօր կաթն է մոռանում՝ շան ծիծ է ծծել··: Իմ սուրբ արիւնակիցներ, սփիւռքի՝ յատկապէս երիտասարդութի՛ւն, հոգեւին սեղմում եմ ձեզ սրտիս սրտին, համբուրում եմ ձեր հայկ·՝ չաղարտուած ոգիները եւ գիշերն ի բուն մտաշխարհիս մէջ աղօթում եմ, որ միշտ ու հանապա՛զ հայ մընաք՝ մինչեւ ողջ ազգի խմբուելը մեծ Հայի՝ Մասիսի շուրջը ···

Այժմ, այս դաժան դարում ամէն մի Հայ մի մեծ Մաշտոց պիտի-լինի ··· մեր ճակատագիրէ ազգահաւաքը՝ մեր բոլոր ազատ ու բոլոր անազատ հողերի վրայ, ամէն ազգի փրկութիւնն իր մէջ միայն, իր հաւաքականի մէջ է եւ իր յաւե՛րժը, այդպէս էլ հայ ազգինը : Վեհափառ խաղաղութեան մեծ վէրքն է Հայերիս ցրուածութիւնը ·— այս իսկ պատճառով գոռում եմ· ԲՈԼՈՐ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ ՑԸՐՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐ՝ ՄԻԱՑԷ՛Ք ···

Երեւան,

ՅՈՎՀ· ՇԻՐԱԶ

«Սփիւռք», 11 Մայիս 1963

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻ ՄՈԼԷՆ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵՆ

Կի Մոլէ ըստ իր սովորութեան վերջին խօսողը պիտի ըլլայ այս 54րդ համագումարին եթէ անկէ առաջ անհրաժեշտ չընկատէ Մաքս Լըժէօնի հետ, հաշիւներ մաքրելու :

Այս երկրորդ նիստին ալ գլխաւոր մը տահոգութիւնը կը մնայ երիտասարդութիւնը : Կասթոն Տէֆէռ կը շեշտէ ·— « Խուսափինք երիտասարդները յուսախաբ ընելէ » :

Վերանորոգման դէմ առաջին խօսողը եղած է Օտի ծերակուտական՝ Կիյ : «Ես կը զգուշանամ անցողակի եւ եղանակներու հետ կապուած նորութիւններէ բացի կնոջական զդեստներու համար : Որսը չձգենք շուքին համար : Յիշեցէք ազատագրման շրջանի նոր կուսակցութեանց ծաղկումը : Հին չէնքն է որ ոտքի մնաց» :

Մասնաւոր ուշադրութիւն գրաւած է Ժաքէի ելոյթը որու համար անցեալը մեռած է ·— « Բայց մեր գործն է համախմբել ձախ դեմոկրատները որոնք իրենք զիրենք ընկերվարական հեռանկարի մը մէջ կը դնեն » : Խօսելով համայնավարներու հետ յարաբերութեանց մասին, Ժաքէ կը շեշտէ ·— « Ոչ հասարակաց ծրագրի ոչ ալ զինակցութեան հարց կայ : Բայց եթէ համայնավար կուսակցութիւնը հասկնայ որ իր շարունակական ընդդիմութիւնը թոյլ պիտի տայ որ կոլեան փորձը շարունակուի, պէտք է ընդունինք իր օժանդակութիւնը մեր ծրագիրը գործադրելու համար » :

Կասթոն Տէֆէռի համար գլխաւոր վրտանգը ԻԻ ԷՆ ԷՌն է : Մարսէյլի քաղաքապետ – երեսփոխանը յայտնած է նաեւ թէ կուսակցութիւնը պէտք չէ երկու տարուան ծրագիր պատրաստէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՊԸ մահաքունի մէջ ինկաւ Ուրբաթ գիշեր, բայց մինչ ժամէ ժամ անխուսափելի վախճանին կը սպասուէր, գիտակցութիւնը վերագտաւ Շաբաթ առաւօտ ժամը 3ին, կրկին մահաքունի մէջ իյնալու համար ժամը 8ին : Որեւէ յոյս չկար կեանքը փրկելու :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ եւ Քասթրօ հրթիռներու կայան մը այցելեցին առջի օր :

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ հասած լուրերու համաձայն մահապատիժ պիտի ուզուի Թալաթ Այտէմիրի եւ Մայիս 21ի ձախողած հարուածին ուրիշ երկու պատասխանատուներու դէմ :

ԵՄԷՆԻ մէջ քաղաքական կուսակցութիւնները արգիլուեցան :

ԻԶՎԵՍՏԻԱՅԻ խմբագրապետը՝ Աճուպէյ եւ կինը որ աղջիկն է Խրուշչեւի Գահիրէ հասան առջի օր :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԻՒՆԷՍՔՈՅԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Մայիս 27էն 31, Փարիզի մէջ տեղի ունեցաւ Իւնէսքոյի երաժշտական միջազգային հանդիպումը : Յանուն Լիբանանի պատուիրակութեան մասնակցած է Օննիկ Ասատուրեան :

Երաժշտական շարադրութեանց մրցումին ներկայացուած են երկու հայ երգահաններու գործեր : Խորհ. Միութիւնը ներկայացուցած է Ե. Միրզոյեանի մէկ Սէնֆոնին եւ Եուկոսլաւիան՝ Փեթեր Ոսկեանի համանուագային մէկ գործը՝ մետիթասիոն : Երկու գործերն ալ արժանացած են մասնաւոր գնահատանքի : Խորհ. պատուիրակը արդէն իր զեկուցման մէջ, խօսելով Հայաստանի մասին շեշտած է թէ շատ յատկանշական է որ այդքան փոքր երկիր մը համեմատաբար ամէնէն բարձր թիւով արուեստագէտները տուած է :

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Մեր խմբագրատունը այցելած են.—

Պ. Յակոբ Փաստրմաճեան, Քանատայէն որ Ամերիկահայ թեմի իբրեւ պատգամաւոր մասնակցած է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական ընտրութեան եւ ազգային ժողովին :

Տէր եւ Տիկին Յովակիմ Տէր–Պօղոսեան, Թաւրիզէն : Պ. Տէր – Պօղոսեան իբրեւ պարսկահայ թեմի պատգամաւոր մասնակցած է վերոյիշեալ ժողովին եւ այժմ շրջապտոյտ մը կը կատարէ Եւրոպա, իր կնոջ հետ :

ԿԱՐԳԸ ՁԵՐՆ Է, ՏՂԱ՛Ք

Ամէն սերունդ պիտի ունենայ կամաւորներ, ծառայելու համար իր ժողովուրդին եւ անոր միջոցաւ՝ ընդհանուր մարդկութեան :

Բնութիւնը այլազան շնորհներ տուած է բոլորին : Մնացեալը կը լրացնէ մարդը ինք՝ հաւատքով ու աշխատանքով :

Առանց այս հիմնական դաւանանքին որեւէ մտաւորականութիւն պիտի դառնար ամբոխին մէկ մասը : Թերեւս ամէնէն անպիտանը :

Եւ ամէն սերունդ միշտ քայլ մը առաջ պիտի նետուի, նոր արժէքներու հետապընդումով :

Իր նայուածքը պիտի ըլլայ վճիտ : Միտքը սուր : Սիրտը տաք :

Ճիտի պարտք մըն է այս եւ օրէ օր աւելի կը ծանրանայ, օտարութեան տառապանքին հետ :

Եւ սակայն պիտի դիմանանք, ինչպէս դիմացան յաջորդական սերունդներ, արժեցնելով իրենց գոյութիւնը իբրեւ միտք, իբրեւ ձայն եւ իբրեւ բազուկ : Մէկ խօսքով՝ իբրեւ աշխատանք եւ ըստեղծագործութիւն :

Ի՞նչն է որ կը պակսի նորերուն, հո՞զը :

Այդ ալ ունինք, հոգ չէ թէ ոչ ամբողջական :

Ինչ որ երգ էր երէկ, իրականութիւն է այսօր, որքան ալ երազը կիսկատար մընացած ըլլայ, սաստկացնելով կարօտը :

Միայն այդ կարօտը աշխարհ մը Սաղմոս կ՚արժէ :

Մեր Խորենացին ինչո՞վ ետ կը մնայ հրէական Թալմուտէն :

Անոնք մաշեցուցին իրենց մէկ հատիկ Լացի Պատին քարերը :

Մեր բիւրաւոր Լացի Պատերը, թէեւ անհետ կորսուած, լոյս կը ցանեն մեր ճամբաներուն վրայ : Այստեղ եւ ամէն տեղ :

Սերունդներու պարտականութիւնն է փնտռել գտնել այդ լոյսերը եւ ճոխացնել, յաւերժացնելու համար Հայկազանց Բոցը :

Օտարութեան մէջ անգամ, ինչո՞վ ետ կը մնանք «քանց մեզ աղէկ »ներու տաղանդէն ու արժանիքէն :

Ո՞ր ասպարէզին, գրականութեան, արուեստի եւ գիտութեան ո՞ր ճիւղին մէջ սեւ տախտակը անցած ենք, հայրենիքէն մինչեւ ակնախտիղ պողոտաները :

Սեւը մենք մեր ձեռքով քսած պիտի ըլլանք մեր ճակտին, եթէ մոռնանք ծառայել այս անտէր ժողովուրդին : Եթէ մեր արժանիքները, մեր ամբարած պաշարը, մեր աշխատանքը չտրամադրենք անոր փրկութեան, բարօրութեան եւ յաւիտենական փառքին :

Կարգը ձերն է, տղաք :

Տարիները կուգան ու կ՚անցնին իբրեւ յիշատակ, եթէ նոր ուժեր չհասնին, արծարծելու համար Անշէջ Բոցը :

Արդէն կիսուեր է այն սերունդը որ իր երակները քամեց, որոշ հանգրուանի մը հասցնելու համար տարագիր բազմութիւնները :

Երէկ տժգոյն եւ նկուն, այսօր բոցավառ եւ հասակագեղ, դո՛ւն, երիտասարդութիւն Հայոց, աչքերդ ուղղէ՛ դէպի հայրենի Տուն :

Ոչ թէ անոր չորս պատերուն մէջ կրծկուելու, այլ նոր հորիզոն փնտռելու և պարպուած դիրքերը գրաւելու համար :

« Եաթաղան »ը արեան գետեր հոսեցուց, բայց Հայկազանց ոգին մնաց անեղծ, սաւառնելով հորիզոնէ հորիզոն :

Թոյլ մի՛ տաք, տղաք, որ օտարութեան գոլորշիները ծծեն այդ ոգին, ձեր ետեւ ձգելով միայն դարաւոր պատմութեան մը կմախքը :

Կարգը ձերն է, տղաք :

Շ.

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

—o—

Բ.

Ի՞նչ բան աւելի նպաստեց հայապիտութեան զարգացման Հայաստանի մէջ: Այն իրազարձութիւնը, զոր պէտք է անուանել հոյակապ՝ Հայաստանի մշակութեան կեանքին մէջ, պետական համալսարանի ստեղծումն է, ուր իբր փորձէսէօր հրաւիրուեցան մեծ դիտնականներ, ինչպէս՝ Հր. Աճառեան, Մ. Աբեղեան, Յա-կոբ Մանանդեան, Գր. Ղափանցեան, Ա. Տէրտէրեան, որոնք սկսան աշխատիլ հաստատութեան մը մէջ, ուրկէ մշակոյթը պիտի ճառագայթէր ամբողջ երկրին վրայ: Պէտք չէ մոռնանք, որ այս համալսարանն կազմուած 12 ճիւղերէն ծնունդ առին զանազան հիմնարկութիւններ՝ բազմաբուեսեից վարժարանը, դիւղատնտեսական, բժշկական, մանկավարժական եւ ուրիշներ: Այս համալսարանը տուաւ մտաւորականներու հոյակապ թիւ մը՝ աւելի քան տասը հազար տիպողսագրներ, որոնցմէ չատերը կը հետեւին հայերէն բանասիրութեան: Ան տուաւ չորս հազար հետազօտողներ, որոնցմէ 1590ը դիտութեան doctorի կամ թեկնածուի տիպողսով, բաշխուած՝ Հայաստանի դիտական հետազօտութիւններու 65 ճիւղերուն մէջ: Մշակոյթի այս զարգացումը վճռական ազդեցութիւն ունեցաւ նաեւ Հայաստանի մէջ հայագիտութեան ուսումնասիրութեան վրայ:

Հր. Աճառեան, Մ. Աբեղեան, Յ. Մանանդեան, Գր. Ղափանցեան, Ստ. Մալխասեան, որոնք անցեալին մէջ կ'աշխատէին առանձին, ինքզինքին չրջապատած ուած տեսան հայ հարիւրաւոր հետազոտողներով, զոր պատրաստեր էին իրենք, հարիւրաւոր պատմագէտներով, դրականագէտներով, որոնք կուգային իրենց դիտական նորութիւններով ճոխացնելու լեզուագիտութիւնը եւ հայագիտութիւնը: Ահա թէ ինչու չատ չանցած պէտք եղաւ ստեղծել Խորհրդային Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիային կից հայկական մասնաճիւղ մը, իսկ 1943-ին կեանքի կոչուեցաւ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիան: Այսպէս, ներկայիս, Երեւանի համալսարանի 406 փորձէսէօրներէն 253ը նոյն համալսարանի նախկին ուսանողներ են: Երկրորդ պատճառը ունէր նիւթական հիմք. սակայն նիւթական նոր հիմք մը ըստեղծեց ուսման եւ հետազոտութիւններու, տպարաններու, հետազոտական հիմնարկութիւններու համար, զոր անցեալին մէջ չունէին դիտնականները: Ճիշդ է, որ Հր. Աճառեան, Մ. Աբեղեան, Յ. Մանանդեան եւ ուրիշ մեծ դիտնականներ ամէն տեղ դտան տպարաններ եւ նիւթական միջոցներ հին Հայաստանի կամ Ռուսիոյ մէջ, բայց վերջին չրջաններուն, դիտնականներուն համար ստեղծուեցաւ այնպիսի կարելիութիւններ եւ աշխատանքի պայմաններ, որոնք հնարաւոր դարձուցին հայագիտական ուսումնասիրութիւնները հասցնել բարձր մակարդակի մը:

Ցետադայ տողերով պիտի ներկայացնեմ Հայաստանի հայագէտներու զոր-ծունէութիւնը, բաժնելով զայն երկու չրջաններու՝ երբ 1920 – 1950, «Պրաւտա» թերթին մէջ տեղի ունեցաւ մտքերու փոխանակութիւն լեզուական հարցի մասին, երկրորդ չրջանը՝ 1950էն մինչեւ մեր օրերը:

Երեւանի համալսարանի ստեղծումէն վերջ պարտադրուեցաւ դիտական հեղինակութիւնը երեք մեծ դիտնականներու, որոնք կը հետապօտէին հայ ժողովուրդի լեզուն եւ անոր կազմաւորման դարաչրջանը, հեղինակութիւն, որ ամբողջացուեցաւ չնորհիւ անոց երկերուն ընծայուած միահամուռ գնահատանքին: Այս դիտնականներն էին՝ Հրաչեայ Աճառեան, Մանուկ Աբեղեան եւ Յակոբ Մանանդեան: Հայ ժողովուրդի ամենամեծ դիտնականներուն այս հեղինակութիւնը պահպանուեցաւ եւ կը մնայ անփոխարէն: Լեզուական հարցերու մասին Ն. Մառի սխալ տեսութիւնը, որ խոտացուած էր «Լեզուի նոր ուսմունք» անուան մէջ, չէր անցած առանց հետք մը թողնելու Հայաստանի դիտութեան վրայ ու թէեւ քանի մը աշխատութիւններ խաթարուած դուրս եկած էին Ն. Մառի տեսութիւններու որդեգրման հետեւանքով, այնուամենայնիւ անոնք չկրցան մեծ չարիք հասցնել, քանի որ վերոյիշեալ երեք մեծ դիտնականներէն իւրաքանչիւրը, դիտութեան ամէնէն կարեւոր ճիւղերուն մէջ, ստեղծեց դպրոց մը, որ կը ժխտէր Ն. Մառի տեսութիւնները: Հր. Աճառեան ստեղծեց լեզուաբանական լուրջ դպրոց մը, իր չուրջը հաւաքելով աշակերտներ, ինչպէս Ա.Ր. Ղարիբեան, Գուրգէն Սեւակ, Էդ. Ազարեան, Գ. Ջահուկեան, Ա. Գրիգորեան, Վ. Առաքելեան, Ս. Ղալչեան, Վ. Պետոյեան, Ա. Աբրահամեան, Ս. Աբրահամեան, Ա. Մուրվալեան, Հ. Բարսեղեան, Ալ. Մարգարեան, Հ. Մը-կրտիչեան եւ ուրիշներ, որոնք արդի բացուցին իրենց վրայ դրուած յոյսերը՝ արժէքաւոր գործեր հրատարակելով 1950էն առաջ կամ յետոյ:

Ինչպէս Հր. Աճառեան չխաթարուեցաւ Մառի տեսութիւններէն, այս վերջիններ-րը չխաթարեցին նաեւ Յ. Մանանդեանը, որ ստեղծեց Հայաստանի պատմութեան արժէքաւոր դպրոց մը, անոր անուան կապելով նաեւ հոչակաւոր Յովսէփ Օրբելիի անունը:

Այս դպրոցին մէջ կազմաւորուեցան դիտնականներ՝ ակադ. Մ. Ներսիսեան, Ակադ. Սուրէն Երեմեան, Պատմութեան թանգարանի տնօրէն Կարօ Ղաֆադար-եան, Ակադ. Թղթակից անդամ եւ Մա-տենադարանի տնօրէն Լեւոն Խաչիկեան, Հնագիտական հիմնարկութեան Տնօրէն Բարկէն Առաքելեան եւ ուրիշներ, զորս պիտի նչենք առաջիկային: Մանուկ Աբեղեան եւս ստեղծեց դրականութեան պատմութեան դպրոց մը՝ դրականութեան պատմութեան բնագաւառին մէջ դրած իր աշխատութիւններով պատրաստելով դիտնականներ, ինչպէս են՝ Գրականութեան հիմնարկութեան տնօրէն Գ. Յովհան, Գրականութեան թանգարանի տնօրէն Ն. Ստեփանեան, Մ. Մկրեան, եւայլն:

Ճիշդ է, որ այս ժամանակաչրջանի աշխատութիւններէն մէկ քանին իրենց տուրքը վճարեցին Ն. Մառի ուսմունքին, բայց կարելի է հաւատալ, թէ այս տուրքը ձեւական էր միայն եւ մեծ կարեւոր-րութիւն չէր ներկայացներ աշխատութիւններու թեզերուն մէջ: Այլապէս, 1950ի բանավէճէն ետք, հայագէտները բացէ ի բաց ժխտեցին Ն. Մառի վնասակար տեսակէտները, իսկ վերջին տասը տարիներու ընթացքին անոնք ձեռնարկեցին լեզուաբանական դրականութեան ըմբռնումներու վերատուիման, անկէ ամբողջովին թօթափելու համար թիւր ըմբռնումներու բեռը: Այս ուղղութեամբ, իրենց արժանաւոր տեղը ունին ոչ միայն Ակադ. Ար. Ղարիպեան, Թղթակից անդամներ Էդ. Ազայեան, Գ. Սեւակ, այլեւ աւելի երիտասարդ դիտնականներ, ինչպէս Աշոտ Աբրահամեան, Փրոֆ. Ս. Ղազարեան, Ա. Մուրվալեան, Գ. Ջահուկեան եւ ուրիշներ (տես Բ. Վերդեան եւ Կ. Քոսեան («Սովետահայ Լեզուաբանութիւնը 40 տարում», Պատմա – բանասիրական հանդէս, 4/1960, էջ 82):

ՓՐՈՖ. ՎԼԱՏ ՊՂՆԻՑԵԱՆՈՒ

(2 Շար.)

ՓԵՇՏԱՅԻ
ՍՔԵՄԱԿԻՐ ԿԱՎԱՆԱՒՈՐԸ

—o—

Փէչտայի Ազատութեան Հրապարակին վրայ դանուող ամերիկեան զեսպանատան վերի յարկի պղպջաձեւ դուռերու եւ պատին, ճերմակ մագերով, վիրուկ ու կարճահասակ 71 տարու մարդ մը, ամէն առաւօտ ժամը եօթնին կ'արթննայ ու խաչ մը եւ երկու մոմակալներ կը դնէ ամերիկեան փայտէ սեղանի մը վրայ:

Ապա, արեւմտեան փոքրաթիւ դիւանագէտներու ներկայութեան պատարագը կը մատուցանէ:

Այս մարդը Հունգարիոյ Առաջնորդ Կարդինալ Եոզէֆ Մինձենթին է, որ ըստ էութեան զեսպանատան մէջ բանտարկուած կը մնայ 1956էն ի վեր, երբ Ռուսերը չախչախեցին հունգարական յեղափոխութիւնը:

Իր տրամադրութեան տակ ունի յարկաժին մը՝ բաղկացած երեք սենեակներէ — ննջարան, ընթերցարան (բաղնիք) — որ ասկէ առաջ զինուորական ներկայացուցիչներուն բնակարանն էր: Կեթակուբը վերակոչով իրեն կը դրկուի զեսպանատան խոհանոցէն:

Պատարագէն եաք կը կարդայ, կը պատարագէ եւ կը խորհի: Իրեւ դրօսանք՝ ճաշասենեակը կը խաղայ:

Իր զրասենեակը դեղեցիկ սենեակ մըն է, որուն պատերուն վրայ պիբքերով գրուած գարակներ կան: Գրասեղանին քով սուրճի կլոր սեղանիկ մը կայ, որուն կաչեպատ թիկնաթոռներով: Կայ նաեւ ճայնասփիւռ մեքենայ մը, որուն օգնութեամբ Կարդինալը հօթը տարուան «տարկութեան» ընթացքին անդլերէն սորվեցաւ:

Երբեմն – երբեմն կ'երթայ զեսպանատան մատենադարանը, ուր կը կարդայ պատկերազարդուած կը հետեւի եւ փոքր մը կը ծխէ: Բազմաթիւ պարբերականներ եւ թերթեր դինք չփման մէջ կը պահեն համաչխարհային հարցերուն հետ:

Շարժելու համար, ամէն օր, ինչ օր որ ընէ, Կարդինալը մէկուկէս ժամ կը քալէ ինը մեթր երկարութեամբ բակի մը մէջ, որ կը պատուի զեսպանատան եռակի կոպմը եւ չրջապատուած է երեք մեթր բարձրութեամբ պատերով:

Համայնավար ոստիկանութիւնը իրեն կը հետեւի մօտերը պատուող բազմաթիւ կարանէ մը:

Ազատութեան Հրապարակին վրայ զեսպանատան առջեւ, չարունակ կայուն պատրաստ վիճակի մէջ կը պատրաստ ոստիկանական երկու ինքնաչարժներ: Ոստիկանութիւնը ուչադրութեամբ կը դիտէ զեսպանատունէն դուրս ելլող ամէն մարդ, որպէսզի չբլայ թէ կարելի է նաեւ Մինձենթին ծպտուած դուրս ելլէ:

ՅԿԵԱՆՈ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Հունգարական օրէնքով՝ կարդինալը դատապարտուած է ցկեանս բանտարկութեան, 1948էն, երբ 29 օր չարչարանքներու ենթարկուելով «խոստովանեցաւ թէ՝ մեղսակից էր դաւաճանութեան եւ տարաչրջման չարչահութեան:

Գրեթէ այցելութիւններ չընդունի: Զինք հիւրընկալող Ամերիկացիները ուղեր որ ան քաղաքական որեւէ գործունէութեան խառնուելով պատճառ չըլլայ իրենց դիւանագիտական անձեռնմխելիութեան չարաչար դործածութեամբ տրուած բաստառնուելուն: Նոյնիսկ թոյլ չտան որ հրատարակէ զեսպանատան մէջ գրած իր ինքնակենսագրութիւնը:

Բացառութիւն կը կազմէ միայն մայրը, սեւեր հագած իննսուն տարեկան հարազատ կին մը, որ երեք տարի առաջ հոն հաստատուեցաւ: Եւ կարդինալը չկրցաւ անոր յուղարկաւորութեան:

Անոր վերջին ու կարեւոր այցելութիւնը Վիէննայի կարդինալ Քէօնիգն էր, որ դուռը Լուքրեցիայի խօսքերէն, Օլիմփիոյ կը խորհի թէ իրաւամբ կրնայ նկատել նոյնն նպատակի նչաւակ դառնալ, երբ պատնէշ Ֆրանչեսքոն:

Պէաթրիչէ իր հօրը խմիչքին մէջ փխրոնը արդէն լեցուցած ըլլալով եւ նկատելով որ ամէն բան պատրաստ մարդասպանութիւնը գործելու համար այս նոր յետաձգումին դիմաց կը մնայ նուի սարսափելի ցասումի մը եւ բարձրաձայն կը պոռայ իր սիրահարի երեսին.

— Այսուհետեւ պիտի ըլլամ քու ծառան եւ կրնամիդ. վստահ կրնաս ըլլալ կատարեալ պատճառ պիտի դառնամ:

Օլիմփիօ այլեւս չի լսեր Պէաթրիչէի խօսքերը: Խելագարի մը նման խոյանալով դէպի Սալթօ դիւղը, որ կը դիմէ Սալթօ դիւղը, որ բնակի իր կինը:

Ամբողջ դիւղերը անքուն կ'անցընեն Պէաթրիչէի պատկերը, անոր հրացանին մարմինը, խենթեցնող չոյանքները, նաեւնդ անոր վերջին սպառնալիքները, որ դինքը կը չարչրկէն: Առաւօտեան չորսին կը հեռանայ իր կնոջ քովէն, ամէն բանի տեղեակ է ու կ'արտասանէ.

Կը վերադառնայ դղեակ: Ճառագայթները սկսած են արդէն փանցել պատուհաններէն ներս:

Օլիմփիօ եւ Մարցիօ կը բախեն դուռը:

(8 Շար.)

Ապրելի սկիզբները փչէտա եկաւ եւ շրջ ժամ խօսակցեալ կարգինալ Մինճէնթիին հետ :

Մինճէնթիին համբորղութիւնը կարգինալ Քէօնիկի ճամբորդութիւնը տեղի ունեցաւ Յովհաննէս Իգ. Պապին պատուիրամբ եւ համաչխարհային արտօնութեամբ եւ համաչխարհային արձանագրութեամբ :

Պապը յատկօրէն ցոյց տուաւ որ, Կարգինալ Մինճէնթիի կարգինալ եկեղեցիին եւ համայնավար աշխարհին միջեւ : Այդ համաձայնութիւն մը պիտի արդիւք եղող ամէնէն փշոտ խնդիրներէն մէկը՝ կարգինալ Մինճէնթիի խնդիրն է :

Հունգարիոյ վարչապետ Պ. Եանոս Քատար անդադրում կերպով արտայայտուելով, հակառակ թէ կարգինալին պիտի քաղաքական դեսպանատունէն դուրս ելլել, պահանջատունէն դուրս ելլել, ժողովրդեան հունգարիոյ առաջնորդին դուրս ճամբորդել եւ եկեղեցւոյ պետի իր պաշտօնը կիրարկել :

Թէ կարգինալը եւ թէ Վատիկան ցարդ մերժեցին այս լուծումը, ըսելով թէ՝ ատիկա պիտի նշանակէր աշխարհիկ կառավարութեան մը իրաւունք տալ որ պաշտօնանկ ընէ Արքեպիսկոպոս մը :

Սակայն, այժմու կացութիւնն ալ չի թողանքի մտանած է բոլորը, որովհետեւ դեսպանատան չէնքը չատ ընդարձակ չէ եւ կարգինալ Մինճէնթիի քանկպին տեղ ալ գրաւած է : Որքան ատեն որ հոն կը գտնուի, հունգարական կառավարութիւնը հաւանական չէ որ անոնց արտօնէ ուրիշ մեծ չէնք մը փոխադրելու : Ակէ գատ, կարգինալին ներկայութեան պատճառով նախապատուութիւններ ձեռք առնելու տիպուած ըլլալը՝ տարակոյս է դեսպանատան անձնակազմին համար :

Անգլիացի դիւանագէտ մը կ'ըսէր . « Փառք Աստուծոյ որ մեր դեսպանատունը չտպատանեցաւ» :

Ամերիկան դեսպանատան մէջ իր ներկայութիւնը չի թողանքի մտանած է նաեւ եկեղեցին, որովհետեւ, կարգինալը չի կրնար իր եկեղեցական պարտականութիւնները կատարել, բայց, ոչ ալ նահատակ հռչակուիլ : Երբ թնդանօթները կը դոռային եւ Հունգարացիները կը մեռնէին, ան՝ օտար հող ապաստանեցաւ :

Չի թողանքի մտանած է նաեւ համայնավարները, որովհետեւ, իրենց հակառակորդին ներկայութիւնը՝ փչէտայի պահն վրայ, ժողովուրդին չարունակ կը յիշեցնէ անցեալի ճնշումները :

Այսօր դիւրաւ կարելի չէ հաշուել Հունգարիոյ մէջ Կաթոլիկ եկեղեցիին ուժը : Բայց, որոշ է որ, չատ մը Հունգարացիներ այնքան ցաւ կը զգան կարդինալի արգելափակման համար, որքան պիտի զգային Անգլիացիները, նոյնիսկ Անգլիական եկեղեցիին չպատականողները, եթէ օտար պետութիւն մը բանտարկէր Քենթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսը :

Մինչ այդ, իր մեծաւոր կեանքը կ'ապրի այս կրօնաւորը, որ ոչ նահատակ է եւ ոչ վախկոտ, այլ՝ մարդկային արտքած մը : Իր հօտին կերպով մը կը մօտենայ՝ երբ ամէն կիրակի առաւօտ կը բանայ իր պատուհանները՝ քանի մը հարիւր մեթր անդին գտնուող Մայր եկեղեցիին կոչնականերուն զօրանոցը լսելու համար :

Պիտի չարունակուի՞ այս կացութիւնը մինչեւ որ մեռնի, թէ՝ համաձայնութեան կարելիութիւն մը կայ կաթոլիկութեան եւ համայնավարութեան միջեւ դիմադարձ այս պարագային :

Գաղեց՝ Վէն

ՀԻՒՊՇՄԱՆԻ ՔԵՐԱԿԱՆԸ

ՎԵՐՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ

Հայերիս Հիւպշմանի ստուգաբանական քերականը հայերէն բառերու ծագման մասին, որ դարաշրջանային նշանակութիւն ունէր ատենին, սպասած էր չատոնց, եւ ուրախութիւն է նշել, որ այժմ վերհրատարակուած է ան Կէորկ Օլմս հրատարակչական ըրատան կողմէ, որ կը գտնուի Արեւմտեան Գերմանիոյ Հիլթըսհայմ քաղաքը :

Բազդատական լեզուաբանութեան մէջ այս գիրքը այսօր ալ ունի իր պատուոյ տեղը, բայց հայերէնագիտութեան մէջ անփոխարինելի է :

Յառաջաբանին մէջ որ 17 էջերէ կը բաղկանայ, Հիւպշման տուած է սեղմ պիծերով բանասիրական ուսումնասիրութիւն մը, ուր կը յիշուին գրեթէ ամէն հայագէտները մինչեւ 19րդ դարու վեր – ջին ծանօթ լրութեամբ եւ տեսա – կէտներով հայերէնի մասին : Յառաջաբանը գրուած է Սթրասպուրգ, 1897ին :

Գիրքը ունի հինգ մաս :

1· Ստուգաբանական բացատրութիւն պարսկերէնէ հայերէնի մէջ առնուած անուններու եւ բառերու : Անուններ՝ 217, բառեր՝ 686, արաբերէնէ եւ նոր պարս – կերէնէ բառեր 171 (էջ 9 – 280) :

2· Ասորերէն կամ սուրիական անուն – ներ՝ 52, բառեր՝ 133 (էջ 281 – 321) :

3· Ցունարէնէ փոխադրեալ անունները հարկ է ընդգծել միայն որ ուղղակի տառադարձուած են հայերէնի մէջ, իսկ բառերը՝ 512 (էջ 322 – 391) :

4· Ֆրանսերէնէ առնուած եւ անծանօթ ծագումով բառեր : Թէեւ միջին հայերէնի մէջ չատ են ֆրանսերէն բառերը, բայց ուսումնասիրուած են ֆրանսերէն բառեր՝ 10, անծանօթ ծագումով բառեր՝ 11 : (էջ 392 – 398) :

5· Բուն հայերէն բառեր թուով 438 հատ ուսումնասիրուած տուղարանական հայեացքով եւ առընչութեամբ պարսկերէնի, յունարէնի, ասորերէնի, լատիներէնի եւ այլն, (էջ 399–504) :

Այստեղ կը գտնուի հայերէնագիտութեան մէջ չատ ծանօթ պարբերութիւնը, իրը նախադիտելիք եւ արդիւնք հեղինակին երկարամեայ պրպտումներուն, որ – բով հայերէնը պէտք է ընդունիլ հնդեւրոպական «հնդեւրոպական կ'ըսենք սովորաբար) լեզուական ծառին մէկ ա – ռանձնայատուկ ճիւղը :

(Նշենք այստեղ որ Գէորգ Մեսրոպ իր «քննական» Հայոց պատմութեան մէջ հրատ. 1915, Կ. Պոլիս ծանօթացուցած է Հիւպշմանի տեսակէտը եւ դնելէ պատ Հիւպշմանի լուսանկարը (էջ 51, անդ) տուած է նաեւ լեզուաբանական ծառին պատկերը (էջ 53, անդ) :

Հիւպշման կը գրէր· « Հայերէնը ինքնուրոյն ճիւղ մըն է հնդեւրոպեման լեզուական ծառին բունին վրայ եւ կը հատճանի եւրոպական լեզուներուն հետ՝ ձայնաւորներու նկատմամբ եւ հ'երթայ հնդկա – իրաներէնի, սլաւ – հիթիթերէնի եւ ալբաներէնի հետ՝ բաղաձայններու նկատմամբ, բայց գերծ է բոլոր հնդկա – իրանական լեզուական յատկանիշներէն» : (Տ· Նախարան հայերէն բառերու ուսումնասիրութեան, Ե· մաս, էջ 399–406) :

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԻՆ ԵՒ ՍԱՐՏԱՐԱՊԱՏԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ԱՌԹԻՒ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Մայիս 26, կիրակի, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ հանդիսաւոր պատարագ, Մայրերու Տօ – նին օրը, Դպրոցասէր Տիկնոջ վարժա – րանի հիմնադրութեան 83րդ տարեդարձին առիթով : Պատարագը կը սկսի սովորական ժամուն, Դպրոցասիրաց վարժարանի երեսուն աշակերտներու մասնակցութեամբ, ներկայ հաւատացեալներուն համար հաճելի եւ կազդուրիչ անակնկալ մը ... սովորական երգեցողութիւններէն տարբեր, ներդաշնակ քաղցրութիւն մը կ'ինչնէր վերնատունէն վար եւ մեր գնահատանքի ակնարկները ինքնաբերաբար կ'ուղղուէին վեր : Հայր Գիւտ վարդապետը կը գլխավարէր խումբը : Սկիզբէն մինչեւ վերջը երկիւղածօրէն եւ յուզումով հետեւեցանք պատարագի ամբողջական Կոմիտասի եղինակին զոր այսքան ներդաշնակ եւ կատարեալ չէինք լսած երկար տարիէ ի վեր, նոյնիսկ հոգեհանգիստի մասնաւոր եղանակները այս պաշտամունքը ամբողջացուցին : Օր· Աստղիկ Քէօսէեան իր թաւշային եւ հոգեպարար ձայնով մեներգից եւ խորանի սար – կաւագներու հետ, ստեղծուեցաւ խորհրդաւոր ներդաշնակութիւն մը : Երգեցո – ղութիւններու ընթացքին հարազատօրէն արտասանուած խրատաբանչիւր բառերը կը դպուէին ամէնուս ջերմեռանդ զգացում – ները :

Հոգեհանգիստներէն առաջ, Հայր Սուրբը ցանկերու ընթերցման ընթացքին, յիշատակեց Դպրոցասէրի, յաւէտ բաժ – նուած հիմնադիրներուն ուսուցիչներուն, բարերարներուն անունները, որոնք իրր մեր ժողովուրդին հարազատ մայրերը, գոհունեցան պարտականութեան ճամբուն վրայ, պատրաստելու համար ճշմարիտ, դիտակից « Հայ մայրեր » : Յետոյ 1918ի Մայիսի հերոսական ճակատամարտներու մէջ, քաջարար զոհուած հայ սպաներու, կամաւորներու, մինչեւ յիսուն տարեկան զինուորագրուած մարտիկներու յիշատակը ոգեկոչեց, Հայ հոգեւորութեան խրատու եւ յանդուգն ներկայացուցիչ, նոր Ղեւոնդ, Գարեգին Կաթողիկոսի հրաշագործ քաջութիւնը, եւ հայ ժողովուրդի հերոսական մարտնչումները մի առ մի թուեց· այս բոլորը կատարուած էին Հայրենիքի եւ Մայր Աթոռի փրկութեան համար եւ թելադրեց որ ինքնամփոփ ա – զօթենք անոնց հոգւոյն հանդստեան :

Մեկնեցանք եկեղեցին « աշակերտա – կան խումբին երգած անմահ Կոմիտասի ստեղծագործած եղանակներու քաղցրութիւնովը կազդուրուած, սրբելով մեր յուզումնախառն գոհունակութեան արցունքները :

Ներկաներու բոլորին փափաքն էր որ եկեղեցւոյ վարչութիւնը եւ Հոգաբարձութիւնը, նման առիթներ ստեղծեն յառաջիկային· կրնանք վստահեցնել որ Փարիզի հայ համայնքը առաւել թիւով պիտի փութայ ներկայ ըլլալ արարողութիւններուն, ապրելու համար սիրփիչ վայրկեաններ :

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ԵՂԻՏՂԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱՋԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ԶՈՐՍ

(139)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

— Այդ Գերմանացին չէ՞ս ճանչնար, հարցուց նախապահը :

— Ուրկէ՞ պիտի ճանչնամ, պատասխանեց այրին միամիտ զարմանքով մը, ինծի պէս աղքատ կնկան մը տո՞ւնը պիտի գար որ ճանչնայի :

— Ըսել է թէ տղուդ մեծաւորը չես ճանչնար, յարեց նախապահը :

— Չեմ ճանչնար :

— Տղաղ ամուրի՞ է թէ ամուսնացած հարցուց նախապահը :

— Նշանուած է, փաշա, պատասխանեց Բերուզ :

— Որո՞ւ աղջկան հետ, հարցուց նախապահը :

— Օրիորդ Մաննիկի հետ նշանուած է, պատասխանեց այրի կինը, այդ աղջիկը ծնողք չունի, միայն երկու քոյրեր ունի· մէկը Ֆոթինի՝ ամուսնացած է Յովսէփի հետ, որ Խասղիւղ, Թօսուն փողոցը կօշկակար է· իսկ երկրորդ քոյրն է Լպրուս, երկաթագործ հանի Սահակեանին հետ ամուսնացած է· իսկ ինքը Մաննիկ՝ եէ – տիղուէյ աղղային հիւանդանոցին մէջ կը ծառայէ :

— Գատրն, հարցուց դարձեալ նախադահը, Ուրբաթի պօմպային առաջ, որ – դաղ քեղի չիմացո՞ւց թէ Պէօյիւք Տէրէ երթալու միտք ունէր :

— Ո՛չ, փաշա, պատասխանեց երուանդին մայրը, Գերմանացին քով մտնելէն ի վեր մէկ քանի անդամ տեսած եմ որ – դաս, յետոյ, ալ չեկաւ տուն :

— Երբէ՞ն ի վեր, չէ՞ս յիշեր :

— Ուրբաթէն ի վեր,

— Ո՞ր Ուրբաթէն ...

— Պօմպային, պատասխանեց տիկին Բերուզ :

— Զինուռեկի՞ր, չհարցուցի՞ր :

— Գերմանացին դիմեցի, պատասխանեց Երուանդին մայրը, ան ալ մէկդեղ չիայ· ոտքերնիդ պաղնեմ, եթէ դուք պիտէք տեղը, մէկ անդամ ինծի ցոյց տուէք երեսը :

Յանձնաժողովի նախադահին հրամայեով այրի տիկին Բերուզը վար գրուեցաւ, անմիջապէս երկրորդ բերուեցաւ օրիորդ Մաննիկը, եէտի Գուլէի Սգ· Հիւանդանոցէն :

Երուանդ Ֆրանկիւլեանի նշանածը ներկայացաւ Յանձնաժողովին :

— Աղջիկս, ըսաւ նախադահը, պատմէ նայիմ, ի՞նչպէս եղաւ որ նշանուեցար Երուանդին հետ :

— Մայրը, Տիկին Բերուզ, պատասխանեց օրիորդ Մաննիկ, հիւանդանոցը կը պահէր, կը տեսնէր ու կը գնահատէր իմ ծառայութիւններս, չատ կը հաւնէր վարքիս – բարքիս, վերջապէս, օր մըն ալ իր տղուն առաջարկեց պիս, եւ նշանուեցանք :

— Շատ աղէկ, աղջիկս, չարունակեց նախադահը, իմացած ենք թէ յաճախակի կը տեսնէիր նշանածդ, հիմակ ո՞ւր է, չէ՞ս գիտեր :

— Շաբաթը մէկ երկու անդամ, պատասխանեց օրիորդ Մաննիկ, իր մօրը այցելութեան կուգար :

— Մայրը տեսնելու պատրուակով, միջամտեց ժպտելով Յանձնաժողովի վաւչուռ անդամներէն ծեր փաշան, քեղի կուգար, աղջիկս :

— Շարունակէ, աղջիկս, ըսաւ նախադահը, իր մայրը տեսնելու կուգար Հիւանդանոցը, յետո՞յ :

— Յետոյ երեսը չտեսայ, չարունակեց նշանածը :

— Երբէ՞ն ի վեր ...

— Դէպքէն ի վեր, պատասխանեց օրիորդ Մաննիկ :

— Ո՞ր դէպքէն ի վեր, հարցուց նախադահը, հետաքրքիր դէմքով մը :

— Ուրբաթի դէպքէն ի վեր, պատասխանեց օրիորդը :

— Մենք իմացանք որ դուն ես պահեր նշանածդ, յարեց նախադահը :

— Ինչո՞ւ պիտի պահեմ նշանածս, բողոքեց օրիորդը, կարելի՞ բան է, մանաւանդ Հոգաբարձութիւնը կը թոյլատրէ՞ :

— Հիմա դուն տեղեկութիւն չունի՞ս նշանածդ, հարցուց նախադահը դլուխը ճօճելով :

— Երբեք երբեք, կրկնեց օրիորդը, դէպքէն ի վեր մէջտեղ չկայ :

Նոյն միջոցին, խուզարկութիւն մը կատարուեցաւ Գալըճ Օղլու, Ֆրանկիւլեանի տունը, ուր գտնուեցաւ Երուանդին մէկ լուսանկարը, ինչպէս նաեւ յեղափոխական երգ մը :

Յետոյ, Յանձնաժողովին հրամանով, ձերբակալուեցաւ Հաճի Սահակեանը, Երուանդ Ֆրանկիւլեանի քեռկալը, որ, Պէշիքթաշի Ոստիկանութեան Տնօրէնութեան մէկ աղդարարդերին համաճայն, վերջերը վառնայէն առացած էր երեք Օսմ· լիրայի չէք մը պարունակող նամակ մը, որ պիտի յանձնուէր Երուանդին մօրը :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար·)

Պ. Ժողէֆ Թարասօֆ,
Տէր եւ Տիկին Ֆուռէ – Քորմըրէ
խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄՈՎՍԷՍ ԱՃԷՄՕՖԻ

(Ծնեալ Էվըլին Սթեֆէնս)

մահը որ տեղի ունեցած է Մայիս 27ին:
Յուղարկաւորութիւնն ու թաղումը տեղի ունեցած են մտերմական շրջանակի մէջ, Սէնթ Ժընըվիէվ տէ Պուա :

3, Avenue Foch, Paris - 16

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սոֆի Ոսկեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ոսկեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Տօլպաշեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց եղբօր, մօրեղբօր եւ հօր՝

ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս Կիրակի (Յունիս 9) առաւօտ,, Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ :
Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵՁՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակութային Միութեան, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ :
Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդ : ման :
Տեղի կ՚ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :
Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը :
Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը գեղարուեստ. բաժնին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԳՈՐԾԻ ՀԱՅ ՄԱՐԴՈՑ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ի գիտութիւն Մարսէյլի առեւտուրի եւ գործի հայ մարդոց կը ծանուցուի թէ, Յունիս 11ին Երեքշաբթի, ժամը 10ին, դատական վճիռով, քաղաքին բանուկ մէկ պողոտային վրայ (17 Ավընիւ Քամիլ Փէլըթան) Պառի մը փօն տը ֆօմէրսը աճուրդով պիտի ծախուի, Շամպրը տէ Նօթէր տը Մարսէյլի կողմէ, 36 Րիւ Փարատի :

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ ԳԻՆ՝ 6800 ՖՐԱՆՔ

Կարելիութիւն՝ Պառ – Թապայի եւ ուրիշ նպատակի յատկացուելու :
Աճուրդի մասնակցիլ կարելի է միայն Ավուէի մը միջոցաւ :
Ամէն տեղեկութեան համար դիմել՝
Ավուէ Մէթր Հ. ՌՈՒԼԱՆԻ,
67, Րիւ Փարատի, Մարսէյլ

Հ. Բ. Ը. Մ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կազմակերպած է երաժշտական երեկոյ մը

Հինգշաբթի իրիկուն, Յունիս 6
ժամը 21ին
SALLE CHOPIN-PLEYEL
8, Rue Daru
Métro : Ternes

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

ՇՈՒՇԱՆ ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ
(Տաւիղ)
Փէսէթի, Պախ, Տաֆէն, Սֆարլաթի, Պարթոֆ, Մաայանի, Սալսետօ

ՀԻՒԿԷԹ ԱԺՏԷՐԵԱՆ
(դաշնակ)
Պախ, Պէթովէն, Շոփէն, Լիսթ

ՍԱՐԳԻՍ ՔԱՋԵԱՆ
(Ջութակ)
Հէնտէլ – Պէթովըն

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Մատենաշար — ՅԱՌԱՋ — Կեդրոնավայր ԳԻՆ
Ֆրանսա՝ 15 Ֆր.
— Առաւել առաքումի ծախքը —

«ՅԱՌԱՋ»

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, Սէրքլը Կաթոլիք սրահին մէջ:
Մանրամասնութիւնները յետագային:

×

ՏԷՍԻՆԻ մէջ կը տօնուի Յունիս 8ին, Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

×

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Իսիի «Զաւարեան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի խանասոր խումբի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :
Կիրակի (9 Յունիս) կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, տեղւոյս «Խրիմեան» սրահին մէջ, 2 Րիւ տը Լա Տէֆանս :
Կը նախագահէ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ
Կը բանախօսէ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժինը ստանձնած է տեղւոյս Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը զանազան հաճելի անակնկալներով, մասնակցութեամբ երգչուհի Աստղիկ Քէօսէեանի :
Ընկերահամակրական կերուխում, ջերմիկ մթնոլորտի մէջ:
Կերուխումի մասնակցութիւն 10 Ֆր.:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ միջմասնաճիւղային խնջոյքը Յունիս 15, Շաբաթ գիշեր :

Hautes... **LOURDES** ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս Յունիսին, ... 19 Ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս Սեպտեմբերին ... 21 Ֆր.
ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը, Րիւ Վօլթէռ :
Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Սարգիս Մինասեան Ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կը խօսին՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.— Ժիրայր Պալանցեան (իր կիթառի քառեակով), Արա Գրիգորեան (արտասանութիւն), Հ. Յ. Դ. Իսիի պարախումբը
ղեկավարութեամբ Օր. ԹԵՐԷԶ ՔԷՕՇԿԵՐԵԱՆԻ
եւ ԵՐԵՒԱՆ՚Ս երրեակը (հարմոնիքա), խօսնակ Մարի – Ռոզ Սոֆեան:
Փարիզի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբը կը ներկայացնէ.—
ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Կէս գիշերէն ետք

Pierre SOUFFLET et sa Grande Formation

Մուտք 5 ֆրանք

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

— Առաջին խումբը կը մեկնի Յունիս 29ին

Փարիզէն Քիեւ՝ շոգեկառքով: Վերադարձը՝ Մոսկուայէն Փարիզ, ինչպէս նաեւ Խորհ. Միութեան մէջ ճամբորդութիւնը օդանաւով :
10 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ, 2 ՕՐ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ եւ 1 ՕՐ ՔԻԵՒԻ ՄԷՋ :
Գին.— Փարիզէն Փարիզ՝ 1870 Ֆրանք

— Բ. խումբը կը մեկնի Օգոստոս 4ին

Շոգեկառքով մինչեւ Մոսկուա : Մոսկուայէն Երեւան՝ օդանաւով :

15 ՕՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 22ին օդանաւով Սոչի, ուրկէ «Լիթվա» զբօսանաւով այցելութիւն՝ Եալթա, Օտեսա, Քոնսթանձա, Վառնա, Պոլիս, Փիրէա, Նափոլի, Ճենովա եւ վերջապէս Մարսէյլ՝ Սեպտեմբեր 1, առաւօտեան ժամը 8ին :
Այս խիստ հաճելի ճամբորդութեան գինն է, Փարիզէն – Մարսէյլ բոլոր ծախքերով՝ 2200 ֆրանք :
Տեղերը սահմանափակ ըլլալով՝ փութացէք օգտուիլ այս բացառիկ առիթէն :

TRANSTOURS
49, Avenue de l'Opéra, PARIS (2e) — Tél. RIC. 47-39
Ամէն Երեքշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 15էն 18 :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Կապիյոնի սրճարանին գեղատեսիլ պարտէզին մէջ :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԷՆՆԱ - ՍԱԼԶՑՊՈՒՐԿ

Մեկնում՝ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Շաբաթ 10 Օգոստոս :
(Ժընեւ–Ցիւրիխ–Միւնիխ ճամբով)
Վերադարձ՝ ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Ուրբաթ 23 Օգոստոս (Վենետիկ – Ճենովա – Վենթիմիլիա ճամբով)
Գինն է անձ զլուխ՝ 500 Ֆրանք:
Դիմել՝

FERDI ABADJIAN	Tél. :	489357
RAOUL ABADJIAN	»	339035
STUDIO GREGOIRE	»	623477

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին Կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն (8 Յունիս), ժամը 8·30ին Խրիմեան սրահին մէջ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ ընկերուհիները այս Շաբաթ (8 Յունիս) ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
Սուսամ – (ՌՈՃԻԿ)
ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ

LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSÉE

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin Marseille (2ème)

ՅԱՐԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0.25 Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 5 ՅՈՒՆԻՍ

MERCREDI 5 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9622 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9622

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՊԱՊԸ ՎԱԽՃԱՆԵՑԱՒ ԵՐԿԱՐ ՄԱՀԱՔՈՒՆԷ ՄԸ ԵՏՔ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՎԱՏԻԿԱՆ

Երկուշաբթի, Յունիս 3, ժամը 19·49-ին կը վախճանէր Յովհաննէս ԻԳ. Պապը յուզումի մատնելով բովանդակ աշխարհը, մինչ Ս. Պետրոսի գաւիթին վրայ կը վերջանար պատարագ մը: 150·000 հոգի հաւաքուած էին հրապարակը եւ պատարագիչ կարդինալին հետ նոյն աղօթքը կը բարձրացնէին դէպի երկինք: Նոյն պահուն վերջին շունչը կ'աւանդէր Յովհաննէս ԻԳ. Պապը, չորս տարի, եօթը ամիս եւ վեց օր գահակալութենէ ետք:

Նախքան այս անխուսափելի վախճանը, Յովհաննէս ԻԳ.ի երկար մահաքունը, շնչասպառ պահեց աշխարհի բովանդակ մարդկութիւնը չորս օր եւ չորս գիշեր: Իտալացի հաւատացեալ համեստ գիւղացիէն որ կ'աղօթէր Ս. Պետրոսի թաց հրապարակին վրայ, տեղատարափ անձրեւի մը տակ մինչեւ Կրեմլինի անհաւատ մենատէրը, բոլորը անձկութեամբ հետեւեցան Պապին երկար «Խաչի ճամբուն» որ ապացոյցն էր արտակարգ դիմադրութեան մը, Ֆիզիքական բացառիկ տոկունութեան մը, որ ալ աւելի բացառիկ բնոյթ կը ստանար երբ նկատի առնուէր թէ դիմադրողն էր 82 տարեկան ծերունի մը, մարմնեղ եւ քայքայուած ընդհանուր կերպով:

Պապին մահաքունը, որ կ'ընդմիջուէր դիտակցութեան անսպասելի պահերով, սկսաւ Ուրբաթ օր: Վատիկանի ձայնասփիւռը ժամէ ժամ կը հաղորդէր վերջին լուրերը, բժշկութիւնն իսկ այլեւս ըսելիք չունէր եթէ ոչ խոնարհիլ այս բացառիկ մարդուն առջեւ, որ իր լեռնականի առողջ մարմնով ասպարէզ կը կարդար անողոք հիւանդութեան:

Թերթերը չէին դիտեր ինչ խորագիր դնել այլեւս այս երեւոյթին առջեւ: Շաբաթ գիշեր Լը Մոնտ դիտել կուտար թէ բանաւոր եւ գրաւոր մամուլը կորսնցուցած էր չափի սահմանը: Արդարեւ Ուրբաթ իրիկուն Ֆրանսական պետական ձայնսփիւռը չէր վարաներ յայտարարելու թէ Պապը վախճանած է, մինչ միւս առտու ուրիշ խօսնակ մը յուսահատած «դեռ կ'ապրի»ով մը կը սկսէր լուրերու իր հաղորդումը, աւելցնելով թէ «սիւսփէնսը» կը շարունակուի Վատիկանի մէջ:

Շաբաթ օր ժամը 17·25ին երբ մահաքունը եւ դիտակցութիւնը իրարու կը յաջորդէին չնախատեսուած ձեւով, իրեն կ'այցելէին կրօնաւորներու ժողովին նախագահ՝ Կարդինալ Վալերիօ Վալերի, ինչպէս նաեւ Հաւատոյ Տարածման ժողովի նախագահ՝ Կարդինալ Գրիգոր Պետրոս Աղաճանեան եւ Կարդինալ Պէա որ նախագահն է «Քրիստոնեաներու Միութեան» դիւանին:

Դիտակցութեան պահերուն Պապը իր ծննդավայր՝ Պերկամոյի բարբառով կը խոսէր իր եղբայրներուն եւ քոյրերուն հետ, կ'աղօթէր լատիներէն եւ իտալերէն կը յայտնէր թէ քայլ առ քայլ կը հետեւի իր մահուան:

Աշխարհի մէջ յուզումը մեծ էր: Խը-բուշչեւ կը հեռագրէր.— «Մեծ ցաւով է զոր լսեցինք թէ ձեր առողջութիւնը վատթարացած է: Այս լուրը շատ կը մտահոգէ մեզ: Ի բոլոր սրտէ կը մաղթեմ որ առողջանաք որպէսզի կարենաք շարունակել ձեր արդիւնաւոր գործունէութիւնը ի սպաս խաղաղութեան ամրապնդման եւ ժողովուրդներու միջեւ գործակցութեան»: Այս աննախընթաց հեռագրէն զատ քանի մը ժամը անգամ մը Մոսկուայէն կը հեռաձայնէին Վատիկան, վերջին լուրերը ստանալու համար:

Իտալիոյ մէջ անկախութեան տարեդարձի բոլոր հանդիսութիւնները կը ջնջուէին, համայնավար կուսակցութիւնն իսկ կը ջնջէր խաղաղութեան նուիրուած մէկ տողանցք, ի նշան սուգի:

Ծանօթ է որ Յովհաննէս ԻԳ. որ կ'ընտրուէր իբրեւ փոխանցման Պապ, եղաւ փոփոխութեան Պապ մը:

Ցարդ կանուխ է դիտնալու համար թէ իր գործունէութիւնը դրական է թէ բացասական Ընդհանրական Եկեղեցւոյ համար: Նման կարծիքներ կրնայ յայտնել միայն Պատմութիւնը, ան որ վախը պիտի գրուի: Բայց ճիշդ կամ սխալ, Քահանայապետը զանազան փորձեր սկսաւ որոնց գլխաւորներն են եկեղեցիներու մերձեցում մը եւ համայնավարներու հետ «զրոյցը»:

Յովհաննէս ԻԳ. անցեալ Հոկտեմբերին կը գումարէր Տիեզերական Ժողովը որու առաջին նստաշրջանը կը փակուէր Դեկտեմբերին: Առաջին անգամ ըլլալով այդ ժողովին իբրեւ դետ կը մասնակցէին ոչ-Կաթողիկէ եկեղեցիներ ի շարս որոնց յանուն Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ՝ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը:

Այս ժողովը կ'ընդհատուի Պապին վախճանումովն իսկ, նոր Պապէն կախում ունի նոր ժողովի մը գումարումը:

Աւելի յատկանշական է այն «խօսակցութիւնը» զոր Յովհաննէս ԻԳ. սկսաւ համայնավար աշխարհին հետ: Ընդունելով Իզվեստիայի խմբագրապետը՝ Աճուպէյ, որ Վատիկան հասնելէն 24 ժամ առաջ անհաւատութեան գովքը կը հիւսէր Նափոլիի մէջ, Յովհաննէս ԻԳ. նոր մտայնութիւն մը մէջտեղ կը բերէր որ չէր կրնար սակայն չմտահոգել նոյնինքն վատիկանեան կարգ մը շրջանակներ:

Աւելի առաջ երթալով, Պապը, իտալական երեսփոխանական ընտրութեանց նախօրեակին, կը հրապարակէր «խաղաղութիւն յերկիր» (Փաչէ ին թեռիս) կոնդակը որ վճռական դեր պիտի խաղար նախ Իտալիոյ մէջ ապա արեւելեան կողմէ աշխարհի: Արդարեւ, այդ պատմական կոնդակին մէջ, Յովհաննէս ԻԳ. չէր արգիլեր հաւատացեալ Կաթողիկէին լեզու գտնելու համայնավարներու հետ, ինչ որ պատճառ կը դառնար որ համայնավարները կարեւոր յաղթանակ մը տանէին իտալական երեսփոխանական եւ ծերակուտական ընտրութեանց մէջ:

Իր կատարած այս հիմնական յեղաշրջումները զինքը դարձուցին «բոլորին Պապը»: Իր առողջանալուն համար աղօթեցին բոլորը:

Հոգեգալուստի օրը, Փարիզի բոլոր եկեղեցիներու մէջ ոգեկոչուեցաւ իր քաջութիւնը մահուան առջեւ: Բողոքական ժողովարաններէն մինչեւ սինակոկները աղօթեցին Պապին համար: Հեռագիրներու կարգին յիշենք.— Հայ Կաթողիկէ Կաթողիկոս – պատրիարք՝ Պաթանեան Արք., Ռուս ուղղափառ եկեղեցւոյ պատրիարք Նիքոմէտի քարտուղարը, Կարդինալ Թափփունի (Սուրիոյ Կաթողիկէ Պատրիարք), Հրեայ Համաշխարհային ժողովի նախագահ՝ Նահում Կոլտման, նախագահ Պուրկիպա, Ֆիտէլ Քասթրօ: Սանթիակօ տը Չիլիի համայնավար պաշտօնաթերթը սեւ շրջանակով լոյս տեսած է:

×

Անճելօ Ճուզեփփէ Ռոնքալլի ծնած էր 1881 Նոյեմբեր 25ին, Պերկամոյի մօտ՝ Սոթթօ իլ Մոնթէ գիւղը, 3րդ էր համեստ ընտանիքի մը 13 զաւակներուն: 1872ին մտած էր Պերկամոյի դպրեվանքը:

1925ին, Պիոս ԺԱ. զինքը «Առաքելական այցելու» կը կարգէր Պուլկարիա ուր կը մնար 9 տարի (հոն մօտէն ճանչցած է Ստեփանոս Արք. Յովակիմեանը): Առաքելական Պատուիրակ եղած էր Թուրքիա: Ամբողջ կեանքը մասնաւոր սէր մը պիտի ունենար հանդէպ Թուրքիոյ եւ անոր ժողովուրդին:

Այդ համակրութիւնը տեղ գրաւած էր մինչեւ իսկ իր ենթագիտակցութեան մէջ: Այնքան որ, իր հոգեվարքի 92 ժամերու ընթացքին, երբ պահ մը ուշքի գալով, այս կամ այն ազգը կ'ոգեկոչէր, չէր մոռնար Թուրքիան ալ յիշատակելու:

1945ին Փարիզ կը հասնէր իբրեւ Պապական Նուիրակ (այդ հանգամանքով քանիցս ներկայ եղած է Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսներուն): Մօտէն ծանօթ էր Հայերուն մանաւանդ Մխիթարեան Միաբանութեան՝ երկար տարիներ Վենետիկի Պատրիարք եղած ըլլալով: Կարդինալի աստիճան ստացաւ երբ Փարիզ էր 1953-ին: 10րդ քուէարկութեամբ Պապ ընտրուեցաւ 1958, Հոկտեմբեր 28ին:

Այդ օրէն «ժողովրդական» խառնուածք մը ցոյց տուաւ, հրմշտկելով բոլոր աւանդութիւնները: Սեղանակիցներ ունեցաւ ճաշի ատեն երբ ընդունուած էր որ Պապը միշտ առանձին կը ճաշէ, խղելով սովորութեան հետ, օծումէն անմիջապէս ետք լատիներէն բեմբասացութիւն մը կ'արտասանէր: Նշանակեց 23 նոր կարդինալներ, ընդունեցաւ անկլիքան եկեղեցւոյ եպիսկոպոսապետը, իրար անցուց քարացած սովորութիւններ, բայց մինչ կ'ուզէր պատուհան մը բանալ Վատիկանի վրայ, կը թուի թէ նախ դուռը բացաւ:

× Յովհաննէս ԻԳ.ի մարմինը Ս. Պետրոս պիտի փոխադրուի Չորեքշաբթի առաւօտ, ուր ժողովուրդը պիտի կարենայ իր վերջին յարգանքը մատուցանել մինչեւ Հինգշաբթի իրիկուն: Այն ատեն առժամապէս պիտի թաղուի Ս. Պետրոս:

× Ազգային սուգ հռչակուած է Իտալիոյ մէջ:

× Կի Մոլէ յայտարարեց.— «Որովհետեւ քաջութիւնն ունեցաւ Կաթողիկէ Եկեղեցին առաջնորդելու աւելի ազատական աւելի հանդուրժողական ճամբու մը վրայ, որովհետեւ յանդուգն դիրք մը ճշդեց խաղաղութեան հարցին առթիւ, Յովհաննէս ԻԳ. Պապը բոլոր բարի կամեցողութիւն ունեցող մարդոց գնահատանքին արժանի եղաւ»:

Նման յայտարարութիւններ ըրած են ուրիշ երկու ընկերվարականներ՝ Վենսան Օռիոլ եւ Կասթոն Տէֆէռ: Նախագահ տը Կոլ ցաւակցական հեռագիր մը ղրկած է ինչպէս նաեւ Խրուշչեւ, Հասան Բ., Ռաբբունապետ՝ Քափլան, Քենըտի, Էլիզապէթ թագուհին, Ատընաուըր, եւն:

ՓԱՐԻԶ

ԿԻ ՄՈԼԷ ԻՐ ԴԱՏԸ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԷ

Ընկերվարական համագումարը վերջացաւ Կիրակի իրիկուն, բայց նոր դիւանի ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ միայն Չորեքշաբթի օր: Հակառակ կրած բոլոր քննադատութեանց եւ յարձակումներուն գրեթէ ապահով է որ Կի Մոլէ ընդհ. քարտուղար վերընտրուի, ինչ որ կը նըշանակէ թէ համագումարը վաւերացուցած է ընդհ. քարտուղարին ցարդ վարած քաղաքականութիւնը:

Այս 54րդ համագումարը եթէ մեծ նորութիւն մը չբերաւ, ցոյց տուաւ սակայն թէ հին եւ նոր հոսանքներու կռիւ մը կայ շարքերուն մէջ: Կան անոնք որոնք կ'ուզեն հաւատարիմ մնալ աւանդութեանց եւ կուսակցութեան խիստ կարգապահութեան: Կան նաեւ անոնք որոնք նոր օդ մը կ'ուզեն մտցնել որպէսզի կուսակցութիւնը վերանորոգուի: Բայց 2198 լիազօրագրերով է որ համագումարը իրաւունք տուաւ Կի Մոլէի, 119ի դէմ եւ 668 ձեռընպահներու դիմաց եւ այս ձեւով թոյլ տուաւ որ ան շարունակէ իր շրփումները իրագործելու համար ընկերվարականներու համախմբումը:

Կի Մոլէ Փրօ Տոմօ (պաշտպանողական) ճառով մը բացատրած էր իր դիրքն ու տեսակէտը: Բառերը չծամծմելով, խոստովանած էր թէ 1958ին նախընտրած էր կոլիզմը քան զինուորական ապստամբութեան մը յաջողութիւնը: Տակաւին չէր զղջար, խաբուած էր, բայց «չեմ կարծեր որ խաբուած մը (աւելի պատկերալից տեղական բացատրութիւն մը գործածածէ Կի Մոլէ) երբեք արհամարելի ըլլայ, կ'ըլլայ եթէ համամիտ է: Սխալած եմ տը Կոլի վրայ: Չեմ ուզեր արգելք մը ըլլալ կուսակցութեան վերանորոգման: Ես ինծի հարց տուի եւ դեռ կուտամ իմ նարկայութեանս մասին ընդհանուր քարտուղարի պաշտօնին գլուխը: Չեմ ուզեր նմանիլ այն ծերունիներուն որոնք չեն անդրադառնար թէ այլեւս չեն ինչ որ էին: Այն օրը ուր բարեկամներու բաւարար թիւ մը ինծի ըսէ թէ աւելի ծառայութիւն կը մատուցանեմ հեռանալով քան մնալով, անմիջապէս կը մեկնիմ»:

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՍԷՈՒՏԱԿԱՆ ԱՐԱԲԻՈՅ ՄԷՋ

Գահիրէի ձայնասփիւռը կը յայտարարէր թէ «ժողովրդական յեղափոխութիւն» մը ծագած է Սէուտական Արաբիոյ գլխաւոր գաւառին՝ Նէճի մէջ: Լուրը չէր հաստատուած եւ Արեւմուտքը միշտ վերապահ է Գահիրէի տուած լուրերուն:

Նէճը արաբական թերակղզիի գլխաւոր բարձրաւանդակն է ուր կը բնակին Պետեւի ցեղախումբեր: Նման լուր մը ճիշդ այն պահուն երբ խօսակցութիւններ ըսկըսած են Գահիրէի մէջ մառեշալ Սալալի (Եմէն) հետ, ցոյց կուտայ թէ ինչ է Նասրի բուն հեռանկարը: Եմէնի հարցն ալ անելի մէջ է Դեկտեմբերէն ի վեր:

Միւս կողմէ Նասր նոր հրաւէր մը զըրկած է Իրաքի նախագահ՝ Առէֆի:

Եգիպտական մամուլը ծանր դէպքեր կը նախատեսէ նաեւ Սուրիոյ համար: «Միջին Արեւելք» գործակալութիւնը կրկին կը յարձակի Պասս կուսակցութեան վրայ: «Պասսը կը սխալի եթէ կը կարծէ որ իր կողմնակիցները միշտ հաւատարիմ պիտի մնան: Ի մօտոյ անոնք պիտի իրագործեն իրենց յուսախաբութեան ծաւալը գաղափարականին հանդէպ եւ այն ատեն անգութօրէն անոր դէմ պիտի դառնան» կը գրէ Ալ Աքպար:

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏԻ տօնին առթիւ, Յառաջ լոյս չտեսաւ երէկ՝ Յունիս 4:

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Գ.

Միայն Ակադ. Գ. Ղափանցեան հանդէս եկաւ սխալ տեսութեամբ մը, իբրեւ հետեւանք Մառի ազդեցութեան, ըստ որուն, Ղափանցեան կը յայտնէր, թէ հայերէնը կազմուած է բազմաթիւ լեզուներու խառնուրդէ մը, ուր կազմաբանական դրութիւնը ունի բազմատեսակ ծագում: Բայց Հր. Աճառեան ամէն տարի հրատարակած իր իւրաքանչիւր աշխատութեամբ կ'ապացուցանէր, որ հայերէն լեզուն կը ներկայացնէ հնդեւրոպական լեզուներու ընտանիքի անկախ, արեւելեան մէկ ճիւղը, ան շատ մօտ ըլլալով յունարէնի եւ հնդիրանեան լեզուախմբին, ինչպէս նաեւ Պալթիկ – սլաւոնական լեզուներուն (Էդ. Աղայեան «Ներածութիւն լեզուաբանութեան մէջ», Երեւան 1960, էջ 545): Հր. Աճառեան, որ համալսարանի մէջ կ'աւանդէր հայերէն լեզուի պատմութիւն, դրաբար եւ հայերէն բարբառագիտութիւնը, այս բնագաւառներէն կըրնար տալ սխալ տեսութիւններէ զերծ մեծարժէք գործեր, մինչ ակադ. Մ. Աբեղեան, որ կ'աւանդէր աշխարհաբարը, իր աշխատութիւններուն մէջ զբաղեցաւ աշխարհաբարի քերականութեամբ, իսկ աւելի ետք՝ նաեւ հայ դրականութեան պատմութեամբ: Համալսարանին մէջ դասաւանդող երրորդ լեզուաբանն էր ակադ. Ստ. Մալխասեան, որ աջակցեցաւ վերոյիշեալ երկու մեծ գիտնականներուն:

Գիտական գործունէութեան առաջին օրերէն, Հր. Աճառեան իր աշխատութիւնները հրատարակեց հայկական հանդէսներու մէջ, յատկապէս «Բազմավէպ», «Հանդէս Ամսօրեայ», «Էջմիածին», «Բանասէր», «Արարատ», եւ ուրիշ պարբերականներու մէջ (ընդամէնը 28 հայերէն, երեք ռուսերէն եւ տասը եւրոպական հանդէսներու մէջ): Բայց 1943ին սկսաւ լոյս տեսնել Հայաստանի Գիտութիւններու ակադեմիայի պաշտօնաթերթը «Տեղեկագիր Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւններու ակադեմիայի», որ մինչ այդ լոյս կը տեսնէր Խ. Միութեան Ակադեմիայի շրջանակին մէջ: Հր. Աճառեան, գիտական բարձր մակարդակ ներկայացնող այս պարբերականին կը սկսի աշխատակցիլ անոր հրատարակութեան առաջին օրերէն սկսեալ: Հաղիւ 1958ին, Աճառեանի մահէն ետք, հիմնուեցաւ հայկական ակադեմիայի երկրորդ հանդէսը՝ «Պատմաբանասիրական հանդէս», որ կը հրատարակէ հայագիտութեան բընագաւառէն ամենակարեւոր ուսումնասիրութիւններ:

Պիտի նշենք Հր. Աճառեանի գործերէն ամէնէն կարեւորները: Ան հրատարակած է մօտաւորապէս 250 մեծ աշխատութիւններ եւ ուսումնասիրութիւններ, իսկ անոր գործերէն 25ը դեռ կը մնան ձեռագիր: Ան հիմը դրաւ բարբառագիտութեան եւ անոր շնորհիւ այս գիտութիւնը ներկայիս կը զարգանայ իբրեւ աշխատութիւններու եւ արդիւնքներու ամէնէն ճոխ բնագաւառը բազդատմամբ ուրիշ երկիրներու մէջ կատարուած աշխատութիւններու եւ ձեռք բերուած արդիւնքներուն: Բառագիտութեան բնագաւառէն նշենք անոր հայերէն արմատական բառարանը եւ Հայոց անձնանուններու բառարանը, որուն Դ. հատորը լոյս տեսաւ 1942 – 1948ի տարիներուն եւ պիտի յաջորդէ Ե. ու վերջին հատորը:

Գրաբարի մասին կատարած անոր ուսումնասիրութիւններէն նշենք՝ Հայոց լեզուի պատմութիւնը, երկու հատորով (1940 եւ 1951): Բայց Հր. Աճառեանի մեծագոյն ձեռնարկը, որ թէեւ ամբողջովին չէ հրատարակուած, բայց կրնանք ըսել, թէ աւարտած աշխատանք մըն է, լիակատար քերականութիւն Հայոց լեզուի, համեմատութեամբ 562 լեզուներու գործն է:

Բոլոր այս աշխատութիւնները մեծ կարեւորութիւն կը ներկայացնեն հայագիտութեան զարգացման համար, ինչպէս ցոյց կուտայ Ակադ. Ար. Ղարիբեան իր գրած մէկ յօդուածին մէջ (1958), քանի որ անոնք համաշխարհային հայագիտութիւնը հասցուցին շատ բարձր մակարդակի մը, դերազանցելով արտասահմանեան աշխատութիւնները իրենց թիւով եւ որակով:

Ինչ կը վերաբերի հայ բարբառագիտութեան, Հր. Աճառեանի բերած նպաստը առաջնակարգ է, որովհետեւ ան էր որ, 1909ին «Էքոլ տէՀօթ զԷթիւտ»ի մէջ, իր «Քլասիֆիքասիոն տէ Տիալեքթ Արմենիէն»ով դրաւ բարբառագիտութեան հիմը: 1911ին, հրատարակեց հայ բարբառագիտութիւնը, որ կը դասաւորէ եւ կը ներկայացնէ 31 բարբառներ (որոնցմէ 15 առաջին անգամ) եւ կը բաժնէ 8 ճիւղերու: Աւելի վերջ, Աճառեան երեւան հանեց ու ներկայացուց ուրիշ երկու բարբառներ ալ, այնպէս, որ անոր կը պարտինք 17 բարբառներու առաջին նկարագրութիւնը: Հաստատուեցաւ, որ բոլոր բարբառներուն երեք ճիւղերու բաժանումը լիովին չարտացոլեր հայերէն բարբառներու յատկանիշերը: Ար. Ղարիբեան 1939ին ներկայացուց պսակաւորի աշխատութիւն մը՝ հայերէն բարբառներու նոր ճիւղ մը, ուր ան հաւաստեց մինչ այդ ճանչցուած բարբառներու չորս ճիւղերու բաժանումը (ում, Ք, Լ, Ս), Ղարիբեանի առաջարկած 4րդ ճիւղը ըլլալով (Ս) անուանածը:

Հրաչեայ Աճառեանին երախտապարտ է հայագիտութիւնը, որուն ան տուաւ նոր փայլ մը, արժանացաւ իր երբեմնի փրոֆէսէօրին՝ Ա. Մեյէի եւ Եւրոպացի գիտնականներու յարգանքին եւ երախտագիտութեան, ինչպէս նաեւ իր ժողովուրդին, որ կը փառաբանէ անոր անունը:

ՓՐՈՖ. ՎԼԱՏ ՊԸՆԸՑԵԱՆՈՒ

(3 Շար.)

ՊԷՅՕՂԼՈՒԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ

ՍՈՒՐԲ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Գ.

Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ նախնական հիմնարկութեան կամ հաստատման թուականը յայտնի չէ, հաւանաբար Բերայի հիւանդանոցի հաստատումէն յետոյ տեղի ունեցած է:

ԺԸ. դարուն, Բերայի մէջ Հայ եկեղեցի գոյութիւն չունենալով, այս հիւանդանոցին մէջ մեռնողները մինչեւ Ղալաթիա Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին փոխադրել դժուար էր, մանաւանդ ձմեռը, հետեւաբար պէտք եղաւ հիւանդանոցին առընթեր ունենալ նաեւ եկեղեցի մը, եւ ասկէ ծագում առած կը թուի Ս. Յարութիւն եկեղեցին:

Անոր նիւթական մատակարարութիւնը կատարուած է հիւանդանոցի հոգաբարձութեան կամ վերակեցուներու միջոցաւ, եւ հիւանդանոցի դադարումէն յետոյ, շարունակուած է Ղալաթիոյ միւթէվէլլիութեան կողմէ մինչեւ 1861 թուականը երբ սահմանադրապէս կ'ընտրուի Բերայի թաղին համար առաջին թաղական խորհուրդը, որ այնուհետեւ կը վարէ Բերայի շրջանակին մէջ գտնուած բոլոր հայ եկեղեցիները Ս. Յարութիւն, Ս. Երրորդութիւն, Ֆէրիգիւղի Ս. Վարդանանց, Գասըմփաշայի Ս. Յակոբ եւ յետոյ ալ Բանկալթիի Ս. Լուսաւորիչ — Խոր Վիրապ —: Իսկ հոգեւոր մատակարարութիւնը սկիզբէն ի վեր կատարած են Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգեւոր պաշտօնեաները մինչեւ 1866: Այս թուականէն Բերայի թաղական խորհուրդը, դիտելով որ Ղալաթիոյ քահանաներու կողմէ կամ անոնց թելադրանքով անկարգութիւններ կը պատահէին յաճախ Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ մէջ, ներքին բարեկարգութիւնը հաստատելու համար հոն ազգ. վարչութեան դիմում կ'ընէ եւ այնուհետեւ նոյն եկեղեցւոյն հոգեւոր մատակարարութիւնը կ'անցնի Բերայի քահանաներուն եւ այս առթիւ 1866 Օգոստոս 6ին Մալաթիոյ առաջնորդ Սրապեան Եպիսկոպոս որ Բանկալթիի Խոր Վիրապ մատուռին պահպանութիւնը կ'ընէր, քարոզիչ կը նշանակուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյն:

Այս եկեղեցին փայտաշէն ըլլալով ամէն անգամ նորոգութիւն կրած էր հիւանդանոցին հետ եւ անկէ ետքն ալ փոքրը նորոգութիւններ տեսած:

1870ի զարհուրելի հրդեհէն բարեբախտաբար չայրեցաւ այս եկեղեցին իր շրջակայ թաղամասով, եւ կարելի եղաւ անոր յարակից սենեակներուն մէջ պատրաստել հրդեհէն արկածեալներուն մէկ մասը:

Բայց այնուհետեւ խարխուլ վիճակ մը առաւ չէնքը, որ մէկ դարու պատկառելի հնութիւն ունէր եւ այլեւս նորոգութիւն չէր վերցներ, եւ 1890ին փլչելու վտանգին պատճառաւ առժամանակեայ կերպով փակուեցաւ այս եկեղեցին եւ անոր գոյքերն ու սրբազան անօթները, ինչպէս նաեւ խնդրակատար Ս. Աստուածածնայ պատկերը յատուկ հանդիսութիւններով փոխադրուեցան Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ քովի մատուռը:

1861էն յետոյ այս եկեղեցին հիմնովին վերաշինելու ծրագիրներ մշակուած էին, սակայն կարելի չէր եղած հայթայթել ծախքերը: 1891ին, Էսաեան բարեհամբաւ գերդաստանի երկու հարազատները Յովհաննէս եւ Մկրտիչ Էսաեան առաջարկեցին իրենց ծախքով հիմնել Ս. Յարութիւն եկեղեցին եւ անոր քով Էսաեան վարժարանը:

Ս. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Բանկալթիի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին ծագում առաւ գերեզմանատունէն: Մեր մէջ օրէնք է որ ննջեցեալները եկեղեցի կը տարուին եւ ըստ մեռելական արարողութեանց կարգը կատարուելէ յետոյ կը թաղուին:

1805ին հնդախտի մեծ համաճարակը օրական մինչեւ 20 – 30 մահեր կը պատճառէր Բերայի եւ Գասըմփաշայի հայ բնակչութեան մէջ եւ անոնց մարմինը ուղղակի կը փոխադրուէր Բանկալթիի գերեզմանատունը: Օրէնքի եւ խղճի հակառակ պիտի ըլլար զարհուրելի ախտէն զոհ դացողներուն մարմինը առանց եկեղեցական արարողութեան իջեցնել գերեզմաններու մէջ. հարկ էր ուրեմն հոն ունենալ եկեղեցի մը և եկեղեցականներ, որոնք ի գործ դնէին իրենց պաշտօնը: Նոյն շրջանի թաղ. խորհուրդը, համաճարակի դժբախտ զոհերը զուրկ չթողելու համար վերջին հոգեւոր պաշտօնէն, ստիպուեցաւ մասնաւոր կարգադրութիւններ ընել, տեւական կերպով եկեղեցականներ բնակեցնելու համար հոն:

1865 Յուլիս 23ին արգիլուած էր մեռելներու թաղումը Բանկալթիի գերեզմանատան մէջ, բայց մինչեւ հոն բերուէին դարձեալ ննջեցեալները եւ կը յանձնուէին քահանաներուն:

1865 Յուլիս 28ին վերջապէս, Տօքթ. Ստեփան փաշա Արսլանեանի, Տօքթ. Սէրվիչէնի եւ Տօքթ. Բարունակ պէյի

ՊԷԱԹՐԻՉԷ ՉԵՆՉԻ

— Պատրաստ ենք ... երթանք:

Երկու վայրկեանը բաւական կ'ըլլայ որ Պէաթրիչէ հագնի իր շրջազգեստը:

Երեք դաւադիրները կը բախեն Ֆրանչեսքոյի ննջասենեակին դուռը:

Այս վերջինը չափազանց կասկածամիտ, պառկած է անկողնին մէջ իր կնոջը հետ:

Հաղիւ քունէն արթնցած, Լուքրեցիա դողդողալով կը բանայ դուռը:

Պէաթրիչէ կը հրամայէ իր մօրը.

— Բացէք պատուհանները, այս «գործին» համար լոյս պէտք է ...

Ամէն ատեն ալ իր խորթ աղջկան տիրապետութեան տակ գտնուող Լուքրեցիան կը հպատակի Պէաթրիչէի հրամանին:

Դաւադիրները կը մօտենան Ֆրանչեսքոյի մահիճին:

Այս վերջինը, տակաւին ափիոնի ազդեցութեան ներքեւ, կը յօրանջէ ու կը մրմնջէ.

— Ի՞նչ կայ, ի՞նչ կը պատահի ...

Աւելի խօսելու ժամանակ չունենար:

Օլիմփիոյի մուրճը, խենթ ու շտապ պտոյտով մը կ'իջնէ Ֆրանչեսքոյի դէմքին, կը ջարդէ անոր քիթն ու քունքը, մինչ Մարցիոյի գրտնակին հարուածը կը մխրճուի անոր աչքին մէջ ...

Զարմանալի կերպով պաղարիւն Պէաթրիչէն կը դիտէ տեսարանը, հաղիւ նկատելով ներկայութիւնը Լուքրեցիային որ նուաղած է:

Դիմելով դէպի պատուհանը, Պէաթրիչէ կը նայի դէպի վար՝ հոն կայ բակ մը, ուր կը նետուին աղտեղութիւնները:

Նշանացի կերպով կը հասկցնէ որ ըսպանեալին դիակը պէտք է հոն նետուի:

Օլիմփիօ եւ Մարցիօ կը հագուեցնեն դիակը եւ զայն բակին մէջ գլորելէ առաջ կը խորտակեն պատուհանին առջեւ գրտնուող պատշգամը, այսպէսով ստեղծելու համար այն ենթադրութիւնը թէ Ֆրանչեսքօ պատշգամին վրայ օդ առած պահուն պատշգամը խորտակուած եւ ինք դահավիճած է բակին մէջ զոհ դառնալով հասարակ արկածի մը:

Յետոյ լուալով սենեակին արիւնաշաղախ սալայատակը, կը տանին անկողնին նոյնքան արիւնաներկ սաւանները, այրելու համար:

Այդ միջոցին Պէաթրիչէ կը լսէ ոտնաձայնը Ֆրանչեսքոյի երկրորդ սենեկապան Ճիորճիոյի, որ կը վերադառնար գիւղէն, ուր մասնաւորապէս զրկուած է նոյնինքն Պէաթրիչէի կողմէ:

Միշտ պաղարիւն եւ տէր ինքզինքին, երիտասարդ հայրասպանը կը կանչէ.

— Ճիորճիօ, Ճիորճիօ, վեր եկուր ...

Երբ ծառան կ'երեւի, Պէաթրիչէ միշտ անկարեկիր ու վստահ, կ'ըսէ բնական ձայնով մը.

— Տէրդ արկածի մը զոհ գնաց. պատշգամը խորտակուելով վար ինկաւ բակին մէջ...

Ճիորճիօ խարուողներէն չէ: Ամբողջ դղեակին հետ ան ալ դիտէ որ Ֆրանչեսքօ կը գանակոծէր իր աղջիկը ու կը լըլկէր զայն, այնպէս որ անոր մահը չէր կրնար ցաւ պատճառել իր զաւկին: Բայց խորհիլ թէ նոյնինքն այդ զաւակը կրնար ըլլալ յղացողը հայրասպանութեան մը, ոչ, այդ միտքը երբեք չէր անցներ բարի մարդուն գլուխէն:

Խորհելով որ իր տէրը կրնայ միայն վիրաւորուած ըլլալ եւ պէտք էր օգնութեան հասնիլ իրեն, Ճիորճիօ կը վազէ դէպի բակը, իր վազքի ընթացքին բարձրագոչ աղաղակներ արձակելով:

Գիւղէն կը հասնին գիւղացիները, կը վերցնեն դիակը ու կը փոխադրեն զայն իր ննջասենեակը:

Երբ կը լուան արիւնաշաղախ դէմքը, երեւան կուգան Օլիմփիոյի մուրճին եւ Մարցիոյի գրտնակին յառաջացուցած ահասարսուռ վէրքերը:

Ներկաներէն մէկ քանին կը խորհին. «Ահաւասիկ մահ մը որ արկածի մը արդիւնքը չի կրնար ըլլալ»:

Այս կարծիքը հետզհետէ աւելի արմատ կը գտնէ շնորհիւ Օլիմփիոյի անխորհուրդ վարմունքին:

Արդարեւ, այս վերջինը, սարսափելով գիւղացիներու կասկածամտութենէն, կը պնդէ որ պէտք է դիակը թաղուի առանց յապաղումի: Այս գործին համար կը պնդէ որ գիւղին աւագերէցը խոնարհի ձեռնարկէ թաղման արարողութեան եւ ինք իր ձեռքով կը հնչեցնէ եկեղեցիին զանգակը:

Այնուհետեւ քանի մը ներկաներու եւ Մարցիոյի օգնութեամբ, դիակը բոլորովին մերկ, առանց պատանքի ու գաղի կը նետեն փոսին մէջ, կը լեցնեն հողը վրան եւ երեկոյեան ժամը վերջին ամէն բան կը վերջանայ, վարագոյը կ'իջնէ ողբերգութեան վրայ:

Այս արտօրանքը, սակայն, աւելի կը հրահրէ գիւղացիներու կասկածամտութիւնը:

Պէաթրիչէի կողմէ զրկուած մասնաւոր նամակէ մը տեղեկանալով դէպքին, եղբայրները եւ մօրեղբայր Զեզարէն երկու օր ետք կը հասնին դղեակ:

Ճիաքօմօ եւ Պերնարտինօ չեն երթան խոնարհիլ իրենց հօր գերեզմանին վրայ եւ այս հանգամանքը նոր կասկածներ կ'արթնցնէ գիւղացիներուն մօտ:

(9 Շար.)

ԵԼՍՅՈՆ
ԴՈՒԱՈՍ
ՀԱՎԱՏԱՑԵՔ ՆԱԽ ՀՈՍՔԸ

Հանե Մանուկեան հիմնադիրներէն Յակոբ Մանուկեան, որ իբրեւ հասք հոգեւոր ծառայութեան, սրտագին մասնակցութիւն բերաւ Ազգային Ժողովի ընտրութեանց, ինչպէս նաեւ ազգային միւս գործերուն մէջ, ինչպէս կը գրէ իր ինքնակենսագրութեան մէջ, ուր կ՚ըսէ նաեւ հետեւեալը :

— Ես ալ ինձ համար մտածեցի, որ ինչո՞ւ ես ալ չունենամ իմ թերթս, որ ինձ համար գրէ, ինչ որ ուզեմ, ինչ որ ինծի հաճոյանայ, ինչ որ ինծի հետաքրքրէ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Շաւիլի «Արդութեան» խումբի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկերներ Մարտիրոս Օհանեանի եւ Գէորգ Պօղոսեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց հօր եւ մօրեղբօր Կղեմէս Օհանեանի մահուան առթիւ :

×

Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն մասնաճիւղի նախագահուդի Այրի Տիկին Լիւսի Օհանեանին եւ ընտանեկան պարագաներուն, բոլոր ընկերուհիներուն, իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին Կղեմէս Օհանեանի մահուան առթիւ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Կղեմէս Օհանեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Շաւիլի Կապ. Խաչին կը նուիրեն Շաւիլէն Պ. Օննիկ Տէմիրճեան քսան եւ Տրանսիէն Մինաս Ապու – Մարագեան 15 Ֆրանք : Վիլնէօվ սէն Ժորժէն Պ. Վահան Չիչէքեան կը նուիրէ Շաւիլի նոր Սերունդին 10 Ֆր. եւ Փարիզի Մշակոյթի Տան քսան Ֆրանք : (Այս վերջինը ստանալ «Յառաջ»էն) :

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Տէր եւ Տիկին Ղազարոս Իշխանեան 25ական Ֆրանք նուիրած են Ալֆորվիլի Հայ Մարզականին եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին, իսկ տասը Ֆրանք Կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղին. — Հնչակուհի Ալթունեանի եւ Սուքիաս Տագէսեանի մահուան առթիւ :

×

ՓՈՌ – ՏԸ – ՊՈՒՔԷՆ Զատուրեան ընտանիքը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Այրի Տիկին Լուսիա Շամշոյեանի, Երուանդ եւ Յակոբ Շամշոյեանի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Թորոս Շամշոյեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի քսան Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման, եւ 15ական Ֆրանք «Հայ – Բոյժ»ի եւ Մշակոյթի Տան Ս. Թէհլիրեանի սրահին : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Անկէնի մասնաճիւղը շընորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Հ. Հ. Թագւորեանէ քսան Ֆրանք, Օգնութեան գործին յատկացնելու համար :

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն (8 Յունիս), ժամը 8·30ին Խրիմեան սրահին մէջ :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէին ներկայացուցիչը :

Հ. Բ. Ը. Մ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կազմակերպած է երաժշտական երեկոյ մը

Հինգշաբթի իրիկուն, Յունիս 6
ժամը 21ին
SALLE CHOPIN-PLEYEL
8, Rue Daru
Métro : Ternes

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

ՇՈՒՇԱՆ ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ
(Տաւիղ)
Փէշէթի, Պախ, Տաքէն, Սքարլաթի, Պարթոք, Մաայանի, Սալսետօ

ՀԻՒԿԷԹ ԱԺՏԷՐԵԱՆ
(դաշնակ)
Պախ, Պէթովէն, Շոփէն, Լիսթ

ՍԱՐԳԻՍ ՔԱՋԵԱՆ
(Ջութակ)
Հէնտէլ – Պէթովըն

ՆՈՒԷՐ

ՏԷՍԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Սարգիս Առաքելեան իրենց թոռնիկին՝
ՍԱՐԳԻՍ – ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ
ծննդեան ուրախ առթիւ (Մայիս 31 – 1963, Փարիզ), կը նուիրեն.— քսանական Ֆրանք Յառաջին, Հայ – Բոյժին եւ Հայաստանին : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

×

Սէն Շամոնէն Տէր եւ Տիկին Սարգիս Քէշապեան իրենց սիրելի խնամիին
ԿՂԵՄԷՍ ՕՀԱՆԵԱՆԻ
մահուան տխուար առթիւ, փոխան ծաղիկի յիսուն Ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի տան : (Ստանալ Յառաջէն) :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵՁՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակութային Միութեան, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ :

Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդ : ման :

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը գեղարուեստ. բաժնին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Կապիյոնի սրճարանին գեղատեսիլ պարտէզին մէջ :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին : Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով : Պարտաւորիչ է Պէ Սէ ժէի պատուաստը :

PELERINAGE ARMENIEN
A LOURDES

ԼՈՒՐՏԻ ՍՐԲԱՎԱՅՐԸ
ՀԱՅԿ. ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵՔՍԱՐՔ ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻԻ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ

ՕԳՈՍՏՈՍ 4ԷՆ 10

Արձանագրութիւններու, պայմաններու եւ մանրամասնութիւններու համար դիմել՝

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ ՅՈՎՀ. Ծ. Վ. ՉՈՒԽԱՃԵԱՆ, 92 Օպանեը փողոց, Մարսէյլ : Հեռ. 0–42–84 :

ԼԻՈՆ՝ ՄԻՔԱՅԷԼ Ծ. Վ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ, 14 Գլեր փողոց, Լիոն Ե. : Հեռ. 83–77–40 :

ՓԱՐԻԶ՝ Յովհ. ՎՐԴ. ԱԴԱՄԵԱՆԻ 10պիս, Թուէն փողոց, Փարիզ Ե. Հեռ. ՕՏԷ. 02–12 :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ԼԷ – ԿՈՆԷՍ՝ ՀԱՅՐ ԱԹԱՆԱՍ ՔԷՍԷՃԵԱՆԻ, 69 Հանրի Պարպիւս փողոց : Հեռ. 179 Կոնէս :

ՄԷՕՏՈՆ՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ, Ռաուլ Պաթանի փողոց, Սէն եւ Ուազ :

ՎԻԷՆ՝ ԼԵՒՈՆ Վ. ՔԷՉԷՃԵԱՆ, 22 Վիքթոր Ֆոժիէ փողոց, Իզեր :

ՎԱԼԱՆՍ՝ ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՊԱՊԵԱՆԻ, 11 Պելա Հրապարակ, Տրոմ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ ՄԵՍՐՈՊ Վ. ԵՏԻԳԱՐՏԱՇԵԱՆԻ, 2 Պէալ փողոց, Լուար : Հեռ. 22–09–86 :

Կարեւոր

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐԶԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄՆ Է 7 ՅՈՒԼԻՍ

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը, Բիւ Վօլթէռ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Սարգիս Մինասեան Ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կը խօսին՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.— Ժիրայր Պալանցեան (իր կիթառի քառեակով), Արա Գրիգորեան (արտասանութիւն), Հ. Յ. Դ. Իսիի պարախումբը ղեկավարութեամբ Օր. ԹԵՐԷԶ ՔԷՕՇԿԵՐԵԱՆԻ եւ ԵՐԵՒԱՆ'Ս երրեակը (հարմոնիքա), խօսնակ Մարի – Ռոզ Սոֆեան :

Փարիզի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբը կը ներկայացնէ.— ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Կէս գիշերէն ետք

Pierre SOUFFLET et sa Grande Formation

Մուտք 5 ֆրանք

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, Սէրքլը Կաթոլիք սրահին մէջ :

Կը խօսի՝ Ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

×

ՏԷՍԻՆԻ մէջ կը տօնուի Յունիս 8ին, Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի :

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջժամը 3ին : Բիւ տը Ժէի սրահը :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. Ժ. ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Իսիի «Զաւարեան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Խանասոր խումբի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կիրակի (9 Յունիս) կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, տեղւոյս «Խրիմեան» սրահին մէջ, 2 Բիւ տը Լա Տէֆանս :

Կը նախագահէ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Կը բանախօսէ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինը ստանձնած է տեղւոյս Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը գանազան հաճելի անակնկալներով, մասնակցութեամբ երգչուհի Աստղիկ Քէօսէեանի :

Ընկերահամակրական կերուխում, ջերմիկ մթնոլորտի մէջ :

Կերուխումի մասնակցութիւն 10 Ֆր.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ ՍԷՆ ԳԵՏԻ ՎՐԱՅ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին, Տիկնանց Յանձնախումբին եւ Երիտասարդաց Ակումբին կողմէ : Յունիս 8, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ կէս գիշեր :

Այս տարի

ՇՈԳԵՆԱՒԸ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ

մեր տրամադրութեան տակ է, որպէսզի մեր հասարակութիւնը կարենայ հաճելի ժամանց մը ունենալ ընտանեկան շրջանակի մը մէջ :

ՆՈՒԱԳ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐ, ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ,
ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ԽՄԻՉՔ Սովորական դիներով

Մեկնում Ալմայի կամուրջին մօտ, Սէնի աջ եզերքը «ՊԱԹՕ – ՄՈՒՇ»երու տեղէն ժամը 21ին ԼԱ ԿԱԼԻՈԹ շոգենաւով :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ եւ կանխաւ ապահովել ձերտոմսերը, դիմելով Հ. Բ. Ը. Միութեան գրասենեակը.

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
11, Square Alboni, PARIS (16e) — Tél. : TRO. 03-18

ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու համար կարելի է դիմել նաեւ
Madame K. BAKERDJIAN,
35, Rue de Trévise, PARIS (9e) — Tél. : PRO. 07-25

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ միջմասնաճիւղային խնջոյքը Յունիս 15, Շաբաթ գիշեր :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ ընկերուհիները այս Շաբաթ (8 Յունիս) ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԳՈՐԾԻ ՀԱՅ ՄԱՐԴՈՑ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ի դիտութիւն Մարսէյլի առեւտուրի եւ գործի հայ մարդոց կը ծանուցուի թէ, Յունիս 11ին Երեքշաբթի, ժամը 10ին, դատական վճիռով, քաղաքին բանուկ մէկ պողոտային վրայ (17 Ավընիւ Քամիլ Փէլըթան) Պառի մը ֆօն տը ֆօմէրսը աճուրդով պիտի ծախուի, Շամպրը տէ Նօթէր տը Մարսէյլի կողմէ, 36 Բիւ Փարատի :

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ ԳԻՆ՝ 6800 ՖՐԱՆՔ

Կարելիութիւն՝ Պառ – Թապայի եւ ուրիշ նպատակի յատկացուելու :

Աճուրդի մասնակցիլ կարելի է միայն Ավուէի մը միջոցաւ :

Ամէն տեղեկութեան համար դիմել՝
Ավուէ Մէթր Հ. ՌՈՒԼԱՆԻ,
67, Բիւ Փարատի, Մարսէյլ

Hautes... **LOURDES** ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC

●

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

●

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս Յունիսին, ... 19 ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս Սեպտեմբերին ... 21 ֆր.

ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

Imprimerie Spéciale du journal «Haratch»
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0.25 Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՅՈՒՆԻՍ

JEUDI 6 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9623 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9623

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԳ.

Տարօրինակ ճակատագիր մը վերապահուած էր Յովհաննէս ԻԳ. Պապին, որուն մահը սղացին ոչ միայն քրիստոնեաները, այլև ամէն դաւանանքի պատկանող մարդիկ, անխտիր :

Զաւակ Պերկամոցի համեստ ու բազմանդամ ընտանիքի մը, Անճելօ Ճուզէփփէ Բոնքալլի կանուխէն կոչում զգացած էր կրօնական ասպարէզի, որուն համար պատրաստուած էր եւ ստացած համապատասխան դաստիարակութիւն :

Եկեղեցական նուիրապետութեան բոլոր աստիճաններէն անցած էր տարիներու ընթացքին, մնալով միշտ հաւատարիմ իր ծագումին,— համեստ ու ազնուաբարոյ : Սիրած էր ժողովուրդը եւ սիրուած բոլորէն, իբրեւ ճշմարիտ հայր մը : Իր նկարագրի այդ գիծը պահեց մինչեւ իր մահը, շրջապատուած ամէն դասակարգի մարդոց զուրգուրանքով :

Այս տեսակէտէն հակապատկեր մը կը կազմէր իր նախորդին՝ Պիոս ԺԲ. Պապին հետ, որ երկար տարիներ իբրեւ Վատիկանի արտաքին քաղաքականութեան վարիչ, բոլորովին տարբեր ըմբռնում ունէր Հռոմի քահանայապետի բարձր պաշտօնին մասին :

1958 Հոկտեմբերին, երբ պիտի կատարուէր նոր պապի ընտրութիւնը, ամէնէն հաւանական թեկնածուն կը նկատուէր Կարդինալ – Կաթողիկոս Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեանը, որուն արժանիքներուն մասին տարիներէ ի վեր կը խօսուէր միջազգային մամուլին մէջ :

Սակայն ըսուած է թէ ով որ իբրեւ «պապացու» կը մտնէ դռնփակ ժողովէն ներս, դուրս կ՝ելլէ իբրեւ Կարդինալ : Վատիկանի ծխնելոյզէն դուրս ելած առաջին սպիտակ ծուխը Փարիզի կարգ մը կարեւոր թերթերուն գրել տուաւ նոյնիսկ Կարդինալ Աղաճանեանի ընտրութիւնը : Սեւ ծուխը յաջորդեց քիչ ետք, մինչեւ որ տասներորդ քուէարկութենէն վերջ Պապ ընտրուեցաւ Վենետիկի պատրիարքը, բոլորովին անակնկալ կերպով : Անգամ մը եւս Իտալացի կարդինալ մը բազմեցաւ Ս. Պետրոսի աթոռին վրայ :

Յովհաննէս ԻԳ. իր քահանայապետութեան կարճ շրջանին բեղուն գործունէութիւն մը ունեցաւ, հակառակ սպասուածին : Շուտով դարձաւ հեղինակութիւն եւ ցոյց տուաւ ինքնուրոյն անհատականութիւն, զարմանք պատճառելով ո՛չ միայն իր շրջապատին, այլեւ ամբողջ աշխարհի :

Մինչ կը կարծուէր թէ «ընթացիկ գործերը վարելու» կոչուած «փոխանցման շրջանի» պապ մը պիտի ըլլայ, Յովհաննէս ԻԳ. Վատիկանի հին աւանդութիւնները խղեց առաջին իսկ վայրկեանէն՝ ընտրելով անուն մը (Յովհաննէս), որ լքուած էր Ավինեոնի պապերէն ի վեր :

Աղքատ գիւղացիի զաւակ, միշտ յիշեց իր ծագումը : Առաջին կոնդակներով իսկ նոր շունչ մը բերաւ՝ աշխատաւորներու կացութիւնը բարւոքելու թելադրանքներով : Պահպանողականութեան տրուած հարուած մըն էր այս, քսաներորդ դարու պահանջներուն յարմարելու փորձ մը :

Իր անուան հետ կապուած պիտի մնայ Վատիկանի երկրորդ Տիեզերական Ժողովը, որուն բացումը կատարուեցաւ անցեալ Հոկտեմբեր 11ին եւ ընդհատուեցաւ Դեկտեմբերին, այս տարի շարունակուելու եւ եզրակացութեան յանգելու համար : Գործը կէս մնաց :

1869ին, Վատիկանի առաջին տիեզերական ժողովէն ի վեր, երբ Պապի անսխալականութեան սկզբունքն էր ընդունուած, ո՛չ մէկ պապ մտածած էր նոր մը հրաւիրել :

Աշխարհի ներկայ խառնակ վիճակին մէջ, երբ պատերազմի սպառնալիքը մըշտատեւ մղձաւանջ մըն է դարձած, Յովհաննէս ԻԳ. մինչեւ վերջ չդադրեցաւ խաղաղութիւն քարոզելէ : Իր կոնդակը, (Յերկիր խաղաղութիւն), լոյս տեսած աւագ Հինգշաբթիի օրը, պիտի մնայ իբրեւ իր վերջին պատգամը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՊԻՆ ՎԱԽՃԱՆՈՒՄԷՆ ԵՏՔ

Ո՞Վ ՊԻՏԻ ՅԱՋՈՐԴԷ

ՆՈՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍՈՒԻ

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Կասկած չկայ թէ ոեւէ Պապ այսքան համակրութեան եւ յուզումի առարկայ չէր եղած ցարդ : Ի՞նչ էր Յովհաննէս ԻԳ.ի բացառիկ արժանիքը : Նախ պարզութիւնը, ըլլալով ժողովուրդի զաւակ դիտցաւ խօսիլ ժողովուրդին : Բայց այս համաշխարհային անխտիր համակրանքը ծնած է նաեւ եւ մասնաւորաբար իր «ճկուն» քաղաքականութեան պատճառաւ : Ֆրանսական պատկերասփիւռէն Ռաբբունապետ Քափլան յայտարարեց, Երեքշաբթի իրիկուն, թէ ոչ մէկ Պապ այսքան լաւ հասկցած էր Հրեաները (ծանօթ է որ աւագ Ուրբաթի աղօթքներուն մէջ ջնջած էր պարբերութիւն մը որ կըրնար վիրաւորել Հրեաները), Փարիզի Մուֆթին, նոյն օրը, յիշեցուց թէ Յովհաննէս ԻԳ. ջնջած էր այն բոլոր աղօթքները որոնք կրնային վիրաւորել Արաբները, եթէ աւելցնենք թէ «Խաղաղութիւն յերկիր» կոնդակը մասնաւորաբար գնահատուեցաւ համայնավարներու կողմէ, աւելի կը պարզուի այս ընդհանուր ցնցումը զոր պատճառեց իր կանխահաս մահը : Կանխահաս ոչ տարիքի բերումով անշուշտ այլ՝ իր սկսած գործին նկատմամբ : Սկսիլ այսքան յանգուգն գործ մը, գիտնալով թէ անողոք հիւանդութիւն մը կը սպառնայ իր կեանքին եւ պիտի չկարենայ մինչեւ վախճանը տանիլ, բաւական վտանգաւոր ձեռնարկ մըն էր որ կախում ունի այլեւս միայն յաջորդին անձէն :

Ո՞վ պիտի ըլլայ այդ յաջորդը : Այս է օրուան մեծ հարցականը : Արդարեւ Վատիկանն ալ ունի իր «աջ» եւ «ձախ» թեւերը, կայ նաեւ կեդրոնը : Եթէ Յովհաննէս ԻԳ.ի յաջորդէ Միլանոյի Արքեպիսկոպոսը՝ Կարդինալ Մոնթինի, այդ պիտի նշանակէ թէ Վատիկանի Ս. ժողովը կը վաւերացնէ վախճանեալ Պապին քաղաքականութիւնը եւ կ՝ուզէ որ շարունակուի անոր կէս մնացած գործը : Կարդինալ Մոնթինի ծանօթ է իբրեւ ազատական, պաշտպան՝ բանուոր – քահանաներու, կողմնակից լեզու գտնելու համայնավարներուն հետ, կ՝ըսուի նոյնիսկ թէ ինք է Յովհաննէս ԻԳ.ի քաղաքականութեան ծագումին մէջ գլխաւոր դերակատարը : 66 տարեկան, նիհարակազմ ու բարձրահասակ, յաջորդելով Յովհաննէս ԻԳ.ի իրաւունք պիտի տայ հռոմէական այն առածին որ կ՝ըսէ թէ նիհար պապի մը կը յաջորդէ մարմնեղ մը (Պիոս ԺԲ. նիհար էր, Յովհաննէս ԻԳ. դէր), եւ մարմնեղի մը՝ նիհար մը :

Բայց Յովհաննէս ԻԳ.ի քաղաքականութիւնը միայն կողմնակիցներ չունէր : Վատիկանի մէջ իսկ կար ուժեղ ընդդիմութիւն մը որու գլուխը կը գտնուի, 73 տարեկան, հմուտ եկեղեցական մը՝ Կարդինալ Օթթավիանի :

Ան կը ներկայացնէ Վատիկանի աջ, աւանդապաշտ թեւը : Ասոնց համար Յովհաննէս ԻԳ.ի «յառաջդիմական» քաղաքականութիւնը որ կը յաջորդէր Պիոս ԺԲ.ի հակահամայնավարութեան վտանգաւոր էր : Փաչէմ ին Թեռիսի հեղինակը կը մեղադրուէր որ վարակուած է ազատականութեան «թոյնով» եւ նոյնիսկ գաղտնի շփումներ ստեղծած է Խորհ. Միութեան հետ :

Այդ պատճառաւ, Վատիկանի պահպանողական հոսանքը ունի իր թեկնածուն՝ Կարդինալ Ալֆրէտօ Օթթավիանի որ Պիոս ԺԲ.ի օրով գլուխը գտնուած է հակահամայնավար խաչակրութեան : Իր նշանախօսքն է «Սէմփէռ Իտէմ» (միշտ նոյնը) :

Այս երկու պարագլուխներէն զատ, շատ կը խօսուի նաեւ օտարներու մասին ինչպէս այս անգամ ալ՝ Կարդինալ Գրիգոր – Պետրոս Աղաճանեան : Եթէ Պապը ոչ – Իտալացի մը ըլլայ, անոնք որ համաձայն են այս տեսակէտին առաջին կարգի վրայ կը դնեն Կարդինալ Աղաճանեանը (Ֆիկառօ) որ, իր արեւելեան ծագումով մէկ կողմէն եւ Հռոմ իր երկար ներկայութեան պատճառաւ, միւս կողմէ կրնայ միեւնոյն ժամանակ գոհացնել Իտալացիներն ու օտարները : Կարդինալ Աղաճանեան նաեւ լաւ դիրք ունի օժանդակելու համար Եկեղեցւոյ եւ խորհրդային ազդեցութիւն կրող երկիրներու միջեւ յարաբերութեանց լուծումին :

Կը խօսուի նաեւ Պելժի մը մասին, Կարդինալ Սիւէնէնս եւ ուրիշ օտարներու, ինչպէս՝ Ֆէլթէն, Թիսըրան (այս վերջինը թէեւ շատ ծեր է), Լեժէ, Պէա, Ալֆրինք, Ֆրինկս, Քէօնիկ որոնք մեծ դեր խաղացած են տիեզերական ժողովի ընթացքին :

Այս անգամ ալ թէեւ շատ հաւանական է որ իտալացի մը ընտրուի : Կարդինալներ Մոնթինիէ եւ Օթթավիանիէ զատ կը խօսուի Կարդինալ Մազելլայի, Մառելլայի, Ուռպանիի (Վենետիկի պատրիարք), Լեռքարոյի մասին :

Ս. ժողովը ներկայիս ունի 82 Կարդինալ :

× Փարիզի մէջ Ծերակոյտը եւ Երեսփոխանական ժողովը մէկ ժամ դադար ըրին ի նշան սուգի : Երկրին բոլոր դրօշակները կէս պարզուած են, ի նշան սուգի : Երեք օրուան ազգային սուգ հռչակած են բազմաթիւ երկիրներ : Ֆրանսայէն զատ յիշենք Քուպա, Պրազիլ, Մոնաքօ, Հօթ – Վոլթա, Քոլոմպիա, Արժանթին, Պելժիա, Փերու, Մեքսիք եւն. եւն :

× Երեքշաբթիէն Չորեքշաբթի հազարաւոր հաւատացեալներ լուսցուցին Ս. Պետրոսի հրապարակը առաջինները ըլլալու համար խոնարհելու Յովհաննէս ԻԳ.ի մարմնին առջեւ :

× Պէյրութէն կը հաղորդեն թէ Մարոնի եկեղեցւոյ պատրիարքը՝ Գերապայծառ Մէուշի յայտարարած է.— «Արեւելեան եկեղեցիները Յովհաննէս ԻԳ.ով մեծ պապ մը կորսնցուցին որ մասնաւոր ուշադրութիւն եւ բարեացակամութիւն ցոյց տուած էր իրենց հանդէպ» : Արեւելեան եկեղեցիները կը փափաքին որ Տիեզերական ժողովը շարունակուի :

× Ժաք Տիւքլօ պետական պատկերասփիւռէն խօսելով յայտարարեց թէ համայնավարները միշտ ձեռք երկարած են կաթողիկէներուն եւ կը խոնարհին Յովհաննէս ԻԳ.ի յիշատակին առջեւ, որովհետեւ ան եղաւ խաղաղ համակեցութեան պապը : Ֆիկառօ կը գանգատի այս առթիւ որ համայնավարները չափը կը կորսնցնեն եւ իրենց քարոզչութեան կը ծառայեցնեն Պապը :

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ Վազգէն Ա. Յունիս 4 թուակիր հեռագրով մը կը հաղորդէ Արեւ. Եւրոպայի Կաթողիկոսական Պատուիրակ Սերովբէ Արք.ի թէ Երուսաղէմ կատարելիք իր ճամբորդութիւնը յետաձգուած է ուրիշ թուականի մը :

(Ծանօթ է որ Մայիս 12ի մեր թիւով արձագանգ հանդիսացած էինք պոլսական թերթերու լուրերուն ըստ որոնց Վազգէն կաթողիկոս, ընկերակցութեամբ Հայկազուն եւ Սերովբէ Արք.երու Երուսաղէմ կ՝երթար Յունիս 5ին, Լոնտոնի ճամբով) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ հասած լուրերու համաձայն ընդդիմադիր Ատալէթ կուսակցուցութեան անդամ 11 երեսփոխան եւ ծերակուտական յայտարարած են թէ հրաժարած են կուսակցութենէն եւ կը շարունակեն Ժողովներուն մէջ մնալ իբրեւ անկախ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ճամբաներուն վրայ Հոգեգալուստի տօները պատճառ դարձան բազմաթիւ մահացու արկածներու : 110 մեռեալ կայ եւ 2399 վիրաւոր : Կառք վարողները կը շարունակեն նոյն անխոհեմութեամբ վարել :

ՆԱՍՐ առջի օր Քիւրտերու պարագլուխ՝ Պարզանիի բանագնաց Գնդ. Ճալալ Թալապանին ընդունեցաւ : Այս վերջինը պետն է այն պատուիրակութեան, որու պաշտօն է բանակցիլ իրաքցի դեկավարներուն հետ :

ԹԵՀՐԱՆԻ մէջ ցոյցեր տեղի ունեցած են Պարսից Շահին կատարած դիւղատընտեսական բարեփոխութեանց դէմ :

ՔԵՆԸՏԻ յայտարարեց թէ ոչ մէկ ազգ ինքզինքը ապահով կրնայ զգալ ցորչափ աշխարհի կէսը անօթի ըլլայ :

ԹՈՒՐՔ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ բանաստեղծը՝ Նազըմ Հիքմէթ մեռաւ առջի օր Մոսկուայի մէջ : 61 տարեկան էր : 17 տարի ապրելէ վերջ թրքական բանտերուն մէջ, Խորհ. Միութիւն ապաստանած էր ուր եւ ունեցաւ սրտի տագնապ մը : Իր գործերուն մէկ մասը Ֆրանսերէնի թարգմանուած են իր գաղափարակիցներուն կողմէ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ուղեվարները երկու ժամուան գործադուլ հռչակեցին Ուրբաթ օրուան համար : Այս գործադուլը պիտի խանգարէ ամբողջ օրուան երթեւեկը որովհետեւ երկու ժամ գործադուլը պիտի կատարուի ամէն սպասարկութեան ըսկիզբը :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ սուրիական պաշտօնական պատուիրակութիւն մը Պաղտատ մեկնեցաւ :

ՔԱԹԱՆԿԱՅԻ մէջ արիւնալի կռիւներ տեղի ունեցած են : 10 մեռեալ կայ :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութեան կազմութիւնը ցարդ չէ կատարուած : Տագնապը կը շարունակուի : Ընկերվարական Նենիական կուսակցութիւնը չի նախատեսեր մասնակցիլ Ալտօ Մորոյի համախմբական դահլիճին, ըսուեցաւ Հռոմի մէջ : Տագնապի 21րդ օրն է :

ԿԱԶԻՆ դինը հարիւրէն հինգ պիտի պակսի, բայց թերթերու եւ դրոշմաթուղթերու դիներու բարձրացումը անխուսափելի է : Կը խօսուի նաեւ հեռաձայնի մասին :

ՓԱՐԻԶ.— Նիւ Եորք ճամբորդութիւնը երեք ժամ պիտի տեւէ 1967ին Ֆրանքեւանգլիական Քոնքորտ օդանաւով :

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ

ԳԵՐՄԱՆ ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

———o———

Հանուէրի մէջ կը ծօնուի գերման ընկերվարութեան հարիւրամեակը, կը խօսին կուսակցութեան ղեկավար Օլլընհա-ուըր եւ Պերլինի քաղաքապետ Վիլլի Պրանտ: Ճառախօսները կը պանծացնեն հիմնադիրները, ակնարկ մը կը նետեն դարու մը գործունէութեան վրայ, յաջողութիւններով եւ ընկրկումներով :

Կուսակցութեան հիմնադիրն եղաւ Ֆերտինան Լասալ, գերման հրեայ մը, որ արդէն անդամ էր 1848ին Համայնավար Լիկային : Մերձեցաւ ազգակիցնե-րուն, համակրանք չդտաւ Մարքսի եւ Էնկելսի մօտ, հրատարակեց գրութիւն մըն ալ Էնկելսի դէմ : Մարքս ալ մերժեց գործակցել հանդէսի մը հրատարակու-թեան :

1863ին կը հիմնէր գործակցական մի-ութիւն մը պահանջելու համար 1) Ընդհանուր ձուէարկութիւն, 2) Պետական նպաստ արտադրողական համագործակ-ցականներու զարգացման համար :

Լայփցիկի մէջ կը հիմնէր Գերման Աշխատաւորներու Ընդհանուր Ընկերակցութիւնը : Փոխ առնելով Մարքսի գաղա-փարները եւ Լուի Պլանի ընկերային բա-րենորոգումներու ծրագիրը :

Կը վայելէր Պիսմարքի համակրութիւ-նը, որովհետեւ կը պայքարէր ազատա-կան – քաղքենի դասակարգին դէմ եւ պե-տական միջամտութեան կողմնակից էր : Կանխահաս վախճան ունեցաւ սակայն : Զուիցերիոյ մէջ լեհ ազնուական օրիորդի մը կը հանդիպէր, ծնողքը կ'ընդդիմա-նար ամուսնութեան եւ կը նշանէր լեհ ազնուական երիտասարդի մը հետ : Վի-րաւորուած արժանապատուութեան մէջ՝ մենամարտի կը կանչէր նշանածը, կը վիրաւորուէր եւ կը մեռնէր 39 տարեկա-նին :

Լասալի մահէն ետք կը հիմնուի Առա-ջին Միջազգայնականը (28 Սեպտեմբեր 1864) : 1867ին լոյս կը տեսնէ «Մարքսը» հռչակաւոր գործը, որ պիտի յեղաշրջէր ընկերութիւնները : Նափոլէոն ալ Պիս-մարքի նման ընկերային չարժումները պիտի գործածէր ազատականներու դէմ եւ հոսանքը հետզհետէ պիտի զօրանար : Աշխատաւոր դասակարգը պիտի կազմա-կերպուէր դասակարգային պայքար մղե-լու համար զրամատիրական քաղքենի դասակարգին դէմ : Մարքս ընդունելով աշխատաւորներու տարկուիքիւնը կը յայտարարէր. «Աշխատաւոր դասակարգի ա-զատագրումը պիտի ըլլայ իր աշխատան-քով, իր գլխաւոր չանքը պիտի ըլլայ իշ-խանութեան գրաւումը » :

Նոր կուսակցութիւն մը կը կազմուի Պեպելի եւ Լիպքնեխտի կողմէ, կ'ըլլայ աշխատաւորական Սոցիալ – Դեմոկրատ կուսակցութիւնը : Երկու կուսակցու-թեանց միջեւ գաղափարական պայքարը կը սկսի եւ կը տեւէ մինչեւ 1875 : Այնու-հետեւ Պիսմարք պիտի պայքարի իրենց դէմ մինչեւ 1890, իր անկումը : Մարքս կը միջամտէ, կը քննադատէ անոնք, ո-րոնք Ֆրանսայի կ'ուզեն դիմել Փրուսիոյ դէմ, Պիսմարքի դէմ : «Մեծ ժողովուր-դի մը համար անկարելի է վիճիլ ներքին հարցերու չուրջ, մինչեւ որ ազգային անկախութիւնը իրականացած չէ : Պրոլե-տարական միջազգային չարժում մը կա-րելի է միայն անկախ ազգերու միջեւ, հաւասարներու միջեւ » :

« Բանուորական կուսակցութիւն » մըն ալ կը ծնէր Կոթայի ժողովէն 1875-ին, որուն կը միանար Լիպքնեխտի կու-սակցութիւնը : Պերնչթայն կը քննադա-տէր Մարքսի տեսութիւններէն դասա-տէր Մարքսի տեսութիւններէն դասա-կարգային պայքարը, երկրագործութեան եւ ճարտարարուեստի մէջ կեդրոնացու-մը, Քաուցքի կը պաշտպանէր, 1889ին Պերնչթայն կը դասապարտուէր, կու-սակցութեան միութիւնը կը պահուէր եւ 1907ին երեք միլիոն ձայն կը ստանար ե-րեսփոխանական ընտրութեանց առեն :

Շթուտկարտի մէջ 1907ին, Քոփենհա-կի մէջ 1910ին եւ Պալի մէջ 1912ին ժո-ղես եւ Հերվէ կ'ստաջարկէին դիմադրել պինուորականութեան եւ ընդհանուր դործադուլ կատարել պատերազմի պա-րագային : Գերման ընկերվարականները անորոշ դիրք մը կը բռնէին, պրոլետա-րական միութեան քարոզիչները ազգայնական կը մնային : Քաուցքի կ'ը-սէր. « Մի՛ջազգայնականը պատերազմի համար եղած չէ, այլ խաղաղութեան ա-ռենի համար : 1914 Յուլիս 29ին Պրի-սէլի մէջ գերման ընկերվարութեան գե-կավարներէն մէկը Աւստրիան պատաս-խանատու կը նկատէր եւ կը յայտնէր, թէ գերման աշխատաւոր դասակարգը չարժելու չէր, եթէ Ռուսիան միջամտէր : Քանի մը օր ետք պատերազմը կը յայ-տարարուէր, Երկրորդ Միջազգայնակա-նը վերջ կը դտնէր, ընկերներ կատապա-րար կ'ընդհարէին Մարնի մօտ :

Առաջին պատերազմէն ետք իշխանու-թեան տիրացան, մօտեցան Նորմ. Միու-թեան, բայց տեղի տուին ազգայնական-ներու եւ նացիներու : Հիթլերի ան-կումէն ետք 1946ին Հանուէրի մէջ կը վե-րածնի կուսակցութիւնը, ինքնիրեն կը նկատէ « գերման տեմոքրատիի ողնաշա-րը» : Կը մաքրուի կուսակցութիւնը հա-մայնավար տարրերէն, կը հետապնդէ դրամատիրութեան քանդումը :

Շումախերը կը փափաքէր ծանր ճար-տարուեստի պետականացումը, երկ-րին էկզոքացումը եւ միութիւնը, բանակ-ցելով Նորմ. Միութեան եւ մեծ պետու-թեանց հետ : Փափաքը հետը պերճման կը տանի 1952ին, Օլլընհաուր կը դրաւէ դեկավարի աթոռը : Շուլց կը դրէ. «Մը-տահոգութիւններ գերման ձախակողմի մասին» (1954) եւ կը հետանայ մարքսիզ-մէ : 1959 թուին կը թօթափէ յեղափոխա-

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

———o———

Դ.

Ուրիշ մեծ պիտնական մըն էր Մանուկ Աբեղեան : Սկզբնական չրջանին ան ուսա-նող հայերէն աշխարհարար եւ յատկա-պէս հետաքրքրուած էր այս լեզուին ու-սումնասիրութեամբ : Մենք արդէն նչե-ցինք իր սկզբնական գործերէն մէկ քա-նին, բայց այստեղ պէտք է աւելցնենք նաեւ պատկառելի աշխատութիւնը Լայփ-ցիկի մէջ, 1899ին, « Հայ ժողովրդական հաւատալիքները», յետոյ « Հայ ժողովր-դական առասպելները Մովսէս Խորենա-ցու Հայոց Պատմութեան մէջ » (Վաղարշապատ, 1899(*) : Այսպէս, 600 էջնոց այս մեծ աշխատութեան մէջ կը տեսնենք անոր մտաղբաղումը հայ ժողովրդական

հին անդիր գրականութեան վերաբեր-թէ եւ 1907ին ան հրատարակեց իր « բարի քերականութիւն», որ վերտ-տարակուեցաւ 1936ին, 1908ին՝ « Հա-բարի հոլովումները», 1909ին՝ « կական հոլովումը աշխարհաբարում » 1931ին՝ « Հայոց լեզուի տեսութիւնը » ապա եւ Աբեղեան աւելի կը նա-դէպի գրականութեան պատմութիւն-տրուած ըլլալով, որ 1933ին անոր հրա-տարակած ուրիշ մէկ աշխատութիւն « Հայոց լեզուի տարաչափութիւնը » 1940ին լոյս տեսած « Գուսանական ժո-ղովրդական տաղեր»ը նոյնպէս գրա-պատմութեան ճիւղին կը պատկանին : Գէտ է նչենք նաեւ անոր երկու լայն ծաւալ աշխատութիւնները, որոնց հրա-տարակութիւնը ան չհասաւ ապրի 1944ին տեղի ունեցած իր մահուան պատճառով : Առանք են՝ վեց հատոր « Հայոց գրականութեան պատմութիւնը », որուն առաջին երկու հատորները լոյս տեսան 1944ին եւ 1946ին : Անոր երրորդ մեծ աշխատութիւնն է « Հայկական հին գրականութեան պատմութիւնը », որուն առաջին հատորը լոյս տեսաւ 1946-ին եւ կը ներկայացնէ հայ գրականու-թեան պատմութիւնը մինչեւ Ժ. դար : Սոյն աշխատութեան երկրորդ հատորը որ կը ներկայացնէ մինչեւ ԺԴ. դար գրականութիւնը, լոյս պիտի տեսնէ ա-ռանձին : Այս երկու գործերն ալ մշակ-ուած են Աբեղեանի յատուկ խղճմտու-թեամբ, որ հետապտած է հին գրակա-նութիւնը մինչեւ ԺԴ. դարու գրական յու-չարձանները, քննարկելով անոնց ոչ մի-այն գեղարուեստական, այլ նաեւ բնա-բանական արժէքը :

Այստեղ պէտք է նչենք կարեւորու-թիւնը Սասնայ Ծռեր դիւցազնավէպին, մօտաւորապէս չորս տարբերակներ կը ներկայանայ իբր առաջին քննա-տական տպագրութիւնը : Անոր առա-հատորը լոյս տեսաւ 1936ին, Աբեղեա-խմբագրութեամբ եւ Ռ. Մելիք-Օհան-ջանեանի աշխատակցութեամբ (1126 էջ), երկրորդ հատորը՝ 1944ին (406 էջ), եր-րորդ հատորը՝ 1951ին, աւելի ուշ հաղար էջով :

Սահակ Մալխասեան (1860 - 19[illegible] հրատարակած է 30է աւելի մեծ աշ-խատութիւններ, որոնցմէ պիտի նչենք « Սեբէոսի պատմութիւնը », գրաբար թարգմանուած ռուսերէնի : 2.— Մովսէս Խորենացիի պատմութիւնը եւ 3.— Փա-ւստոս Բիւզանդացիի պատմութիւնը գրոս գրաբարէ թարգմանած է աշխա-հարարի եւ որոնց համար գրած է ա-բոլոգական նեբածականներ : Ան հրատա-րակած է նաեւ քննադատականներ Սա-փանոս Ասպիսկի, Ղեւոնդ վարդապե-տի, Ղազար Փարպեցիի, Սեբէոսի պատ-մութիւններուն, Ամերդովլաթ Ամասիա-ցիի բժշկապետական աշխատութիւնը Մովսէս Խորենացիի « Հայոց Պատմու-թեան» եւ Ագաթանգեղոսի մասին :

Սա. Մալխասեանի լեզուաբանական

կան ծրագիրը, Պատ Կոտեսպերկի մէջ կը համաձայնի գործակցիլ ազատական քա-քենիներու հետ : Շփումները կ'ունենայ կաթողիկէ եւ աւետարանական եկեղեցի-ներու հետ, կը պաշտպանէ անհատական ձեռներէցութիւնը, կը քաջարիչ ազդ. պաշտպանութեան վարկերը, համակիր է անաեսական քաղաքականութեան : Նը-պատակն է աւելի աթոռ չահիլ, իշխա-նութեան հասնիլ եւ գործակցիլ Անգլիոյ Աչխատաւոր կուսակցութեան հետ :

Կուսակցութեան կը պակսի միութիւ-նը : Կայ Հերպերթ Ուներրի չափաւոր – ներու խումբը, որ կ'ուզէ համաձայնիլ Քրիստոնեայ – Դեմոկրատներուն հետ, կայ Օթթօ Պրենորրի սենտիմենթալիստնե-րու խումբը եւ երրորդ մը՝ Վիլլի Պրանտի խումբը : Երեքն ալ կը յայտարա-րեն. « Մեր նպատակն է երկրին մեծա-մասնութիւնը ձեռք բերել» : Նպատակն է իշխանութեան հասնիլ խաղաղ միջոցնե-րով, ոչ թէ յեղափոխութեամբ : Ղեկա-վարները կը կրկնեն ընտրողներուն. « Մենք միայն կրնանք Գերմանիոյ մի-ութիւնը կատարել, մեծ Գերմանիա մը կազմել » :

« Գերման հրաչքը » իրականացնող Քրիստոնեայ – Դեմոկրատ, Ընկերային – Դեմոկրատ եւ Ազատական կուսակցու-թիւնները պիտի իշնե՞ն աթոռներէն, ընդդիմադիրներուն յանձնելու համար Գերմանիոյ ձակատագիրը : « Ամէն էակ կը ձգտի յարատեւել իր էութեան մէջ», կ'ըսէր հրեայ իմաստասէր Սփինոզա : Գերմանիոյ միութեան բաղձանքը կրնայ հրապուրել ամբոխը, բայց կրնայ յու-սախաբ ըլլալ :

ՅՈՐԻՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՊԷԱԹՐԻՉԷ ՉԵՆՉԻ

———o———

Ի վերջոյ, քառասունրութը ժամ եւք, ամբողջ ընտանիքը կը հեռանայ ղեկավէն այնպիսի արտօրանքով մը, որ խորթ կը թուի բոլորին :

Օլիմփիօ, իր կինը եւ աղջիկը կ'ընկերանան Զենչինեռուն, ինչպէս նաեւ Մարկիօ, որ կը յուսար Հռոմի մէջ առանալ Պէաթրիչէի կողմէ խոստացուած առաջ-պելական վարձատրութիւնը :

Սակայն Ճիաքօմօ, համաձայն իր մե-ծամիտ բրատութեան, քանի մը ժամ եւք, ճամբու ընթացքին կը հեռացնէ Մարկիօն, երբեւ ողորմութիւն անոր ափին մէջ դը-նելով քանի մը ոսկի ...

Այդ վարուելակերպը ահաւոր զարչանք մը կը յառաջացնէ երիտասարդին հոգիին խորը, որ վերադառնալով տուն, իր զա-ւակներուն եւ կնոջ ներկայութեան կը սկսի զառնօրէն արտասուել :

Հռոմի մէջ, ոճրագործները յարդելով ընկալեալ սովորութիւնները, սուղի մէջ կը մտնեն :

Կ'արգիլեն կիներուն դուրս ելլել տու-նէն երեք ամսուան ժամանակաչրջանի մը առաջ :

Լուքրեցիա կ'երթայ բնակիլ իր առա-ջին ամուսնոյն Կոմս Վելլիի տունը : Մինչ Պէաթրիչէ կը փակուի Զենչիներու պալատին մէջ :

Այս առանձնութիւնը բարերար կ'ըլլայ իրեն համար, վասնզի այդ միջոցին է որ աչխարհ կը բերէ մանչ զաւակ մը, որը կը յանձնէ բարեկամուհիի մը՝ Կատարի-նէ ատ Սանքթիսի : Աւելի ուշ է որ երե-ւան կ'ելլէ այս դժբախտութեան պատ-ճառը :

Զենչիներու պալատին մէջ Օլիմփիոյի ներկայութիւնը հետզհետէ կը սկսի չը-դայնութիւն պատճառել Ճիաքօմոյի : Պէաթրիչէի սիրահարը հոն հաստատուած էր իրրեւ տանուտէր : Վէճերը միչտ ան-պակաս էին երկու մարդոց միջեւ : Օլիմ-փիօ կ'ըսէ Պէաթրիչէի. « Եթէ չսպաննեմ Ճիաքօմօն, այս վէճերը երբեք ալ վերջ չեն դտներ», մինչ Ճիաքօմօ իր կարգին կը յայտարարէ. «Քու Օլիմփիոդ պիտի սպաննեմ ...» :

Այսպէս, երկար ժամանակ կը չարու-նակուին երկու մարդոց վէճերն ու թըչ-նամութիւնները, երբ յանկարծ, օր մը, Զենչիներու անդրանիկը բոլորովին փո-խելով իր կեցուածքը Օլիմփիոյի նկատ-մամբ, կը սկսի փաղաքչել զայն եւ կ'ըսէ անոր թէ Սալթոյի գիւղացիներուն կա-կածամտութեան չչուկները մինչեւ Հռոմ հասած ըլլալով, կ'ըսուի թէ զատական առեանը տպաւորուելով այդ չչուկնե-րէն, որոշած է նոր քննութիւններու ձեռ-նարկել : Հետեւաբար, Ճիաքօմօ խոր-հուրդ կուտայ Օլիմփիոյին հեռանալ ա-տենի մը համար Հռոմէն : Խորապէս տը-պաւորուելով այս խօսքերէն, Պէաթրիչէի սիրահարը կը հեռանայ պալատէն :

Շաբաթներով կը թափառի աստ ու անդ, ամէն գիչեր տարբեր վայրի մը մէջ դիչերելով :

Իր փախուստէն հինգ ամիս ետք, Ճիա-քօմոյի կողմէ վարձուած մարդասպան – ներու լարած թակարդի մը մէջ կ'իյնայ, եւ առաւօտ մը, դիւղացիները կը դտնեն իր դիակը Ռիէթի տանող ճամբուն վրայ, դլուխը անչտուած մարմինէն ...

Մինչ այդ, արդարեւ, արդարութեան մեքենան սկսած էր գործել :

Դատաւորները հարցաքննած էին Պէաթրիչէն եւ Ճիաքօմօն իրենց տան մէջ, ինչպէս նաեւ Լուքրիցիան իր բնա-կարանը : Ի հարկէ բոլորն ալ կը ժխտեն եւ կ'ուրանան ոճիրի մը հաւանականու-թիւնը, եւ սակայն, դատաւորները կը հրամայեն անոնց չհեռանալ իրենց բնա-կարաններէն, ցնոր տնօրինութիւն :

Յետոյ, պատկան իչխանութիւնները պահակներ կ'ուղարկեն Սալթօ, Հռոմ բե-րելու համար Մարցիօ Քաթալանոն : Պա-հակները կը դտնեն զայն փոճիօ Վիսխա-նոյի մէջ, ուր մարդասպանը ապաստան էր դտած ազգականի մը մօտ :

Հռոմ փոխադրուելով, Մարցիօ Քա-թալանօ կ'ատչնորդուի Թորլէ տի Նա-նայի աւատատիրական բանտը ուր կը մնայ երկար ամիսներ : Այդ երկար ամիսներու ընթացքին, չկարողանա-լով տակաւ ցաւին, ամէն բան կը խոստո-վանի :

Հետեւեալ օրը, 1599 Փետրուար 9-ին, պահակներ կուգան ձերբակալե-լու Լուքրեցիան Վելլիներու պալատին մէջ : Ուրիչներ կ'երթան Զենչիներու պալատ եւ կը կալանաւորեն Ճիաքօմօն, Պէաթրիչէն եւ Պէաթրիչէին :

Զորս ամբաստանեալները կ'արգելա-փակուին Սանթ Անճելոյի դղեակը, ուր հոն է որ միայն կ'անդրադառնան իրենց դրութեան ողբերգական հանգամանքին :

×

Մարցիօ Քաթալանօ կը մանանայ բրած խոստովանութեան չարչարանքին տակ :

Ճիաքօմօ իր կարգին կ'ենթարկուի չարչարանքներու. բոլորովին մերկ բիտասարդ Զենչին ակռացաններու եւ կացած երկաթներու առթած ցաւին կ'ալով, կը խոստովանի այն բոլորը, որ պիտէր ոճրին մասին :

(10 Շար.)

աշխատութիւններէն արդէն նշեցինք 1910ին հրատարակուած աշխատութիւնը։ Այժմ պիտք է ափլցնենք անոր «Հայոց դիրքը» (1929, Վենետիկ) եւ ուրիշ շատ մը աշխատութիւնը՝ «Խորենացու մասին աշխատութիւնը» (Տպարան Ազգ. Հիւանդանոցի, Երեւան)։ Բայց անոր պիտանի գործը (1940, Երեւան)։ Բայց անոր պիտանի գործը (1940, Երեւան)։ Բայց անոր պիտանի գործը (1940

Այրի Տիկին Նուարդ Սարկաւագեան, Տէր եւ Տիկին Հրաչ Սարկաւագեան եւ զաւակները՝ Եդուարդ, Կարօ եւ Անա – հիտ, Տէր եւ Տիկին Պետրոսեան (աղջի – կը), Տէր եւ Տիկին Արսէն Հայցազործ – եան, զաւակները եւ թոռները (Երեւան), Այրի Տիկին Դաւիթեան, Պետրոսեան, Փապուճեան, Փափազեան, Ճիւանեան ընտանիքները, սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, խնամիին եւ ազգականին՝

ՊԵՏՐՈՍ ՍԱՐԿԱՒԱԳԵԱՆԻ

(71 տարեկան, բնիկ էտիրնէցի)

Յուղարկաւորութիւնը կատարուելու Զորեքշաբթի, Յունիս 5ին, ժամը 15·30–ին Շուպրի Սէն Լուի եկեղեցին :

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի, ներկայս իբրեւ այդ ընդունիլ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Տ· Սէրէնկիւլեան, Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեան, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, (9 Յունիս), Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, Րիւ Ժան Կուժօն, յաւարտ պատարագի :

ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ

հոգւոյն հանգստեան :

Իր յիշատակը յարգողները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սոֆի Ոսկեան, Տէր եւ Տիկին Թէրայր Ոսկեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Տօլպաչեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց եղբօր, մօրեղբօր եւ հօր՝

ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի (Յունիս 9) առաւօտ, Պօմոնի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵՋՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակութային Միութեան, Հ· Յ· Դ· Զաւարեան կոմիտէի եւ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ :

Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն ղլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդման :

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրբարանին մէջ :

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը :

Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը դեղարուեստ· բաժնին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ ընկերուհիները այս Շաբաթ (8 Յունիս) ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Օր· ԳԼՕՏԻՆ Վ· ՀԻՍԱՐԼԵԱՆ
Պ· ԱՐԱՅ Ժ· ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
Նշանուած

Նանսի 2 Յունիս, 1963 Փարիզ

ՖՐԱՆՍ· Կ· ԽԱՉԻ
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԱԶՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՅՈՒՆՏԻՆ

Նախկին դումար	3476 ֆր·
Վարդան Պանտիկեան (Մարսէյլ)	50 ֆր·
Գումար՝	3526 ֆր·

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՑ ԿԱՊՈՒՑՏ ԽԱՉԸ ՊԼՅՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողութիւնը կը փնտռէ : Թէկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ· վարչութեանս (17 Րիւ Պլէօ, Փարիզ 9), իրենց պրուտը նամակին կցելով ամփոփ կենսագրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր :

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ· Յ· Դ· Զաւարեան կոմիտէի ընկ· ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն (8 Յունիս), ժամը 8·30ին Խրիմեան սրբարանին մէջ:

ՇԱՒԻՒ.— Հ· Յ· Դ· «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· կոմիտէին ներկայացուցիչը :

ՎԻՈՆ.— Հ· Յ· Դ· «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Բ. Ը. Մ.

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԱԿՈՒՄԲԸ

Կազմակերպած է երաժշտական երեկոյ մը

Հինգշաբթի իրիկուն, Յունիս 6
ժամը 21ին
SALLE CHOPIN-PLEYEL
8, Rue Daru
Métro : Ternes

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

ՇՈՒՇԱՆ ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ
(Տափիդ)
Փէշէթի, Պախ, Տաֆէն, Սմարլա – քի, Պարթոֆ, Մաայանի, Սալսեւօ

ՀԻԿԷԹ ԱԺՏԷՐԵԱՆ
(դաշնակ)
Պախ, Պէթովէն, Շոփէն, Լիսթ

ՍԱՐԳԻՍ ՔԱՋԵԱՆ
(Ջութակ)
Հէնտէլ – Պէթովէն

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին մինչեւ լոյս, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը, Րիւ Վօլթէր :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Սարգիս Միհրապեան Ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ· Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կը խօսին՝ Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Ժ· ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին.— Ժիրայր Պալանկեան (իր կիթառի քառեակով), Արա Գրիգորեան (արտասանութիւն), Հ· Յ· Դ· Խալի պարախումբը

դեկավարութեամբ Օր· ԹԵՐԻԶ ՔԷՕՇԿԵՐԵԱՆԻ

եւ ԵՐԵՒԱՆՍ երբեակը (հարմոնիֆոն), խօսնակ Մարի – Ռոզ Սոֆեան:

Փարիզի Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբը կը ներկայացնէ.—

ԱՄՈՒՍՈՒՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

կէս դիչերէն ետք

Pierre SOUFFLET et sa Grande Formation

Մուտք 5 ֆրանք

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերու :

Այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին Գ· թաղեատրանի սրահը :

Կը նախագահէ՝ ընկ· ԳԵՂԱՄ ԿԱՆԱՆԵԱՆ
Կը խօսի՝ ընկ· ԱՍՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին :

Կը մասնակցին.— Հ· Յ· Դ· Լիոնի Նոր Սերունդի երգչախումբը, Օր· Օր· Շ· Ղազարեան, Ստեփանեան, ընկերուհիներ Զաքարեան եւ Շարիկեան : Ընկեր Յ· Պէրպէրեան, Օր· Օր· Տ· Աւետիսեան, Ա· Կարապետեան :

Մուտքը ազատ է :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ Նոր Սերունդի եւ Կապ· Խաչի Վալանսի մասնաճիւղին :

Այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ· Յ· ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ· Խ· ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, պար, նուագ, արտասանութիւն, թատերգութիւն մը Նոր Սերունդին կողմէ :

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐԸ

Մուտքը ազատ է :

×

ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 15·30ին, Սալ Աւլաք — Սոլֆերինօ, 235 Րիւ Մուվեյրա:

Նախաձեռնութեամբ Մուրատ խումբին:

ԻՍԻՒ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Իսիի « Զաւարեան » կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· «Նոր Սերունդի» խումբի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կիրակի (9 Յունիս) կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, տեղւոյն «Խրիմեան» սրահին մէջ, 2 Րիւ տը Լա Տէֆանս :

Կը նախագահէ Կ· ԱՓՐԻԿԵԱՆ
Կը բանախօսէ Ժ· ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինը ստանձնած է տեղւոյն Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդը գովելի անակնկալներով, մանաւանդ Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէի Աստղիկ Գէորգեան :

Ընկերական համակրական կերուխում, պիկ միկ մինոլորտի մէջ:

Կերուխումի մասնակցութիւն 10 ֆր·

×

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ Սէրքլը Կաթոլիք սրահին մէջ:

Կը խօսի՝ Ընկ· ԱՍՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Երեւելեան Շրջ· կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի:

Այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին Րիւ տը Ժէյ սրահը :

Կը նախագահէ՝ Ընկ· Վ· ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ
Կը խօսի՝ Ընկ· Ժ· ԴԱՏԱԽՈՐԵԱՆ

×

ՏԼՍԻՆԻ մէջ կը տօնուի Յունիս 8ին, Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Հ· Յ· Դ· մէջ:

ԼՈՑԸ ԳՈՑՆ Է···· ԳՈՑՆԸ ԼՈՑ Է
ՁԵՐ ՏԱՆԸ ԼՈՑՍ ՏՈՒԷ՛Ք···· ԹՈՄԼԱՔԻ ԳՈՑՆ ՏՈՒԷ՛Ք
Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի
Եթէ ներսը եւ դուրսը
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ – ՋԱՐԴԱՐԷՔ – ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՄԼԱՔ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, RUE DES BOURGUIGNONS — ASNIERES - BOIS COLOMBES (Seine)
Tél : GRE. 09-47

11, BD. DE LA REPUBLIQUE — LA GARENNE (Seine)
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ամէնէն արդիական, նուրբ եւ ընտիր ճաշակով պատրաստուած՝ առաջնակարգ ներկեր : Բնական եւ արուեստական բազմերանգ գոյներու մեծ ընտրութիւն : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի զեղեցիկ թուղթերու ճոխ ընտրութիւն : Գետնի համար՝ ամէն տեսակ — լինոլէում եւ փլասթիֆ — ծածկոցներ. —

TAPIFLEX — TAPISOM — CARPETTE

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը, որու շնորհիւ կրնայ 10–30 առ հարիւր գեղչ ունենալ :

ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e
166, AV. ARISTIDE BRIAND
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY – SOUS – BOIS (Seine)
64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
PAVILLONS - SOUS-BOIS (Seine)

ՇՈՓԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՑՏ ՍԷՆ ԳԵՏԻ ՎՐԱՅ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին, Տիկնանց Յանձնախումբին եւ Երիտասարդաց Ակումբին կողմէ : Յունիս 8, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ կէս գիշեր :

Այս տարի

ՇՈՓԵՆԱՒԸ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ

մեր տրամադրութեան տակ է, որպէսզի մեր հասարակութիւնը կարենայ հաճելի ժամանց մը ունենալ ընտանեկան չրջանակի մը մէջ :

ՆՈՒԱԳ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐ, ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ,
ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ԽՄԻՉՔ Սովորական դիներով

Մեկնում Ալմայի կամուրջին մօտ, Սէնի ալ եզերքը «ՊԱԹՕ – ՄՈՒՇ»երու տեղէն ժամը 21ին ԼԱ ԿԱԼԻՈՓ չոգենաւ ով :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ եւ կանխաւ ապահովել ձերտոմսերը, դիմելով Հ· Բ· Ը· Միութեան գրասենեակը·

UNION GENERALE ARME NIENNE DE BIENFAISANCE
11, Square Alboni, PARIS (16e) — Tél. : TRO. 03-18

ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու համար կարելի է դիմել նաեւ
Madame K. BAKERDJIAN,
35, Rue de Trévise, PARIS (9e) — Tél. : PRO. 07-25

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 7 ՅՈՒՆԻՍ

VENDREDI 7 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9624 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9624

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՕՂԱԿՆԵՐԸ ԿԸ ՍԵՂՄՈՒԻՆ

Երկար չտեւեց համեմատական ազատութիւնը, զոր վայելեցին խորհրդային գրողները Սթալինի մահուան, մանաւանդ կարմիր բռնակալի «սեւացման» յաջորդող տարիներուն :

Գրաքննութիւնը մեղմացած ըլլալով, անոնք փորձեցին աստիճանաբար ձերբազատուիլ զիրենք կաշկանդող կապանքներէն :

Կոմկուսի վարիչները սկսան սարսափիլ, տեսնելով որ անոնք իրենց գլուխն առած կ'երթան, չեղելով «պարտիա»յի դծած մարքս – լենինեան գաղափարաբանութեան ուղիէն :

Խրուշչեւ, որ մինչ այդ մեղմ քաղաքականութիւն էր վարած, ժամանակը հասած նկատեց սեղմելու օղակները : Անցեալ Մարտ 8ին Կրեմլինի մէջ հաւաքուած ամէն կարգի մտաւորականներու առջեւ խօսած իր ծանօթ ճառը դարձակէտ մը կազմեց :

Կրեմլինի մենատէրը հնչեցուց ահազանգը, որուն արձագանգները հասան մինչեւ Հայաստան : Ինչպէս գրեցինք ժամանակին, Մարտ 29ին Երեւանի մէջ գումարուեցաւ «ռեսպուբլիկայի ստեղծագործական ինտելիգենցիայի ակտիւի ժողով»ը, մասնակցութեամբ պետական եւ կուսակցական վարիչներու, գրագէտներու եւ արուեստագէտներու :

Քան զպապն պապական, Հայաստանի կոմկուսի Ա. եւ Բ. քարտուղարները՝ Զարոբեան եւ Բաղդասարեան՝ անխնայ խարանեցին հայրենիքի ամէնէն տաղանդաւոր գրագէտներն ու բանաստեղծները, որոնք հայ ժողովուրդի անցեալ փառքը երգելու, արեւմտեան Հայաստանի լեռներն ու լիճերը ոգեկոչելու, հայրենասիրական մաքուր զգացումներ արտայայտելու մեղքն էին գործած :

Հալածանքը կը շարունակուի հայրենաշունչ ստեղծագործութիւններ կատարող բանաստեղծներուն դէմ :

Մայիս 10ին Երեւանի մէջ տեղի ունեցած է խորհրդակցական նոր հաւաքոյթ մը՝ նուիրուած «Սովետահայ գրականութեան յետագայ զարգացման հարցերին» : Ներկայ եղած են «Հայաստանի սովետական Գրողների Միութեան վարչութեան նախագահութեան անդամներ, նշանաւոր գրողներ, ռեսպուբլիկական թերթերի եւ հանդէսների խմբագիրներ, հրատարակչութիւնների, ռատիոյի եւ հեռուստատեսութեան պատասխանատու աշխատողներ » (Ս. Հայաստան, 11 Մայիս) :

Դարձեալ Կենտկոմի Ա. քարտուղար Եակով Զարոբեանն է, որ քննադատութեան ենթարկած է ոչ միայն ծանօթ գրողները, այլեւ Գրական Թերթ, Սովետական Գրականութիւն, Լիտերատուրնայա Արմենիա եւ Հայաստանի աշխատաւորուհի հանդէսներու « խմբագրական կոլեգեաների աշխատանքը, որոնք բաւականաչափ պահանջկոտութիւն չեն ցուցաբերում գրական գործեր ընտրելիս եւ յաճախ հրապարակում են գաղափարական ու գեղարուեստական տեսակէտից թոյլ գրական գործեր» :

Ցետոյ շեշտած է, որ անոնք «սոցիալիստական ռէալիզմի սկզբունքներից » կատարուած ամէն տեսակ շեղումներու նկատմամբ պէտք է ցուցաբերեն «պարտիական սկզբունքայնութիւն ու անհաշտուողականութիւն » :

Ցետոյ տեղի ունեցած է մտքերու փոխանակութիւն : Խօսք առած են Ստեփան Զօրեան, Նայիրի Զարեան, Սերօ Խանզատեան, Է. Թօփչեան, Ք. Թափալցեան, Վ. Նորենց, Ս. Բայանտուր, Ե. Մելիքովա եւ Յովհ. Բաղդասարեան, որոնք բոլորն ալ ձայնակցած են Զարոբեանի : Շեշտած են, որ պէտք է ուժեղացնել պայքարը «կոմունիստական գաղափարայնութեան եւ սոցիալիստական ռէալիզմի հետ անհամատեղելի Ֆորմալիզմի, նատուրալիզմի եւ ազգային սահմանափակութեան ամէն տեսակ դրսեւորումների դէմ » :

Զուր աշխատանք : Կարելի չէ կապտել ազատ մտածողութիւնը : Կեանքը կ'ընթանայ իր ճամբով :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԻՋԱԴԷՊԵՐ ԵՒ ԶՈՀԵՐ

Ծանր ցոյցեր տեղի ունեցած են Թեհրանի մէջ առջի օր եւ կառավարութիւնը պատերազմական վիճակ հռչակած է երկրին մէջ :

Ինչպէս գրած էինք միջադէպերը սկսած էին, ղեկավարութեամբ կրօնական Շիի պարագլուխի մը՝ Այա Թոլլահ Խոմէյնի : Այս ցեղախումբը դէմ է Շահին կատարած երկու բարեփոխումներուն : Նախ գիւղատնտեսական բարեփոխումը որ պիտի ստիպէ կրօնական ցեղախումբերուն իրենց հողերը բաժնել գիւղացիներուն, ապա՝ կիներու քուէարկութեան :

Շահը եւ ընտանիքը փակուած են պալատին մէջ, զոր կը պաշտպանէ Զօր. Աթուլահ Նազիրի, ոստիկանութեան տնօրէնը որ մայրաքաղաքին զինուորական կառավարիչ նշանակուեցաւ եւ իր հրամանին տակ կը գտնուին բանակն ու ոստիկանութիւնը : Լուսարգել հաստատուած է Ֆրանսական ժամով ժամը 19·30-էն 2·30 եւ ըստ վերջին լուրերուն կառավարութիւնը տէրն է կացութեան : Քաղաքին ամէն կողմէն կը լսուին տակաւին զէնքի ձայներ, բայց կը թուի թէ զինուորներն ու ոստիկաններն են որ օդին մէջ զէնք կը պարպեն ցրուելու համար համախմբումները :

Պատրուակ բռնելով իմամ Հոսէյնի մահուան ոգեկոչումը, հաղարաւոր մոլեռանդներ տողանցած են Թեհրանի փողոցներուն մէջ, հակակառավարական նշանախօսքեր պոռալով : Բայց երբ լուր տարածուած էր որ կրօնական պարագլուխը՝ Այաթոլլահ ձերբակալուած է, ցոյցերը անմիջապէս խռովութեան վերածուած են : Այաթոլլահ Քոմի սուրբ քաղաքին քարոզիչն է եւ Շիի ընդդիմութեան պետը : Կոլիստանի պալատի հրապարակին վրայ, ամբոխը բախում ունեցած է ոստիկաններուն հետ որոնց օժանդակելու եկած էին զինուորները : Բայց շուտով ցուցարարները սկսած են յարձակիլ հանրային շէնքերուն վրայ, կոտրտելով ապակիները, տապալելով կառքերը եւ ջարդուփշուր ընելով խանութները : Փողոցի կռիւներ սկսած են եւ ըստ կարգ մը լուրերու, բանակը սկսած է զէնք պարպել : Ամէն կողմ հրդեհներ ծագած են եւ հակառակ տրուած հանդարտեցուցիչ լուրերուն կը թուի թէ ապստամբական օճախներ մնացած են զանազան տեղեր :

Զոհերու թիւը կարելի չէ եղած ճշդել : Հարիւրէն մինչեւ հազար մեռեալներու մասին կը խօսուի : Ոմանց համաձայն 80է մինչ վարչապետը յայտարարեց թէ 20 մեռեալ կար : Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուած են որոնց մէջ մօտ երեսուն կրօնապետեր ինչպէս՝ Այաթոլլահ Խոմէյնին եւ Այաթոլլա Ղանին :

Մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, ապահովութեան սպասարկութեան պետը՝ Զօր. Փաքրաւան յայտարարած է թէ նման ցոյցեր կրնան տակաւին շարունակուիլ որովհետեւ անոնք մաս կը կազմեն ծրագրի մը որու նպատակն է տապալել վարչակարգը : Զօր. Փաքրաւան աւելցուցած է թէ այս դաւադիրներուն ետին օտար դրամագլուխ կայ : Ճշդած է նոյնիսկ թէ փաստեր ձեռք ձգուած են որոնք թոյլ կուտան յայտնելու թէ կրօնապետները դրամ ստացած են Եգիպտոսէն, խռովութիւններ սերմանելու համար երկրին մէջ եւ այդ ձեւով ձախողեցնել տալ Շահին սկսած ընկերային բարեփոխումները :

Դէտերու կարծիքով, ամէնէն ծանրակշիռ միջադէպերն են 1953ին Մոսատեղի կառավարութեան տապալումէն ի վեր :

Ֆիկառօ կը գրէ նաեւ թէ ըստ լաւատեղեակ աղբիւրի մը որ յառաջդիմական շրջանակներու կը պատկանի, ներկայ շարժումը ժողովրդական է միայն եւ միջին դասակարգի ինչպէս նաեւ յառաջդիմական մտաւորականները դուրսը կը մնան :

Վերջին լուրերու համաձայն Շահը, Ֆարա Տիպա եւ զաւակները Թեհրանէն 10 քիլոմեթր հեռու իրենց պալատը քաշուած են, մինչ ցոյցերը կը շարունակուին մայրաքաղաքին մէջ :

Զինուորական իշխանութեան համաձայն Զորեքշաբթի օրուան ցոյցերու զոհերու թիւը միայն 29 է, բայց ուրիշ աղբիւրներ հարիւրաւորներու մասին կը խօսին : Գերեզմաննոցը խիստ պաշտպանութեան տակ է որպէսզի զոհերուն ընտանիքները միջադէպեր չստեղծեն :

ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լոնտոնի մէջ անսպասելի գայթակղութիւն մը ծագած է որուն հետեւանքները կրնան ծանր բնոյթ ստանալ : Ծանօթ է որ ասկէ երկու ամիս առաջ, Անգլիոյ ազգային պաշտպանութեան նախարարը՝ Ճոն Փրոֆումօ, կը հերքէր այն ակնարկութիւնները զորս երկու աշխատաւորական երեսփոխաններ ըրած էին իրեն, յայտնելով թէ յարաբերութիւններ ունի Քրիսթին Քելլըր անունով մանքէնի մը հետ : Այն ատեն նախարարը շատ բարկացած էր եւ նոյնիսկ սպառնացած որ անուանարկութեան դատ պիտի բանայ : Այսօր Փրոֆումօ կը յայտնէ նամակի մը մէջ զոր ուղղած է Մաք Միլընի որ սուտ խօսած է, պաշտպանելու համար կինն ու զաւակները եւ քաղաքական բարեկամները : Այսօր ամէն բան կը խոստովանի եւ իր հրաժարականը կը ներկայացնէ :

Բրիտանական բովանդակ մամուլը կը զբաղի այս հարցով եւ կարգ մը թերթեր նոյնիսկ Մաքմիլընի հրաժարականը կը պահանջեն :

ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

ՍՐՏԻ ՏԱԳՆԱՊ ՈՒՆԵՑԱԾ Է

Յունիս 4ի Ազդակը կը հաղորդէ թէ Ճորճ Մարտիկեան սրտի տագնապ մը անցուցած է եւ անմիջապէս փոխադրուած է Փենսիլվանիոյ Էլրընթաուն քաղաքի Սէյքրիթ Հարթ հիւանդանոցը : Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը այս լուրը առած է հեռաձայնով Յունիս 3ին, Պ. Մարտիկեան նոյն օրը ունեցած է իր անհանգստութիւնը :

Արագ ապաքինում կը մաղթենք ազգային բարերար, բոլորին սիրելի՝ Ճորճ Մարտիկեանի :

«ԴԱԴՐԵՑՆԵԼ ԱՄԷՆ ՊԱՅՔԱՐ»

ԿԸ ՀՐԱՀԱՆԳԷ ՎԱԶԳԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Պէյրութի եւ Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն (Յունիս 2 – 3 եւ 4) կը տեղեկանանք թէ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսը Վազգէն Ա. հեռագրով կը հրահանգէ դադրեցնել ամէն պայքար եւ կը շեշտէ.— «ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԵՐ ԿԱՄՔՆ Է ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԳԱՀԱԿԱԼԻՆ ՀԵՏ ԱՐՄԱՏԱՊԷՍ ԼՈՒԾԵԼ ՏԱԳՆԱՊԸ » :

Մարմարա, Այգ եւ Սփիւոք չեն յայտներ թէ ո՞րու ուղղուած է Վազգէն Ա.ի այս կարեւոր հեռագիրը : Միւս կողմէ Եղիշէ Պատրիարք հեռաձայնով հաղորդակցութեան մը ընթացքին յայտնած է « Այգ »ի խմբագրութեան թէ որոշ թուական մը չի գիտեր Վազգէն Ա.ի Երուսաղէմ ժամանման մասին, բայց 8 հոգիի համար վիզաներ զրկուած են Լոնտոն :

×

Եօթնամեայ արուեստական տագնապին մօտակայ լուծման հեռանկարը մեծ գոհունակութեամբ ընդունուած է Լիբանանի Հայութեան կողմէ, կը գրէ Այգ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՊԻՆ ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 19ին : Համայնավար կազմակերպութիւնները ի շարս որոնց Ֆրանսական Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը (ՍԷ ԺԷ ԹԷ) կը հրաւիրեն բոլոր բանուորները խոնարհելու Յովհաննէս ԻԳ.ի առջեւ : Համաշխարհային այս յուղումէն դուրս կը մնայ միայն Զինաստան ուր Պապին գոյութիւնն ու վախճանումը չեն հաղորդուած, իսկ Փեքինի «Ժողովուրդի Օրաթերթը» կը գրէ թէ Խրուշչեւ դէպի Աստուած կ'երթայ եւ հաւանաբար ի մօտոյ ամբողջ խորհրդային ժողովուրդը մկրտէ :

ԿԻ ՄՈԼԷ ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար վերընտրուեցաւ 17րդ անգամ ըլլալով :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ զօրավար մը՝ Էրմաչենկով մեռած է խորհրդաւոր պայմաններու մէջ : « Կարմիր Աստղը» կը գրէ թէ յանկարծամահ եղած է, 57 տարեկան էր :

ԳԱՀԻՐԷԷՆ հասած լուրերու համաձայն բանակցութիւնները պիտի վերսկսին Քիւրտերուն եւ Իրաքի կառավարութեան միջեւ : Ալ Ահրամի համաձայն Պարզանի բերանացի դիմում մը կատարած է Իրաքի պաշտպանութեան նախարարին, ձերբակալուած Քիւրտերու ազատ արձակումը պահանջելով :

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կը հաղորդեն թէ զինուորական երեք ատեաններ պիտի դատեն Մայիս 21ի ապստամբական շարժումին 103 պատասխանատուներ :

ՄԱՐՈՔԻ թագաւորը փոփոխութիւններ կատարեց դահլիճին մէջ :

ՖԻՏԷԼ ՔԱՍԹՐՕ փորձ մը ըրած է բընականոն դարձնելու համար Միացեալ Նահանգներու հետ Քուպայի յարաբերութիւնները : Դիմումը պաղ ընդունելութիւն գտած է : Արտաքին նախարարութեան մէկ բանբերը կ'ըսէ թէ ամերիկեան շրջագօտիին մէջ, համայնավարութիւնը բանակցութիւններու առարկայ չի կրնար ըլլալ :

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ խորհուրդը որոշեց արտօնել թերթերու գիներու յաւելումը առանց սակայն թուական ճշդելու : Կը խօսուի Օգոստոս 1ի մասին : Մէկ միլիառի նոր օժանդակութիւն մը կ'ըլլայ Պեն Պելլայի : Տը Կոլ Պոն (Գերմանիա) կ'երթայ Յուլիս 4ին եւ 5ին :

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Ե. եւ վերջին մաս)

Այժմ վերլուծենք Ակադ. Գր. Ղափանցեանի գործունէութիւնը: Սկսած ԺԹ. դարու առաջին տարիներէն, կարգ մը հետազօտողներ սկսան հետաքրքրուիլ Հայաստանի ուրարտական արձանագրութիւններով: Պատմական տեսակէտ – րուիլիններով: Պատմական տեսակէտ – տուլ ուրարտագիտութեան զարգացման արժանիքը կը պատկանի Ն. Մառի եւ անոր աշակերտ՝ Յովսէփ Օրբելիի, հայ մեծ գիտնականը, որ դեռ 1910ին կը զեկավարէր Անիի հնագիտական թանգարանը, ուր կը պահուէին Անիի պեղումներէն ճեռք բերուած հնութիւնները: 1912 1917 Ռուսիոյ Գիտութիւններու Ակադեմիայի կողմէ ան ղրկուած է Թուրքիա՝ ուսումնասիրելու համար Ուրարտուի հնագիտական հետքերը: Ան, փոքր ընդմիջումներով աշխատած է վանի մէջ, ուր 1916ին յայտնաբերած է Սարտար Բ.ի ուրարտական արձանագրութեամբ յուշարձանը: Բ. Պիոտրովսկիի ղեկավարութեամբ չարունակուելով կարմիր Բլուրի պեղումները, կը սկսին երեւան դալ հայ ուրարտագէտներ ,ինչպէս Մ.Խորայէլեան, Ն. Ցարութիւնեան եւ ուրիշներ: Գր. Ղափանցեան ըմբռնեց ուրարտական ուսումնասիրութիւններու կարեւորութիւնը հայկական ուսումնասիրութիւններու համար: Ան խորապէս կ'ուսումնասիրէ նաեւ Ուրարտուի պատմութիւնը, որ դայն կը մղէ դրելու «Ուրարտուի պատմութիւն» աշխատութիւնը (1940): Ուսումնասիրելով նաեւ Փոքր Ասիոյ լեզուները, յատկապէս հիթիթական եւ ուրարտական լեզուները, Գր. Ղափանցեան կը յանդի այն եզրակացութեան, թէ հայերէնը ազիանական, «անատոլական» լեզու մըն է, ուր կը միրա-պէտէ ազիանական եւ կովկասեան լեզուներու խառնուրդը, թէեւ ան կ'ընդունի հայերէնի մէջ հնդեւրոպական տարրերու գոյութիւնը, դորս կը համարի կաթեւորութենէ զուրկ խառ մը մխայն ,որով հայերէնը չի թուիր ըլլալ հնդեւրոպական ծագում ունեցող լեզու մը(Եղ.Ագայեան. Լեզուաբանութեան ներածութիւն, Երեւան, 1960, էջ 547): Հաւանաբար, իբր հետեւանք այս ըմբռնումին, Ակադ. Գր. Ղափանցեան յօդուածներու չարքով մը ուժդնօրէն կը յարձակի հնդեւրոպական դպրոցի տեսակէտներուն վրայ (Գ. Ղափանցեան, Մառ եւ Հնդեւրոպականութիւնը Մ. Հայաստանի մէջ, 1943, էջ 103 եւ Երեւանի պետական համալսարանի մէջ, եւայլն), կամ իր ուրիշ մեծ աշխատութիւններուն մէջ, ինչպէս անոր «ընդհանուր լեզուաբանութիւնը» (1939), « Չերքօ Արմենիաճա» (1935), Խեթական աստուածներ Հայերու մօտ (1940), Հին Հայաստանի տեղանուններու պատմա – մա – լեզուաբանական նշանակութիւնը (1940), Հայասա Հայերու օրրանը (1948), Ասորա – բաբելական բառեր հայերէնում (1945), եւ ի վերջոյ՝ պատմա – մա – լեզուաբանական աշխատութիւններ (1956) հատորին մէջ, ուր վերահրատարակուած են անոր բոլոր գործերը: Անոր աշխատութիւնները կը բովանդակեն իրենց դրութիւններու հսկայ պաշար մը, դոր ան կ'օգտագործէ ապացուցանելու համար հայերէնը լեզուի ազիանական յատկանիշները, ինչ որ կը յաջողի ընել մասամբ մի – այն, դիջումներ ընելով լեզուաբանական ուսումնասիրութիւններու մէջ ան – հրաժեշտ խստապահանջութիւններու: Հետեւաբար Գր. Ղափանցեան հայերէնը լեզուն կը համարի «անատոլական» լեզու մը՝ մերձենալով հիթիթերէնի, լուվիքական եւ լիւկիանական լեզուներու կողքին: Գր. Ղափանցեանի պիտական աղբիւրները, հարուստ նիւթերը, դոր ան ունէր ազիանական, ուրարտական, ինչպէս նաեւ հնդեւրոպական լեզուներու բնագաւառին մէջ, դայն կը սահմանէին դնելու հայ ազգագրութեան հիմերը: Իր վերոյիշեալ աշխատութիւններով ան ջանայ լոյսին հանել հայերէնը լեզուի ու հայ ժողովրդի նախապատմութիւնը՝ ի սպաս դնելով իր ամբողջ պիտութիւնը: Իրապէս, Գր. Ղափանցեան չատ նպաստեց եբեան հանելու համար ոչ – հնդեւրոպական տարրեր հայերէն լեզուի մէջ եւ փորձեց մեկնաբանել հայերէն բառերու մէկ մասը հիթիթական, ուրարտական կամ հուրիթական բառերու չնորհիւ:

Բայց այն իրողութիւնը, թէ Գր. Ղափանցեան չուզեց նկատի ունենալ գոյութիւն ունեցող տեղեկութիւնները, զորս կարելի չէր անտեսել, տեղեկութիւնները, այն ազգագրական խումբին մասին, որ անատոլական լեզուի կերպով ունէր հնդեւրոպական ծագում, ուրկէ ծնունդ առաւ հայ ժողովուրդը, որ հակառակ կազմը – ւած ըլլալով խառն, ոչ հնդեւրոպ. միջավայրի մը մէջ, պահպանած էր իր հնդեւրոպ. ժողովուրդի յատկանիշը, պատճառ եղաւ, որ Գր. Ղափանցեան, ինչպէս նաեւ Հայերու նախապատմական չրջանի մասին անոր համոզումներուն հետեւող ուրիշ հայ լեզուաբաններ ստորագնահատեն հնդեւրոպական բազդատական լեզուաբանութեան անտարակելի նուաճում – ները: Նկատի առնելով միայն հայերէնի եւ հիթիթերէնի մէջ գոյութիւն ունեցող ոչ հնդեւրոպական բառապաշարը (որ անտարակոյս կարեւոր է), որոշ լեզուաբաններ եւ անոնց կարգին նաեւ Գր. Ղափանցեան, այդ լեզուներուն մէջ տեսան խառն լեզուներ, արդիւնքը երկարատեւ հոլովոյթի մը, որ տեղի ունեցած է ա – նոնց պատմութեան հին դարերուն մէջ: Իբր հետեւանք այդ բազդ հոլովոյթին, ոչ հնդեւրոպական ազիանական լեզու մը, համաձայն « խառն լեզուներու» տեսակէտին, իր մէջ պէտք է ձուլէր հնդեւրոպական բարբառի մը ձեւաբանական կառուցուածքը, ինք իսկ, իր ոչ հնդեւրոպական բառապաշարով նպաստելով այս հոլովոյթին: Թէեւ ընդունելու է խառն լեզուներու վարկածը, քանի որ կրնան տեղի ունենալ եւ տեղի ունեցած են լեզուներու պատմութեան մէջ, բայց հայերէնի պարագային կարելի չէ հաւատալ այս բանը, քանի որ հայերէն լեզուն չի ներկայացներ խառն ձեւաբանական դրութիւն մը: Ինչ կը վերաբերի անոր բառապաշարին, պէտք է ընդունիլ, որ բառապաշարի մը ամենակարեւոր կողմը, բառային գլխաւոր հիմքը դերազանցապէս հնդեւրոպական է, ինչպէս կ'ապացուցանեն «հայր», «մայր», «եղբայր», «դուստր», «հարսն» եւ ուրիշ ազգական բառերը, կամ մարմնի մասերը նշանակող բառերը՝ «սիրտ», «լեզու», « աչք », «ձեռ», «ոտն», «բերան», «մատն» եւայլն, կենդանիներու անուններու, թուական բառերը, անձնանուններ – ը եւ հարիւրաւոր ուրիշ անուններ կամ բայեր, որոնք առաջնակարգ կարեւորութիւն ունին մարդոց կեանքին մէջ (Ս. Ղազարեան, «Հայոց լեզուի համառօտ պատմութիւն», Երեւան, 1954, էջ 59 – 60): Երեւանի համալսարանի փրոֆէսէօրներէն Ա. Ամանկուլեան 1953ին հրատարակեց չատ դիպուկ մէկ ուսումնասիրութիւն մը, ուր կը քննադատէր հայերէն լեզուի խառն նկարագիրը ունենալու վարկածը, որուն վրայ կը կանգնի Գր. Ղափանցեան:

Գր. Ղափանցեան ունէր հետազօտողի մեծ յատկութիւններ եւ ներկայիս ալ մեծարժէք են անոր հետազօտութիւնները, բուն արդիւնքն եղող իրական նիւթերը, բայց ո՛չ անոնց մեկնաբանութիւնը: Զրկուած ըլլալով բազդատող հնդեւրոպական համեմատական կառուցուածքէ մը, ան են – թարկուեցաւ Ն. Մառի որոշ ըմբռնումներուն: Այս դիրքաւորումը կ'արտայոլայ անոր ուրիշ ուսումնասիրութիւններուն մէջ եւս: (Գր. Ղափանցեան, «Հայերէնի ծագման մասին», Երեւան 1946: — Հայերի եւ հայերէնի գոյացման չուրջ «Ս. Գրականութիւն» 1 – 1941):

ՓՐՈՖ. ՎԼԱՏ ՊՂՆՐՑԵԱՆՈՒ

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

Բ. ԹԱՇԵԱՆԻ ԵՐԵՔ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

Առաւելաբար դրական, լեզուական հարցեր չօչափող յօդորդական երեք հատորներ լոյս ընծայեց Բենիամին Թաչեան: 1961ին՝ «Ներածութիւն հայ դրականի պատմութեան», 1962ին՝ «Լսարան հայ լեզուի» եւ վերջերս՝ 1963ին «Լեզուական հարցեր »: Երեքն ալ հրատարակութիւն «Ճուսաբեր» տպարանի, Գահիրէ:

Մայրենի լեզուն «մրզաստանի մը նման » սիրող, դայն ազգի մը անկորնչելի ու վաւերական մեծադոյն արժէքը նկատող եւ իբր այդ միչտ կանդուն եւ անառող դարտ պահելու բծախնդիր մտաւորականներէն մէկը եղած է «Ճուսաբեր»ի տաս – նեակ տարիներու խմբագրապետը՝ Բ. Թաչեան:

Այդ երեք հատորներէն վերջին երկուքին նիւթերը, մեծաւ մասամբ, լոյս տեսած են մասնաւորաբար «Ճուսաբեր»ի մէջ, խմբագրական, մենագրական կամ նչմարներու այլազան ձեւերուն տակ: Անչուչտ, վերհրատարակութեան առիթով կատարած է լրացումներ եւ ճչդումներ:

Հայ գրչի այս վաստակաւորին չահագրգռութեան առանցքը, եղած է առաւելաբար մայրենի լեզուն: Արդարեւ, անոր հանդէպ իր սէրը գինք մղած է լեզուական նախանձախնդրութեան այն աստիճանին, որ բառին ամէնէն ազնուական առումով «հիւանդագին» բծախնդրութիւն կարելի է որակել:

Լեզուն դիտութիւն եւ միաժամանակ արուեստ նկատող, իսկ հայերէնը՝ հայ հոգիին պայծառ հայելին դասող Թաչեանի համար, հոգեկան ամենօրեայ տագնապներու պատճառ եղած են կարգ մը թերթերու, մինչեւ իսկ գրական դէմ առնեցող կարգ մը հանդէսներու խառնաչփոթ լեզուն, մանաւանդ՝ խորհրդապատկերային լեզուն, որ «իբրեւ գեղարուեստի, բառապաչար, մանաւանդ իբրեւ ուղղագրութիւն դուրս եկած է վերտակարան»ային իր սրբութենէն »:

Բ. Թաչեանի տարիներու երազը եղած է հաստատել զարթուղութիւններէ, կոնդադանցութիւններէ եւ անկանոնութիւններէ զերծ լեզուական միջոցներու մը, ուր անձնական քմայքը իր տեղը չունենայ եւ անձնական նախասիրութիւնը՝ վաւերական օրէնք չդառնայ:

Լեզուի օրէնքին եւ ոգիին կատարեալ խստապահանջ պահակախումբի մը դեր կը կատմէ ան: « Բոլոր պայքարներուն մէջ ամէնէն նուիրականը յանուն լեզուի մղուած պայքարը նկատելով», Թաչեան իր «Լսարան հայ լեզուի» հատորին մէջ յատկապէս կը մատնանչէ նուիրագործուած, երբեմն ալ՝ անդիտութենէ ծնունդ առած հաղար ու մէկ սխալներ: Մատնանչումներէն ոմանք կրնան վիճելի ըլլալ: Լեզուն ալ ի վերջոյ պիտութիւն մըն է եւ բոլոր պիտութիւններուն նման ունի իր «թիւրն ու թերին», իր վարկածները, առեղծուածները եւ թնճուկները:

Այսուհանդերձ, հարկ է ընդունիլ – եւ այս՝ ի նպաստ իրեն — որ իր բոլոր ներկայացուցած առարկութիւնները, կատարած ճչդումները յենած են պատմական, լեզուական ու քերականական հիմերու վրայ, որոնք առաւելապէս չափով վաւերական են:

Լեզուական հարցերու մէջ, Բ. Թաչեան « պահպանողական» մըն է, անոնք մէկ է, որ դէմ են արմատական, նոյնիսկ մասնակի բարեփոխումներու: Միչտ մտի ունի, որ լեզուն տուեալ ազգի ոգիին կը պատկերացնէ եւ ոգիին պէտք է մնայ անեղծ ու անվթար:

« Լեզուն ամէնէն քիչ կ'ախորժի յեղափոխութենէ եւ ամէնէն չատ՝ ... հակայեղափոխութենէ » : Պարզ է, որ տեսակէտին կառչած մէկը պայքարի մայրենի լեզուն մաչած արխալուղի վերածող, կամ՝ օտար բառերու անտրամադրութեամբ ինֆինպաու, հարուածը հայերէնը խեցգեկ բարբառի վերածող անդէպ խմաստասիրներուն դէմ:

Լեզուն « չահուած հարստութիւն » մը չէ իրեն համար, ուստի դէմ է անոր ծախումին:

Պրպտող եւ գնդող միտք, «Լեզուական հարցեր» հատորին մէջ կը խօսի հին եւ նոր հրատարակութիւններու, ձեռագրութիւններու մասին: Ու միչտ հետաքրքրական եւ այլապէս չահեկան նորութիւններ կը դտնէ յայտնելիք, որ անկասկած կ'աւելցնէ իր գործին թէ կիրարժէքը: Արդարեւ, իր գործերը լեցուն են յիչատակութիւններով, հարուստ տուեալներով: Վերոյիչեալ հատորին օրինակ, յաջորդական վեց գլուխներ յատկացուցած է բառարաններու եւ բառարանագրութեան, մինչեւ իսկ գրական դէմ առնեցող կարգ մը հանդէսներու խառնաչփոթ լեզուն, մանաւանդ՝ խորհրդապատկերային լեզուն, որ «իբրեւ գեղարուեստի, բառապաչար, մանաւանդ իբրեւ ուղղագրութիւն դուրս եկած է վերտակարան»ային իր սրբութենէն »:

Բ. Թաչեանի տարիներու երազը եղած է հաստատել զարթուղութիւններէ, կոնդադանցութիւններէ եւ անկանոնութիւններէ զերծ լեզուական միջոցներու մը, ուր անձնական քմայքը իր տեղը չունենայ եւ անձնական նախասիրութիւնը՝ վաւերական օրէնք չդառնայ:

Լեզուի օրէնքին եւ ոգիին կատարեալ խստապահանջ պահակախումբի մը դեր կը կատմէ ան: « Բոլոր պայքարներուն մէջ ամէնէն նուիրականը յանուն լեզուի մղուած պայքարը նկատելով», Թաչեան իր «Լսարան հայ լեզուի» հատորին մէջ յատկապէս կը մատնանչէ նուիրագործուած, երբեմն ալ՝ անդիտութենէ ծնունդ առած հաղար ու մէկ սխալներ: Մատնանչումներէն ոմանք կրնան վիճելի ըլլալ: Լեզուն ալ ի վերջոյ պիտութիւն մըն է եւ բոլոր պիտութիւններուն նման ունի իր «թիւրն ու թերին», իր վարկածները, առեղծուածները եւ թնճուկները:

Այսուհանդերձ, հարկ է ընդունիլ – եւ այս՝ ի նպաստ իրեն — որ իր բոլոր ներկայացուցած առարկութիւնները, կատարած ճչդումները յենած են պատմական, լեզուական ու քերականական հիմերու վրայ, որոնք առաւելապէս չափով վաւերական են:

Լեզուական հարցերու մէջ, Բ. Թաչեան « պահպանողական» մըն է, անոնք մէկ է, որ դէմ են արմատական, նոյնիսկ մասնակի բարեփոխումներու: Միչտ մտի ունի, որ լեզուն տուեալ ազգի ոգիին կը պատկերացնէ եւ ոգիին պէտք է մնայ անեղծ ու անվթար:

« Լեզուն ամէնէն քիչ կ'ախորժի յեղափոխութենէ եւ ամէնէն չատ՝ ... հակայեղափոխութենէ » : Պարզ է, որ տեսակէտին կառչած մէկը պայքարի մայրենի լեզուն մաչած արխալուղի վերածող, կամ՝ օտար բառերու անտրամադրութեամբ ինֆինպաու, հարուածը հայերէնը խեցգեկ բարբառի վերածող անդէպ խմաստասիրներուն դէմ:

Լեզուն « չահուած հարստութիւն » մը չէ իրեն համար, ուստի դէմ է անոր ծախումին:

Պրպտող եւ գնդող միտք, «Լեզուական հարցեր» հատորին մէջ կը խօսի հին եւ նոր հրատարակութիւններու, ձեռագրութիւններու մասին: Ու միչտ հետաքրքրական եւ այլապէս չահեկան նորութիւններ կը դտնէ յայտնելիք, որ անկասկած կ'աւելցնէ իր գործին թէ կիրարժէքը: Արդարեւ, իր գործերը լեցուն են յիչատակութիւններով, հարուստ տուեալներով: Վերոյիչեալ հատորին օրինակ, յաջորդական վեց գլուխներ յատկացուցած է բառարաններու եւ բառարանագրութեան,

ՊԷԹՐԻՉԷ ՉԵՆՉԻ

Իր կարգին, Լուբրեցիան նոյնպէս կ'են – թարկուի նոյն գործողութիւններուն , որոնց ընթացքին դահիճները կը խոչտանգեն պինքը, տրորելով անոր թեւերն ու սրունքները : Ցարաբախտ պինը նոյնպէս կը խոստովանի ամէն բան, աւելցնելով միայն հետեւեալը . « եթէ չհամաձայնէի. իրենց, հաւանօրէն դիս ալ սպաննէին..»:

*Պէաթրիչէի համար բոլորովին տարբեր կ'ըլլայ հարցաքննութեան ձեւը : Եթէ մանկամարդ կինը դատաւորներուն պատմէր եղելութիւնը ինչպէս որ էր եւ նկարագրէր իր հօր գործած խժդժութիւնները, այդ պարագային գործուած ոճիրը իմաստ մը պիտի ստանար եւ դոյութեան իրաւունք պիտի ունենար: Ընդհակառակըն, Պէաթրիչէ իր հայրը կը ներկայացներ ցընդ իբրեւ մարդոց ամէնէն քաղցրարարոյն: Ժամերով, օրերով եւ չաբաթներով, իբրեւ իսկական Զենչի մը, կը ծանրայ պինքը հարցաքննողներուն դէմ , մինչդեռ այս վերջինները՝ ընդհանուր դատախազ Մոլելլա եւ դատաւոր Մոս – քաթօ երիտասարդ կնոջ լիակատար խոստովանութեան համար կը խորչին պի – մելու չարչարանքի միջոցին, անպայման Պէաթրիչէի մարմարակերտ մարմինը չխոչտանգելու մտավախութենէն տար – ուած : Ի վերջոյ, սակայն, Պէաթրիչէի յամառութենէն ձանձրացած , կ'որոչեն դայն եւս առաջնորդել չարչարանքներու սենեակը :

Հոն, մանկամարդ կինը բոլորովին մերկացնելով կը պառկեցնեն չարչարանքի տախտակին վրայ եւ կը սկսին ակցանեներով եւ չիկացած երկաթներով խոչտանգել անոր մարմինը :

Սակայն, տարաբախտ Պէաթրիչէն, առաջին իսկ վայրկեանին, չկարողանալով տոկալ ղացած ահաւոր ցաւերուն , կ'աղաղակէ .

— Սուրբ Աստուածածին, օդնէ ինծի .. դադրեցէք, պարոններ, վար իջեցուցէք դիս, ամէն բան պիտի բսեմ ձեղի ...

Եւ պատմելով բոլոր եղելութիւնները , զանց կ'առնէ միայն մէկ բան: Հաւանաբար, ամօթխածութեան վերջին ընդվզումով մը, կը հրաժարի յայտարարելէ թէ հայրը իր վրայ գործած է իր զաւակին իսկ լսելու լսիրչ արարքը, խոստովանութիւն մը որ իրեն պիտի կրնար ապահովել «մեղմացուցիչ դէպք յանգանակ » մը ...

Դատաւորները չեն ուշացներ իրենց վճիռը: Լուբրեցիա, Ճիաքօմօ եւ Պէաթրիչէ կը դատապարտուին մահուան : Պաշտպան վաստակաւոր Ֆարինաչչի, հակառակ իր պերճախօսութեան, չի յաջողիր ազատել Պէաթրիչէի գլուխը :

Նկարիչ Կուիտօ Ռէնի, որ իր դանդաղ խուզին մէջ նկարած էր մանկամարդ կնոջ եւ այդ մտերմական տեսակցութիւններու ընթացքին կաթոգին սիրով սկսած էր սիրել զայն, մահապարտութեան լուրը իմանալով, կը դիմէ կարդադրիչ Պապին , խնդրելով Պէաթրիչէի մարմինը : Պապը, սակայն, անկարելի կը դտնէ բուն : Պապը, սակայն, անկարելի կը դտնէ մնայ, առարկելով որ հայրապետական չնորհուած ներուած կրնար դէպ հանդիսանալ ուրիչներու, ինչ ալ ըլլան մեղմացուցիչ պարագաները :

×

Հռոմի մէջ, արեւակը նոյնքան կիզիչ է Սեպտեմբերի կիսուն, որքան առաջին կ'ըլլայ Օգոստոս 15ին:

1599 Սեպտեմբեր 11ի առաւօտեան արեւուն ճառագայթները ժամը արդէն սկսած էին իրենց հուրը ածել Ճաւիտենական Քաղաքին վրայ:

Վաթսուն վայրկեանէ ի վեր կը տեւէր Ողորմութեան Կոչնակը :

Սանթ Անճելոյի դղեակին թառած այս կոչնակը կը սկսէր իր դառնաչուք զոդանջները տարածել վրայ, ամէն անդամ երբ տեղի կ'ունենար մահավճիռի մը դործադրութիւնը :

(11 Շար.)

ԿԵՍՏԵՂ

ՕՏԱՓՈՒՆ

ՀԱՅՐ ԿՈՒՍԻՆ ՆԱԶԱՐ ՅՈՒՐՈՒ

— Ա՛ն հիմա ինչ ուզես արա՛, ինչ կուզես ըրէ՛, ես ալ ոչինչ կրնամ ընել, ինչպէս որ ըսի՝ ես ալ ձեր նման անզօր եմ, ոչ աւելի եւ ոչ պակաս։ Ես ալ ձեր նման կը տառապիմ, կ՚ուզեմ ինձմէ դուրս ելլել, բայց չեմ կրնար։ Ես ալ ձեր նման կը սիրեմ, կ՚ուզեմ սիրուհիս հետ ըլլալ, բայց չեմ կրնար։ Ես ալ ձեր նման կը տառապիմ, կ՚ուզեմ մեռնիլ, բայց չեմ կրնար։ Ես ալ ձեր նման կը տառապիմ, կ՚ուզեմ ինքզինքս սպաննել

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԷՕՏՈՆԷՆ Ֆէրմանճեան Յակոբ, Տէր եւ Տիկին Մէնեան, Ֆէրմանճեան Սոնա և Սարգիս, Տէր եւ Տիկին Սրապեան և զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մանուկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Մանուկեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Երկուշաբթի (Յունիս 10ին) առաւօտեան ժամը 11ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր, քրոջ եւ հօրեղբօր աղջկան՝

ՆԱԶԵԼԻ ՖԷՐՄԱՆՃԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողուհիներ կը փնտռէ: Թեկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ. վարչութեանս (17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ 9), իրենց գրաւոր նամակին կցելով ամփոփ կենսակրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր:

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԳԻՆԵՋՕՆ

Կազմակերպուած՝ «Շանթ» Մշակութային Միութեան, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին կողմէ :

Ի պատիւ բոլոր անոնց որոնք իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը չեն զլացած վերոյիշեալ միութեանց ու Սահակ Մեսրոպ սրահի բարեզարդ : ման :

Տեղի կ'ունենայ Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին, Պօմոնի Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը կը բերէ իր մասնակցութիւնը գեղարուեստ. բաժնին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Գինոսեան ընտանիքը, փոխան ծաղկեպսակի Թորոս Շամշոյեանի մահուան առթիւ երեսուն Ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան եւ քսան Ֆրանք Յառաջին :

(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Շաւիլի Հայ Եկեղեցական Ընկերակցութեան վարչութիւնը կ'ողբայ մահը վարչութեան նախկին անդամներէն Կղեմէս Օհանեանի եւ իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ողբացեալին այրիին եւ ընտանեկան պարագաներուն :

Այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները :

Պ. Պ. Սարգիս Մկրտիչեան եւ Պարգեւ Տէր – Գալուստեան 30, Տաճատ Տողրամաճեան, Սիրուն Պարօնեան, Տիկին Աննիկ Պագըրճեան 20ական, Յովհ. Սիմոնեան, Արմենակ Պետեան, Կարապետ Կարապետեան, Ներսէս Աննայեան, Գրիգոր Գարօղլանեան եւ ոմն, տասնական, Բարսեղ Բարսեղեան հինգ Ֆրանք: Գումար 185 Ֆրանք :

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր :

Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն:

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն (8 Յունիս), ժամը 8·30ին Խրիմեան սրահին մէջ:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէին ներկայացուցիչը :

ՎԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անտօք ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը, այս Կիրակի, ժամը 16ին, ընկեր Ստեփանեանի բնակարանը: Օրակարգ.— Նախորդ ժողովին չարունակութիւնը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռուբէն» Ուս. Միութեան ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ, Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 21ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ ընկերուհիները այս Շաբաթ (8 Յունիս) ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ աղջկան մը սրտամորմոք պատմութիւնը շատերուն ծանօթ է: Հրդեհի մը միջոցին այրուցքներ ունենալով իր աշխատելու կարողութիւնը ներկայիս ամբողջովին կորսնցուցած է: Մենք առաջին օրէն հետաքրքրուեցանք իրմով, որոշ օժանդակութիւններ ըրինք: Կոչ կ'ընենք հասարակութեան որ իր մասնակցութիւնը բերէ այս օգնութեան նուիրական գործին: Դրամական առաքումները կարելի է ընել չէքով, մանտա քառթով եւ կամ մեր չէք բօսթալի հետեւեալ թիւով:

CROIX ROUGE ARMENIENNE
15, Rue Jean Goujon — PARIS (8e)
C. C. P. PARIS 1717-56
ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ. ՄԱՐՄԻՆ
(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ԱՆԻ ՄԱԿԷՍԵԱՆ

KINESITHERAPEUTE

Agréée par La Sécurité Sociale

12, Rue Pisay

Tél. : 28-25-04 LYON (1e)

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը, Բիւ Վօլթէռ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Սարգիս Մինասեան Ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կը խօսին՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.— Ժիրայր Պալանցեան (իր կիթառի քառեակով), Արա Գրիգորեան (արտասանութիւն), Հ. Յ. Դ. Իսիի պարախումբը

ղեկավարութեամբ Օր. ԹԵՐԷԶ ՔԷՕՇԿԵՐԵԱՆԻ

եւ ԵՐԵՒԱՆ'Ս երրեակը (հարմոնիքա), խօսնակ Մարի – Ռոզ Սոֆեան:

Փարիզի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբը կը ներկայացնէ.—

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Կէս գիշերէն ետք

Pierre SOUFFLET et sa Grande Formation

Մուտք 5 ֆրանք

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապ. Խաչի մասնաճիւղերու :

Այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին Գ. թաղապետարանի սրահը :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. ԳԵՂԱՄ ԿԱՆԱՆԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին :

Կը մասնակցին.— Հ. Յ. Դ. Լիոնի Նոր Սերունդի երգչախումբը, Օր. Օր. Շ. Ղազարեան, Ստեփանեան, ընկերներ Զափարեան եւ Շարիկեան : Ընկեր Յ. Պէրպէրեան, Օր. Օր. Տ. Աւետիսեան, Ա. Կարապետեան :

Մուտքը ազատ է :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ Նոր Սերունդի եւ Կապ. Խաչի Վալանսի մասնաճիւղին :

Այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. Յ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, պար, նուագ, արտասանութիւն, թատերգութիւն մը Նոր Սերունդին կողմէ :

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐԸ

Մուտքը ազատ է :

×

ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի ժամը 15·30ին, Սալ Առլաք — Սոլֆերինօ, 235 Բիւ Մունէյրա:

Նախաձեռնութեամբ Մուրատ խումբին:

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի:

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջժամը 3ին : Բիւ տը Ժէի սրահը :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. Ժ. ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Իսիի «Զաւարեան» կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի» խանասոր խումբի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կիրակի (9 Յունիս) կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, տեղւոյս «Խրիմեան» սրահին մէջ, 2 Բիւ տը Լա Տէֆանս :

Կը նախագահէ Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Կը բանախօսէ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինը ստանձնած է տեղւոյս Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը գանազան հաճելի անակնկալներով, մասնակցութեամբ երգչուհի Աստղիկ Քէսսէեանի :

Ընկերահամակրական կերուխում, ջերմիկ մթնոլորտի մէջ:

Կերուխումի մասնակցութիւն 10 Ֆր.

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Գոյ. խումբի եւ հովանաւորութեամբ Անի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Կապ. Խաչի, Հ. Մ. Ը. Մ. Կամ. եւ Մար. Միութեան :

Յունիս 9ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ Սէրքլը Կաթոլիք սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. Հ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կը մասնակցի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Տէսինի պարախումբը: Տէսինի Կապ. Խաչի պարախումբը պիտի բեմադրէ փոքրիկ աղջիկներով ԱՆՈՒՇԻ օփերայէն վիճակը տեսարանը :

Ղեկավարութեամբ Օր. Ա. Կարապետեանի: Նուագախումբը (կիթառի վրայ) Հ. Էօքսիւզեան սրինդ, Մ. Թորոսեան դաշնակ՝ Օր. Ռստիկեան եւ Օր. Զաքարեան, մեներգ.— Օր. Սապուննեան Տիկին Ռստիկեան :

Արտասանութիւն.— Ընկերներ Մաթոսեան, Գ. Մարգարեան եւ Սապուննեան:

Մուտքը ազատ է :

×

ՏԷՍԻՆԻ մէջ կը տօնուի Յունիս 8ին Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՅՏ ՍԷՆ ԳԵՏԻ ՎՐԱՅ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին, Տիկնանց Յանձնախումբին եւ Երիտասարդաց Ակումբին կողմէ : Յունիս 8, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ կէս գիշեր :

Այս տարի

ՇՈԳԵՆԱՒԸ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ

մեր տրամադրութեան տակ է, որպէսզի մեր հասարակութիւնը կարենայ հաճելի ժամանց մը ունենալ ընտանեկան շրջանակի մը մէջ :

ՆՈՒԱԳ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐ, ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ,

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ ԵՒ ԽՄԻՉՔ Սովորական գիներով

Մեկնում Ալմայի կամուրջին մօտ, Սէնի աջ եզերքը «ՊԱԹՕ – ՄՈՒՇ»երու տեղէն ժամը 21ին ԼԱ ԿԱԼԻՈԹ շոգենաւով :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ եւ կանխաւ ապահովել ձերտոմսերը, դիմելով Հ. Բ. Ը. Միութեան գրասենեակը.

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE
11, Square Alboni, PARIS (16e) — Tél. : TRO. 03-18

ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու համար կարելի է դիմել նաեւ
Madame K. BAKERDJIAN,
35, Rue de Trévise, PARIS (9e) — Tél. : PRO. 07-25

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 12էն 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

Որուն հիմնարկութեան տասնամեակն Ի

36, AVENUE CHARLES DE GAULLE — MONTMORENCY

Գեղարուեստական բաժին, խաղեր եւ եւրոպական պարեր : Խնամուած ճոխ պիւֆէ, տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն, ընմպելիներ եւ պաղպաղակ մատչելի գիներով :

Երեկոյին աւանդական շամփուրով խոռոված :

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— 200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրուան (ժամը 13ին) գին 13 ֆրանք :

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները, դիմելով Աղքատախնամի գրասենեակը :

32 Բիւ տը Թրէվիզ (Հեռախօս ՓՌՕ. 77–73):

ԹՕՄՊՕԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով :

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել Կար Տիւ Նօրէն մինչեւ Անկէն, անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել Կրոլէի կայանը: Շոգեկառք 12·05, 12·17, 13·26, 13·54, 14·30 եւ 15ին յաջորդաբար :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ՇԱԲԱԹ
8
ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI
8 JUIN
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9625

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — Nº 9625

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԻՏԻ ԾԱԳԻ ԱՐՇԱԼՈՅՍԸ

—o—

Հայաստանի անկախութեան տարեդարձի առթիւ կազմակերպուելիք տօնակատարութիւնները տեղի կ'ունենան այսօր՝ Շաբաթ՝ Ալֆորվիլի, Լիոնի, Վալանսի, Վալըի՝ Կիրակի՝ Իսիի, Վիէ-Նի, Կրընոպլի եւ Պորտոյի մէջ :

Այսօր, քառասունեւհինգ տարի վերջ, երբ յեղափոխական մի ակնարկ մը կը նետենք 1918 Մայիսի դէպքերուն վրայ, ափերբեր կը մնանք, տեսնելով թէ ի՛նչպէս այդպիսի դժուարին պայմաններու տակ հայ ժողովուրդը յաջողեր է անկախ պետութիւն ստեղծել :

Հին ազգաց պատմութեան եւ աշխարհագրութեան դասագրքերու քարտէսնեբրուն վրայ «Հայաստան» անունը կը գրբուակէր ընդարձակ հողամասեր : Ժամանակը նախին ունեցեր ենք միաճոյլ եւ միատարր հայրենիք : Սակայն եկող – գացող ազգերու բարբարոսները ցեղ ու ցան էին ըրած մեզ : Նահանգային եւ ըրջանային բաժանումները կատարած էին այնպիսի ձեւով, որ ո՛չ մէկ տեղ մեծամասնութիւն ունէնանք : Ու յաջողած էին կոտորակել հայ ազգը :

1914 – 1918ի դէպքերը անհուն վէրեր բացին մեր մէջ, որ թեւրանէն հարիւր քիլոմեթր հեռու է, խոովութիւններ պատահած են : Հոս ալ մեռեալներ եւ վիրաւորներ կան : Երթեւեկը դադրած է Քոմի եւ Թեհրանի միջեւ, ըստ կարգ մը աղբիւրներու քանի մը հազար ցուցարարներ Քոմէն Թեհրան կ'երթան : Ուրիշ ցոյցեր ալ տեղի ունեցած են Մեշհէտ եւ Թաւրիզ :

Հիւանդանոցներու եւ օդնութեան մարմիններու լուրերու համաձայն, Թեհրանի զոհերուն թիւն է.— Մեռեալ՝ 86, վիրաւոր՝ աւելի քան 300 : Զոհերուն մէջ կան երեք կիներ որոնք սպաննուած են Շահի ցուցարարներու կողմէ երբ Թեհրանի փողոցներուն մէջ կ'անցնէին առանց շատուրի (քօղ) :

Ապահովութեան սպասարկութեանց ժողովին մէջ որոշում տրուեցաւ որ զօրքը կրակ բանայ ոեւէ մէկուն վրայ որ կը փորձէ կարգը խանգարել : Ոստիկանու – թիւնը հաղորդած է նաեւ թէ ձերբակալուած անձերը պատերազմական տեսանին պիտի յանձնուին դատուելու համար :

Դասընթացքները դադրած են համալսարաններու եւ բարձրագոյն վարժարաններու մէջ ինչպէս նաեւ պաֆալորէայի քննութիւնները :

Ինչպէս գրած էինք երէկ Շահն ու իր ընտանիքը իրենց ամառնային դղեակը ապաստանած են՝ Սաատապատ :

Արեւմտեան դէսերու կարծիքով, խը – ռովութեանց բուն ծագումը չատ յստակ չէ : Ըստ կառավարութեան մօլլա Խոմէյնի եւ ձերբակալուած միւս կրօնապետերը դրդած են հաւատացեալները քարոզներու եւ արարողութիւններու տանեն : Անչուշտ դէմ են դիւզատնտեսական բարեփոխման եւ այդ մարզին մէջ չատ հաւանական է որ իրենց օդնած են մեծ հողատէրերը : Ամէն պարագայի մէջ խը – ռովութեանց կրօնական բնոյթը ակներեւ է : Ցուցարարները յարձակած են մանաւանդ այն կիներուն վրայ որոնք առանց քօղի կը պտըտէին : Արդարեւ արդիակա – նացման որեւէ ձիգ ընկերային, տնտեսական կամ մշակութային զեռնի վրայ կը բախի զօրաւոր ընդդիմութեան մը որ երբեմն կը համախմբէ ամէնէն այլազան տարրերը : Անշարժութեան եւ աւանդութեան պաշտամունքը կը պահպանուի թէ կրօնապետերու եւ թէ աւատապետերու կողմէ որոնց բուռն պահպանողականութիւնը կը սարսափի Շահին բարեփոխման նախաձեռնութեանց առջեւ, իսկ ուրիշներ չատ տակաւ կը զանեն այն բարեփոխումները : Այդ պատճառաւ, ինչպէս կառավարութիւնն իսկ խոստովանած է, Մոսսաեղի ազգ. ճակատը չէ մասնակցած չարժումին : Երբ իրենց համար Շահին բարեփոխումները բաւարար եւ դոհացուցիչ չեն, չեն կրնար միանալ չարժումի մը որ կ'ընդդիմանայ այդ բարեփոխութեանց : Թուտեհը (համայնավար կուսակցութիւն) սակայն կը մասնակցի ցոյցերուն այն տեսակէտին հիման վրայ որ ինչ որ վարչակարգը կը տակաւցնէ իր դաւին կը ծառայէ :

Բանակը հաւատարիմ մնացած է Շահին, ինչպէս անցեալին ազգային ճակատի դէմ :

Թեհրանի կառավարութիւնը Նասրի վրայ կը նետէ այս ցոյցերուն պատասխանատուութիւնը բայց կը թուի թէ քաղաքական տարակարծութիւնները, ընկերային թշուառութիւնը, չահերու ընդդիմութիւնները բաւարար են բացատրելու համար Պարսկաստանի ներկայ անցուդարձը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷն կը հաղորդեն թէ Մի – կոյեան միշտ հիւանդ է, երիկամունքի բարդութիւններ ունեցած է պաղ առնէ – լով Ֆիտէլ Քասթրօն զիմաւորած առեն : Երկու չաբաթէն կը վերսկսի իր աշխատանքը, չէտած է իր եղբայրը՝ Արտէմ Միկոյեան, օդանաւերու նշանաւոր վարպետը :

ԱՆԳԼԻՈՑ մէջ Փրոֆումոյի դայթակղութիւնը կը չարունակէ մեծ աղմուկ հանել եւ անկարելի չէ նաեւ որ Մաքմիլլընի դահլիճը վտանգուի : «Թայմզ» կը գրէ թէ Անգլիոյ քաղաքական պատմութիւնը այնքան ողբերգելի փաստաթուղթ մը չէ ունեցած ցորչափ պատերազմական նախարարին հրաժարականի նամակը ուրան կը խոստովանի.— «Սուտ խօսեցայ ձեզի, երեսփոխանական ընկերներուս, բոլորին » : Անգլիացիք կը փորձեն մը – խիթարուիլ չէչտելով նախարարին խտալական ծագումը (Անգլիացիի վայել գործ չէ ...) : Բայց չատ բան չի փոխուիր : Նախարարը եւ կինը որ նախկին դերասանուհի Վալերի Հոպսընն է (Նոպէլ Օպիժի դլխաւոր դերակատարուհին – էն) մեկնած են անորոշ ուղղութեամբ : Գալով խնդրոյ առարկայ Անգլուհիին Քրիստին Քիլըը նեբկայ միակ գրաղումն է սակարկել իր «յուչերը» դանազան թերթերու կամ հրատարակիչներու հետ :

ՊԱՏՈՒԻԼԻ ՊԻՕԿՆԻՈ պաչտօնապէս ընդունուեցաւ Ֆրանսական կաճառը Հինդչաբթի օր : Զինքը ընդունողն էր՝ Վլատիմիր տ'Օռմէսոն :

ՊԱՊԸ Թագուհեցաւ Հինդչաբթի իրիկուն Վատիկանի ստորերկրեայ յարկերուն մէջ : Ողբացեալ Քահանայապետին կտակով յայտնած փափաքին համաձայն, Յովհաննէս ԻԳ·ի մարմինը իր վերջին հանգիստը պիտի գտնէ Հռոմի Սէն Ժան Տը Լաթրան եկեղեցին :

ՈՒՂԵՎԱՐՆԵՐՈՒ զործադուլը դադրի կերպով խանգարեց երթեւեկը Ուրբաթ օր : Աւուրձաններու դիծերուն վրայ երկու ժամի կրկնուած դադարները անկանոն զարձուցին ամբողջ օրուան երթեւեկը :

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ աղջիկը յայտարարած է Միջին Արեւելք մամուլի զործակալութեան որ իր հայրը չատ առողջ է եւ վարչապետի իր պաչտօնէն հրաժարելու միտք չունի : Յանօթ է որ Աճուպէյ, կիևն ու զաւակները Նասրի աղջկան հիւրերն են Գահիրէի մէջ :

ՄԱՐՈՒԲի ընդդիմադիր թերթերը խիստ յարձակումներ կ'ընեն Հասան Բ·ի փարիզ ճամբորդութեան սկզբունքին դէմ : « Արքան պէտք չէ սակարկէ ֆրանսական դրամական օժանդակութիւնը եւ երաչխաւորութիւններ տայ Մարոք բնակող Ֆրանսացիներուն համար» կը գրեն բոլորը :

ՍՈՒՐիՈՑ վարչապետը յայտարարեց թէ արաբական միութիւնը ծանր տագնապ մը կ'անցընէ :

ՔԱԹԱՆԿԱՅի մէջ ծանր կռիւներ տեղի կ'ունենան կրկին : Կարգ մը լուրերու համաձայն եւրոպացի բազմաթիւ զոհեր կան :

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ անկեղծ եւ զործնական խօսակցութիւն մը պիտի առաջարկէ ափրիկեան երկիրներուն, յայտարարած է Արտաքին նախարարը :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՑՈՅՑԵՐ ՇԻՐԱԶԻ ՄԷՋ

—o—

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԿԸ ՄՆԱՑ

Մինչ մթնոլորտը աւելի հանդարտ է Թեհրանի մէջ, ծանր ցոյցեր կատարուած են Շիրազի եւ Քոմի մասբը քաղաքին մէջ : Երբ Թեհրանի ցոյցերուն լուրը Շիրազ հասած է ցուցարարներ մոլլաներու եւ « Սեւ Շապիկ»ներու դլխաւորութեամբ տողանցած են փողոցներուն մէջ «ազա – տեցէք կրօնապետերը» պոռալով եւ «մահ իսլամի թշնամիներուն» , ինչպէս եղած էր Թեհրանի մէջ խռովարարները թալանի տուած են խանութներ, այրած են չէնքերը, սինեմաները եւ կրակի տուած են կառքերը, նոյնիսկ ոստիկանական կառքեր : Բազմաթիւ մեռեալներ եւ վիրաւորներ կան : Ապահովութեան ուժերուն մէջ դնդապետ մը եւ չորս ոստիկաններ վիրաւորուած են : Զորս կրօնապետեր որոնց մէջ՝ Այաթոլլա Մահալլաթի ձերբակալուած եւ Թեհրան փոխադրուած են : Շիրազի մէջ ալ պատերազմական վիճակ հռչակուած է եւ լուսարձակներ հաստատուած (ժամը 22էն 5) :

Միւս կողմէ Քոմի մասբը քաղաքին մէջ, որ Թեհրանէն հարիւր քիլոմեթր հեռու է, խռովութիւններ պատահած են : Հոս ալ մեռեալներ եւ վիրաւորներ կան : Երթեւեկը դադրած է Քոմի եւ Թեհրանի միջեւ, ըստ կարգ մը աղբիւրներու քանի մը հազար ցուցարարներ Քոմէն Թեհրան կ'երթան : Ուրիշ ցոյցեր ալ տեղի ունեցած են Մեշհէտ եւ Թաւրիզ :

Հիւանդանոցներու եւ օդնութեան մարմիններու լուրերու համաձայն, Թեհրանի զոհերուն թիւն է.— Մեռեալ՝ 86, վիրաւոր՝ աւելի քան 300 : Զոհերուն մէջ կան երեք կիներ որոնք սպաննուած են Շահի ցուցարարներու կողմէ երբ Թեհրանի փողոցներուն մէջ կ'անցնէին առանց շատուրի (քօղ) :

Ապահովութեան սպասարկութեանց ժողովին մէջ որոշում տրուեցաւ որ զօրքը կրակ բանայ ոեւէ մէկուն վրայ որ կը փորձէ կարգը խանգարել : Ոստիկանութեան նորաստեղծ պետութեան : Հողամասեր, որուն վրայ կ'ապրէին մեծ թիւով այլազգիներ :

Որպէսզի ապրէր Հայաստանը, պէտք է ընդարձակուէին սահմանները եւ մաքրադործուէին օտար տարրերը : Հայկական կառավարութիւնը յաջողեցաւ դլուխ հանել այդ երկու կենսական ծրագիրները : Ընդարձակեց Հանրապետութեան սահմանները եւ « հայացուց» Հայաստանը :

Եկուոր իշխանութիւնը 43 տարիէ ի վեր ոչ մէկ թիզ հող կրցաւ աւելցնել այն սահմաններուն վրայ, զորս Դաշնակցականները կառավարութիւնը յանձնեց իրեն՝ բոլշեւիկեան եւ Թրքական սուիններու սպառնալիքին տակ :

Ուրեմն եթէ 1918 Մայիսին չստեղծուէր Հայաստանի Հանրապետութիւնը : Եթէ Զինադադարէն վերջ կառավարութիւնը չյաջողէր ընդարձակել սահմանները եւ կազմել միատարր Հայաստան, այսօր – ուան կորիդն ալ պիտի չունենայինք :

Պատմական այս ճշմարտութիւնները չատ լաւ պիտի հայ ժողովուրդը, հայրենիքի թէ սփիւռքի մէջ :

Ահա՛ թէ ինչու անիկա կը հաւատայ Հ· Ց· Դաշնակցութեան եւ կ'իւրացնէ անոր զաղափարականը : Վստահ՝ թէ ուշ կամ կանուխ հայ ժողովուրդը զարձեալ հրաչք մը պիտի զործէ եւ արշալոյսը պիտի ծագի յաւիտենական Արարատի կատարէն :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՅԱԻԱԿՅԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ ՊԱՊԻՆ ՎԱԽՃԱՆՄԱՆ ԱՌԹԻԻ

—o—

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս՝ Վազգէն Ա· հետեւեալ հեռագիրը զրկած է Վատիկան, Պապին վախճանման առթիւ ·—

Նորին Ամենապատուութիւն՝
Կարդինալ Ամլէթօ Զիւոզիանիի ,
ՀՌՈՄ, ՎԱՏԻԿԱՆ ·—

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ անունից կը մասնակցիմ ձեր մեծ սուգին եւ Ս· Էջմիածնի Սեղանին առջեւ կ'աղօթեմ Նորին Սրբութիւն Յովհաննէս ԻԳ· Պապի հոգւոյն խաղաղութեան համար :

Թող Աստուած նրա հոգին խաղաղութեամբ ընդունի արդար հոգիների յաւիտենական օթեւանին մէջ :

Թող Աստուած յաջողութեամբ պսակէ աշխարհի խաղաղութեան սուրբ գործը , որի համար ջերմեռանդ աղօթող մը եւ աշխատող մը եղաւ՝ հանգուցեալ սրբազան Քահանայապետը, իր երկրաւոր կեանքում :

Թող Աստուած անսասան եւ փառաւոր պահէ ձեր մեծ եկեղեցին :

Սիրով ի Քրիստոս ,

ՎԱԶԳԷՆ Ա·
Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց
Ս· Էջմիածին, 5 Յունիս, 1963

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ա·

ԲԱՐԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր նախորդ յօդուածներով ցոյց տուինք, թէ որքան ուժեղ եղած է Հայաստանի պիտուէթիւններու զարգացումը, որ կատարուած է հայ մեծ պիտնականներ Հր· Աճառեանի, Մ· Աբեղեանի եւ Ստ· Մալխասեանի աղէկցութեան ներքեւ եւ չնորհիւ այն պատմական ուսումնասիրութիւններուն, զորս կատարեր էին Յ· Մանանդեան եւ Յ· Օրբելի, գիտնական – ներ, որոնք Հայաստանի մէջ կը ներկայացնէին առաջին երեք տասնամեակներու հայագիտութեան, գրականութեան պատմութեան եւ Հայաստանի պատմութեան դպրոցները: Այս պիտնականներու կողքին հասակ կը նետէին անոնց աշակերտները եւ ներկայիս Հայաստանի պիտութիւններու ակադեմիայի դեկավարութեան մէջ կը գտնուին Ակադ· Ար· Ղարիբեան, ընկերային պիտութիւններու բաժանմունքի քարտուղար Ակադ· Մկրտիչ Ներսիսեան, Թղթակից անդամներ Գուրգէն Սեւակ, Էդ· Ադայեան, լեզուաբանական հիմնարկութեան տնօրէն Գէորգ Զահուկեան, Ակադ· Սուրէն Երեմեան, Մատենադարանի տնօրէն Լեւոն Խաչիկեան, պատմութեան թանգարանի տնօրէն Կարօ Ղաֆադարեան, Բարկէն Առաքելեան, գրականութեան հիմնարկութեան տնօրէն Գուրգէն Յովնան եւ ուրիշ պիտնական – ներ, որոնց մասին պիտի խօսինք մեր յօդուածներու չարունակութեան մէջ:

Հայագիտութեան բնագաւառէն, նախ եւ առաջ պիտի գրենք հայ բարբառագիտութեան մասին:

Հր· Աճառեանի կողմէ բարբառագիտութեան մասին կատարուած առաջին հետազօտութիւններէն աւելի քան երեք տասնամեակ առաջ, հայ բարբառագիտութեան մասին գրուած են մեծ աշխատութիւններ, որոնցմէ նշենք Ս· Պատկանեանի երեք գործերը՝ ուսումնասիրութիւն մը Ագուլիսի բարբառի մասին (1866) եւ երկու ընդհանուր ուսումնասիրութիւններ, ինչպէս «Հայերէն լեզուի բարբառներու մասին» (1869) եւ «Նիւթեր հայերէն լեզուի ուսումնասիրութեան համար» (1875) հետազօտութիւնները, Ս· Սարգսեանցի մէկ ուսումնասիրութիւնը Ագուլիսի բարբառի մասին (1883), լեհահայ Յ· Հանուշի «Լեհահաստանի Հայերու լեզուի մասին» աշխատութիւնը (Քրաքովիա, 1886), «Քութիի լեհահայերու բարբառի ձայնակազմութիւնը» (Վիէննա, 1889), երկու աշխատութիւններ Օտեսայի համալսարանի պրոֆիսէօրներէն Ա· Թոմսընի, որ դրքեր հրատարակեց Ախալցխայի (1887) եւ Թիֆլիսի (1890) Հայերու բարբառներու մասին, Մելիք Դաւիթ – Բէկի երկու աշխատութիւնները Մարաշի (1896) եւ Ա· բարկիրի (1900) բարբառներու մասին եւ յետոյ Լ· Մսերեանցի մենագրութիւնները (1897 եւ 1901) Մուշի բարբառներու մասին, ինչպէս նաեւ Ն· Մառի ուսումնասիրութիւնը՝ «Նիւթեր Խամչենի հայ բարբառի մասին»: Այս թուականներէն ետք, այսինքն Ալանբէկի (1898) եւ Ղարաղալի (1899) բարբառներու մասին գրուած եւ «Վանի բարբառի ձայնակազմութիւնը» (1901) երկերէն յետոյ, կը սկսի Հր· Աճառեանի գործունէութիւնը, որ հրապարակ կուգայ քանի մը տասնեակ ուսումնասիրութիւններով եւ աշխատութիւններով եւ կը վերջացնէ Սուչաւայի բարբառով, աշխատութիւն մը, որ հրատարակուեցաւ 1953ին: Հր· Ա – ճառեանի գործերուն դուրընթաց լոյս տեսան նաեւ անոր աշակերտներէն՝ Արա – բատ Ղարիբեանի աշխատութիւնները:

Ար· Ղարիբեան իր պիտական գործունէութեան մէջ իրը գլխաւոր մտադրութիւն կ'ունենայ բարբառագիտութիւնը, իսկ անոր կողքին նաեւ Էդ· Ադայեան, Ա· Գրիգորեան, Հ· Մկրտչեան, Վ· Պետոյեան, Ս· Բազտասարեան, Ռ· Բաղրամեան, Հ· Մուրատեան եւ ուրիշներ:

Ակադ· Ար· Ղարիբեան սկսաւ քերականութեան ուսումնասիրութիւններով եւ մեծածաւալ գործեր հրատարակեց, սկսեալ 1934էն, երբ լոյս տեսաւ անոր «Հայոց լեզուի քերականութիւն» աշխատութեան առաջին տպագրութիւնը, որուն յաջորդեց, 1937ին «Հայոց լեզուի պատմութեան ուսումնասիրութեան ներածութիւն» աշխատութիւնը: 1939ին միայն, երբ լոյս կը տեսնէ անոր «Հայերէն բարբառների մի նոր ճիւղ» գործը, կը տեսնենք, թէ ան վերջնականապէս կը կողմնորոշուի դէպի բարբառագիտութիւնը: Այս՝ անոր վարպետի պսակաւորի աշխատութիւնն է, որով ան կը ներկայացնէ հայերէն բարբառներու նոր դասաւորում մը, ցոյց տալով, որ բարբառներու երեք խումբերը, որոնց մէջ Հր· Աճառեան բաշխած էր մինչեւ 1931 թուականը ճանչցուած 31 բարբառները, չեն ցոլացներ նոր ստեղծուած կացութիւնը, որ վերափոխուեցաւ հայկական ուրիշ բարբառներու երեւան հանուելուն հետեւանքով: Այս նոր բարբառները չատ հետաքրքրական երեւոյթներ կը ներկայացնէին հայագիտութեան եւ ընդհանրապէս լեզուագիտութեան համար: Այս նոր երեւոյթներէն մէկ քանին Ար· Ղարիբեան կը ներկայացնէ իր «Համառօտութիւն հայ բարբառագիտութեան» գործին մէջ (1941) եւ 1942ին դասաւորման փորձ մը կ'ընէ իր «Հայերէն բարբառների դասաւորման խնդիրը» աշխատութեան մէջ («Գիտական Աշխատութիւններ», Երեւանի համալսարանի հրատ.), որուն կը յաջորդեն բարբառագիտութեան բնագաւառէն ուրիշ աւելի քան քանի կարեւոր աշխատութիւններ: Առնցմէ պիտի նը – չենք մէկ քանին միայն, ինչպէս «Հայ բարբառագիտութիւնը» (1953), ուր ան մի առ մի կը քննարկէ հայերէնի բարբառներու ձայնականութիւնն ու կազմութիւնը: Այս 450 էջերով երկը կը բովանդակէ ներածական մը հայ բարբառագիտութեան մասին եւ կ'անցնի հայերէն բարբառներու ձայնականութեան, ու կազմաբանութեան բաղդատական ուսումնասիրութեան, կարեւոր աշխատութիւն մը, զոր պարտաւոր ենք կրկնակի ընդգծել:

Պէտք է նշել նաեւ քանի մը ուրիշ ուսումնասիրութիւններ, որոնք կարեւոր են իրենց քննարկած հարցերով, ինչպէս «Հայ բարբառագիտութեան մերձաւորագոյն խնդիրները» (1954), «Հայերէն լեզուի բարբառների նոր խումբը» (1958), «Հայ բարբառներու ծագման հարցի շուրջ» (պատմաբանասիրական հանդէս, 3, 1958), «Հայ բարբառագիտական հետազօտութիւնների հիմնական արդիւնքները Ս· Հայաստանում» (Պատմա – բանասիրական հանդէս, 1, 1958), «Հայերէն բազաձայնների մասին» (1959), «Հայերէն լեզուի տեղի եւ կարեւորութեան խնդիրը հնդեւրոպական լեզուների սիստեմին մէջ», «Հայերէն բարբառագիտութեան մէջ ձեռք բերուած գիտական արդիւնքները» (պատմա – բանասիրական հանդէս, 1, 1961), «Բայերի կազմութեան նոութիւնը հայերէնի բարբառների մէջ»:

Այս ուսումնասիրութիւնները չատ հետաքրքրական են, քանի որ երեւան կը հանեն հնագարեան եւ որոշ բարբառներու մէջ պահպանուած չատ մը մասնայատկութիւններ: Ի միջի այլոց, ամէն բանէ առաջ հաստատուեցաւ, թէ հայերէն լեզուն մինչեւ այսօր կը ճանչնայ 57 բարբառներ: 1951ին, իր «Հայոց լեզուի պատմութիւնը» աշխատութեան երկու հատորները հրատարակելէ առաջ, Ա – ճառեան ծանօթ էր երեք նոր բարբառներու եւ զանոնք նչեց այդ աշխատութեան երկրորդ հատորին մէջ: Աւելի ետք, մասնաւորապէս Ար· Ղարիբեան, իր հետազօտութիւններու ընթացքին, ուրիշ հետազօտութիւններու հետ միասին երեւան հանեց մօտաւորապէս քսան տարբեր բարբառներ եւ այսպէս, բարբառներու թիւը հասաւ 57ի: Հետազօտութիւնները պէտք է չարունակուին եւ բարբառագիտութեան աշխատանքներու փակման համար Ար· Ղարիբեան անհրաժեշտ կը համարի կազմել բարբառներու լեզուական ատլաս մը: Բարբառներու բնագաւառին մէջ ցարդ կատարուած ուսումնասիրու – թիւնը ցոյց տուաւ այն եղանակը, որով զարգացան հոլովումներու, դերանուններու չարք մը ձեւեր, դերբայական ձեւերը, որոնք աշխարհաբարի մէջ կուտան չրջաբանական ժամանակները, ինչպէս նաեւ բայերու խոնարհման զարգացումը աշխարհաբարի մէջ եւայլն:

Ար· Ղարիբեանի հետազօտութիւններու կարեւորագոյն արդիւնքներէն մէկն է այն հաստատումը, թէ հայերէն բարբառներու Ա· եւ Բ· ճիւղերու 12ին մէջ պահպանած են հնդեւրոպական հնչական խիիչ բաղաձայններ, որոնք ցարդ պահպանած են միայն սանսկրիտ եւ հնդեւրոպական ծագում ունեցող հնդկական լեզուներու մէջ: Հայաստանի լեզուագէտներու միջեւ երեւան եկան տարբեր կարծիքներ Ար· Ղարիբեանի տեսակէտին վերաբերեալ, այս (հնչական խիիչ) բազաձայններուն մասին, զորս ան կը նկատէ հնդեւրոպական ձեւէն հայերէնի անցած ժառանգութիւն մը: Նման կարծիքներ յայտնուեցան նաեւ հայերէնի բարբառներու ծագման եւ հայերէնի նմանաձայնութիւններու մասին: Փրոֆիսէօրներ Ա· պայեան, Գ· Սեւակ եւ Գ· Զահուկեան եւս յայտարարեցին իրենց կարծիքը Ար· Ղարիբեանի այդ տեսակէտին նկատմամբ: Հնդեւրոպական բաղդատական լեզուագիտութեան համար այս խիստ հետաքրքրական հարցի կապակցութեամբ երեւան եկած վիճաբանութիւնները հասան մինչեւ «Վոփրոսը Եազըգոդնանեա» հանդէսին սիւնակները, ուր իրենց խօսքը ըսին նաեւ եւրոպացի յայտնի լեզուաբաններ:

ՓՐՈՖ· ՎԼԱՏ ՊԸՆԸՐՅԵԱՆՈՒ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՊՈԼՍՈՅ ԱՐՈՒԱՐՃԱՆԵՐՈՒ
ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ
ԾԱԳՈՒՄԸ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցւոյ առաջին չինարարութեան ճանաչը ճանաչ չէ, բայց երեմիա Պատրիարք իր ժամանակագրութեան մէջ յիշատակէ թէ 1645ի հրդեհին այրած այս եկեղեցին եւ անմիջապէս վերաշինած Դաւիթ Պատրիարքի օրով եւ Տիրիկի Պօղոս վարդապետի ջանքով 1718ի հրդեհին երկրորդ անգամ այրած Մայր եկեղեցին Յովհաննէս կաթողիկոսի օրով եւ վերաշինուած է 1719ին: Այս չինութեան կաթոլ պատրիարք Գրիգոր Շղթայակիր Երուսաղէմի պատրիարքը անճամբ աշխատած են գործատորներուն հետ:

1819ին վերջերը, Աղբիանապոլսեցի Պօղոս պատրիարքի օրով, Մայր եկեղեցին կը նորոգուի եւ 1820 Փետրուար 20ին երեք տաճարներուն օծումը տեղի կ'ունենայ մեծաչուք հանդէսով, որ կը տեւէ 7 օր: 1826 Օգոստոս 18ին Մայր եկեղեցին դարձեալ կ'այրի ինչպէս պատրիարքարանը: Շինութեանց ծախքերուն կէսը Պետրոս իր քսակէն կը հոգայ —այն ատենուան 500 ոսկի դրամով կէս միլիոն դրուչն ըսել — :

Հոկտեմբեր 14ին Մայր եկեղեցւոյ օծումը տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր կերպով, մէջտեղի աւագեկեղեցին յանձնելով Աստուածածնի Վերափոխման, Հիւսիսի կողմինը յանուն Ս· Յակոբ եւ Հարաւի կողմինն ալ յանուն Որդւոյն Որոտման:

ԴՈՒՄԳԱՓՈՒԻ ԴՐՍԻ
Ս· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Այս եկեղեցին կառուցուած է 1858ին Յարութիւն Ամիրայ Պէզճեանի կտակով Ներսէս Սրբազան Կաթողիկոսի եւ Պոլսոյ Տ· Յակոբ Արք·ի պատրիարքութեան օրով:

ԿԷՏԻԿ ՓԱՇԱՅԻ Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՋ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Այս եկեղեցին առաջին անգամ կառուցուեցաւ 1849ին եւ կէտիկ փաչայի տրուհին այրելով նորէն չինուեցաւ 1870ին:

ԵՆԻԳԱՓՈՒԻ Ս· ԹԱԴԷՈՍ ԵՒ
Ս· ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ

Մատթէոս պատրիարք 1846 Ապրիլ կատարեց այս տաճարին հիմնարկութիւնը

ՊԷԱԹՐԻՃԷ ՉԵՆՉԻ

Բազմահազար ամբոխը, անձկագին եւ սրտատրոփ կը սպասէր ղեկակին առջեւ տարածուած հրապարակին վրայ:

Այն օրէն սկսեալ, երբ Պէաթրիչէի պաշտպան փաստաբանը սկսած էր տալ բանաձայնել թէ «Պէաթրիչէն պէտք է նեղում ստանար վասնզի իր հայրը դինքը լկած էր», այդ օրէն ի վեր Հռոմի քաղաքացիները սկսած էին ափսոսալ «վեր – գանի հայրասպանին» վիճակին վրայ, եւ մեծ բամութեամբ եկած էին իրենց կարեկցութեան արտայայտութիւնները յայտնելու անոր:

Դղեակին դրան առջեւ, կամուրջին եւ պարիսպներուն միջեւ կանգնած էր կառափնատար:

Կառափնատի նմանող ուրիշ փոքր ամպիոն մը պատրաստուած է Պերնաթրինոյի համար, որ չնորհիւ իր երիտասարդութեան ազատած էր մահապատիժէն, սակայն, դատապարտուած էր ներկայ եւ ականատես ըլլալու իր սիրելիներու դըլխատման տեսարանին ...

Ժամը 9·30ին, դղեակին դրան առջեւ կանգ կ'առնեն երկու սայլեր:

Առաջինին մէջ նստած են Լուքրիսիան, Պէաթրիչէն եւ Ճիաքօմօն:

Միւս սայլին մէջ, միայնակ նստած էր Պերնարտինօն: Պահակները այս վերջին – ին դլուխը վեր բռնած են, որպէսզի կարողանայ լաւագոյնս դիտել տեսարանը: Երեք անդամ կը նուագի դժբախտ երի – տասարդը, երեք անդամուն ալ պահակ – ները ուչքի կը բերեն դինքը, քացախով չփելով անոր քունքերը:

Առաջին դլխատուողը կ'ըլլայ Լուքրեցիան, որ արդէն զարճած էր ուչակո – րոյս դիակ մը:

Այնուհետեւ կուգայ Պէաթրիչէն:

Կոճդին վրայ դլուխը դետեղելու համար ծնրադրելէ առաջ, տարաբախտ կինը կը դիտէ ամբոխը:

Որքան քնքչութիւն իր նայուածքին մէջ, որքան դեղեցկութիւն իր դէմքին վրայ ...

Ամբոխը կը հեծկլտայ, կը հառաչէ, նեղում կ'աղաղակէ ...

Եւ յանկարծ, կացինը կ'իջնէ ու կ'անջատէ իր մարմնէն Պէաթրիչէի երիտասարդ ու դեղանի դլուխը:

Կարգը կուգայ Ճիաքօմոյի: Երիտասարդը բաւական ուժ կ'ունենայ աղաղակելու · «Պերնարտինօ անմեղ է, ազատ արձակեցէք դինքը ...»:

Ու կացինը կ'իջնէ Զենչիներու անդրանիկին ծոծրակին վրայ ...

Սարսռազդեցիկ ողբերգութեան վերջ կ'իջնէ վարագոյրը:

Պէաթրիչէ Զենչի, 1555 Սեպտեմբեր 11էն ի վեր, կը հանդիսի Թիպերի ներքին դռնուղղ բլրակի մը կատարին կառուցուած Սան Փիեթրօ–ին–Մոնթորիոյ եկեղեցիի կամարներուն տակ:

Ամբողջ Հռոմի ժողովուրդը կ'ընկերանայ դիակին, մինչեւ իր յաւիտենական հանդստարանը:

Պատարակին վրայ (վասնզի մարմնի պարտները իրաւունք չունէին դագաղ ունենալու) կը հանդչի Պէաթրիչէի կտրուած եւ անկէ անջատուած դեղանի դլուխը, որուն վրայ վարդի փունջեր դետեղուին չատերու կողմէն:

Կատարինէ տէ Սանքթիս կ'առաջնորդէ յուղարկաւորութեան թափօրը:

Այս կինը, որ ինչպէս դիտենք հարսը եղած էր Պէաթրիչէի դատարկ դիտէ որ մահապարտը իրեն կատարդումար մը, որպէսզի անով անձնազոհ երախան:

Ի՞նչ կ'ըլլայ այդ տղեկը:

Պատմութիւնը կ'անդիտանայ այդ մասին: Եւ աւելի լաւ է այդպէս:

Վասնզի այդ երախային մէջ թերեւս կրկնապէս կը հոսէր Զենչիներու արիւնը, եւ ով դիտէ, ան ալ, երախան, իր կարդին մաս կազմած դարային տարեդրութեանց, ուրիշ ոճրագործութեան մը ...:

(12 եւ վերջ)

Ա. Եջմիածին մէջ ուր չկար Հայոց եւ – Ս. Էջմիածին։ Յունիս 9ին Հինութիւնը աւար – թեցաւ։ Յունիս 18ին Մատթէոս պատ – արձակ եւ Յունիս 18ին Մատթէոս պատ – արձակ կատարեց օծումը ։

ՄԱՄԱՔԻՈՑ Ս. ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Գոյոյ հնադոյն եւ նշանաւոր եկեղեցի – ներէն մէկն է այս։ Յայտնի է թէ Կ. Պոլ – սոյ մէջ Հայոց բնակած առաջին թաղե – րէն եղած են Ղալաթիա եւ Սամաթիա ։ Ս. Գէորգ եկեղեցին առնուազ Յունուց է – թեղեի մըն էր, ԺԶ. դարուն սկիզբները. յանձնուեցաւ ան Հայոց։ Ազգ. Պատ – րիարքարանը հոս կը գտնուէր մինչեւ 1640 թուական։ 1722ին Յովհաննէս Կո – ստա պատրիարք եւ Գրիգոր Շղթայակիր Երուսաղէմի պատրիարքը նորոգեցին այս եկեղեցին, ճարտարապետութեամբ Արապ օղլու Մեսրոպին, որ արքունի ճարտա – րապետ է այդ շրջանին ։

Յովհաննէս Կոլոտ Ս. Գէորգի կից տա – ճար մըն ալ կառոյց յանուն Ս. Երրոր – դութեան ։

Կար նաեւ ասոնց կից ուրիշ տաճար մը ժամուն յանուն Ս. Աստուածածնի։ Այս երկ եկեղեցիներն ալ այրեցան 1782ի, մեծ հրդեհին, սակայն 22 տարի վերջ 1804ին, Կ. Պոլսեցի Յովհաննէս պատ – րիարքի օրով Ս. Գէորգ դարձեալ չին – ուքաւ։ Հիմնարկութիւնը կատարուե – ցաւ նոյն տարուան Մարտ 5ին եւ օծու – մը Յուլիս 7ին 1832ին նորոգուելէ վերջ, 1866ին Սամաթիոյ մեծ հրդեհին դարձ – եալ այրեցաւ այս եկեղեցին եւ հիմէն կառուցուեցաւ 1886 – 87ին, չնորհիւ Յա – կոբեան Միքայէլ եւ Յովհաննէս էֆէն – տիներու նուիրատուութեան, Մնակեան կամին եւ ժողովրդական հանդանակու – թեան։ Օծումը տեղի ունեցաւ 1887 Փե – տրուար 8ին,, ձեռամբ Տէր Ցարութիւն Վհապետեան պատրիարքին ։

ՍՄԱՔԻԱ ԵՆԻ ՄԱՀԱԼԼԷ ԱՔՐ ՄԷՐՄԷՐ – ԳԼԽԱԴԻՐ ՄՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս եկեղեցին չինուեցաւ առաջին ան – գամ 1838ին եւ օծումը տեղի ունեցաւ նոյն տարին Յուլիս 13ին, Յակոբ Պատ – րիարքի օրով։ 1892ին այս եկեղեցին կըր – կին կառուցուեցաւ, մեծ մասամբ Բար – սեղ Եփ. Ստամպուլեանի ծախքով ։

ՆԱԻԼԴԱՓՈՒԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

1807ին կառուցուեցաւ այս եկեղեցին, ուր կը գտնուէր արդէն Նաալը Գափուի հիւանդանոցը անցեալ դարու ընթացքին կառուցած ։

ԹՕՓԳԱՓՈՒԻ Ս. ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Հիմնուեցաւ 1832ին Ստեփանոս Աբգ – ասիկոպոսի պատրիարքութեան օրով ։

(1 Նար.)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
14-ՐԴ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Կազմակերպչական ու մանաւանդ դա – դափարական կուռ կառոյց ունեցող շար – ժում մըն է այլեւս Հ. Յ. Դ. Նոր Սե – րունդը։ Շարժում մը, որ ունի դիմագիծ եւ կշիռ մեր գաղութին մէջ ։

Այս պատկերը պարզուեցաւ Փարիզի Մշակոյթի Տան մէջ, Հոդեգալուստի այս օրերուն, երբ գումարուեցաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի 14րդ Պատգամաւորական ժողովը ։

Օրեր առաջ, բամահարիւր երիտա – սարդներ, ժամանած էին Փարիզ։ Արդա – րեւ Հարաւային եւ Կեդրոնական Ֆրան – սայի տասներկու շրջաններու ներկայա – ցուցիչներուն հետ, Ֆրանսայի զանազան շրջաններէն հարիւրի մօտ երիտասարդ – ներ փութացած էին Փարիզ, հետեւելու համար պատգամաւորականի աշխատանք – ներուն եւ ստեղծելու համար ազգային այն խանդավառ մթնոլորտը, որուն ակա – նատես եղան երէցներ՝ յուզումով եւ ե – րիտասարդներ՝ ոգեւորութեամբ ։

Ժողովը իր աշխատանքները սկսաւ Շա – բաթ առաւօտ ։ Առաջին նիստին, ինչպէս սովորութիւն է, ընտրուեցան գոյդ նա – խագահները՝ ընկերները Ն. Նիկողոսեան եւ Գ. Փափազեան , երեք քարտուղար – ները, հաշուեքննիչ մարմինը, լիազօրա – դրեր ստուգող եւ բանաձեւեր պատրաս – տող յանձնախումբերը ։

Բացառաբար երիտասարդներէ կազմը – ւած յանձնախումբերու ընտրութենէն եւ պաշտօններու նշանակումէն ետք, պատ – գամաւոր ընկերները նախ լսեցին հարա – ւային Ֆրանսայի հինգ խումբերուն բա – րոյական եւ նիւթական գործառնու – թեանց մանրամասն տեղեկագիրները ։

Մարսէյլի շրջանը բացառիկ խանդա – վառութիւն ներկայացնող պատկեր մը կը պարզէ ։ Խումբերէն իւրաքանչիւրը ունի պարախումբ , հայերէնի դասեր եւ դա – սախօսութիւններ։ Շրջանին երկու վա – րիչները՝ Յ. Աբեղեան եւ Գ. Պապեան մեծ դեր կատարած են կազմակերպչա – կան եւ դաստիարակչական աշխատանք – ներուն մէջ։

Նիսի եւ Ավինեոնի մէջ կը գործեն « Հայաստան » եւ « Վ. Շահպազ » խում – բերը։ Զոյգ շրջաններն ալ հեռու գըտ – նուելով հայահոծ Մարսէյլէն եւ կորը – ուած ըլլալով ազգային եռուն կեանքէ մը, կը կարօտին յատուկ հոգածութեան եւ ուշադրութեան ։

Հակառակ այս աննպաստ պայմաննե – րուն, Նիսի եւ Ավինեոնի ընկերները կա – րելի բոլոր միջոցներով փորձած են կեն – դանի պահել Դաշնակցական երիտասար – դութեան ձայնը իրենց գաղութներէն ներս ։

Կեդրոնական Ֆրանսա ունի եօթը խում – բեր, որոնցմէ մէկը՝ Պուռժոյի « Մուրատ» խումբը, դեռ նորակազմ, կը կարօտի յատուկ ուշադրութեան։ Մնացեալ վեց խումբերէն հինգը՝ Վալանս, Վիէն , Լիոն, Տէսին եւ Սէնթ Էթիէն բոլորած են իսկապէս բեղուն եւ օրինակելի գործու – նէութեան տարեշրջան մը ։ Գրեթէ իւ – րաքանչիւր շրջան կազմած է պարա – խումբ, Լիոնը ունի նաեւ իր երգչախումբը, իսկ ինչ որ ամէնէն աւելի կազդու – րիչ երեւոյթ է՝ ամէն խումբ կ'աշխատի անպայման ոտքի պահել հայերէն լեզուի դասընթացքները, ինչ որ պարտադիր է։ Դասախօսութիւնները, առաւելաբար աղ – գային նիւթերու շուրջ, անպակաս եղած են ։

Սէն – Շամոնի շրջանը որ սրահի չգո – յութեան անարդարանալի պատճառաբա – նութեամբ, չունի հայերէնի կանոնաւոր դասընթացքներ, պիտի ջանայ, միւս խումբերու նման նախանձ արդուել յետա – գային ։

Պատգամաւոր ընկերները եւ ընկերու – հիները որոշընդոսա ծախերով ղնահա – տեցին 12 երիտասարդներու մուտքը Դաշնակցութեան շարքերը ։

Նոյնքան, եթէ ոչ աւելի տպաւորիչ պատկեր մը կը ներկայացնէ Փարիզեան շրջանը, իր ամբողջութեան մէջ։ Քաղա – քի կեդրոնէն զատ, վեց խումբեր կան արուարձաններուն մէջ՝ Ալֆորվիլ, Իսի, Պանեէօ, Շաւիլ, Անիէռ եւ Առնուվիլ ։ Գրեթէ բոլորն ալ արդիւնաւէտ գործու – նէութիւն ունեցած են ։

Երկու պարախումբ՝ « Նայիրի» եւ « Նա – րեկ», մէկ թատերախումբ՝ « Կարմա – ռենց» եւ դասախօսութիւններու, վիճա – բանական ժողովներու պատկառելի շարք մը։ Ահա գործունէութեան մը ընդհա – նուր պատկերը, Փարիզի շրջանին հա – մար ։

Ազգային դաստիարակութիւնը եղած է կեդրոնական վարչութեան հիմնական մտահոգութիւնը եւ այս ուղղութեամբ ամէն շրջանի մէջ աշխատանք թափած է կամ քայլերած խումբերը, որպէսզի ունենան իրենց հայերէնի դասերը եւ դա – սախօսութիւնները, միեւնոյն ատեն կազ – մակերպած է հրապարակային դասախօ – սութիւններ Փարիզի, Լիոնի եւ Մարսէյ – լի մէջ։ Հայթայթած է համապատասխան – ուած պատմական նիւթեր՝ դասախօսու – թիւններու համար։

Կազմակերպչական մեքենան առոյգ է – ղած է ։ 340 նամակ, 12 շրջաբերական , տասը այցելութիւն կեդրոնական Ֆրան – սայի խումբերուն, չորս՝ Ավինեօն, երեք հատ ալ՝ Մարսէյլ։ Եւ դեռ՝ Պուռժո եւ Փարիզեան շրջանները ։

Ժողովը գոհունակութեամբ արձանա – գրեց, որ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի պաշ – տօնաթերթը՝ « Հայաստան», այս տարե – շրջանի սկիզբէն ի վեր օժտուած է խըմ – բագրական մնայուն կազմով եւ կը հրա – տարակուի կանոնաւորաբար, իբրեւ չա – բաթաթերթ ։

Բովանդակութեան համար եղան թելա – դրանքներ, նորանոր առաջարկներ ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՇԱՐԺԱՐՈՒԵՍՏ

Հայֆիլմի արուեստի գործունէութիւնը վերստին քննադատութեան առարկայ դարձաւ Հայաստանի համայնավար կու – սակցութեան կեդր. Կոմիտէի կողմէ ։

Առաջին քարտուղարը՝ Յ. Զարոբեան լուրջ թերութիւններ մատնանշեց « Տաս – ներկու ուղեկիցներ», « Զրերը բարձրա – նում են», « Փառքի օղակներ», « Ճանա – պարհ» եւ վերջերս հրապարակ հանուած « Զորս մասի բաժնուած գիշերը» ժապա – ւէններուն մէջ։ « Այդ ֆիլմերում բացա – կայում են խոր մտքերը, վսեմ խէալնե – րը, նրանց հերոսները ոչ թէ մարդիկ են, այլ արդէն շատ նկարներից յայտնի սխեմաներ։ Այդ հերոսները չեն դրա – ւում ոչ մտքով, ոչ հետաքրքիր խառ – նուածքով» յայտարարած է Զարոբեան ու աւելցուցած ։— « Զարմանալի չէ, որ մեր սթիւտիայի ֆիլմերը իրաւացի կեր – պով խոցօրէն քննադատւում են մամու – լում (ՅԱՌԱՋ ։— Ըսողը մենք էինք), դը – րանք չէ ընդունում ժողովուրդը, որ ար – ուեստի ամենաբարձր դնահատողն է »

Հակառակ եղած բուռն այլ իրաւացի քննադատութիւններուն , չարժարուեստի « աշխատողները չեն լսում ժողովրդի կարծիքն ու պահանջները, անտարբերու – թիւն են ցուցաբերում», չեշտած է Զա – րոբեան ։

Պատգամաւորական ժողովը օրակարգի հարց ունէր նաեւ գանազան խնդիրներ՝ բանակում, կազմակերպչական, բանաւոր եւ գրաւոր քարոզչութիւն, եւայլն ։

Օդոստոսի տարեկան բանակումները այլեւս դարձած են Նոր Սերունդի կեան – քին մէկ պեղեցիկ երեսը պատկերող մա – սը։ Արդարեւ, գոհունակութեամբ ար – ձանագրուեցաւ, որ տարուէ տարի նորա – նոր նուաճումներ կ'արձանագրուին այս մարզին մէջ ։ 15 – 20 հոգիով սկսած այս գործը, ներկայիս կ'անդամագրէ 250–300 բանակողներ ամէն տարի ։ Դաստիա – րակչական շատ գնահատելի ծրագիր մըն ալ կը գործադրուի բանակումներու ըն – թացքին։ Քանի վերջին բանակումին մնայուն դասախօսներու թիւը եղած է չորս՝ ընկերներ Կ. Մեհեան, Ս. Թորոս – եան, Պ. Սնապեան եւ կեդր. վարչու – թեան մէկ անդամը ։

Ժողովը իր աշխատանքները փակելէ ա – ռաջ, այցելութիւն մը տուաւ Հ. Յ. Դ. Դիւան – Թանգարանը, ուր , Ընկեր Կ. Մեհեան բացատրեց « մեր սուրբերուն » մասունքը հանդիսացող այդ նշխարներուն բարոյական արժէքը ։

Երկուշաբթի երեկոյեան, ընտրուեցաւ 1963 – 1964 տարեշրջանի կեդրոնական վարչութիւնը ։

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐ

«ԾԱՌԱՅԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (143)

ԵՐԷՑԸ ՁԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

— Ձի՞ք յիշէր, հարցուց նախապահը , ինչ պղպէ էին ։

— Երկուքն ալ Հայ էին, պատասխա – նեց Մարզպանի շրջուն սրճավաճառը ։ — Երբորդ անձ մըն ալ կար, յարեց թիւ – 36) կանքին սեփականատէրը Մէվլուտ , այդ անձը կանքին մէջ կը նստէր, երբ պարածը տեղի ունեցաւ, յանկարծ հրա – պարակի կառքի մը մէջ նետուեցաւ եւ անհետացաւ ան ։

— Իսկ կառքը, դարուն ակեց ձիապար – ման Ալիա օղլու Հիւսէյինը, լաւ թէ դէշ, նորոգուած, դէպի Շիշլի գնաց հի – ւանդանոցի ճամբով ։

Այս յայտարարութիւնները լսելէ յե – տոյ , յանձնաժողովը վկաներուն ցոյց տուաւ fաւուչուէ անիւներով կառքին բեկորները։ Ամէնքը միաձայնութեամբ վկայեցին թէ անոնք կտորներն են այն կառքին որ Մարզպանի դուռին զարնը – ւած էր եւ որուն նորոգութեան համար իրենք օգնութեան փութացած էին ։

Վերջին վկայ մը կը մնար, կառապան Ալի աղա, որ ներկայացաւ Յանձնաժո – ղովին ։

— Ալի աղա, ըսաւ նախագահը, դուն ի՞նչ դիտես կառքի մասին ։

— Փաչա, պատասխանեց կառապանը , մահափորձէն քանի օր առաջ էր, Թո – քաթլեան սրճարանին առջեւ Սէլամլըղէն վերադարձող կառքերու տողանցքին մէջ առիթ ունեցայ տեսնելու fաւուչուէ ա – նիւներով Վիքթորիա մը, զոր հայ կա – ռապան մը կը վարէր, իմ ծանօթներէս , եւ որուն մէջ կը նստէր ակնոցաւոր մարդ մը, եւ ուրիշ մըն ալ, զոր ժամանակ չու – նեցայ որոշելու ։

— Ո՞ւր կ'երթար կառքը ։

— Փրթի Շանի ուղղութիւնը բռնեց եւ տասը վայրկեան ետքը, պարապ վերա – դարձաւ եւ դնաց ուղղակի Շիշլի, կառա – պանին քովը կը նստէր այս անգամ երկ – րորդ անձ մըն ալ, ասոնց կերպերէն հե – տեւցայի թէ մէկը միւսին կը սորվեցնէր կառապանութիւնը ։

Վերոյիշեալ վկաները ճամբուեցան եւ Յանձնաժողովին նախագահը, դառնալով անդամներուն ։

Ընկերներ, ըսաւ, կը յիշէք անշուշտ , կառապան Մկհմհէտ աղային վկայութիւ – նը՝ Լիփս Բիփսի մասին, պիտի՞ք , օր մը կառքով պտոյտ ըրեր էին երկու ընտա – նիքներ ։

— Այո, յիշեցինք, յարեցին անդամ – ները, ինչ կայ ...

— Ես կ'ուզեմ, պատասխանեց նախա – գահը, հետքը գտնել այն խարտեաշ մար – դուն, Լիփս Բիփսի բարեկամին, որ ձէ – գայիր փողոցը կը բնակի ։

Եւ նիստը փակուեցաւ ։

ԺԲ.

Արտասովոր իրարանցում մը կար Բե – բայի Մեծ Պողոտային մէջ, անցորդները դիւրաւ հրմշկելով, կ'աճապարէին, կը վազէին դէպի ԵԷնի Զարչը թաղը, ճէգա – յիր փողոց, ուր, Մբաղովիլէի տան առ – ջեւ հաւաքուած էին ոստիկան պինուոր – ներ, լրտեսներ ու Եըլտըզէն քանի մը սպաներ ։

Ամբոխը կը խռնուէր հոն, եւ անցու – դարձը կը խափանուէր ։

Քիչ յետոյ, Մբատովիլէի տունէն դուրս ելաւ, ոստիկան պինուորներէ շրջապատ – ուած, խարտեաշ երիտասարդ մը, դէմ – խարհուռ, եւ դրուեցաւ դոց կառքի մը մէջ, որ արշաւակի հեռացաւ ։

Այդ երիտասարդը ձերբակալուած Եըլ – տըզի պալատը տարուած էր, նոյնինքն Պէյժիացի Ժօրիսը, Սինկըրի Ընկերու – թեան պաշտօնեայ, որ, իր կնոջ հետ կը բնակէր Մբատովիլէի տան յարկաբաժին – ներէն մէկուն մէջ ։

Ժօրիս Եըլտըզ տարուեցաւ, հանուելու համար Բարձրագոյն Յանձնաժողովին առջեւ ։

Նախագահը դեռ բացակայ էր, Հիւն – քեարին քով կը գտնուէր, ուր զացած էր իր Մեծ Տիրոջ , մինչեւ այն օրը կատար – ուած քննութեանց արդիւնքը հաղորդե – լու, ինչպէս նաեւ Պելժիացի անիշխանա – կանին(?) ձերբակալումը, որուն բերնէն խիստ կարեւոր գաղտնիքներ կը յուսար կորզել ինքը, Նէճիպ Մէլհամէ փաշան ։

— Նէճիպ , Նէճիպ, կը կրկնէր Ապ – տիւլ Համիտ, քեզի նայիմ, այդ fէռա – դան, լեզու հանէ լեզու ։

— Վեհափառ տէր, ըսաւ Մէլհամէ , Յանձնաժողովը զումարուած է, պիտի երթամ եւ անձամբ հարցաքննեմ այդ Պելժիացին ։

— Դուրսէն ո՞վ պիտի ներկայ ըլլայ հարցաքննութեան, հարցուց Հիւքեարը ։

— Պելժիոյ կառավարութեան ներկա – յացուցիչը , իր թարգմանին հետ, պա – տասխանեց Նէճիպ Մէլհամէ ։

Եւ Հիւնքեարին քովէն հեռացաւ ։

Նախագահը ներս մտաւ սենեակէն , ուր զումարուած էր Յանձնաժողովը ։

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒԶԱՆԴ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեան ,

Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեան, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի , (9 Յունիս), Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, Րիւ Ժան Կուժօն, յաւարտ պատարագի :

ՀԱՅՑ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ

Հոգւոյն հանգստեան:

Իր յիշատակը յարգողները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ :

×

Այրի Տիկին Սոֆի Ոսկեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ոսկեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Տօլպաչեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց եղբօր, մօրեղբօր եւ հօր՝

ՀԱՅՑ ՍԷՐԷՆԿԻՒԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի (Յունիս 9) առաւօտ,, Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԹՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Մխիթարը կը հաղորդէ թէն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուին սոյն 30ին, կիրակի օր :

Մանրամասնութիւնները մօտ առենէն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մէօտոնէն Ֆէրմանճեան Յակոբ, Տէր եւ Տիկին Մէնեան, Ֆէրմանճեան Սոնա և Սարգիս, Տէր եւ Տիկին Սրապեան և զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մանուկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Մանուկեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս երկուշաբթի (Յունիս 10ին) առաւօտեան ժամը 11ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր, քրոջ եւ հօրեղբօր աղջկան՝

ՆԱՋԵԼԻ ՖԷՐՄԱՆՃԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

Հ. Յ. Դ.

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն (8 Յունիս), ժամը 8·30ին Մրմիեան սրահին մէջ:

ՇԱԻԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէին ներկայացուցիչը :

ՍԻՆԹ ԷԹիԷն.— Հ. Յ. Դ. Անտօֆէնթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը , այս կիրակի, ժամը 16ին, ընկեր Մահէնեանի բնակարանը: Օրակարգ.— Նախորդ ժողովին չարունակութիւնը :

ՄԱՅԻՍ 28-Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ, Յունիս 8, ժամը 21ին մինչեւ լոյս, Ալֆորվիլի քաղաքապետարանի սրահը, Րիւ Վօլթէռ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Սարգիս Միւնասեան ենթակոմիտէի, հովանաւորութեամբ փարիզի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կը խօսին՝ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին.— Ժիրայր Պալանցեան (իր կէթառի քառեակով), Արա Գրիգորեան (արտասանութիւն), Հ. Յ. Դ. Իսլէ պարախումբը

ղեկավարութեամբ Օր. ԹԵՐԻԶ ՔԷՕՇԿԵՐԵԱՆԻ

եւ ԵՐԵՒԱՆՆ երբեակը (հարմոնիֆոն) , *խօսնակ Մարի – Ռոզ Սոֆեան:*

Փարիզի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբը կը ներկայացնէ.—

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Կէս գիշերէն ետք

Pierre SOUFFLET et sa Grande Formation

Մուտք 5 ֆրանք

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Իսիի « Զաւարեան » կոմիտէի եւ մասնաճիւղերու եւ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդի Խումբի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն :

Կիրակի (9 Յունիս) կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, տեղւոյն «Մրմիեան» սրահին մէջ, 2 Րիւ տը Լա Տէֆանս :

Կը նախագահէ Կ. ԱՓԻՒԿԵԱՆ

Կը բանախօսէ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինը ստանձնէ տեղւոյս Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը շնորհ հաճելի անակնկալներով, մասնակցութեամբ երգչուհի Աստղիկ Քէսէեանի :

Ընկերահամակրական կերուխում, ընդմիջմամբ մթնոլորտի մէջ:

Կերուխումի մասնակցութիւն 10 ֆր.

×

ՎԻՆԻՒՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ֆոնթենէյի խումբի եւ հովանաւորութեամբ Աճի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Կապ. Խաչի, Հ. Մ. Ը. Մ. Կամ. եւ Մար. Միութեան :

Յունիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ Սէրքլը Կաթոլիք սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. Հ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՇԿԵՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կը մասնակցի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Տէսիճի պարախումբը : Տէսիճի Կապ. Խաչի պարախումբը պիտի բեմադրէ փոքրիկներով ԱՆՈՒՇԻ օփերայէն վիճակախաղ տեսարանը :

Ղեկավարութեամբ Օր. Ա. Կարապետեանի : Նուագախումբ (կէթառի վրայ) Հ. Էօֆսիւզեան արինգ , Մ. Թորոսեան դաշնակ՝ Օր. Ռստիկեան եւ Օր. Զաքարեան, մեներգ.— Օր. Սապունճեան Տիկին Ռստիկեան :

Արտասանութիւն.— Ընկերներ Մաթոսեան, Գ. Մարգարեան եւ Սապունճեան:

Մուտքը ազատ է :

×

ՏԻՍԻՆԻ մէջ կը տօնուի Յունիս 15ը Շաբաթ , ժամը 20·30ին , Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մէջ:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի վարանդեան կոմիտէի, *մասնակցութեամբ* Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապ. Խաչի *մասնաճիւղերու :*

Այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին Գ. Թաղատարանի սրահը :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. ԳԵՂԱՄ ԿԱՆԱՆԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. ԱՍԱՏՈՒՐ ՔԷՕՇԿԵՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին :

Կը մասնակցին.— Հ. Յ. Դ. Լիոնի Նոր Սերունդի երգչախումբը, Օր. Օր. Շ. Ղազարեան, Ստեփանեան, ընկերներ Զաքարեան եւ Շարիկեան : Ընկեր Յ. Պէրպէրեան , Օր. Օր. Տ. Աւետիսեան, Ա. Կարապետեան :

Մուտքը ազատ է :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ Նոր Սերունդի եւ Կապ. Խաչի Վալանսը մասնաճիւղին :

Այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին , քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. Յ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին , երգ , պար , նուագ, արտասանութիւն, թատերախաղ մը Նոր Սերունդին կողմէ :

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐԸ

Մուտքը ազատ է :

×

ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 15·30ին, Սալ Արլաք — Սոլֆերինօ, 235 Րիւ Մունէյրա:

Նախաձեռնութեամբ Մուրատ խումբին:

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի:

Այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին :

Րիւ տը Ժէյի սրահը :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Վ. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ՊՏՈՑՏ ՍԷՆ ԳԵՏԻ ՎՐԱՅ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին, Տիկնանց Յանձնախումբին եւ երիտասարդաց Ակումբին կողմէ : Յունիս 8, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ կէս գիշեր :

Այս տարի

ՇՈԳԵՆԱՒԸ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ

մեր տրամադրութեան տակ է, որպէսզի մեր հասարակութիւնը կարենայ հաճելի ժամանց մը ունենալ ընտանեկան չրջանակի մը մէջ :

ՆՈՒԱԳ, ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐ, ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ,

ՃՈՒՆ ՊԻԿՓ ԵՒ ԽՄԻՋՔ *Սովորական գիներով*

Մեկնում Ալմայի կամուրջին մօտ , Սէնի աջ եղերքը «ՊԱՒՕ – ՄՈՒՇ»երու տեղէն ժամը 21ին ԼԱ ԿԱԼԻՈՔ չորեքշաբթի :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ եւ կանխաւ ապահովել ձերոմսերը, դիմելով Հ. Բ. Ը. Միութեան դրասենեակը.

UNION GENERALE ARME NIENNE DE BIENFAISANCE
11, Square Alboni, PARIS (16e) — Tél. : TRO. 03-18

ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու համար կարելի է դիմել նաեւ
Madame K. BAKERDJIAN,
35, Rue de Trévise, PARIS (9e) — Tél. : PRO. 07-25

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՁԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողուհիները կը փնտռէ : Թեկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ. վարչութեանս (17 Րիւ Պլէօ, փարիզ 9), իրենց դրաւոր նամակին կցելով ամփոփ կենսագրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1963 – 1964 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : Անոնք որոնք կը փափաքին ղրկել իրենց զաւակները պէտք է այժմէն իսկ դիմում կատարեն հաստատութեան տնօրէնութեան :

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ :

Ա.— ՖՐԱՆՍԱԿԱՆԸ, որ տասնչի կերպով կը հետեւի պետական լիսէներու արդիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին — անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով — :

Բ.— ՀԱՅԿԱԿԱՆԸ, որ կ'օժտէ սանուհիները հայապետական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի , գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աչխարհագրութեան մարզերուն մէջ :

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին ութ տարեկանէն սկսեալ: Մանրամասնութեանց համար դիմել հաստատութեան տնօրէնութեան :

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Tél : 927-01-72

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ ընկերուհիները այս Շաբաթ (8 Յունիս) ժամը 4ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ
ՔԱՐԻՆԹԻ ԵՒ ՎԻԵՆՆԱ

▼

Մեկնում , Օգոստոս 5 ,
Վերադարձ , Օգոստոս 30

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրութեանց համար դիմել՝

RELATIONS
TOURISTIQUES EDUCATIVES
27, Rue du Fbg. Montmartre
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 35-85

Organisateur :
Edouard DJEZIRIAN
Avec la participation de
H. BASMADJIAN

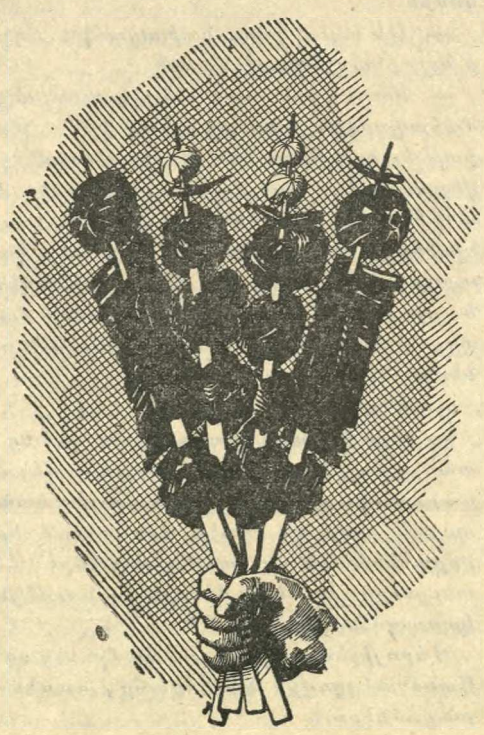

ՃԱՇԱՐԱՆ
ԵԱՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԴՈՐ ԹԵԻԱՆԵԱՆ

Եւրոպական , հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ELYSÉES
4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(coin Rue Marbeuf) PARIS-8e
Téléph. : BAL. 31-21 et 30-84
Métro : F. D. Roosevelt

ՅԱՐԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 9 ՅՈՒՆԻՍ

DIMANCHE 9 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9626 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9626

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅՈՒՍԱՏՈՒ ՆՇԱՆՆԵՐ

Ի՞նչ կ՚անցնի կը դառնայ Մայր Աթոռի շրջապատին մէջ:

Խորհրդաւորութեան քօղ մը կը պարուրէ Պոլսոյ եւ Լիբանանի թերթերուն մէջ պարբերաբար լոյս տեսած լուրերը, որոնք արժանահաւատ աղբիւրներէ բրած ըլլալու տպաւորութիւնը կը ձգեն:

Շուրջ ամիս մը առաջ հրատարակուած հեռագիր մը կը հաստատէր թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Երուսաղէմ պիտի հասնի Յունիս 5ին, Լոնտոնի ճամբով, ընկերակցութեամբ Հայկազուն եւ Սերովբէ արքեպիսկոպոսներու:

Եւրոպայի կաթողիկոսական պատուիրակը տեղեկութիւն չունէր այս կարգադրութենէն, ինչպէս հաստատեցինք իր օրին: Սակայն լուրը ճիշդ էր: Յունիս 5ին առաջ էջմիածնէն Սերովբէ Արք.ի հասած հեռագիր մը կը յայտնէր թէ յետաձգուած է Վազգէն Ա.ի ճամբորդութիւնը:

Ծանօթ իրողութիւն է, որ Ամենայն Հայոց հայրապետը շատ կը սիրէ ճամբորդել արտասահման: Խորհրդային՝ իշխանութիւնները մեծ դեր մը վերապահած են իրեն՝ սիրաշահելու համար սփիւռքի Հայութիւնը:

Սակայն ներկայ պայմաններուն մէջ իր նոր ճամբորդութեան ծրագիրը մասնաւոր իմաստ մը կը ստանայ: Մանաւանդ, որ արեւելքի թերթերուն մէջ հրատարակուած նոր հեռագիր մը կը ձգտի մասամբ բառնալ էջմիածնի անցուդարձերը պարուրող խորհրդաւորութեան քօղը:

Մայր Աթոռի գահակալին նոր հեռագիրը կ՚ըսէ.

«Հայրապետական մեր կամքն է Տանն Կիլիկիոյ նորընտիր գահակալին հետ տրամատապէս լուծել տագնապը»:

Յետոյ կը հրահանգէ՝ «դադրեցնել ամէն պայքար»:

Մենք, որ աւելի քան եօթը տարիէ ի վեր խստիւ խարանած ենք հակադաշնակցական տարբերու տարած աղտոտ պայքարը եւ ստեղծած ազգավնաս ու անիմաստ տագնապը, առաջինը կ՚ըլլանք ծափահարելու Վազգէն Կաթողիկոսին կողմէ «անկախ համայնքային»ներու եւ կեղծ «էջմիածնասէր»ներու ուղղուած պատգամը — դադրեցնել ամէն պայքար եւ արմատապէս լուծել տագնապը, որ ստեղծուած էր յետին նպատակներով, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ երջանկայիշատակ Կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի ընտրութեան թըւականէն, 1956 Փետր. 20էն ի վեր:

Ամբողջ եօթը տարի էջմիածնի գահակալը չուզեց վճռական քայլ մը առնել, Լիբանանի եւ Սուրիոյ մեր հայաշատ գաղութներուն մէջ ստեղծուած «երկփեղկում»ին վերջ տալու համար, մինչ իր մէկ պատգամն ու զգաստութեան հրաւէրը բաւական էին խաղաղութիւն, համերաշխութիւն եւ միասնականութիւն հաստատելու:

Սակայն լաւ է անագան քան երբեք, կ՚ըսէ ժողովրդական իմաստութիւնը:

Երանաշնորհ Զարեհ Կաթողիկոսի սրբազին փափաքն էր իրականացած տեսնել մեր հայրապետական զոյգ աթոռներու եղբայրական յարաբերութեանց վերահաստատումը: Այդ ուղղութեամբ ամէն զոհողութիւն ըրաւ: Սակայն ի զուր:

Ինչ որ չկրցաւ իրականացնել ի կենդանութեան, այժմ կը թուի թէ պիտի իրականացնէ իր մահով:

Իր եօթնամեայ գահակալութեան շրջանին, անհուն վիշտով համակուած գործուած անարդարութեանց համար, բարձրօրէն գնահատելի արդիւնաւէտ աշխատանք կատարեց, ամօթահար եւ խղճահար դարձնելով իր բոլոր հակառակորդները:

Այժմ իր արժանընտիր յաջորդին՝ վեհափառ Խորէն Ա. Կաթողիկոսին վերապահուած է շարունակել իր անմոռանալի եղբայրակցին սկսած գործը, ամուր եւ անսասան պահելու համար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ դարաւոր Աթոռը:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ պահպանողական կուսակցութեան կացութիւնը օրէ օր կը բարդանայ, պատերազմական նախարարին ըստեղծած գայթակղութեան պատճառաւ: Աշխատաւորական կուսակցութեան պարագլուխ Ուիլսընի առաջարկով նիստ մը տեղի պիտի ունենայ այս խնդրին մասին, Յունիս 17ին: Հարցը մեծ ծաւալ կը ստանայ նկատի առնելով որ Տոքթ Ուարտ կը յայտնէ թէ 1961ին արդէն տեղեակ պահած էր ապահովութեան սպասարկութիւնները պատերազմական նախարարին յարաբերութիւններուն մասին Քրիսթին Քիլըրի հետ, նկատի առնելով որ յիշեալ օրիորդը քանի մը ժամ տարբերութեամբ յարաբերութիւններ կ՚ունենար խորհ. դեսպանատան զինուորական կցորդին հետ: Քննութիւն մը բացուած է նաեւ Տոքթ. Ուարտի վրայ որուն բնակարանին մէջ տեղ կ՚ունենային այդ հանդիպումները: Կը կարծուի թէ Տոքթ. Ուարտ Քոլ – Կրլզերու ցանցի մը գլուխը կը գտնուէր, բայց տոքթորը շատ բան գիտէ, շատ բաներու մասին ինչ որ զինքը կրնայ փրկել շատ բաներէ:

ԹԵՀՐԱՆԷՆ հասած լուրերու համաձայն հանդարտութիւն կը տիրէ երկրին մէջ, բայց միշտ վախ կայ որ նոր խռովութիւններ ծագին:

ԱՆԳԱՐԱՅԻ մէջ բացուեցաւ Մայիս 21ի ձախողած պետական հարուածին պատասխանատուներու դատը զինուորական երեք ատեաններու առջեւ: Բազմաթիւ նիստեր կը նախատեսուին:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ եւ Փարիզի բոլոր ուղղափառ եկեղեցիներուն մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուցուի, այսօր Կիրակի, Յովհաննէս ԻԳ. Պապին ի յիշատակ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Կոմսոբոլսկայա Փրաւտա կը գրէ թէ կրօնական պսակը բացարձակապէս պէտք է արգիլուի երիտասարդ համայնավարներուն համար եւ անոնք որ այդ ձեւով կ՚ամուսնանան պէտք է արտաքսուին շարքերէն: Թամպովի շրջանի երկու երիտասարդ աղջիկներ արտաքսուած են երիտասարդական կազմակերպութենէն (կոմսոմոլ) այդ պատճառաւ:

ԵՕԹԸ Չեխեր քաղաքական ապաստան ուզեցին Յունաստանէն, երբ Փոպետա նաւը Փիրէա կը հանդիպէր:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ռուս ուղղափառ եկեղեցին պատուիրակութիւն մը ղրկեց Հռոմ ներկայ ըլլալու համար Պապին յուղարկաւորական արարողութեանց որոնք 9 օրը կը տեւեն: Դէպքը աննախընթաց է 1054էն ի վեր:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ եւ Պաղտատի կառավարութիւնները անգամ մը եւս կը շեշտեն իրենց վճռական որոշումը արաբական դաշնակցութիւն մը կազմելու Եգիպտոսի հետ, բայց մթնոլորտը միշտ ձգտուած է Իրաքի եւ Սուրիոյ մէկ կողմէ եւ միւս կողմէ՝ Եգիպտոսի միջեւ:

ԾԵՐԱԿՈՅՏԻ դիւանին ընդհ. ներման առաջարկ մը ներկայացուեցաւ «բոլոր յանձանքներուն եւ ոճիրներուն համար որոնք ուղղակի կամ անուղղակի կապ ունին ալժերական ողբերգութեան հետ»: Ըստ արդարութեան նախարարին Յունիս 1ին, 1421 աքթիվեսթ կար բանտարկուած:

ԳԱՌԶՈՒ ԾԻԱԾԱՆ ՎՐՁԻՆԸ

Ամրան պայծառ ու խաղաղ՝ լոյս ի լուսոյ օրերուն, բիւրեղացան ամպահալքէն արեգակին անգոյն լոյսը երանգալոյծ, իր եօթը թաքուն գոյներով՝ երկինքն ի վար եօթը նարօտ կը կապէ:

Ծիածանով՝ արեւին լոյսը իր գոյները կը բանայ: Ծիածանին գոյներով՝ արեւին լոյսը տեսանելի կը դառնայ:

Երանի՛ նկարիչին, որ իր վրձինը ծիածանին գոյներուն մէջ թաթխելով, գիտէ արեգակին անտես լոյսը ստեղծել. գիտէ ափ մը ցեխով գոյնզգոյն, յայտնել նիւթին այլակերպումը՝ լոյսով: Գիտէ նը կարչութեան անշարժ եւ համադրական էութիւնը՝ լոյսով շարժել, լոյսով տարրալուծել:

Երանի՛ նկարիչին, որ շաղ անձրեւի մը ժամուն, արեւածին նարօտին եօթը երանգ գոյներով՝ գիտէ վրձինագրել, իր գոյներով սաղմոսագրել լոյսը ամրան:

Երանի՛ Գառզուին, որ գիտէ այդ ամէնը:

Իր սերունդին բոլոր նկարիչներուն պէս, Գառզուի վրձինին թոթովանքը, իր առաջին արտայայտութեան ձեւը եղաւ մերկ գոյներու շռայլ շարանը, նկարչութեան ածականներուն կուտակումը, առանց գոյնը իմաստաւորող նկարչական գոյականին՝ գծին:

Քնարական զգայնութեան եւ ապրումներու տէր, ներաշխարհով՝ վերացականէն աւելի տեսանելիին հաղորդ, իր վրձինին լրումին համար ան շուտով զգաց ու գտաւ գիծը, ի՛ր գիծը, խօսուն գիծը, առանց որու չկայ նկարչական շարադրութիւն: Եւ այսօր, ի՛ր գիծերով, ի՛ր գոյներով, զուսպ՝ այլ պատկերալից ոճով, ինքներանգ վրձինով, ընտրեալներուն մատչելի՝ ամրան լոյսին խորհուրդին տէրն է եւ նկարիչը:

Արդարեւ, Գառզուի այս տարուան ցուցահանդէսը, ամրան օրերու լուսավառութիւն մըն է դէմքերու վրայ, բնութեան վրայ, իրերու վրայ:

Իր «Անծանօթին» աչքերուն մէջ, սիրոյ վառման կարմիրը կայ: Եռանկար «Վենետիկը» նարնջագոյն երկինք ունի, դեղին մարմար պալատներ, լեղակի ջուր նամբաներ: Կանաչ լոյսի ջահեր են «Սոյի դարաստանը», «Վանսի բնանկարին» ձիթենեաց պարտէզը: Կապոյտ լոյսի հնոցներ են «Միջերկրականը», անոր ափին «Ծովախորշը» եւ «Նաւահանգիսը»: Մանիշակի լոյս ունին «Ծպտեալ պարը», «Բերդաքաղաքը» եւ «Պարուհին»:

Այդ եօթը գոյներուն քով քովի, դէմ յանդիման՝ ողորկ խմորէն ծնող աշխարհները այնքան անդորր, ամառնային եւ լուսաւոր են, յստակ եւ ամուր գծագրութեան սեւ գիծն անգամ այնքան թաւշեայ է, տաք եւ լուսարձակ, որ նը կարիչը լիովին կ՚արդարացնէ իր ցուցահանդէսին «Ամրան Լոյս» կոչումը:

Լոյսը լոյսով պատկերել, առանց մութին հակադրութեան, հոն է հասած Գառզու՝ իր երազով եւ արուեստով: Վկա՛յ իր ծիածան վրձինը:

Կ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ

ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

«ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ: ԱՀԱ ԹԷ Ի՛ՆՉ Է ՈՒԶՈՒՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ»

Նայիրի Զարեան շահեկան յօդուած մը ունի «Գրական Թերթի» Մայիս 31ի թիւին մէջ որ գրաւած է երեւանեան շաբաթաթերթին եօթը սիւնակները: Ի՞նչ կ՚ըսէ Զարեան «Ժողովուրդ եւ գրականութիւն» խորագրին տակ: Շատ բաներ հին բաներ, հինցած բաներ: Յատկանշական զրոյց մը սակայն մեր ուշադրութիւնը գրաւեց.—

«Ես մեր գործարաններից մէկում զրոյց ունեցայ մի խումբ ընթերցասէր բանուորուհիներոի հետ, որ կ՚ուզենայի այստեղ արձանագրել իմ բլոկնոտից — ինչո՞ւ մեր գրողները քիչ են գրում պատմական վէպեր, — հարցրեց խոշորաչեայ կայտառ մի բանուորուհի, — ինչպէս Բաֆֆին, Մուրացանը, Վալթէր Սքոթը:

— Քի՞չ են գրում, — պատասխանեցի ես.— Այդպէս էլ պէտք է: Մենք պէտք է պատկերենք ամէնից առաջ մեր ժամանակը, մեր ժողովրդի առօրեան, այսինքն՝ ձեր կեանքը:

— Մեր կեանքը մեզ հետաքրքիր չէ, ասաց բանուորուհին: — Մեր կեանքը արդէն գիտենք: Մենք ուզում ենք իմանալ, թէ ինչպէս են ապրել մարդիկ մեզանից հազար տարի առաջ: Իսկ մեր կեանքը մենք ամէն օր տեսնում ենք: Հետաքրքիր չէ»:

Շատ յստակ է բանուորուհիին ըսածը, բայց Ն. Զարեան գոհ չէ եւ անմիջապէս դառնալով դէպի միւս բանուորուհիները, կը հարցնէ.—

— «Դուք համաձա՞յն էք այս տեսակէտին — հավաքուածների խմբին դիմեցի ես:

— Համաձայն ենք, — պատասխանեցին մի քանիսը:

— Ցաւալի է, — ասացի ես:— Իսկ ես որոշել էի ուսումնասիրել ձեր գործարանը եւ ձեր մասին գրել ... բանից երեւաց որ դա ձեզ համար հետաքրքիր չէ:

— Ո՞վ ասաց, որ հետաքրքիր չէ, բողոքեց մի ուրիշ բանուորուհի, դուք սրան մի լսէք, նա ուրիշ բան էր ուզում ասել: Հայկանուշ ի՞նչ էիր ուզում ասել:

— Կ՚ասեմ, — մարտական դիրք ընդունեց Հայկանուշը — ընկեր Զարեան, եթէ կ՚ուզէք իմանալ, մեզ համար շատ հանելի կը լինէր կարդալ մեր կեանքի մասին գրուած իսկական վէպեր: Բայց, ախար, մեր գրողներից ոմանք սուտ են գրում: Մեր կեանքն աւելի հետաքրքիր է քան մեր կեանքի մասին գրուած վէպերը, մենք ուզում ենք որ մեր մասին նիշդ գրեն:

Ճշմարտութիւն: Ահա թէ ինչ է ուզում ժողովուրդը ...:

×

Այս վերջին «կարկտանը» հետաքրքիր չէ, «ընկեր» Զարեան:

Իվերջոյ որքան ալ մեր աչքերն ու ականնջերը խորթ գտնեն խորհրդահայերէնը, հայ բանուորուհիին ըսածը յըստակ էր.— «Մեր կեանքը մեզ հետաքրքիր չէ: Մենք ուզում ենք իմանալ թէ ինչպէս են ապրել մարդիկ մեզանից հազար տարի առաջ: Իսկ մեր կեանքը մենք ամէն օր տեսնում ենք: Հետաքրքիր չէ»:

Այս ըսելով «կոմունիստ» բանուորուհին ուզում է ասել եղեր թէ «շատ հանելի կը լինէր կարդալ մեզ մեր կեանքի մասին գրուած իսկական վէպեր»:

Զարմա՛նալի «թարգմանութիւն» բանուորուհիին ըսածին: Բայց ի վերջոյ հետաքրքիր չէ թէ «ինչ ուզում էր ասել», մեզ համար հետաքրքիր է թէ ինչ է ըսած: Եւ մենք որ պարտաւոր չենք «Լենինաբար» նայելու բոլոր ըսուածներուն վրայ, տարբեր կը հասկնանք հայ բանուորուհիին ըսածը, այսինքն կը հասկընանք ԸՍԱԾԸ «Մենք ուզում ենք իմանալ թէ ինչպէս են ապրել մարդիկ մեզանից 1000 տարի առաջ: Իսկ մեր կեանքը, մենք ամէն օր տեսնում ենք: Հետաքրքիր չէ«:

Եւ ինչ որ «տեսնում են» հաւանաբար աւելի մօտ է ճշմարտութեան քան այդ կեանքի մասին «ընկեր» Նայիրի Զարեանի գրելիք «ճշմարտութիւնը»:

ԱՄՈ՛ԻՐ ԿԵՑԷՔ, ԴԻՄԱՑԷ՛Ք

« Վա՛ղը, — ահա՛ մեծ բառ մը », կ՚ըսէր Հիւկօ որ իր անձով ու գործով լեցուց, գրեթէ լրացուց տասնիններորդ դարը :

« Վաղը, — ահա նոր սերունդը », կը փորձուինք ըսելու մենք ալ՝ իրարու մէջ ձուլելով «վաղը» եւ «նոր» բառերը :

Սակայն « վաղը » վաղայաջորդ օրը չէ, ոչ ալ վաղայաջորդ տարին է, ոչ իսկ թերեւս վաղայաջորդ դարը, այլ աւելի հեռասոյզ ժամանակն է, ապագան է, անստոյգ գալիքն է :

Անկշռելի է տարբերութիւնը, որ կայ Միջին դարերուն եւ Քսաներորդ ծարուն միջեւ : Անկշռելի է նաեւ տարբերութիւնը Միջին եւ Քսաներորդ դարուն մէջ ապրող սերունդներուն :

Անճանաչելի ըլլալու աստիճան փոխուած է թէ դարը, թէ սերունդը : Անճանաչելի ըլլալու աստիճան փոխուած է նաեւ մեր աշխարհը, որ տիեզերքի մոլորակներուն մէջ ամէնէն փայլունը չէ, հաւանաբար :

Արդի արուեստը, — ինչպէս արդի մարդը, — այլեւս հինին նման անհատական դրոշմ չունի, հաւաքական դրոշմ ունի : Անհատը, մեր դարուն, դարձած է հաւաքականութիւն : Մարդիկ չեն ապրիր հիմա մեր մոլորակին մէջ, հաւաքականութիւններ կ՚ապրին, — ազգեր, ժողովուրդներ, երկիրներ :

Անհատականութիւնը « հաւաքականացած » է, ինչպէս հաւաքականութիւնը « անհատականացած » է : Յակոբը եւ Յովհաննէսը դարձած են ազգ, իսկ ազգը դարձած եղած է Յակոբ եւ Յովհաննէս : Ըսել կ՚ուզենք՝ անձերը ազգայնացած են, ազգերը՝ անձնացած :

Այսպիսի դարու մը մէջ կ՚ապրինք մենք, հիմա : Անձ ըլլալէ դադրած՝ դարձած ենք ազգ :

Ուստի՝ կորսուած են այն ազգերը, որոնք խստօրէն անձնացած չեն : Կորսուած են նաեւ այն անձերը, որոնք մոլեռանդօրէն ազգայնացած չեն :

Այսպէս կը մտածեն եւ այսպէս կը գործեն մեծ ազգերը : Առաւել եւս նոյն ձեւով պիտի մտածեն եւ նոյն ձեւով պիտի գործեն փոքր ազգերը : Գրուած է, որ մեծ ձուկերը կը կլլեն փոքր ձուկերը, ծովերու եւ ովկիանոսներու խորութեան մէջ :

Քառասուն դար անընդհատ կռուեցանք այս վտանգին դէմ, — կուլ տրուելու վտանգին դէմ : Կռուեցանք նետով ու աղեղով : Կռուեցանք սուրով ու նիզակով : Կռուեցանք մոսին հրացաններով : Կռուեցանք բահերով, ակռաներով, եղունքներով : Ցաճախ կռուեցանք նաեւ «թուղթէ շերեփ»ներով :

Պէ՞տք է, որ զինաթափ ըլլանք հիմա, քառասուն դար գրեթէ ամէն օր կռուելէ ետք՝ ժամանակին եւ տարածութեան դէմ. « վայրագ հողմ»երուն դէմ եւ աւելի վայրագ հորդաներու դէմ : Պէ՞տք է թոյլ տանք, որ մեր անունը սրբուի ազգերու մեծ Մատեանին մէջ :

×

Այս հարցումը կ՚ընենք երեսուն — քառասուն տարիէ ի վեր, յորմէհետէ ահարկու մրրիկը մեզ դուրս նետեց մեր հողերէն ու հայրենի օճախներէն :

Երեսուն – քառասուն տարի շարունակ հարցում ընելով եւ պատասխան փնտռելով վերջապէս եկանք հասանք մեր օրերուն : Ամէն բան վրայ տուինք, բայց, Մեծ Մակեդոնացիին ըսածին պէս, մեզի մնաց դարձեալ ՅՈՅՍԸ : Այս յոյսը կը փրկէ մեզ — փրկած է միշտ — ընկղմելու վտանգէն : Եւ մեր ըրածը ուրիշ բան չէ հիմա, բայց եթէ Մակեդոնացիին « յոյս »ով զօրացնել ու զինել մեր նոր սերունդները :

Յոյսով ու հաւատքով պիտի զինենք, « յոտից զգլուխ » պիտի զինենք մեր նորերն ու նորագոյնները որպէսզի պարտըւած դուրս չգան այն ճակատագրական, ամեհի գուպարէն, որուն մէջ նետուած են երկիրներ եւ ազգեր :

Մեր հոգը չէ, թէ ուրիշներ ինչ կ՚ընեն : Մեզ մտահոգողը մեր « փոքրիկ հօտ»ն է : Ուստի՝ կ՚ուզենք, որ դրօշը վար չառնուի երբեք այն փխրուն նաւուն վրայէն, որուն անունն է ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ : Վար առնել դրօշը, կը նշանակէ ղեկ չունենալ, կողմնացոյց չունենալ, խաղալիկ ըլլալ տարերքին, ամէն բան աւլող սրբոզ ուժերուն ձեռքը :

Նոր սերունդը զինուա՞ծ է այս անտեսանելի, բայց զգալի վտանգին դէմ : Կը պատասխանենք .— Ոչ : Գոնէ ոչ ամէն տեղ : Գոնէ ոչ նոյն չափով :

Նոյնը չէ պարագան հիներուն համար, որոնք ապահովագրուած են հրդեհի դէմ, գողութեան դէմ, արկածներու դէմ, ըսել կ՚ուզենք՝ իրենց ազգութեան, հաւաքական եսին սպառնացող բոլոր վտանգներուն դէմ : Յիսունի հրուանդանէն անդին անցնող ամէն Հայ իր ինքնութենէն բան մը վրայ չի տար, իր «ածու»էն դուրս չելլեր, այլ ամրօրէն կառչած կը մնայ ազգին, հայրենիքին, լեզուին, եկեղեցիին, մշակոյթին :

« Հրուանդանին » մօտը կամ հեռու կեցողներէն վախ չունինք ուրեմն, ոչ : Մեր վախը միւսներէն է, անոնցմէ՝ որոնք դեռ չեն դիտեր, թէ ինչ է «հրուանդանը» կամ չունին, չեն ունեցած երբեք, հայրենի հողի շերտ մը իրենց ոտքերուն տակ :

Այս սերունդին է, որ կ՚ուզղենք մեր խօսքը ահաւասիկ .— Ամուր կեցէք, դիմացէք, յուսացէք, հաւատացէք :

Մենք ձեզի կը փոխանցենք, երիտասարդներ Հայոց Աշխարհի, երեք նուիրական դրօշներ .— ԱԶԳ, ՀԱՅՐԵՆԻՔ, ՄՇԱԿՈՅԹ (բանաստեղծը պիտի ըսէր՝ « մեր արիւնով ոռոգուած») : Եւ ամէն բան կայ այս «երրորդութեան» մէջ : Կայ եկեղեցի, կայ դպրոց, կայ պատմութիւն : Կան հայրեր եւ զաւակներ : Կան նահատակներ եւ հերոսներ : Կան սուրբեր եւ լուսաւորիչներ :

Պետական մեծ դէմք մը՝ Ռէյմոն Փուէնքարէ, որ իր երկրին առաջին քաղաքացին դարձաւ ատեն մը, իր գործերուն մէջ կը գրէր տեղ մը, թէ հայրենիքը աշխարհագրական, ազգագրական կամ լեզուախօսական էակ մը ըլլալէ աւելի՝ պատմական էակ մըն է : Բարոյական անձնաւորութիւն մը, որ ունի անցեալ մը եւ ինքնագիտակցութիւն եւ որ կ՚ուզէ երկարաձգել իր գոյութիւնը ապագային մէջ ալ :

Երկիր մը, առանց պատմութեան, բընակավայր մըն է, բայց հայրենիք մը չէ : Հայրենիք ըլլալու համար պէտք է անցեալ ունենայ եւ դառնայ « պատմական էակ » : Հետեւաբար, հայրենիքը իր մէջ կը պարունակէ երկու ուժ,— իրականութեան մը ուժը եւ կամքի մը ուժը : Մեզի համար, որ հայրենիքէն դուրս կը գըտնուինք հիմա, մեր երկիրը, իրականութեան մը ուժը ըլլալով հանդերձ, կամքի մը ուժն է :

Կրնայինք աւելցնել, թէ հայրենիք ունենալու համար զայն ուզել պէտք է, նախ : Մեր դարուն մէջ երկինքէն մանանայ չի թափիր այլեւս : Եւ անշուշտ իմաստ մը ունի այն խօսքը, թէ «կամենալը կարենալ է » : Մեր պարտքն է զօրացնել Կամքի ուժը ձեր մէջ, երիտասարդ հայրենակիցներ, որպէսզի չդադրիք հայրենիք ուզելէ : Եւ այս է պատճառը, որ մենք խիստ յաճախ, գրեթէ տեւաբար կը խօսինք ու կը գրենք հայրենիքին մասին, այն Կապոյտ Երազին, որուն հասանք անդամ մը, որուն պիտի հասնինք անդամ մըն ալ :

Այս կը նշանակէ՞ արդեօք, որ մենք կ՚ուրանանք հայրենիքի գոյութիւնը. իբրեւ «իրականութեան մը ուժը» : Ո՛չ, չենք ուրանար : Եւ ի՞նչպէս կրնայինք ուրանալ, երբ այդ «ուժ»ը կայ, գոյութիւն ունի :

Սակայն մեր դաւանանքն է. «Հայութիւնը՝ հայրենիքին մէջ » :

Մեր դաւանանքն է նոյնպէս. «Հայրենիքը՝ Հայութեան մէջ» :

Ժամանակը անզօր է կամքի ուժին դէմ : Չենք կարծեր, որ սխալ մը ըրած կ՚ըլլանք, եթէ ըսենք .— Իտէալի մը ծառայողը Աստուծոյ կը ծառայէ : Աստուած ինք, արդէն, իտէալ մըն է :

Մեզի պէտք են հիմա «սխրագործ Մամիկոնեաններ» : Մեզի պէտք են նաեւ « ծանրախոհ Բագրատունիներ» :

Սխրագործ ըլլաք թէ ծանրախոհ, Մամիկոնեան ըլլաք թէ Բագրատունի, երիտասարդ Հայեր ի սփիւռս աշխարհի, մի մոռնաք երբեք սա ճշմարտութիւնը — Զօրաւոր մարդը միայն կրնայ հաւատալ :

Հաւատալ՝ կը նշանակէ զօրաւոր ըլլալ :

Երբ օր մը վերջապէս հնչէ վերադարձի ժամը, մենք պէտք է կարենանք մեզ հետ տանիլ ոչ թէ մեր օտարացած Հայութիւնը, այլ մեր հայացած օտարութիւնը :

Դրօշ դարձնենք մեր Հայութիւնը :

Բ. ԹԱՇԵԱՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Բ.

Քարակէօմրիւքի Ս. Յովհան Ոսկեբերան եկեղեցին .— Համբաւաւոր ուխտատեղի, կառուցուեցաւ առաջին անգամ 1828 – 29ին, Կարապետ Պատրիարքի օրով եւ Պալաթի Տ. Պաղտասար քահանայի ջանքով : Այս եկեղեցւոյն օծումը կատարուեցաւ 1829 Մայիս 7ին յանուն Ս. Յովհան Ոսկեբերանի : Եկեղեցին փոքրը ըլլալուն քսան տարի վերջ դարձեալ կառուցուեցաւ Մատթէոս պատրիարքի օրով, եւ շինութիւնը 1847 Հոկտեմբերի վերջը աւարտելով եկեղեցին օծուեցաւ Նոյեմբեր 16ին :

Պալաթի Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցին ալ, որ Պոլսոյ նշանաւոր հայ եկեղեցիներէն է, յունական տաճար մըն էր եւ Հայոց յանձնուեցաւ 1631ին, ըստ Երուսաղէմի Գրիգոր «Պարոն Տէր » պատրիարքի յիշատակարանին եւ 1636ին ըստ Երեմիա Չէլէպիի ժամանակագրութեան :

Եկեղեցին Հայոց յանձնուելուն պէս նորոգուեցաւ շնորհիւ Երուսաղէմի Գրիգոր պատրիարքին, Արիստակէս վարդապետի եւ Պօլպօլճի Տիվրիկցի Աստուածատուրին : 1729ին Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցին այրելով, Յովհաննէս Կոլոտ պատրիարք վերաշինեց զանիկա անմիջապէս Սեղբուն ամիրայի ձեռնտուութեամբ : — 1660էն առաջ Կ. Պոլսոյ մէջ կը յիշատակուէին վեց եկեղեցիներ, որոնցմէ մէկն էր Ս. Հրեշտակապետ, Սամաթիոյ Ս. Գէորգէն, Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչէն եւ Գումգափուի Մայր եկեղեցիէն զատ կային նաեւ Չինիլի Համամի Ս. Սարգիս եկեղեցին եւ Հիսար Տիպիի Ս. Նիկողայոս եկեղեցին, որոնք այրեցան 1660ի հրդեհին :

1835ին, Ս. Ստեփանոս «Աղունի» Պատրիարքի օրով, վերջին անգամ նորոգուեցաւ այս եկեղեցին :

Էյուպի Ս. Եղիա եկեղեցին .— Այս եկեղեցին կը յիշուի ԺԸ. դարէն : Ժողովրդային հանգանակութեամբ նորոգուեցաւ

ԻՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԿԱՆՏԻՆ

Նաթիւրամ Կոծէ ընդոստ արթնցաւ : Առաւօտեան ժամը հազիւ ութն էր սակայն տաքը արդէն ճնշիչ դարձած էր :

Բնազդաբար ձեռքը բարձին տակ տարաւ. ատրճանակը իր տեղն էր ...

1948, Յունուար 30... երեւութապէս ուրիշ որեւէ օրի նմանող օր մըն էր այդ օրը, եւ սակայն, ճիշդ ինը ժամ ետք մարդ մը պիտի սպաննէր, Հնդկաստանի ամէնէն ժողովրդական եւ աշխարհի ամէնէն նշանաւոր մարդը ...

Նաթիւ ականջները սրեց, մտիկ ըրաւ դուրսէն եկող աղմուկները, եւ սակայն այդ աղմուկները մասնաւոր մտահոգութիւն մը չէին առթեր, ատոնք աղմուկներ էին որոնք կայարանին շրջակայքը գտնուող բոլոր պանդոկներէն ալ կը լըսուէին :

Հեռաւոր խառն շշուկներ կը ծանուցանէին Նոր Տելհի մեծ քաղաքին զարթնումը :

Նաթիւ խորհեցաւ թէ քանի մը օրէն երեսուն տարեկան պիտի ըլլար : Երիտասարդ էր, դեղանի եւ միեւնոյն ատեն օժտուած եւ փայլուն լրագրող մը : Կը պատկանէր պրահմաններու բարձր աղանդին : Ինչո՞ւ ուրեմն հաւանեցաւ ըսպաննել մարդ մը, մանաւանդ այս մարդը ...

Անկողնին մէջ, ճիշդ իր կողքին, արթընցաւ նաեւ Ապտէն :

Նաթիւ խորհեցաւ թէ պէտք չէ որ տըկարանար : Պէտք չէ որ Ապտէին զգացնէր իր կասկածներն ու տատամսումները : Եւ արդեօք իսկապէս կը տատամսէ՞ր ... Ոչ, վճռած էր գործել, արդարութիւնը պէտք է յաղթանակէր : Պիտի գործէր դարուն ոճիրը ...

Ապտէ քնաթաթախ եւ անձկութեամբ լեցուն աչքերով պահ մը Նաթիւն դիտելէ ետք, ըսաւ անոր .

— Ի՞նչ պիտի ընենք մինչեւ ... մինչեւ այս ցերեկէն ետք ...

— Պէտք է թաքնուած մնանք հոս, պատասխանեց Նաթիւ, դուրս կ՚ելլենք միայն վերջին պահուն :

Լսեցին հեռուէն հնչող շոգեկառքի մը սուլոցը :

— Անպայման Շաքոն է որ կը ժամանէ, մրմնջեց Նաթիւ :

Այսպիսի գործի մը համար, շատ չէր երեք հոգին :

×

Ոստիկանապետ Կոպալ Տաս քառասուն տարեկան մարդ մըն էր, երկայնահասակ, պայծառ դէմքով եւ տպաւորիչ աչքերով :

— Աւելի շուտ, աւելի արագ քշէ կառքը, խօսքը ուղղեց ան շարժավարին : Անպայման պէտք է որ ժամը ութին ժամանող շոգեկառքէն առաջ կայարան հասնիմ :

Սակայն, դժուար էր յառաջանալ : Փողոցները նեղ էին եւ խճողուած՝ մուրացկաններու եւ թշուառ մարդոց բազմութեամբ մը : Շրջուն վաճառորդները արդէն թափած էին փողոց : Ոստիկանապետին կառքը եթէ շարունակէր իր խօլարշաւ գնացքը, ամէն վայրկեան մարդ մը ջախջախելու վտանգը կար : Ստիպուած կը դանդաղեցնէին իրենց գնացքը ատեն ատեն :

Շատ ուշ լուր տուած էին ոստիկանապետին, ճիշդ վերջին պահուն : Իր ճակատին վրայ մտահոգութեան կնճիռ մըն էր ակօսուած : Ի՞նչպէս կարելի էր կանխամտածել այս տեսակ բան մը, այն ալ այդ տեսակ մարդու մը վրայ ...

Նոր Տելհիի մզկիթին առջեւ իրենց կառքը դարձեալ արգելքի հանդիպեցաւ, հոն հաւաքուած հաւատացեալներու խճողումին պատճառով :

— Շուտ, Մեծ Մոկոլներու պալատին շրջանը ընենք, ըսաւ ոստիկանապետը իր կառավարին, այս ժամուն այդ վայրը գրեթէ ամայի կրնայ ըլլալ :

Ժամը ութէն երեք վայրկեան պակաս հասան կայարան :

Ոստիկանապետին կառքին կը հետեւէին նաեւ երկու ուրիշ զինուորական կառքեր, որոնք շարուեցան կայարանին առջեւ :

Այդ կառքերէն դուրս թափող ոստիկանները ցրուեցան կայարանը շրջապատող զանազան ուղղութիւններով : Անոնք բոլորն ալ իրենց ընելիքին մասին տարացած էին նախապէս պէտք եղած հրահանգները :

Կոպալ Տաս մտահոգ էր : Յենած էր կիրկաթեայ ցանկապատին, շոգեկառքի ժամանումին սպասող բազմութեան մէջ :

Հեռուէն լսուեցաւ ժամանող շոգեկառքին սուլոցը ...

×

Երիտասարդ Շաքոն ջղային կերպով ձեռքին մէջ կը սեղմէր իր թաշկինակին մէջ պլորած կարծր առարկան :

Ժամերէ ի վեր կառաշարի բաժանեալ կին մէջ ոտքի էր մնացած : Յոգնած էր : Վերջապէս կը նշմարէր մայրաքաղաքի վեհապանծ տեսարանը, իր կարմրագոյն պարիսպներով եւ դէպի երկինք սլաքի սպիտակ մինարէներով :

Վերջապէ՛ս, կը հասնէր ...

(1 Շար.)

ցաւ 1800ին եւ Դանիէլ պատրիարքի օրով օծումը կատարուեցաւ Մարտ 26ին :
1832ին հիմնովին նորոգուեցաւ Պէզ – ճեան Յարութիւն ամիրայի քրոջ Մեր – կերեան Գէորգ աղայի կողակից Տիկին Համասփիւռի ծախքով :
Երդոյի Ս· Աստուածածնայ եկեղեցին· – Այս եկեղեցին ալ կը յիշուի ԺԸ· դա – րէն: 1855ին հիմնովին վերանորոգուեցաւ ան հանրային հանգանակութեամբ :
Արձանագրութիւն չունի այս եկեղե – ցին :
Խոզիւղի Ս· Ստեփանոս եկեղեցին ·— Խոզիւղի Հայերը նախ կը պատկանէին Գալթու թեմին: 1804ին Ս· Ստեփանոս եկեղեցին կառուցուած էր արդէն: 1831– ին նորը չհնուեցաւ :
Քասըմփաշայի Ս· Յակոբ Մծբնայ ե – կեղեցին·— Քասըմփաշայի մէջ մատուռ մը կառուցուեցաւ 1811ին եւ օծուեցաւ նոյն տարւոյն Սեպտեմբեր 29ին: Այս ե – կեղեցւոյն հողը գնած եւ նուիրած է Տանիկ Ամիրայ :
1854ին Մխոք Ամիրայ ձեռնարկած է հանգանակութեամբ կառուցանել զայն եւ հոգի հիմերը չհնելով կխսաւարտ թո – ղած է: Էջմիածնի Պաշը Նորատունկեան Յակոբ էֆ· ժողովուրդէն դրամ հանդա – նակելով եւ ինքն ալ նպաստելով չարու– նակած եւ ամբողջացուցած է եկեղեցւոյն շինութիւնը 1857ին :
Գէրիգիւղի Ս· վարդանանց եկեղեցին· – Արձանագրութիւն չունի: Հողը 1858– ին Ծէյթուլլահ անուն ասորիէ մը նուիր – ուելով եկեղեցին չհնուած է 1860 – 61– ին: Օծումն ալ կատարուեցաւ 1861 Ապ – րիլ 30ին:
Համազգային Անկելանոց Ս· Աստուա – ծածին·— Խոզիւղի եւ Բերայի բար – ձունքին վրայ կայսերական հրամանով կառուցուած Համազգային Անկելանոցին մէջ Հայոց եւ Յունաց յատուկ երկու ե – կեղեցիներ ալ չհնուած են: Հայոց եկե – ղեցին օծուեցաւ յանուն Ս· Աստուածած– նի 1898 Մայիս 17ին: Այս եկեղեցւոյն մէջ մնայուն կերպով կը պաշտօնավարէր հայ եկեղեցական մը :
Պէշիկթաշի Ս· Աստուածածնայ եկե – ղեցին·— Կը յիշուի ԺԸ· դարէն: Դարուն սկիզբը փայտէշէն չհնուած է եւ 1838ին քարուկիր կառուցուեցաւ Պալեան Կարա– պետ ամիրայի ձեռամբ :
Օրթագիւղի խնդրակատար Ս· Աստ – ուածածին եկեղեցին ·— Նախ կառուց – ուեցաւ յանուն Ս· Կիրակոսի, սակայն Յովհաննէս Կոլոտ 1726 – 27ին զարձեալ կառոյց զայն եւ օծումը տեղի ունեցաւ Կարապետ Կաթողիկոսի ներկայութեան, ինչպէս կը պատմեն այդ շրջանի տօմար– ները: Կարապետ պատրիարքի օրով այս եկեղեցին կը նորոգուի եւ օծումը փա – սաւոր հանդէսով տեղի կ'ունենայ 1824 Դեկտեմբեր 15ին: Եկեղեցւոյն գրան վը– րայ հետեւեալ տողը միայն գրուած է :
« Ես եմ դուռն կենաց , 1825»:

(2 Շար·)

Ս· ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

—o—

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, (Յառաջ)· — Ամեն· Սրբ· Պատրիարք Հօր հովանաւորու – թեամբ եւ Գեր· Տ· Նորայր Եպս·ի նա – խագահութեամբ, այս տարի ալ երուսա– ղէմի Սրբոց Թարգմանչաց վարժարանի երկսեռ երգչախումբը, ղեկավարու – թեամբ Պ· Սահակ Գալայճեանի (վար – ժարանի երաժշտութեան ուսուցիչ)ուսաւ իր տարեկան երգահանդէսը, 1963, Մա – յիս 23ին Յառաջդաւորաց վարժարանի սրահին մէջ, ի ներկայութեան ստուար բազմութեան մը :
Կարծէք պահանջք մը զարձած է այլ – եւս սոյն երգահանդէսը սպասիմահայ զա– ղութէն ներս, նկատելով որ երաժշտա – կան այլ ձեռնարկներ հազուադէպ են , եւ ժողովուրդը կը սպասէ արդէն, նչան մըն է թէ ան իրապէս յաջողութիւն զը – տած է, ինչպէս որ ըսաւ վարժարանի տեսուչը իր բացման խօսքին մէջ: Ար – քայական քայլերգէն եւ Հայրապետական Մաղթերգէն անմիջապէս ետք, որոնք երգուեցան երգչախումբին կողմէ զաշ – նակի ընկերակցութեամբ երկրորդական Բ· դասարանի աշակերտուհի Սիլվա Եր– կաթեանի կողմէ: Տեսուչ Հայր սուրբը չէշտեց որ երբեք յատկնութիւնը չունէր արուեստի կատարելագործուած ձեռնարկ մը մատուցանելու ներկաներուն, այլ ի – րողութիւնն այն էր որ տարուէ տարի այս բեմէն ներկայացուածը տեսակ մը հանրային քննութիւն էր ամբողջ տար – ուան ընթացքին վարժարանի երաժըշ – տական դասընթացքին եւ երաժշտութեան ճաշակ մը աշակերտներուն: Հետեւաբար, ան վերջացուց իր խօսքը ըսելով որ սոյն երգահանդէսը տեսակ մը պատրուակ էր վարժարանի աշակերտներու թաքուն ձիր– քերը երեւան բերելու :
Յայտագրի առաջին մասը վերջացած ըլլալով, Բ· մասը կատարուեցաւ, որ կը բաղկանար եկեղեցական երգերէ, Կոմի – տաս վրդ·ի , Եկմալեանի եւ Շ· Պէր – պէրեանի դաշնաւորումներով: Պէտք է խոստովանիլ որ եկեղեցական երգերը , կարելի էր աւելի ներդաշնակութեամբ երգել , ինչպէս օրինակ Այս խորհուրդ լցաւը, սակայն էջմիածինն ի Հօրէն ան– թերի էր ,
Հանդիսականները անհամբեր կը սպա – սէին ամենահետաքրքրական եւ ժողո – վրդային մասին յայտագրին — ժողովր– դային երգեր եւ նուագներ : Այստեղ էր որ երգողներու թաքուն ձիրքերը երե – ւան եկան : Ղեկավարի առաջնորդու – թեամբ երգչախումբը յաջողութեամբ երգեց հետեւեալ երգերը — «Երեւան» (կարօ Զաքարեանի), «Երեւան» (Կ· Յա– րութիւնեանի), ««Ուշ , վուշ» (Գ· Սիւ– նիի) եւ մանաւանդ յայտագրի դլուխ – գործը «Հոպինա»ն (Թ· Ալթունեանի) ,

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

—o—

Վ· ԹԷՔԷԵԱՆԻ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Սիլվա Կապուտիկեանի միջոցաւ Հա – յաստանի Գրականութեան եւ Արուեստի Թանգարանին յանձնուած է Վահան Թէ – քէեանի ծոցատետրը, ուր կան բանաս – տեղծին չատ մը գործերուն ուրուագծե – րը: Ի մօտոյ Հայաստան պիտի ուղար – կուին նաեւ կարգ մը ձեռագիրներ, միչտ Վ· Թէքէեանի գրչին պատկանող :

ՔԻՒՐՏ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ

Հայաստանի քիւրտ գրագէտները լ – րենց ժողովը գումարած են վերջերս , ո– րու ընթացքին քննութեան առած են քիւրտ գրականութեան արձանագրած յաջողու – թիւնները եւ ձախողութիւնները: Եղած են բազմաթիւ առաջարկներ, որոնք խիստ անհրաժեշտ են քրտական արդի գրակա – նութեան զարգացման համար :

ԱՇԽԱՏՈՂ ՁԵՌԵՐՈՒ ՊԱԿԱՍ

Որմնադիրներու պակասը զգալի կը դառնայ հետզհետէ: Մինչ երկիրը նոր – կայիս պէտք ունի հինգ հազար որակեալ որմնադիրներու, չինարարական արհես– տանոց – գպրոցներէն այս տարի հինգ հարիւր բանուորներ միայն չրջանաւարտ պիտի ելլեն, դիտել կուտայ Ս· Մինքա – յէլեան, նախագահը «պրոֆեսիոնել–տեխ– նիկական» կրթութեան պետական կոմի – տէին :

ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

Մայիս 25ին, Երեւանի մարզադաշտին մէջ չատ տպաւորիչ ձեւով բացումը կա – տարուած է Հայաստանի եօթներորդ ո – ղիմպիականին :

ԳԱՌՆԻԻ ԽՃԱՆԿԱՐԸ

Այս խճանկարը յայտնաբերուած է Գառնիի ամրոցին մէջ, 1953ի պեղումնե– րու ընթացքին: Կը կազմէ դղեակային – պալատական չէնքերու խումբին մէջ մա– նող բաղնիքի հանդերձարան – հանդստա– րանին յատակը, չափերն են՝ 2,92×2,90 մեթր, զրեթէ լաւ վիճակի մէջ կը գըտ– նուի: Քանի մը տեղեր վնասուած են :
Շինուած է նոյն վայրին մէջ, Աղատ

որ ներկաներուն բուռն եւ անվերջանա– լի ծափերուն ներքեւ կրկնուեցաւ :
Նախագահ Պատրիարք Հօր փակման խօսքէն յետոյ, պահպանիչով եւ Հայր Մերով փակուեցաւ երկու ժամ տեւող այս երգահանդէսը:

ԹՂԹԱԿԻՑ

դեմ յատակէն ընտրուած գոյնզգոյն քարերէն, որոնք յատուկ ձեւով կտրըը – տած, հատիկներու վերածած եւ հուսկ ուրեմն չարած են կրաչաղախի վրայ (մէկ քառակուսի մեթրին վրայ 35 – 40·000 հատիկ), ստեղծելով ցայտուն, դունա – զեղ պատկեր մը :
Ծովի կանաչաւուն մակերեսը պատկե – րացնող փոնին վրայ պատկերուած է հա– րուստ բովանդակութեամբ բարդ յօրին– ուածք մը՝ կապուած յունական ծովային առասպելութեան հետ :
Խճանկարի կեդրոնին, դունաւեղ քա – ռանկիւնի չրջանակին մէջ, յատակ ներ – կայացուած են Ովկիանոս չաստուածը եւ Ծով չաստուածուհին, առաջինը թաւա – ղեր եւ եղջիւրաւոր ծերունիի մը, իսկ երկրորդը զեղաչեայ կնոջ տեսքով, որու գլխուն ալ եւ ձախ կողմերուն վրայ կը տարածուին խեցդեհների չօշափուկներ : Կեդրոնի չրջանակին չորս կողմը կարծես ժողովի նստած են առասպելական արա – րած իխթիոկենտաւուրները (մարդ , ձի , ձուկ), նիրիպտները (ծովային դուշակ ծերուկ Նէրէոսի զեղանի դուստրերը), ո– րոնք բամած են իրենց մազուին իխթիո – կենտաւուրներու կռնակներուն վրայ , աստուածութիւններ, որոնց չարքին կը տեսնենք սիրոյ չաստուած Էրոսը, սիրա– յին պերճախօսութեան չաստուածուհի Պիթոն եւ ցանկութեան կամ կիրքի չաստուած Պոթոսը :
Խճանկարին վրայ նկարուած են նաեւ ձուկեր, ձկնորսներ, տելփին եւայլն: Գոյներուն համադրութիւնը հարուստ է, անցումները մեղմ եւ ներդաշնակ, խճա – նկարին բովանդակութիւնը յունական ծովային առասպելաբանութենէն առնը – ւած է: Ովկիանոսը բոլոր չաստուած – ներու, ծովերու, գետերու, անուշահամ ջուրերու հայրն է, իսկ Ծովը ամէնուն մայրը, եւ անոնք չրջապատուած են ա – մուսնական զոյգերով, զուարճութեամբ , սիրոյ չաստուածներով :
Այսպէսով խճանկարը կ'արտայայտէ կեանքին ծնունդը ծովուն մէջ, կեանքին վայելքը եւ յարատեւութիւնը սիրոյ եւ ամուսնական կապերուն միջոցաւ: Խճա – նկարին այս կենսախինդ բովանդակու – թիւնը ներդաշնակ է պատկերներուն բաց լուսաւոր գոյներուն զերակչռութեան հետ :
Գառնիի խճանկարը առ այժմ Հայաս – տանի ամէնէն հին խճանկարն է, որ չին– ուած է Գ· դարու երկրորդ կիսուն, սա – կայն ան կը կրէ հեթանոսական հին չըր– ջանի խճանկարչութեան արուեստի ան – կումի որոշ գիծերը եւ կը վկայէ, որ Հա– յաստանի մէջ այդ օրերուն խճանկարի արուեստը գտնուած է բարձր մակարդա– կի մը վրայ :
Գառնիի խճանկարը հին Հայաստանի մէջ զարգացած այսպէս կոչուած հելլե – նական արուեստի մէկ չատ յատկանչա – կան եւ զեղեցիկ նմոյշն է :

ԾԱՌԱՋԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (144)

ԵՐԿՏՐՁԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

—o—

Հինգ վայրկեան եաքը ներս մտաւ Պել– էթոյ Լիաշօր դեսպանը իրեն հետ ունե – նալով առաջին Թարգմանը : Նախագահին հրամանով ներս բերուե – ցաւ Ժօրիս :
— Եւ հարցաքննութիւնը սկսաւ :
— Ինչպէս կը կոչուիք, պարոն :
— Խոստովդ Ժօրիս, պատասխանեց Պէթիացին :
Դեսպանատան առաջին Թարգմանը յա– ջորդաբար կը Թարգմանէր հարցաքննու – թիւնը, որ Թուրքերէն տեղի կ'ունենար, Ժօրիսը բաւական վարժ ըլլալով այս լեզուին :
— Ի՞նչպէս կը կոչուի ձեր հայրը :
— Ժէրօ :
— Ո՞ւր ծնած էք :
— Անվէրս :
— Ե՞րբ :
— 1876ին:
— Ո՞ւր առած էք ձեր ուսումը, հար – ցուց նախագահը :
— Մննդավայրիս մէջնակարդ դպրոցը յաճախած եմ մինչեւ 13 տարեկան :
— Ցետոյ ուրիշ դպրոց չյաճախեցի՞ք , հարցուց նախագահը :
— Ոչ, չյաճախեցի, պատասխանեց Ժօ– րիս , զործ մը փնտռեցի :
— Գտա՞ր ...
— Այո :
— Ո՞ւր :
— Շոգենաւային փոխադրութեանց տուն մը, ուր հինգ տարի մնացի, պա – տասխանեց Ժօրիս :
— Ցետո՞յ :
— Օպէլիի տունը մտայ :
— Կարդով պատմեցէք ձեր կեանքի դրուագները, պարոն, յարեց նախագա – հը:
— Օպէլիին քովէն ելայ, չարունակեց Ժօրիս , եւ մտայ ուրիշ վաճառատուն մը:
— Ցետո՞յ :
— Ցաջորդաբար աշխատեցայ , չարու – նակեց Ժօրիս , հոլանտական գրասենա – ռատունը , եւ յետոյ ուրիշ չոգենաւային փոխադրութեանց ընկերութեան մը քով:
— Ե՞րբ եկած էք Պոլիս, հարցուց նա– խագահը :
— Այս վերջին ընկերութեան քովէն ե – լայ , չարունակեց Ժօրիս , եւ Պ· Ռոնէ– լիւէի յանձնարարականով Պոլիս եկայ , մտնելու համար չոգենաւային ընկերու – թեան մը Գործակալութեան մէջ :
— Ո՞ր ընկերութեան :
Տօյչէ Լլօյտ Լիմիթէտ պատասխանեց Ժօրիս :
— Ո՞րքան ժամանակ մնացիք այդ ըն– կերութեան մէջ, պարոն :
— Մէկ տարի միայն, պատասխանեց Ժօրիս :
— Ցետոյ ո՞ւր մտաք :
— Սինկըրի ընկերութեան դրասենեա – կը :
— Ի՞նչ հանդամանքով :
— Պաշտօնեայ :
— Ե՞րբ ամուսնացաք, հարցուց նա – խագահը :
— Այդ տարին :
— Ո՞ւր :
— Պոլիս :
— Որո՞ւ հետ :
— Անվերսցի աղջկան մը հետ :
— Ի՞նչպէս կը կոչուի :
— Անա Նէլլէնա :
— Աբհե՞ստը :
— Կարուհի է :
— Լաւ, լաւ, չարունակեց նախագահը, ի՞նչ պարագաներու տակ ծանօթացաք Րիփսի :
— Լիփա Րի՞փս ...
— Այո, Լիփա Րիփս, չարունակեց նախագահը·
Ժօրիս կը վարանէր, առաջին Թարգ – մանը, դեսպանին կողմէն ստիպեց Ժօ – րիսին ամէն բան խոստովանելու :
— Պարոն Ժօրիս, ըսաւ Թարգմանը , բան մը մի պահէք, պատմեցէք վեմա – չուք նախագահ փաչային·
Եւ Ժօրիս սկսաւ պատմել :
« 1904ին, Երբ, Աքարճա փողոցը, Հիք– մէթ պէյի տան մէջ յարկաբաժին մը կը բնակէր, կինս ընդունեցաւ այցելութիւ– նը Տիկին Լիփա Րիփսի մը, որ կուգար իրեն համար հագուստ մը ապսպրելու : Այս կնոջ կ'ընկերանար աղջիկ մը, որ ինքզինք ռուս կը ներկայացնէր եւ զեր – մաներէն ալ կը խօսէր : Տիկին Րիփս չատ գոհ մնացած էր կարուած հագուստէն եւ արդուզարդէն, վերատին եկաւ կնոջս քով, այցելութիւնները յաջորդեցին իրա– րու եւ բարեկամութիւն մը հաստատուե– ցաւ իրենց միջեւ ...»:
— Պարոն Ժօրիս, ընդմիջեց նախագա– հը, ձեր կնոջ ու տիկին Լիփա Րիփսի մի– ջեւ հաստատուած բարեկամութիւնը պատմեցէք , հիմա կը փափաքինք լսել ձեր ու Լիփա Րիփսի յարաբերութիւննե – րը, դուք ի՞նչպէս բարեկամացաք անոր հետ :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար·)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Սարսէլ – Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէն 90 ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան ՀԱՅԿ ՍԷՐԷՆԿԻԻԼԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ:

(Ստանալ «Յառաջ»էն):

× *Նոյն առթիւ Մանուկ Քաջանեան՝ 10 ֆրանք:*

ՆՈՒԷՐ

Շաւիլէն Այրի Տիկին Փայլուն Պէրպէրեան, ողբ. Կղեմէս Օհանեանի յիշատակին, փոխան ծաղկեպսակի քսան ֆր. կը նուիրէ Կապ. Խաչի Օդափ. կայանին:

(Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՍԷՆ ՄԱՌԹԷՆ Տ'ԷՌԷՍ (Կրընոպլը) Մարկոսեան Միսաք, Արամ զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները՝ իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ծաղկեպսակով, հեռագրով, նամակով եւ անձամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր եւ ազգականին ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ ՍԻՐԱՆՈՒՇԻ (52 տարեկան, ծնեալ Յակոբեան) կսկծալի մահուան առթիւ:

×

Լիոնի Եկեղ. Յանձնախումբը Լոնտոնէն շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները, առաջնորդ Պսակ Եպս. Թումայեանի միջոցաւ.— Տէր եւ Տիկին Ա. Գույումճեան, Տէր եւ Տիկին Ղ. Նշանեան 25ական սթերլին, Տիկին Ա. Պաղիլ տասը սթերլին, Տէր եւ Տիկին Փ. Վանցեան, տասը սթերլին տասը շիլին, Տէր եւ Տիկին Վ. Աշճեան, քսան սթերլին, Տէր եւ Տիկին Քաջարեան հինգ սթերլին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՎԱԼԱՆՍԷՆ Յ. Կօշկակարեան շնորհակալութիւն կը յայտնէ Հ. Յ. Դաշնակցութեան. Կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղին, Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդ Գեր. Պապեանի, Հայ Ազգային Միութեան, Ֆրանսական Կոյրերու Միութեան եւ բոլոր անոնց որոնք իրեն 'այցելեցին (Տունը կամ բուժարանը) ինքնաշարժի արկածին առթիւ եւ քսանական ֆրանք կը նուիրէ վերոյիշեալ կազմակերպութեանց:

×

Պ. Սահակ Պասմաճեան, զաւակներն ու ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, դրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց կնոջ, մօր եւ ազգականին ՎԱՐՍԵՆԻԿ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ:

×

ԼԻՈՆ.— Պ. Ոսկիան Նալպանտեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նշան Քորզօշեան, Տէր եւ Տիկին Մինաս Ֆրանկիեան, իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով կամ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ մօր՝ Տիկին Խաթուն Նալպանտեանի (ծնեալ Ճառայեան), դառնակսկիծ մահուան առթիւ (28 Մայիս, 1963):

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Culottiers grandes-mesures — Travail assuré.

RENOMA
22, Rue Notre-Dame de Nazareth
PARIS

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԷՆՆԱ - ՍԱԼԶՑՊՈՒՐԿ

Մեկնում՝ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Շաբաթ 10 Օգոստոս:
(Ժընեւ–Ցիւրիխ–Միւնիխ ճամբով)
Վերադարձ՝ ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Ուրբաթ 23 Օգոստոս *(Վենետիկ – Ճենովա – Վենթիմիլիա ճամբով)*

Գինն է անձ գլուխ՝ 500 *ֆրանք:*

Դիմել՝

FERDI ABADJIAN Tél.: 489357
RAOUL ABADJIAN » 339035
STUDIO GREGOIRE » 623477

Օր. ԱՆԱՀԻՏ Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ
ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ
Ամուսնացեալք
Կնքահայրութեամբ ԲԱԲԳԷՆ ՍԱՍՈՒՆԻԻ

Մայիս 11, 1963 *Լոս Անճելըս*

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր:

Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլէն Այրի Տիկին Լիւսի Օհանեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Օհանեան, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Ագպատեան եւ իրենց ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք իրենց ամուսնոյն եւ հօր Կղեմէս Օհանեանի ցաւալի մահուան առթիւ, անձամբ, ցաւակցական նամակներով եւ հեռագիրներով, ծաղկեպսակով եւ փոխան ծաղկեպսակի բարենպատակ նուիրատուութիւններով մասնակից եղան իրենց սուգին եւ յարգեցին ողբացեալ սիրելիին յիշատակը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողուհիներ կը փնտռէ: Թեկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ. վարչութեանս (17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ 9), իրենց դրաւոր նամակին կցելով ամփոփ կենսակրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ աղջկան մը սրտամորմոք պատմութիւնը շատերուն ծանօթ է: Հրդեհի մը միջոցին այրուցքներ ունենալով իր աշխատելու կարողութիւնը ներկայիս ամբողջովին կորսնցուցած է: Մենք առաջին օրէն հետաքրքրուեցանք իրմով, որոշ օժանդակութիւններ ըրինք: Կոչ կ'ընենք հասարակութեան որ իր մասնակցութիւնը բերէ այս օգնութեան նուիրական գործին: Դրամական առաքումները կարելի է ընել չէքով, մանտա քառթով եւ կամ մեր չէք բօսթալի հետեւեալ թիւով:

CROIX ROUGE ARMENIENNE
15, Rue Jean Goujon — PARIS (8e)
C. C. P. PARIS 1717-56
ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ. ՄԱՐՄԻՆ
(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

Hautes... LOURDES ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone: 150

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս Յունիսին, ... 19 ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս Սեպտեմբերին... 21 ֆր.
ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Մատենաշար — ՅԱՌԱՋ — Կեդրոնավայր ԳԻՆ
Ֆրանսա՝ 15 Ֆր.
— Առաւել առաքումի ծախքը —

« ՅԱՌԱՋ »

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Կապիյոնի սրճարանին դեղատեսիլ պարտէզին մէջ:

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ միջմասնաճիւղային խնջոյքը Յունիս 15, Շաբաթ գիշեր:

×

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը՝ Յունիս 30ին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Բլովտիվէն (Պուլկարիա) Տիկին Գոհար Մարտիկեան կը փնտռէ Պետրոս, Հերիքնազ եւ Արմենուհի Արապաճեան, որոնք 1924էն ի վեր հաստատուած են Փարիզ: Կը կարծուի թէ Անիէռ բնակող ինքնաշարժի վարիչ Պ. Իպոյեան կը ճանչնայ զանոնք: Յիշեալներէն որեւէ լուր ունեցողներ հաճին իմացնել Տիկին Մարտիկեանի, 22 Բաթրիարք Աֆթիմի փողոց, Բլովտիվ, Պուլկարիա:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

Փարիզի եւ շրջաններու Կրօն. Ընկերակցութեան, Հինգշաբթի օրուան հետեւեալ դպրոցներու տարեվերջի հանդէսները, հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Ա.— Ժանթիյի, Պիսէթրի, Փորթ տ'Օթալիի շրջանի դպրոցի հանդէսը՝ կազմակերպուած Կրթ. Մարմնոյ կողմէ, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 15, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30ին, Գոմպաթաններու սրահին մէջ, 17 Բիւ Բէյմոն լը Ֆէվրը, Ժանթիյի, կը նախագահէ Ներսեհ վրդ. Բապունեան: Երգ, արտասանութիւն, ընթերցանութիւն աշակերտներու կողմէ եւ հաճելի անակնկալներ:

Ուսուցիչ Պ. Սարգիս Քաջանի ղեկավարութեամբ:

Մուտք 2 ֆրանք:

Բ.— Պանեէօ – Քաշանի տարեվերջի դպրոցական հանդէսը, Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 15ին, Ֆրանս. աղջկանց վարժարանի սրահին մէջ, 19 Բիւ տ'Արքէօյ, Պանեէօ: Կը նախագահէ Պ. Լեւոն Տօնիկեան: Երգ, արտասանութիւն, կենդանի պատկեր, հայկ. պարեր, պիտի ներկայացուի կատակերգութիւն մը Լեւոնիկը, եւ Գարնան հրաւէրը, պարազառն փիէս մը, ուսուցչուհի Տիկին Պալըգճեանի ղեկավարութեամբ:

Մուտք 3 ֆրանք:

Հազ. Միջոց.— Փորթ տ'Օրլէանէն առնել 197 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Մարսէլ Պօնի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ ողբացեալ Սեդրակ Գէորգեանի յուղարկաւորութեան առիթով փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Նշան Դարբինեան 10, (10 ֆրանք ալ Պօմոնի Կ. Խաչին), Թորոս Քիւփէլեան 10, Յակոբ Շահինեան քսան, Խաչատուր Ազարեան քսան: Պօմոնի Կ. Խաչին՝ Կիրակոս Ղազարեան քսան (քսան ալ Պուլ Օտտոյի եկեղեցիին), Քեահեան եղբ. 20 (Աւանդ դումարները ստանալ եկեղեցիի քարտուղարութենէն):

× *Հայաստանի Լենինական քաղաքը ապրող Գայեանէ Գրիգորեանի Մարսէլ գտնուող որդին՝ Գէորգ Աղասի Գրիգորեան կը հրաւիրուի դիմել եկեղեցի, տեղեկանալու համար կարեւոր լուրի մը:*

ԼՈՅՍԸ ԳՈՅՆ Է.... ԳՈՅՆԸ ԼՈՅՍ Է
ՁԵՐ ՏԱՆԸ ԼՈՅՍ ՏՈՒԷ'Ք.... ԹՈՄԼԱՔԻ ԳՈՅՆ ՏՈՒԷ'Ք

Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի
Եթէ ներսը եւ դուրսը

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ – ԶԱՐԴԱՐԷՔ – ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՄԼԱՔ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro: Halles et Chatelet

136, RUE DES BOURGUIGNONS — ASNIERES - BOIS COLOMBES (Seine)
Tél: GRE. 09-47

11, BD. DE LA REPUBLIQUE — LA GARENNE (Seine)
Tél.: STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ամէնէն արդիական, նուրբ եւ ընտիր ճաշակով պատրաստուած՝ առաջնակարգ ներկեր: Բնական եւ արուեստական բազմերանգ գոյներու մեծ ընտրութիւն: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի դեղեցիկ թուղթերու ճոխ ընտրութիւն: Գետնի համար՝ ամէն տեսակ — լինոլէոմ եւ փլասթիք — ծածկոցներ.—

TAPIFLEX — TAPISOM — CARPETTE

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը:

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը, որու շնորհիւ կրնայ 10–30 առ հարիւր զեղջ ունենալ:

ՄԱՍՆԱՃԻԻՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLONS - SOUS-BOIS (Seine)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒՆԻՍ

MARDI 11 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9627 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9627

ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

«ԵՐԲ ՊԷՏՔ Է ԽԱՐԱԶԱՆԵԼ, ԽԱՐԱԶԱՆՈՒՄ ԵՆՔ»

Կարդացէք ու ճաշակեցէք: Ստորեւ կատարուած արտատպումը մաս կը կազմէ Սովետական Հայաստան օրաթերթի մէջ (Մայիս 31) լոյս տեսած անստորագիր յօդուածի մը, որու խորագիրն է «Մարտականութիւն եւ Նպատակասլացութիւն Գաղափարական Աշխատանքում»: Խորհրդահայ մամուլի անստորագիր գրութիւններու հեղինակները ծանօթ են: Այդ յօդուածները ամէնէն «ստորագրուածներն են».—

×

... Հայաստանի կոմպարտիայի (համայնավար կուսակցութեան) Կենտկոմի (կեդրոնական կոմիտէի) նախագահութիւնը խստօրէն նշաւակեց այն առանձին պատմաբաններին եւ գրականագէտներին, որոնք անհատի պաշտամունքը քննադատելու անուան տակ փորձում են նսեմացնել սոցիալիզմի (ընկերվարութեան) եւ կոմունիզմի (համայնավարութեան) կառուցման ասպարէզում պարտիայի (կուսակցութեան) եւ ժողովրդի ձեռք բերած նուաճումների նշանակութիւնը:

Իմպերիալիստական ռէակցիան (աշխարհակալական յետադիմութիւնը) եւ նրան ծառայագրուած դաշնակներն արտասահմանում թշնամական պրոպագանդա (քարոզութիւն) են մղում Սովետական Միութեան դէմ, Սովետական Հայաստանի դէմ, ձգտելով սեպ խրել հայ եւ ռուս ժողովուրդների, հայ եւ ՍՍՌՄ (Խորհրդային) միւս ժողովուրդների բարեկամութեան մէջ: Դա Դաշնակներին չի յաջողուել եւ երբեք էլ չի յաջողուի: Գնալով է՛լ աւելի է ամրապնդւում հայ եւ ռուս ժողովուրդների, մեր երկրի բոլոր ժողովուրդների լենինեան անխախտ բարեկամութիւնը, որը մեր օրերում վերածուել է ժողովուրդների իսկական եղբայրութեան:

Դաշնակները ոչ մի առիթ բաց չեն թողնում սովետական կարգը վարկաբեկելու համար: Ամէն անգամ, երբ անհրաժեշտ է լինում բացայայտել մեր կեանքում եղած առանձին թերութիւններն ու սխալները, դաշնակները թխում են իրենց հերթական զրպարտութիւնը:

Յայտնի է, որ ստեղծագործական աշխատողների ռեսպուբլիկական (հանրապետութեան) խորհրդակցութիւնում գործարար եւ օգտակար խօսակցութիւն տեղի ունեցաւ սովետահայ գրականութեան ու արուեստի ներկայ վիճակի մասին: Այնտեղ արդարացիօրէն քննադատուեցին մեր առանձին գրողների մի շարք գործեր, եւ դրանում տարօրինակ ոչինչ չկայ: Մենք միշտ էլ համարձակօրէն ասում ենք մեր թերութիւնների մասին, եւ դրանում է մեր ուժը: Մենք գիտենք ասել ե՛ւ լաւը, ե՛ւ վատը: Երբ պէտք է դրուատել, դրուատում ենք, երբ պէտք է խարազանել, խարազանում ենք: Այս նշանաբանով էլ անցաւ մեր խորհրդակցութիւնը:

Սակայն, Դաշնակցական թերթուկներն արտասահմանում վայնասուն բարձրացրին այդ խորհրդակցութեան շուրջը, փորձելով խեղաթիւրել իրական փաստերը, դրանք մեկնաբանելով իւրովի, դեմագոգիկ (ամբոխավարական) նպատակներով, ինչպէս իրենց է ձեռնտու: Դա ամենեւին էլ անսպասելի չէր մեզ համար: Դաշնակների անզուսպ կատաղութիւնը մեր նկատմամբ նորութիւն չէ:

Մեր խնդիրն է այսուհետեւ եւս մեր-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

ՏՈՔԹ. ՈՒԱՐՏ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ

Բրիտանական աւանդական պաղարիւնով, Մաքմիլըն կոլֆ կը խաղար Կիրակի օր, մինչ ամբողջ երկիրը եւ կիրակնօրեայ մամուլը որ կարեւոր դեր կը խաղայ, իրար անցած էին նախկին նախարար Փրոֆումոյի ստեղծած գայթակղութեան պատճառաւ: Անգլիական «Տոլչէ վիթա» մը մէջտեղ ելած է որ կոչուած է մեծ ազմուկ հանելու ազգային եւ միջազգային դետնի վրայ:

Առջի օր ձերբակալուեցաւ Տոքթ. Ուարտի որ միջնորդի դեր կատարած է Քրիսթին Քիլըրի եւ անոր «յաճախորդներուն» միջեւ: Այդ «յաճախորդներուն» մէջ էին նախարար Փրոֆումօ եւ խորհրդային դեսպանատան զինուորական կցորդը: Ներկայիս Տոքթ. Ուարտ ամբաստանուած է կաւատութեան (փրոքսենեթիզմ) համար եւ հարցաքննութեան պիտի ենթարկուէր երկուշաբթի առաւօտ:

Նոյն օրը անգլիական ժողովրդական Նիուզ օֆ տը Ուորլտ թերթը սկսած է հրատարակել Քրեսթին Քիլըրի յուշերը:

Բայց բուն կռիւը պիտի սկսի Յունիս 17ին երբ ընդդիմութիւնը հարցը սկսիծեծել երեսփոխանական ժողովին առջեւ: Այդ օրը ճակատագրական պիտի ըլլայ Մաքմիլընի դահլիճին համար: Արդարեւ հարցը հետեւեալն է.— Կամ Մաքմիլըն տեղեակ էր թէ ինչ վտանգներ կրնայ ծագիլ պատերազմական իր նախարարին «չփումներէն» կամ չէր գիտեր եւ այդ պարագային պէտք է ընդունի որ հրահանգ չէ տուած որ քննութիւն բացուի հակառակ այդքան զրոյցներու:

Միւս կողմէ աշխատաւորական պարագլուխ՝ Ուիլսըն Մոսկուա մեկնելէն առաջ բացառիկ պատիւներով ընդունուեցաւ նաեւ Ուոշինկթընի մէջ, պատիւներ որոնք կ՝ըլլան ապագայ վարչապետի մը համար: Ուիլսըն յայտարարած էր արդէն թէ հարցին ամէնէն մտահոգիչ պարագան երկրին ապահովութիւնը վտանգող հարցն է:

Ամէն պարագայի մէջ կը թուի թէ «փըտած բան մը կայ բրիտանական կայսրութեան մէջ»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ մամուլը կը թելադրէ նախագահ Քենըտիի որ ջնջէ Եւրոպա կատարելիք իր այցելութիւնը: «Ճամբորդութիւն մըն է անծանօթին մէջ, կ՝ըսեն բոլորը, ոչ Իտալիոյ, ոչ Վատիկանի ոչ իսկ Գերմանիոյ մէջ, Քենըտի վաւերական խօսակիցները կրնայ ունենալ:

ԻՍՐԱՅԷԼ յուշագիր մը յանձնեց Խորհ. Միութեան ի պատասխան խորհրդային յուշագրին որ կը թելադրէր ապահիւլէացած շրջագօտի մը Միջերկրականի մէջ: Իր պատասխանին մէջ իսրայէլեան կառավարութիւնը կը յայտնէ թէ համաձայն է, բայց Խորհ. Միութիւն ալ պէտք չէ գինէ Արաբները:

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ապահովութեան խորհուրդի նիստ կ՝ուզէ խօսելու համար Եմէն ՄԱԿի դէտեր զրկելու մասին: Կը թուի թէՄոսկուա կ՝ուզէ նուաստացուցիչ դիրք ստեղծել ընդհ. քարտուղար Ու. Թանի համար: Միւս կողմէ Եմէնի նախագահը՝ մառեշալ Սալլալ Դամասկոս գացած է:

ՔՐՏԱԿԱՆ պատուիրակութեան պետը՝ Ճալալ Թալապանի որու պաշտօնն էր բանակցիլ իրաքեան կառավարութեան հետ Պէյրութէն Վիէննա անցած է ուրկէ Փարիզ կուգայ 5 – 6 օրուան այցելութեան մը համար:

ՎԱՏԻԿԱՆԷՆ կը հաղորդեն որ կարդինալներ Մոնթինի եւ Լեռքարօ ճշդած են իրենց դիրքը: Իրենց յայտարարութիւնները տեսակ մը «թեկնածութիւն» կը նրկատուին: Ծանօթ է որ Մոնթինի իր ձախ հակումներով, տրամադիր է շարունակելու Յովհաննէս ԻԳ.ի գործը: Կարդինալ Լեռքարօ, որ Պոլոնեի արքեպիսկոպոսն է, միջին ճամբու կողմնակից է:

ՄԵՔՔԷԻ ձայնասփիւռը կ՝ամբաստանէ եգիպտական օդային ուժը որ ռմբակոծած է սէուտական քաղաքներ:

ԱՆԳԱՐԱՅԻ մէջ բացուած է Մայիս 21ի պետական հարուածին պատասխանատուներու դատը: «Վստահութիւն ունի՞ք ձեր դատաւորներուն վրայ» հարցումին «այո», պատասխանած են: Գլխաւոր ամբաստանեալը Գնդ. Այտէմիրն է:

ԱՐԱԲ Մ. Հանրապետութեան փոխնախագահը՝ մառեշալ Ամէռ Մոսկուա հասած է խորհրդային կառավարութեան հրաւէրին վրայ: Ընդունուած է Խրուշչեւի կողմէ:

ՀԵՐՈՅԻ նահանգին մէջ համայնավար մը երեսփոխան ընտրուեցաւ շնորհիւ ընկերվարական եւ արմատական ձայներուն որոնք միացած էին ԻԻ ԷՆ ԷՌի թեկնածուին դէմ:

կացնել դաշնակների՝ հայ ժողովրդի այդ ոխերիմ թշնամիների ազդագաւ քաղաքականութիւնը եւ բոլոր մեքենայութիւնները:

Մենք պէտք է վճռականօրէն հանդէս դանք ընդդէմ թշնամական գաղափարախօսութիւնների, ընդդէմ ապոլիտիկութեան (ապաքաղաքականութեան) եւ գաղափարազրկութեան, աբստրակցիոնիզմի (վերացականութեան) եւ ֆորմալիզմի (ձեւապաշտութեան), ընդդէմ բուրժուական նացիոնալիմի (քաղքենի ազգայնականութեան). լինենք անհաշտ դէպի ամէն տեսակի գաղափարական կոմպրոմիսների, միշտ յիշենք, որ գաղափարախօսութեան բնագաւառում չի կարող լինել խաղաղ գոյակցութիւն»:

Երբ խորհրդահայ անծանօթ յօդուածագիրը կ՝ըսէ թէ իրենք «միշտ համարձակօրէն ասում են իրենց թերութիւնների մասին եւ դրանում է իրենց ուժը», երբ կ՝ըսեն թէ իրենք գիտեն «ասել ե՛ւ լաւը եւ վատը, երբ պէտք է դրուատել, դրուատում ենք, երբ պէտք է խարազանել խարազանում ենք», ապա կրնա՞նք գիտնալ թէ ինչու այդ տարրական իրաւունքը կը զլանայ «իմպերիալիստական ռէակցիային»: Եւ մենք որ պարտաւոր չենք «լենինաբար» մօտենալու հայրենիքի գրական եւ բանաստեղծական ստեղծագործութեանց «մէշտ էլ համարձակօրէն ասում ենք մեր հայրենիքի թերութիւնների մասին եւ դրանում է մեր ուժը: Մենք գիտենք ասել եւ լաւը եւ վատը: Երբ պէտք է դրուատել, դրուատում ենք, երբ պէտք է խարազանել խարազանում ենք, խարազանում ենք»: Ի վերջոյ ոչ հայրենիքի ոչ ալ անոր մշակոյթը «կոնպարտիայի կենդկոմի» մենաշնորհն են: Եւ մենք որ պարտաւոր չենք«լենինաբար» դիտելու, «դրուատում ենք» Շիրազը երբ կը գրէ.

« Երիտասարդ Հայութիւն,
Դու ես յոյս մեր միակ, չըհարսանաք
օտարին,
տուն չբերէք օտար կին ...»:

Եւ հոս, դուք «խարազանում էք»: Իսկ երբ դուք «դրուատում էք» Յակոբեանի «պոեզիան որպէս մասսաների ռեւոլիուցիոն դաստիարակութեան զէնք», մենք էլ «խարազանում ենք» (Երեւանի ակտիւի ժողով, Մարտ 29, տես Յառաջ, Ապրիլ 19 – 28):

Հոս է տարբերութիւնը: Կը մնայ հարցը՝ որո՞ւ ակնոցը իրաւ Հայու ակնոց է:

ԹԷՈԴԻԿԻ ԱՃԻՒՆՆԵՐԸ

Յառաջի Յունիս 1ի թիւը, նուիրուած Թէոդիկի յիշատակին, գնահատանքի եւ հետաքրքրութեան առարկայ դարձաւ ամէնուն կողմէ:

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը դիմեց՝ մեզի, յայտնելով թէ Միութիւնը տրամադիր է անմիջապէս մտաւորականներու դամբարանը փոխադրելու Թէոդիկի աճիւնները:

Մենք ալ մեր կարգին, թէեւ առանց մեծ յոյսի, փութացինք Փանթենի գերեզմանատունը տեղեկանալու համար թէ Թէոդիկի հողակոյտը դեռ գոյութիւն ունի՞: Արդարեւ, 1928ին Հրաչեայ Տէր-Ներսէսեան զբաղած էր այդ հարցով եւ ժամանակաւոր (հինգ տարուան) հող մը գնած էր, Թէոդիկի զաւկին յանձնարարելով մշտնջենականի վերածելու հոգը: Վահագն Թէոդիկ մեռած է անցեալ տարի Ամերիկայի մէջ:

Ստուգուեցաւ դժբախտաբար թէ այդ առժամեայ գերեզմանը երբեք չէ նորոգուած: Հակառակ այդ պարագային գերեզմանը գոյութիւնը ունեցած է մինչեւ 1943: Այդ թուականին, թաղուած բաժանմունքն ալ քանդուած է եւ Թէոդիկի աճիւնները փոխադրուած հասարակաց ոսկրարան:

Յաւով կ՝արձանագրենք այս դժբախտ իրողութիւնը, յուսալով թէ կարելի պիտի ըլլայ այլ կերպ յաւերժացնել Թէոդիկի յիշատակը, հրատարակելով անոր մէկ կարեւոր ուսումնասիրութիւնը, որու ձեռագիրը կը մնայ անտիպ:

ԽՈՐԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

ՊԱՊԻՆ ՎԱԽՃԱՆՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Նորին Սրբութիւն Յովհաննէս ԻԳ. Պապին վախճանման առթիւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Հայրապետ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Խորէն Ա. Կաթողիկոս Վատիկան հեռագրած է հետեւեալը.—

«Նորին Ամենապատուութիւն
Կարդինալ Պէա
ՎԱՏԻԿԱՆ

Խոր յուզումով իմացանք Նորին Սրբութիւն Յովհաննէս ԻԳ. Պապին մահուան լուրը: Մեծ կորուստ մը՝ քրիստոնէական եկեղեցւոյ համար: Ան աւետարանի ներշնչեալ պաշտօնեան էր: Իր կեանքը եղաւ կենդանի վկայութիւն մը Քրիստոսի սիրոյն մասին:

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հոգեւորական դասուն եւ հաւատացեալներուն անունով կը ներկայացնենք մեր խորազգած վշտակցութիւնները:

Կ՝աղօթենք իր հոգւոյն յաւիտենական խաղաղութեան համար:

ԽՈՐԷՆ Ա.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Իսկ Յունիս 4ին կ. ա. ժամը 11ին, Թեհրանի Հայոց Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Արտակ Ս. Արքեպիսկոպոս, Դպրեվանքի Տեսուչ Հոգշ. Տ. Գարեգին վրդ. Սարգիսեան եւ Ատրպատականի Հայոց Առաջնորդ Հոգշ. Տ. Արսէն վարդ. Աւետիքեան, յանունն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Կաթողիկոսին ներկայացան Պէյրութի Պապական Նուիրակ Լամպէրթինի Արքեպիսկոպոսին եւ անոր ներկայացուցին Վեհափառ Հայրապետին եւ հայ համայնքին խորունկ ցաւակցութիւնները:

ԴԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Անթիլիաս, 4 Յունիս, 1963

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Գործս լմնցուցած՝ կ'այցելեմ լուսանկարիչ բարեկամիս, որ նստած թերթ կը կարդայ: Զիս տեսնելուն կ'ուրախանայ :

— Եկուր, կ'ըսէ, պարապ նստելէն ձանձրացայ եւ, ինչպէս կը տեսնես, թերթ կը կարդամ :

Գործերը քիչ մը տկար են, կը շարունակէ, ուստի պէտք է աշխատիլ ժամանակը սպաննել :

Յետոյ կը սկսի պատմել քաղաքի վերջին ընտրութիւններու մասին: Ճիշդ այդ պահուն ներս կը մտնէ գիւղացի մը եւ կ'ուզէ լուսանկարուիլ :

— Ոտքդ բախտաւոր է, կը դառնայ ինծի հայերէնով, միաժամանակ գիւղացին կը նստեցնէ պատկերահան գործիքին առջեւ :

Մարդը կը բացատրէ, թէ լուսանկարը ի'նչ նպատակով հանել կուտայ :

— Հասկցայ. անհոգ եղիր, սպասածէդ աղէկ լուսանկար մը պիտի ունենաս, զայն դիտող կինը հմայուած պիտի մնայ երիտասարդի քու դեղեցկութենէդ, վըստահ եմ :

Գիւղացին, որ երիտասարդութենէ քանի մը աստիճան անդին անցեր է, կ'ուրախանայ իրեն եղած խոստումէն, ու կը ժպտի իր հերթին :

Ոտքի վրայ համապատասխան դիրքը տալէ ետք մարդուն, բարեկամս քանի մը քայլ ետ կ'երթայ, ու ձեռքին մատը օդին մէջ շարժելով՝ կը ձայնէ հեռուէն.

— Հիմա, խնդրեմ, առանց գլուխնիդ շարժելու նայեցէք ճիշդ մատիս ուղղութեամբ, ու երբ մարդուն աչքերը կը սեւեռին մատին ուղղութեամբ, կը յարէ. դրէք, կը խնդրեմ, փոքրիկ ժպիտ մը ձեր շրթներուն, ա՛յ, այդպէս :

Մարդը կը փորձէ դէմքին վրայ ուրուագրել պահանջուած ժպիտը :

Լուսանկարիչը իր գործին իրազեկ մարդու պէս լուրջ, կը նայի հեռուէն, եւ որպէսզի անթերի գործ մը պատրաստէ, կը մօտենայ գիւղացիին, ու ձեռքի դդուական շոյումով գլուխը թեթեւ մը կը բարձրացնէ : Ապա դարձեալ ետ ետ երթալով կը դիտէ իր դէմը կանգնած գիւղացին ու կը ձայնէ :

— Ուշադրութիւն, չշարժիք ու նայեցէք մատիս ուղղութեամբ ու միշտ ժըպտուն :

Մարդը նոր ճիգով մը կը հետեւի տրուած ցուցմունքներուն: Այն ատեն կը բացուին պատկերահան գործիքին դիմացը զետեղուած քանի մը ելեկտրական լամբարներ, որոնցմէ վազող լոյսը կը խտխտացնէ գիւղացիին աչքերը, երբ կ'իյնայ անոր դէմքին վրայ :

Ուշադրութի'ւն ու միշտ ժպտուն, յարելով՝ բարեկամս կը հասնի գործիքին, կը վերցնէ ոսպնեակին արգելակը եւ հեղինակութեամբ մը, որուն կապած է կարծես իր արուեստն ու տաղանդը, բոպէ մը կը կենայ ու կը յարէ.

— Վերջացաւ, բայց սպասեցէք երկու վայրկեան, որ երկրորդ ապակի մըն ալ անցընեմ ու քաշեմ նոր հատ մըն ալ. կրնայ առաջինը ձախողած ըլլալ, աննըշմարելի շարժումի մը պատճառով :

Ու գործիքին գլուխը կ'անցընէ դարձեալ սեւ պաստառը եւ ձեռքը ներս հրելով շարժում մը կը կատարէ :

Անսահման համբերութեամբ, բայց միշտ գոհ, գիւղացին կը շարունակէ նոյն դիրքին մէջ կանգնած մնալ, ուրախ, որ պատկերահանը իր արուեստին բծախընդիր, կատարեալ գործ մը տալու համար կ'ընէ պէտք եղածը :

— Քիչ մը շարժած կ'երեւիք, կ'ըսէ բարեկամս ու կը մօտենայ գիւղացիին, կը շարժէ օձիքը եւ փողկապը, կը դնէ մատները մարդուն ծնօտին ու թեթեւ մը կը բարձրացնէ ու ետ ետ երթալով գործիքին մօտ, կը ձայնէ կրկին.

— Մի'շտ զուարթ ու ժպտո՛ւն, այ, այդպէս ու պատրա՛ստ :

Յետոյ ճարպիկ շարժումով մը կը վերցընէ արգելակը եւ կիսաբոլոր մը ուրուագծելով կը զետեղէ դարձեալ իր տեղը, ըսելով.

— Երեք օր ետք երբ գիւղէն վերադառնաք, հանդիպեցէք որ ստանաք լուսանկարները :

Մարդը, ուրախ, կը վճարէ պայմանագրական կանխավճարը ու շնորհակալութիւն յայտնելով կը մեկնի :

Սանդուխներուն վրայ երբ կը մարին անոր քայլերուն ձայները, բարեկամս լայն եւ յորդ խնդուքով մը դառնալով ինծի.

— Աւանակը այնպէս կարծեց, թէ երեք օր ետք պիտի ունենայ իր պատկերը:

— Չէ՞ որ խոստացար այդպէս սակայն, կ'ըսեմ ես :

— Խոստացայ, բայց գործիքին մէջ ապակի չդրի :

— Ինչո՞ւ չդրիր :

— Չունէի :

— Ինչո՞ւ չըսիր իրեն ատիկա :

— Խե՞նթ ես, կը յարէ: Եթէ ըսէի որ պատրաստ ապակի չունիմ, յաճախորդ մը պիտի կորսնցնէի :

— Ի՞նչ պիտի ըսես, երբ երեք օր ետք գայ լուսանկարները ուզելու :

— Պարզ է. պիտի ըսեմ թէ երկուքն ալ անյաջող են, ու պիտի քաշեմ նոր մը, որուն համար պատրաստ ապակիներ ապահոված կ'ըլլամ արդէն:

Երբ տեսաւ որ իր հնարամտութեամբ համոզած էր զիս, սկսաւ կուշտ ու կուռ նորէն խնդալ, վարակելով իր զուարթութեամբ այս անգամ զիս ալ ...

×

Որովհետեւ լուսանկարիչ բարեկամիս աշխատանոցէն շատ հեռու չէր բժիշկ բարեկամիս քլինիքը, որոշեցի այդ օրը անգամ մըն ալ անոր այցելել :

Ամրան տաքէն նեղուած, ճօճաթոռին մէջ թաղուած գտայ զինք: Հիւանդ ընդունելու օր չէր Շաբաթը : Ժպտադէմ ընդունեցաւ զիս ու ըսաւ.

— Լաւ որ եկար. մինակ նստելէ ձանձրացեր էի: Ժամանակս սպաննելու համար, անգամ մը աչքէ անցընեմ, ըսի, բժշկական գիրքերս: Սիրելիս, կը տեսնեմ որ շատ բան մոռցեր եմ :

Մեր մտերմութիւնը այնքան սերտ էր, որ չէր վարաներ ընելու խոստովանութիւն մը զոր ուրիշներ հաւանօրէն պիտի չուզէին կատարել :

Յետոյ խօսեցանք սարէն ձորէն, յանդելու համար ի վերջոյ դարձեալ իր մասնագիտութեան հետ կապուած հարցերու:

— Քեզի բան մը ըսեմ, յարեց, դեղարաններու մէջ դիզուած հազարաւոր դեղերէն շատերը տարբերակներ են, ու շատերն ալ անվստահելի բաներ: Եղածը չեղածը քանի մը անուններ, որոնցմէ միտքս մնացին իոտը, ալքոլը, ասփիրինը, քինինը, անթիփինը: Եթէ բնութիւնը չօժանդակէ, դեղերէն միշտ հրաշք սպասելը վրաս գրէ :

Պէտք է ըսեմ, որ բարեկամս, առանց հեղինակութիւն մը ըլլալու, բարեխիղճ բժիշկ մըն էր, ու մէկէ աւելի պարագաներու մէջ օգտակար եղած էր ինծի իր դարմանական խորհուրդներով :

Այդ օրերուն դեռ փենիսիլինը եւ կարգ մը ուրիշ դեղեր գտնուած չէին. եթէ ապրէր, հաւանօրէն պիտի աւելցնէր անոնց անուններն ալ յիշուածներուն վրայ :

Երբ ուշ ատեն բաժնուեցայ իրմէ, յիշեցի այդ օրերը նոր վկայական ստացած բժշկական ուսանող ուրիշ բարեկամ մը, որուն երբ հարցուցի, թէ ի՞նչպէս անցան իր աւարտականի քննութիւնները, հետեւեալը պատմեց խնդալով :

— Մեզի աւարտականի վկայական տալու համար պայման է որ վերջին քննութիւնները անցնենք Փարիզէն եկած յատուկ քննիչներու առջեւ, ու հիւանդանոցի մը մէջ, հիւանդի մը սնարին մօտ : Երբ իմ հերթս եկաւ, զիս տարին անկողնին մէջ գտնուող հինանդի մը քով ու փրոֆէսէօրը հրաւիրեց որ քննեմ ու կատարեմ ախտաճանաչումը: Կատարեցի պահանջուածը, բայց սեւ բախտէս, որոշ ոչինչ կրցայ իմանալ: Մնացի պապանձած: Քրտինքը կ'իջնէր քունքերէս. կը տառապէի պարզապէս, ձախողելու հեռանկարը կը գալարէր զիս: Յայտնած կարծիքիս ուղիղ ըլլալը պիտի ճշդուէր մեծ մասնագէտի մը կողմէ, որ Դամոկլեան սուրի պէս կանգնած էր գլխուս վերեւ: Ի՞նչ ընէի: Փրոֆէսէօրը յայտնօրէն կը տեսնէր անճարակութիւնս, ի վերջոյ բան մը ընելու էի : Եւ ես որոշեցի ըլլալ անկեղծ ու ըսի.

— Ներեցէք, Պ. Փրոֆէսէօր. ոչինչ կրցայ հասկնալ ենթակային հիւանդութենէն :

Հերթը իրենն էր :

Ծռեցաւ հիւանդին վրայ. դրաւ գլուխը անոր կուրծքին, կռնակին, քննեց բազկերակը, լեզուն, նայեցաւ աչքերուն մէջ, ու հիւանդին առջեւ, որ ֆրանսերէն չէր դիտեր, ըսաւ ինծի.

— Կը ստանաք աւարտականի ձեր իրաւունքը եղող նիշը, որովհետեւ ինքս ալ չկրցայ իմանալ, թէ ի՞նչ հիւանդութենէ կը տառապի այս մարդը :

Եւ այսպէս ահա անցուցի իմ աւարտականի քննութիւններս ու դարձայ բժիշկ, աւելցուց երիտասարդ բարեկամս, միշտ գոհ, որ իր անկեղծութիւնը դեր մը կատարեց կեանքին մէջ :

ՎԱՐԴԱՆ ԳԻՈՐԳԵԱՆ

Պուէնոս – Այրէս

ՊՈԼՍՈՅ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Գ.

Քուրուչէշմէի Ս. Խաչ եկեղեցին — Կաղզուանցի, Զաքարիա պատրիարք 1797ին ձեռնարկեց նորոգել, մեծ մասամբ իր ծախքով, Քուրուչէշմէի Ս. Նշան եկեղեցին : Շինութիւնը աւարտելով, 1798ին սկիզբները, եկեղեցւոյն օծումը տեղի ունեցաւ Փետրուար 28ին յանուն Ս. Խաչի : Այս եկեղեցին նորոգուեցաւ 1834ին եւ օծումը կատարուեցաւ նոյն տարւոյ Նոյեմբեր 16ին:

Բումէլիհիսարի Ս. Սանդուխտ եկեղեցին .— Անցեալ դարուն վերջերը շինուեցաւ Բումէլիհիսարի եկեղեցին յանուն Սրբուհի Սանդուխտի, Յակոբոս պատրիարքի օրով դարձեալ կառուցուեցաւ այս եկեղեցին Ճանիկ ամիրայի կտակին համաձայն Մուպահեաճեան Յակոբ աղայի ձեռքով: Օծումը տեղի ունեցաւ նոյն տարուան Յուլիս 29ին: Եկեղեցին արձանագրութիւն չունի :

Պօյանըգիւղի Ս. Երից Մանկանց եկեղեցին.— Կառուցուեցաւ Միսաք ամիրայի կողմէ 1840ին փայտաշէն: Հիմէն վերաշինուեցաւ ան 1855ին քարուկիր եւ օծուեցաւ նոյն թուականին:

Սթենեա Ս. Յովհաննէս Կարապետ եկեղեցին.— Այս փոքրիկ եկեղեցին ալ կառուցուեցաւ Միսաք Ամիրայի կողմէ 1857ին: Արձանագրութիւն չունի :

Ենիգիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցին.— Նորոգուեցաւ 1834ին եւ Յովհաննէս պատրիարք օծեց զայն Յունիս 24ին: Այս եկեղեցին գոյութիւն ունէր 1795ին ի վեր :

Պիւյիւքտէրէի Ս. Հռիփսիմէ եկեղե-

ԻՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԿԱՆՏԻՆ

Շաքօ ուղիղ տասնըեօթ տարեկան եւ առաջին անգամն էր որ կուգար Նոր Տելհի :

Եւ կուգար ահաւոր, անգութ եւ անողորմ առաքելութեամբ մը ...

Երբ շոգեկառքը կայարան մտաւ, հոն հաւաքուած խայտաբղէտ բազմութիւնը ճնշիչ տպաւորութիւն մը գործեց Շաքոյի վրայ :

Պէտք է երթար կայարանին ճաշարանը, հոն պէտք է ապսպրէր բաժակ մը թէյ եւ շիշ մը հանքային ջուր, եւ սպասէր որ գային իրեն հետ հաղորդակցութեան մտնելու — այդպէս էր որոշուած :

Ցնցուեցաւ, երբ տեսաւ կայարանին ելքի դրան առջեւ համախմբուած զինեալ ոստիկանները :

Նախընտրելի էր թերեւս կայարանին ներսը սպասել: Ուզեց ետ դառնալ, բայց դուրս ելլող ճամբորդներու հրմշտուքը զինքը առաջ քշեց :

Շաքօ վախցաւ, շուարեցաւ եւ այդ վախին ու անձկութեան հետեւանքով ձեռքէն վար ձգեց իր թաշկինակին մէջ պլլուած կարծր առարկան, որ զետին իյնալով յառաջացուց չոր ու ցամաք աղմուկ մը ...

Թաշկինակին ծայրերը քակուեցան եւ զետնին վրայ սկսաւ պսպղալ պողպատի մը փայլը ...

— Ատիկա... հոն... շուտ... Զերբակալեցէք զինքը, քանի խոյս չէ տուած, աղաղակեց ոստիկանապետը :

Ճամբորդները սկսած էին խուճապի մատնուիլ եւ չորս կողմէն աղաղակներ կը բարձրանային :

Երեք ոստիկաններ ցատկեցին Շաքոյի վրայ եւ ակնթարթի մը մէջ կալանաւորեցին զայն :

Կոպալ Տաս զետնէն վերցուց ատրճանակն ու թաշկինակը եւ դրաւ իր գրպանը :

Յետոյ, անսահման տխրութեամբ մը դիտեց տղան, այդ այնքան երիտասարդ տղան, զրեթէ երախայ մը, ապա հրամայեց ոստիկաններուն :

— Առաջնորդեցէք զինքը ոստիկանատուն, հարցաքննելու համար :

×

Նաթիւ վար իջեցուց պատուհանին վարագոյրները : Իր կողքին կեցած Ապտէն բոլորովին տժգունած էր :

— Զերբակալեցին, մրմնջեց դողդոջուն ձայնով մը:

Նաթիւի դէմքը կարծրացաւ :

— Այո, բայց մեզ պիտի չկրնան ձերբակալել: Շաքօ տեղեակ չէր թէ որո՞ւ պիտի հանդիպէր եւ որո՞ւ հետ գործ պիտի ունենար: Պէտք է որ զոհենք այն որ դաւաճանեց մեզի եւ մեր երկրին կէսը յանձնեց միւսլիմաններուն ...

Ապտէ գլխու շարժումով մը հաւանութիւն յայտնեց: Կը սիրէր իրմէ երեք տարու մեծ եղող իր բարեկամը եւ կը հիանար անոր վրայ: Շատ կը ցանկար իրենց « առաքելութեան » մասին Նաթիւի ունեցած ապահովութիւնն ու վըստահութեան զգացումը բաժնել, եւ սակայն նոյն պատճառները չունէր :

Ամէն բան սկսած էր Պէնկալի նահանգին մէջ գտնուող գեղածիծաղ եւ խաղաղ Լաքսմի գիւղին մէջ, ուր ծնած էին երկուքն ալ :

Նաթիւ Պրահմանին՝ գիւղին քահանային զաւակն էր: Իր հայրը չափազանց բարեպաշտ ու հեզ անձ մը, հաւատարիմ հետեւորդ մըն էր Կանտիի որ կը քարոզէր բիրտ ուժին փոխադարձել հեզութեամբ :

Ապտէ կը յիշէր, կը մտաբերէր այն փոքրիկ, ջինջ դետակը ուր ինքն ու Նաթիւն յաճախ կ'երթային լոգնալու :

Այդպիսի օր մըն էր որ ծայր տուած էր ողբերգութիւնը :

Տասնըհինգ տարեկան էր ինք, իսկ Նաթիւ՝ տասնըութը: Հնդիկներու եւ միւսլիմաններու միջեւ վէճերը հետզհետէ աւելի սուր հանդամանք մըն էին ստացած: Այս վերջինները մեծ համախմբում մը սարքելով որոշած էին այրել ու ջարդել Հնդիկները: Նաթիւ ուզած էր դիմադրել, բայց հայրը հրամայած էր իրեն այդպիսի քայլ մը չառնել :

— Բիրտ ուժին դէմ, ըսած էր ան, պէտք է վարուիլ քաղցրութեամբ եւ համբերատարութեամբ, ինչպէս կը հրահանգէ մեզի մեր Մահաթման՝ Կանտին: Գինա, հանդարտօրէն մտիր ջուրը, այնպէս ինչպէս թէ բան մը պատահած չըլլար...

Միայն այն ժամանակ հասկցան թէ ծանր դէպքեր կը պատահէին, երբ տեսան իրենց գիւղը թանձր մուխի շղարշով մը ծածկուած :

Միւսլիմանները իրենց հաւաքութիւն ետք աւարի էին տուած գիւղին հնդկական մասը: Նաթիւի տունը հրոյ ճարակ էր դարձած, իսկ հայրը՝ ողնայարը ջախջախուած, աւանդած էր արդէն հոգին :

Ահա թէ ուր էին առաջնորդած զիրենք այդ անիծեալ Մահաթմային հեզութեան եւ քաղցրութեան յորդորները :

Բայց Նաթիւ, վճռած էր իր հօրը վրէժը լուծել, երդուած էր անոր անշտիկ մարմնին վրայ :

Քանի որ իր հայրը մեռած էր բիրտ ուժին դէմ հեզութեամբ վարուելու գաղափարականին համար, Նաթիւ հիմա պիտի բազմապատկէր այդ բրտութիւնը :

(2 Շար.)

ցին — Հիմնադիրներն են Գէորգ պէյ եւ Թորգոմ պէյ Քարաքէհեան : Շինու – թիւնը եկեղեցւոյն մօտ դանուած քիւռ տաներն եկեղեցւոյն ծառա – յութիւնէն հայ դործաւորներն ալ մաս – նակցած են չինութեան ծախքերուն :

Պէյօղլի Ս· Նիկողայոս եկեղեցին ·— 1796ի առաջ ալ գոյութիւն ունեցած է : Մաքսիմոս Ագաւնի պատրիարքի օրով նորոգուեցաւ ան 1834ին եւ օծուեցաւ նոյն տարւոյն Սեպտեմբեր 16ին :

Գանտիլլիի Ս· Երկոտասան Առաքեալ եկեղեցի·— Այս եկեղեցին կառուցուեցաւ 1846ին, եւ Մաքսիմոս պատրիարք օծեց զայն նոյն տարին Սեպտեմբեր 22ին : 1900ին ալ հիմնովին նորոգուեցաւ ան , վառարանագործ Բարսեղ ագա Ղապա – ղանեանի կողմէ :

Գալղուճիուֆի Ս· Լուսաւորիչ եկե – ղեցին·— Հիմնուեցաւ 1835ին Յովհաննէս Ա– ծիր Սէրվէրեան, Սկիւտարի ճեմարանի տիրայր, Մաքսիմոս Ագաւնի պատ – րիարքը, Մաքսիմոս Ագաւնի պատ – րիարքը նոյն տարին օծեց զայն Մայիս 11ին: 1861ին նորոգուեցաւ ան :

Սկիւտարի — Սէլամսըզ — Ս· Խաչ եկեղեցին ·— 1697ին հիմնուեցաւ Տ· Աբ– րահամ քահանայի կողմէ որուն դերեզ – մանը կը գտնուի եկեղեցւոյ աջակողմ – եան բակի պարտէզին մէջ: Յովհաննէս Գալաթացի Պատրիարք 1727ին նորոգեց այս եկեղեցին եւ կրկին կառուցուեցաւ ան 1830ին, ժողովրդային հանդանակու – թեամբ, կարապետ Պատրիարքի օրով :

Սկիւտար — Ենիմահալլէ — Ս· Կարա– պետ եկեղեցին ·— Կառուցուեցաւ վա – ճեցի Զաքարիա վարդապետի կողմէ ժե· դարուն, եւ Յովհաննէս Կոլոտ Պատ – րիարք նորոգեց զայն 1727ին: Ս· Կարա– պետի դիմացը կառուցուած է նոյն ա – ռաքեալները Ս· Երուսաղէմի Պոլիս գտնուող ժիաններու համար վանք մը: Երու – սաղէմի Պատրիարք Գրիգոր Շղթայակիր երբ Պոլիս եկաւ 1736ին, այս վանքին մէջ նոր սենեակներ չինել տուաւ: Այս վան – քի տեղին վրայ չինուեցաւ յետոյ ճեմա – րանը: 1844ին նորոգուած , 1887ին այ – րած եւ 1888ին վերստին նորոգուած է Ս· Կարապետ եկեղեցին , Ունճեան եղբայր – ներու ծախքով :

Գատրգիւղի Ս· Թագաւոր եկեղեցին · — Առաջին անգամ 1814ին կը գտնենք այս եկեղեցւոյն յիշատակութիւնը : Այդ տարին կը չինուի այս եկեղեցին եւ փա – ռաւոր հանդէսով կ'օծուի Յուլիս 4ին Աբրահամ պատրիարքի օրով : Յետոյ 1858ին հիմէն կը կառուցուի նորէն :

Գարթալի Ս· Նշան եկեղեցին·— Դա – րաս սկիզբները խարխուլ վիճակի մէջ գտնուող Պէզճեան ամիրա վերաչինեց իր ծախքով , 1857ին զարձեալ կառուցուե – ցաւ այս տաճարը :

Պէշտաշի Ս· Նշան եկեղեցին·— Հիմ – նովին նորոգուեցաւ 1835 Յունիս 15ին Մաքսիմոս սրբազան Արք·ի պատրիար – քութեան չրջանին :

(3 Շար·)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐՄԱՐՆԵՐԸ

Բնութիւնը՝ տարածութեամբ փոքր արդի Հայաստանին չնորհած է օգտակար հանածոներու դանձարան մը : Բազմաթիւ եւ բազմազան օգտակար հա – նածոներու չարքին, իրենց արտակարգ դեղեցկութեամբ, երանդներով, դիւրին յղկուելու առաւելութեամբ, տևականու – թեամբ եւ այլ յատկանիշերով, Հայաս – տանի մարմարները աչխարհահռչակ համ– բաւ տիրացած են :

Այս մարմարները հինէն ի վեր ծանօթ էին: Արդիական միջոցներով մարմար – ներուն օգտագործումը սկսաւ 1930ին , երբ հիմնուեցաւ «Հայմարմար» դործա – րանը, որուն արտադրութիւնը տեղական պահանջները բաւարարելէ զատ, մեծ ըն– դունելութիւն դտաւ օտար երկիրներու մէջ ալ: Մոսկուայի ընդունի հանրա – կառքերու կայարանները զարդարուած են Հայաստանի մարմարով, ինչպէս նաեւ Խորհրդային Ռուսիոյ բազմաթիւ կառա – վարական հաստատութեանց չէնքերը :

Ներկայիս Հայաստանի մէջ կան մար – մարի 16 մեծ ու փոքր հանքեր : Ասոնք կը բաժնուին չորս խումբերու, առաջին՝ լրիւ բիւրեղացած մարմարներ, երկրորդ՝ մարմարի նմանող կրաքարերը, երրորդ՝ օնիքսանման մարմարներ եւ չորրորդ՝ մարմարի նմանող կրաքարերու տեսակ մը: Այս բոլոր մարմարներուն տեսակ – ներուն պաչարը անսպառ է :

Լրիւ բիւրեղացած մարմարները մէջտեղ եկած են խուժային կրաքարերու հաչ – ւոյն՝ երկրաբանական բարդ եւ երկարա– տեւ հոլովոյթներով, երբեմն ալ տար – բեր պայմաններով, ինչպէս ճնշում, ջեր– մութիւն եւայլն. Արդի Հայաստանի մէջ այս ձեւի մարմարները կազմուած են 500 – 600 միլիոն տարի առաջ: Սպիտակ եւ մոխրագոյն այս մարմարներուն տե – սակները իրենց կառուցուածքով փոքր եւ միջահատիկ են, աքանչելի կը սղոցուին, կը յղկուին եւ կը փայլեցուին :

Մարմարի նմանող կրաքարերը մեծ փոփոխութիւններու չեն ենթարկուած, լրիւ բիւրեղացած չեն: Մուգ ու բաց դարդագիծերը գոյներու եւ բրածոյ մը – նացորդներու դեղեցիկ տպաւորութիւնը կը ձգեն դիտողներուն վրայ :

Օնիքսանման մարմարները սովորական մարմարներ չեն, այսուհանդերձ օժտը – ւած են գոյներու հարուստ համադրու – թեամբ եւ կը գործածուին մանրաքան – դակագործութեան եւ դեղարուեստական առարկաներու արտադրութեան մէջ :

Մարմարի նմանող կրաքարերը իրակա– նութեան մէջ ղլաքարեր եւ խճաքարեր են, որոնք, հեղեղումներու ժամանակ անջատուելով մայր քարերէն, քչուած են ջուրին հետ եւ չաղախուելով իրենց հետ բերած բարպոնատին հետ, առեղծած են ընդհանուր չաղախ մը, որ իր կարդին , ժամանակի ընթացքին վերստին բիւրե – ղացած է:

Այս տեսակներէն զատ, Հայաստան հա– րուստ է մարմարները փոխարինող բաղ– մաթիւ քարերով, որոնք ունին անսպառ պաչարներ եւ դեռ չեն օգտագործուիր՝ իսկական մարմարներու առատութեան պատճառով :

Հայաստանի մարմարները կրնան մրցիլ աչխարհահռչակ Քարրարայի (Իտա – լիա), ճարտարապետական արժէքներ ներկայացնող մարմարներուն հետ , Լոմպարտիայի, Լիկուրիայի (Իտալիա) դունաւոր մարմարներուն, Մասի, Փա – ռը – Քալէի (Ֆրանսա), Արժանթինի վարդագոյն մարմարներուն, ինչպէս նաեւ Հունգարիոյ, Պելժիոյ, Զուիցերիոյ դե – ղատեսիլ մարմարներուն հետ :

Թ· ԵՈԳՈՒԼԱԿԵԱՆ

×

ՊԱԹՈՒՄԻ ՀԱՅԿ· ԹԱՏՐՈՆԸ

Երեւանի մէջ պաչտօնական հանդիսու– թեամբ նչուած է Պաթումի հայկական թատրոնի հիմնադրութեան 75ամեակը :

Եօթանասունեօթը տարի առաջ, 1886 Նոյեմբեր 27ին, Մաքսիմ եւ Ալլմա Սաֆրազեանի եւ Գրիգոր Գրիգորեանի նախաձեռնութեամբ կը բեմադրուէր Գ· Սունդուկեանի « Գիչերուայ սարը խեր է» թատերգութիւնը :

Եօթանասունըհինդ տարուան ընթաց – քին Պաթումի հայկական բեմերուն վը – րայ երեւցած են Ագամեան, Սիրանոյշ , Զարիֆեան, Աբելեան, Զմչկեան, Արուս Ոսկանեան, Արամ Վրոյր, Արմէն Արմէն– եան, Տիկին Զապէլ, Փափազեան եւ դեռ ուրիչներ :

ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ԵՐԵՒԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

Երեւանի օգակայանին մէջ, Մայիս 30– ին, բազմահազար ժողովուրդ մը ծաղե – րով եւ ծաղիկներով դիմաւորած է ճատ– րակի աչխարհի նոր ախոյեանը՝ Տիգրան Պետրոսեան :

Հրապարակային դասախօսութիւն մը տուած է յաջորդ օր, մարզադաչտին մէջ:

Մինչեւ Լոս Անճելոս մեկնիլը, ուր պե– տի մրցի աչխարհի ութ դօրաւորագոյն ախոյեաններուն հետ, պիտի մնայ Հա – յաստան :

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ՏՊԱԳԻՐ ԳԻՐՔԸ

Այն հարցումին թէ ո՞րն է առաջին հայ տպագիր դիրքը, ամէն ոք կը պատասխա– նէ՝ «Պարզատումարը», տպուած 1512ին: Ասիկա այլեւս հանրածանօթ ճչմարտու – թիւն մը կը նկատուի: Յայտնի պիտնա – կաններէն շատեր, ինչպէս Լէօ, Ստ·Մալ– խասեան, Գովրիկեան, Հ· Ներսէս Ակին– եան, Հ· Գաբրիէլ Զարբհանելեան, Գ· Լեւոնեան եւ ուրիչներ զրած են այս մա– սին: Մինչդեռ կը պարզուի, որ այս ճիշդ չէ: Մեզի հասած հայկական ամե– նահին տպագրութիւնը «Պարզատումարը» չէ :

Յակոբ Մեղապարտի անունով յայտնի հինգ դիրքերէն միայն երկուքը ունին թուական՝ «Պարզատումարը » 1512, « Պատարագատետրը» 1513, իսկ «Տա – ղարանը », «Աղթարքը» եւ «Ուրբաթա – դիրքը» թուական չունին :

Այդ անթուակիր դիրքերը թիւ ունե – ցողներէն առաջ տպուած են թէ ուեղի եռք: Ենթադրաբար կարծուած է, թէ ա– ւելի եռք եւ առաջին տպագիր դիրքը՝ 1512 տարեթիւը ունեցող «Պարզատու – մարը» նկատուած է :

Եւրոպացի դրքագէտները, բազմաթիւ անթուակիր դիրքերուն տարիքը որոչած են՝ անոնց տպագրութեան մէջ գործած– ուած զարդերուն կամ չրջանակներուն մաչածութեան աստիճանով: Այդ փորձը կիրարկելով հայերէն վերոյիչեալ հինգ դիրքերուն վրայ, պարզուեցաւ, որ ա – նոնցմէ ամենահինը «Ուրբաթադիրքն » է :

ՈՒՇԱԴՐԱՒ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐ

Շէնգաւիթի հնագիտական արչաւա – խումբը վերջին քանի մը տարիներուն յայտնաբերած է պղինձի զարուն պատ – կանող բնակարաններ: Պեղուած դամբա– րաններուն մէջ գտնուած են ընտանի կեն– դանիներու՝ եզ, ոչխար, ձի, խոզ, ոս – կորներ, ինչպէս նաեւ գորենի, գարիի հօրեր :

Այս վերջին չրջանին գտնուած են նաեւ անային առարկաներ, ինչպէս օչաֆ , ափսէ, կարաս եւայլն :

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՔԱՐՏԷՍՆԵՐ

Հողագործութեան եւ դիւղատնտեսու – թեան յատուկ քարտէսներ պատրաստուե– լու վրայ են, որոնք պիտի պարունակեն Զանդեղուրի , Եղեգնաձորի եւ Սեւիա – ւանի չրջաններու դիւղատնտեսական դո– տիները: Այս քարտէսները մանրամասն տեղեկութիւններ պիտի հայթայթեն այդ չրջաններու հողերու քիմիական բաղա – դրութեան մասին :

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԱՅՈՒՄ

Մխայն չինարարութեան «տրեստնե – րուն » մէջ աւելի քան մէկ միլիոն ռուբ – լիի «վնասներ են յայտնաբերուել» , կը դրէ Հայաստանի «փիւնասնեռի միութիւ – տրութեան փիւնասնատուրման » բաժնին պետը՝ Ա· Մանուչարեան: Յօդուածա – դիրը, միեւնոյն ատեն , թուանչաններով եւ օրինակներով ցոյց կուտայ, որ բազ – մաթիւ գործարաններու մէջ կարեւոր դումարներու հասնող «բացեր» կան :

Կ'առաջարկէ «ուժեղացնել վերահսկո – ղութիւնը նիւթական արժէքներու նկատ – մամբ » :

— Ի՞նչպէս ...

— Դեկտեմբերի մէջ, 1904ին, առտու մըն էր, չարունակեց Թօրիս, Սամուէլ Ֆայն իմացուց իր մեկնումը եւ կարգա – դրեց իր հաչիւը, խոստանալով վերա – դառնալ իր ապրկան հետ, որուն առող – ջական վիճակն ալ արդէն նոյնը կը պա – հանջէր :

— Մեկնեցա՞ն ուրեմն, հարցուց նա – խադահը :

— Այո, նոյն օրը, պատասխանեց Թո – րիս :

— Լիփա Րիփս ո՞ւր մնաց :

— Հա, լաւ յիչեցուցիք, փաչա, յարեց Թօրիս, Լիփա Րիփս, Սամուէլ Ֆայնի մեկնումէն եռքը, դադրեցուց Փրանսե – րէնի դասերը, առարկելով թէ՝ ասիպո – դական զործերով անմիջապէս մայրաքա– դաքէն պիտի մեկնէր, իր կնոջը հետ :

— Ո՞ւր , հարցուց նախադահը :

— Ինծի չըսաւ, պատասխանեց Թօրիս:

— Ե՞րբ :

— 1905ի Մարտ ամսուան մէջ մեկնե – ցան անոնք, չարունակեց Թօրիս, եւ անց– եալ Յունիս 24ին վերադարձան եւ իջան Օթել Ռօյեալ, զոր քիչ յետոյ Թողուցին եւ երկու կահաւորեալ սենեակներ վար – ձեցին Թէյճ Պաչի փողոցը :

— Ո՞ւր մնացին ձեր միւս վարձակալ – ները, հարցուց նախադահը :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար·)

ԵՐԷՏԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

●●●

ՀԱՋԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

—o—

— Շատ պարզ է, փաչա, պատասխա – նեց Թօրիս, համարձակ չէչտով մը, իր դնօպանին ու Թարզմանին ներկայութե – նէն քաջալերուած, օր մը, Տիկին Բիփս ինչու ձեր տունը, իր էրկան հետ, զոր ինծի եւ կնոջս ներկայացուց. ատա այդ օրէն կը սկսի երկու ընտանիքներուն միջեւ մտերմութիւնը :

— Լաւ, յետո՞յ, զարձեալ ընդմիջեց նախադահը :

— Ինչ ամիս եռաքը, չարունակեց Թօ – րիս, Լիփա Րիփս , որ, ինքզինք քարիւ– զի վճռատեսի ցոյց կուտար եւ կը յայ– տարարէր թէ ինքը Պոլիս եկած էր փոքր Ասիոյ մէջ իր տեսչական դործառնու– թիւնները ընդարձակելու նպատակով , փափաք յայտնեց լինելմէ Փրանսերէնը դա – սեր առնելու :

— Դուք ի՞նչ ըրիք ···

— Չմերժեցի, պատասխանեց Թօրիս , եւ այսպէս դասերը կը չարունակէ :

— Բիփս ստակ կը բռնո՞ր , հարցուց նախադահը :

— Չեմ դիտեր, պատասխանեց Թօրիս , բայց չատ կը զարմանայի ապրելակեր – պին վրայ, որեւէ պրաղում չունէր, եւ չատյել ծախքեր կ'ընէր· բայց , միւս կող– մէ, կը խորհէի թէ՝ կարեւոր ընկերու – թեան մը բաժնեհէր էր, եւ, հետեւա – բար, որեւէ կասկած չէի տածեր այդ մա– սին :

— Ինչո՞ւ եղաք Հիքմէթ պէյին տունէն, հարցուց նախադահը խայթող ժպիտով մը, առաջ Աքարճա փողոցը չէի՞ք , պա– րոն Թօրիս :

— Ճիշդ այդ պարագան պիտի պատ – մեմ, փաչա, յարեց Թօրիս, Տիկին Լիփա Րիփսի ընկերացող ռուս օրիորդին հա – մար, կինս մասնաւոր հակում մը, հա – մակրանք մը ցոյց կուտար : Այդ օրիորդը կ'ըսէր թէ առողջական պատճառով Պոլիս եկած էր իր հօրը հետ եւ կը բնակէր Քրէօքըր Օթէլը: Օր մը, երբ արդէն բա– ւական ճամբայ ըրած էր բարեկամու – թիւնը կնոջս եւ ասոր միջեւ, եւ երբ այս վերջինը իմացաւ թէ ես մտադիր էի Պո– լիս բերելու մայրս, որ ընտիր խոհարա – րուհի մըն է, փափաք յայտնեց մեզի հետ միասին բնակելու :

— Ցետո՞յ :

— Կնոջս համակրանքը դէպի այդ օր – իորդը, օրէ օր աւելցած ըլլալով, պա – տասխանեց Թօրիս, ինք ալ յայտնեց նոյն փափաքը, եւ ես տեղեկացայ փոխա – դրուիլ ձէղայիը փողոց, Սրադովիչի տունը, որուն երկու սենեակները յատկա– ցուցի օրիորդ Ռուպինայի եւ իր հօրը՝ Սամուէլ Ֆայնի :

— Այդպէ՞ս կը կոչուին ձեր վարձա – կալները, հարցուց նախադահը :

— Այո, պատասխանեց Թօրիս, իրենց անցագիրը տեսած եմ, ռուսահպատակ Իսրայէլացիներ նչանակուած են երկու – քէն ալ :

— Շատ լաւ, հարցուց Մէլհամէ, ո – րո՞նք կ'այցելէին ձեր նոր տունը :

— Ես այցելուներ չունէի, մեկուսա – ցած կեանք մը կ'ապրիմ , յարեց Թօրիս, բայց վարձակալներս կ'ընդունէին այցե – լութիւններ այնպիսի անձերու, որոնց հետ բնաւ ծանօթութիւն չունէի, ամէն – քէն ալ ռուսերէն կը խօսէին :

— Այդ այցելուներուն անունները կու– տա՞ք , որո՞նք էին:

— Ատոնց ամէնուն մէջէն, պատասխա– նեց Թօրիս , Լիփա Րիփսը եւ իր կինը միայն կը ճանչնամ , միւսներուն չեմ ներկայացուած, եւ արդէն, վարձակալ – ներս երկար տաեն չմնացին :

— Ի՞նչպէս ...

— Դեկտեմբերի մէջ, 1904ին, առտու մըն էր, չարունակեց Թօրիս, Սամուէլ Ֆայն իմացուց իր մեկնումը եւ կարգա – դրեց իր հաչիւը, խոստանալով վերա – դառնալ իր ապրկան հետ, որուն առող – ջական վիճակն ալ արդէն նոյնը կը պա – հանջէր :

— Մեկնեցա՞ն ուրեմն, հարցուց նա – խադահը :

— Այո, նոյն օրը, պատասխանեց Թօ – րիս :

— Լիփա Րիփս ո՞ւր մնաց :

— Հա, լաւ յիչեցուցիք, փաչա, յարեց Թօրիս, Լիփա Րիփս, Սամուէլ Ֆայնի մեկնումէն եռքը, դադրեցուց Փրանսե – րէնի դասերը, առարկելով թէ՝ ասիպո – դական զործերով անմիջապէս մայրաքա– դաքէն պիտի մեկնէր, իր կնոջը հետ :

— Ո՞ւր , հարցուց նախադահը :

— Ինծի չըսաւ, պատասխանեց Թօրիս:

— Ե՞րբ :

— 1905ի Մարտ ամսուան մէջ մեկնե – ցան անոնք, չարունակեց Թօրիս, եւ անց– եալ Յունիս 24ին վերադարձան եւ իջան Օթէլ Ռօյեալ, զոր քիչ յետոյ Թողուցին եւ երկու կահաւորեալ սենեակներ վար – ձեցին Թէյճ Պաչի փողոցը :

— Ո՞ւր մնացին ձեր միւս վարձակալ – ները, հարցուց նախադահը :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար·)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Մաքրուհի Սալաւանեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Սալաւանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պ. Սալաւանեան, Տէր եւ Տիկին Ս. Կիմիւշլեան եւ զաւակները, շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, նուիրատուութեամբ կամ զբաղուր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, եղբօր, հօրեղբօր, մօրեղբօր եւ մեծ հօր ՍԱԼԱԻԱՆ ՍԱԼԱԻԱՆԵԱՆԻ մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է յիսուն ֆրանք ընկերուհի Ազաւնի Երկանեանէ իր ամուսնոյն ՄՈՒՐԱՏ ԵՐԿԱՆԵԱՆԻ մահուան Գ. տարելիցին առթիւ։

×

Տէսինի եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է ամամնաբոյժ Պ. Բասքալ Օհաննէսեանէ 50 ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Վարսենիկ Պասմաճեանի մահուան առթիւ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Լիոնէն Պ. Ոսկիան Նալպանտեան, իր կնոջ ողբ. Խաթունի մահուան առթիւ կը նուիրէ տասը ֆրանք։ Պ. Նշան Քորթոճեան, տասը ֆրանք նոյն առթիւ Ցառագիի բարգաւաճման համար։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ աղջկան մը սրտամօտիկ պատմութիւնը չատերուն ծանօթ է։ Հրդեհի մը միջոցին այրուածքներ ունենալով իր աչխատելու կարողութիւնը ներկայիս ամբողջովին կորսնցուցած է։ Մենք առաջին օրէն հետաքրքրուեցանք իրմով, որոչ օժանդակութիւններ ըրինք։ Կուզ կ'ընենք հասարակութեան որ իր մասնակցութիւնը բերէ այս օգնութեան նըւիրական գործին։ Դրամական առաքումները կարելի է ընել չէքով, մանտա քառթով եւ կամ մեր չէք բօսթալի հետեւեալ թիւով։

CROIX ROUGE ARMENIENNE
15, Rue Jean Goujon — PARIS (8e)
C. C. P. PARIS 1717-56
ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ. ՄԱՐՄԻՆ
(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մըրցանակաբաչխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէչիկթաչլեան – Գ. Մ. Ալէմչահ թատերասրահին մէջ։

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐԱՊԵԼ։

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր աղջկայինները։

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին։

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կառարեալ բնագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ'ընդլայնի բազմալի համեմատութիւններով։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Բլովտիվէն (Պուլկարիա) Տիկին Գոհար Մարտիկեան կը փնտռէ Պետրոս, Հերիքնազ եւ Արմենուհի Արապաճեան, որոնք 1924էն ի վեր հաստատուած են Փարիզ։ Կը կարծուի թէ Անիէռ բնակող ինքնաչարժի վարիչ Պ. Խոյեան կը ճանչնայ զանոնք։ Ցիչեալներէն որեւէ լուր ունեցողներ հաճին իմացնել Տիկին Մարտիկեանի, 22 Բաթրիարք Աֆթիմի փողոց, Բլովտիվ, Պուլկարիա։

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 22ին։

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԺՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թէն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաչտօնական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր։

Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին դաչտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Կապիյոնի սրճարանին դեղատեսիլ պարտէզին մէջ։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ միջմասնաճիւղային խնջոյքը Յունիս 15, Շաբաթ դիշեր։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հայ Ազգ.ի վարչութիւնը մամուլի միջոցաւ սոյն յայտարարութիւնը ընելով, Ֆրանսա ապրող բոլոր հայ մըտաւորականներու ուշադրութեան կը յանձնէ հետեւեալ պարագան։

Ակէ աւելի քան տասը տարիներ ա – ռաջ, երբ, Փարիզի Ազգ.ի նախաձեռնութեամբ ու այժմ անոր հովանաւորութեան ներքեւ գոնուող Հանդստեան Տուները հետզհետէ գոյութիւն կը ստանային, Ազգասիրական վարչութեան 'ծրագրին մաս կը կազմէր նաեւ՝ Ֆրանսայի մէջ ապրող, ամէն դասու հայ մտաւորականներու առանձին տուն (օճախ) մը իրագործանացնելու գործը։

Այսօրեղ, մտաւորական բառը՝ իր լայն իմաստով, այսինքն բոլոր անոնք, որ ազատ ասպարէզներու մէջ կը գործեն, (բժիշկ, նկարիչ, դերասան, գրագէտ եւ այլն) ինչպէս նաեւ անոնք՝ որոնք մը – տաւորական անցեալ մը ունեցած են, բայց եւ ստիպուած ըլլալով իրենց օրա – պահիկը հայթայթել, ձեռական աչխատանքներով կը պարապին կամ կը զոր – ծեն որեւէ արհեստի մը մէջ։

Ինչպէս ըսինք, ժամանակ անցաւ ու այդ ծրագիրը ցարդ, ինչ –ինչ պատճառներով յետաձգուեցաւ, բայց, այժմ, կարդ մը հիմնական դժուարութիւններ հարթուած ըլլալով, յոյսն ունինք, որ մօտ ատենէն, բոլորիս համար փափաքելի սոյն ծրագիրն ալ իրականանայ։

Մինչ այդ՝ որպէսզի Ազգասիրական վարչութիւնը, օրէնքի համբով, կարենայ պատկան իշխանութեանց հաստատ եւ դրական պատասխան մը տալ, կուզ կ'ընէ ներկայովս բոլոր հայ մտաւորականներուն, որոնք պիտի փափաքէին ապագայ այդ Տունին մէջ ապաստան գըտնել, կարելի եղածին չափ չուտ պատասխանեն Ազգասիրականի հասցէին, իրրեւ թեկնածու ներկայանալով, իմացնելով նաեւ իրենց մտաւորականի հանգամանքը, տարիքը եւ հասցէն։

Յուսալով որ նման ձեռնարկի մը իրագործումը մեր հայ մտաւորական դասուն սրտին պիտի խօսի, կը սպասենք իրենց դրական պատասխանին, յուսալով նոյնպէս որ բաւական թիւ մը կը կազմեն անոնք, որմէ կախում պիտի ունենայ մեծ մասամբ այս ծրագրին գործադրութեան գրուիլը։

Իրրեւ ծանօթութիւն յայտնենք անմի – ջապէս, որ կառուցուելիք չէնքը պիտի գտնուի Փարիզի մօտակայ չրջանի մը մէջ, հաղորդակցութեան դիւրին միջոց – ներով, եւ. օժտուած պիտի ըլլայ առող – ջապահական եւ հանգստաւէտ արդիական յարմարութիւններով։ Իւրաքանչիւր մտաւորական պիտի ունենայ իր առանձին սենեակը որ թոյլ պիտի տայ չարունակելու իր մասնագիտական աչխատանքը։

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔ.Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Մատենաչար — ՅԱՌԱՋ — Կեդրոնավայր Գին
Ֆրանսա՝ 15 Ֆր.
— Առաւել առաքումի ծախքը —

«ՅԱՌԱՋ»

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ԿՈՉԸ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԱՄԻՍ

Ի նպաստ Կապոյտ Խաչի կայանի, դաստիարակչուհիներու հայեցի կրթութեան։

Նուիրատուութիւնները ղրկել Կապոյտ Խաչի հաչիւին։—

C. C. P. Paris 5985.07

Կամ անձամբ յանձնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան։

×

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Միջին Ֆրանսայի իր զպրոցներէն մէկուն համար ստիպողաբար կը փնտռէ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի մը, առանձին կամ ընտանիքով, բնակարան, ջերմ. լոյս եւ ջուր ապահովուած զպրոցի չէնքին մէջ։

Ներկայանալ Ֆ. Կ. Խաչի դրասենեակը, 17 Րիւ Պլէօ, Երկուշաբթի կէսօրէ ետքերը, ժամը 15էն 18։

×

ՇՈՒՆԱՀԱՒԱՔԻՆ ՊՏՈՑՏ. — Ինչպէս անցեալ տարի այս տարի եւս Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Տիկնանց Յանձնախումբը կազմակերպած է Շոգենաւային պտոյտ մը Սէն գետի վրայ։ Այս պտոյտը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 8ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն 24·30։

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի Հայուհեաց մասնախումբին դաչտահանդէսը 30 Յունիսի Կիրակին։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռաֆֆի» խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ Յունիսին, ժամը 21ին Մշակոյթի Տան մէջ։

Կարեւոր օրակարգ։

Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՁԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱ

Ուսանողուհիներ կը փնտռէ։ Թեմա. Ծուները պէտք է ուղղակի դիմեն Տիկ. վարչուհեանս (17 Րիւ Պլէօ, Փարիզ 8e) իրենց զբաղուր նամակին կցելով ամփոփ կենսագրական մը եւ իրենց ուսման տիճանը ներկայացնող վկայաթուղթը։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՄՆԵՐ

Փարիզի եւ չրջաններու կրօն. Ընկերակցութեան, Հինգչաբթի օրուան տեւեալ դպրոցներու տարեվերջի հանդէսները, հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ՝ Գերաչնորհ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի։

Ա.— Թանթիլի, Պիսէքրի, Փորթ Թալիի չրջանի դպրոցի հանդէսը՝ կազմակերպուած կրթ. Մարմնոյ կողմէ, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 15, Շաբաթ դիշեր ժամը 20·30ին, Գոմպաթաննէս սրահին մէջ, 17 Րիւ Բէյմոն լը Ֆեվր Թանթիլի, կը նախագահէ Ներսէս վրդ. Բապուճեան։ Երգ, արտասանութիւն, ընթերցանութիւն աչակերտներու կողմէ եւ հաճելի անակնկալներ։

Ուսուցիչ Պ. Սարգիս Քալեանի դիմաց վարութեամբ։

Մուտք 2 ֆրանք։

Բ.— Պանեէօ – Քաչանի տարեվերջի դպրոցական հանդէսը, Կիրակի, Յունիս, ժամը 15ին, Ֆրանս. աղկան վարժարանի սրահին մէջ, 19 Րիւ մաֆէօյ, Պանեէօ։ Կը նախագահէ Պ. Լեւոն Տօնիկեան։ Երգ, արտասանութիւն, քանի մը պատկեր, հայկ. պարեր, պիտի ներկայացուի կատակերգութիւն մը Լեւոնիկը, եւ Գարնան հրաւէրը, պարզաման փիէս մը, ուսուցչուհի Տիկին Գալըզճեանի դեկավարութեամբ։

Մուտք 3 ֆրանք։

Հաղ. Միջոց.— Փորթ տ'Օրլէանէն ան. 197 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Մարաթ Պօճի։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին։ Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Րիւ ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուասոի վկայականներով։ Պարտաւորիչ է պատուասոը։

ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 12ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ ՀԱՆԴՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

(Անձրեւի պարագային վրանները ապահովուած են)։

Որուն հիմնարկութեան տասնամեակն է
36, Avenue Charles de Gaulle — MONTMORENCY

Գեղարուեստական բաժին, խաղեր եւ եւրոպական պարեր։ Ինամուած ճոխ պուֆէ, տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն, ընմպելիներ եւ պաղպաղակ մանչերի դիներով։

Երեկոյին աւանդական շամփուրով խորոված։

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— 200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրուան (ժամը 13ին) գին 13 ֆրանք։

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները, դիմելով Աղքատախնամի դրասենեակը։
32 Րիւ տը Թրէվիզ (Հեռախօս ՓՌՕ· 77–73)։

ԹՕՄՊՕԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով։

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել Կար Տիւ Նօրէն մինչեւ Անկէն, ան կայգիլ մրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել Կրոլէի կայանը։ Շոգեկառք 12·05, 12·17, 13·26, 13·54, 14·30 եւ 15ին յաջորդաբար։

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՅՈՒՆԻՍ

MERCREDI 12 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9628 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9628

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՌՈՎԱՅՈՅՋ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Մերձաւոր Արեւելքը դարձեալ խօսեցնել կուտայ իր վրայ :

Եմէնի մէջ « պաշտօնապէս » խաղաղութիւն կը տիրէ : Զօրավար Սալալի յեղափոխական կառավարութիւնը ճանչցուած է արդէն բազմաթիւ պետութիւններէ : Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան կողմէ երկու հարիւր «դիտողներ» կը զրկուին հսկելու համար Եմէնի եւ Սէուտի Արաբիոյ սահմանագլուխին վրայ : Պատճառն այն է, որ Էմիր Պատր տակաւին վար չէ դրած զէնքը եւ իրեն հաւատարիմ մնացած ցեղախումբերուն հետ կը շարունակէ կռիւը, իր դահը վերադրաւելու յոյսով :

Արաբ Դաշնակցային Միութեան ծրագիրը օրակարգի վրայ է միշտ : Ապրիլ 17ի համաձայնագիրը՝ Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Իրաքի միջեւ՝ ի զօրու կը մնայ, հակառակ կարգ մը դժուարութեանց :

Սուրիոյ եւ Իրաքի կառավարութեանց կողմէ պատուիրակութիւններ փոխադարձ այցելութիւններ կը կատարեն Դամասկոս եւ Պաղտատ, ծրագրուած դաշնակցութեան վերաբերեալ կարգ մը մանրամասնութիւններ քննելու համար :

Երկու երկիրներուն մէջ ալ Պա՛աս կուսակցութեան ձեռքն է իշխանութիւնը : Նասրի կողմնակից նախարարները հեռացուած են, ինչ որ առիթ տուած էր Գահիրէի պաշտօնաթերթ «Ալ Ահրամ»ի խստիւ քննադատելու Միշէլ Աֆլաքի ընկերվարական կուսակցութիւնը :

Այս վերջինը՝ բացի ընկերվարութենէ՝ իր դրօշին վրայ արձանագրած է նաեւ « միութիւն » եւ «ազատութիւն » : Ա-խոյեան է արաբական միութեան՝ Պարսից Ծոցէն մինչեւ Ատլանտեան, սակայն ո՛չ թէ մենատէրի մը մականին տակ, այլ դաշնակցային դրութեամբ, ժողովրդավարական սկզբունքներով : Այս հիմնական հարցին շուրջ է տարակարծութիւնը կողմերուն միջեւ : Ո՛չ ոք կ՝ուզէ խզումի նախաձեռնութիւնն ու պատասխանատուութիւնը ստանձնել, եթէ կարելի չըլլայ համաձայնութեան եզր մը գտնել :

Միւս կողմէ ներկայիս անժամանակ կը նկատուի Ալժերիոյ եւ Եմէնի յարումը Գահիրէի Ապրիլ 17ի համաձայնագրին : Նոյնպէս անընդունելի կը նկատուի պաշտպանողական զինակցութիւն մը՝ Եգիպտոսի, Սուրիոյ, Իրաքի, Եմէնի եւ Ալժերիոյ միջեւ :

Ըստ Ալ Ահրամի, նախագահ Նասրը գործնական չի նկատեր նման զինակցութիւն մը՝ յիշեալ հինգ երկիրները պաշտպանելու համար ներքին յեղափոխութեանց եւ արտաքին յարձակումներու դէմ, քանի որ սահմանակից չեն անոնք : Ինչպէս կարելի է զինուորական միջամտութիւն մը, օրինակ, Ալժերիոյ մէջ, երբ «պետական հարուած» մը պայթի այնտեղ : «Ազատագրուած» արաբական երկիրներու ներկայ կառավարութիւնները ի վիճակի պէտք է ըլլան պաշտպանելու իրենց «յեղափոխութիւնները » : Նման միջամտութիւն մը կրնայ շարժման մէջ դնել օտար պետութիւններ եւս եւ հրդեհը կրնայ ծաւալիլ :

Իսկ արտաքին յարձակման մը պարագային արաբական բոլոր երկիրներու բնական պարտականութիւնն է միացեալ հակատ կազմել՝ պաշտպանելու համար եզրայր պետութիւնը :

Իրաքի մէջ դարձեալ շարժման անցած են Քիւրտերը, ինչպէս կը հաւաստեն Երկուշաբթի օր հասած հեռագիրները :

Թուրքիոյ մէջ Մայիս 20 – 21ի ապըստամբական շարժման հեղինակները սկըսած են դատուիլ զինուորական երեք ատեաններու առջեւ : Կը կարծուի թէ այս անգամ յանցաւորները խիստ պատիժներու պիտի ենթարկուին :

Խռովայոյզ վիճակի մէջ է դարձեալ Արեւելքը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԻՒՐՏԵՐԸ ՄԵՐԺԵՑԻՆ ՎԵՐՋՆԱԳԻՐԸ

ԿՌԻՒՆԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍԱՆ

Պաղտատի կառավարութիւնը վերջնագիր մը ներկայացուցած էր Քիւրտերուն որու մէջ կը պահանջէր 24 ժամէն ենթարկուիլ Իրաքի կառավարութեան հակառակ պարագային, ջարդը պիտի սկըսէր՝ անխնայ :

Չորս ամիս տեւեց Քիւրտերուն եւ Պաղտատի նոր իշխանութեան ֆլիրթը : Ցանկարծ Պաղտատի կառավարութիւնը երեւան կը հանէր Պարզանիի խափանարարական գործունէութիւնը եւ հրահանգ կուտար անոր որ յանձնուի 24 ժամուան ընթացքին : Խզումը կը կատարուէր : Պաղտատի կառավարութիւնը կը ճշդէ թէ շարժումը քիւրտ ժողովուրդին դէմ չէ որու հետ կ՝ուզէ գործակցութեան եւ հասկացողութեան քաղաքականութիւն մը վարել այլ Պարզանիի «անջատողական եւ աւատապետական մասնիկին » դէմ : Այս ձեւով կ՝ուզէ ծառայել արաբ – քրտական բարեկամութեան բուն դատին : Յեղափոխական Խորհուրդին հրատարակած երկար զեկոյցը կը բացատրէ այս տեսակէտը, ամէն բան եղաւ, կ՝ըսէ Պաղտատի իշխանութիւնը, որպէսզի բարգաւաճում եւ արժանավայել դիրք տրուի Քիւրտիստանի գաւառին որ ճնշուած էր Քասըմի օրով : Բայց, ըստ Պաղտատի, վերանորոգման ճիգը խոչընդոտի հանդիպած է մոլլա Մուսթաֆա Պարզանիի «պատեհապաշտ փառամոլութեանց » պատճառաւ :

Դժուար է բացատրել այս յանկարծական յետսկոչումը, մանաւանդ երբ նկատի ունենանք թէ Պարզանի եւ իր զօրքը այնքան օժանդակած են Քասըմի տապալումին համար : Պետական հարուածին վաղորդայնին Յեղափոխական Խորհուրդը շատ լաւ վարուեցաւ Պարզանիի հանդէպ : Ամէն պարագայի մէջ այսօր ըմբոստ, Պարզանի, այս վերջին ամիսներուն, միակ վաւերական խօսակիցն էր Արաբներու եւ Քիւրտերու միջեւ վերածնած հասկացողութեան համար : Քանիցս այն տպաւորութիւնը կար որ իրաքեան կառավարութիւնը զոհացում պիտի տար քիւրտ պարագլուխին ինքնավարութեան պահանջներուն : Բայց Ապրիլ 17ին, Արաբ Դաշնակցութեան մը ծնունդը, ամէն բան խանգարեց : Քիւրտ պարագլուխները մտահոգ ի տես այս մեծ «ազգին որ զիրենք փոքրամասնութեան մէջ կը դընէր», կը խորհէին թէ այն համաձայնութիւնը որ դժուար էր արդէն իրաքեան կառավարութեան հետ, անկարելի կը դառնար արաբ դաշնակցութեան հետ : Պարզանի ուրեմն, շեշտեց իր ճնշումները համաձայնութիւն մը ձեռք ձգելու համար Պաղտատի հետ, ինքնավարութեան շուրջ : Յեղափոխական Խորհուրդը չլսելու զարկած է, արդէն իր դժուարութիւնները ունէր Գահիրէի տիրապետութեան տակ կազմուած դաշնակցութեան հետ : Այն ատեն Քիւրտերը մտածեցին եթէ ոչ մերձեցում մը առնուազն երաշխաւորութիւն մը գտնել Նասրի մօտ :

Ըստ քիւրտ պարագլուխներուն, Նասր զիրենք շատ լաւ հասկցաւ : Բարեացակամ ականչով լսած է Պարզանիի բանագնացը, ինչ որ ձեւով մը ասպարէզ կարդալ կը նշանակէր Պաղտատի, եւ այդ կրնայ ըլլալ պատճառը Պաղտատի այսօրուան դիրքին :

Ամէն պարագայի մէջ, Պաղտատի կառավարութիւնը շատ վտանգաւոր ճամբու մը մէջ մտած է : Կրնայ ըլլալ որ Պարզանի չներկայացնէ ամբողջ քիւրտ ժողովուրդը, բայց իր վարկը մեծ է եւ ամուր : Մանաւանդ պէտք չէ անտեսել թէ չորս ամիսներու ընթացքին ժամանակ ունեցաւ իր զրօքը կազմակերպելու : Պարզանի օտար օժանդակութիւն ալ պիտի փնտռէ պայքարելու համար Պաղտատի դէմ :

Քիւրտերուն ուժերը քսան հազար զինուոր կը հաշուեն ներկայիս, համախըմբուած Քէրքիւքի եւ Մուսուլի շրջանները :

Փարիզի պատկերասփիւռէն Երկուշաբթի իրիկուն արդէն, Էմիր Պետր-խանը յայտարարեց թէ զէնքը չի բաւեր ազատութեան համար կռուելու համար, ոգին ալ անհրաժեշտ է եւ Քիւրտերը ունին այդ ոգին.— « Ուրիշ միջոց չունինք : Մեզի պատերազմ կը պարտադրեն, մենք ալ պիտի ընենք համաձայն ազատ մարդոց աւանդութեան որոնք կը նախընտրեն ազատ մեռնիլ քան ապրիլ գերութեան խաղաղութեան մէջ » :

Քաղաքական դետնի վրայ, գործադիր խորհուրդ մը կայ քսան անդամներէ կազմուած որ պատասխանատու է օրէնսդիր խորհուրդի մը առջեւ, կազմուած 45 անդամներէ որուն նախագահն է Պարզանիի եղբայրը :

Փարիզի «Քոմպան» որ բուռն պաշտպանն է քրտական դատին կը գրէ թէ Քիւրտերը ամէն օր կը տեսնեն թէ արեւմուտքի մէջ միշտ կը մեռնայ իրենց դատին պատճառած հիացումն ու գնահատանքը : Իրենց դիմադրութիւնը, կը գրէ միշտ «Քոմպա», պիտի արագացնէ Իրաքի նոր վարչակարգին տապալումը :

ԺՈՂՈՎ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐԸ ԴԱԴՐԵՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Նախագահ Քենըտի շատ կարեւոր ճառ մը խօսած է, Երկուշաբթի օր, Համալսարանին մէջ ուր գացած է Տոքթոր Հոնորիս Քաուզայի վկայականը ստանալու համար :

Քենըտի յայտարարեց թէ առիթէն կ՝օգտուի ըսելու համար թէ Խրուշչեւ, Մաքմիլըն եւ ինք համաձայն գտնուած են որպէսզի «վերին աստիճանի» վրայ խօսակցութիւններ սկսին, Յուլիսին Մոսկուայի մէջ :

Սպիտակ Տան մերձաւոր շրջանակներու մէջ, կ՝ըսուի թէ «վերին աստիճան » չի նշանակեր Արտաքին նախարարներու հանդիպում, այլ՝ ղեկավարներու, այսինքն Քենըտի – Խրուշչեւ – Մաքմիլըն հանդիպում մը :

Ապացոյցը տալու համար իրենց բարեկամեցողութեան, Քենըտի յայտարարեց թէ Միացեալ Նահանգները հիւլէական փորձերու պիտի չձեռնարկեն ցորչափ ուրիշ պետութիւններ չընեն : Ամբողջական պատերազմ մը ոչ մէկ իմաստ ունի, ըսած է նաեւ Քենըտի, այնպիսի ատեն մը երբ հիւլէական մէկ ռումբ մը մօտաւորապէս տասը անգամը կը ներկայացնէ այն բոլոր ռումբերուն որոնք օգտագործուեցան երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքին : Իբրեւ ամերիկացի, աւելցուցած է Քենըտի, կը գտնենք թէ համայնավարութիւնը ազատութեան ժխտումն է, բայց ատիկա պատճառ չէ որ չողջունենք ռուս ժողովուրդը իր բազմաթիւ իրագործումներուն համար գիտութեան եւ անջրպետի մարզերուն մէջ պէտք է յարատեւել խաղաղութեան հետազօտութեան մէջ այն յոյսով որ շինարար բարեփոխումներ համայնավար ժողովուրդին ծոցին մէջ թոյլ պիտի տան հասնելու այնպիսի լուծումներու որոնք ներկայիս անիրագործելի կը թուին :

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

Պոլսոյ Պատրիարքը հետեւեալ հեռագիրը զրկած է Վատիկան.—

« Երբ յաւիտենականութեան կը յանձնէք Յովհաննէս ԻԳ. Սրբազան Պապը, մենք կը բաժնենք ձեր սուգը եւ զրկանքը : Ան ծառայեց թէ Քրիստոնէութեան եւ թէ մարդկութեան որքան իր երկրաւոր կեանքի ընթացքին նոյնքան նաեւ Իր Մահովը : Թող Աստուած շնորհէ Իր հոգիին երկնային երանութիւն : Աղօթող ենք ոգւով յաջորդի մը՝ եւ Եկեղեցիի Միութեան համար » :

ՇՆՈՐՀՔ ԱՐՔ.

ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

7 Յունիս 1963

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԱՍԹՈՆ ՌԱՄՈՆ, մեծանուն գիտունը մեռաւ առջի օր, 77 տարեկանին : Ինք էր որ 1923ին գտած էր մաշկախտի (տիֆթեռի) դէմ պատուաստը, Փասթէօրեան դպրոցին մեծագոյն դէմքերէն էր :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ վերահաստատուեցաւ Մամի Օռախելաշվիլիի պատիւը : Արդարեւ, այս Վրացին որ խորհրդային վարչակարգը հաստատած էր Սթալինի հայրենիքին մէջ եւ զանազան պատասխանատու պաշտօններ վարած էր, 1932 – 37 Մոսկուայի Մարքս – Էնկէլս – Լենին հաստատութեան տնօրէնին կցորդն էր : Այն ատեն, ըստ այսօրուան Փրաւտայի, ընդդիմացած է արկածախնդիր եւ առիվիսթ Բերիայի նշանակումին պատասխանատու պաշտօնի մը կուսակցութեան մէջ : Հակառակ Անաստաս Միկոյեանի հետ ունեցած սերտ բարեկամութեան, մեռաւ կնոջը հետ, չճշդուած պայմաններու մէջ :

ԱՆԳԱՐԱՅԻ պաշարման վիճակի իշխանութիւնները արգիլեցին Եռն շաբաթաթերթի եւ Պարիշ Տէօնիշի ամսաթերթի հրատարակութիւնը : Միւս կողմէ Իսմէթ Ինէօնիւ ընդունած է իր լուսաւորութեան նախարարին հրաժարականը որ Հալքեան էր : Երրորդ նախարարն է որ կը հրաժարի : Կը սպասուի նաեւ մամուլի, ձայնասփիւռի եւ զբօսաշրջիկութեան նախարար՝ Ճելալ Թէվֆիք Քարաղափանի հրաժարման ինչ որ որոշ անհաւասարակշռութիւն մը կը բերէ համախմբական դահլիճին մէջ : 103ներու դատավարութիւնը կը շարունակուի, բայց համաձայն ստացած հրահանգներուն մամուլը կը հրատարակէ միայն Անատոլու գործակալութեան տուած լուրերը :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՔՈՒՇԻՆԿ յայտարարեց թէ խառն ամուսնութիւնները պէտք է այլեւս արտօնուին մանաւանդ վերնան այն արգելքները որոնք գոյութիւն ունին զաւակներու կրօնական դաստիարակութեան շուրջ : Ծանօթ է որ երբ կաթողիկէ մը կ՝ամուսնանայ ոչ – կոթողիկէի մը հետ պարտաւոր է զաւակը կաթողիկէ մեծցընել եթէ չուզեր բանադրուիլ :

ՄԱՏՐԻՏԻ օրաթերթերը ազդ մը հրատարակած են Կիրակի օր յայտարարելով թէ հոգեհանգստեան պաշտօն մը պիտի կատարուի Ժան – Մառի Պասթիէն–Թիրիի յիշատակին «Ֆրանսական բանակի գնդապետ, մեռած Փարիզ 1963 Մարտ 11ին», կը գրէ Լը Մոնտ :

ՈՏԱՆԱՒՈՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Ամէն ազգի մէջ կան անշուշտ անարուեստ ոտանաւոր գրելու սիրահարներ, որոնք կը կարծեն թէ յանգերու եւ չափերու գործածութեամբ ամէն խօսք կ'ազնուանայ եւ բանաստեղծութեան կը վերածուի: Բայց միայն մեր մէջ է որ ամէն ոտանաւոր գրող դիւրութեամբ կը դտնէ թերթ մը կամ հանդէս մը հրատարակելու համար իր արտադրութիւնը: Երբ շատ նեղը մնայ առանձին հատորով հրապարակ կ'իջնէ:

Հրատարակելու այս դիրութենէն քաջալերուած անլեզու, անքերական, անտաղանդ զրկեալներն իսկ լեզու ելած են ու ոտանաւոր կը շինեն օրն ի բուն:

«Բնաւ չըլլալէն աղէկ է» կը խորհին հրատարակողներն ալ, ընթերցողներն ալ, բայց ես կը կարծեմ որ արդէն իսկ գոյութեան իրաւունք չունեցող բանի մը «բնաւ չըլլալ»ը ոչ մէկ դժբախտութիւն կը պատճառէ:

Ի՞նչ կ'ըսեն այս ոտանաւորները:

Առ հասարակ հայրենիք, Մասիս, մեծասքանչ լեզու եւ նման խօսքերու շուրջ կը դառնայ «ներշնչում»ը:

Երբեմն ալ մէկը իր յոբելեանը «կ'անմահացնէ» ոտանաւորով, կամ տարեդարձ մը կը շնորհաւորէ:

Մնացեալը աւելի տափակ, աւելի անշնորհ եւ աւելի անարուեստ է միշտ, եթէ կարելի է երեւակայել աւելի գէշը:

Ազատութեան այս դարուն անտարակոյս ամէն մարդ ազատ է ուզածը գրելու կամ հրատարակելու: Բայց քանի որ մենք ալ ազատ ենք մեր կարծիքը յայտնելու կը համարձակինք շեշտել՝ մասնաւոր կերպով հրատարակողներուն, թէ սրխալ ու ամօթալի է ընթերցողին հրամցնել յետին տափակութիւններ: Կը շեշտենք նաեւ որ վնասակար է այս դրութիւնը, որովհետեւ ընթերցողին ճաշակը կը խաթարէ եւ իսկական արժէքով բանաստեղծներն ալ ամլութեան եւ յուսահատութեան կը մղէ:

Չենք կրնար կարգի հրաւիրել ոտանաւորի արտադրութեան նուիրուած մեր աղնիւ ազգայինները, որովհետեւ անոնք համոզուած են որ բարձրաթռիչ բանաստեղծութիւն կը գրեն:

Պիտի չուզէի վիրաւորել գրողներն ու հրատարակիչները, եթէ առնուազն մաքուր եւ ճիշդ լեզուով գրուած ըլլային այս տափակութիւնները: Բայց դժբախտաբար տաղանդի բացակայութիւնը մօտիկ ազգական է լեզուական տգիտութեան եւ անճաշակութեան հետ:

Պարզ խօսքով՝ մեր թերթերուն եւ հանդէսներուն մէջ հրատարակուած անհամար ոտանաւորներու ջախջախիչ մեծամասնութիւնը ընթերցողին միայն վնաս կը պատճառեն:

Ինչպէս ամէն ազգի մէջ, մեր մէջ ալ ընտրեալները քիչ են:

Նախընտրելի է ոտանաւորի մարզը թողուլ այս ընտրեալներուն, որոնք գոնէ պարկեշտ բանաստեղծութիւններ կրնան գրել, առանց մեծ արդիւնքի:

Հինէն ի վեր, ոտանաւորագրութիւնը ի պատուի է մեր մէջ: Այնքան որ համբաւի տիրացած եւ ամէն առիթով արտասանուած կամ վերհրատարակուած քերթուածները առհասարակ ժողովուրդին մատչելի տափակութիւններն են: Ամբոխավարութիւն, աժան հայրենասիրութիւն կամ զգայավարութիւն պէտք է բուրէ քերթուածը, որպէսզի ժողովուրդին բերանը իյնայ եւ «նուիրականանայ»: Ինչ որ ալ ըլլայ, հինցած ու կրկնուած այս ոտանաւորները գոնէ բաւական ճշգրիտ հայերէնով մը գրուած են:

Ազգապահպանումի մտահոգութիւնը պէտք չէ սպաննէ ճաշակը եւ ամլացնէ բանաստեղծական մարզը, որուն մէջ բաւական փայլուն յաղթանակներ արձանագրած ենք հպարտութեամբ:

Ով որ այսօր հանդուրժելի կը դտնէ ողբալի ոտանաւոր մը, ապացոյցը կուտայ որ ի վիճակի չէ այլեւս գնահատելու Դուրեանը, Վարուժանը, Մեծարենցը, Թէքէեանը եւայլն:

Մեր արժէքներուն գիտակցութիւնը կորսնցնել աւելի վնասակար է քան հրապարակէն արտաքսել անտաղանդ ոտանաւորագիրները:

Կը փափաքէի աւելի խիստ ըլլալ, բայց չյաջողեցայ ...

Մ. ՀԱՃԵԱՆ

Մեքսիքօ

ՊՈԼՍՈՅ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

(Դ. եւ վերջին մաս)

Գնալը Կղզիի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին.— 1855 Յուլիս ութին տեղի ունեցաւ այս եկեղեցւոյն հիմերուն օծման հանդէսը եւ 1857 Սեպտեմբեր 22ին ալ եկեղեցւոյն օծումը, զոր կատարեց Յակոբ Պատրիարք:

Եշիլգիւղի Ս. Ստեփանոս եկեղեցին.— Կառոյց վառօդապետ Սիմոն ամիրա Տատեան 1826ին: Յետոյ իր որդին Տատեան Պօղոս պէյ 1845ին վերանորոգեց զայն: Օծումը տեղի ունեցաւ 1844 Յունիս 13ին Աստուածատուր պատրիարքի օրով:

Մաքրըգիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցին.— Կառուցուեցաւ 1844 Ապրիլ 7ին Յովհաննէս Տատեան պէյի կողմէ:

Ազատլըի Ս. Աստուածածին եկեղեցին.— Հիմնարկութիւնը տեղի ունեցաւ 1835 Յուլիս 28ին, Ստեփանոս Աղաւնի պատրիարքին օրով: Յովհաննէս ամիրա Տատեան ի յիշատակ հօրը Տատ Առաքէլ ամիրային, հոգաց շինութեան բոլոր ծախքերը: Օծումը կատարուեցաւ 1837 Ապրիլ 25ին:

Քազլըչէշմէ, Ետիքուլէէ դուրս (Ազգ. Հիւանդանոց) Ս. Փրկիչ եկեղեցին.— Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ շինուեցաւ այս փայտաշէն եկեղեցին 1832 – 33ին:

Զէյթունպուրնուի Ս. Յակոբ եկեղեցին.— Այս մատուռը շինուեցաւ Ս. Յակոբայ վանքին մէջ 1832ին, Ազգային Հիւանդանոցէն հինգ վայրկեան հեռու:

Հիւանդանոցի 1848 – 52ի հոգաբարձութեան միջոցին, Պօղոս պէյ Տատեան ընդարձակեց այս մատուռը, իր աներձագին Գափամաճեան Անտոն աղայի ձեռքով: Պալեան Կարապետ ամիրա ալ նորոգեց եւ զարդարեց զայն 1859ին: Արձանագրութիւն չունի:

Քաղաքիս Ս. Երրորդութեան եւ Ս. Յարութիւն եկեղեցիներու մասին անջատօրէն գրած ըլլալով կ'անցնինք Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ, որ հայ եկեղեցիներուն հնագոյններէն մին էր: Հ. Ինճիճեան կը գրէ թէ Կոմս անուն հայ վաճառական մը Խրիմի Քէֆէ քաղաքէն Պոլիս գալով ճենովացիներէն 1391ին գընեց հողը եւ 45 տարի վերջ 1436ին կառուցուեցաւ եկեղեցին որ կոչուեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի անուամբ: Աւետ. անունով դարբին մըն ալ կառոյց Ս. Սեղանը:

Այս եկեղեցւոյն շինութեան բուն թուականը հին ձեռագրի մը մէջ ալ գրուած է սապէս.— «Ի թուին Փրկչի 1391ի, Հայրապետութեան Տեառն Թէոդորոսի, ոմն վաճառական Կողմս անուն Կաֆայէ եկեալ ի Կ. Պոլիս, որ իր ընդ իշխանութեամբ Յունաց, հրաման տըւեալ շինելոյ զեկեղեցի մը ի Ղալաթիա, կոչելով զանունն Ս. Խաչին Աւետ ոմն դարբին շինեաց»:

1731ի Ղալաթիոյ մեծ հրդեհին այս եկեղեցին այրեցաւ: Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարք փութաց իսկոյն վերաշինութեան արտօնագիրը ձեռք բերել եւ 1732 Դեկտեմբեր 13ին հիմնադրութիւնը տեղի ունեցաւ: Եկեղեցին հիմէն շինուեցաւ Սարգիս Խալֆայի ձեռքով, Եկեղեցւոյն ներքին որմերը զարդարուեցան պատկերներով, զորս նկարեց կեսարացի նկարիչ մը Եսայեայ ծաղկարար, ասիկա եղբայրն էր ԺԸ. դարու մէջ անուանի հայ նկարչի մը որ կը կոչուէր Բարսեղ: Միջին տաճարին երկու քովերը շինուեցան նաեւ երկու փայտակերտ եկեղեցիներ: Այս եկեղեցին որուն բակը թաղուեցաւ Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարք 1741ին, 1771 Փետրուար 7ի մեծ հրդեհին այրեցաւ եւ միայն միջին քարաշէն տաճարը մնաց: 1799ի վերջերը եկեղեցին դարձեալ նորոգուեցաւ Դանիէլ Պատրիարքի օրով: Իսկ Ստեփանոս Պատրիարքի օրով, 1834ին նորոգուած եւ օծուած հինգ եկեղեցիներէն մէկն էր նաեւ Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչը որուն վերջին նորոգութիւնը տեղի ունեցաւ 1888ին:

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ՇՈՒԿԱՆ

Եւրոպայի տնտեսական միաձուլումը Հասարակաց Շուկայի շրջագիծին մէջ կրնայ թուիլ թէ խոչընդոտներու կը բախի: Այսուհանդերձ, այդ խոչընդոտները պարզ խիճեր են բաղդատաբար Մոսկուայի հանդիպած այն խոչընդոտներուն, որոնք իր առջեւ կը ցցուին, երբ կը փորձէ իր արբանեակներով կազմակերպել Համայնավար Հասարակական Շուկայ մը:

Եւրոպայի Հասարակաց Շուկայի կազմութենէն (1958) անմիջապէս ետք, Ռուսիա հապճեպով փորձեց վերակենդանացնել ութ պետութիւններէ(*) կազմուած տժգոյն ՔՈՄԵՔՈՆԸ (Տնտեսական Իրերօգնութեան Խորհուրդ):

Հարկ չեար սպառիչ մրցակցութեան պետութիւններու միջեւ, ինչպէս, օրինակ, պարագան է Եւրոպայի Հասարակաց Շուկային: Մրցակցութեան փոխարէն, Ռուսիա կ'առաջարկէր իւրաքանչիւր պետութեան արտադրել իր լաւագոյնը՝ ճշգուած նախօրօք: Սակայն, ի դժբախտութիւն Մոսկուայի, արբանեակ երկիրներէն ոմանք կը յամառին հետեւիլ իրենց ներքին շահերուն:

Շօշափելի որեւէ արդիւնք չեն տուած ֆոմեֆոնի դռնփակ նիստերը, որոնց թիւը այս տարուան առաջին չորս ամիսներուն 61էն աւելի եղաւ: Թէեւ ֆոմեֆոնի երկիրները եւ Խորհ. Չինաստան համաձայնեցան 40էն 50 առ հարիւրի զեղջ մը կատարել խորհրդային շրջագիծին մէջ գործող օդային փոխադրութիւններուն վրայ, այսուհանդերձ ոչ մէկ համաձայնութիւն կարելի եղաւ գոյացնել նախօրօք ճշգուելիք արտադրական սահմանումներուն վրայ, բացի, կարգ մը մանր մունր արտադրութիւններու համար:

Չեխոսլովաքիա եւ Արեւելեան Գերմանիա կը դժկամին համաձայնիլ հասարակաց դրամագլուխի ֆոնտի մը հաստատման, որուն նպատակը պիտի ըլլայ զարգացուցիչ անդամ – երկիրներու ճարտարարուեստի զարգացումին, որովհետեւ, կը վախնան, որ դրամագլուխին մեծ մասը հարկադրուին իրենք տրամադրել: Լեհաստան, ֆոմեֆոնի անդամ երկիրներէն չկարենալով ստանալ իր ուզած ապրանքները, համաձայնագիրներ ստորագրեց Արեւմուտքի հետ, որոնք քառասուն ...

(*) Պուլկարիա, Չեխոսլովաքիա, Արեւելեան Գերմանիա, Հունգարիա, Արտաքին Մոնկոլիա, Լեհաստան, Ռումանիա, Խ. Միութիւն: Ալպանիա ներկայիս փաստօրէն արտաքսուած է. կարմիր Չինաստան դիտող է միայն:

ԻՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԿԱՆՏԻՆ

Ահա այդ շրջանին էր որ Նաթիւ մը տաւ «Գաղտնի մասնաճիւղ»ին մէջ, իր ետեւէն քաշելով նաեւ Ապտէն:

... Յանկարծ բախեցին սենեակին դուռը:

– Բնազդաբար երկու երիտասարդները դիմեցին իրենց ատրճանակներուն:

— Ո՞վ է ... ի՞նչ կ'ուզէք ...

Պանդոկապետն էր որ եկած էր գէշ լուր մը տալու: Պէտք էր սենեակը պարպել կէսօրէ առաջ:

Ի զուր ջանացին համոզել մարդը, մեծ պարգեւ մը խոստանալով անոր: Բոլոր սենեակները պէտք էր պարպել, յաջորդ շոգեկառքին ժամանումէն առաջ, այսինքն կէսօր չեղած:

— Ո՞ւր պիտի երթանք սպասելու համար մեր որոշած ժամուն մրմնջեց Ապտէ, անմիջապէս որ պանդոկապետը դուրս ելաւ սենեակէն: Ոստիկանութիւնը բանէ մը կը կասկածի անպայման:

Ներքուստ երկուքն ալ վստահութիւն չունէին: Ապտէ չէր կրնար համոզուիլ այն գաղափարին հետ թէ շուտով ստիպուած պիտի ըլլար մարդ մը սպաննել:

Նաթիւ չէր կրնար իր երեւակայութենէն հեռաձայնել Ռանիի սիրուն ու հմայիչ դէմքը: Ի՞նչ պիտի մտածէր ան... Ո՞ւր էր հիմա... արդեօք անգամ մըն ալ պիտի տեսնէ՞ր զայն ...

×

Ոստիկանապետ Տաս հազիւ կրցաւ տասնապետ ոստիկանին ձեռքէն խլել մտրակը, զոր այս վերջինը բարձրացուցած էր, իջեցնելու համար Շաքոյի գըլխուն, զայն հարցաքննելու պահուն:

— Գիտէք որ չեմ սիրեր այդպիսի բիրտ վարմունքները, ըսաւ ան խստօրէն: Թողէք զիս մինակ ամբաստանեալին հետ:

Կոպալ Տաս Կանտիի հաւատարիմ հետեւորդներէն էր, որով կողմնակից էր բիրտ ուժի վերացման: Զարմանքի եւ տխրութեան խառնուրդով մը կը դիտէր Շաքօն: Այս հալածուած դազանի մը նայուածքը ունեցող տասնըեօթամեայ պատանին ահաբեկի՞չ մըն էր, անդամներէն մէկը Փրկութեան Գաղտնի Ընկերակցութեան, դաղտնի գործող ծայրայեղ աջ այն կազմակերպութեան որ որոշած էր սպաննել Կանտին:

— Բայց ինչո՞ւ, մրմնջեց ոստիկանապետը մեղմութեամբ, ինչո՞ւ պատկանիլ շարժումի մը որ կը սորվեցնէ միայն քէն ու ոխ ...

Շաքօ շուարած էր, ի տես ոստիկանապետին, որ հիմա իր առջեւ գրեթէ ծունր դրած, իրեն հետ կը խօսէր, քաղցրութեամբ, հանդարտութեամբ:

Փորձեց ուրանալ: Ահաբեկիչ մը չէր ինք: Եթէ ատրճանակ մը ունէր, ատիկա միայն ու միայն իր անձին պաշտպանութեան համար էր: Չէ՞ որ ինք կուգար Փոնայէն, ուր ծանր միջադէպեր կը պատահէին Հնդիկներու եւ միւսլիմաններու միջեւ ...

Ոստիկանապետը դանդաղօրէն շարժեց իր գլուխը:

— Ինչո՞ւ, վերսկսաւ ան, ինչո՞ւ ուզել սպաննել այն մարդը, այն միակ անձը որուն վիճակուած է խաղաղութիւնը վերահաստատել երկուքի բաժնուած Հնդկաստանի մը մէջ:

Երիտասարդը ցնցուեցաւ:

— Բայց ան է այս բոլորին պատասխանատուն, ան է, որ իր ոչ – բրտութեան քաղաքականութեամբ Հնդիկները նոխազ դարձուց միւսլիմաններու վայրագութեանց ...

Համբերութիւնը սպառած, պատանին այսպէս պոռթկալէ ետք, սկսաւ հեծկըլտալ:

— Օգնէ ինծի, Շաքօ, կ'աղաչէր ոստիկանապետը: Ըսէ ինծի, որո՞նք են միւս ահաբեկիչները, ո՞ւր են, ե՞րբ եւ ո՞ւր տեղի պիտի ունենայ մահափորձը..

Սակայն, Շաքօ բան մը չէր կրնար ըսել, որովհետեւ իրականին մէջ բոլորովին ալ տեղեակ չէր տակաւին գաղտնիքներուն: Զինքը ձերբակալած էին նախքան որ յարաբերութեան մտած ըլլար ուրիշ մէկուն հետ: Գալով մահափորձի թուականին՝ այդ ալ չէր դիտէր... թերեւս այսօր, թերեւս վաղը... Միայն աստղաբաշխներն էին որ պիտի ընտրէին ամէնէն յարմար օրը ...

Կոպալ Տաս յանկարծ արագօրէն դուրս ելաւ սենեակէն: Այլեւս վայրկեան մը իսկ պէտք չէ կորսնցնէր ...

×

Նաթիւ շատ լաւ կը յիշէր թէ առաջին անգամ ո՞ւր էր հանդիպած անոր: Պարզ ու հասարակ դէպք մը՝ բարեկամի մը ամուսնութեան օրը: Մինչ այդ Նաթիւ երբեք ուշադրութիւն չէր դարձուցած կիներուն: Արդէն իրաւունք ալ չունէր: «Ընկերութեան» պետը՝ Շրի Փրահլատ կանխազգուշացուցած էր զինքը — մասնելով կազմակերպութեան մէջ, պէտք էր պատրաստ ըլլար իր անձը ամբողջովին զոհելու իրենց դատին: Երդում ըրած էր երբեք չամուսնանալ: Իր բովանդակ հոգիով նետուած էր պայքարին մէջ եւ իր որքան տաղանդաւոր նոյնքան ալ յարձակողական յօդուածներով մեծ ազդեցիչ էր հանած:

(3 Շար.)

հարիւր պիտի բարձրացնեն իր ներա-ծումներու քանակը, մինչդեռ ֆոմեֆոնի երկիրներէն կատարած իր դնումները հազիւ կը հասնին 18 առ հարիւրի :

Լեհաստան, Հունգարիա, Պուլկարիա եւ Ռումանիա, որ առաւելաբար գիւղա-տնտեսական երկիրներ են, յամառօրէն կը ձգտին ճարտարարուեստական երկիր-ներ դառնալ: Անոնք խորթ աչքով կը դի-տեն ֆոմեֆոնի ծրագիրը, որ կը նախա-տեսէ զարգացնել այդ երկիրներուն հան-գային եւ գիւղատնտեսական արտադրու-թիւնները, բան մը, որ մշտնջենապէս գիրենք պիտի կապէ ագարակներու ար-տադրութեան եւ արդելք պիտի ըլլայ ի-րենց ճարտարարուեստի կառուցումին :

Ամէնէն աւելի դժգոհ է Ռումանիա, ո-րուն ճարտարարուեստը՝ սկսած գը-րեթէ ոչինչէն, ֆոմեֆոնի որեւէ մէկ եր-կիրէն աւելի արագ կը յառաջդիմէ (ան-ցեալ տարի՝ 14·7 առ հարիւր) : Ռու-մանիա ծրագրած է 12 առ հարիւր յաւե-լումի թափով մը շարունակել իր ճար-տարարուեստի կառուցումը մինչեւ 1975, բայց Խրուշչեւի կամքով Ռումանիա դա-տապարտուած է մնալու հում նիւթեր հայթայթող գիւղատնտեսական երկիր մը:

Այս պատճառով Ռումանիա պահանջեց, որ « ամէն պետութիւն իրաւունք ունե-նայ զարգացնելու իր տնտեսութիւնը, համաձայն իր ազգային շահերուն »: Երբ Ռուսիա փորձեց ձգձգել եւ չյանձնել պոզպատի գործարանի մեքենաները, զորս Ռումանիա, հակառակ ֆոմեֆոնի ծրագրին, ապսպրած էր Ռուսիայէն, Ռումանացիները սպառնացին նոյն մեքենաները գնել անգլիական եւ ֆրան-սական միացեալ ընկերութենէ մը, 39 միլիոն՝ տոլարի վճարումով : Արեւմուտ-քի հետ, առեւտրական իրենց գործառ-նութիւնները զարգացնելու մտօք՝ առեւ-տրական յանձնախումբ մը զրկեցին Եւրո-պա, վերջերս:

Տարակարծութիւնները սուր բնոյթ ստացած են: Մոսկուա, հաւանաբար, պահանջէ դերագոյն ժողովի մը դումա-րումը, կուսակցական քարտուղարներու մասնակցութեամբ, պարտադրելու հա-մար իր տեսակէտները համայնավար կու-սակցութեան միջոցով :

Յամենայն դէպս, փաստը այն է, որ ֆոմեֆոնի անդամ երկիրները, երթա-լով աւելի եւս կ՝ընդլայնեն իրենց առեւ-տրական կապերը Եւրոպական Հասարա-կաց Շուկայի անդամ երկիրներուն հետ, քան թէ իրենց միջեւ :

Թ. Ա. Թ.

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՍԻՈՆ, թիւ 3, Մարտ 1963: Պաշտօնա-թերթ Երուսաղէմի Պատրիարքութեան :

ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԶԱՐԵՀ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՏԱՐԻՔ 48·—

Նորին Սրբութիւն Զարեհ Ա. ընդուն-ուեցաւ Ամերիկեան Համալսարանի հի-ւանդանոցի ներքին հիւանդութեանց բաժնին մէջ 1963 Փետրուար 16ի առա-ւօտեան ժամը 5ին կուրծքի յառաջամա-սի ցաւի պատճառով, որ տեւած էր հինգ ժամ :

Նորին Սրբութիւնը ունեցած էր անժի-նի պարագայ մը 1957ին: Սրտի ելեկտրա-կան արձանագրութիւնը — էլէկտրոքար-տիոկրամ — որ առնուած էր այն ատեն ցոյց տուած էր որոշ անբնականութիւն մը: Փետրուար 15ի երեկոյին, Նորին Սրբութիւնը կուրծքի ցաւ զգաց : Սրտի արձանագրութիւնը, այդ ատեն առնը-ւած, ի յայտ բերաւ սրտի մկաններուն գացող արեան շրջագայութեան որոշ նը-ւազում : Կէս գիշերին զօրաւոր ցաւ կուրծքի յառաջամասին մէջ որմէ յետոյ զգաց շունչի սաստիկ նեղութիւն, կըռ-նակի վրայ հարթ պառկելու դժուարու-թիւն — օրթօփնէա —: Զինք այդ ատեն տեսնող բժիշկներու վկայութիւնը այն է որ Նորին Սրբութիւնը ունեցած է թոքե-րու արիւնախուժում (լունկ էտէմա) : Հիւանդին տրուեցաւ թմրեցուցիչ ասեղ (մորֆին) եւ սրտի զօրացուցիչ դեղ (Լա-նաթոսիտ Ս): Դարձեալ առնուած սրտի արձանագրութիւնը ցոյց տուաւ սրտի մկաններու յառաջամասի եւ ձախ կողմի տարածուն էնֆարքշըն: Ցաւը տեւեց մին-չեւ Փետրուար 16ի առաւօտեան ժամը 4, երբ հիւանդը փոխադրուեցաւ այս հի-ւանդանոցը :

Անմիջական ֆիզիքական քննութիւնը ցոյց տուաւ հիւանդը որպէս միջին տա-րիքով եւ որոշ գիրութեամբ մարդ մը, որ շնչառութեան դժուարութիւն ունէր : Արեան ճնշումն էր 120/100 Մ· Մ· (սնդիկ): Սրտի զարկը կանոնաւոր էր եւ վայրկեանը 150: Կոպերուն վրայ դեղին նշաններ (քանթելազմա) նկատուեցան : Թոքերու երկու կողմերուն վրայ արիւ-նախուժումի նշաններ կային (ռալ): Մատներուն ծայրերը լայնցած էին — կը թուի թէ այս վերջին պարագան նկատ-ուած էր տարիներէ ի վեր — : Մատի ե-ղունգները կապուտցած էին (սիանոսիս):

Լապորաթուարի քննութեան արդիւնք-ները հետեւեալներն էին· Հեմոկլոպին 18 առ հարիւր կրամ : Արեան գնդիկներու քանակ՝ 58 առ հարիւր (Հեմաթոքրիթ) : Ճերմակ գնդիկներու թիւը՝ 24·000 առ մէկ միլիմեթր խորանարդ, որոնք բաժ-նուած էին հետեւեալ տեսակներու ·— 86 առ հարիւր փոլիմորֆոնիւքլէար, ութ առ հարիւր լէմֆոսիթ, վեց առ հարիւր մոնոսիթ: Արեան իւրէի նիթրոժէնը՝ 15 առ հարիւր մ· կ·: Արեան ֆոլեսթերոլ վեց հազար առ հարիւր մ· կ·, ընդհա-նուրը, որուն 480 մ· կ·ը ֆոլեսթերոլ էս-թեր էր: Արեան մէջ շաքարը 107 առ հարիւր մ·կ·: Արեան փրոթէինները եւ էլէկթրոլիթները բնական սահմաններու մէջ էին: Սրտի արձանագրութիւնը ցոյց տուաւ ինչ որ քանի մը ժամ առաջ կա-տարուած արձանագրութիւնը երեւան բե-րած էր :

Նկատի առած ճերմակ գնդիկներու բարձր թիւը եւ հիւանդանոց մուտքէն չորս ժամ յետոյ ջերմութեան աստիճա-նին 39,4 գիծ ըլլալը, մեր ենթադրու-թիւնը այն եղաւ որ Նորին Սրբութիւնը բացի էնֆարքշընէ, կը տառապէր նաեւ ներքին բորբոքումէ մը: Շատ հաւանօրէն թոքատապէ մը (փնէօմոնիա): Ուստի, սթրեփթոմայսինի եւ մեծ քանակու-թեամբ փենիսիլինի յաճախադէպ ներար-կումներ կատարուեցան: Ասոնցմէ զատ դարմանումը կատարուեցաւ հետեւեալ միջոցներով ·— Օքսիժէնի, հանդարտե-տեցուցիչ դեղերու, արեան թանձրացու-մը արգիլող դեղերու (անթի քօակիւլա-սիոն) եւ սիրտը զօրացնող դեղերու (տի-ժիթալիզասիոն) ներարկում: Հիւանդը ստացաւ նոյնպէս սերփասիլ սրտի արագ զարկը դանդաղեցնելու համար: Հիւան-դանոց մուտքի երրորդ օրը շունչի նե-ղութիւնը սաստկացաւ եւ թոքերու արիւ-նախուժումը, որ նուազած էր, կրկին ա-ւելցաւ: Արեան ճնշումը իջաւ ութսուն մ· մ· (սնդիկ): Սերոմի հետ միասին ե-րակին ճամբով տրուած սրամինը անզօր եղաւ արեան ճնշումը բնական վիճակին բարձրացնելու : Ի վերջոյ, հիւանդը դըր-ուեցաւ կէս – նստած դիրքի մէջ, թեւե-րուն եւ զիստերուն վրայ առաձգական կապեր դրուեցան· երակէն վեց հարիւր խորանարդ սանթիմեթր արիւն առնուե-ցաւ : Այս բոլորը կատարուեցան թոքե-րուն մէջ արիւնախուժումը նուազեցնելու նպատակով : Այս բոլոր միջոցները չկըր-ցան առաջքը առնել իր ֆիզիքական ան-կումին եւ հիւանդը վախճանեցաւ Փետր· 16, առաւօտեան ժամը 10·30ին (1963):

Վերջնական ախտահանաչում ·· եզրա-կացութիւն — :

Սրտի պնդերակութիւն :

Սրտի մկաններու տարածուն էնֆարք-շըն :

Սրտի տկարացում եւ թոքերու արիւ-նախուժում :

Թոքատապ :

Արեան ֆոլեսթերոլի բարձրացում (հի-փերքոլեսթերոլէմիա):

Գիրութիւն :

Մատներու ծայրերու լայնացում եւ արեան կարմիր գնդիկներու յաւելում (պատճառը անյայտ):

ՏՈՔԹ· ՃՈՐՃ ՐԸՊԷՅԶ

(Օգնական դասախօս ներքին հի-ւանդութեանց բաժանմունքի)

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՓԽԱԶԻՈՅ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Ափխազիոյ Ինքնավար Խորհրդային Հանրապետութեան սահմաններուն մէջ կ՝ապրին «զգալի թիւով Հայեր», կը դրէ «Ս· Հայաստան » ամսաթերթը: Տեղւոյն Հայերը Համշէնի բարբառով խօսող Տրա-պիզոնի եւ յարակից գաւառներու, պատ-մական Պոնտոսի հայ գաղթականներն եւ անոնց զաւակներն են: Դեռ անցեալ դա-րու վերջերուն եւ առաջին համաշխար-հային պատերազմին, ջարդերէն ճողո-պրած կամ փախած գաղթական Հայերու մեծ զանգուած մը ապաստանած է մերձ-սեւծովեան այս երկիրը :

Աշխատասէր եւ ձեռներէց համշէնցի-ները, ըլլալով ժառանգական ծխախոտա-գործներ, իրենց նոր բնակավայրին մէջ դարձան ծխախոտաբուծութեան նախա-մշակները մերձարեւադարձային մշա-կոյթներու՝ լիմոնի, նարինջի, մանտա-րինի մշակները :

Ափխազիոյ հայաբնակ մեծ գիւղերն են Շահումեան, Աթարան, Արագիչ, Մծա-րան, Բառնաուտ, Ագարակ, իսկ Հայերը գերակշիռ մեծամասնութիւն կը կազմեն հետեւեալ գիւղաքաղաքներուն մէջ՝ Գանդիագին, Կոլխիտան, Անոխվան, Փը-սիրցխան, Եաշարան, Գումիստան, Ծե-բելթան:

Ափխազիոյ մէջ կան հարիւր տարրա-կան, եօթնամեայ եւ միջնակարգ հայկա-կան դպրոցներ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆԵՐԳԱՂԹ

Կիրովական ժամանած է իրանահայ ներգաղթողներու նոր խումբ մը: Վերջին վեց ամիսներուն Կիրովական բնակու-թիւն հաստատած են վեց հարիւր ներ-գաղթողներ, որոնցմէ 200՝ Պարսկահա-յեր :

ԱԿԱԴ· ՀԱՍՐԱԹԵԱՆ՝ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԱԾ

Բանախօսական գիտութեան մատուցած իր ծառայութիւններուն համար եւ ծը-նընդեան 60ամեակին առիթով «Աշխա-տանքի կարմիր դրօշը » շնորհուած է Ակադ· Էզրաս Հասրաթեանի :

ԿԱՐԺԷ ԳԻՏՆԱԼ

Տպագրիչ Նիքոլա Եանսոն, 1475ին Վենետիկի մէջ լոյս ընծայեց փոքրածա-ւալ գիրք մը վեց սանթիմեթր բարձրու-թեամբ, որուն իւրաքանչիւր էջը կը պա-րունակէ 12 տող: Գիրքը տպագրուած է նուրբ մագաղաթի վրայ՝ կարմիր եւ սեւ մելաններով :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (146)

ԵԸԼՏԸԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՉՈՐՍ

— Որո՞նք :

— Հայր ու աղջիկ, պատասխանեց Մէլհամէ :

— Ճիշդ այդ օրերուն մէջ էր, յարեց Ժօրիս, օրիորդ Ռուպինա Ֆայն ալ վերա-դարձաւ Պոլիս եւ երեքն ալ մեզի հետ միասին բնակեցան: Յետոյ ըկերովի վար-ձեցինք մեր բնակարանին կից փոքրիկ տուն մը, որ նոյնպէս կը պատկանէր մեր տանտէրոջ՝ Պ· Մրագովիչի :

— Ի՞նչպէս ապրեցաք ...

— Լիփա Բիփս ուզեց քիչ թէ շատ կա-հաւորել սենեակները, պատասխանեց Ժօ-րիս, ուստի ես առաջարկեցի իրեն թո-ղուլ Սամուէլ Ֆայնի եւ իր աղջկան կող-մէ ժամանակին վարձուած երկու սեն-եակներուն կահոյքը, Լիփա Բիփս ընդու-նեցաւ, եւ իրենց ապրելակերպը վերստին սկսաւ առաջուան պէս շռայլ ծախքերով, եւ մեր յարաբերութիւնները՝ առաջուը-նէ աւելի մտերմական եղան, Բիփս դար-ձեալ սկսաւ ինձմէ Ֆրանսերէն դասեր առնել :

— Մինչեւ ե՞րբ ...

— Մինչեւ Դէպքին նախընթաց օրը, պատասխանեց Ժօրիս :

— Ո՞ր դէպքին, հարցուց նախագահը զարմացական չեշտով մը :

— Չէ՞ք դիտեր, փաշա, բողոքեց Ժօ-րիս, քանի դէպք կայ :

— Չհասկցայ, ներեցէք, հեղնեց Նէ-ճիպ Մէլհամէ սաղայէլեան ժպիտով մը, ո՞ր դէպքին :

— Ուրբաթի :

— Ո՞ր Ուրբաթի :

— Յուլիս 21ի Ուրբաթին, Սէլամլըգին պայթած պօմպային ...:

Դեսպանը, որ ներկայ էր եւ կը հետե-ւէր հարցաքննութեան, գետինը սեւե-ռած՝ աչքերը, խորհրդաւոր լռութիւն մը կը պահէր, մինչ Յանձնաժողովին ան-դամները, չարաճճի ակնարկներով կը խօսակցէին :

— Է, ըսաւ ի վերջոյ նախագահը, խը-զելով լռութիւնը, Լիփա Բիփս ձեզմէ Ֆրանսերէն կը սորվէր ուրեմն մինչեւ պօմպայի Դէպքին նախընթաց օրը :

— Այո, մինչեւ այն օրը դաս կ՝առ-նէր ինձմէ, կրկնեց Ժօրիս, եւ իրիկուան դէմ, ըստ սովորութեան, երբ իր սենեա-կը գացի դաս տալու, խիստ մտազբաղ, եւ արտակարգ յուզման մը մէջ գտայ զինքը, հազիւ թէ քանի մը բառեր փո-խանակած էինք իրարու հետ, յանկարծ ոտքի ելաւ Բիփս, շուարուն դէմքով մը, եւ ըսաւ ինծի :

— Ժօրիս, ներեցէք, այս պահուս ստիպուած եմ դուրս ելլել, բարեկամներ կը սպասեն հիւրասենեակը :

— Յետո՞յ, հարցուց նախագահը :

— Դուրս ելաւ, շարունակեց Ժօրիս եւ ես առանձին մնացի տիկին Բիփսի եւ օր-իորդ Ֆայնի հետ, քովի սենեակէն ձայ-ները կը լսուէին, տաք բանավէճ մը ծա-դած էր Բիփսի եւ իր բարեկամներուն միջեւ, որոնք երեք էին :

— Դուք չտեսա՞ք այդ երեք բարեկամ-ները, հարցուց նախագահը :

— Ոչ, պատասխանեց Ժօրիս, երեքն ալ հիւրասենեակին մէջ էին, յետոյ Բիփս վերադարձաւ մեր քովը· դէմքէն յայտնի էր, սաստիկ յուզուած կը թուէր, եւ իր խելքը միտքը շարունակ այն երեք անձե-րուն վրայ էր, որոնք դեռ չէին մեկներ: Խորհեցայ, քաղաքավարութեան հակա-ռակ էր հոն մնալ, սենեակս քաշուեցայ :

— Նոյն գիշերը չտեսա՞ք զինքը, հար-ցուց նախագահը զլուխը ճօճելով :

— Ոչ, ամբողջ գիշերը չմօտեցայ ի-րեն, յարեց Ժօրիս, ու միայն հետեւեալ առտուն ժամը ութին դարձեալ գացի տեսնել զինքը: Դէմքը կը մատնէր իր առջի օրուան մտայոյզ վիճակը, չհա-մարձակեցայ խօսք բանալ, հասկնալու համար պատճառը :

— Ի՞նչ ըրիք ուրեմն:

— Մէկ քառորդ ժամ մնացի քովը, պատասխանեց Ժօրիս, եւ հեռացայ, գը-րասենեակս գացի, որովհետեւ ինծի յայ-տարարեց թէ՝ պիտի չշարունակէր իր դասերը :

— Յետո՞յ :

— Ուրբաթի դէպքը պայթած էր, շա-րունակեց Ժօրիս, երբ տունս վերադար-ձայ, ուզեցի լուրեր քաղել այդ մասին, ուստի, Բիփսի սենեակը գացի· մեծ ե-ղաւ զարմանքս, երբ չգտայ հոն ոչ զին-քը, ոչ ալ տիկինը · հանդիպեցայ տան-տիրոջը, որ քովի տունը կը բնակէր :

— Ի՞նչ ըսաւ տանտէրը, հարցուց նա-խագահը :

— Ըսաւ թէ, շարունակեց Ժօրիս, Լիփա Բիփս եւ իր կինը մեկնած էին, պատրուակելով թէ՝ իր կնոջ առողջական վիճակը չէր ներեր երկարաձգել իրենց բնակութիւնը մայրաքաղաքիս մէջ :

— Ե՞րբ մեկնած էին ...:

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար·)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Արուսեակ Ատոմեան (Ամերիկայէն Փարիզ ժամանած) կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ ժամը 11ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իր ամուսնոյն՝

ԱՐՏԱՒԱԶԴ (ԱՐՏՕ) ԱՏՈՄԵԱՆԻ

յիշատակին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ

Այս Կիրակի, ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ :

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Հայրապետական Պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Ի ժամ Ս. պատարագի պիտի կատարուի յատուկ մաղթանք Ս. Էջմիածնի :

Ս. պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներուն կողմէ միաձայն, Կոմիտասեան եղանակաւ, առաջնորդութեամբ Գիւտ վրդ. Նազգաշեանի :

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցելու սրբազան արարողութիւններուն եւ աղօթելու Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անսասանութեան համար :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին Հոգեհանգստեան ձայնաւոր պատարագ :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԳ.

Սրբազան Քահանայապետին հոգւոյն համար :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ՝

ԳԵՐ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մըրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ :

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐՍՄՊԵԼ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

×

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին :

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, Ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կատարեալ ծրագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ՚ընդլայնի բաղձալի համեմատութիւններով :

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Միջին Ֆրանսայի իր դպրոցներէն մէկուն համար ստիպողաբար կը փնտռէ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի մը, առանձին կամ ընտանիքով, բնակարան, ջերմ. լոյս եւ ջուր ապահովուած դպրոցի շէնքին մէջ :

Ներկայանալ Ֆ. Կ. Խաչի դրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Երկուշաբթի կէսօրէ ետքերը, ժամը 15էն 18:

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի Հայուհեաց մասնախումբին դաշտահանդէսը 30 Յունիսի Կիրակին :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ԱՎԻՆԵՈՆԻ ՄԷՋ

Դաշտահանդէս՝ կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդան Շահպաղ» խումբին կողմէ : Այս Կիրակի Յունիս 16ին :

A la Guinguette du Grand Pont
ST. SATURNIN LES AVIGNONS

Երգ, պար, խրախճանք :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Կը խօսի Ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր :

Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

Փարիզի եւ շրջաններու Կրօն. Ընկերակցութեան, Հինգշաբթի օրուան հետեւեալ դպրոցներու տարեվերջի հանդէսները, հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Ա.— Ժանթիյի, Պիսէթրի, Փորթ տ'Իթալիի շրջանի դպրոցի հանդէսը՝ կազմակերպուած Կրթ. Մարմնոյ՝ կողմէ, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 15, Շաբաթ դիշեր ժամը 20·30ին, Գոմպաթաններու սրահին մէջ, 17 Բիւ Բէյմոն լը Ֆէվրը, Ժանթիյի, կը նախագահէ Ներսեհ վրդ. Բապուճեան : Երգ, արտասանութիւն, ընթերցանութիւն աշակերտներու կողմէ եւ հաճելի անակնկալներ :

Ուսուցիչ Պ. Սարգիս Քաջեանի ղեկավարութեամբ :

Մուտք 2 Ֆրանք :

Բ.— Պանեէօ – Քաշանի տարեվերջի դպրոցական հանդէսը, Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 15ին, Ֆրանս. աղջկանց վարժարանի սրահին մէջ, 19 Բիւ տ'Արքէօյ, Պանեէօ: Կը նախագահէ Պ. Լեւոն Տօնիկեան: Երգ, արտասանութիւն, կենդանի պատկեր, հայկ. պարեր, պիտի ներկայացուի կատակերգութիւն մը Լեւոնիկը, եւ Գարնան հրաւէրը, պարազառն փիէս մը, ուսուցչուհի Տիկին Պալըգճեանի ղեկավարութեամբ :

Մուտք 3 Ֆրանք :

Հաղ. Միջոց.— Փորթ տ'Օրլէանէն առնել 197 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Մարսէլ-Պօնի :

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Modèle Deposé

Թանկագին ու Մնայուն

Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

Պարզ ձեւ՝ 200 Ն. Ֆ.

Շրջանակով 300 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN
66, Rue Lafayette,
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 11-63

Expédition contre-remboursement

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջի մրցանակաբաշխութիւնը եւ դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ.— Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 Ֆր. :

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյօն :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Պ. ՊԵՏՐՈՍ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ

(Տնօրէն Քոտաք ընկերութեան)

Կը ներկայացնէ Հայաստան այցելութեան ընթացքին քաշուած ժապաւէնը :

Մեկնաբանութիւններ եւ տպաւորութիւններ :

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ, 32 Բիւ տը Թրէվիզ:

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Բաֆֆի» խումբի ժողովը տեղի կ՚ունենայ Յունիս 14ին, ժամը 21ին Մշակոյթի Տան մէջ :

Կարեւոր օրակարգ :

Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան»ի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս Ուրբաթ, ժամը 21ին:

Կարեւոր օրակարգ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողուհիներ կը փնտռէ: Թեկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ. վարչութեանս (17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ 9) իրենց գրաւոր նամակին կցելով ամփոփ կենսակրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 12էն 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

(Անձրեւի պարագային վրաններ ապահովուած են):

Որուն հիմնարկութեան տասնամեակն է

36, AVENUE CHARLES DE GAULLE — MONTMORENCY

Գեղարուեստական բաժին, խաղեր եւ եւրոպական պարեր : Խնամուած ճոխ պիւֆէ, տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն, ընմպելիներ եւ պաղպաղակ մատչելի դիներով :

Երեկոյին աւանդական շամփուրով խոռոված :

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— 200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրուան (ժամը 13ին) գին 13 ֆրանք :

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները, դիմելով Աղքատախնամի դրասենեակը :

32 Բիւ տը Թրէվիզ (Հեռախօս ՓՌՕ. 77–73):

ԹՕՄՊՕԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով :

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել Կար Տիւ Նօրէն մինչեւ Անկէն, անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել Կրոլէի կայանը: Շոգեկառք 12·05, 12·17, 13·26, 13·54, 14·30 եւ 15ին յաջորդաբար :

ԼՈՅՍԸ ԳՈՅՆ Է···· ԳՈՅՆԸ ԼՈՅՍ Է

ՁԵՐ ՏԱՆԸ ԼՈՅՍ ՏՈՒԷ՛Ք···· ԹՈՄԼԱՔԻ ԳՈՅՆ ՏՈՒԷ՛Ք

Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի

Եթէ ներսը եւ դուրսը

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ – ԶԱՐԴԱՐԷՔ – ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՄԼԱՔ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, RUE DES BOURGUIGNONS — ASNIERES - BOIS COLOMBES (Seine)
Tél : GRE. 09-47

11, BD. DE LA REPUBLIQUE — LA GARENNE (Seine)
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ամէնէն արդիական, նուրբ եւ ընտիր ճաշակով պատրաստուած՝ առաջնակարգ ներկեր : Բնական եւ արուեստական բազմերանգ գոյներու մեծ ընտրութիւն: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի գեղեցիկ թուղթերու ճոխ ընտրութիւն: Գետնի համար՝ ամէն տեսակ — լինոլէոմ եւ փլասթիք — ծածկոցներ.—

TAPIFLEX — TAPISOM — CARPETTE

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը, որու շնորհիւ կրնայ 10–30 առ հարիւր զեղջ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLONS - SOUS-BOIS (Seine)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 13 ՅՈՒՆԻՍ

JEUDI 13 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9629 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9629

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔՐՏԱԿԱՆ ԹՆՃՈՒԿԸ

Մինչ կը կարծուէր թէ Պաղտատի Փետրուար 8ի երկրորդ յեղափոխութիւնը հիմնական լուծում մը պիտի տար քրտական ցաւոտ հարցին Իրաքի մէջ, նոր յուսախաբութիւն մը կը յաջորդէ այժմ լաւատես հեռանկարներու :

Հաշէմիներու իշխանութեան օրով, անգլիական օդանաւերու օժանդակութեամբ, քանիցս ճնշուած էին հիւսիսային Իրաքի Քիւրտերուն ապստամբական շարժումները :

Երկրորդ աշխարհամարտէն ետք, Իրանի հողին վրայ, Ուրմիոյ լիճին շուրջ Մահապատի (Սաուչպուլաք) մէջ կազմուած Քիւրտիստանի Հանրապետութիւնը շատ կարճ կեանք ունեցաւ, սակայն Մերձաւոր Արեւելքի զանազան պետութեանց հպատակ Քիւրտերու մէջ աստիճան մը աւելի ամրապնդեց ազգայնական զգացումն ու անկախութեան գաղափարականը :

Իրանէն ու Իրաքէն առաջ Թուրքիոյ Քիւրտերն արթնցան եւ Անգարայի կառավարութեան դէմ ապստամբութեան դրօշ պարզեցին 1925ին, 1930ին եւ 1938ին :

Զուտ Թուրքերէ բնակուած պետութիւն մը կազմելու իրենց յիմարական մոլեգնութեան մէջ, իթթիհատէն վերջ Մուսթաֆա Քէմալ եւ իր ձագուկները Քիւրտերը բնաջնջելու քաղաքականութեան հետեւեցան : Ու պատճառ դարձան, որ անոնց մէջ քրտական հայրենասիրութիւնը ծնունդ առնէ, յառաջիկային փորձանք դառնալու համար իրենց գլխուն :

Իրաքցի մտաւորական Քիւրտի մը դիտել կուտայինք վերջերս թէ ինչո՞ւ ժամանակին Թուրքիոյ մէջ գործիք դարձան Ապտիւլ Համիտին ու Իթթիհատին՝ Հայերը ջարդելու համար : «Այն ատեն, ըսաւ, միւսլիման էինք, հիմա Քիւրտ դարձած ենք» : Ու թելադրեց գործակցութիւն հաստատել Հայերու եւ Քիւրտերու միջեւ : «Հայերը գլուխ են, Քիւրտերը բազուկ, մէկը միւսին լրացուցիչ», աւելցուց :

Մոլլա Մուսթաֆա Պարզանի տարիներով Երեւան, Մոսկուա եւ Թաշքենտ ապրելէ վերջ, 1958 Յուլիս 14ի յեղափոխութեան վաղորդայնին իր զինակիցներով Պաղտատ փութացած եւ փառաւոր ընդունելութեան էր արժանացած Զօր. Ապտիւլքէրիմ Քասըմի կողմէ :

Ամբողջ երեք տարի լայն ազատութիւններ վայելած էին Քիւրտերը Իրաքի մէջ եւ ա՛յնքան զոհ կ՝երեւէին, որ իրենց վարիչները նման իրաւունքներ կը պահանջէին Իրանի, Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ քիւրտ բնակչութեանց համար :

Սակայն Քասըմ յանկարծ փոխեց իր քաղաքականութիւնը այն օրը, երբ կարծեց թէ բոլորովին ամրապնդած է իր դիրքը երկրին մէջ : Սկսաւ խստիւ հալածել Քիւրտերը, այն աստիճան, որ Մոլլա Պարզանի 1961 Հոկտեմբերին զինեալ ապստամբութեան դիմեց Պաղտատի կառավարութեան դէմ եւ զինուորական յաղթանակներ ապահովեց :

Ազգայնական Քիւրտեր գաղտնի շփման մէջ մտան Քասըմի հակառակորդ տարրերու հետ եւ օժանդակեցին անոր տապալումին (8 Փետր. 1963ին) :

Զբ. Արէֆի կառավարութիւնը առաջին առթիւ խոստացաւ ինքնավարութիւն շնորհել Իրաքի Քիւրտերուն : Երկու օր վերջ «ինքնավարութիւն»ը դարձաւ «վարչական ապակեդրոնացում» :

Պաղտատի կառավարութեան կողմէ պատուիրակութիւն մը գնաց Պարզանիի մօտ «ինքնավարութեան» բնոյթը ճշդելու համար :

Ճալալ Թալապանի իբրեւ բանբերը Պարզանիի, քանիցս Պաղտատ, վերջերս ալ Գահիրէ գնաց, պարզելու համար քիւրտ ազգայնական բանակի վերին հրամանատարին պահանջները : Եգիպտոսէն անցաւ Վիէննա, անկէ դալու համար Փարիզ :

Մինչ այդ, Իրաքի կառավարութիւնը վերջնագիր ուղղեց Պարզանիի՝ անձնատուր ըլլալու համար, հակառակ պարագային սպառնալով ճզմել քիւրտ ապըստամբները :

Իսկապէս կատարեալ թնճուկ դարձած է քրտական հարցը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ

ՄԱՔՄԻԼԸՆ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Անգլիական հրապարակին վրայ կայ մէկ հոգի որ շատ լաւ գաղափար ունի անոր մասին որու միջոցաւ գայթակղութիւնը եկաւ, այսինքն Օր. Քրիսթին Քիլըր : Արդարեւ այդ Անգլիացին խնդրոյ առարկայ «հերոսուհիին» դրամատան տնօրէնն է որ առանց վերապահութեան կրնայ միայն ուրախանալ իր յաճախորդուհիին այսքան նշանաւոր դառնալէն : Քրիսթին Քիլըր, որուն յուշերը կը հրատարակէ կիրակնօրեայ Նիուզ օֆ տը Ուորլտը, 22 միլիոն հին Ֆրանք ստացած է այդ «յուշերուն» համար :

Միւս կողմէ սակայն, վարչապետ Մաքմիլըն իր պաշտպանողականը կը պատրաստէ :

Պատերազմական նախկին նախարարը Լոնտոն վերադարձած էր առջի օր եւ երկարօրէն հարցաքննուած : Իրեն համար կարեւոր կէտը այն է որ պէտք է կարենայ փաստել թէ Քիլըրի հետ իր յարաբերութիւնները երբեք չեն վտանգած Անգլիոյ ապահովութիւնը : Մաքմիլըն ներկայիս մէկ բանով միայն կըմխիթարուի, այն է որ իր դահլիճին անդամներէն ոչ մէկը ձգեց գնաց երբ խնդիրը պայթեցաւ : Պահպանողական թերթերն ալ կը փորձեն օգնութեան փութալ : Գալով Տոքթ. Ուարտի, կը շարունակէ բանտարկեալի իր կեանքը ուր սակայն յատուկ դրութիւն մը կը վայելէ : Օրը երեք այցելութիւն կրնայ ստանալ, ամէն մէկը քսան վայրկեան :

ԱՆԳԱՐԱ

ԻՆԷՕՆԻԻԻ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Իսմէթի կառավարութեան անդամներուն հրաժարականները կը շարունակուին, տագնապի բնոյթ մը տալով օրուան իշխանութեան :

Եւրոպայի «հիւանդ մարդը» որ հաւանաբար երբեք չառողջանայ, ծանր կացութեան մը առջեւ կը գտնուի այս յաջորդական հրաժարականներով :

Հակառակ անոր որ փոխադրութեանց եւ հաղորդակցութեանց նախարարին եւ յետագային՝ Լուսաւորութեան նախարարին հրաժարումները անհատական բնոյթ ունենալ կը թուէին (առաջինը Նոր Թուրքիա կուսակցութեան կը պատկանի, երկրորդ՝ Հալք), արդարութեան նախարարին հրաժարումը, Առեւտուրի եւ զբօսացրջիկութեան նախարարներուն հրաժարումները որոնք երեքն ալ համախըմբական երրորդ կուսակցութեան անդամ են (գիւղացի), տագնապ մը երեւան կը հանէ :

Նոյնիսկ առանց կարենալ նախատեսելու թէ ի՞նչ կրնայ պատահիլ, պարզ է որ ծեր « փաշան» մեծ դժուարութեանց առջեւ կը գտնուի : Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն ուրիշ հրաժարումներ կրնան պատահիլ :

ՊԱՂՏԱՏ

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ՝ Ի ՆՊԱՍՏ ՔԻՒՐՏԵՐՈՒՆ

Քիւրտ պարագլուխ Պարզանիի գլուխը գրաւի դրուած է հարիւր հազար տինարի որ 140 միլիոն հին Ֆրանքի կը համապատասխանէ :

Քիւրտերը այսօր յիսուն հազար լաւ զինուած ռազմիկներ ունին, որոնց մէկ հինգերորդը կանոնաւոր բանակին եւ ոստիկանութեան սպաներէն, զինուորներէն եւ դասալիքներէն կազմուած է :

Պատերազմական վիճակ հռչակուած է Սիւլէյմանիէի, Քէրքիւքի եւ Մուսուլի գաւառներուն մէջ : Իրաքեան զօրամասը կազմուած է վաթսուն հազար զինուորներէ, այսինքն բանակին երկու երրորդը :

Այսօր Քիւրտերու վիճակը շատ աւելի նպաստաւոր է զինուորական գետնի վրայ քան Քասըմի օրով, ինչ որ կը նշանակէ թէ հաւանական չի թուիր որ Պաղտատի նոր ղեկավարները ձեռք ձգեն արդիւնքներ զորս Քասըմ չկրցաւ ձեռք ձգել :

Նասր խոհեմ է ներկայիս, բայց անշուշտ յոյս ունի որ այս կրկնակ վտանգին առջեւ, Իրաքի Պաասականները Գահիրէի վրայ պիտի ուղեն կռթնիլ : Արդարեւ հիւսիսէն՝ Քիւրտերը, հարաւէն՝ Շիիները կարեւոր վտանգ մը կը ներկայացնեն Պաղտատի համար :

× Դամասկոսի մէջ խօսակցութիւններ տեղի ունեցած են Եմէնի նախագահին եւ սուրիացի ղեկավարներու միջեւ : Միացեալ զեկոյց մը կը յայտարարէ թէ անոնք կը վերաբերէին այն միջոցներուն որոնք պէտք է ձեռք առնուին հարթելու համար բոլոր դժուարութիւնները որ կան արաբական միասնականութեան ճամբուն վրայ, որուն հիմերը դրուած են Գահիրէի մէջ :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ՝

ՊԵՆ ԿՈՒՐԻՈՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պեն Կուրիոն կարգ մը յայտարարութիւններ ըրած է «Ֆիկառոյի» թղթակցին Իսրայէլի եւ ընդհանրապէս օրուան միջազգային կացութեան շուրջ :

Վարչապետը շեշտած է թէ իրենց ի նպաստ շատ բաներ կան ներկայիս : Եթէ Արաբները կը զօրանան, իրենք ալ կը զօրանան, ներգաղթ կայ : Բարեկամներ ունին ամէն կողմ եւ ասոնց թիւը կը շատնայ : Պեն Կուրիոն դիտել կուտայ թէ առաջին անգամ ըլլալով ափրիկեան ժողով մը (Ատիս Ապապա) հակիսրայէլեան բանաձեւ մը չէ քուէարկած : Շատ յաճախ կը մոռցուի, ըսած է նաեւ վարչապետը որ Իսրայէլէն ոչ շատ հեռու մահմետական երկու երկիրներ կան որոնց բնակչութեան թիւը աւելի մեծ է քան միւս արաբական երկիրներուն բնակչութիւնը եւ Իսրայէլ լաւագոյն յարաբերութիւններ ունի անոնց հետ :

Պեն Կուրիոն կը նախատեսէ նաեւ կարեւոր յաւելում մը Իսրայէլի բնակչութեան : Ի՞նչպէս : «Երկու միլիոն իսրայէլացի պիտի գան աւելնալու իրենց եղբայրներուն վրայ, ներգաղթով եւ ծնունդներու աճումով : Հիմա աշխատինք ջնջել մշակութային այն տարբերութիւնը որ գոյութիւն ունի Ամերիկայէն եւ Եւրոպայէն եկած ներգաղթողներու եւ Ասիայէն ու Հիւսիսային Ափրիկէէն եկածներուն միջեւ » :

Պեն Կուրիոն ըսած է նաեւ թէ Եգիպտոսի զինուիլը մեծ յուզում չի պատճառեր իրենց, նախանձելիք բան մը չունին «մեր պարտականութիւնն է որ մեր հարազատ ուժէն կախում ունենայ մեր ապահովութիւնը » :

ՓԱՐԻԶ

ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՉԵՄ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ Կ՝ԸՍԷ ԿԻ ՄՈԼԷ

« Ես երբեք անձնապէս թեկնածու պիտի չըլլամ Հանրապետութեան նախագահութեան, բայց ուրիշ ընկերվարական մը կրնայ ըլլալ » յայտարարած է Կի Մոլէ խորհրդարանական մամուլի ընկերակցութեան առջեւ, որու հիւրն էր :

Կի Մոլէ պատմած է նաեւ թէ ինչպէս խաբուած է 1958ին : «Բազմաթիւ յուսախաբութիւններ ունեցայ : Առաջինը տընտեսական քաղաքականութիւնն էր որու պատճառաւ հրաժարեցայ : Երկրորդը սահմանադրութիւն մըն էր որու շարադրութեան աշխատակցած էի եւ որ բըռնաբարուեցաւ : Խզումը պատահեցաւ նախագահ Քոթիի յուղարկաւորութեան օրը որովհետեւ չեմ վայլեցներ որ մարդ իր ժողովրդականութիւնը դիակի մը կերտէ ...» :

Գալով տը Կոլի յաջորդին մասին, ընկերվարական պարագլուխը երեք վարկած կը ներկայացնէ — Կամ տը Կոլ ինք կը ներկայանայ — Եւ բաները ըլլալով ինչ որ են — կ՝ընտրուի :

Կամ հանրաքուէով մը, իր ժառանգորդով միասին կը ներկայանայ (այս վերջինը իբրեւ փոխ-նախագահ) եւ անոնց յաջողելու կարելիութիւնները աւելի մեծ չեն քան ընդդիմութեան կարելիութիւնները : Կամ վերջապէս ժառանգորդը մինակը կը ներկայանայ եւ կը պարտուի :

Կի Մոլէ շեշտած է նաեւ թէ ընկերվարականները կը վաւերացնեն Խրուշչեւի « խաղաղ համակեցութիւնը » ինչպէս կը վաւերացնէ Յովհաննէս ԻԳ.ի տարած աշխատանքը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ իլ Ճիորնօ թերթը կարգ մը յայտարարութիւններ հրատարակած է Պեն Պելլայէ : Ալժերիոյ վարչապետը յայտարարած է թէ արեւմտեան կարգ մը մտաւորականներ շատ վիպական տեսիլք մը ունին Ալժերիայէն : Ապագայի մասին խօսելով, Պեն Պելլա շեշտած է թէ առաջին կարգի վրայ զիրենք հետաքրքրողը ափրիկեան հասարակաց շուկայ մըն է :

ՊՈՒՏՏԱՅԱԿԱՆ վանական մը ինքզինքը ողջ – ողջ այրեց իբրեւ բողոքի նշան Տիէմի կառավարութեան դէմ կրօնական խնդիրներու վերաբերեալ : Զայնասփիւռ-յայտարարութեան մը մէջ նախագահ Նկօ Տինհ Տիէմ շեշտեց թէ շատ յուզուած է այս «աւելորդ անձնասպանութեան » պատճառաւ :

ՀՈՎԱՆՈՑ մը պատճառ եղաւ որ ահագին խուճապ ստեղծուի մեթրոյի Քոնքորտ կայարանը : Երեքշաբթի օր ժամը ութին ատենները կնոջ մը ձեռքէն հովանոց մը ինկած է գիծին վրայ եւ անմիջապէս բոցեր ծագած են քանի մը հոգի վիրաւորելով :

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ փեսան՝ Ալեքսիս Աճուպէյ յայտարարած է Գահիրէի մէջ .— « Եթէ նոր Պապը շարունակէ Յովհաննէս ԻԳ.ի գործը խաղաղ համակեցութեան համար, Խորհ. Միութիւնը իրեն զօրավիգ պիտի կենայ » :

ՆԱԽԱԳԱՀ տը Կոլ ներկայ եղաւ Պապին յիշատակին մատուցուած հոգեհանգստեան պաշտօնին Նոթր – Տամի մէջ :

«ԱՆԱՀԻՏ» ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ

Եօթը տարի առաջ, Հիւս. Ամերիկայի Սան Ֆրանսիսկօ քաղաքում հոդին յանձնեց Հասարակական ու մշակութային ասպրումներով հագուագիւտ մի Հայուհի, Տիկին Անահիտ Գարակէօզեան :

Անահիտի մահը ապշեցրեց բոլոր նրան ճանաչողները, եւ « փոխան ծաղկեպսակի» նուիրատուութիւններից գոյացաւ հազար հինգ հարիւր տոլար : Այդ գումարով հիմնուեց « Անահիտ » գրական մրցանակը, նպատակ ունենալով ամէն տարի որոշ գումար յատկացնել այդ տարրի առաջ հայերէն լաւագոյն գրքի հեղինակին : Մրցանակաբաշխման համար կազմուեց եօթը մտաւորական անձերից բաղկացած մի յանձնախումբ « Համազգային » Մշակութային Ընկերակցութեան կենտ. վարչութեան հովանաւորութեան ներքեւ : Հիմնադրամի համեստ գումարը նկատի ունենալով՝ որոշուեց մրցանակի արժանացած հատորի հեղինակին յատկացնել կէս հարիւր տոլար կամ երեք հարիւր լիր. ոսկի եւ « Համազգային»ի Ն. Փանձեան ճեմարանի աշակերտական պարբերականին՝ տարեկան չորս լիր. ոսկի, որպէս « Անահիտ » մրցանակ :

Մրցանակաբաշխութիւնը տեղի կ'ունենայ ամէն տարի Մայիս 28ին :

Այս տարի, Մայիս 28ին, տեղի ունեցաւ հինգերորդ մրցանակաբաշխութիւնը : « Անահիտ » գրական մրցանակը յատկացուեց վաստակաւոր գրող Արամ Հայկազին՝ իր «Զորս Աչխարհ» հատորի հրատարակութեան առթիւ :

Մինչեւ այժմ « Անահիտ » գրական մրցանակ տրուած է հետեւեալ հեղինակներուն .

Համաստեղ, Եդուարդ Տարօնեան, Նշան Պէշիկթաշլեան, Արսէն Երկաթ, Ա. Թամ Հայկազ :

« Անահիտ » գրական մրցանակի գրքոյթաւոր նպատակն է նորածիլ գրական ուժեր քաջալերելը, բայց Սփիւռքի 5 – 6 տարուայ կեանքում չերեւաց ոչ մի երիտասարդ գրող, որի գործը մրցանակի արժանի նկատուէր :

Հետաքրքրական է « Անահիտ » գրական մրցանակի աշակերտական « Զահակիր»ի յատկացման պատկերը :

« Զահակիր»ը « Համազգային»ի Ն. Փանձեան ճեմարանի աշակերտների Լասրանական Միութեան գրական – դպրոցական պարբերականն է՝ տարեկան եօթը թիւ : Խմբագրւում եւ հրատարակւում է մեր ճեմարանականների մասնակցութեամբ, Լասրանական Միութեան վարիչ ուսուցիչը միայն վերին հսկող է, յօդուածները գրւում, խմբագրւում եւ որբագրւում են Լասրանական Միութեան ընտրած խմբագրական յանձնախումբի կողմից : Մրցանակն էլ յատկացւում է Լասրանական Միութեան վարչութեան նշանակած յանձնախումբի վճիռով : Մինչեւ այժմ «Անահիտ» գրական մրցանակին արժանացած են « Զահակիր»ի մի քանի աշխատակից աշակերտները ...

« Համազգային »ի ճեմարանի աշակերտական « Զահակիր » պարբերականը իր աշխատակիցներին « Անահիտ » մրցանակ է տալիս՝ գրական եւ դիտական — բանասիրական երկու լաւագոյն չափ – բաղդութիւնների համար :

« Զահակիր»ը սկսեց լոյս տեսնել խմբագրական, այժմ տպագիր ներկայանալի հրատարակութիւն է : Խմբագիրները եւ աշխատակիցները բացառապէս ճեմարանի բարձր կարգերի աշակերտներն են : Տալիս են չնորհալի գրուածքներ, որոնք պատիւ կը բերէին արդէն անուն ունեցող թերթերին :

Ինչպէս ասացինք, « Անահիտ » գրական մրցանակը կազմուեցաւ հազար հինգ հարիւր տոլար հիմնադրամով : Այդ գումարէն մինչեւ այժմ ծախսուած է մրցանակի համար չուրջ հինգ հարիւր տոլար : Կը մնայ չուրջ հազար տոլար : Որքան էլ համեստ սահմանների մէջ, « Անահիտ » գրական մրցանակը որոշ գրական դեր ունի Սփիւռքի մեր գրականութեան մէջ : Անշուշտ, եթէ հիմնադրամը լինէր այն – պիսի մի գումար, որ տարեկան դէթ հազար լիր. ոսկի տոկոս ապահովէր, մրցանակը աւելի չօշափելի նշանակութիւն կ'ունենար :

Անկասկած է, որ վաստակաւոր գրող – ներին մրցանակ յատկացնելը արդար է եւ օգտակար, բայց աւելի կարեւոր է եւ ցանկալի գրական նոր ուժերի երեւում – մը, եւ մրցանակի չօշափելի գումարը կարող է նպաստաւոր արդիւնք տալ այս տեսակէտից :

Զարմանալի չէ՞, որ Յանձնախումբը 5 – 6 տարուայ ընթացքում մէկ հատ «Անահիտ» գրական մրցանակի արժանի եւ – րիտասարդ գրող չէ գտած : Ա՞յդքան ցամքած է Տիրոջ Այգին Հայկական ըՍ – փիւռքում :

Տաղանդներ, ի հարկէ, ծնւում են, բայց նրանք կա՞մ պնում են օտար այգի – ների հողը պարարտացնելու — Սարոյ – եաններ, Քաջաններ եւ բազում ուրիշ – ներ — եւ կամ բռնում են ուրիշ, հասու – թաբեր ուղիներ

Panem et circenses !

Հայ գրականութիւնը չի հրապուրում նրանց միտքն ու սիրտը, բայց մանա – ւանդ՝ գրպանը : Նիւթապաշտ այս դա – րի ուղեցոյց փիլիսոփայութիւնն է :

— Կե՛ր, ա՛րբ եւ ուրախ լեր :

Հայերէն վէպեր եւ բանաստեղծու – թիւններ յօրինելով կարելի՞ է ուտել, խմել եւ ուրախանալ :

Համեցէք թերթել, օրինակի համար, « Համազգային»ի ճեմարանին « Զահակիր » աշակերտական պարբերականը, ինչքա՞ն յուսատու բողբոջներ պիտի գտնէք՝ աստուածային չնորհներով օժ – տուած, որոնք կորչում են հօրենական յարկից դուրս : Մի՛ մեղադրէք այդ տա – ղանդաւորոյս տղաներին եւ աղջիկնե – րին : Անոթի փորով վարժապետը չի կա – րող, ցամաքած ճգուռի պէս, ողջ կեան – քում երգել ու պարել :

Բայց այս տարբեր երաժշտութիւն է, մեր խօսքը « Անահիտ» գրական մրցա – նակի համեստ հնդամեակի մասին է : Արժէ՛, որ այս ձեռնարկը դառնայ մնա – յուն գործ սփիւռքի մեր հայ համեստ գրական անդաստանում :

Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

ՔԱՐԱՅՐՆԵՐՈՒ ՄԱՐԴԸ

Հետզհետէ նորանոր պեղումները կը հաստատեն թէ մարդս միշտ եղած է « մարդ » եւ թէ անկարելի է որ սերած ըլլայ կապիկէն :

Կէս – մարդ կէս – կապիկ հրէշի մը դոյութիւնը արդիւնքն է միայն կարդ մը մարդոց երեւակայութեան :

Մասնագէտները կը ճանչնան որ մարդկային ամենահին մնացորդներու քննութիւնը կը ցուցնէ՝ թէ ամենահին մարդիկը ունէին այսօրուան մարդոց խելքի սրութիւնը :

Իրաւ է որ այդ հին մարդիկը, որոնք դոյութիւն ունեցած են ասկէ 35·000 – 500·000 եւ նոյն իսկ աւելի տարիներ առաջ, չունէին մեր այսօրուան յառաջդիմութիւնը եւ դիւրութիւնները, սակայն, սկիզբէն ի վեր անոնք սկսան դիւտեր կատարել, որոնք հիմը կը կազմեն մեր այսօրուան դմայլելի դիւտերուն :

Հին մարդը ամէնէն աւելի դժուարութիւն կը քաչէր հաղորդակցութիւններու դանդաղութենէն : Հսկայական գետեր, անտառները լեցնող հրէշային կենդանիներ, ապաստակող խումբերու դոյութիւնը եւ ուրիշ տաժանելի պարագաներ կը դժուարացնէին հաղորդակցութիւնները : Եւ սակայն, ասոնք հետզհետէ կը հասատուէին եւ կը զարգանային :

Այս հաղորդակցութիւններու դոյութիւնը փաստուած է չինարարական մի – ջոցն արուեստէն, որ կը տիրէր իրարմէ շատ հեռու տեղերու մէջ :

Վերջին պեղումներէն բոլորովին յայտնի է՝ թէ մադդաղենեան շրջանի մարդիկը շատ մեծ արուեստագէտներ էին :

1867ին, Խտուար Լարդէ դտաւ սքան – չելի որմանկարներ Վեղերի հովիտին մէջ, որմանկարներ, որ ընդօրինակեց եւ հրատարակեց Պրէօյ վարդապետը, Նախապատմութեան վերաբերեալ իր հռչակաւոր դրքին մէջ :

Նոյն այդ տարւոյն մէջ, Կրան Բրեսինեի մէջ դտնուեցան հազարաւոր հին դործիքներ, մնացած՝ քարեդէն շրջա – նէն :

Այս դործիքներէն շատերը կայծքարէ երկար շեղբեր են :

Սակայն, ինչ որ զարմանալի է, դտնուեցան նաեւ կէս տաշուած կաղապար կտորներ, ինչ որ կը փաստէ, թէ տեղը կար դործիքներու չինութեան դործարան մը :

Ցետադային, նմանօրինակ տարրեներ դտնուեցան նաեւ Պելժիայի, Գերմանիոյ եւ Ալպեան Լեռներու մէջ : Ինչ որ կը ցուցնէ՝ թէ վերոյիշեալ առարկաներուն չինութիւնը ընդհանրացած էր բազմաթիւ շրջաններու մէջ :

Կրան Բրեսինեի ոչ միայն իր շրջանի մէջ կը սպառէր իր արտադրութիւնը այլ զայն կ'արտածէր մինչեւ հեռաւոր վայրեր (Գերմանիա, Պելժիա, եւայլն) : Ինչ որ կը ցուցնէ թէ ասկէ 14 տարի առաջ, « Հասարակաց Նուէրք » մը կար այն տեղերուն եւրոպային մէջ :

Կրան Բրեսինեի չինութեան կեդրոնները միակը չէ : դտնուած են նման կեդրոններ՝ Լը Բրէօզոյի մէջ (Ֆրանսա), Մաս չեսթըրի մէջ (Անդլիա), Սպիէնի մէջ (Պելժիա) :

Գտնուած են կայծքարի հանքեր, որոնց մէ մէջ նախահայրերը կը քաղէին իրենց չինութեան նախանիւթը : Կարդ մը հանքեր մինչեւ 10 – 15 մեթր խորութիւն հասած են, ներքին փապուղիներով, որոնք կը յենուն մարդկային ձեռքով փորուած սիւներու վրայ :

Սպիենի մէջ, երեւան եկած է դործարանի մը գոյութիւնը հիւղակներու խումբի մը, որ ծառայէր իրրեւ դործատեղի :

Հիները, յայտնապէս, այսօրուան պէս մարդոց խելքով ճոխացած, աչխատանքը իրարու մէջ կը բաժնէին եւ զանազան աչխատանքները իրարու հետ չշաղկապէին : Այսպէս, ոմանք կայծքարէ հանքէն կը հանէին, ուրիշներ զայն կոփէին, մինչ ուրիշներ զայն կ'արտածէին :

Այս բոլորը տեղի կ'ունենար չուրջ հազար տարի առաջ, ճիշդ երբ կսկսուելու վրայ էր հողագործութեան կենդանաբուծութեան վճռական յեղաշրջումը :

Այդ հին շրջանին, արդէն կը հանդիպինք դարդացող քաղաքակրթութեան :

Սառոյցը կը թողու Եւրոպայի մեծ մասերը եւ կը քաչուի դէպի վեր : Հիւսիսային եղջերուն (ռեն) կը դաղթէ նոյն ուղղութեամբ : Մարդը կը թողու քարայրերը եւ կը սկսի օդտագործել անտառներու փայտը : Ան որսորդութեամբ չապրիր միայն, այլ արուեստով եւ իր աչխատանքին արդիւնքը կը ծախէ իր նմաններուն իր ապրուստը ապահովելու համար : Այդ դործիքները, որոնք տակաւին քարէ են եւ փայտեղէն են միայն, հետզհետէ աւելի կը կատարելադործուին :

Վաճառականութիւնը կ'ընդլայնի : Հարաւոր տարիներու ընթացքին մարդը ապրանքի դիմաց ապրանք կուտայ : Դրամը տակաւին դոյութիւն չունի :

Ահա վաճառականութեան պատկերը —

— « Ունիմ աղուոր մորթեր, կ'ըսէ որսորդը՝ աչխատասէրին. գանուիք ինձի

(4 Շար.)

ԻՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԿԱՆՏԻՆ

Եւ ահա, այդ օրը, Նաթիւ հանդիպեցաւ Ռանիի :

Իր թուխ դէմքով եւ այդ դէմքը չրջապատող իր սաթի նման սեւ մազերով որքան դեղեցիկ էր ան :

Անմիջապէս դրաւեցաւ անոր : Եւ սակայն, երիտասարդ կինը կը ներկայացնէր այն բոլորը՝ ինչ որ Նաթիւ կ'ատէր : Ինքը՝ հնդկական աւանդութիւններու չերմ պաշտպան մը, մինչ այս կինը՝ եւրոպական դաստիարակութիւն ստացած կ'ապրէր ամուսինէն բաժնուած եւ ի հարկէ, չերմ հետացող մըն էր կանոիի եւ ա – նոր քաղաքականութեան :

Բարեկամներ ներկայացուցին այս երկուքը իրարու՝ ոչ առանց քմծիծաղի մը :

— Զեզ կարդալով, ըսած էր երիտասարդ կինը հեղնական ժպիտով մը, երեւակայած էի ձեզ ծեր ու տգեղ անձ մը.. Դուք ձեր դրածներուն չէք նմաներ ...

Նաթիւ թերեւօրէն չառագունած էր : Գիտէր թէ ինք դեղեցիկ էր : Քանի մը վայրկեան վիճաբանելէ ետք բաժնուած էին իրարմէ եւ երիտասարդը խորհած էր որ այլեւս անդամ մըն ալ չէր կրնար տեսնել զայն : Շատ արդելքներ կային որ կը բաժնէին զիրենք :

Բայց աւելի ուշ, երիտասարդ կինն էր որ իր կամքով եկած էր նոյն խմբագրատունը, ուր կ'աչխատէր Նաթիւ, ու զանազան կերպերով ստիպած էր Նաթիւ որ ինքն ալ գայ իր տունը :

Եւ ահա, այդ օրը, Նաթիւ հանդիպեցաւ Ռանիի :

Իր թուխ դէմքով եւ այդ դէմքը չրջապատող իր սաթի նման սեւ մազերով որքան դեղեցիկ էր ան :

Անմիջապէս դրաւեցաւ անոր : Եւ սակայն, երիտասարդ կինը կը ներկայացնէր այն բոլորը՝ ինչ որ Նաթիւ կ'ատէր : Ինքը՝ հնդկական աւանդութիւններու չերմ պաշտպան մը, մինչ այս կինը՝ եւրոպական դաստիարակութիւն ստացած կ'ապրէր ամուսինէն բաժնուած եւ ի հարկէ, չերմ հետացող մըն էր կանոիի եւ անոր քաղաքականութեան :

Բարեկամներ ներկայացուցին այս երկուքը իրարու՝ ոչ առանց քմծիծաղի մը :

— Զեզ կարդալով, ըսած էր երիտասարդ կինը հեղնական ժպիտով մը, երեւակայած էի ձեզ ծեր ու տգեղ անձ մը.. Դուք ձեր դրածներուն չէք նմաներ ...

Նաթիւ թերեւօրէն չառագունած էր : Գիտէր թէ ինք դեղեցիկ էր : Քանի մը վայրկեան վիճաբանելէ ետք բաժնուած էին իրարմէ եւ երիտասարդը խորհած էր որ այլեւս անդամ մըն ալ չէր կրնար տեսնել զայն : Շատ արդելքներ կային որ կը բաժնէին զիրենք :

Բայց աւելի ուշ, երիտասարդ կինն էր որ իր կամքով եկած էր նոյն խմբագրատունը, ուր կ'աչխատէր Նաթիւ, ու զանազան կերպերով ստիպած էր Նաթիւ որ ինքն ալ գայ իր տունը :

— Եթէ այդքան կը փափաքիք որ ձեր դաղափարները բաժնեմ, ըսած էր Նաթիւ, ինչո՞ւ յառաջիկայ Կիրակի չերթանք դիւղ՝ միասին ճաչելու : Հոն բաւական ժամանակ պիտի ունենանք ձեր վարդապետութեամբ դիս ողողելու ...

Երիտասարդ կինը նախ տատամսած, ապա ընդունած էր :

Եւ այդ Կիրակին հաճելի օր մը անցուցած էին Փոնայի բարձունքին վրայ դըտնուող վայրի մը մէջ : Մեծ կիրքով վիճաբանած էին, այնպէս ինչպէս պիտի վիճաբանէին երկու երիտասարդներ ո – րոնք հաստատ համոզումը ունէին իրենց ներհակ դաղափարներուն ճչմարտութեան :

Ճոխ ճաչարանի մը մէջ ճաչած էին, սակայն Նաթիւ անխոհեմ ու անվայել ապրած մը զործած էր : Արդարեւ երբ Թանի տեղեկացաւ թէ Նաթիւ պանդոկի մը մէջ սենեակ մը վարձած էր որպէսզի կրնար միասին անցընէին, Նաթիւի այս մտադրութիւնը ընդվզեցուցած էր երիտասարդ կինը, որ ընկերը միայնակ թողլով յանկարծակի հեռացած էր, այսպէս – սով վերջ տալով նորածիլ, դեղեցիկ բարեկամութեան մը, որ այլեւս բնաւ պիտի չէր վերակսլ : Այո, այսպէս խորհած էր այդ պահուն դեղանի Ռանին ...

Այս անուշ յուշերով տարուած էր Նաթիւ երբ ղրան տրուած նոր հարուած մը արթնցուց զինքը իր երազէն :

— Ժամը տասնմէկն է, պէտք է մէկ քառորդ ժամէն սենեակէն մեկնիք, դո – չեց պանդոկապետը դուրսէն :

Ապտէ ահաւոր կերպով ժպտունած, անձկութեամբ նայեցաւ իր ընկերոջը : Ի՞նչ պիտի ընէին հիմա, այդ մեծ քաղաքին մէջ, միս մինակ եւ տարձանակները իրենց ղրպանին մէջ ...

×

Ռասիկանապետ Տաս մոայլ ու անձկադին կեցած էր մեծ չուկայի հրապարակին վրայ հաւաքուած բազմութեան մէջ : Ի՞նչ պէտք էր ընել : Աստղաբաչխը, ո – րուն խորհուրդ էր հարցուցած, վճռական կերպով պատասխանած էր թէ, եթէ մարդ մը պիտի գտնուէր, այդ օրը ամէն – դէն նպատակայարմար օրն էր եւ թէ մահափորձը կրնար տեղի ունենալ մայրաքաղաքին առաջ : Ուրեմն ահաբեկիչները դործի պիտի անցնէին, ժամը հինդին, այն պահուն երբ Մահաթմա կանոին իր հրապարակային ազօթքը պիտի բերէր բազարակին վրայ հաւաքուած հաւատացեալներուն բաչխելու իր օրհնութիւնները : Այդպէս կ'ընէր մարդը, երբ ամէն անդամ նոր Տէրը դար ու կը բնակէր Պրըլայի ընդարձակ պարտէզներուն մէջ գտնուող չինական պալատին մէջ :

Պէտք էր անպայման համոզել Մահաթման որ յետաձգէր իր այդ օրուան ազօթքը : Սակայն, պիտի ընդունէ՞ր... Կոպալ Տաս արտակարգ, յուզումի մէջ կը մտածէր ամէն անդամ, երբ կը տեսնար այդ մեծ մարդուն :

Պելըլայի բնակարանը չքեղ չէր, Նոր Տելհիի ամէնէն արդիական ճոխ կառուցուածքը, սակայն, այդ չքեղութեան եզերքը, դատարկ սենեակի մը մէջ, որ կը բնակէր Կանոին :

Եւ հոն, այդ սենեակին մէջ ձախորդ մը առջեւ նստած, սուրբ մարդը կը մանէր ու կ'ազօթէր ...

Գլխուն մազերը սափրուած, ինքնակարճատեսի ակնոցներ կրող մայրին աչքերը կը փայլէին արտաքին աչխարհի բարութեամբ մը :

Այս փոքրիկ, զրեթէ անչուք էր ուրեմն որ իր չուրջը կը սփռէր քան սէր եւ միեւնոյն ատեն կը յուսադրէր այդքան տառապեալները իր ներկայութեամբ :

ՎՃՆՏՆԵՑ ՊՕՏԱՆ

ՀԱՅՑ ՀՎՀՄՈՒ ՆԿ ՀՈՁՈՒ

— Մտան հյուրը ուրախ կին, — Ողջո՛յն ինձ եւ բարի լույս։ — Ես ձեզ համար ծաղիկներ բերի, — Ես ձեզ համար նվերներ բերի։ — Ես ձեզ համար ոսկի բերի, — Ես ձեզ համար արծաթ բերի։ — Ես ձեզ համար ոչինչ չբերի, — Ես ձեզ համար ինքս եկա։

— Ո՞ւր ես ուզում, որ նստեմ։ — Ինչպես ինքդ կուզես։ — Ես ուզում եմ, որ նստես ինձ մոտ։ — Ես ուզում եմ, որ նստես ինձ մոտ։ — Ես ուզում եմ, որ նստես ինձ մոտ։ — Ես ուզում եմ, որ նստես ինձ մոտ։

— Ինչո՞ւ ես ինձ չես հարցնում, թե ինչ եմ ուզում։ — Ինչո՞ւ ես ինձ չես հարցնում, թե ինչ եմ ուզում։ — Ինչո՞ւ ես ինձ չես հարցնում, թե ինչ եմ ուզում։ — Ինչո՞ւ ես ինձ չես հարցնում, թե ինչ եմ ուզում։

— Ես ուզում եմ, որ դու ինձ ասես, — Ես ուզում եմ, որ դու ինձ ասես, — Ես ուզում եմ, որ դու ինձ ասես, —

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեանէ՝ ընկեր Հ. Սէրէնկիւլեանի մահուան քառասունքին առթիւ յիսուն Ֆրանք :

×

Ամերիկայէն Հ. Սէրէնկիւլեան կը նուիրէ քսան տոլար :

×

Այրի Տիկին Մաքրուհի Սալաւանեան 150 Ֆրանք կը նուիրէ իր ամուսնոյն յիշատակին : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

×

Շաւիլէն Պ. Ֆիլիպ Յովհաննէսեան հանգուցեալ Կղեմէս Օհանեանի յիշատակին փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ Մըշակոյթի Տան քսան Ֆրանք :

(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՖՈՆՏԻՆ

Այրի Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեան, Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեան 500 Ֆրանք : (Իրենց ամուսնոյն եւ հօր մահուան քառասունքին առթիւ) : Տիկ. Մարիամ Ակոնայեան 15 Ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս Եկեղ. Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները, Այրի Տիկին Կիւլիզար Թորոսեանի մահուան առթիւ.— Պ. Պ. Սարգիս Թորոսեան, Միհրան Ս. Քէյիշեան, Այրի Տիկին Ոսկի Քէօրօղլանեան քսանական Ֆրանք եկեղեցւոյ, Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Քէյիշեանէ տասը Ֆր. եկեղեցիին :

ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ

Այս Կիրակի, ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ :

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Հայրապետական Պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Ի ժամ Ս. պատարագի պիտի կատարուի յատուկ մաղթանք Ս. Էջմիածնի :

Ս. պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներուն կողմէ միաձայն, Կոմիտասեան եղանակաւ, առաջնորդութեամբ Գիւտ վրդ. Նազգաշեանի :

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցելու սրբազան արարողութիւններուն եւ աղօթելու Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անսասանութեան համար :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համաչարսանճաքի Հայր. Միութեան Լիոնի եւ Մարսէյլի քոյր մասնաճիւղերը իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հայրենակցուհի Այրի Տիկին Ալթուն Բարսեղեանի, Տէր եւ Տիկին Զուֆլիեանի, Տէր եւ Տիկին Սէվտալեանի, Տէր եւ Տիկին Թորիկեանի, Տէր եւ Տիկին Զաքոյեանի, որոնք դժբախտութիւնն ունեցան սեւ հողին յանձնելու իրենց սիրեցեալ ամուսինը, հայրը, աներհայրը եւ քեռայրը՝ ՊԱՊԻԿ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ : (77 տարեկան, բնիկ Զարսանճաքցի, Խուլի գիւղէն) :

Նոյնպէս քոյր մասնաճիւղերը խորին ցաւակցութիւն կը յայտնեն հայրենակից Ոսկիան Նալպանտեանի, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Նալպանտեանի, Տէր եւ Տիկին Աշոտ Նալպանտեանի, Տէր եւ Տիկին Նըշան Քոռթոշեանի, իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր եւ զօքանջ մօր ԽԱԹՈՒՆ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ մահուան առթիւ, (բնիկ Զարսանճաքցի, Խուլի գիւղէն, 60 տարեկան) :

×

Համաչարսանճաքի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղիս վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի քսան Ֆրանքի նուիրատուութիւն մը, հայրենակից Ոսկիան Նալպանտեանէ, տասը Ֆրանք Պ. Նշան Քոռթոշեանէ, տասը Ֆր. Արմենակ Մարտիրոսեանէ ողբացեալ Պապիկ Բարսեղեանի մահուան առթիւ : Դարձեալ Ա. Մարտիրոսեան փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւն մը կը կ՚ընէ ողբացեալ Տիկին Խաթուն Նալպանտեանի մահուան առթիւ :

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ԱՎԻՆԵՈՆԻ ՄԷՋ

Դաշտահանդէս՝ կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդան Շահպաղ» խումբին կողմէ : Այս Կիրակի Յունիս 16ին :

A la Guinguette du Grand Pont
ST. SATURNIN LES AVIGNONS

Երգ, պար, խրախճանք :

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն :

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Կառվարենց» խումբի :

Կը նախագահէ Ընկ. Յ. ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Ճաշ : Ծախքերու մասնակցութիւն 5 Ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 22ին :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Կը խօսի Ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Արուսեակ Ատոմեան (Ամերիկայէն Փարիզ ժամանած) կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ ժամը 11ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իր ամուսնոյն՝

ԱՐՏԱՒԱԶԴ (ԱՐՏՕ) ԱՏՈՄԵԱՆԻ

յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր :

Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն :

GALERIE GANZONI
28, Bourg-du-Four, GENEVE

ԺԵՐԱՆԵԱՆ

Իր գործերը կը ցուցադրէ Յունիս 12էն Յուլիս 12, ժամը 10էն– 12 եւ 15էն 18·30 :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

Փարիզի եւ շրջաններու Կրօն. Ընկերակցութեան, Հինգշաբթի օրուան հետեւեալ դպրոցներու տարեվերջի հանդէսները, հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Ա.— Ժանթիյի, Պիսէթրի, Փորթ տ'Իթալիի շրջանի դպրոցի հանդէսը՝ կազմակերպուած Կրթ. Մարմնոյ կողմէ, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 15, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30ին, Գոմպաթաններու սրահին մէջ, 17 Բիւ Բէյմոն լը Ֆէվրը, Ժանթիյի, կը նախագահէ Ներսեհ վրդ. Բապուճեան : Երգ, արտասանութիւն, ընթերցանութիւն աշակերտներու կողմէ եւ հաճելի անակնկալներ :

Ուսուցիչ Պ. Սարգիս Քաջեանի ղեկավարութեամբ :

Մուտք 2 Ֆրանք :

Բ.— Պանեէօ – Քաշանի տարեվերջի դպրոցական հանդէսը, Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 15ին, Ֆրանս. աղջկանց վարժարանի սրահին մէջ, 19 Բիւ տ'Արքէօյ, Պանեէօ : Կը նախագահէ Պ. Լեւոն Տօնիկեան : Երգ, արտասանութիւն, կենդանի պատկեր, հայկ. պարեր, պիտի ներկայացուի կատակերգութիւն մը Լեւոնիկը, եւ Գարնան հրաւէրը, պարաղառն փիէս մը, ուսուցչուհի Տիկին Պալըգճեանի ղեկավարութեամբ :

Մուտք 3 Ֆրանք :

Հաղ. Միջոց.— Փորթ տ'Օրլէանէն առնել 197 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Մարսէլ-Պօնի :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ :

Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր ընկերուհիները, քոյր կազմակերպութեանց ընկերներ եւ համակիրներ :

Այս Շաբաթ, ժամը 18 – 24, Մշակոյթի Տան մէջ :

Պիւֆէ նուագ ջերմ մթնոլորտ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ :

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐՍՄՊԵԼ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

×

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին :

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, Ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կատարեալ ծրագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ՚ընդլայնի բազձալի համեմատութիւններով :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Պ. ՊԵՏՐՈՍ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ

(Տնօրէն Քոտաք ընկերութեան)

Կը ներկայացնէ Հայաստան այցելութեան ընթացքին քաշուած ժապաւէնը :

Մեկնաբանութիւններ եւ տպաւորութիւններ :

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ, 32 Բիւ տը Թրէվիզ :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Միջին Ֆրանսայի իր դպրոցներէն մէկուն համար ստիպողաբար կը փնտռէ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի մը, առանձին կամ ընտանիքով, բնակարան, ջերմ. լոյս եւ ջուր ապահովուած դպրոցի շէնքին մէջ :

Ներկայանալ Ֆ. Կ. Խաչի գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Երկուշաբթի կէսօրէ ետքերը, ժամը 15էն 18 :

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Բաֆֆի» խումբի ժողովը տեղի կ՚ունենայ Յունիս 14ին, ժամը 21ին Մշակոյթի Տան մէջ :

Կարեւոր օրակարգ :

Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Ս. Մինասեան»ի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս Ուրբաթ, ժամը 21ին :

Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռուբէն Ուս. Միութեան ընդհ. ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, 17 Բիւ Պլէօ : Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը, այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Արամ» ենթակոմիտէի ընկերները այս Երկուշաբթի, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին Հոգեհանգստեան ձայնաւոր պատարագ :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԳ.

Սրբազան Քահանայապետին հոգւոյն համար :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ՝

ԳԵՐ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջի մրցանակաբաշխութիւնը եւ դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ – Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 Ֆր. :

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի-Փավիյօն :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողուհիներ կը փնտռէ : Թեկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ. վարչութեանս (17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ 9), իրենց գրաւոր նամակին կցելով ամփոփ կենսակրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«Հերոսներու Օրուան» նուիրուած տարեկան դաշտահանդէսը Շաւիլի անտառին մէջ Յուլիս 21ին :

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի Հայուհեաց մասնախումբին դաշտահանդէսը 30 Յունիսի Կիրակին :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 12էն 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

(Անձրեւի պարագային վրաններ ապահովուած են) :

Որուն հիմնարկութեան տասնամեակն է

36, AVENUE CHARLES DE GAULLE — MONTMORENCY

Գեղարուեստական բաժին, խաղեր եւ եւրոպական պարեր : Խնամուած ճոխ պիւֆէ, տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն, ընմպելիներ եւ պաղպաղակ մատչելի գիներով :

Երեկոյին աւանդական շամփուրով խորոված :

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— 200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրուան (ժամը 13ին) գին 13 ֆրանք :

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները, դիմելով Աղքատախնամի գրասենեակը : 32 Բիւ տը Թրէվիզ (Հեռախօս ՓՌՕ. 77–73) :

ԹՕՄՊՕԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով :

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել կար Տիւ Նօրէն մինչեւ Անկէն, անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել Կրոլէի կայանը : Շոգեկառք 12·05, 12·17, 13·26, 13·54, 14·30 եւ 15ին յաջորդաբար :

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. Հատը 0·25 Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ
14
ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI
14 JUIN
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9630

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — Nº 9630

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱ՛Ղ ԿԱՄ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Կը թուի թէ այս նշանաբանը արձագանգած են իրենց դրօշին վրայ Մոլլա Մուսթաֆա Պարզանին եւ իր զինակից – ները, որոնք հինգ տարուան մէջ երկու անգամ կարճեցին թէ յաղթանակ տարած են եւ երկու անգամն ալ հիասթափե – ցան :

Թուրքիոյ եւ Իրաքի մէջ իրենց անյա – ղող փորձերէն եաք, Քիւրտերը յուսա – յին աւելի բախտաւոր ըլլալ Իրաքի մէջ : 1958 Յուլիս 14ի յեղափոխութենէն ե– րեք օր վերջ հրատարակուած առաջմեայ Միմանադրութիւնը Արաբներուն հաւա– սար լայն իրաւասութիւններ կը ընծայէր Իրաքի Քիւրտերուն :

Շօր. Քասըմ երեք տարի սպասեց դըր– ժելու համար իր խօստումը :

Պարզանի գլխաւորով պատասխանեց Իրաքի ժնտիրոյ, որ անփառունակ վախճան մը պիտի ունենար Փետրուար 8ին : Քիւր– ները կարեւոր դեր մը խաղացին Քասը– մի հակառակորդ դինուորականներու յաղթանակին մէջ :

Պաղտատի յեղափոխական նոր իշխա – նութիւնը, հետեւելով Քասըմի օրինա – կին, առաջին օրէն իսկ ինքնավարութիւն խոստացաւ Քիւրտերուն : Սակայն մա – սնչալ Արկի երեք տարի չսպասեց իր նա– խորդին պէս : Շորս ամիս տեւեց դինա – դադարը, որու ընթացքին տենդագին բա– նակցութիւններ կատարուեցան Պաղտա – տի յեղափոխական կառավարութեան եւ պատասխանչ Քիւրտերու պատուիրակու – թեան միջեւ :

Կը կարծուէր թէ երկուստեք համա – ձայնութիւն ըլլալով որ Թանկապին հե– տզհէ կ'արտաղրուի քրտաբնակ հողերու տիրոջ կ'արտաղրուի քրտաբնակ հողերու տիրոջ :

Կուզին նաեւ որ Իրաքի ընդհանուր ազգակոյտի փոխ – նախագահը քիւրտ ըլլայ եւ կեդրոնի խորհրդարանին մէջ Քիւրտերը իրենց թիւին համեմա – տութեամբ երեսփոխաններ ունենան :

Յայտնի չէ տակաւին թէ ինչո՞ւ յան – կարծ խզուեցան բանակցութիւնները եւ մոռնալ Արկի վերջնագիր տուաւ Մոլլա Պարզանի՝ անձնասուր ըլլալու 24 ժամ– ուան ընթացքին : 140 միլիոն հին Ֆրանք քին դլուխը բերողին :

Քիւրտ պատգամաւորները մերժած ըլլա – յով Պաղտատի վերջնագիրը, կռիւները պիտի վերսկսին հիւսիսային Իրաքի մէջ :

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Նախագահ տը Կոլ իր նոր չրջապտոյտը կը կատարէ Շառանթի չրջանը : Ատիկա– նական միջոցները «բնական» կը նկատ – ուին , բայց անչուշտ կարեւոր են, կը յիշուի մանաւանդ որ տը Կոլ Ռամայաքի երկիրը կը գտնուի թէեւ առանց յետին մտքի կը չեշտուի այս դժբախտ պարա – դան :

Նախագահին 19րդ չրջապտոյտն է Ֆը– րանսայի մէջ : Շորեքչաբթի առաւօտ , որ Կոլ Քոնեաք կը հասնի , ուր քաղա – քապետը իրեն կը նուիրէ երկու չիչ քոնեաք, մէկը՝ 1848էն , միւսը՝ 1875, երկու թուականներն ալ հանրապետական սահմանադրութիւններ կը յիշեցնեն :

Այս առաջին հանդրուանին արդէն, որ Կոլ ազգային համերաչխութեան կոչ կ'ը– նէ , ապա կ'աւելցնէ .— « Այն պարտա – կանութիւնը որ իմս է իր վախճանը պի– տի ունենայ : Կը մտահոգուին թէ ի՞նչ պիտի պատահի վերջը, ես , նուաղ կը մտահոգուիմ , որովհետեւ դիտեմ , փոր– ձառութեամբ բաղմաթիւ դէպքերու ընդ– մէջէն, որ Ֆրանսացիներու խնդիրներուն լուծումը երբեք հաչիւներու եւ կարգա – դրութիւններու մէջ չի գտնուիր, Ֆրան – սացիներուն մէջ իսկ է, եւ վստահութիւն ունիմ այդ Ֆրանսացիներուն : Ինչ որ ունեցայ ընելիք այս երկրին հետ եւ յա– ճախ անոր դլուխը , դիս հաստատեց այս համոզումին մէջ» : Այս ձեւով առաջին անդամն է որ տը Կոլ իր յաջորդին մասին կը խօսի , հրապարակաւ թէեւ ինք որ «նախորդ» չէ ունեցած ինչպէս յայտնած է առանձին խօսակցութեան մը ընթաց – քին, չատ չի սիրեր նաեւ խօսիլ յաջորդի մասին :

Քոնեաքէն եաք, Նախագահը եւ իր չքախումբը կը հասնին Ռումաղիէռ, հոն ալ ժողովուրդը հաւաքուած է : Անոնք մէջ, Նախագահը կ'ընդունի ժան Վալան– թէն, այն երեսփոխանը որ ներկայացուց նչանաւոր բարեփոխումը ծանօթ « Սալան բարեփոխում » անունով : Շրջանը տն – տեսական նեղ օրեր կ'ապրի : Քիչ վերջ Քոնֆոլէնս, ապա կը հասնին Շասընէօյլ : Խանդավառութիւն չկայ , կը դրէ Ֆիկա – ro , յաճախ լռութիւն , բայց ժողովուրդը ներկայ է :

Անկուլէմի բնակչութիւնը աւելի խան – դավառ է : Տը Կոլի թեմաները նոյն են իր ճառերուն մէջ.— Հանրային փրկութիւ– նը , իմաստութիւնը , յառաջդիմութիւնը, ահաւասիկ 1963ի Ֆրանսացիներուն խոր համոզումները եւ ահաւասիկ ինչո՛ւ մեր ազգային մեծ ձեռնարկը կը զարգանայ այնպիսի ձեւով մը որ կը զարմացնէ բո– վանդակ աշխարհը : «Այսօր հանդարտ չրջան մը կը բոլորենք: Ժամանակն է որ ինքզինքնիս դտնենք, դէպի առաջ նա – յինք : Պէտք է լաւ համոզուինք սա դա – դափարով որ եթէ վերադառնանք կարդ մը սխալներու, կարդ մը բաժանումնե – րու որոնք դժեղ չատ կը նուաստացնէին, տագնապները կրկին կուդան եւ ի մօտոյ վտանգները եւ հաւանաբար նոյնիսկ ա – դէտը : Համոզուած ենք որ ինչ որ ունինք ընելիք լաւագոյնս , մեր ազդային համե – րաչխութեան պահպանումն է :

Նախագահը իր ճամբորդութիւնը կը չարունակէ :

ՀՌՈՄ

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Ժան – Փիէռ Ռընար , «Փարի – Փրէսի» մէջ, կը փորձէ պատասխանել օրուան մեծ հարցականին՝ յաջորդ Պապը կրնա՞յ իտալացի չըլլալ :

Յովհաննէս ԻԳ.ի յաջորդութիւնը բա – ցառիկ երեւոյթ մը կը պարզէ : Պապա– կան ոչ մէկ ընտրութիւն այսքան կարե – ւորութիւն ունեցած է : Արդարեւ իր կարճ չրջանին Քահանայապետը այնքան յանդուգն քայլեր առաւ , այնքան բան փոխեց , այնքան բան սկսաւ որ իր յա – ջորդը կը դտնուի մեծ պատասխանա – տուութեանց առջեւ : Պապական ընտրու – թիւնով կը դբաղի նոյնիսկ եւ մանաւանդ կրեմլինը : Այս ընտրութիւնը մեծ նչանա – կութիւն ունի եւ չատ աւելի մեծ կարե – ւորութիւն քրիստոնեայ ոչ – կաթոդիկէ եկեղեցիներուն համար ինչպէս նաեւ քա– դաքական դետնի վրայ քան կաթոդիկէ ե– կեղեցւոյ :

Ընտրական ժողովէն վեց օր առաջ, վեց անուններ չատախօսի կը կրկնուին :

Այսօր Վատիկանի ներքին վիճակը չատ աւելի տարբեր է քան 1958ին, երբ կ'ընտ– րըուէր Պիոս ԺԲ.ի յաջորդը :

Նախ անդամները: Ս. ժողովը այսօր ունի 82 կարդինալներ ինչ որ 12 աւելի է քան ինչ որ Սէքստոս Ե. նչանակած էր 1586ին: Առաջին անդամ Յովհաննէս ԻԳ. դիտակցաբար անցաւ այդ թիւը: Այս կարդինալներուն տարիքի միջինն ալ պղտիկցուց: Քիսունէն վար երեք կարդի– նալ կայ : Այս ամբողջութիւնը միջազդա – յին դիմագիծ մը ունի, վասնզի, Յով – հաննէս ԻԳ. օտարներու կարդինալի աս – տիճան տուաւ, եւ այսօր՝ 53 օտարներ կան 29 Իտալացիներու դիմաց: Պիոս ԺԲ. 29 կարդինալ միայն նչանակած էր , մինչ չորս տարուան մէջ, Յովհաննէս ԻԳ. 45 կարդինալ նչանակեց :

Օտարներու կարդին հետեւեալներու ա– նունը կը յիշուի, իրրեւ հաւանական .—

ՀՈԼԱՆԴԱՅԻ ՄԸ.— Ութրեխթի Արք – եպիսկոպոսը որ չատ Ռոմիալեան (վախ– ճանեալ Պապին կողմնակից) զաղափար – ներ ունի: Լայնամիտ եւ ազատական , մեծ տպաւորութիւն գործած է տիեզե – րական ժողովի ընթացքին : Կրնայ իրեն ի նպաստ ունենալ Գերմանացիներու , Անգլիախօսներու եւ Ֆրանսացիներու մէկ թեւին (Լիէնառ , Թերլիէ) ձայները :

ՊԵԼԺ ՄԸ.— Գերապայծառ Սիւէնէնս , ամուր եւ խոհեմ մարդ մը որ մասնակ – ցած է Յերկիր խաղաղութեան կոնդակի իմաստրութեան: Բայց չատ երիտասարդ է (59 տարեկան):

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԸ.— Բայց Լոռենցի Կարդինալ Թիսըրանը աւելի վարժ է ընտ– րական դեր խաղալու քան ինք ընտրուե – լու: Մեծ ազդեցութիւն ունի եւ կրնայ մէկ կամ միւս կողմին ապահովել բազ – մաթիւ ձայներ: Ամէն պարագայի մէջ կենսական դեր պիտի խաղայ, այս ան – դամ ալ :

ՀԱՑ ՄԸ.— Կարդինալ Աղաճանեան , կը դրէ «Փարի – Փրէս», արդէն նախընտ– րուածներէն էր Պիոս ԺԲ.ի յաջորդու – թեան տեղն, 1958ին: Ինք է նաեւ որ ա– մէնէն չատ հաւանականութիւնները ունի — բոլոր համեմատութիւնները նկատի առնուած — օտարներուն մէջ :

Երկար ժամանակ է Հռոմ ապրելով , ուր կը ղեկավարէ Հաւատոյ Տարածման ժողովը, աւելի որդեդրուած Իտալացի մը կը նկատուի քան իսկական օտար մը: Հետաքրքրական մանրամասնութիւն, 68 տարի առաջ, ծնած է Սթալինի ծննդա – վայրէն 12 քիլոմեթր հեռու: Իր ընտրու– թիւնը կրնայ նաեւ քաղաքական նչանա – կութիւն ունենալ եւ նպաստել Վատիկա– նի եւ Ուղղափառ եկեղեցւոյ մերձեցման, բայց հակառակ իր բոլոր արժանիքնե – րուն, այս ժպտում եւ հեղհեղամբոյր Կովկասցին 1958էն աւելի հաւանականու– թիւններ չունի յաղթելու իտալական հա– մախմբումին : (Յառաջ.— Միա՞յն Ի – տալական) . . . :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը՝ Քարա – մանլիս հրաժարեցաւ տարակարծութիւն– ներ ունենալով թագաւորին հետ: Տարա– կարծութեան դլխաւոր պատճառն էր թագաւորին Լոնտոն կատարելիք ճամ – բորդութիւնը: Ծանօթ է որ ոչ – պաչ – ռօնական այցելութեան մը ընթացքին , Յունաստանի Ֆրեեերիքա թագուհին ցոյցերու ենթարկուած էր բրիտանական մայրաքաղաքին մէջ: Վարչապետը հա – մամիտ չէր թագաւորին մերձաւոր ճամ– բորդութեան: Կ'ըսուի նաեւ թէ այս ճամբորդութեան առթիւ ծագած տարա – կարծութիւնը պարզապէս պատրուակ մըն էր եւ Յունաստան քաղաքական ծա – նրը տագնապ մը կը բոլորէ :

ՄԻՍԻՍԻՓիի մայրաքաղաք՝ Ճաքսընի մէջ, Սեւ պարապուրթ մը սպանուեցաւ : 37 տարեկան էր եւ դլխաւոր դեկավար – ն էրէն ցեղային հակախտրականութեան : Դէմ էր բռնութեան: Նախագահ Քենըտի չատ դժգոհ է այս ծանր միջադէպէն :

ԻՐԱՔԵԱՆ ԲԱՆԱԿԸ յարձակողականի անցած է : Քրտական դիւղերը կը ռմբա – կոծուին Նափալմ ռումբերով : Չէնք կը– բելու տարիք ունեցող բոլոր Իրաքցիները զօրաչարժի ենթարկուած են: Մառեչալ Արէֆն ալ ճակատ փութացած է: Պաղ – տատ կ'ամբաստանէ Պարզանին որ «ու– րիչ Իսրայէլ» մը ուզած է ստեղծել :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ծովային ուժի ընդհանուր հրամանատարը, վերջին համաչխարհա – յին պատերազմին, ծովակալ Քրնինկէմ յանկարծամահ եղաւ Լոնտոնի մէջ : 80 տարեկան էր :

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ խորհրդատու (ան – կախ) Տիկին Ժանին Ալեքսանտր – Տըպրէ առաջարկած է որ նախագահ – Ուլսընի անունը կրող պղոտային մէկ մասը ան – կէ եաք «Յովհաննէս ԻԳ. » կոչուի :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷն կը հաղորդեն թէ բազ – մաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուած են Սուրիոյ մէջ, որոնց կարդին՝ Զօր. Ֆաւազ Մեհարէզ, անդամ յեղափոխա – կան Խորհուրդին :

ԵՄԷնի մէջ դաւ մը ձախողած է լսա Սանաայէն հասած լուրերուն: Պետական այս հարուածին հեղինակները ձերբա – կալուած են: Անոնք «ապականած տար – րեր են, կեղծաւոր եւ յետադիմական , դաւաճաններ զորս սատանան կը ներչըն– չէ» կը յայտարարուի պաչտօնապէս :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի ձայնափիւռը յայտարա– րեց թէ կարելի է մեծ յոյսով ապրիլ և – թէ Քենըտիի ճառին դործը յաջորդէ :

ՅՈՐՉ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ Հնդկաստանի մէջ առեւտրական նոր համաձայնութիւն մը ստորագրուեցաւ: Մոսկուա մեքենա – ներ , օդանաւեր , թռանններ պիտի տայ եւ Հնդկաստանէն իւղ, կաչի, բուրդ, թէյ, սուրճ եւ ծխախոտ դնէ :

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԲԱՂԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հայերէնի բարբառներու եւ ձայնականութեան մասին «Վոփրոսը Եազըքոզնանիա» հանդէսին մէջ կատարուած մտքերու փոխանակութեան մասնակցեցան նաեւ Հայաստանի ուրիշ ականաւոր հայագէտներ, ինչպէս՝ Փրոֆ. Էդ. Ազայեան իր «Նոր Հայերէնի բարբառների առաջացման հարցի մասին», ինչպէս նաեւ ուրիշ յօդուածով մը (Պատմա- բանասիրական հանդէս, 2, 1958 եւ Վոփրոսը Եազըքոզնանիա, 4, 1960 էջ 37 –52), Գ. Ջահուկեան իր «Հայերէն բարբառների բաղաձայնականութեան ծագման հարցը» յօդուածով (Վոփրոսը Եազըքոզնանիա, 6, 1960) եւ Փրոֆ. Գուրգէն Սեւակ՝ իր «Հայ բարբառների ծագման հարցի շուրջը» յօդուածով (Պատմա – բանասիրական հանդէս, 1, 1959): Մտքերու այս փոխանակութեան ընթացքին լոյս տեսաւ նաեւ Է. Պենվենիսթի շատ կարեւոր մէկ յօդուածը, որ նկատի չառնուեցաւ բազմաթիւ հայագէտներու կողմէ եւ ուր սակայն կը գտնենք շատ ողջամիտ փաստեր հայերէնի մէջ պահպանուած խփիչ հընչիւնաւորներու (օքլիւզիւ սոնօր) շարքի հարցին մասին, կարծիքներ, որոնց վրայ պնդած է նաեւ Ար. Ղարիբեան: «Գրաբարի ձայնականութեան եւ շարահիւսութեան մասին» խորագրուած Ֆրանսերէն այս յօդուածին մէջ («Պիւլըթէն տը լա Սոսիէթէ տը Լենկուիսթիք տը Փարի», 1, 1959, էջ 46 – 56), ինչպէս նաեւ Փրոֆ. Վիթթորիօ Փիզանիի յօդուածին մէջ, որ լոյս տեսաւ լեզուական վերոյիշեալ վիճաբանութեան վերջաւորութեան եւ որ խորագրուած էր «Հայերէնի մէջ հնդեւրոպական խփիչներու ցոլացման մասին», երկու գիտնականներն ալ ցոյց կուտան, թէ հայերէնի մէջ պահպանուած է հնդեւրոպական խփիչ հընչիւնաւորներու շարքը եւ այս իրողութիւնը անհրաժեշտաբար երեւան եկած է քանի մը հայերէն բարբառներու մէջ: Արդ, նոյնիսկ Հր. Աճառեան, Ռուսըլօ Աբբայի աշխատանոցին մէջ երբ կը քըննարկէր Մուշի եւ Սեփաստիոյ խփիչ հընչիւնաւորներու արտասանումը, հաստատեց, թէ այս շրջանի խփիչ հնչիւնաւորները կ'արտասանուին «հնչական յաւելուածով մը», իրողութիւն մը, զոր ան նշեց «Հին հայերէնի ժայթքումները (օքլիւզիվ) ուսումնասիրուած՝ արդիական բարբառներու մէջ» խորագրուած յօդուածի մը մէջ (1889) եւ աւելի վերջ՝ իր «Հայերէնի բարբառներու դասաւորումը» խորագրուած համբաւաւոր աշխատութեան մէջ (1909), ուր ան կը հաւաստէ, թէ արեւելեան հայերէնի խումբի բազմաթիւ բարբառներու մէջ, զրաբար բառերու խփիչներէն Բ, Դ եւ Գ տառերը կ'արտասանուին պէաշ, տէաշ, ժէաշի նման: Գերման ձայնականագէտ Է. Սիվերս եւս այս իրողութիւնը նշմարեց Աշտարակի շրջանին մէջ, զանոնք նոյնանման համարելով սանսկրիտ լեզուի հնչականներուն հետ (1893): Ա. Մեյէ եւս զբաղեցաւ այս զաղափարով, զոր ան վերջնականապէս որդեգրեց, երբ Հ. Փեթերսէն ալ հաստատեց անոր ճշդութիւնը (1904): Մեյէ իր այս խիստ կարեւոր դիտողութիւնը կը ներմուծէ իր «Հնդեւրոպական բարբառները» գրքին մէջ (1922): Է. Պենվենիսթ նոյն եզրակացութեան կը հասնի անկախօրէն, նաեւ Հանս Վոկթ՝ իր շահեկան մէկ յօդուածին մէջ (1958) նոյն նիւթին մասին:

Հետեւաբար Է. Պենվենիսթ անտեղիտալի ոճով կը հաւաստէ հնչականներու գոյութիւնը զրաբարի մէջ, ուր այս խըփիչները, որոնք միշտ կը ներկայացուէին պէ, տէ, ժէ, ժի (ճ) տառերով, իրականին մէջ ունի պէաշ, տէաշ, ժէաշ, ժիաշ արժէքը: Այս ըլլալով իրականութիւնը, միայն հայերէն լեզուն, ինչպէս սանսկրիտը, պահած են շարք մը շատ հազուադէպ հնչիւններ, այն տարբերութեամբ, որ հայերէնի մէջ դեռ գոյութիւն ունին խուլ հնչումով փէաշ, թէաշ, քաաշ-եր, որոնք չկան սանսկրիտ լեզուին մէջ:

Պէտք է նշենք, որ գոյութիւն ունէին կասկածներ նաեւ, որ այս շարքը պահպանուած է սանսկրիտ կամ հնդկական լեզուներու մէջ, քանի որ նման շարք գոյութիւն չունի այլեւս հնդեւրոպական ուրիշ լեզուներու մէջ: Ահա թէ ինչու ոմանք սանսկրիտ լեզուի հնչականներու այս շարքը կը մեկնաբանէին իբրեւ փոխառութիւններ հարաւային Հնդկաստանի տրաւիտէական լեզուներէն: Այստեղ պէտք է ուշադրութիւն հրաւիրենք Հընդկաստանի Անտհրա քաղաքի համալսարանի փրոֆէսէօրներէն Ա. Թեակարաճուի մէկ յօուածին վրայ, որ լոյս տեսաւ «Ռիվիւ տէ զ'Էթիւտ Էնտօ – Էօրոփէէն»ի մէջ (1947, 3 – 4 պրակ): Փրոֆ. Թեակարաճու, որ կը պատկանի տրաւիտէական ծագումով ժողովուրդի մը, իր այս յօդուածին մէջ ցոյց կուտայ, թէ սանսկրիտ եւ հնդկական լեզուներու խփիչ հնչիւնաւորները որդեգրուած են տրաւիտէական լեզուներէն եւ ունին հնդեւրոպական ծագում: Այն իրողութիւնը թէ այս շարքը գոյութիւն ունի սանսկրիտ լեզուին մէջ, կը հաստատուի այժմ հայերէնի մէջ ալ անոր գոյութենէն: Նկատի ունենալով, որ նոյնիսկ Հր. Աճառեան, Ա. Մեյէ, Հ. Փեթերսէն, Է. Պենվենիսթ, Վ. Փիզանի, Հ. Վոկթ եւ ուրիշներ նոյն կարծիքէն են հայերէնի հնչիւն բաղաձայններու մասին, պէտք է իբրեւ ճիշդ ընդունիլ ակադեմիկոս Ար. Ղարիբեանի տեսակէտը:

ՓՐՈՖ. ՎԼԱՏ ՊԸՆԸՑԵԱՆՈՒ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԵՐԳԻԾԱՆՔ

ՀԱՐՑԱՐԱՆ

Ականաւոր անգլիացի գրագէտ Օսկար Ուայլտ (1856 – 1900), իր սովորական «լրբութեամբ» կը հաւաստէ, թէ կիները կ'ամուսնանան՝ հետաքրքրութենէ մղուած, իսկ այր մարդիկ՝ իրենց հանդիստը գտնելու յոյսով: Եւ վերջ ի վերջոյ, երկու կողմերն ալ յուսախաբ դուրս կուգան իրենց այս փորձէն:

Երբ յանդգնեցայ անգլիական դասական գրականութենէն առնուած այս խօսքը կրկնել մեր խմբագրատան ընկերներուն առջեւ, պաշտօնակիցներս զայն ընդունեցան լուռ ու հաւանութեան ժպիտով մը: Պաշտօնակցուհիներուս վերաբերումը եղաւ նուազ նպաստաւոր եւ շատ աւելի նուազ լռակեաց: Տպաւորիչ միաձայնութեամբ մը, այս վերջինները Օսկար Ուայլտի ու նաեւ իմ հասցէիս ըրին ամէն տեսակ անհաճոյ մեկնաբանութիւններ, որոնցմէ ամէնէն անմեղն էր, այն յայտարարութիւնը, թէ Օսկար Ուայլտ զուրկ էր երգիծելու տաղանդէն, իսկ ես՝ ողջմտութենէ:

Պէտք է գիտնաք, թէ մեր խմբագրատան մէջ, կին պաշտօնեաները, այր պաշտօնեաներուն հանդէպ կը հանդիսանան, ոչ միայն հակառակ, այլ նաեւ հակառակորդ սեռ մը: Ըսեմ, թէ անոնց պարագլուխ է Իլիանան: Ան այր մարդիկը կը բաժնէ երկու դասի՝ իր ամուսինը եւ միւս մարդիկը: Ինչպէս կ'երեւի, այդ ամուսինը յատկութիւններու այնպիսի հաւաքածոյ մըն է, որ մենք, այսինքն՝ «միւս մարդիկը» չունինք ընելիք, եթէ ոչ առաւել կամ նուազ արդարամտութեամբ մեր միջեւ բաժնել թերութիւնները:

Վերոյիշեալ վիճաբանութիւններէն մէկ ժամ վերջ, Իլիանա ինծի ներկայացաւ մեքենագրուած էջով մը եւ ըսաւ.

— Կը խնդրեմ, որ այս հարցարանը կարդաս եւ ամենայն անկեղծութեամբ «Այո» կամ «Ոչ» պատասխանես իւրաքանչիւր հարցումին: Այսպիսով կարելիութիւն պիտի ունենաս զաղափար մը կազմելու թէ ինչ արժէք կը ներկայացընես իբր ամուսին:

Ահա Իլիանայի ներկայացուցած հարցարանը.

1) Կիրակի օր մը, եթէ պարտաւոր չէք դուրս ելլել կամ հիւր մը ընդունիլ, կ'ընդունի՞ս թէ կ'արժէ, որ ածիլուիս ի սէր կնոջդ:

2) Երբ բարեկամներուդ կը պատմես ամուսնութեանդ պարագաները — որքան ալ անհաճոյ թուի քեզի — կը խոստովանի՞ս, թէ կինդ չէր որ «ձեռք անցուց քեզ», այլ դուն պնդեցիր, որ ան կինդ ըլլայ:

3) Երբ տանդ մէջ առարկայ մը չես գտներ իր սովորական տեղը, միտքիդ կ'անցնի՞ թէ մի գուցէ միայն կինդ այս բանին յանցաւորը, այլ նաեւ դուն:

4) Երբ կը գտնուիս ուրիշ երեք մարդոց հետ, որոնք խանդավառութեամբ կը բամբասեն իրենց կիները, քաջութիւնը ունի՞ս դիմադրաւելու անոնց հեղնական ծիծաղները եւ ըսելու, թէ քու կինդ անթերի է:

5) Կը հրաժարի՞ս 35րդ անգամ ըլլալով պատմելէ դրուագ մը, երբ ունկնդիրներուն մէջ կը գտնուի նաեւ կինդ, որ նոյնիսկ անգամ մտիկ ըրած է այդ պատմութիւնը:

6) Ամուրի մարդ մը իր սիրային յաջողութիւնները պատմած ատեն, փոխանակ անոր նախանձելու եւ հառաչելու, մտքիդ կ'ըսե՞ս թէ ոչ մէկ կին, բացարձակապէս ոչ մէկ կին կարելի է բաղդատել քու կնոջդ հետ:

7) Երբ կնոջդ հետ միասին կը ճաշես կ'ընդունի՞ս, թէ անոր հետ խօսակցութիւն մը աւելի հետաքրքրական է, քան նոյնիսկ ոտնագնդակի երկու խումբերու միջեւ տեղի ունեցած մրցման մը մասին գրուած տեղեկատուութեան մը ընթերցումը:

8) Եթէ պատահի, որ հարբուխէ մը տառապիս, կ'ընդունի՞ս որ բացարձակ անհրաժեշտութիւն մը չէ, որ կինդ մոռնայ ուրիշ ամէն մտահոգութիւն եւ ամբողջովին քեզի նուիրուի, ինչպէս պէտք է ընէր, եթէ ըլլայիր հարիւր առ հարիւր հաշմանդամ մը:

9) Եթէ խօսքը զայ զոքանչիդ մասին նկատի կ'ունենա՞ս, որ իբր հետեւանք անխուսափելի զուգադիպութեան մը, այն անձը, որ քու զոքանչդ է, միաժամանակ կնոջդ մայրն է:

10) Համաձա՞յն ես, որ կնոջդ շրջազգեստի պաստառին մէկ մեթրին գինը աւելի նուազ է քու մէկ հագուստիդ կերպասին մեթրին գինէն:

— Եթէ «այո»ներուդ թիւը չորսէն պակաս ըլլայ, — ըսաւ Իլիանա, կը նշանակէ թէ կինդ կրնայ ներկայանալ իբրեւ մարտիրոսացած արարած մը, եթէ այսները ըլլան 5 – 7 հատ, կը նշանակէ, թէ դուն ալ յար եւ նման ես ուրիշ ամուսիններու, այսինքն դժուար հանդուրժելի մարդ մը. 8 «այո»ով կը սկսիմ յարգանք ունենալ քեզի հանդէպ, 9ով կը սկսիմ հիանալ քու վրայ:

— Իսկ եթէ «այո» պատասխանեմ բոլոր տասը հարցումներուն:

— Այն ատեն, կը նշանակէ, թէ իմ ճանչցած մարդոց մէջ, դուն կը ներկայանաս իբրեւ ամէնէն մեծ ստախօսը:

«Ն. Կ.»

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՃՐԱԳ (Գիրք Ե.): Գրեց Ա. Ա. Պետիկեան, Նիւ Եորք, 1963:

ԻՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԿԱՆՏԻՆ

Կոպալ Տաս, ծնրադրած անոր առջեւ, կը ջանար համոզել զայն:

— Պաբու (պապիկ), պէտք է անպայման յետաձգէք ձեր աղօթքը: Կեանքերնիդ վտանգի մէջ է: «Գաղտնի Կազմակերպութեան» անդամները, որոնք ձեր անձին դէմ ռումբերով մահափորձ մը կատարած էին արդէն մէկ ամիս առաջ, այսօր պիտի փորձեն վերսկսիլ:

Կանտի թեթեւօրէն շարժեց գլուխը:

— Չեմ կրնար աղօթքս յետաձգել: Եթէ ես ատելութիւն ու քէն կը յառաջացընեմ, կը նշանակէ թէ ձախողած եմ առաքելութեանս մէջ:

— Գոնէ թոյլ տուէք որ ձեր կողքին ըլլամ, պաշտպանելու համար զձեզ:

Կանտի դարձեալ շարժեց գլուխը:

— Իմ թոռնուհիներս են որ կ'ընկերանան ինծի, պատասխանեց բարի ժպիտով մը, անոնք իմ ծերութեանս դաւազաններն են ...

Ու մատնացոյց ընելով Կոպալ Տասի մէկ գրպանը, որ ծանր գործիք մը պարունակելու տպաւորութիւնը կը թողուր, Կանտի հարցուց.

— Ի՞նչ ունիք ձեր գրպանին մէջ:

— Ատրճանակ մը ...

— Եթէ ինծի ընկերանաք, կ'ընդունի՞ք հրաժարիլ ձեր ատրճանակէն ...

— Ոչ, պատասխանեց ոստիկանապետը խուլ ձայնով մը:

Կանտի հառաչեց:

— Ամբողջ իմ կեանքս նուիրեցի բիրտ ուժին դէմ պայքարելու, եւ հիմա, իմ կեանքիս վերջալոյսին չէ որ պիտի ապաւինիմ նոյն այդ բիրտ ուժի պաշտպանութեանը ...

Տեսակցութիւնը վերջացած էր: Կանտի վերստին սկսաւ մանել իր բուրդը:

Ոստիկանապետը ոտքի ելլելով, հեռանալէ առաջ անգամ մը եւս փորձեց համոզել Մահաթման:

— Իմ մասիս մի մտահոգուիք, մրմընջեց ծերունին: Սէրը պիտի յաղթէ ատելութեան ... Այդ է ճշմարտութիւնը:

Ոստիկանապետը հեռացաւ:

Իրեն ուրիշ բան չէր մնալ ընել, եթէ ոչ հրաւիրել իր գործակիցները, կրկնապատկելու հսկողութեան միջոցները Կանտիի բնակարանին շուրջ, բազմացնել քաղաքին պահակներուն թիւը, որոնք իրաւունք պիտի ունենային հարցափորձել եւ խուզարկել կասկածելիները:

×

— Կը խորհի՞ս թէ արժանի եմ այսպիսի առաքելութեան մը, հարցուց յանկարծ Ապտէ: Աւելի լաւ կ'ընեմ թերեւս, եթէ լքեմ գործը:

Իր դէմքը կը մատնէր անձկութիւն եւ ամօթ: Նաթիւ զայն խստօրէն դիտելէ ետք, ըսաւ.

— Այլեւս ուշ է ընկրկիլը: Միասին պիտի գործենք, Ապտէ, եւ մեր հայրենակիցները, մինչեւ գալոց սերունդները, հպարտութեամբ պիտի յիշեն մեր անունը:

Կէս օրը քիչ մը անց էր: Նստած էին փոքր սրճարան մը ուր մէկ մէկ սանտուիչ կերան գաւաթ մը դարեջուրով:

Այսպիսի փոքր սրճարանի մը մէջ էր դարձեալ, որ Նաթիւ վերջին անգամ հանդիպած էր Ռանիին:

Փոնայի մէջ անցուցած իրենց դրժբախտ կեանքէն ետք, այս անգամ ինքն էր որ, չես դիտեր ի՞նչ ներքին անդիմադրելի մղումով մը, դացած էր գտնելու երիտասարդ կինը: Ատկէ ետք այլեւս յաճախ տեսնուած էին:

Իրիկուն մը, ծովափը, ի վերջոյ, հակառակ իրենց գաղափարներու անհաշտութեան, Ռանի եւ Նաթիւ ... սիրեցին զիրար:

Արդարեւ, Նաթիւ առաջին անգամն էր որ կը սիրէր, առաջին անգամն էր որ կինը կը ճանչնար:

Շաբաթներով, նոյն այդ ծովափը, իրենց միայնութեան մէջ, զիշեր ատեն, լուսնին մեղապարտ մեղսակցութեամբ, զիրար սիրեցին անոնք, ու իրենց երիտասարդ զգայարանքներու տենչանքներուն յագուրդ տալէ ետք, գացին տապանաձուկ ուտելու այս սրճարանին նմանող փոքրիկ սրճարանի մը մէջ:

Գիշեր մը, ծուարած իր սիրահարին բազուկներուն մէջ, Ռանի ծանր շեշտով մը, ըսաւ.

— Պիտի դիմեմ ամուսնոյս եւ ապահարզան պիտի պահանջեմ: Նաթիւ, մենք թէեւ բաժնուած կ'ապրինք, սակայն սիրէնքին առջեւ միշտ ամուսիններ ենք: Կ'ուզեմ որ աշխարհին առջեւ բարձր ձայնակատով ու առանց ամօթի ապրինք ես ու դուն, կ'ուզեմ որ ամուսնանանք եւ զաւակներ ունենանք:

Երկար լռութենէ մը ետք, Նաթիւ պատասխանեց:

— Ռանի, այն կազմակերպութիւնը ուրուն ես մաս կը կազմեմ, կ'արգիլէ ինծի ամուսնանալ: Այդ առընչութեամբ հանդիսաւորապէս երդուած եմ երբեք չամուսնանալ:

Ռանի նախ չուզեց հաւատալ այն խոսքերուն, ապա, վայրկենապէս ոտքի ելլելով հեռացաւ, առանց նոյնիսկ գոյզն ոտնարկ մը նետելու իր սիրահարին վրայ:

Տարի մը անցած էր այդ օրէն ի վեր եւ այլեւս զիրար չէին տեսած ...

(5 Շար.)

ԵԼՍՆԵՑ ՊՈՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՎԱՏՅԱԼ ՅԱՐԻ

— Ե՞ւ ինչո՞ւ ես մեզ տանջում, ախր, — ասաց Ելսնեցը, — ես քեզ ոչինչ չեմ արել, ինչո՞ւ ես ինձ հալածում։

— Ես քեզ չեմ հալածում, — պատասխանեց Ելսնեցի հոգին, — ես ուզում եմ, որ դու ինձ հետ գաս։

— Ինչո՞ւ ես ուզում, որ ես քեզ հետ գամ, — հարցրեց Ելսնեցը։

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ դու ինձ հետ գաս, — պատասխանեց Ելսնեցի հոգին

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս կիրակի, ժամը 10·30ին Հոգեհան–դստեան ձայնաւոր պատարագ :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԳ·

Սրբազան Քահանայապետին հոգւոյն համար :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ՝

ԳԵՐ· ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ· ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Արուսեակ Ատոմեան (Ա. – մերիկայէն Փարիզ ժամանած) եւ զաւակ–ները՝ Մաշիկ եւ Սիրան, փեսաները եւ թոռները, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա–տարուի այս կիրակի առաւօտ ժա–ցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պի–տի կատարուի այս կիրակի առաւօտ ժա–մը 11ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ և – կեղեցւոյ մէջ, իր ամուսնոյն՝

ԱՐՏԱԻԱԶԴ (ԱՐՏՕ) ԱՏՈՄԵԱՆԻ

յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատա – կը յարգողները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Սէն Ժերմէ մասնա – ճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—Սէն Ժերմէ թա–ղականութենէն 50 ֆրանք, Պ· Յովհան – նէս Գափլանեանէ (իր կնոջ մահուան Բ· տարելիցին առթիւ) քսան, Տիկին Մա–րուհի Էօրտէկեանէ (իր թոռնիկին մկըր–տութեան առթիւ) երեսուն ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղ· Տիկնանց յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրատուութիւնները, Տիկին Խաթուն Նալպանտեանի եւ Պապիկ Բարսեղեանի մահերուն առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Պ. Պ. Պօղոս Գալուստեան 10 ֆրանք, Ոսկիան Նալպանտեան երեսուն, Նչան Դարբինեան (Մարսէյլ) քսան, Նչան Քոր–թոչեան տասը, Ոսկիան Նալպանտեան10 :

×

Լիոնի Աղք· Մարմինը նոյն տխուր առ–թիւ չնորհակալութեամբ ստացաւ հետե–ւեալ նուէրները .— Պ. Պ. Պօղոս Գա – լուստեան 10 ֆրանք, Ոսկիան Նալ – պանտեան տասը, Նչան Քորթոչեան 10 : Տիկին Մակէսեան, Մայրերու Օրուան առթիւ քաղաքիս հայ ծերունիներուն նը–ւիրեց քսան ղոլնոց եւ հինգական ֆր· :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՄՆԵՐ

Փարիզի եւ չրջաններու կրօն· Ընկե – րակցութեան, Հինդչաբթի օրուան հե – տեւեալ դպրոցներու տարեվերջի հան – դէսները, հովանաւորութեամբ Հայրա – պետական պատուիրակ՝ Գերաչնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

Ա.— Ժանթիլի, Պիւէթրի, Փորթ տ'Ի–թալիի չրջանի դպրոցի հանդէսը՝ կազ – մակերպուած Կրթ· Մարմնոյ կողմէ, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 15, Շաբաթ դիշեր ժամը 20·30ին, Գոմպաթաններու սրահին մէջ, 17 Րիւ Րէյմոն լը Ֆեվրը, Ժանթիլի, կը նախագահէ Ներսէս վրդ· Բապուճեան : Երգ, արտասանութիւն, ընթերցանութիւն աչակերտներու կողմէ եւ հաճելի անակնկալներ :

Ուսուցիչ Պ· Մարկոս Քալեանի ղեկա – վարութեամբ :

Մուտք 2 ֆրանք :

Բ.— Պանեէօ – Քաշանի տարեվերջի դպրոցական հանդէսը, Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 15ին, Ֆրանս· աղջկանց վարժարանի սրահին մէջ, 19 Րիւ տ'Ար – ֆէօյ, Պանեէօ: Կը նախագահէ Պ· Լեւոն Տօնիկեան: Երգ, արտասանութիւն, կեն–դանի պատկեր, հայկ· պարեր, պիտի ներկայացուի կատակերգութիւն մը Լե – ւոնիկը, եւ Գարնան հրաւէրը, պարա – զան փիէս մը, ուսուցչուհի Տիկին Պա – լըճեանի ղեկավարութեամբ :

Մուտք 3 ֆրանք :

Հաղ· Միջոց.— Փորթ տ'Օրլէանէն առ–նել 197 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Մարսէլ–Պօնի :

ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ

Այս կիրակի, ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ :

Այս առթիւ Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Հայրա – պետական Պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Ի ժամ Ս· պատարագի պիտի կատար – ուի յատուկ մաղթանք Ս· Էջմիածնի :

Ս· պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աչակերտուհիներուն կողմէ միաձայն, Կոմիտասեան եղանակաւ, ա – ոաջնորդութեամբ Գիւտ վրդ· Նագդաչ–եանի :

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակ – ցելու սրբազան արարողութիւններուն եւ աղօթելու Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անսասանութեան համար :

×

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի, Կաթուղիկէ Ս· Էջմիած – նայ տօնին առթիւ հանդիսաւոր Ս· պա – տարագ կը մատուցուի : Կը պատարագէ, քաղաքս հիւրընկալ գտնուող Տէր Հայ – կազուն քահանայ Բանտիկեան :

Սկիզբ ժամերգութեան 9, պատարագ 10·30 :

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ԱՎԻՆԵՈՆԻ ՄԷՋ

Դաչտահանդէս՝ կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի «Վարդան Շահ – պազ» խումբին կողմէ : Այս Կիրակի Յու–նիս 16ին :

A la Guinguette du Grand Pont
ST. SATURNIN LES AVIGNONS

Երգ, պար, խրախճանք :

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն, եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ :

Կազմակերպութեամբ Հ· Յ· Դ· «Վար–դան» ենթակոմիտէի եւ մասնակցու – թեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի «Կառ – վարենց» խումբի :

Կը նախագահէ Ընկ· Յ· ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ· Ժ· ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Գեղարուեստական խնամուած բաժին :
Ձաշ : Մուտքերու մասնակցութիւն 5 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Յունիս 22ին :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն, Հ· Յ· Դ· Տան մէջ :

Կը խօսի Ընկ· ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Hautes... LOURDES ...Pyrénées
«HOTEL DE L'EUROPE»
Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC
●
ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ
« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150
●
ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս
Յունիսին, ··· 19 ֆր·
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս
Սեպտեմբերին··· 21 ֆր·
ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԸՆԿԵՐԱՇԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՅՔ

Կազմակերպուած Ֆ· Կ· Խաչի Փարի – զի մասնաճիւղի կողմէ :

Կը հրաւիրուին չրջանի բոլոր ընկերու–հիները, քոյր կազմակերպութեանց ըն – կերներ եւ համակիրներ :

Այս Շաբաթ, ժամը 18 – 24, Մշակոյթի Տան մէջ :

Պիւֆէ նուագ ջերմ մթնոլորտ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

—o—

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Պ· ՊԵՏՐՈՍ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ
(Տնօրէն Քոտաֆ ընկերութեան)

Կը ներկայացնէ Հայաստան այցելու – թեան ընթացքին քաչուած ժապաւէնը :

Մեկնաբանութիւններ եւ տպաւորու – թիւններ :

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ազգ· Տան թատերասրահին մէջ, 32 Րիւ տը Թրէ – վիզ :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Յ· Դ· «Րաֆֆի» խում–բի ժողովը տեղի կ'ունենայ Յունիս 14–ին, ժամը 21ին Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ· Յ· Դ· «Ս· Մկրտ–չեան»ի ընկերական ընդհ· ժողովը, այս Ուրբաթ, ժամը 21ին :

Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Յ· Դ· Ռուբէն Ուս· Մի–ութեան ընդհ· ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, 17 Րիւ Պլէօ : Բոլորին ներ – կայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ·Յ·Դ· «Փոթորիկ» խում–բի ժողովը, այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրա – կարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէի ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ « Արամ » ենթակոմիտէի ընկերները այս Երկուշաբթի, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԵԾ ՇՈՒԽՈՎ
ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 12ԷՆ 22
ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ
(Անձրեւի պարագային վրաններ ապահովուած են) :
Որուն հիմնարկութեան տասնամեակն Է
36, AVENUE CHARLES DE GAULLE — MONTMORENCY
Գեղարուեստական բաժին, խաղեր եւ եւրոպական պարեր : Խնամուած ճոխ պիւֆէ, տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն, ընտրելիները եւ պաղպաղակ մաս–չեալ դինիներով :
Երեկոյին աւանդական շամփուրով խորոված :
ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ
ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— 200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրուան (ժամը 13ին) գին 13 ֆրանք :
Կը խնդրուի ապահովել սեղանները, դիմելով Աղքատախնամի դրասենեակը :
32 Րիւ տը Թրէվիզ (Հեռախօս ՓՒՕ· 77–73) :
ԹՕՄՊՕԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով :
ՇԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել կար Տիւ Նօրէն մինչեւ Անկէն, անցնիլ կա – մրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել կրոլէի կայանը : Շոգեկառք 12·05, 12·17 : 13·26, 13·54, 14·30 եւ 15ին յաջորդաբար :

ԼՈՅՍԸ ԳՈՅՆ Է···· ԳՈՅՆԸ ԼՈՅՍ Է
ՁԵՐ ՏԱՆԸ ԼՈՅՍ ՏՈՒԷ՛Ք···· ԹՈՄԼԱՔԻ ԳՈՅՆ ՏՈՒԷ՛Ք
Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի
եթէ ներսը եւ դուրսը
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ – ԶԱՐԴԱՐԷՔ – ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՄԼԱՔ ՀԱՅՏԱՏՈՒԹԵԱՆ Ա.ՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ
PEINTURES THOMLAC
16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e
Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet
136, RUE DES BOURGUIGNONS — ASNIERES - BOIS COLOMBES (Seine)
Tél : GRE. 09-47
11, BD. DE LA REPUBLIQUE — LA GARENNE (Seine)
Tél. : STA. 19-06
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ամէնէն արդիական, նուրբ եւ ընտիր ճաշակով պատրաստուած՝ առաջա – կարգ ներկեր : Բնական եւ արուեստական բաղմերանգ դոյներու–մեծ ընտրու–թիւն : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի դեղեցիկ թուղթերու ճոխ ընտրութիւն : Գետնի համար՝ ամէն տեսակ — լինոլէում եւ փլաստիք — ծածկոցներ·—
TAPIFLEX — TAPISOM — CARPETTE
Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :
Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը, որու շնորհիւ կրնայ 10–30 առ հարիւր գեղչ ունենալ :
ՄԱՄՈՒԱՃԻՒՂԵՐ
52, RUE CHALON, PARIS 12e
166, AV. ARISTIDE BRIAND
64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
PAVILLONS - SOUS-BOIS (Seine)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ՇԱԲԱԹ
15
ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI
15 JUIN
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9631

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — N° 9631

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԵՐԸ

Աղքատախնամի տարեկան ղաչտահանգէսը (վաղը՝ կիրակի) այս անգամ կը տարածուի Մոնմորանսիի Հանդստեան տան բացման առնչութեամբ :

Ալիւս առանձնական գարձած այս հանգէսը առիթ կուտայ Փարիզի Հայերուն տարին մէկ օր հեռանալու մայրաքաղաքի ժխորէն եւ բազմաեռակ հոգերէն՝ անդի մը հանգիստ ժամեր վայելելու հաւասարութեան բարձունքին վրայ :

Յետպատերազմեան շրջանի հայկական նորութիւններէն մէկն ալ Հանդստեան Տուներու հիմնարկութիւնն եղաւ :

Մեզի բախտակից — գաղթական — Թուսեր կանխած էին Հայերը՝ Փարիզեան շրջանին եւ Ֆրանսայի զանազան կողմերը հիմնելու համար ծերանոցներ, զանազան կազմակերպութիւններ, մասնաւորապէս Թրքահայ Գաղթականական միջազգային մարմնի օժանդակութեամբ :

Հայկական ծերանոց մը բանալու նախաձեռնութիւնը առանձնակի Փարիզի Աղքատախնամ ընկերութիւնը, պատերազմէն անմիջապէս վերջ, Անթիլիի մէջ գնելով պատրաստ չէնք մը, — ընդարձակ հոգով, — հնարաւոր կարգ մը հայ բնակիչներու նուիրատուութեանց : « Նանսէնեան » դրամանիշերու հասոյթէն ալ կարեւոր դումարներ յատկացուցան չէնքի նորոգութեան եւ կահաւորման ծախքերուն համար : Բացումը կատարուեցաւ 1947ին, երեսուն անկողնով :

Վերջերս նոր չէնք մը աւելցաւ Անթիլիի հողին վրայ : Յիսուն անկար կամ հիւանդ ծերեր եւ տարեց կիներ կը պահպարուին այնտեղ :

Անթիլիի առաջին փորձէն քաջալերուած՝ Հայ Գաղթականաց Գրասենեակի ջանքերով կարելի եղաւ եօթանասուն մարդու հին Ֆրանքի դումար մը ստանալ Ֆրնեւի Գաղթ. կազմակերպութենէն : Մոնմորանսիի Հանդստեան տունը հիմա նուիրուեցաւ հնարաւոր այս կարեւոր դումարին : Բացումը կատարուեցաւ տասը տարի առաջ, 1953ին : Ներկայիս երկու սեռէ 33 ծերուհիներ պատսպարուած են այն տեղ :

Փարիզի հայ բարեսիրական ընկերութիւնները միաձայնութեամբ որոշեցին Աղքատախնամին յանձնել Մոնմորանսիի ծերանոցին մատակարարութիւնը :

Երրորդ Հանդստեան տուն մը եւս բացուեցաւ Միջերկրականի ափերուն վրայ, Սէն Ռաֆայելի մէջ, հայ եւ ռուս ծերերու համար, հարիւրին յիսուն համեմատութեամբ — յիսուն Հայ եւ յիսուն Ռուս : Մեռնող Ռուսերուն փոխարէն Հայեր պիտի առնուին : Տարիները վերջ պատ հայկական պիտի դառնայ այս հիմնարկութիւնն ալ, որուն վարչութիւնը յանձնուած է Հայերու, Աղքատախնամի հովանաւորութեամբ :

Ֆրանսական իշխանութիւնները հայկական այս երեք Հանդստեան տուներուն մէջ պատսպարուած երկու սեռէ 220 Հայերուն համար կը յատկացնեն օրական հարեւոր դումար մը, որուն չնորհիւ հիւրանոցը կը դառնայ հանդստաւէտ պայմաններու մէջ խնամել մեր տարեց — ու երբեմն բոլորովին անտէր — հայրենա – կիցները :

Ծրագրուած է նաեւ բանալ հայ տարեցներու համար նոր Հանդստեան տուն մը :

Աղքատախնամի հոգածութեան յանձնուած Հանդստեան տունները նախախնամական դեր մը կը կատարեն, ընտանեկան աջակից բոյն մը ապահովելով մեր հասարակութեան հայրենակիցներուն :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՔԵԻԳԵՐՄԱՆ ԴԱՇԻՆՔԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԻ

Վիճաբանութեանց դուռը բացած է Կի Մոլէ յիշելով նախ Լէոն Պլումի մէկ խօսքը երբ ան բանտն էր 1941ին .— «պէտք է որ Գերմանիան իր ընկերներուն հետ հաւասար իրաւունքներով մտնէ իր մէկ ղեկավար կազմակերպութեան մը մէջ ուր ամէն ոք պիտի ընդունի իր հերինա – կութեան մէկ փոփոխութիւնը » : Բայց Կի Մոլէի համար կառավարութիւնը ընդու – նած չէր ըլլալով որ Ֆրանսա հրաժարի իր հերինակութեան մէկ մասնիկէն իսկ, չի կրնար Գերմանիայէն նման բան մը պա – հանջել : «Եթէ հարկ է որ ածխավաճառը իր տան տէրը ըլլայ Ֆրանսայի մէջ, ընդունեցէք որ պէտք է այդպէս ըլլայ նաեւ Գերմանիոյ մէջ » :

Ապա Կի Մոլէ կը չեշտէ թէ որքան վերապահութիւններ ցոյց տուած է Գերման Ընկերային – ժողովրդավարութիւնը վաւերացնելէ առաջ Ֆրանքեւերման դա – չինքը ինչ որ առիթ կուտայ Իւ էն Էմ երեսփոխանի մը ըսելու .— «Պ· Սփաքին պէս կը խօսի» բայց կի Մոլէ կը պա – տասխանէ անմիջապէս · — «անպատ – ուութիւն մը չէ» եւ կ'աւելցնէ .— « Պէտք է հասկնալ այս դաշինքին իմաստը , նոյնիսկ դուք, որ պիտի քուէարկէք : Արդեօ՞ք այն մեծ պահն է որու մասին խօսեցաւ Քուվ տը Միւրվիլ, ո՛չ : Եւ յիշեցէք որ պատմութեան առջեւ կը կրէք եւրոպական կառուցման ձախողութեան պատասխանատուութիւնը , բայց միեւնոյն կը կրէք զայն » :

Արմատական Մօրիս Ֆօռ չատ յստակ է « Եթէ այս վիճաբանութեան մէջ միայն Ֆրանքեւերմանական հաշտութիւնը խնդրոյ առարկայ ըլլար , որեւէ խնդիր չկար» , բայց Ֆօռի համար ամբողջ արտաքին քաղաքականութիւնն է որ խնդ – րոյ առարկայ է եւ արմատական երես – փոխանը չի մնար միայն ընդդիմադիրի դիրքին մէջ այլ՝ ուրիշ առաջարկներ կ'ը – նէ .— Ինչո՞ւ համար հաշտութեան ամէ – նէն հին կոմինակիցները անխորժ բան մը կը զգան ի տես այս դաշինքին : Ո – րովհետեւ կրկնակ նահանջ մըն է : Արդ – րեւ, վեցերու համագործակցութիւնը որ սկսաւ 13 տարի առաջ, վերածուեցաւ եր – կուքներու դաշինքի մը : Ցետոյ հասա – րակական դրութենէն վերադարձանք մի – կառավարական դրութեան որ թոյլ չի տար իրաւարական հարցերը կարգա – դրել» : Լոթի երեսփոխանը դիտել կու – տայ նաեւ թէ այս դաշինքին ստորագրու – թենէն ի վեր աւելի եւս չատցած են դժուարութիւնները երկու երկիրներուն միջեւ : Ֆօռ կ'ուզէ որ Եւրոպա մը կա – ռուցուի հաւասարութեան հիման վրայ հնչպէս Ատլանտեան Ուխտին մէջ եթէ այդպէս չըլլայ եւրոպա չըլլար, կ'ըսէ երեսփոխանը :Կը քննադատէ հիւլէական ուժը դիտել տալով թէ Անգլիան որ 15 տարի աւելի առաջ է քան Ֆրանսան եւ ա – ւելի ալ հարուստ, հրաժարեցաւ այդ պէնքէն : Սանկիւնեթթի կ'ընդմիջէ յայ – տարարելով թէ Ֆօռ կը մոռնայ ըսելու որ հիւլէական զէնքը հազիւ կէսը կը ներկայացնէ զիւղատնտեսական վարկե – րուն եւ վերջապէս չատ աւելի աժան է քան այն 15 միլիառները զոր արժեցին ի յառաջադունէ կորսուած զաղթատիրա – կան պատերազմները : Մօրիս Ֆօռ կը զարմանայ որ այդպէս խօսի մարդ մը ո – րու անունը կապուած է Մայիս 13ի Ա – ժէի դաւին :

Կարճ դաղարէ մը եաք կը խօսի Մոն – մոն որ կը պաշտպանէ դաշինքը եւ կա – ռավարութեան քաղաքականութիւնը : Ֆրանքեւերմանական հաշտացողութիւ – նը զրական տարր մըն է եւրոպական կա – ռուցման համար եւ ոչ առանցք մը, կ'ը – սէ Մոնմոն :

Քիչ վերջ խօսք կ'առնէ վարչապետը : Կը չեշտէ թէ հաւատարիմ կը մնան Ատ – լանտեան Ուխտին որ Ֆրանսական քա – ղաքականութեան հիմերէն է :

Նախարարապետը կը չեշտէ դաշինքին պատմական իմաստը :

Ֆլիմլէն կ'ուզէ որ այս ամէնը դաշ – նակցային Եւրոպայի մը յանգի : Որ – քին մէջ կը բաժնէ Մօրիս Ֆօռի կարծի – քը որովհետեւ պէտք էր քաջալերել Անգլիան որ պատրաստ էր, քանի մը ա – միս առաջ «քայլ» մը ընել: Ֆլիմլէն իր եղրակացութիւնը կը քաղէ Յովհաննէս Ի·Գ·ի «խաղաղութիւն յերկիր» կոնդա – կէն .— « Տիեզերական բարիքը համաչ – խարհային չափանիշերով հարցերը մէջ – տեղ կը դնէ » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՆՐԻ ՄՈՆՏՈՐԻ աթոռը զրաւեց Լուի Արման 30 քուէարկողի վրայ 17 ձայնով Ֆրանսական կաճառին մէջ: Փայլուն վը – կայեալ մըն է Բազմարուեստից վարժա – րանէն : Մասնագէտ գլխաւորաբար տըն – տեսական հարցերու, ընդհ· քարտուղարն է երկաթուղիներու միջազգային միու – թեան : Հեղինակն է «Պաշտպանողական Ապագայի համար» հատորին :

ՃԱԼԱԼ ԹԱԼԱՊԻ որ Պարզանիի աջ բազուկն է յայտարարած է թէ Քիւբան – րը պիտի կռուին եւ յաղթեն : Վերջացած է Պասսին հետ, չեչտած է Թալապի , պէտք է երթայ ինչպէս Քասբմը : Պար – զանիի գլուխը զրաւի դնելով, աւելցու – ցած է Պարզանիի բանազնացը, Պաղտատ ցոյց տուաւ թէ ոճրագործները են, ամէն բանի պատրաստ : Բողոք մը պիտի ներ – կայացնեն ՄԱԿի գեղապանութեան հա – մար : Թալապի կը գտնէ նաեւ թէ Անգ – լիա ոչ բարեկամական ընթացք մը ունե – ցած է Իրաքի հետ համաձայնութիւն մը ստորագրելով եւ ուժ ռմբաձիգ օդանա – ւեր տալով : Քիւբաները Լոնտոն ալ պիտի բողոքեն :

ՍՈՒՐԻԱ եւ Եմէն համաձայն են զօրա – վիզ կենալու Իրաքցի ժողովուրդին իր պայքարին համար տեղացիականութեան եւ մանաւանդ քրտական ապստամբու – թեան դէմ :

ՊԱՐԶԱՆԻԻ վարչապետը յայտնեց թէ վերջին խռովութեանց առթիւ հա – րիւր մեռեալ եւ երկու հարիւր վիրաւոր կան: Զորս հարիւր հոգի ձերբակալուած են :

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ Մաքմիլըն մեծ դժուա – րութիւններու կը բախի Փրոֆիւմոյի խնդրին առթիւ: Վախ կայ որ դահլիճը տապալի :

14 Յունիս 1947 Շ·

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐԸ

1915 Յունիս 15 ,— Քսան կախաղաններ մէկ օրուան մէջ, Պոլիս , Պայազիտի մա – հաշուք հրապարակին վրայ : Քսանն ալ անդամները միեւնոյն կազմակերպու – թեան , Հնչակեան :

Վա՛յ, եթէ ազատագրութեան դոհե – րուն յիշատակն ալ պիտի թառամի : Մա – նաւանդ օտարութեան մէջ, ուր ամէն բան կը մաշի : Հետզհետէ աւելի արագ :

Ո՞վ կրցած է նկարագրել կախաղան մը, այնքան պարզ բառերով, բայց եւ այնպէս այնքան վառ եւ քամնելի .

Լուսաբացին նա բարձրացաւ կախաղան (Արեւածա՛գ, օ՛, արշալոյս արիւնոտ) կանգնած էին գինուորներն ու բահանան, Դուխատ ու լուռ կանգնած էին նրա մօտ :

Ծեր բահանան ոչ մի աղօթք չէր յիշում, (Սիրտը նրան շշնչում էր՝ անիծի՛ր), Լուսածագին ծիրանավառ մշուշում Ցայտում էին եաճանչները ցանուցիր :

Վահան Տէրեան չտեսաւ Թրքական կա – խաղանները : Ոչ ալ միւս էջերը Հայա – ջինջ Սարսափներուն : Եթէ միայն այս մէկը տեսնէր ու մէկը քսանով բազմա – պատկէր, ո՞վ պիտի կրնար չափել խո – րութիւնը իր բանաստեղծական խռովքին եւ ստեղծագործութեան :

Քսան կախաղան եւ քահանայ մը «զու – նատ», ահուդողին տակ մոռցած՝ աղօթ – քի բառերն անգամ : Իսկ գինուորները — կամ ոստիկանները — բանտապահներն ու մնացեալը ոչ թէ զունատ, այլ բոցա – վառ՝ չարախնդութեան անասնական կիր – քէն եւ արիւնի ծարաւէն :

Եւ այնուհետեւ ո՛րքան կախաղաններ այդ միեւնոյն հրապարակին վրայ : Մին – չեւ ամենավերջինը, Հր· Աղաճանեան :

Գարշելի սովուն մըն էր որ այս քսան Հնչակեաններուն արիւնը մաաւ, Հնչակ – եան՝ ինքն ալ, — Արշաւիր Եասեան : Եւ ուրիշ գանելիք մը, Համայեակ Արամեան – ցըն էր (Շուտ), նոյնպէս Հնչակեան , որ լրացուց պակասը :

Բարեբախտաբար չուշացաւ երկուքին ալ պատիժը : Առաջինը խեղդամահ՝ կի – լիկիոյ մէջ, երկրորդը գնդակահար՝ Պո – լիս, կէտիկ Փաշայի ժամուն առջեւ : Երկու վրէժխնդիր ձեռքերն ալ՝ Դաշնակ – ցական :

Քսան զոհերէն անձամբ ճանչցած ենք մէկայն վանիկը : Անգամ մը ձերբակալ – ուած , յետոյ արձակուած էր : «Զգու – շացի՛ր, Գեղամ , խաղ մը սարքած չըլ – լան » :

Եւ չատ չանցած նորէն ծուղակը կ'իյ – նար , կառափնատ բարձրանալու համար միւսներուն հետ :

1915 Ապրիլ 11–24ի հանդոյցն էր որ կը քակուէր այս քսան կախաղաններով : Շարքը մոլեգնութեան աստիճանին հա – սաւ մասնաւորապէս կեսարիոյ մէջ , ի – րարու եաեւէ կախուեցան աւելի քան քա – ռասուն կալանաւորներ , առանց դատա – նանքի , դասակարգի կամ տարիքի խտա – րութեան : Վաճառականը՝ յեղափոխակա – նին, զիւղացին արհեստաւորին հետ :

Մնացեալը բոլորզ ալ դիտէք, աւելի առաջ պատահած ըլլան թէ վերջը : Դեռ նոր վերջացան 1915ի սարսափներուն սը – պանդղնները :

Կախաղան թէ եաթաղան, աքսոր եւ ջարդ , ամբողջ ժողովուրդի մը անճիտու – մը դիւային քրքիջներով, — այս բոլորը պիտի ծառային աւելի պրկելու մեր կի – պերը, ի խնդիր վերջնական յաղթանա – կին :

Անոնք որ յաճախ անձամբ իրենց վը – ղին կ'անցընէին խեղդկապը, եւ անոնք որ դիտակցօրէն կը քալէին մահուան ճամ – բաներէն, ոչ իրենց դաղափարներն ու – բացան, ոչ ալ իրենց հաւատքէն հրաժա – րեցան :

Մե՞նք ենք որ պիտի տատանինք այսօր, երբ ափ մը հող ունինք արդէն, դղրդա – դին, արիւնաղանդ փլուզումէն վերջը : Եւ երբ հաւաքաբար կը պահանջենք հայ – րենիքին ամբողջացումը, հակառակ բո – լոր յուսախաբութեանց :

Եթէ կախաղաններէն եւ ջարդերէն ա – զատ ենք այսօր , այդ չի նշանակեր թէ կէս ճամբան պիտի մնանք :

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԲԱՂԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բայց ոչ ալ ուրիշ խնդրի մը կապակ – ցութեամբ, այսինքն հայերէն լեզուի պա – րաշրջանի կապակցութեամբ, երբ երե – ւան եկան հայերէն բարբառները. կարելի չէ ուշադրութեան չառնել Ը. դարու հե – ղինակ Ստեփանոս Սիւնեցիի ճշդրիտ հաստատումները, հեղինակ մը, որ չատ մօտ ապրած է Ե. դարուն, տեղեակ ըլ – լալու համար իրականութեան: Միթէ՞ կարելի է ժխտել անոր հաւաստիքները հայկական բարբառներու մասին, դուրս վերստին կարդացի եւ որոնք, ըստ իս, կարելի չէ ուրիշ կերպ մեկնաբանել: Պէտք է նչեմ, որ Ի. Կուսիկեան, որ 1959ին գրեց այնքան գեղեցիկ չարահիւ – սութիւն մը՝ « Հայերէն գրական լեզուի պատմական մէկ չարահիւսութեան ուր – ուագիծը », ուր կ'ըսուի, թէ բարբառ – ները գոյութիւն ունեցած են Ե. դարուն մէջ ալ (նոյնիսկ եթէ անոնք երբեմն ան – ուանուած են «լեզուներ», ունեցած են բարբառներու յատկանիշեր), իսկ Ֆրան – ացի հայագէտ Ֆ. Ֆէյտի « Հանդէս Ամսօրեայի» 1 – 3 համարին մէջ հրա – տարակած յօդուածով կը քննարկէ բար – բառներու գոյութիւնը՝ Ստեփանոս Սիւ – նեցիի (եւ մասնակի կերպով՝ Մովսէս Քերթողի) տեղեկութիւնները համարելով չատ կարեւոր :

« Վոփրոսը Եաղբքողնանիա»ի եւ ուրիշ հանդէսներու, ինչպէս նաեւ Հայաստանի մէջ այս հայագիտական հարցերուն այն – քան հետաքրքրութեամբ մասնակցած մեծանուն դիտնականներու կողմէ ղըր – ուած միւս հարցերը եւս պէտք է իրենց լուծումը գտնեն բոլոր հայ դիտնական – ներու բարեացակամօրէն բերելիք նպաս – տով, որոնք հետաքրքրուած են բարբա – ուագիտութեան զարգացմամբ՝ իրրեւ հայկական դիտութեան մէկ կարեւոր ճիւղը :

Բացի Ար– Ղաբիբեանէ, հայ բարբա – ուագիտութիւնը քիչ թիւով դիտնական – ներ ներգրաւեց, քանի որ չենք տեսներ բարբառագիտական բաւականաչափ աչ – խատութիւններ, բաղդատմամբ այն կա – րեւորութեան, զոր ան ունեցաւ Ժ. դա – րու վերջին երեք տասնամեակներուն մէջ եւ բաղդատմամբ Հր. Աճառեանի եւ Ար. Ղաբիբեանի աշխատութիւններուն: Այս – տեղ կը նշենք բոլոր անոնք, որոնք ծա – նօթ են մեզի: Ա. Գրիգորեանի մէկ աշ – խատութիւնը՝ «Սովետահայ բարբառա – գիտութեան մեթոտական մի քանի հար – ցեր » (1948) եւ « Հայ բարբառագիտու – թեան դասընթացք» հատորը (1957) : Այսպէս, կարելի է ըսել, թէ Հայաստա – նի մէջ գոյութիւն ունին բարբառագի – տութեան երեք կարեւոր աշխատութիւն – ներ, որոնք կը դասաւորեն հայ բարբա – ուագիտութեան բոլոր ծանօթութիւնները: Առանք են՝ Հր. Աճառեանի « Հայ բար – բառագիտութիւնը » (1911), Ար. Ղա – բիբեանի նոյն խորագրով աշխատութի – նը (1953) եւ Ա. Գրիգորեանի բարբառա – գիտութեան դասընթացքը, բայց քանի մը տասնեակ մեծ մենագրութիւններէ՝ զանազան բարբառներու մասին: 1952ին լոյս տեսաւ Հ. Մկրտիչեանի « Կարնոյ բարբառ» հատորը: 1954ին՝ երկու մեծ աշխատութիւններ, մէկը՝ Աճառեանի նախկին աշակերտներէն, ակադեմիայի թղթակից – անդամ Փրոֆ. Էդ. Ադայ – եանի «Քննութիւն Մեղրու բարբառի» եւ միւսը՝ Վ. Պետոյեանի «Սասունի բար – բառը» խորագրուած գործերը: Գեղեցիկ հետազօտութիւն մըն է Լեզուագիտական հիմնարկութեան աշխատակից Սիրուչ Բաղդասարեանի աշխատութիւնը Մշոյ բարբառի մասին (1958), ուր հեղինակը կը քննարկէ ոչ միայն ձայնականու – թիւնն ու կազմաբանութիւնը, այլ նաեւ այս բարբառի չարահիւսութիւնը: 1960– ին լոյս տեսան երկու մենագրութիւններ՝ մէկը Կարճեւանի բարբառի մասին, որ անծանօթ մնացած էր մինչեւ 1939: Այս, առաջին անգամ ըլլալով հետազօտուած է Ար. Ղաբիբեանի մէկ կարեւոր աշխատու – թեան մէջ: Վերոյիշեալ մենագրութիւն – ները պատրաստուած Հ. Մուրատեանէ ուշադրաւ են իրենց խղճամիտ աշ – խատութեամբ, ինչպէս նաեւ հետաքրք – րական դիտողութիւններով : Երկրորդ մենագրութիւնը կը պատկանի Ռուբէն Բաղրամեանի եւ խորագրուած է «Տէր – սիմի բարբառային քարտէս »: Երկու մենագրութիւններուն ալ կցուած են բա – ցատրական բառարաններ բարբառային բառերու համար: Կատարուած իւրաքան – չիւր դիտողութիւն կ'աւելցնէ արժէքը աշխատութիւններուն, որոնք քանի մը տարի վերջ այլեւս պիտի չկրնան լրաց – ուիլ, տրուած ըլլալով այդ բարբառներու անկրեւութացումը :

ՓՐՈՖ. ՎԱՍՏ ՊՐՆԸՅԵԱՆՈՒ

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ
ՄԵՆ ՄԱՐԴՈՑ ԿԵԱՆՔԻՆ

Ֆրանսայի հռչակաւոր դծագրիչ Ժան Լուի Ֆորէն մահամերձ էր եւ բոլոր պա – րագաները անարին չուրջ խմբուած կը ջանային զայն խրախուսել :

— Այսօր չատ աւելի լաւ կ'երեւիս , կ'ըսէր կինը :

— Առողջութեան գոյն ունիս , կ'ըսէր տղան :

— Շնչառութիւնդ չատ աւելի հան – դարտ է , կը հաստատէր աղջիկը :

— Մէկ քանի օրէն բոլորովին ազէկցած պիտի ըլլաս , կ'աւելցնէր քեռին :

Ֆորէն հառաչեց եւ պատասխանեց .

— Շնորհակալ եմ , սիրելիներս : Մեծ Մխիթարութիւն է դարմանուած մեռնի – լը :

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ

ՇՈՂԱՐՁԱԿ ՄՆԱՑՈՒԿԻ ՎՏԱՆԳՆԵՐԸ

Ամէն անգամ որ հիւլէական ռումբի փորձ մը կատարուի, պայթումը իր է – տին կը թողու մնացուքներ, որոնք ի – րենց կարգին չողարձակ (ռատիոակթիւ) են: Պայթումի վայրին վրայ կը ստեղ – ծուի բազմագոյն չողարձակ նիւթերէ կազմուած «ամպ » մը, որ երկրագունդի թաւալումին եւ մթնոլորտային հոսանք – ներուն պատճառով՝ լայնօրէն կը տա – րածուի երկրագունդի չուրջը: Կամ իր – րեւ փոշի եւ կամ անձրեւներուն հետ, չո – դարձակ մասնիկները կը հասնին երկրի վրայ եւ կը թափանցեն հողին մէջ: Աս – կէ, բոյսերը իրենց արմատներով կը ծծեն այդ նիւթերը, եւ ըլլայ բանջարե – դէն ուտելով, ինչպէս նաեւ խմելու ջու – րին եւ շնչուած օդին միջոցաւ, անխու – սափելիօրէն կը մտնեն կենդանիներու եւ մարդոց մարմնին մէջ :

Հիւլէներու կորիզային հերձումէն յա – ջորդաբար ստեղծուած նորանոր նիւթե – րը վտանգաւոր չեն ամէնքն ալ: Պատճա – ռը այն է որ անոնց «արժեկիսման տեւո – ղութիւնը» չատ կարճ կրնայ ըլլալ, օրի – նակ՝ մէկ տասներորդ երկվայրկեան վայրկեան մը, կէս ժամ, բայց կան նաեւ այն տեսակ չողարձակ նիւթեր, որոնց արժեկիսման տեւողութիւնը տասնեակ կամ հարիւրաւոր տարիներ կրնայ ըլլալ: Անոնցմէ է «սթրոնցիում – 90» իզոտոպը, որուն «արժեկիսման տեւողութիւնը » 28 տարի է, այսինքն անոր չողարձակման կենսունակ ուժը՝ 28 տարիէն իր կէս ար – ժէքին կ'իջնէ: Այս տարրը կը կազմուի հիւլէական ռումբի պայթումին պահուն եւ կրնայ թափանցել ու մնալ մարդկային մարմնին մէջ :

×

Ծանօթ է որ մարդկային մարմնին ան – հրաժեշտ հանքային նիւթերէն մէկն ալ ֆալչիում (բնակիր) տարրն է , որ կիրճին մեռապային բաղկացուցիչ տարրն է : Ա – նոր քանակութիւնը մարմնին մէջ կը հասնի 1300 կրամի եւ մաս կը կազմէ ըղձ – խաւորաթար ոսկորներու բաղադրու – թեան :

« Հողային ալքալի»ներու պատկանող այս բնակիրը սերտ ազգականութիւն ու – նի ուրիշ մեռապի մը հետ որ սթրոն – ցիում կը կոչուի : Այս երկուքը կրնան ի – րարու տեղ բռնել եւ կամ իրենց տեղերը փոխանակել քիմիական բաղադրութիւն – ներու մէջ: Ահա քիմիական այս նմա – նութենէն կը ծագի այն վտանգը , որ երբ չողարձակ սթրոնցիում – 90 իզոտո – փը աննդանիւթերու միջոցաւ հասնի ար – եան մէջ, կրնայ փոխանակուիլ՝ ոսկր – ներուն մէջ արդէն գտնուող քալչիումի հետ եւ մնալ մարմնին մէջ ընդհանր – պէս եւ ոսկորներուն մէջ մասնաւոր – պէս, եւ կեանքի ամբողջ տեւողութիւն աւերներ գործել իր չողարձակումովը :

Սթրոնցիումի եւ քալչիումի այս փո – խանակելիութեան պիտակելով, տիւթ – կան մնացուքներէ վտանգուած չրխնիմ – րու մէջ մարդիկ քալչիումի դեղահատ – կը գործածեն մեծ քանակութեամբ, ար – կածելով որ չատացնելով անոր քանա – սթրոնցիում – 90ին եւ այս վերջինը կ'ա – տաքսուի մարմնէն՝ բնական ճամբով :

Բայց «Սթրոնցիում – 90»ի պատճառ – դեռ չատ նոր է, մանաւանդ կենսաբ – միական եւ կենսաբնապիտական տեսա – տով : Աւելի ծանօթ է « ռատիում – 226» որ տարրերու նոյն խումբին կը պատ – նի ինչպէս սթրոնցիումը եւ քալչիումը որուն ազդեցութիւնը մարդկային մարմ – նին վրայ աւելի քան յիսուն տարիէ վեր ուսումնասիրուած է : Թէեւ ռա – տիում – 226ը հիւլէական ռումբի մնա – ցուքներուն մէջ նշանակութիւն չունի բայց կարելի է նմանատրանութեամբ տե – ւեւութիւններ հանել ցարդ անոր կա – տարուած փորձարկութիւններէն :

Հիմնուելով այս փորձարկութիւննե – րուն եւ փորձառութիւններուն եւ քա – չիումի իզոթոփներով կատարուած փորձերուն վրայ, Գերմանիոյ Քաղ – համալսարանի կենսաբնապիտական կա – ճառէն Տոքթ. Օբերհաուզըն հետեւեալ ձեւով կը բնորոշէ սթրոնցիում – 90ի քալչիումի՝ մարմնին բջիջներուն մէ – տեղի ունեցող փոխանակութիւնները :

Որովհետեւ մարդկային մարմնին պա – րունակած քալչիումին 99 տոկոսը ոս – կորներուն մէջ ամփոփուած է , սթրոն – ցիում – 90ն ալ կը հաստատուի մեծ մա – սով ոսկորներուն մէջ: Ընդհանուր քա – չիումին (1300 կրամ) միայն հինգ կրա – քիմիապէս աչխոյժ վիճակի մէջ կը գտ – նուի, մինչդեռ մնացեալ մասը տեղաւո – ուած է ոսկորներուն մէջ «ափիմի – կոչուած բիւրեղներու ձեւին տակ: Այդ բիւրեղներու մակերեսին վրայ գտնուող հատ – հատ հիւլէներ միայն կրնան փո – խանակուիլ սթրոնցիումի հիւլէներու հետ: « Նշանակուած» քալչիումի հիւլէ – ներ ներարկելով մարմնին մէջ, հաստա – ուած է որ օրական միայն հինգ տո – քալչիում կրնայ քիմիապէս փոխանակ – ուիլ մարմնին մէջ, այսինքն մօտաւոր – պէս մէկ երեքհազարերորդը ընդհան – քալչիումի քանակին :

Այս փորձերէն կը հետեւի որ, սթ – րոնցիում – 90ը նոյնիսկ արեան մէջ ջանաւորութեան մէջ մտնէ, չատ չնչին քա – նակութեամբ կրնայ անցնիլ քալչիում – տեղը: Միւս կողմէ սակայն, երբ այդ փոխանցումը տեղի ունենայ, սթրոն – ցիում – 90ը կը հաստատուի վերջնապէս ոսկորներուն մէջ եւ կը վտանգէ մարդ – կանութիւնը երկրին Ատաուածը Ռա – մըմնէս Ապտէ, այն ժամանակ, հա – տա ինծի Նաթիւ , երկուքս ալ նոյնպէս ենք :

Երիտասարդը ուսերը թօթուեց :

— Անիկա պիտի չխօսի Ռամայի հետ – վատահ եմ եւ կ'երդնում ...

— Ցեւոյ ուժգին կերպով բռնելով անոր երկու ուսերէն, Նաթիւ չարունա – կեց .

— Մարիկ ըրէ, Ապտէ, պէտք է որ ժամով բացակայիմ, լաւ միտքդ դիր ինչ որ պիտի ըսեմ քեզի: Ուղիղ չորս եւ կէսին գիրքը կը դանեմ կ'իջնեմ պարտէզին պարտէզին առջեւ կը սպասենք կէս ժամ մինչեւ Կանաթի տունէն դուրս ելլելը: Այդ հետ, ես եւ դուն, Ապտէ, միասին յառաջանանք դէպի այն հրապարակը տեղի պիտի ունենայ ազօթքը, կը բռ – ւենք գինքը ու կը խոնարհինք իր առ – եւ այնպէս ինչպէս պիտի ընեն միւս ամ – լոր ուխտաւորները: Այնուհետեւ մենք կրակենք այդ ծերունիին վրայ, որպէս – որ այլեւս փամփուշտ մը չմնայ մեր – տրբամանակներուն մէջ: Եւ վտանգը կը Մայր Հայրենիքին արժանի պիտի գառնանք ...

Ապտէ կը դիտէր դէպի հմայուած միանգամայն սարսափած :

(6 Շար.)

ԻՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԿԱՆՏԻՆ

Այս տխուր մտածումներուն մէջ էր Թաղուած Նաթիւ, երբ լսեց Ապտէի ձայ – նը .

— Ի՞նչ բանի մասին կը մտածես :

— Ոչինչ, պատասխանեց Նաթիւ, մի – այն կը կարծեմ թէ պէտք է չարժինք , պէտք է հեռանանք: Եթէ աւելի երկար մնանք հոս, կրնանք կասկածներու տեղի տալ :

Ժամը մէկն էր: Փողոցին մէջ ճնշիչ ազօթ մը կար: Հեռուէն տեսան ոսոիկան – ներ որոնք անցորդները կեցնելով կը հարցաքննէին եւ կը խուզարկէին : Իրրեւ կանխազգուշութիւն, եւս զարձան եւ քա – լեցին հակառակ ուղղութեամբ :

Ո՞ւր երթանք, հարցուց Նաթիւ :

— Նախ քան ընելը այն ինչ որ ծրա – դրած ենք, պատասխանեց Ապտէ ծանրօ – րէն, պիտի ուղէի երթալ ու ազօթել Դի – գուհի Փարվաթիի մեհեանին մէջ :

Մեհեանը... լաւ մտածում ձրն էր: Ոչ ոք պիտի խորհէր գալ ու գիրենք փնտռել այդ սրբավայրին մէջ:

Փոքրիկ լրագրավաճառ մը անցաւ , Թերթերու ծրարը անութին տակ:

Նաթիւ հատ մը գնեց, սակայն խոհն չկրցաւ տեսնել այն պատկերը որ գրուած էր թերթին առաջին էջին վրայ, ալ կող – մի սիւնակին տակը ...

×

Ոսոիկանապետ Կոպալ Տաս, ընկերակ – ցութեամբ երկու զաղտնի ոսոիկաննե – րուն, շրջապատած կը շրջագայէր Պերլա – յի ապարանքին պարտէզներուն մէջ :

Այդտեղէն մինչեւ այն փոքրիկ հրա – պարակը ուր Մահաթման իր ամենօրեայ ազօթքները ընելու սովորութիւնը ունէր, հարիւր յիսուն մեթր հեռաւորութիւն մը կար :

Այդ ճամբան էր որ պիտի կտրէր կան – տին, երկու ժամ ետք, անցնելով հարիւր հազարաւոր հաւատացեալներու ընդմէ – ջէն :

Ի՞նչպէս կարելի պիտի ըլլար պաշտպա – նել գինքը մարդասպանի մը դնդակին դէմ, քանի որ իր կողքին որեւէ պաշտ – պանութեան ալ չէր հանդուրժեր : Չէր ուզեր նոյնիսկ որ պարզ ոսոիկանական չղթայ մը կազմուէր իր անցքին վրայ :

Ի՞նչ կրնար ընել ոսոիկանապետը, ե – թէ ոչ աւելի եւս զօրացնել հսկողութիւ – նը եւ զտել ու խուզարկել հաւատացեալ – ները :

Ցեւոյ, Կոպալ Տաս ազօտ յոյս մըն ալ ունէր: Կը խորհէր թէ Շաքոյի ձերբա – կալութիւնը կրնար կազմալուծած եւ յու – սալքած ըլլալ զաւադրութեան պետերը :

Ժամը երեքն էր : Ոսոիկանապետը ձեռ – քը տարաւ իր քրտնաթաթախ ճակատին : Ինքն ալ իր կարգին, խորհեցաւ երթալ մեհեան եւ ազօթել որ անդարմանելին տեղի չունենար ... :

×

Այսպէս ուրեմն, հոն էր ան : Նոր Տել – հի կը գտնուէր ...

Նաթիւ իր աչքերը չէր կրնար հեռա – ցնել լրագրին մէջ գետեղուած նկարէն , որուն տակ գրուած էր. « Տանի Մէհթա, երիտասարդ եւ տաղանդաւոր գրագի – տուհին, քանի մը օրուան համար կը գտնուէր Նոր Տելհի եւ իջեւանած էր Ջուիցերական պանդոկը : Գրագիտուհին պիտի ձեռնարկէր դասախօսութեան չար – քի մը , որուն նիւթն էր՝ «Հնդկուհիին ապագան »...

Հոն էր ան, իրմէն մէկ քանի հարիւր մեթր հեռու ...

Ապտէ, որ ծնրադրած էր Դիցուհի Փարվաթիի հսկայ արձանին առջեւ ու կ'ազօթէր, յանկարծ ոտքի ելաւ : Ահա – ւոր կերպով ժժդունած էր, հիմա այլեւս իրական երկիւղ մը համակած էր իր բո – վանդակ էութիւնը : Հապա՞ եթէ Կան – տին խնկապէս սուրբ մըն էր ...

— Եթէ իր մահուան բոպէին օղնու – թեան կանչէ երկրին Ատաուածը Ռա – մըմնէս Ապտէ, այն ժամանակ, հա – տա ինծի Նաթիւ , երկուքս ալ նոյնպէս ենք :

Երիտասարդը ուսերը թօթուեց :

— Անիկա պիտի չխօսի Ռամայի հետ – վատահ եմ եւ կ'երդնում ...

— Ցեւոյ ուժգին կերպով բռնելով անոր երկու ուսերէն, Նաթիւ չարունա – կեց .

— Մարիկ ըրէ, Ապտէ, պէտք է որ ժամով բացակայիմ, լաւ միտքդ դիր ինչ որ պիտի ըսեմ քեզի: Ուղիղ չորս եւ կէսին գիրքը կը դանեմ կ'իջնեմ պարտէզին պարտէզին առջեւ կը սպասենք կէս ժամ մինչեւ Կանաթի տունէն դուրս ելլելը: Այդ հետ, ես եւ դուն, Ապտէ, միասին յառաջանանք դէպի այն հրապարակը տեղի պիտի ունենայ ազօթքը, կը բռ – ւենք գինքը ու կը խոնարհինք իր առ – եւ այնպէս ինչպէս պիտի ընեն միւս ամ – լոր ուխտաւորները: Այնուհետեւ մենք կրակենք այդ ծերունիին վրայ, որպէս – որ այլեւս փամփուշտ մը չմնայ մեր – տրբամանակներուն մէջ: Եւ վտանգը կը Մայր Հայրենիքին արժանի պիտի գառնանք ...

Ապտէ կը դիտէր դէպի հմայուած միանգամայն սարսափած :

(6 Շար.)

ԿՈՏՈՐԱԾ ՀՈՍԱՆՔ

ՀԱՅԿ ԱՂԱՎՆԻ ՅՈՒՆԱՆ

Ընթերցողի վճռով, Ցուցանիշ դնում հրատարակության վերջում, Ինչպես ստանալ «Հայաստան» թերթը, Ինչպես ենք մենք աշխատում, Ինչպես ենք մենք ապրում – Ինչ ենք մենք ուզում, Ինչ ենք մենք կարդում, Ինչ ենք մենք գրում,

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկ. Վաղարշակ Մելիքեան Տէր և Տիկ. Յարութիւն Այվազեան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն նշանախօսութիւնը իրենց զաւակներուն՝

ՄԱՐԳԱՐԻՏ եւ ՀՐԱՅՐ

Փարիզ Պէյրութ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին Հոգեհանդստեան ձայնաւոր պատարագ :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԳ.

Սրբազան Քահանայապետին հոգւոյն համար :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ՝

ԳԵՐ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Արուսեակ Ատոմեան (Ամերիկայէն Փարիզ ժամանած) եւ զաւակները՝ Մաշիկ եւ Սիրան, փեսաները եւ թոռները, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ ժացանէ թէ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ ժամը 11ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իր ամուսնոյն՝

ԱՐՏԱՒԱԶԴ (ԱՐՏՕ) ԱՏՈՄԵԱՆԻ

յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղի անդամ – անդամուհիները Հայկ Սէրէնկիւլեանի քարասունքի հոգեհանդստեան առթիւ 50 Ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան եւ 50 Ֆրանք Թանդարանին :

(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ԱՎԻՆԵՈՆԻ ՄԷՋ

Դաշտահանդէս՝ կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդան Շահ – պաղ» խումբին կողմէ : Այս Կիրակի Յունիս 16ին ամբողջ օրը :

A la Guinguette du Grand Pont
ST. SATURNIN LES AVIGNONS

Կը նախագահէ՝ Ընկ. ԵՐԵՄԻԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ :

Կը խօսի՝ Ընկ. ԳԱԼՈՒՍՏ ՊԱՊԵԱՆ :

Երգ, պար, խրախճանք :

Շամփուրով խորոված :

×

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն, եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ :

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Կառ – վարենց» խումբի :

Կը նախագահէ Ընկ. Յ. ՇԻՐՎԱՆԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Ճաշ : Ծախքերու մասնակցութիւն 5 Ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 22ին :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Կը խօսի Ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողուհիներ կը փնտռէ : Թեկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ. վարչութեանս (17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9), իրենց գրաւոր նամակին կցելով ամփոփ կենսակրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ

Այս Կիրակի, ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ :

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Հայրապետական Պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Ի ժամ Ս. պատարագի պիտի կատարուի յատուկ մաղթանք Ս. Էջմիածնի :

Ս. պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի աշակերտուհիներուն կողմէ միաձայն, Կոմիտասեան եղանակաւ, առաջնորդութեամբ Գիւտ վրդ. Նազգաշեանի :

Կը հրաւիրուի ժողովուրդը մասնակցելու սրբազան արարողութիւններուն եւ աղօթելու Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անսասանութեան համար :

×

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս Կիրակի, Կաթուղիկէ Ս. Էջմիածնայ տօնին առթիւ հանդիսաւոր Ս. պատարագ կը մատուցուի : Կը պատարագէ, քաղաքս հիւրաբար գտնուող Տէր Հայկազուն քահանայ Բանտիկեան :

Սկիզբ ժամերգութեան 9, պատարագ 10·30 :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մըրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ :

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐՍՄՊԵԼ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

×

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին :

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, Ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կատարեալ ծրագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ'ընդլայնի բաղձալի համեմատութիւններով :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

Փարիզի եւ շրջաններու Կրօն. Ընկերակցութեան, Հինգշաբթի օրուան հետեւեալ դպրոցներու տարեվերջի հանդէսները, հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Ա.— Ժանթիյի, Պիսէթրի, Փորթ տ'Իթալիի շրջանի դպրոցի հանդէսը՝ կազմակերպուած Կրթ. Մարմնոյ կողմէ, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 15, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30ին, Գոմպաթաններու սրահին մէջ, 17 Ռիւ Բէյմոն լը Ֆէվրը, Ժանթիյի, կը նախագահէ Ներսեհ վրդ. Բապունեան : Երգ, արտասանութիւն, ընթերցանութիւն աշակերտներու կողմէ եւ հաճելի անակնկալներ :

Ուսուցիչ Պ. Սարգիս Քաջեանի ղեկավարութեամբ :

Մուտք 2 Ֆրանք :

Բ.— Պանեէօ – Քաշանի տարեվերջի դպրոցական հանդէսը, Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 15ին, Ֆրանս. աղջկանց վարժարանի սրահին մէջ, 19 Ռիւ տ'Արքէօյ, Պանեէօ : Կը նախագահէ Պ. Լեւոն Տօնիկեան : Երգ, արտասանութիւն, կենդանի պատկեր, հայկ. պարեր, պիտի ներկայացուի կատակերգութիւն մը Լեւոնիկը, եւ Գարնան հրաւէրը, պարազառն փիէս մը, ուսուցչուհի Տիկին Պալըգճեանի ղեկավարութեամբ :

Մուտք 3 Ֆրանք :

Հաղ. Միջոց.— Փորթ տ'Օրլէանէն առնել 197 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Մարսէլ-Պօնի :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ :

Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր ընկերուհիները, քոյր կազմակերպութեանց ընկերներ եւ համակիրներ :

Այս Շաբաթ, ժամը 18 – 24, Մշակոյթի Տան մէջ :

Պիւֆէ նուագ ջերմ մթնոլորտ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

« Ահարոնեան » բաժակի (փինկ–փոնկ) վերջին մրցումը այս Շաբաթ կէսօրէ ետք՝ ժամը 16·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նուիրուած մեր բիւրաւոր նահատակներուն :

Կը նախագահէ՝ Պ. ՄՈՒՇԵՂ ՃԻԷՐՃԵԱՆ :

Կը խօսի՝ Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Կը ներկայացուի Մալխասի «ԶԱՐԹՕՆՔ»Ը, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի թատերախումբին կողմէ :

Կը գործադրուի նաեւ գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր :

Կիրակի, (23 Յունիս) կէսօրէ ետք ժամը 3ին Արթիսթիք չքեղ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուին հայրենակիցները անխտիր :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ուզուի երիտասարդ աշխատաւոր մը, խանութի մէջ աշխատելու համար :

Դիմել՝

58, Rue de Cléry, «Paris-Californie«

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ « Արամ » ենթակոմիտէի ընկերները այս Երկուշաբթի, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափորեան» խումբի ընկ. ժողովը այս Երկուշաբթի ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր :

Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջի մրցանակաբաշխութիւնը եւ դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ – Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 Ֆր.

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի-Փավիյօն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«Հերոսներու Օրուան » նուիրուած տարեկան դաշտահանդէսը Շաւիլի անտառին մէջ Յուլիս 21ին :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 16, ԺԱՄԸ 12ԷՆ 22

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

(Անձրեւի պարագային վրաններ ապահովուած են) :

Որուն հիմնարկութեան տասնամեակն է

36, AVENUE CHARLES DE GAULLE — MONTMORENCY

Գեղարուեստական բաժին, խաղեր եւ եւրոպական պարեր : Խնամուած ճոխ պիւֆէ, տեղւոյն վրայ առատ ուտեստեղէն, ընմպելիներ եւ պաղպաղակ մատչելի գիներով :

Երեկոյին աւանդական շամփուրով խորոված :

ՄՈՒՏՔ 2 ՖՐԱՆՔ

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ.— 200 հոգինոց բացօթեայ ճաշ, կէսօրուան (ժամը 13ին) գին 13 Ֆրանք :

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները, դիմելով Աղքատախնամի գրասենեակը : 32 Ռիւ տը Թրէվիզ (Հեռախօս ՓՌՕ. 77–73) :

ԹՕՄՊՕԼԱ, արժէքաւոր առարկաներով :

ԾԱՆՕԹ.— Շոգեկառք առնել Կար Տիւ Նօրէն մինչեւ Անկէն, անցնիլ կամրջակը եւ թիւ 6 օթօպիւսով իջնել Կրոլէի կայանը : Շոգեկառք 12·05, 12·17, 13·26, 13·54, 14·30 եւ 15ին յաջորդաբար :

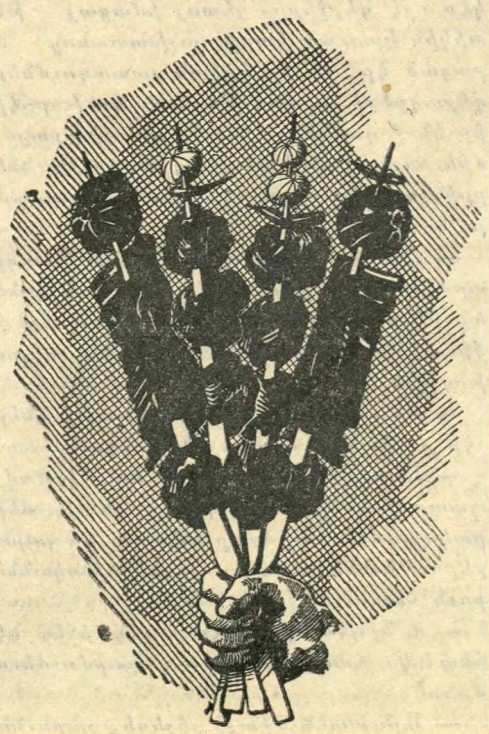

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված ներ

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES
4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(coin Rue Marbeuf) PARIS-8e
Téléph. : BAL. 31-21 et 30-84
Métro : F. D. Roosevelt

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·

Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ԿԻՐԱԿԻ 16 ՅՈՒՆԻՍ DIMANCHE 16 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — 9632 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — Nº 9632

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆՊԱՏԱԿԱՍԼԱՑՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի կոմկուսի վարիչները քուրծին փախցուցեր են՝ անոր համար, որ սիւնեաց ազատ մտածուլը խիստ քննադատութեան ենթարկած է առաջին քարտուղար եակով Նիկիտիչ Զարոբեանի եւ երկրորդ քարտուղար Յովհ· Բաղդասարեանի ծանօթ ելոյթները «Ռեսպուբլիկայի ստեղծագործական ինտելիգեն-ցիայի ակտիւ ժողով»ին առջեւ, տուած Երեւանի մէջ Մարտ 29ին :

Մոսկուայի հրու կամակատարները սարսափօրէն յարձակեր էին Յովհ· Շիրազի, Պարոյր Սեւակի, Վ· Ն· Կարապետեանի եւ ընկերներուն վրայ, որոնք կարծելով թէ կարմիր բռնակալին անհետացումէն վերջ ծագած է լուսաշող արշածաղը, ազատ թռիչք էին տուած իրենց միտքն ու հոգին խոովող մտածումներուն :

Ամէն կարդի մտաւորականներու ներկայութեամբ երկրորդ ժողով մը եւս գումարուած էր Մայիս 10ին Երեւանի մէջ: Այս անգամ քննադատութեան թիրախ էին դարձեր կարդ մը հանդէսներ, որոնց խմբագիրները չեղած են եղեր «սոցիալիստական ռէալիզմի սկզբունքներ »:

Այս հաւաքոյթին մէջ քանի մը գրագէտներ իրենք զիրենք վարկաբեկեր էին՝ ձայնակցելով կոմկուսի զոյդ մանկլաւիկ քարտուղարներուն եւ սեւցնելով իրենց գրչի եղբայրները :

Դաշնակցական թերթերու արդար քննադատութիւնները արձագանգ ըստծ ըլլով Հայաստանի մէջ, կոմկուսի պատասխանատու վարիչը Սովետական Հայաստան օրաթերթի Մայիս 31ի թիւին մէջ հրատարակած է անստորագիր խմբագրական մը՝ Մարտակաւութիւն եւ ընդվզողական պատասխանատուութիւն գաղափարական աշխատանքի մէջ» յիշատակած՝ խորհրդային մտաւորականներուն :

Ամէնէն կարեւորը, որ չորսուկէս տարիներէ ի վեր Մ· Միութեան անձայրածիր հողամասերուն վրայ տարածուած «մարքսիզմ-լենինեան» սկզբունքները: Փաստ է, որ գրականական պարտիա»ն չնչին փոքրամասնութիւն մը կը կազմէ, սակայն հարիւր միլիոնանոց մարդոց վրայ իր գրական տիրապետութիւնը կը պարպէ, կռնցած ամենաղօր Զեկային վրայ :

Այսօր Մոսկուայէն մինչեւ Երեւան, մինչեւ Ադրպէյճան, Ուզբէկիստան ու Ղազախստան, Ուղբէկիստան ու Ղրղզիստան ընդհանուր կարգախօսքն է՝ գաղափարական աշխատանքը բարձրացնել նոր խնդիրներու մակարդակին, ուշադրութիւն դարձնել աշխատաւորուհին մէջ կոմունիստական գաղափարքներու արմատաւորման, անհաշտ պայքար մղել բուրժուական գաղափարախօսութեան բոլոր տեսակի դրսեւորումներուն, այսինքն «ֆորմալիզմի, նատուրալիզմի, արստրակցիոնիզմի եւ ազգային ասիմանաւափակութեան դէմ », որոնք « անհամատեղելի են կոմունիստական գաղափարականութեան եւ սոցիալիստական ռէալիզմի հետ»:

Ասոր կ'ըսեն մարտակաւութիւն եւ ոչ պատասխանատուութիւն (?):

Ու կը յուսան այս զէնքերով տապալել Դաշնակցութեան կազմին, որուն արմատները խոր թափանցած են Հայութեան հոգիին մէջ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՀԵՐՈՍ ՄԸ ԱՆԶՐՊԵՏԻՆ ՄԷՋ

ԽՈՐՀ· Ե· ՏԻԵԶԵՐԱԳՆԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԸ ԵՐԿՈՒՐ ՊԻՏԻ ՏԵՒԷ

Կակաբինէն երկու տարի ետք, Խորհ· Միութիւնը իր նոր տիեզերագնացն է դոր կը զրկէ անկրպետ :

Գնդապետ Պիքովսկի ճամբայ ելաւ Ուրբաթ օր, Մոսկուայի ժամով՝ 15ին : Հրատարակուած զեկոյցը զոր սփռեց Մոսկուայի Թաս գործակալութիւնը կ'ըսէր :— «Այս արձակումը կը ձգտի տեղեկութիւններ ձեռք ձգելու մարդկային կազմին մասին անկրպետին մէջ, թոյլ տալու բժշկական փորձեր երկարաձգուած թռիչքի մը պայմաններու մէջ ինչպէս նաեւ կատարելագործելու դեկավարուած այրանաւի մը դրութիւնը : Վոստոկ Ե· նախատեսուածէն մեծաքանակ ծիրի մը վրայ դրուած է, չրջանին տեւողութիւնը 88 վայրկեան 4/10 է, իր մեծագոյնը՝ 191 քիլոմեթր է եւ իր հեռակէտը՝ 235 : Հասարակածի դծին բաղդատմամբ իր հակումի անկիւնը 65 աստիճան է : Ռատիօ – յարաբերութիւններ հաստատուած են, երկու ուղղութեամբ »:

Այս դեկոյցէն քիչ վերջ, խորհրդային պատկերասփիւռը կը ներկայացնէր Պիքովսկին տիեզերագնացի աւանդական համազգեստով : Ժամը 16·36ին, Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը հաղորդէր առաջին հաղորդագրութիւնը զոր ստացած էր Պիքովսկիէն, ուղղուած կրեմլին « կը յայտարարեմ Խորհ· Միութեան Համայնաւարհկան կեդր· Կոմիտէին, խորհրդային կառավարութեան եւ անձնապէս Նիքիթա Խրուշչեւի :— Շատ լաւ կը զգամ ինքզինքս, բոլոր դործիքները բնական ձեւով կը բանին, թռիչքը կը չարունակուի յաջողութեամբ : Շնորհակալութիւն կը յայտնեմ խորհրդային ժողովուրդին, սիրելի հայրենիքիս եւ կառավարութեան այն վստահութեան համար զոր ինծի կ'ընծայեն » :

Այս նոր թռիչքին առջեւ զանազան զրոյցներ սկսան չրջան ընել: Կ'ըսուէր մանաւանդ թէ սովորական փորձ մը չէ այլ յանդուգն քայլ մը պիտի առնուի : Կը կարծուէր մանաւանդ թէ կին մըն ալ պիտի ղրկուէր Շաբաթ օր :

Նոր տիեզերագնացը ռուս է ինչպէս նախորդները : 28 տարեկան է եւ ծնած է Մոսկուայի չրջանը :

Իր երկրորդական ուսումը վերջացուցած է 1952ին Մոսկուա եւ անդամակցած նոյն տարին Կոմսոմոլին (համայնավար երիտասարդութեան) :

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

ԿՐ ՄԱՍՆԱԿՑԻ

ԱԹՈՍԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԵԱՆՑ

ՎԱՉԳԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

Պոլսոյ Պատրիարքարանը հետեւեալ հաղորդագրութիւնը հրապարակած է :—

Ամէն· Ս· Պատրիարք Հայրը ստացաւ հետեւեալ հեռագիրը Ս· Էջմիածինէն :—

« Յունաստանի Սրբազան Արք·էն հրաւէր ստացած ենք մասնակցելու Աթոսի հազարամեակի հանդիսութեանց Յունիսի 22 – 25ին: Այսու կը խնդրենք հանիւ մասնակցիլ այդ հանդիսութեանց յանուն Հայ Եկեղեցիին մեր կողմէ լիազօրուած: Բարի եղէք հեռագրել Ձեր համաձայնութիւնը :

ՎԱՉԳԷՆ Ա·»

Ամէն· Ս· Պատրիարք Հայրը Ս· Էջմիածինէն յղեց հետեւեալ հեռագիրը :

Սիրով կ'ընդառաջենք Սուրբ Օծութեանդ փափաքին մասնակցելու Աթոսի հազարամեակի հանդիսութեանց : Այս առթիւ պիտի այցելենք նաեւ Վեհիդ ի փոխադարձութիւն Խաչանպուլահայութեան տուած իր սփոփարար եւ օրհնաբեր այցելութեան զոր դեռ չկրցանք փոխադարձել: Նամակ կը հետեւի :

ՇՆՈՐՀՔ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

Առթիէն օգտուելով Ամէն· Ս· Պատրիարք Հայրը պիտի այցելէ նաեւ Լիբանան, Կիլպէնկեան Հիմնարկին եւ Լոնտոն, Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսին :

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ
ՀԱՑՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՑ

×

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆՐՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ա·

Կաթողիկոսարանիս Դիւանը իր 1963 Յունիս 4 թուակիր Հաղորդագրութեամբ կը յայտնէր, թէ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Պետ· Նորին Սրբութիւն Յովհաննէս Իգ· Պապին վախճանման առթիւ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Հայրապետը Ն· Ս· Օ· Տ· Տ· Խորէն Ա· Կաթողիկոս, յանուն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հոգեւորական զաւակն եւ հաւատացեալ – ներուն իր խորագղած ցաւակցութիւնները յայտնած եւ մաղթանքներ ըրած էր մեծ Հանգուցեալի հոգւոյն խաղաղութեան եւ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ բարգաւաճման համար Ձեր աղօթքներուն եւ մաղթանքներուն :

Ձեզի հետ կ'աղօթենք խաղաղութեան եւ միութեան լաւագոյն իրագործումին համար, որոնցմով ապրեցաւ Յովհաննէս Իգ· Պապը :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՕԳՈՍՏԻՆՈՍ ՊԷԼ

Բ·

Իսկ երէկ, Մարոնիներու Սէն – Ժորժ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին, կառավարութեան Պետին եւ անդամներուն, Համայնքներու Հոգեւոր Պետերու եւ Դիւանագիտական կազմին ներկայութեամբ Սրբազան Պապին հոգւոյն հանգստեան համար Ս· Պատարագ մատոյց Մարոնի – ներու Ամենապատիւ Փօլ Մէուշի Պատրիարք : Ի դիմաց Լիբանանի Հայ Համայնքին եւ Վեհափառ Կաթողիկոսին, սոյն եկեղեցական հանդիսութեան ներկայ գտնուեցան Դպրեվանքի Տեսուչ Հոգշ· Տ· Գարեգին Վրդ· Սարգիսեան եւ Կիրակնօրեայ վարժարաններու, Վարիչ – Տնօրէն Հոգշ· Տ· Վարդան Վրդ· Տէմիրճեան :

ԴԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

10 Յունիս 1963, Անթիլիաս

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ ծանօթ խնդիրը նոր յայտնութիւններ կը բերէ որոնք ալ աւելի նեղ դրութեան կը մատնեն վարչապետ՝ Մաքմիլլընը: Լոնտոնցի փաստաբան մը յայտնեց թէ խորհրդային զինուորական կցորդը՝ Իվանով փորձած է զինուորական դաղտնիքներ կորզել պատերազմական հրթռաւարեալ նախարարէն Քրիսթին Քիլըրի միջոցաւ : Այս վերջին «հերոսուհին» վճռակը օրէ օր աւելի փայլուն կը դառնայ: Արդէն ընկերութիւն մը կազմած է որ իր չահերով զբաղի (հեղինակի իրաւունք, յօդուածներու եւ չարժանկարի) , միւս կողմէ լոնտոնեան զիչերաթերթ մը երեք ամսուան պայմանագիր մը առաջարկած է 60 հազար անգլիական ոսկիի: Այս դումարին փոխարէն Քրիսթին Քիլըրի միակ պաչտօնը պիտի ըլլայ յայտարարել եւ պատասխանել յաչախորդներուն հարցումներուն :

Ա.ԶԳ· ԺՈՂՈՎԸ վաւերացուց Ֆրանքեւ-դերման դաչինքը 107ի դէմ 325 ձայնով : Դէմ քուէարկողներն էին.— 66 ընկեր – վարական (68ի վրայ), 40 համայնավար (40) եւ մէկ ոչ – արձանագրուած : 42 ներ բեսիխանները կամովին ձեռնպահ մնացած են :

ՊԱՂՏԱՏԻ ձայնասփիւռին համաձայն Քիւրտերը 165 մեռեալ եւ 30 վիրաւոր ունեցած են վերջին 48 ժամերուն ընթացքին :

ԱՆԳԱՐԱՑԻ մէջ 1459 կրտսերներու դատավարութիւնը կը չարունակուի : Ասոնց տարիքը 19էն 21 է կրնան 5էն 15 տարի բանտարկութեան դատապարտուիլ :

ՖՐԱՆՍԱ պիտի չմասնակցի ՄԱԿի ծախքերուն Քոնկոյի մէջ :

ՏԼ ԿՈԼ կը վերջացնէ իր չրջապտոյտը Փուաթիւ չրջանով: Փարիզ կը վերադառնայ Կիրակի օր :

ԳԵՐՄԱՆ վաճառական մը հրապարակ հանած է ամառնային կօչիկ մը որու անունը դրուած է՝ Օտատուռ : Համպուրկի թերթ մը կը դրէ թէ այս վրդովիչ սխալը տգիտութեան արդիւնք է միայն եւ ոչ՝ լրբութեան :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ յայտարարութիւններ ըրած է Իզվեստիայի եւ Փրաւտայի ի պատասխան Քենըտիի ճառին զոր դրական կը գտնէ, բայց լեցուն նաեւ հակասութիւններով :

ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐԸ

Ա.

Հին ժամանակներէն սկսեալ, Հայաստան ճարտարագիտական բարձր քեֆֆիֆ ունեցող երկրի մը հռչակը կը վայելէր։ Երկրին նաւահանգիստները, որոնք աչքի կը զարնեն իրենց թէ քեֆֆիֆ կառուցե – լագործութեամբ եւ թէ ճարտարապետա – կան կարզ մը առանձնայատկութիւններ – բով, արժանի են բազմակողմանի ուսում – նասիրութեան։

Հայկական լեռնաշխարհի բարձրաբերձ լեռնաշղթաներուն մէջ կան զանազան մեծ ու փոքր լիճեր։ Բազմաթիւ դետեր բաւական երկար տարածութեամբ սրբեն – թայց կը սլանան խոր ձորերուն մէջէն։ Մեծ լիճերուն, ինչպէս Վանայ, Սեւա – ւայ եւ Ջրառատ դետերուն վրայ՝ Ճո – րոխ, Եփրատ, Տիգրիս, Կուր եւ Արաքս, հինէն ի վեր նաւարկութիւն եղած է։ Ակիղները նաւարկութիւնը եղած է չատ նախնական եւ սահմանափակ ձեւով եւ արժէքով։ Մինչնագարուն, պատմական Հայաստանի եւ Կիլիկիոյ հայկական թա – գաւորութեան սահմաններուն մէջ, նա – ւադնացութիւնը չատ զարգացաւ։ Շին – ուած են ձկնորսական, առեւտրական եւ պատերազմական նաւեր, իսկ անոնց հա – մար՝ նաւահանգիստներ։

Հին հայկական նաւահանգիստներու մասին եղած տեղեկութիւնները չատ աղ – քատ են եւ կցկտուր։ Մինչնագարեան զանազան շինութիւններու պատերուն փորագրուած բազմաթիւ արձանագրու – թիւններուն մէջ, նաւահանգիստներու մասին ոչ մէկ յիշատակութիւն կայ։ Միայն Մաղարթա վանքի 966ի արձանա – գրութեան մէջ կը յիշատակուի, որ Ջրա – գացներու եւ հողերու հետ միասին նոր – սերուած է նաեւ նաւակ մը երասխ (Ա – րաքս) գետին մէջ, որ պատճառ կուտայ ենթադրելու նաւակայանի մը գոյութիւ – նը այդ գետին վրայ։

Տարբեր են դրաւոր աղբիւրներու տե – ղեկութիւնները։ Հին հայկական դրաւոր աղբիւրներուն մէջ նաւահանգիստներու շինութեան մասին տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Ժ. դարու պատմագիր՝ Թովմա Արծրունի, որ մանրամասն նկարագրե – լով Վասպուրականի թագաւոր Գագիկ Ա.ի (908 – 943) շինարարական գործու – նէութիւնը, կը յիշատակէ Վանայ լիճի Աղթամար կղզիին վրայ շինած նաւա – հանգիստը։

Այս տեղեկութիւնները իրը ելակէտ ունենալով, պատմաբաններ՝ Վարդ. Ե. Լալայեան եւայլն, եւ ժամանակակից դիտնականներ՝ Թ. Թորամանեան, Վ. Յարութիւնեան, Ս. Սաֆարեան, Գ. Մի – քայէլեան եւ Թ. Յակոբեան, նոյնպէս կը խօսին Աղթամար կղզիի նաւահանգիստին մասին։

Շատ աւելի մանրամասն տեղեկու – թիւններ կան կիլիկիոյ նաւահանգիստ – ներուն մասին։ ԺԲ. – ԺԴ. դարերու Խաչակիրներու արշաւանքներու շրջանին վերաբերող բազմաթիւ փաստաթուղթե – րուն մէջ, որ կը վկայեն եւրոպական պե – տութիւններուն հետ Կիլիկիոյ ունեցած մշակութային, առեւտրական եւ քաղա – քական կապերը, տեղեկութիւններ կան Կիլիկիոյ բազմաթիւ նաւահանգիստնե – րուն մասին։

Կիլիկիոյ նաւահանգիստները յայտնի եղած են նաեւ ԺԱ. – ԺԴ. դարերու Եւ – րոպացի ճամբորդներուն՝ Պենիամին Տու – դեկաց։ Վիլլհարդուէն, Մարքօ Փոլօ, Մա – րինօ Սանուտօ (աւագ) զործերէն եւ այլ աշխատութիւններէն։ Այս ճամբորդներէն միայն վերջինը՝ Մ. Սանուտօ սեղմ կերպ – ձերով կը նկարագրէ այդ նաւահան – գիստներուն բարեզարդութիւնները։ Իսկ այդ նաւահանգիստներուն քեֆֆիֆ ա – նձնայատկութիւններուն մասին կըզ – կրտուր տեղեկութիւններ կան ԺԹ. դա – րու պատմագիրներ՝ Հ. Ղեւոնդ Ալիշա – նի եւ Ֆրանսացի Վ. Լանկլուայի աշխա – տութիւններուն մէջ, որոնք մեծ քանա – կութեամբ նիւթեր հաւաքած են Կիլի – կիոյ հայկական պետութեան պատմու – թեան եւ մշակոյթին վերաբերեալ։ Հե – տաքրքրական են նաեւ Է. Հերցֆելտի եւ Ս. Կուբերի ուսումնասիրութիւնը նաւա – հանգիստ եղած Կոռիկոսի քաղաքի մա – սին։

Պատմական Հայաստանի դետերուն եւ լիճերուն վրայ նաւաշնացութիւնները կը կատարուէին լաստերով, նաւակներով եւ փոքր նաւերով։ Լաստերուն համար, ի հարկէ, նաւամատոյցներ չինելու պէտք չկար, իսկ մեծ առագաստանաւերուն հա – մար՝ նաւամատոյցներ կը չինուէին ցե – ղերու վրայ։ Այս ձեւի նաւամատոյցնե – րու ցիցեր գտնուած են 1849ին, Ֆ. Պա – յեոնի կողմէ Նորագուղի եւ Նոր – Բա – յազիտի մօտերը։

Սեւանայ լիճը, որ աշխարհի լեռնային ամենաբարձր եւ ամենամեծ լիճերէն մէ – կըն է, գարնան եւ մանաւանդ աշնան չատ փոթորկոտ կ'ըլլայ։ Ձմեռը ափե – րուն մօտ լիճը սովորաբար կը սառի (ամ – բողջ մակերեսը՝ հաղուագէպ), ուստի լիճին վրայ նաւարկութիւնը առաւելա – բար ամառ եղանակին կը կատարուի։ Զարգացած է ձկնորսութիւնը։ Հին ժա – մանակները Սեւանի մէջ քանի մը նաւա – հանգիստներ գոյութիւն ունեցած են՝ վանքին նաւահանգիստներէն մէկը Սեւա – նի կղզիին, միւսը՝ Այրիվանքին մէջ, Նորագուղ գիւղին մօտ, ինչպէս նաեւ լի – ճին հարաւային ափերուն։ Աւելի ուշ՝ ԺԹ. եւ Ի. դարերուն նաւակայաններ չինուեցան Նոր – Բայազիտի (Կամօ), Ելենովկայի, Ներքին Ղարանլուխի (Մարտունի), Բասարղեչարի եւ այլ վայրերու մէջ։ Նաւերը մեծ չէին, որով նաւահանգիստներն ալ մեծ չէն եղած (ցիցերու վրայ տախտակամած կամրջ – ջակներ, որ կը խորանային լիճին մէջ)։ Անոնց միջոցով ալ կ'ապահովուէր նա – ւարկութիւնը մինչեւ իսկ երբ ափերը կը սառէին։

Նաւաշնացութիւնը աւելի զարգացած էր Վանայ լիճին մէջ, որուն առափնեայ քաղաքները եւ գիւղերը, ինչպէս նաեւ կղզիները, իրարու հետ կապուած էին մշտական հաղորդակցութեամբ։ Ոստան, Վան, Ալաթ, Արճէշ եւ Բերկրի քաղաք – ները ունէին բարեկարգ նաւահանգիստ – ներ, որոնք պաշտպանուած նաւամա – տոյցներ եւ խարսխակայաններ ունէին։ Նաւակայաններ կային Դադուան, Կո – տոմ, Արուճ, Արեսա, Արտամետ, Ա – ւանց, Ազավանք, ինչպէս նաեւ Լիմ, Կը – տուց, Առաքր եւ Աղթամար կղզիներուն մէջ։

Վանայ լիճը, որուն ափերը ձմեռ եղա – նակին նոյնպէս կը սառին, դրեթէ վեց անգամ մեծ է Թրքեալի լիճէն։ Լիճին մա – կարդակը անընդհատ կը բարձրանայ։ Լինչի հաշիւներուն համաձայն, 1838 – 1841 թուականներուն ընթացքին, լիճին մակարդակը բարձրացած է 3էն մինչեւ 3,5 մեթր, այդ պատճառով ալ լիճին հիւսիսային ափին գտնուող միջնադար – եան Արճէշ քաղաքը եւ այլ միջնադար – եան նաւահանգիստներ ներկայիս թաղ – ուած են ջուրին տակ։

Ամէնէն աւելի հռչակ ունէր Աղթամա – րի նաւահանգիստը։ Կղզին կը գտնուի լճափէն երեք քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ, լիճին հարաւ – արեւելքը, ունի տանձի ձեւ եւ իր զագաթով ուղղուած է դէպի մերձակայ ափը։ Լիճին ջուրերուն բարձրացումին հետեւանքով, կղզիին տարածութիւնը երթալով կը պզտիկնայ եւ այժմ 16 – 17 հեկտարէն աւելի չէ։ Կղզիին ափերը ժայռոտ են եւ բաւական մեծ, իսկ մակարդակը՝ մեծ մասամբ հարթ։ Ունի խմելու ջուր (լիճը ապի է)։

Ռազմական տեսակէտէն կղզին նկատ – ուած է անառիկ։ Թովմա Արծրունիի տեղեկութիւններուն համաձայն, Աղթա – մար ապաստանած են Դաւիթ Սահառու – նի, Ռաչամ Ռշտունի եւ Բարգպարան, իսկ ըստ Սերէոսի (Ը. դար), Աղթամար կղզին Թէոդորոս Ռշտունիին ռազմական դլխաւոր յենակէտներէն մէկը եղած է, Վասպուրականի մէջ։ Վանդի պարապա – յին Ռշտունեաց իշխանները իրենց իշխա – նանիստ Ոստան քաղաքէն կը տեղափոխ – ուէին Աղթամար։

Թովմա Արծրունի կը պատմէ, թէ կղզ – ղիին տարածութիւնը բաւական մեծցած է ափերուն մօտ լիճին մէջ քարեր լեցնե – լու միջոցով։ Այդ քարերուն վրայ բար – ձրը եւ հաստ պարիսպներ եւ բազմաթիւ աշտարակներ չինուեցան։ Գաղիկ Ա. Արծրունին հրամայեց նաեւ պարսպ – պապատել լիճին մէկ մասը, որպէսզի փոթորիկներէն եւ ալեկոծումներէն պաշտպանուած մնայ նաւահանգիստը։

Հաղարաւոր բանուորներ ծանր եւ հըս – կայ քարի կտորներ կը զլորէին ափապին խորութիւն ունեցող լիճին մէջ։ Երբ բաւականաչափ քարի կտորներ լեցուեցան եւ ջուրին մակարդակէն հինգ կանգուն վեր բարձրացան ու հաստարակ աչքով տե – սանելի դարձաւ թելի նման երկարող պա – տը, անոր վրայ, ինչպէս գամաքին վը – րայ, չինուեցաւ «ձիարշաւանօք հինգ» երկարութեամբ ապեղնաձեւ պատնէշ – պարիսպը։ Պատմագրին վկայութեամբ այդ «հրաշակերտ, ահեղակերպ» պարիս – պը հզօր ամրութիւն մըն էր։ Բաւակա – պը հազի «բարձրաբերձ եւ լայնանիստ բրգամբք», այսինքն բարձր աշտարակ – ներով, պարիսպը վերի մասին մէջ տեղ ճամբայ մը ունէր, իսկ աշտարակներուն մէջտեղը նստարաններ դրուած էին, ո – րոնց վրայ թագաւորը եւ շրջապատի մարդիկը կը նստէին հանդչելու համար։ Պատնէշին պարիսպները, որ բաց աքցա – նի նման մէջտեղէն կտրուած ապեղի ձեւ ունէին, երկու կողմերով կը միանային կղզիին առափնեայ անառիկ ժայռերուն հետ եւ այս ձեւով կը պաշտպանէին թէ կղզին եւ թէ նաւահանգիստը։ Թշնամի նաւերուն նաւահանգիստ ներխուժումը արգիլելու համար, անոր մուտքը կը փակուէր հաստ եւ լիճին մէջ խոր սուղ – ուած մեծ գամերով պատրաստուած դու – ռերով։

Այս շինութիւններէն, թագաւորի պա – լատէն եւ քանդակներով հռչակաւոր Ս. Աչէ Մայր Տաճարէն զատ, չինուեցան բազմաթիւ չէնքեր, որոնց չարքին նաւա – հանգիստը սպասարկող վարչական, տըն – տեսական եւ արտադրական շինութիւն – ներ։

Շինարարական աշխատանքներուն մաս – նակցած են նաեւ թագաւորը, իշխան – ները եւ հոգեւորականները։ Բարե – բերուած են Բազէշի (Պիթլիս) մօտ գտ – նուղ Կոտոմ գիւղի քարահանքերէն այսինքն 120 քիլոմեթր հեռաւորութեան Պատմագէտ Վարդի հաշիւներով մարդ կ'աշխատէին օր ու գիշեր։ Ճա – նաւեր անընդհատ չինուելէն՝ քա – երկաթ, կիր, փայտ կը փոխադրէին։

Թովմա Արծրունիի նկարագրութիւն – ուն հիման վրայ եւ մեր մօտաւոր հա – չիւներով, միայն կղզիին ափերուն չորս լիճին չատակը եւ պատնէշին հիմը լեց – նելու համար անհրաժեշտ էր քանի մը միլիոն հատ խորանարդ մեթր քար տե – ղափոխել։

Յ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

(1 Շար.)

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԱՐԻՖԵԱՆ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 25ԱՄԵԱԿԻՆ)

Լման քառորդ դար առաջ, 1938ին, հեռաւոր Ամերիկայի մէջ իր հոգին ա – ւանդեց հայ բեմերու անզուգական գե – րասան Յովհ. Զարիֆեան, զոհ երթալով վիրաբուժական գործողութեան մը։

Այս էջերուն մէջ, իր տաղանդին, խոհե – մութեան եւ գործի մասին։ Այսուհան – դերձ, կը խորհիմ թէ իր մահուան քա – նի՛ տարիներ ետք անոր յիշատակին նուիրելով ամառնային արձակուրդի մը ընթացքին ուրիշ մեծ արուեստագէտի մը կեանքին ու գործին

եւ փոքրերուն հետ՝ փոքր: «Ոչ գայլերից է վախեցած» եւ ոչ ալ «արհամարհած է գառներին»:

Երբ 1929 թուականին այցելեց Ֆրանսա եւ Փարիզի մէջ ներկայացուց իր բեմական յաղթանակներէն մէկը համարուող «Տայֆուն»ը, մասնակցութեամբ այդ շրջանին Փարիզ գտնուող մեծանուն դերասանուհի Տիկին Դուրեան – Արմէնեանի, այդ առընչութեամբ, պատիւը ունեցայ կարճ ժամանակի մը համար վայելելու այս անզուգական արուեստագէտին եւ մեծ մարդուն մտերմութիւնը:

Որքան մեծ հաճոյք էր Յովհ. Զարիֆեանի խաղընկեր ըլլալը, նոյնքան եւ ուելի վայելք էր կեանքի մէջ, հոգ չէ թէ պահիկ մը միայն, ըլլալ անոր մտերիմ ու խօսակիցը:

Այդ խօսակցութեանց ընթացքին, պատուական այս մարդը միշտ ալ կը զգուշանար իր խօսակցին զգացնելէ թէ ինք անհամեմատօրէն մեծ էր, թէ ինք ամէն բան գիտէր, թէ ինք մեծ ու անուանի դերասան մըն էր եւ որ ամէն ոք պարտաւոր էր իրեն ընծայել համապատասխան յարգ ու պատիւ:

Ընդհակառակն, իր մօտ ակնյայտնի էր այն անխառն համեստութիւնը, որ յատուկ է միայն մեծ մարդոց:

Դժրախտաբար, սակայն, Զարիֆեան խոցոտած սրտով հեռացաւ Փարիզէն: Տխուր ու անորակելի պատահար մը վրշտացուց այս քնքոյշ, այս իսկապէս «զարիֆ» մարդուն ազնուական հոգին:

Փարիզի մէջ ուզեց մեծ կազմակերպութեամբ խաղալ «Համլէթ»: Ողբացեալ Արշակ Չօպանեանի միջնորդութեամբ Օտէոն Թատրոնի տնօրէնութիւնը յօժարեցաւ ձրի տրամադրել սրահը, որպէսզի Շէյքսփիրեան հայ մեծանուն ողբերգուն հայերէնով ներկայացնէր Տանըմարքացի առասպելական իշխանին տիպարը:

Այս գործը, սակայն, որ մեր ժողովուրդին համար պիտի ըլլար պատուաբեր փառատօն մը, դարշելի ու անորակելի սադրանքի մը հետեւանքով ձախողեցաւ, ու Զարիֆեան չկրցաւ իրականացնել իր այնքան փայփայած երազը, «անմուրազ» մնաց, ճիշդ այնպէս ինչպէս իր նախորդը՝ հանճարեղ Պետրոս Ադամեան, որուն նոյնպէս երազն էր Շէյքսփիրի հայրենիքին մէջ ներկայացնել անոր տիպարները՝ հայերէնով:

Կը յիշեմ տակաւին, մինչեւ այսօր աչքիս առջեւ կը պատկերանայ այն տխուր տեսարանը, երբ գործին ձախողելէն եւ օր մը Յովհ. Զարիֆեան, Արշակ Չօպանեան, Տիկին Դուրեան – Արմէնեան եւ այս տողերը ստորագրողը Քաֆէ Սուրսի մէջ նստած կը ջանայինք մխիթարել մեծ արուեստագէտին խոցոտուած սիրտը, մինչ ինքը՝ երախայի մը նման կ'արտասուէր...

Այսօր, իր մահուան քսանըհինգամեակին առիթով, երբ կ'ոգեկոչեմ իր անմեռ յիշատակը, սիրտս կը մղկտայ ու կը խորհիմ թէ այս անզուգական դերասանը՝ որ երկար տարիներ իր քնարական ձայնով ու զմայլելի արուեստով թրթռացուց սերունդներու սիրտերը, օտար ափերու վրայ վերջացուց իր կեանքը, հեռու իր այնքան սիրած հայրենիքէն:

Ու կը տարուիմ մտածելու թէ կա՞ն արդեօք հայ ձեռքեր, որ երբեմն ծաղիկ մը դնեն այս մեծանուն արուեստագէտին եւ անզուգական մարդուն հոգաթումբին վրայ:

×

Ցոյց տալու համար Յովհ. Զարիֆեանի ազնիւ ու քնքոյշ նկարագրէն օրինակ մը, պատմեմ հետեւեալ դէպքը:

«Տայֆուն»ի վերջին փորձերը կ'ընէինք «Ֆլորիա» ճաշարանի ետեւի սրահը: Աւելորդ է ըսել որ այդ փորձերը մեզի համար զպրոց մըն էին, զպրոց մը՝ ուրկէ մեծապէս կ'օգտուէինք, տրուած ըլլալով որ Զարիֆեանի բոլոր ցուցմունքները հաճելի էին եւ դիւրաւ ընդունելի, ճիշդ հակառակը, կարգ մը ուրիշներու, որոնց իւրաքանչիւր ցուցմունքը յաճախ ընկերացած կ'ըլլայ գոռոզութեան շուքով մը:

Գրեթէ վերջին փորձի ընթացքին, ուրեմն, երբ Զարիֆեան, — որ կը խաղար Տոքթ. Տոկերամոյի դերը — տեսարանի մը ընթացքին պիտի խեղդէր իր սիրահարը, (Տիկին Դուրեան – Արմէնեան) յանկարծ լուռ ու մունչ մտիկ ընող դերասաններուս շրջանակէն լսուեցաւ ձայն մը.

— Դադրեցուցէք փորձը... ձեռնոցները զոզցեր են...

Վայրկենապէս ամէն բան դադրեցաւ: Զարիֆեան, որ իր երկու ձեռքերով բռնած էր Տիկին Դուրեան – Արմէնեանի կոկորդէն, թողուց իր «զոհը» եւ փոխանակ զինքը խանգարած ըլլալնուն համար բարկանալու, քնքոյշ ժպիտ մը դէմքին, մրմնջեց.

— Ի՞նչ է պատահել, բալիկս...

— Պարոն Զարիֆեան ըսաւ դերասան Ք....ն, նոր ձեռնոցներ զնած էի այսօր, զոզցեր են... կ'ուզեմ որ խսկոյն ձեռնոցներս գտնուին, ապա թէ ոչ չեմ շարունակեր փորձը...

Ի՞նչ էր պատահած: Դերասաններէն մէկը, կատակ մը ընելու համար սեղանին վրայ դրուած ձեռնոցները վերցնելով նետած էր սեղանին տակ:

Յովհ. Զարիֆեան, որ չափազանց կատակասէր ալ էր, խսկոյն հասկցաւ թէ «բանը ինչումն էր» ու դառնալով մեզի, ըսաւ.

— Դէ, տղերք ջան, գտէք ձեռնոցները:

Այն որ ըրած էր կատակը եւ գիտէր թէ ո՞ւր կը գտնուէին ձեռնոցները, զանոնք փնտռել ձեւացնելով վերցուց ձեռնոցները սեղանին տակէն ու տուաւ իր տիրոջը:

Փորձը շարունակուեցաւ: Երբ դուրս ելանք, փողոցին մէճ Զարիֆեան չէր կրնար զսպել իր խնդուքը, ըսելով.

— Համեղ կատակ էր...:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ԴԻՄԱՔԱՆԴԱԿՆԵՐ

ՌՈՊԵՐԹ ՖՐՈՍՏ

Խոր ալեւոյթին մէջ, գրեթէ իննսուն տարեկանին, աչքերը փակեց իշխանը մերօրեայ ամերիկացի բանաստեղծներուն, բոլորին — ամենախոնարհ աշխատաւորներուն եւ ամենաբարձր պաշտօնակալներուն — սիրելի անձնաւորութիւնը՝ Ռոպերթ Ֆրոստ: Սա՝ չէր այն աշակերտներէն, որոնք պատանեկութեան մէջ կը փայլին ուսումնական բոլոր մարդերուն վրայ, եւ, ապա, չափահասութեան մէջ կը տժգունին ու կը մարին:

Ռոպերթ Ֆրոստ գրեթէ յիսուն տարեկան էր՝ երբ իր քերթուածները առինքնեցին գրասէր հայրենակիցներուն սրտերը: (Ո՞վ ըսաւ՝ թէ քառասուն տարիքէն ետք մարդ «սաղ» չի նուագեր: Կէօթէ ութսուն տարեկան էր» երբ գրեց «Ֆաուստ»ի վերջին տողը):

Ռոպերթ Ֆրոստի իրերայաջորդ քերթուածները հետզհետէ աւելի ժողովրդական դարձուցին իր անունը, համբաւը տարածուեցաւ ոչ միայն Մ. Նահանգներու մէջ, այլեւ բոլոր անգլիախօս երկիրներուն մէջ: Իր հատորները թարգմանուեցան եւրոպական լեզուներու եւ նոյնիսկ ռուսերէնի: Ամբողջ աշխարհ կարդաց եւ սիրեց զինք:

Ռոպերթ Ֆրոստ ծնած էր Մ. Նահանգներու արեւմտեան ափունքին վրայ, բայց կ'ապրէր Նիու Ինկլենտի մէջ, ուր ծնած եւ ապրած էին հռչակաւոր այլ բանաստեղծներ.— Ռալֆ Ուոլտօ Էմբրսըն, Հենրի Ուոտսուորթ Լոնկֆելլօ, Ճոն Կրինլիֆ Ուիթիրը: Լրագրողի մը զաւակն էր Ռոպերթ Ֆրոստ, որ թէպէտ ուսուցչութեամբ զբաղեցաւ, այսուհանդերձ պահեց իր ազարակը՝ մինչեւ կեանքին վախճանը: Քերթուածներու իր առաջին հատորին խորագիրն էր «Տղու մը կամքը»: Քառասուն տարեկան էր երբ զայն հրատարակեց: Այդ քերթուածները մեծ մասամբ կը հայէին աշխատաւոր, պարզ մարդերու կեանքին: Պատգամախօսի յաւակնութիւններ մի փնտռեր այնտեղ: Փնտռէ ազնիւ զգացումներ, մերթ քմայքով, մերթ յուզումով արտայայտուած: Պարզ մարդերու մասին՝ ոչ մէկ ուրիշ բանաստեղծ այնքան լաւ գրած էր:

Երբ Քենըտի Մ. Նահանգներու նախագահ ընտրուեցաւ, խնդրեց բանաստեղծէն՝ որ, այդ առթիւ, արտասանէր իր քերթուածներէն մին: Ռոպերթ Ֆրոստ ընդառաջեց խնդրանքին: Առաջին անգամն էր, Ամերիկայի պատմութեան մէջ, որ բանաստեղծ մը կ'երեւէր պատուանդանին վրայ, նման հանդիսաւոր պահու մը:

Ռոպերթ Ֆրոստ եօթանասունեւհինգ տարեկան էր՝ երբ Մ. Նահանգներու Ծերակոյտը պատուոյ վկայագիր մը յղեց իրեն հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

«Քու քերթուածներդ ամերիկեան մըտածումին տուին ուղղութիւն եւ իմաստութիւն: Դուն ճանչցուցիր զմեզ՝ մեզի՛, եւ աշխարհին»:

Համալսարաններ եւ գրական ընկերակցութիւններ եւս պատուեցին զինք: Այս տարի, Յունուարին, Ռոպերթ Ֆրոստ ստացաւ բանաստեղծութեան մրցանակ մը Պոլլինկեն Հաստատութեան կողմէ: Ընտրող յանձնախումբը՝ զինք ողջունեց իբրեւ ապրող ամենամեծ ամերիկացի բանաստեղծը:

Անցեալ ամառ Ռոպերթ Ֆրոստ գնաց Խրիմ, արձակուրդի համար: Երբ հիւանդացաւ հոն, Խորհ. Միութեան Վարչապետը՝ Նիքիթա Խրուշչեւ, անձամբ ըզդաբեցաւ իրմով, փութացուց բժիշկներ եւ դեղեր:

Աւելի քան քառասուն տարիներ առաջ՝ այս բանաստեղծը գրած էր.— «Խոստումներ ունիմ՝ զորս պէտք է պահեմ, մղոններ ունիմ քալելիք՝ ննջելէ առաջ:

Ռոպերթ Ֆրոստ պահեց իր խոստումները, քալեց իր ուղին եւ ապա փակեց աչքերը:

ԿՈՐԻՒՆ

ՆԱՓՈԼԷՈՆԻ ՄԻՏՔԵՐԷՆ

Օր մը Մեթերնիխին կ'ըսէ.

— Ես մեծցայ պատերազմի դաշտերուն մէջ: Ինծի պէս մէկու մը համար փոյթը չէ քանի մը հազար մարդու կեանքը:

Օրէնսդիր ժողովին առջեւ կը յայտարարէ.

— Բանակներս չդադրեցան յաղթանակելէ, երբ նոյնիսկ իրենց հրամայեցի չկռուիլ:

Լսելով, որ 1809ին Աւստրիան կը զինուի, կը բացագանչէ.

— Ժոզէֆին կը ձգեմ լաւագոյն գումարտակներս, ես մինակս Վիէննա կ'երթամ անունովս, մեծ մոյկերովս եւ իմ նորակոչ զինուորներովս:

Ռուսաստանէն վերադարձին Մոլէին կ'ըսէ.

— Ահռելի աղէտի մը ենթարկուեցայ: Փառքիս մէջ մեծ նեղք մըն է, բայց գերդաստանի ամրապնդման պիտի սատարէ: Կը նմանցնեմ փոթորիկի մը, որ ծառը հողին կը հաւասարացնէ, բայց չի կըրնար արմատախիլ ընել:

1813ին Մեթերնիխին կ'ըսէ.

— Բանակներս չէ որ խաղաղութիւն կ'ուզեն, այլ զօրավարներս: Զօրավար չունիմ այլեւս: Մոսկուայի ցուրտը զանոնք բարոյալքած է:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (150)

ԵԸԼՏԸԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՉՈՐՍ

«Հակառակ իր համեստ ամսաթոշակին — տասը օսմ. լիրայ —, շարունակեց Տոքթ. Չէրքասքի, իր կինը պերճօրէն կը հագուէր:

«Գրասենեակի իր ընկերակիցներուն, որոնք իր շռայլութիւններու մասին կը խօսէին իրեն, կը պատասխանէր թէ՝ իր կինը կը վաստակէր իր արհեստին շնորհիւ, մինչդեռ, իր կինը, երկու տարիէ ի վեր բնաւ չէր աշխատէր:

«Մինչ իր միւս ընկերները, շարունակեց Ընկերութեան փաստաբանը, ամսաթոշակի յաւելում կը խնդրէին եւ կը ջանային բարւոքել իրենց կացութիւնը, ինքը Ժօրիս այդ մասին ոչ մէկ իղձ չէր յայտնէր, այնպէս որ իր անհատական կեանքը կասկածներ ներշնչեց եւ ի վերջոյ հասկցուեցաւ թէ՝ ինքը Քէնտիրեանի հետ մտերիմ յարաբերութիւններ ունէր եւ թէ՝ այդ վերջինը Ֆիլիպպէ փախած էր:

«Մեր Ընկերութեան պաշտօնեան, որ ընդհանրապէս մեր նամակները կ'առնէ նամակատունէն, կը պատմէր թէ՝ Ժօրիս դերմանական նամակատան մէջ տուփ մը վարձած էր, որուն մէջ շարունակ կը դիզուէին նամակները:

Չէրքասքի հաստատեց տնօրէն Ռօզէնշթայնի վկայութիւնները, աւելցնելով թէ՝ Քէնտիրեանի հօրը ներկայացուցած նամակը Ֆիլիպպէէն էր, եւ թէ՝ ատոր մէջ պարբերութիւն մըն ալ կար անոր հրաժարականի մասին:

Խորհրդական փաստաբանը մեկնեցաւ եւ կարգով Յանձնաժողովին ներկայացան Սինկըրի պաշտօնեաներէն Սալվատօր Ժօզէֆ Գլէրօ եւ Յովհաննէս Համամճեան, Էտուառի գրասենեակի ընկերակիցներէն, որոնք միաձայնութեամբ վկայեցին թէ ան գրասենեակին մէջ կը գտնուէր երբ Երլտըզի Պօմպան պայթեցաւ եւ թէ՝ անոր դիմագծերուն վրայ ոչ մէկ վրդովում կամ յուզում չէին նշմարած:

Յետոյ լսուեցաւ Սինկըրի համարակալ Շարլ Պէձքը, որ հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեց.—

«Երեք տարի առաջ, Տէօյչ Լըվանդ Լինիի պաշտօնեայ Պ. Լինտըմանի միջոցաւ ճանչցայ Էտուառը, եւ իմանալով թէ անգործ էր, յանձնարարեցի զինք մեր տնօրէնին, որ ճիշդ այդ օրերուն պաշտօնեայ մը կը փնտռէր, ահա այդ թուականէն ի վեր է որ Ժօրիս ընդունուած էր մեր ընկերութեան մէջ:

— Պարոն Շարլ, յարեց նախագահը, քանի որ դուք եղած էք իր պաշտպանը, բնականաբար, ապերախտ մը չէր, կ'երթար կուգար ձեզի, չէ՞:

— Տարին մէկ կամ երկու անգամ, պատասխանեց համարակալը, Ծնունդին ու Զատկին, այցելութիւններ կը փոխանակէինք, ուրիշ ոչինչ, ոչ Քէնտիրեանի հետ իր մտերմութիւնը գիտէի, ոչ ալ ինծի կը խօսէր հայկական գործերուն վրայ:

— Լաւ, հարցուց նախագահը, չէ՞ք ճանչնար Բիփսը, իր կինը, Սամուէլ Ֆայնը, եւ իր աղջիկը Ռուպինան:

— Ոչ մէկը, ոչ մէկը, պատասխանեց Շարլ, իր ձերբակալումէն երեք օր առաջ, ինծի ծրար մը բերաւ եւ ազաչեց որ պահեմ գրասենեակիս մէջ, առարկելով թէ՝ իրենին մէջ տեղ չունէր:

— Է, ընդմիջեց նախագահը, դուք ի՞նչ ըրիք:

— Մտազբաղ էի այն պահուն, շարունակեց Շարլ, խնդրեցի որ ինք իր ձեռքով դնէ ծրարը զզրոցներէն մէկուն մէջ, եւ ալ չխորհեցայ անոր վրայ, մինչեւ որ իմացայ իր ձերբակալումը, անմիջապէս արթնցայ, եւ հինգ օր ետքը բացի ծրարը, ուր ատրճանակներ գտայ միայն, 240 փամփուշտներով:

— Ի՞նչ ըրիք...

— Մեր Տնօրէնին խորհրդով, պատասխանեց համարակալը, տարի զանոնք յանձնեցի Գերմանական Հիւպատոսարանը:

Յանձնաժողովը յիշեալ Հիւպատոսարանէն պահանջեց այդ հրազէններն ու փամփուշտները, եւ բերել տուաւ Երլտըզ:

Յետոյ ձեռնարկեց ուրիշ քննութիւններու եւ խուզարկութիւններու եւ յաջողեցաւ մէկիկ մէկիկ գտնել զանազան բընակարանները, որոնք վարձուած էին Լիփա Բիփսէն եւ իր ընկերներէն, սկսեալ 1904ի Սեպտեմբերէն, իրենց Պոլիս մըտնելու թուականը:

Այս էջերուն մէջ կը զետեղենք այդ տասը ուրիշ անձերու վկայութիւնները, ամփոփուած, որոնք կարեւոր լոյս մը կը սփռեն Մահափորձի պատրաստութեան միջոցներուն եւ ուրիշ պարագաներուն վրայ:

Օթէլ Քրէօքէրի թարգման Անտրէա, այսպէս խօսեցաւ.—

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՖՈՆՏԻՆ

Պ. Արմենակ Համբարձումեան 250 Ֆր. կը նուիրէ : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՄԱՅԻՍ 28-Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 22ին :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նուիրուած մեր բիւրաւոր նահատակներուն :

Կը նախագահէ՝ Պ. ՄՈՒՇԵՂ ՃԻԷՐ-ՃԵԱՆ :

Կը խօսի՝ Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Կը ներկայացուի Մալխասի «ԶԱՐԹՕՆՔ»Ը, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի թատերախումբին կողմէ :

Կը գործադրուի նաեւ գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր :

Կիրակի, (23 Յունիս) կէսօրէ ետք ժամը 3ին Արթիսթիք չքեղ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուին հայրենակիցները անխտիր :

GALERIE GANZONI
28, Bourg-du-Four, GENEVE

ԺԵՐԱՆԵԱՆ

Իր գործերը կը ցուցադրէ Յունիս 12էն Յուլիս 12 , ժամը 10էն– 12 եւ 15էն 18·30 :

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Միջին Ֆրանսայի իր դպրոցներէն մէկուն համար ստիպողաբար կը փնտռէ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի մը , առանձին կամ ընտանիքով, բնակարան, ջերմ. լոյս եւ ջուր ապահովուած դպրոցի չէնքին մէջ :

Ներկայանալ Ֆ. Կ. Խաչի գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Երկուշաբթի կէսօրէ ետքերը, ժամը 15էն 18:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ուզուի երիտասարդ աշխատաւոր մը, խանութի մէջ աշխատելու համար :

Դիմել՝

58, Rue de Cléry, «Paris-Californie«

PELERINAGE ARMENIEN
A LOURDES

ԼՈՒՐՏԻ ՍՐԲԱՎԱՅՐԸ
ՀԱՅԿ. ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵՔՍԱՐՔ ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊՍ. ԱՄԱՏՈՒՆԻԻ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ

ՕԳՈՍՏՈՍ 4էն 10

Արձանագրութիւններու, պայմաններու եւ մանրամասնութիւններու համար դիմել՝

ՄԱՐՍԷՅԼ՝ ՅՈՎՀ. Ծ. Վ. ՉՈՒԽԱՃԵԱՆ, 92 Օպաներ փողոց, Մարսէյլ: Հեռ. 0–42–84:

ԼԻՈՆ՝ ՄԻՔԱՅԷԼ Ծ. Վ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ, 14 Գլեր փողոց, Լիոն Ե.: Հեռ. 83–77–40:

ՓԱՐԻԶ՝ Յովհ. ՎՐԴ. ԱԴԱՄԵԱՆԻ 10պիս, Թուէն փողոց, Փարիզ Ե. Հեռ. ՕՏԷ. 02–12:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ԼԷ – ԿՈՆԷՍ՝ ՀԱՅՐ ԱԹԱՆԱՍ ՔԷՍԷՃԵԱՆԻ, 69 Հանրի Պարպիւս փողոց: Հեռ. 179 Կոնէս:

ՄԷՕՏՈՆ՝ ՅՈՎՍԷՓ Վ. ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ, Ռաուլ Պաթանի փողոց, Սէն եւ Ուազ :

ՎԻԷՆ՝ ԼԵՒՈՆ Վ. ՔԷՉԷՃԵԱՆ, 22 Վիքթոր Ֆոժիէ փողոց, Իզեր:

ՎԱԼԱՆՍ՝ ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՊԱՊԵԱՆԻ, 11 Պելա Հրապարակ , Տրոմ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ ՄԵՍՐՈՊ Վ. ԵՏԻԳԱՐՏԱՇԵԱՆԻ, 2 Պէալ փողոց , Լուար: Հեռ. 22–09–86:

Կարեւոր

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄՆ Է 7 ՅՈՒԼԻՍ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ :

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը , ուսուցչապետ ՄԻՐՍՄՊԵԼ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

×

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին :

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, Ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կատարեալ ծրագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ'ընդլայնի բաղձալի համեմատութիւններով :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողուհիներ կը փնտռէ: Թեկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ. վարչութեանս (17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ 9), իրենց գրաւոր նամակին կցելով ամփոփ կենսակրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԷՆՆԱ - ՍԱԼԶՑՊՈՒՐԿ

Մեկնում՝ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Շաբաթ 10 Օգոստոս :
(Ժընեւ–Ցիւրիխ–Միւնիխ ճամբով)
Վերադարձ՝ ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Ուրբաթ 23 Օգոստոս (Վենետիկ – Ճենովա – Վենթիմիլիա ճամբով)

Գինն է անձ զլուխ՝ 500 Ֆրանք:

Դիմել՝

FERDI ABADJIAN Tél. : 489357
RAOUL ABADJIAN » 339035
STUDIO GREGOIRE » 623477

Hautes... **LOURDES** ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC

●

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

●

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.

Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս Յունիսին, ··· 19 Ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս Սեպտեմբերին··· 21 Ֆր.

ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Մատենաշար — ՅԱՌԱՋ — Կեդրոնավայր ԳԻՆ
Ֆրանսա՝ 15 Ֆր.
— Առաւել առաքումի ծախքը —

«ՅԱՌԱՋ»

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1963 – 1964 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : Անոնք որոնք կը փափաքին զրկել իրենց զաւակները պէտք է այժմէն իսկ դիմում կատարեն հաստատութեան տնօրէնութեան :

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ :

Ա.— ՖՐԱՆՍԱԿԱՆԸ, որ տառացի կերպով կը հետեւի պետական լիսէներու արդիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին — անդլերէն եւ սպաներէն լեզուներով — :

Բ.— ՀԱՅԿԱԿԱՆԸ, որ կ'օժտէ սանուհիները հայագիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի , գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ :

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին ութ տարեկանէն սկսեալ: Մանրամասնութեանց համար դիմել հաստատութեան տնօրէնութեան :

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Tél : 927-01-72

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ « Արամ » ենթակոմիտէի ընկերները այս Երկուշաբթի, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափորեան» խումբի ընկ. ժողովը այս Երկուշաբթի ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջի մրցանակաբաշխութիւնը եւ դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ – Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 Ֆր.

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի-Փավիյօն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«Հերոսներու Օրուան » նուիրուած տարեկան դաշտահանդէսը Շաւիլի անտառին մէջ Յուլիս 21ին :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օգափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է Պէ Սէ ժէ պատուաստը :

ԼՈՅՍԸ ԳՈՅՆ Է···· ԳՈՅՆԸ ԼՈՅՍ Է
ՁԵՐ ՏԱՆԸ ԼՈՅՍ ՏՈՒԷ'Ք···· ԹՈՄԼԱՔԻ ԳՈՅՆ ՏՈՒԷ'Ք

Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի
Եթէ ներսը եւ դուրսը

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ – ԶԱՐԴԱՐԷՔ – ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՄԼԱՔ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, RUE DES BOURGUIGNONS — ASNIERES - BOIS COLOMBES (Seine)
Tél : GRE. 09-47

11, BD. DE LA REPUBLIQUE — LA GARENNE (Seine)
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ամէնէն արդիական, նուրբ եւ ընտիր ճաշակով պատրաստուած՝ առաջնակարգ ներկեր : Բնական եւ արուեստական բազմերանգ գոյներու մեծ ընտրութիւն: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի գեղեցիկ թուղթերու ճոխ ընտրութիւն: Գետնի համար՝ ամէն տեսակ — լինոլէոմ եւ փլասթիք — ծածկոցներ.—

TAPIFLEX — TAPISOM — CARPETTE

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը, որու շնորհիւ կրնայ 10–30 առ հարիւր զեղջ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLONS - SOUS-BOIS (Seine)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒՆԻՍ

MARDI 18 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — 9633 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9633

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ԵԹԷ ԱՐԱՐԱՏԸ ԼԵԶՈՒ ՈՒՆԵՆԱՐ..

Հարկ է անգամ մըն ալ քրքրել խորհրդային հրապարակագիր կամ գրագէտ Կոլցովի զոհա՛ր խորհրդածութիւնները՝ Արարատի մասին:

— « Սակայն ի՞նչ օգուտ Արարատի տիրացումին: Հողամա՞ս : Այդ լպրծուն ծերպերը անբնակելի են եւ վտանգաւոր: Գեղեցիկ տեսարա՞ն: Մենք այժմ ալ ատ-կէ կ'օգտուինք եւ մեր սահմանակից բարեկամ պետութիւնը ատոր համար չի բողոքեր եւ չի փորձեր ցանկապատով ծածկել լեռը: Զինանշանի մէ՞ջ դնել : Արդէն կայ»: Պրաւդա, Հոկտ. 31 Նոյ. 2:

Կսկծալի է դիտել որ, ռուս համայնավարը, հայ կարմրուկէ մը աւելի խորութեամբ կ'ըմբռնէ հայ ժողովուրդին դարաւոր ողբերգութիւնը. « Երկուքուկէս հազար տարիէ աւելի, որ կը ծնի, կը շինուի, կը կործանի եւ նորէն կը վերածնի հայ ժողովուրդին մշակոյթը»: Բայց չի հասկնար, չուզեր ըմբռնել Արարատին իմաստը, այդ «ծնելու, շինելու, կործանելու եւ նորէն վերածնելու » հերոսական, անընդհատ եւ անվախճան հոլովոյթին առջեւ :

Երեւի չոր ու ցամաք բանաձեւերը, սնամէջ կաղապարներն ու թխածոյ բանդիտութիւնը թոյլ չեն տար, որ քաղաքացի Կոլցովը կարենայ դատել, թէ աշխարհագրութիւնն ալ իր դերը ունի ժողովուրդներու ճակատագրին մէջ: Թէ լեռներն ու դետերը, դաշտերն ու ծովերը իրենց անմիջական, առօրեայ օգտակարութենէն վեր, կը ներկայացնեն բախտորոշ արժէք, անփոխարինելի բովանդակութիւն, թէ՛ բառական իմաստով եւ թէ՛ փոխաբերաբար :

Եթէ Արարատը լեզու ունենար, պիտի պոռար բոլոր տեսակի Կոլցովներու երեսին, թէ նոյնիսկ իբրեւ ամէհի ժայռ, իբրեւ դաժան քարակոյտ, ինք մաս կը կազմէ հայ ժողովուրդի գոյութեան. կանգուն կը մնայ անոր հետ եւ կ'ապրի անոր համար :

Ան պիտի բացատրէր մահկանացու Կոլցովներուն, կարմիր ըլլան թէ ճերմակ, թէ ե՛ւ խորհուրդ է ե՛ւ հողամաս, քանի որ իր յաղթ եւ յաւիտենական մարմնով, իր կեցուածքովն իսկ փարոսի դեր կը կատարէ այս ժողովուրդին համար, կը զօտեպնդէ եւ կ'առաջնորդէ, կ'ոգեւորէ ու կը կարծրացնէ զայն : Ու մանաւանդ, կը սահմանէ անոր հայրենիքին, տարածութեան շրջագիծը :

Արդարեւ, այս ժողովուրդին հայրենիքը ոչ թէ կը յանգի միչնեւ Արարատ — ինչպէս այժմ — այլ, իբրեւ խարիսխ ունենալով երկու Մասիսները, կը ծաւալի եւ կը հասնի մինչեւ հոն, ուր կ'երկարաձգուի իր ամէհի եւ անմատչելի կերպարանքը :

Ի՞նչպէս կարելի է, փերեզակի հոգերանութեամբ, պարզապէս անբնակելի ըլլալը առարկելով, ծաղրել Արարատը իբրեւ հողամաս, երբ նոյնքան «անպէտ » են Կազբէկն ու Էլբրուսը, Խրիմի քարաժայռերն ու Սիպերիոյ սառնարանները : Քարաժայռ մը չէ՞ Ճիպրալթարը : Բնակելի՞ է Նեվան, «ընկե՛ր» Կոլցով: Տարին քանի՞ ամիս կրնաք օգտագործել Կրոնշդատի կամ Վլատիվոստոքի նաւահանգիստները:

Թերեւս բանաստեղծութիւն փորձած է Մոսկուայի պաշտօնաթերթին աշխատակիցը, համաձայն «պրոլետ – գրող »ներու վարդապետութեան :

Բայց ո՛չ: Ան շիտկէ – շիտակ «տարբալուծեր » է Արարատը՝ իբրեւ նիւթական – տնտեսական արժէք, եւ հետեւաբար, աւելի շատ քաղաքականութիւն կ'ընէ, քան թէ բանաստեղծութիւն :

Ան կ'ուզէ մխիթարել խորհրդային իշխանութեան հաւատացող միամիտները, — թէ լեռնակոյտ մը կորսնցուցեր էք, բայց զրկանք չէ այդ, քանի որ Արարատը բնակելի չէ, իսկ իբրեւ տեսարան՝ արդէն կրնաք նայիլ Երեւանէն, ու վերջապէս ձեր զինանշանին վրայ ալ արձանագրուած է :

Ուրիշ խօսքով, կ'ուզէ ապացուցանել թէ Հայաստանը այն է ինչ որ ունինք այսօր, եւ հարկ է մոռնալ «անօգուտ » Արարատը, մոռնալու համար Վասպուրականը եւ ուրիշ ինչ որ կը պահանջենք սահմանէն անդին, իբրեւ հայրենի սեփականութիւն, իբրեւ հայրենիք :

Ամբողջ ժողովուրդ մը բռնի, Ֆիզիքապէս այս վիճակին ենթարկելէ յետոյ, կ'ուզէ մտքով եւ սրտով ալ վարժեցնել, վարկաբեկելու, չորցնելու համար ներշընչման ո՛րեւէ աղբիւր :

Կը թուի թէ քաղաքացի Կոլցով իր գրածին ալ չի հաւատար: Քանի որ սըրտառուչ համակրանքով մը կը պարզէ հայ ժողովուրդին ողբերգութիւնը, անոր ծնելու եւ վերածնելու դարաւոր երկունքը. բայց, միւս կողմէ, կը փորձէ ցանկապատ մը քաշել անոր տենչերուն առջեւ, Արարատն անգամ աւելորդ պերճանք հռչակելով :

Այստեղ արդէն համայնավար պոլիտիկոսն է որ կը խօսի, այնքան խարդախ եւ անբարոյական :

Եւ իսկապէս, Կոմինտէրնի գործակալ մը կամ գործիք մը միայն կրնար այնքան տափակ եւ անպատկառ եղանակով ծաղրի ենթարկել ու վարկաբեկել աշխարհագրական տեսարան մը, որ խարիսխն ու հանգոյցն է հայ ժողովրդի պատմութեան, փիլիսոփայութեան եւ դարաւոր պայքարին :

Արարատը, « ընկեր » Կոլցո՛վ, յենարան մըն է որուն կարօտը քաշեր է նո՛յնիսկ վիթխարի Ռուսաստանը, այնքան դաժան եւ անյագ :

Ինչո՞ւ շատ կը տեսնէք զայն, պզտիկ ժողովուրդի մը համար :

Շ.

25 Դեկտեմբեր, 1928

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆԸ ԱՆՋՐՊԵՏԻՆ ՄԷՋ

ԵՐԿՈՒ ՏԻԵԶԵՐԱԳՆԱՑՆԵՐԸ ԻՐԱՐՈՒ ՊԻՏԻ ՀԱՆԴԻՊԻ՞Ն

Ինչպէս կը սպասուէր, Կիրակի օր ժամը 12·30ին (Մոսկուայի ժամով), անջրպետ զրկուեցաւ առաջին կինը, որ երիտասարդ ռուս մըն է, 26 տարեկան, ամուրի :

Ուրեմն ներկայիս անջրպետին մէջ Վոստոկ Ե.էն վերջ, կը դառնայ նաեւ Վոստոկ Զ եւ հաւանական կը նկատուի նաեւ որ ասոնց միացումը կատարէ երրորդ մը՝ Վոստոկ Է որ կրնար արձակուիլ Երկուշաբթի: Արդարեւ երբ Վոստոկ Զ. զրկուեցաւ զանազան զրոյցներ սկսան շրջան ընել: Կրնայ ըլլայ որ միայն զուգահեռ թռիչք մը ըլլայ, կամ «անջրպետային ժամադրութիւն մը » որ կատարուի Երեքշաբթի օր երբ կը գումարուի համայնավար կուսակցութեան կենդրոնական կոմիտէի նիստը: Ամէն պարագայի մէջ այս երկրորդ անգամն է որ Խորհ. Միութիւնը կ'իրագործէ նման ձեւի թռիչք մը: Անցեալ Օգոստոսին էր որ Վոստոկ Գ.ի կը յաջորդէր Վոստոկ Դ.:

Երկու Վոստոկները իրարու հետ հաղորդակցութեան մէջ կրցան մտնել անմիջապէս, բայց այլեւս հաւանական չէր նկատուեր որ միանային :

Անջրպետի առաջին կնոջ անունն է՝ Վալենթինա Թերեշկովա, ծնած է 1937 Մարտին, հայրը մեռած է վերջին պատերազմին: 1955ին մտած է այն գործատան մէջ ուր մայրը կ'աշխատէր: Քարտուղար ընտրուած է Կոմսոմոլներու կոմիտէին : Ապագային վայրաչուի ասպարէզ մը ըսկըսած է, բայց «Թաս» գործակալութիւնը չի բացատրեր թէ ինչպէս տիեզերագնաց եղած է: Ենթասպայի աստիճան ստացած է անցեալ տարի երբ կը յաճախէր տիեզերագնացներու դպրոցը : « Թաս » գործակալութիւնը կը շեշտէ թէ Վալենթիա պահանջկոտ է իրեն եւ իր ընկերներուն համար որոնք զինքը կը սիրեն եւ կը յարգեն: Ցարդ ամուրի է: Շարքային է, տարիէ մը ի վեր :

Գալով Պիքովսկիի որ Ուրբաթէն ի վեր կը դառնայ եւ որուն էջքը նախատեսուած է միայն յառաջիկայ Ուրբաթ օրուան համար, կ'ըսուի թէ դաղափարապաշտ երիտասարդ մըն է:

« Սովիէթսկայա Ռոսիա » թերթը հետեւեալ հարց – պատասխանները հրատարակած է.—

Հ.— Ի՞նչ բան կը սիրէք ամէնէն աւելի մարդոց մէջ :

Պ.— Պարզութիւնը :

Հ.— Ձեր գրական նախընտրած հերոսը ո՞րն է .

Պ.— Պաւել Կորքաջին (գլխաւոր անձնաւորութիւնը Նիքոլայի Օսթրովսլիի վէպին):

Հ.— Ձեր նախընտրած դիտո՞ւնը :

Պ.— Ցիոլկովսկի :

Ի.— Ինչ բան կը բարձրացնէ մարդը.

Պ.— Երազել :

Հ.— Ի՞նչպէս կը հասկնաք հերոսութիւնը :

Պ.— Հերոսութիւնը, մարդուն աշխատանքն է :

Հ.— Հայրենիքի ձեր ըմբռնումը ի՞նչ է :

Պ.— Հայրենիքը ամէն բան է, անհայրենիք մարդ մը դժբախտ մըն է :

Հ.— Ո՞րն է ձեր մեծագոյն երազը :

Պ.— Համայնավարութեան տակ ապրիլ :

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԶՕՐԱՎԻԳ ՔԻՒՐՏԵՐՈՒՆ

Մամուլի «Թաս» գործակալութիւնը յայտարարութիւն մը հրապարակած է ուր յանուն Խորհ. Միութեան կը դատապարտէ իրաքեան շարժումը Քիւրտերուն դէմ եւ կը շեշտէ թէ ան դէմ է ՄԱԿի ուխտին եւ «ճամբայ կը բանայ աշխարհակալներուն »:

« Խորհ. Միութիւնը չի կրնար չհետաքրքրուիլ Իրաքի անցուդարձով, որով հետեւ իրաքեան կառավարութեան ներկայ քաղաքականութիւնը կը ձգտի խախտելու Մերձաւոր Արեւելքի խաղաղութեան հիմերը, որոնք արդէն շատ ամուր չեն »: «Թաս» կ'ըսէ թէ ընկերվարական, պատասական պարագլուխները որոնք վարկ չեն վայելեր ժողովուրդին մէջ, կ'ուզեն իշխանութեան գլուխ մնալ սարսափով եւ գրգռութիւններով »:

Խորհրդային գործակալութեան համար, իրաքեան կառավարութիւնը Քիւրտերուն հետ խօսակցութիւններ տարած է միայն զինուորական գետնի վրայ պատրաստուելու համար «այսպէս գործել, կը նշանակէ հիթլերական ձեւով գործել : Իրաքեան պետութիւնը ոստիկանական պետութեան մը վերածուած է ուր հազարաւոր մարդիկ կը փտին բանտերուն մէջ եւ ուր կը շարունակուին գնդակահարութիւնները առանց դատի »:

× Պարզանի հեռագիր մը զրկած է Փարիզի իր ներկայացուցչին՝ Գնդ. Թալապանի, ուր կը յայտնէ թէ քրտական ուժերը ինչ յաջողութիւններ տարած են իրաքեան զօրքին վրայ: 172 Իրաքցիներ սպաննուած են եւ երկու հարիւր գերի ինկած, ըստ այս աղբիւրին :

× Սալալի Պաղտատ այցելութեան իբրեւ հետեւանք Իրաք յայտնեց թէ ամբողջովին զօրավիգ կը կենայ Եմէնի :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՅԷԼԻ նախագահը՝ Պեն Կուրիոն հրաժարեցաւ անակնկալ կերպով: «Անձնական պատճառներու» մասին կը խօսի, բայց անկարելի չի նկատուիր որ Եդիպտոսի Գերման գիտուններու հարցը կապ չունենայ :

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ Փրոֆումոյի խնդիրը օրէ օր աւելի կը ծաւալի: Վերջին լուրերու համաձայն գայթակղութեան ծայրը կը հասնի մինչեւ արքայական պալատ եւ կ'ըսուի թէ արքունիքի մէկ անդամն ալ կապ ունեցած է այս խնդրին հետ :

ՔԱԹԱՆԿԱՅԻ նախագահը Մօրիզ Զոմպէ Փարիզ հասաւ խնամուելու համար Փարիզեան բուժարանի մը մէջ : Ժամանակ մը Օրլի վար դրուեցաւ թուղթերը կանոնաւոր նկատուած չըլլալով :

ԱՆԳԼԻՈՅ աշխատաւորական պարագլուխը՝ Ուիլսըն Խորհ. Միութենէն եւ Լեհաստանէն վերադարձին յայտարարեց թէ Ռուսերը Գերմանիոյ մղձաւանջն ունի :

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կը հաղորդեն թէ Մայիս 21ին ձախողած հարուածին պատասխանատուներու հարցաքննութիւնը կը շարունակուի : Հանգստեան կոչուած դընդապետ՝ Ալփասլան Թիւրքէշ կը դրժէ թէ մասնակցած ըլլայ փուչին,— «Կը գտնեմ որ իրաւական ամէնէն դէշ կարգը աւելի լաւ է քան յեղափոխական լաւագոյն կարգը » շեշտած է Թիւրքէշ :

ՃԻՉԱՆ անուն սէուտական քաղաքը որ Եմէնի սահմանին մօտ է եւ վաթսուն հազար բնակիչ ունի, ամբողջովին քանդուեցաւ ռմբակոծութեան մը ընթացքին 25 եդիպտական օդանաւերու կողմէ, ըստ եմէնեան թագաւորական աղբիւրներու լուրերուն :

ՄԻԱՑԵԱԼ.— Նահանգներու նախկին փոխ – նախագահը Նիքսըն Լիզպոն հասաւ ուր ընդունուեցաւ Արտաքին նախարարին կողմէ:

ԱԼԺԷԻ մթնոլորտը այն տպաւորութիւնը կը թողու որ Պեն Պելլա կը պատրաստուի ազգայնացնելու Սահարայի քարիւղները: Ալժէ հասած են ռումանացի թեքնիսէններ որոնք պիտի փոխարինեն Ֆրանսացիները :

ՆԱԽԱԳԱՀ տը Կոլ վերջացուց իր շրջապտոյտը Կիրակի օր :

ՀՐԷԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐՈՒ համաձայն, իրենց թիւը հետեւեալն է աշխարհի մէջ. — Իսրայէլ երկու միլիոն 232 հազար երեք հարիւր, Հրեաներու թիւ՝ մէկ միլիոն ինը հարիւր հազար 84, մահմետական՝ 167 հազար, քրիստոնեայ՝ 51 հազար, Տիւրզի՝ 25 հազար : Բայց աշխարհի չորս կողմը կան.— Հինգ միլիոն հինգ հարիւր հազար հրեայ՝ Ամերիկայի մէջ, երկու միլիոն 345 հազար Խորհ. Միութեան մէջ, կէս միլիոն՝ Ֆրանսա (այս թիւին մէջ չկան Ալժերիայէն վերջերս գաղթած Հրեաները), Անգլիա՝ 450 հազար, Արժանթին չորս հարիւր հազար, Քանատա՝ 275 հազար, Ռումանիա՝ երկու հարիւր հազար, Հար. Ափրիկէ՝ 110 հազար, Ալժերիա վեց հազար, Թունուզիա՝ վեց հազար, Մարոք 130 հազար :

ՓԵՔԻՆ կ'ուզէ 25 կարեւոր հարցերու շուրջ «խօսիլ» Մոսկուայի հետ: Չին կեդրոնական կոմիտէն նամակով մը կը յայտնէ այդ 25 հարցերը, աւելցնելով թէ ասոնցմէ դուրս ուրիշ հարցեր ալ կան : Հանդիպումի թուական կ'առաջարկուի՝ Յուլիս 5:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

—o—

Ա.

Այժմ այսպէս է ընդունուած՝ «չուրջ» փոխանակ «մասին»ի: Որեւէ նիւթի մասին դրելու համար անհրաժեշտ է դի – տուիլն եւ պէտք է միտք յղնեցնել · « չուրջը » կարելի է թողուլ՝ առանց դիտուիլեան եւ յղնելու :

Ուրեմն, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան շուրջ: Կարեւոր է, մանաւանդ նոր սերնդի համար, ժամանակ առ ժամանակ խօսիլ Հ· Յ· Դաշնակցութեան մասին, ի՞նչ են նրա նպատակները ու դաղափարները: Ի՞նչ էր նրա երկիը, ինչ է այսօրը եւ ինչ պէտք է լինի ապագան: Հակառակ բոլոր ասէ – կոսէների Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը չարունակում է մնալ ամենամեծ հայ մեծապոյն կազմակերպութիւնը :

Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը հիմնուած է 1890 թ· ամառը այն ժամանակուայ Ռուսահայոց մտաւորական կեանքի կենտրոն Թիֆլիզում՝ նպատակ դնելով Թրքահայաստանի ազատութիւնը :

Հիմնադիրների ծրագիրն էր միացնել դոյութիւն ունեցող յեղափոխական բոլոր ուժերը մէկ կազմակերպութեան մէջ, այդ պատճառով նորաստեղծ կազմակերպութիւնը կոչուեցաւ Հայ Յեղափոխական – կանների Դաշնակցութիւն :

Առաջին ընդհանուր ժողովում, 1892 – ին, հաստատուեց Հ· Յ· Դաշնակցութեան ծրագիրը մօտաւոր եւ հեռաւոր նպատակներով: Մօտաւոր նպատակը՝ Թրքահայաստանի ինքնավարութիւն, հեռաւոր նպատակը՝ ընկերվարութիւն : Նոյն ժողովում հաստատուեց նաեւ Հ· Յ· Դաշնակցութեան կազմակերպական ձեւը՝ ապակենտրոնացում :

Երկրորդ ընդհ· ժողովում 1898ին հաստատուեց Հ· Յ· Դաշնակցութեան կազմական կանոնադիրը· ինքնավար կենտր· Կոմիտէներ ու Կոմիտէներ եւ Հ· Յ· Դ· ընդհանուր ժողով, որպէս օրէնսդիր իշխանութիւն եւ Հ· Յ· Դ· Բիւրօ , որպէս չափակապ կենտր· Կոմիտէների մի – ջեւ: Իր դոյութեան առաջին տասնամեակի վերջերին Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը արդէն կազմ ու ձեւ ստացած կազմակերպութիւն էր Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն անունով՝ լայն ապակենտրոնացման հիմքերի վրայ :

Յաջորդ տասնամեակում Հ· Յ· Դաշնակցութեան գործունէութեան սահմանները ընդարձակուեցին : Զորրորդ Ընդհ· ժողովի որոշումով 1907ին Հ· Յ· Դաշնակցութեան ծրագրի մէջ մտաւ եւ Ռուսահայ դաշը, վերամշակուեց ծրագիրը ազատ (ոչ – մարքսիստ) ընկերվարութեան հիմունքներով եւ Դաշնակցութիւնը մտաւ Ընկերվարական Միջազգային Միութեան մէջ, իրրեւ ինքնուրոյն ընկերվարական կուսակցութիւն :

Առաջին համաշխարհային պատերազմի նախօրեակին Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը համազգային չափանիշով մեծագոյն հայ քաղաքական կուսակցութիւնն էր :

Իր աշխարհահայեացքով, իր ընկերվարային փիլիսոփայութեամբ՝ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը ազատ, ժողովրդավար կազմակերպութիւն է, թշնամի է ամէն տեսակ բռնատիրութիւնների, ջատագով անհատի եւ հասարակութեան ազատութեան, ընկերային ազատ եւ արդար կարգերի :

Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը հաւատում է, որ մարդ անհատը մեքենայ չէ, միայն նիւթական կամք չունի, դուտ հոգեկէն կառուցուածք չէ, այլեւ հոգեկան յատկութիւնների տէր է եւ իր ստեղծագործական ոգիով ու կամքով բովանդակութիւն է, որ մղում է տալիս ընկերութեան կեանքին: Հետեւաբար, բնութիւնն է անհատի համար եւ ոչ թէ անհատը բնութեան: Բնութիւնը եւ ընկերային կազմակերպութիւնները կոչուած են երջանկութիւնի զարձնելու մարդ–անհատների կեանքը :

Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը հաւատում է, որ ազգերը ինքնարժէք են: Անհատի կազմակերպութիւնն ու զարգացումը տէր է ունենում ազգութեան մէջ : Հետեւաբար, որքան ազգը լաւ կազմակերպուած եւ ազատ լինի, այնքան մարդ – անհատը երջանիկ կը դառնայ: Ազգութիւնը, յեւտմնայ ու յետադիմական է – բեւոյթ չէ, ինչպէս պնդում են մարքսիտական տիրացուները, այլ յառաջդիմութեան գործօն: Ազատ ազգի մէջ միայն մարդ – անհատը կ'ապրի ազատ եւ բարեկեցիկ :

Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը հաւատում է ազատ ազգերի ազատ միութեան, այսինքն ազատ մարդկութեան :

Ծագկափունջ չի կարելի երեւակայել, առանց առանձին ծաղիկների գոյութեան: Այնպէս եւ մարդկութիւն չի կարող գոյութիւն ունենալ առանց ուրոյն ազգերի: Որքան մեզ ծանօթ է մարդկութեան պատմութիւնը, ազգերը գոյութիւն են ունեցել եւ համամարդկային կեանքի զարգացման ընթացքում առաջնակարգ տեղ են զրաւել: Մի ազգի ազատութիւն չի նշանակում ուրիշ ազգերի գոյութեան իրաւունքի ժխտում: Ընդհակառակն, մի ազգի ազատութեան համար անհրաժեշտ է բոլոր ազգերի ազատութիւնը : Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը երեւակայում է Հայի եւ Հայաստանի ազատութիւնը չրջապատող բոլոր ազգերի ազատութեան հետ միասին: Ազատութիւնը ընդհանրական երեւոյթ է: Զի՛ կարող աշխարհի մի մասը տեւական կերպով մնալ ազատ, երբ անազատ է աշխարհի միւս մասը : Աներեւակայելի է անհատի ազատութիւն, առանց ազգի ազատութեան :

Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը հաւատում է, որ ազգային ազատութիւնը միայն արտաքին պայման չէ, այլ նախ եւ առաջ, ներքին պահանջ: Արդարեւ ազատութիւնը երեւակայում է միայն անկախութիւն օտար ուժերի տիրապետութիւնից : Բայց անկախ ազգի մէջ էլ կարող է իշխել անազատութիւն բռնատէր անհատների կամ խմբակների միջոցով: Եւ ներքին բռնատիրութիւնը, չատախ, աւելի վատ է, քան արտաքինը :

Մարդ – անհատի ազատութիւնը հնարաւոր է միայն արտաքին եւ ներքին պատութեան պայմաններում, կատարեալ ժողովրդավարութեան մէջ: Ժողովրդապետութիւն — դեմոկրատի — Հ· Յ· Դաշնակցութեան համար միայն խօսք, այլ – սինքն տեսք չէ· իրական Դաշնակցականը համոզուած է, որ միայն ազատութեան մէջ կարող է ազատուիլ մարդու յառաջդիմութիւնը եւ բոլոր ստեղծագործական պայմանների կատարեալ զարգացումը :

Ազատ ազգ՝ ազատ մարդկութեան մէջ եւ ազատ անհատ՝ ազատ ազգի ծոցում— այս է Հ· Յ· Դաշնակցութեան դաւանանքը :

Հնարաւոր բա՞ն է այս — ազատ մարդ՝ ազատ ազգի եւ ազատ մարդկութեան մէջ :

Մարդկային գիտակցութեան ծագումից մինչեւ մեր օրերը — եւ այսուհետեւ էլ, անկասկած — այս է եղել յառաջդիմութեան ձգտումը : Երա՞զ է, անհասանելի խեա՞լ — ազգերի լուսաւոր մտքերը այդ ուղղութեամբ են առաջնորդում մարդկային զանգուածները : Նոյնիսկ բռնակալները իրենց վայրագութիւնները յանուն ազատութեան են դործում :

Իրագործուած խեալ գոյութիւն ունի աշխարհիս երեսին: Իրագործուած խեալը զաղարում է խեալ լինելուց, բայց ձգտումը դէպի խեալ յաւիտեան կան է : Ազատութիւնն էլ, որպէս խեալ, անիրագործելի է, բայց ձգտումը խեալական ազատութեան նոյնպէս յաւիտենական է: Ինչպէս ասում է Պերնշտէյնը,

Das Ziehl ist nicht, die Bevegung ist alles !

նպատակը ոչինչ է, ամէն բան չարժում է դէպի նպատակ :

Եւ մեր օրուայ պատմութիւնը չի՞ հաստատում այս ճշմարտութիւնը : Խօսքը ընկերվարութեան մասին է· Ի՞նչ հրաշագործութիւն էր առաջ բերում ընկերվարութիւնը երէկ, ինչպիսի՛ կրակով վառում էր նա աշխատաւոր չրջանների սրտերը, օրինակ, Ռուսաստանում: Ո՞ւր է այժմ այդ կրակն ու ոգեւորութիւնը : Ո՞ւր է միջազգային ընկերվարութիւնը ժողովների եւ Բերլինների բոցավառ չունչով :

Ազատութիւնը նախապայման է մարդկային համակեցութեան ու յառաջդիմութեան : Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը հաւատում է ազատութեան եւ պայքարում է յանուն ազատութեան՝ արտաքին եւ ներքին ճակատների վրայ :

Նա ոչ մի հաւատում ազատութեան, որ չի կերտուիլ ազատ մարդկանց ձեռքով :

Ազատութիւնը ոչ թէ նուէր է, որ կարելի է ստանալ, այլ նուաճում, որ պէտք է ձեռք բերել :

*Ազատութիւնը ոչ թէ ուրիշների կողմից տրուած իրաւունքների ամբողջութիւն է, այլ ինքնուրոյն ստեղծագործութիւն

ԵԼՈՅԵՆԻ ՊՈՏԱՆԸ

ՀԱՅԱՐ ԻՆԿ ՀՈՅԱՆ ՅՈՒՐ

Ելոյենի պոլսեցի հայ ընտանիքներէն մին է։ Ծնողքը, հինգ որդի, մէկ աղջիկ եւ հարսնացու մը ունէին։ Ֆրանսերէն գիտցողներ էին, ուստի ոչ մէկ դժուարութիւն կրեցին Պոլսոյ մէջ ապրելու համար։ Ամէնքն ալ գործ մը ունէին։ Ելոյենի հայրը, որ Պոլսոյ մէջ ծանօթ էր իբրեւ ազնիւ մարդ, ունէր ոսկերչական խանութ մը։ Ելոյենի մայրը, որ ֆրանսական ծագում ունէր, ընտանեկան գործերով կը զբաղէր։ Ելոյենի եղբայրները, որոնք ամէնքն ալ ամուրի էին, ունէին ոսկերչական գործարան մը։ Ելոյենի հարսնացուն, որ ֆրանսուհի էր, ուսուցչուհի էր։

Ելոյենի ընտանիքը, որ ամէն տարի ամառը կ՚անցնէր Պրուսայի մէջ, ուր ունէին ամառնային տուն մը, 1904 Յունուարին կ՚որոշէ Պրուսա չերթալ, այլ մնալ Պոլիս, որովհետեւ ամառը պիտի ամուսնանար Ելոյենի հարսնացուն։ Ելոյենի հայրը, որ ֆրանսական հպատակութիւն ունէր, կ՚ուզէր որ հարսնիքը ֆրանսական հիւպատոսարանին մէջ կատարուի։ Ելոյենի հարսնացուն, որ ֆրանսական հպատակութիւն ունէր, կ՚ուզէր որ հարսնիքը ֆրանսական հիւպատոսարանին մէջ կատարուի։ Ելոյենի հարսնացուն, որ ֆրանսական հպատակութիւն ունէր, կ՚ուզէր որ հարսնիքը ֆրանսական հիւպատոսարանին մէջ կատարուի։

Ելոյենի հայրը

Այրի Տիկին Վաղինակ Ալթունեան, Տէր եւ Տիկին Վահէ Ալթունեան եւ զաւակ-ները, Տէր եւ Տիկին Հայկ Հանչեր, Այրի Տիկին Հանչեր եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Նուրհան Իփլիքչեան եւ զաւակ-ները, Պ. Առլէն Իփլիքճեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Պետրոսեան, Տէր եւ Տիկին Էտմոն Պետրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Պետրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արշակ Զիլինտիր եւ աղջիկը, Այրի Տիկին Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Գարակէօզեան, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Մեծիկեան եւ զաւակ-ները, Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Կարապետեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միւրոն Սարաճեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, քրոջ զաւկին եւ ազգականին՝

ՎԱՂԻՆԱԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ առաւօտ, Յունիս 15, Քրեթէյի հիւանդանոցը, 59 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Չորեքշաբթի, (Յունիս 19) ժամը 16ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ: Մարմինը պիտի փոխադրուի Պանեէօ – Փարիզիէնի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի, ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզի արուարձաններուն մէջ վիլլա մը, երեք սենեակ, խոհանոց, պարտէզ Օգոստոսի համար, դրել կամ հեռաձայնել.—

TEKIN
64, Bd. Barbès
MON. 36-59 PARIS (18e)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԻՍԻ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Յակոբ Ֆէրմանեանէ, ինչպէս նաեւ իր զաւակներէն քսան Ֆրանք եւ քսան Ֆրանք ալ Խրիմեան վարժարանին, իրենց կնոջ եւ մօր ողբացեալ Նաղելի Ֆէրմանեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ:

×

Նոր Սերնդական ընկեր Ժագ Գահվէճեանի մօր մահուան առթիւ Նոր Սերունդի Ռոստոմ խումբը հետեւեալ նուէրները ստացած է.— Տէր եւ Տիկին Մէստիճեան 30 Ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Մինասեան 20, Այրի Տիկին Էլիզ Գահվէճեան եւ զաւակները երեսուն, ընկեր Ա. Պաղտասարեան երեսուն Ֆրանք:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Միջին Ֆրանսայի իր դպրոցներէն մէկուն համար ստիպողաբար կը փնտռէ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի մը, առանձին կամ ընտանիքով, բնակարան, ջերմ. լոյս եւ ջուր ապահովուած դպրոցի չէնքին մէջ:

Ներկայանալ Ֆ. Կ. Խաչի գրասենեակը, 17 Բիւ Պլէօ, Երկուշաբթի կէսօրէ ետքերը, ժամը 15էն 18:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողուհիներ կը փնտռէ: Թեկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ. վարչութեանս (17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ 9), իրենց գրաւոր նամակին կցելով ամփոփ կենսակրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է ՊԷ ՍԷ ԺԷի պատուաստը:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

EXPOSITON

CARZOU

«LUMIÈRE D'ÉTÉ»

GALERIE DAVID ET GARNIER
6, Avenue Matignon

Jusqu'au 22 Juin

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻՆ

Պրիւսէլէն Փափաղեան ընտանիքը հարիւր Ֆրանք կը նուիրէ Կապ. Խաչի Օդափոխութեան կայանին, իրենց սիրեցեալ եղբօր՝ Կարպիս Փափաղեանի յիշատակին: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջի մրցանակաբաշխութիւնը եւ դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ.— Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ:

Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 Ֆր.:

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյօն:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

— ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ —

Տարեվերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը, այս Շաբաթ՝ ժամը 21, Սալ տէ Ֆէթ, Բիւ Վոլթեռ:

Կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ:—

Ներկայ կ՚ըլլայ Ալֆորվիլի երեսփոխան-քաղաքապետը՝ Պ. ՌԱՈՒԼ ՊԼԷՕՋ:

Աշակերտներու կողմէ արտասանութիւն եւ օրուան հանդէսին պատշաճ յայտագիր:

Տեղւոյն վրայ, հանրակառքով երթ ու դարձի ձրի սպասարկութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Ալհամպրայի սրահին մէջ Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի:

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Կը խօսի.— Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ Ընկեր ԳԱԼՈՒՍՏ ՊԱՊԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած յայտագիր, հայկական տոհմիկ եւ ժողովրդական պարեր, կատարմամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պօմոնի Քրիստափոր խումբի ՉԱՐԵՆՑ պարախումբին կողմէ:

Երգ՝ Օր. Անժէլ Կարապետեան, Օր. Ալիս Շամիրեան, արտասանութիւն ընկերուհի Սեդա Թիւթէլեան, ընկ. Վանիկ Նազարեան, Մասիս Գուլումեան, Յակոբ Սարգիսեան եւ Յակոբ Հայթայեան:

Կէս դիշերէն ետք կը սկսի եւրոպական պար:

Նուագախումբ՝ HANS-SIGUEL

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ:

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐՍՄՊԵԼ:

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները:

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նուիրուած մեր բիւրաւոր նահատակներուն:

Կը նախագահէ՝ Պ. ՄՈՒՇԵՂ ՃԻԷՐՃԵԱՆ:

Կը խօսի՝ Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Կը ներկայացուի Մալխասի «ՉԱՐԹՕՆՔ»Ը, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի թատերախումբին կողմէ:

Կը գործադրուի նաեւ գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր:

Կիրակի, (23 Յունիս) կէսօրէ ետք ժամը 3ին Արթիսթիք չքեղ սրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին հայրենակիցները անխտիր:

Կ՚ՈՒՋՈՒԻ

Կ՚ուզուի երիտասարդ աշխատաւոր մը, խանութի մէջ աշխատելու համար:

Դիմել՝

58, Rue de Cléry, «Paris Californie«

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի պարտադիր ընդհ. ժողովի կը հրաւիրի Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին Ահարոնեան ակումբը:

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է, բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը տեղի կ՚ունենայ 2 եւ 30 Յունիս:

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտանական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր:

ԱՒԵՏԱՐԱՆՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Տեղի պիտի ունենան Լիոնի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյն մէջ, 21 Պուլիս Էօժէն Տէռնէլ, Յունիս 19 – 22, իրիկունները ժամը 8·30ին:

Սոյն ժողովներուն Ֆրանսահայ Աւետ. Եկեղեցիներու համազումարին առթիւ պիտի խօսին զանազան հովիւներ, եւ Յունիս 23ին նոյն ժողովասրահին մէջ Կիրակի առաւօտ ժամը 10ի պաշտամունքին, պիտի խօսի Մ. Նահանդներէն «Վէթէրան» հովիւ Վեր. Պետիկեան:

Մեր բոլոր ազգակիցները անխտիր սիրով հրաւիրուած են բոլոր ժողովներուն:

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿԱՎԱՅՐԸ (ROISSARD - Isère)

ԲԱՑՈՒՄ՝ «ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ» ՆՆՋԱՐԱՆԻ

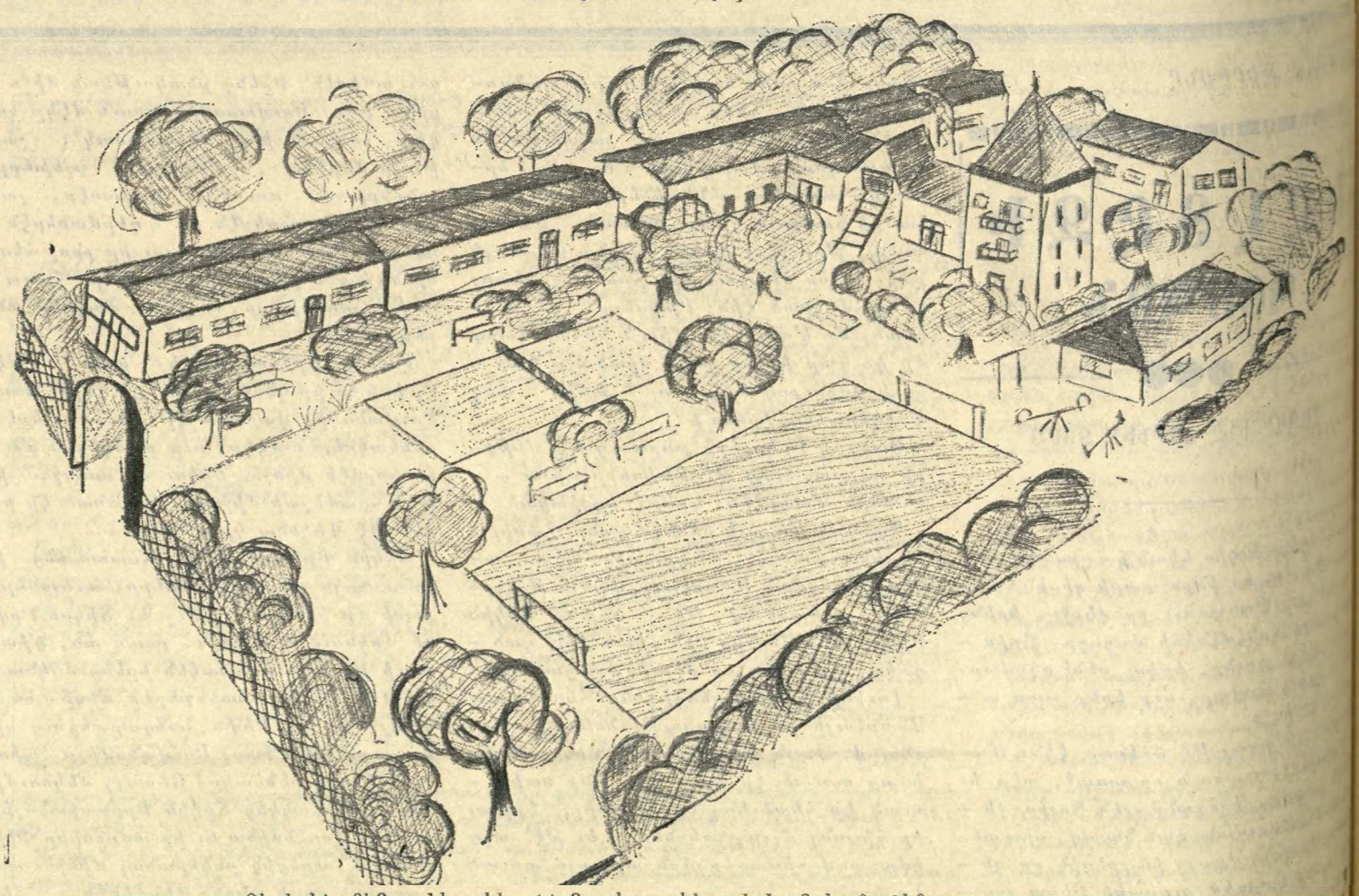

Տեղի կ՚ունենայ Կիրակի, 14 Յուլիս, կէսօրէ ետք ժամը 3ին:
Moyens d'accès : Gare Monestier de Clermont, — Par la route : R. N. 75 (à 300 mètres du camp).

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
19
ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI
19 JUIN
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — 9634

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — N° 9634

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՐԱՐ Կ'ԱՄԲԱՍՏԱՆԵՆ

Մայիս 20 – 21ի վիժած յեղափոխու – թիւնը անդամ մը եւս եկաւ հաստատելու թէ թուրքիոյ ներքին տագնապը կար – ծաձգէն չատ աւելի ծանր է :

Ինչպիսի կառավարութեան դէմ զբաղ – ջումներով պատրաստ մը չէին :

Վերջին ամիսներու ընթացքին ան – դորձները քանիցս յոյցեր կատարելէին գանազան քաղաքներու մէջ՝ հայ եւ զործ պահանջելով : Բանուոր դասակարգը պատ է կազմակերպուելի՝ դեկավարու – թեամբ արհեստական միութեանց , ո – րոնք կ'ուզեն տարբական իրաւունքներ ապահովել զործատուներուն եւ անօթու – քնէ փրկել միլիոնաւոր մարդիկ : Ան – զործներու թիւը հինգ միլիոնի մօտ – ցած է :

Սակայն դժգոհութիւնը աւելի խոր է զինուորական շրջանակներու մէջ :

Զօրամար ձեմալ կիւրսէլ իշխանու – թեան գլուխ գալէ վերջ հանդստեան կո – չեց եօթը հազար մեծ ու փոքր պինուա – ղականներ, բանակը մաքրագործելու հա – մար Մենտերէսեան տարբերէն : Ասոնք կազմեցին զժգոհներու բանակ մը, որ տարբերաբար գլալի կը զարձնէ իր պա – տութիւնը :

1960 Մայիս 27ի յեղափոխութեան հե – ղինակ երիտասարդ պինուորականներն ալ չկրցան միացեալ ճակատ մը կազմել : Մինչեւ 14 սպաներ նոյն տարուան Դե – կտեմբերին երկու տարուան համար հե – ռացուեցան Թուրքիայէն՝ արտասահմանի Թուրք դեսպանատնոց մէջ պինուորական կցորդի պաշտօնին կոչուելով :

« Քաղաքամար աքսոր »ի պայմանա – ժամը լրանալէն վերջ անոնք Թուրքիա վերադարձան եւ ուղեցին քաղաքական դեր մը խաղալ, իրրեւ յենարան ունենա – լով այս կամ այն կուսակցութիւնը :

Անոնց գլխաւոր պետը գնդապետ Թիւր – քէշ չատ խօսեցնել տուաւ իր վրայ : Կա – պոր հաստատած էր Անգարայի պինուո – րական վարժարանին նախկին անօրէն գնդապետ Թալէաթ Ագտէմիրի հետ, որ 1962 Փետրուար 22ի ձախող փորձէն վերջ կը յուսար այս անգամ յաջողիլ, չնոր – հիւ 14երուն եւ կարգ մը բարձրաստի – ճան պինուորականներու աջակցութեան :

Տասը օրէ ի վեր Անգարայի մէջ տեղի կ'ունենայ Մայիս 20 – 21ի յեղափոխու – թեան հեղինակներուն դատավարութիւ – նը.

Գաւարտան վիճակ կը տիրէ երկրին մէջ եւ լրագրողները չեն արտօնուած դատին մանրամասնութիւնները գրելու :

Թերթերը պարտաւոր են հրատարակել միայն պինուորական իշխանութեանց կողմէ խմբագրուած տեղեկագրութիւն – ները :

Դատարանին մէջ ամբաստանեալ պին – ուորականները բոլորն ալ վատօրէն կ'ու – գան իրենց վերադրուած յանցանքնե – րը, սկսեալ գլխաւոր պատասխանատու Թալէաթէն :

Այս վերջինը վախնալով որ այս անգամ պատիմ չունի, դատաւորներուն առջեւ յայտարարեց թէ Հանրապետութեան նա – խագահը, վարչապետը եւ ընդհ. հրամա – նատար Զօր. Սունայ տեղեակ էին կա – տարած չարժումին : Ցետոյ գիմակը պի – տի բրաւ դանազան սպաներ , որոնք գործօն դեր կատարած էին ապստամբա – նան դէպքերու ընթացքին, սակայն կ'ու – գան դէպի եւ կ'ամբաստանէին իրենց ըն – կերները :

Չի գիտցուիր թէ ի՛նչ վճիռներ պիտի տրուին յանցաւորներուն համար : Չին – պոր պինուորական տեսանը պիտի պահանջէ մահարձակի՞ պատիժ Ագտէմիրին ու կարգ մը ընկերը – նոցմէ, որոնք կը թուի թէ բարձր չրջա – նակներու պաշտպանութիւնը կը վայե –

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՔՄԻԼԸՆ ՓՐԿԵՑ ԻՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

ԲԱՑՑ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑ

Մաքմիլընի կարապի երգը կը նկատ – ուի երկուշաբթի օրուան նիստը որու ընթացքին Անգլիոյ վարչապետը 252ի դէմ 321 ձայնով մեայն կրցաւ ժողովին վրս – տահութիւնը ստանալ : Իր կուսակցու – թեան 28 անդամներ ալ ձեռնպահ մնացին ինչ որ մեայն 69 ձայնի մեծամասնու – թիւն մը կը ներկայացնէ վարչապետին համար :

Բրիտանական վարք ու բարքերը միշտ պիտի զարմացնեն բոլորը հակառակ բո – լոր նախատեսութիւններուն : Մինչ փո – թորկալից նիստի մը կը սպասուէր Եր – կուշաբթի օր եւ այդ ուղղութեամբ բա – տական աչխատանք տարած էին ոչ միայն Մաքմիլընի հակառակորդները այլեւ բա – րեկամները , չատ հանդարտ նիստ մը տեղի ունեցաւ :Աչխատաւորական պարագլուխ՝ Ուիլսըն չատ մեղմ դրա – նուած է եւ գրեթէ համաձայն Մաքմիլը – նի հետ բոլոր մեղքերը Փրոֆիումոյի ճի – տին փաթթելու համար : Կը թուի թէ Ուիլսընի համար ալ Մաքմիլընն «լաւա – գոյն պահպանողական վարչապետն » է գոր կրնան ունենալ :

Մաքմիլընի պաչտպանողականը բաւա – կան յաչող կը նկատուի քանի որ միայն երկրորդական հարցեր թողուցած է իր ընդդիմադիրներու ուչադրութեան : Շեչ – տած է թէ ոչ ինք ոչ ալ իր այս ընկերը – ները որոնք հարցաքննած էին պատերազ – մական նախարարը այս վերջնոյն անմե – ղութեան յայտարարութենէն առաջ , կրնային պահ մը երեւակայել թէ Փրո – ֆիումօ կը խաբէ գիրենք : Մաքմիլընն ը – սած է նաեւ թէ միայն գրոյցներու վրայ հիմնուելով չէր ուզած նոր զոհ մը ընել իր կառավարութեան մէջ :

Վարչապետին տուած բացատրութիւն – ներէն այնպէս կը թուի թէ ապահովու – թեան ուժերը որոնք հետապնդած են Տոքթ. Ուարը, այն կարծիքն ունեցած են թէ ան կրնայ իրենց օդտակար ըլլալ չնորհիւ խորհրդային կցորդին հետ իր ունեցած յարաբերութիւններուն : Մաք – միլընն անդրադարձած է նաեւ անգլիացի իրաւագէտին յայտարարութենանց որոնց մէջ, փաստաբանը կը յայտնէր թէ Քրիս – թին Քիլըը իրեն խոստովանած է որ խոր – հրդային կցորդը յանձնարարած էր իրեն տեղեկութիւններ քաղել պատերազմական նախարարէն այն թուականին մասին երբ Անգլիա հիւլէական զէնքեր պիտի յանձ – նէ Դաչնակցային Գերմանիոյ : Վարչա – պետը յայտնեց թէ անցեալ Մարտ 24ին արդէն, Քրիսթին Քիլըրի մայրը տեղեակ պահած էր բրիտանական ոստիկանութիւ – նը այդ նոյն իրաւաբանին մէկ դիմու – մին : Այս վերջինը այն պատրուակով որ Քրիսթինի վիճակը զինքը կը մտահոգէր թելադրած էր աղջկան մօրը որ «չփոթե – ցնելու համար կառավարութիւնը» յայտ – նէր թէ Փրոֆիումօ յանձնած էր խորհր – դային կցորդին այդ տեղեկութիւնները :

Ուիլսընի խոհեմութիւնը եւ իր կու – սակիցներուն աճոխ վստահութիւնը թոյլ տուին Մաքմիլընի որ ինքզինքը փրկէ եւ Մնձն – Բրիտանիոյ վարչապետ մը չիյ – նայ հասարակ աղջկան մը պատճառաւ :

ՊԱՊԻՆ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՍԿՍԻ ԱՅՍՕՐ

Սուրբին իններորդ օրը տեղի ունեցաւ Պապին յուղարկաւորութեան հանդիսա – ւոր արարողութիւնը : 93 ազգեր ներկա – յացուած էին Ս. Պետրոսի մէջ : Ֆրանսա – կան պատուիրակութիւնը կ'առաջնոր – դէր՝ Արտաքին նախարար Քուվ տը Միւրվիլ :

Օրուան պատարագիչն է կարդինալ Լո – ժէն Թիսըրան, որ իր պատրիարքական դլուխով կ'իչխէ բոլորին վրայ :

Կարդինալներու չքախումբը բոլորին ուչադրութեան առարկայ է : Ո՞վ է ասոնց մէջ վաղուան Պապը : Իտալացի մը ան – պայմա՞ն : Քանի մը օր առաջ կարդինալ Թիսըրան որու դերը ծանօթ է ընտրական հարցերու մէջ յայտարարած է «Օտոռ»ի թղթակիցին. «Ոչ – իտալացի պա՞պ մը : Անչուչտ ոչ», ու աւելցուցած է.— «Սը – խալ է ըսել թէ կողմեր եւ խմբակցու – թիւններ կան Ս. Ժողովին մէջ : Ի հարկէ Տիեզերական Ժողովէն ի վեր, կարելի – ութիւնն ունինք աւելի լաւ իրար ճանչ – նալու : Բնաւ չեմ գիտեր թէ ո՞վ պիտի ըլլայ ընտրեալը : Իմ թեկնածուս ունիմ առաջին չրջանին համար : Եթէ չանցնի , ուրիչներ ունիմ : Պիտի քուէարկեմ ըստ իմ խղճիս եւ համաձայն այն երդման զոր կ'ընենք ամէնէն արժանին ընտրելու » :

Նոյն թերթը կը յիչէր առջի օր թէ 1958ին գլխաւորութեամբ կարդինալ Թի – սըրանի Ֆրանսացիները միտք չունէին կարդինալ Ռոնքալլին ընտրելու « բայց երբ տեսան թէ քուէարկութենէ քուէար – կութիւն ուրիչ թեկնածու մըն է որուն ձայները գլալի կերպով կը բարձրանան , որոշած են ոչ միայն կարդինալ Ռոնքալ – լիի համար քուէարկել այլեւ քուէարկել տալ » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱԼԵՆԹԻՆԱ եւ վալերի կը չարունա – կեն իրենց ոլորոյթը : Ամերիկացի կինե – րը չատ գժգոհ են որ առաջին կին տիե – զերապնացը ամերիկացի չէ : Միւս կողմէ Վալենթինա սկսած է ներչնչել բանաս – տեղծները որոնք քերթուածներ կը ձօնեն հերոսուհիին :

ԱՆԳԱՐԱՅԻ գինուորական տեսանը մահապատիժ պահանջեց 43 ամբաստան – եալներէն ութի դէմ :

ԳԱՀԻՐէի Ռոզա էլ Եուսէֆ թերթը կը դրէ թէ Արուչչեւ պատճնական այցելու – թեան պիտի երթայ Եդիպտոս, Նոյեմբե – րին :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը Քարա – մանլիս որոչեց արտասահման երթալ սպասելով ընտրութիւններուն :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի մէջ կեդրոնական կոմի – տէի նիստը բացուեցաւ երեքչաբթի օր : Օրակարգի առաջին հարցն է՝ զրակա – նութիւնը եւ զրազէտները :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ դահլիճը տակաւին չէ կազ – մուած : Կը կարծուի թէ Ալտօ Մորօ պի – տի հրաժարի իրեն յանձնուած պաչտօ – նէն :

ՔԵՆԸԼՏի նահանգներու կառավարիչ – ներուն հետ պիտի ճաչէր պատրաստելու համար նոր օրինագիծ մը ցեղային հար – ցերու վերաբերեալ :

«ԱՆԿԱԽՆԵՐՈՒ Թերթը» կը դրէ թէ կուսակցութիւններու դէմ եղած անաթե – մանները կրկին ծնունդ կուտան ժողովր – դական ձակատին :

ՏԱՃԱՏ ԱՐՔ. ՈՒՐՖԱԼԵԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՈՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՒ

ԽՈՐԷՆ ԹԱՀԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ ՀՌՉԱԿՈՒԵՑԱՒ

Լիբանահայ Թեմը 20 հազար լիբանաներեն ռսկի աթոռատուրք պիտի վճարէ Կաթողիկոսարանին

Ուրբաթ 14 Յունիս 1963, երեկոյեան ժամը 7ին, Ազգային Առաջնորդարանի մէջ, նախագահութեամբ Խորէն Ա. Կա – թողիկոսի, Ազգային Գաւառական Ժողո – վը դումարուելով, գաղտնի քուէարկու – թեամբ եւ միաձայնութեամբ ձեղիրէի Հայոց Առաջնորդ՝ Տաճատ Արք. Ուր – ֆալեանը ընտրեց Լիբանահայոց Առաջ – նորդ :

Ժողովը միաձայնութեամբ ազգային բարերար հռչակեց Պ. Խորէն Թահանը , որուն սրտաբուխ նուիրատուութեամբ պիտի կառուցուի Ազգային Առաջնորդա – րանը : Շարաթ կէսօրէ ետք տեղի պիտի ունենայ Առաջնորդարանի նոր չէնքին հիմնարկէքը :

Ժողովը միաձայն քուէարկութեամբ յանձնառու եղաւ նաեւ վճարելու, Կիլի – կիոյ Կաթողիկոսութեան Ազգ· երեսփո – խանական Ընդհ· Ժողովի՝ Լիբանահա – յոց Թեմի համար նչանակած 20·000 Լ· ոսկի Աթոռատուրքը :

×

200 ՀԱԶԱՐ ՏՈԼԱՐԻ ՆՈՐ ԿՏԱԿ ՄԸ ՔԱԼԻՖՈՐՆԻՈՑ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

Քալիֆորնիոյ հայ կրթական հիմնար – կութեան դիւանը Յունիս 12 Թուակիր հետեւեալ պաչտօնական հաղորդագրու – թիւնը հրատարակած է.—

Հայ կրթական Հիմնարկութիւնը վեր – ջերս ստացած է նոր կտակ մը, որ կը հասնի մօտ երկու հարիւր հազար տոլա – րի :

Կտակի հեղինակ ամոլը , անձնական կարգ մը պատճառներով, խնդրած են, որ իրենց ինքնութիւնը առ այժմ չյայտնուի հանրութեան :

Գումարը, յետ մահու, պիտի կազմէ կրթական անձեռնմխելի Ֆոնտ մը նուի – րատուներու անունով, եւ եկամուտը յատկացուի հայեցի դաստիարակու – թեան :

Կտակի հեղինակները վաղուց հաս – տատած են Միացեալ Նահանգներ, տարիներ չարքաչօրէն աչխատած եւ խը – նայած, որպէսզի օր մը, իրենց գոհո – ղութեան արդասիքը ծառայէ իրենց սի – րելի ժողովուրդին ազգապահպանման , եւ Հայոց լեզուն ու մչակոյթը չարունա – կեն ծաղկիլ եւ ճառագայթել երկրի վը – րայ :

Հայ կրթական Հիմնարկութեան Տնօ – րէնները ու Հիմնադիր անդամները իրենց խորին չնորհակալութիւնն ու երախտա – գիտական զգացումները կը յայտնեն կը – տակը բնող ազնուական Հայուն եւ Հա – յուհիին :

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

—o—

Բ.

Այո՛, հայ ժողովրդի ծագումը խոր – հրդանչան է ազատութեան : Ամէն ժողովրդի աւանդական պատմութիւնը ներ – կայացնում է իր ազգային բնորոշումը : Թուրքը իր դորշ դայլով յատկանշում է վայրագ դայլը՝ ամբողջ իր պատմու – թեան ընթացքին Թուրքը եղաւ անյագ դայլ, սպանեց եւ լափեց ինչ որ կենդա – նի էր իր ճամբուն վրայ, կործանեց եւ աւերեց ինչ որ քաղաքակրթութիւն էր : Պատմութիւնը արձանագրա՞ծ է չինարար եւ լուսաւոր մէկ գործ , որ Թուրքի ձեռ – քով կատարուած լինի : Միայն ջարդ ու աւերն, միայն աւեր եւ աւեր — այս է դորշ դայլ Թուրքի պատմութիւնը :

Ռուսի աւանդական պատմութիւնը ռուս ժողովրդի հոգին է պատկերացը – նում :

Սարմատեան դաշտի անծայրածիր տա – րածութեան վրայ, պատմում է ռուս պատմագիրը, ապրում էին բազմաթիւ ռուսական ցեղեր, որոնք անվերջ կռիւ – ների մէջ էին իրար հետ : Խաղաղութեան կարօտ այդ ցեղերի մեծաւորները խոր – հուրդ են անում եւ պատուիրակութիւն են ուղարկում հիւսիսային կողմն աչ – խարհի : Պատուիրակները գնում եւ ա – ռում են :— Մեր երկիրը ընդարձակ է եւ արդասաբեր , բայց կարգ ու կանոն չու – նի , եկէ՛ք եւ կառավարեցէք մեզ : Եւ ե – րեք վայրագ եղբայրներ՝ Սինէուս , Տր – ուվոր եւ Ռուրիկ դալիս են Ռուսների երկիրն, ենթարկում են Ռուսներին ի – րենց իշխանութեան եւ երկար դարեր կառավարում են նրանց :

Հարաւյան պատկերացումը ռուս բաղ – մատազանդ , բայց ինքը իրեն կառավա – րելու անընդունակ ազգի :

Այլապէս հետաքրքրական ու բնորոշ է հայ ազգի ծագումը բուն ազգային ա – ւանդական պատմութեան :

Միջագետքի արդաւանդ դաշտում ապ – րում էին զանազան ցեղեր : Այդ ցեղերից մէկը գնում էր Սանասարի հովտում Հայկ Նահապետի գլխաւորութեամբ : Հարուստ ու բարգաւաճ էր Սանասարը : Բարեկեցիկ, խաղաղ ու երջանիկ էր Հայկի ցեղը՝ ազատասէր , խաղաղա – սէր , չինարար : Բայց ահա մի բռնակալ՝ Բել հաստատում է իր բռնատիրութիւնը Միջագետքի ցեղերի վրայ, որոնք ան – տրտունջ ենթարկւում են նրան : Ազա – ատասէր Հայկը մերժում է ենթարկուել բռնակալ Բելի իշխանութեան : Բելը պնդում է իր պահանջի վրայ : Հայկը հաւաքում է իր ցեղը, մնաս բարով է ա – ռում ծագկած Սանասարի հովտին եւ հե – ռանում է դէպի հիւսիս :

Արիասիրտ եւ չինարար ժողովուրդ էր հեռանում երկրից : Բելը մարդ է ուղար – կում յետեւից, յորդորում է վերադա – նալ ,բայց Հայկ մերժում է,— Շուն ես դու եւ առաւել քան դշուն, պատասխա – նում է նա Բելին եւ գնում հաստատւում է ցրտաշունչ լեռների վանայ լճից դէպի հարաւ – արեւելք :

Բելը հաւաքում է իր զօրքերը, գնում է Հայկի յետեւից եւ պահանջում վերա – դառնալ Սանասար : Հայկը արհամար – հում է վիթխարի բռնակալին, դարս է դալիս ճակատելու եւ իր հուժկու բա – զուկով ազեղից արձակած նետով սպա – նում է Բելին: Այսպիսով հաստատւում է Հայոց Նահապետ Հայկի եւ իր սերնդի իշխանութիւնը Հայոց ցրտաշունչ լեռ – ներում :

Հայկը կարող էր հնազանդել Բելի կամքին եւ ինչպէս ուրիշներ , մնալ կուշտ ու հանգիստ դեղեցիկ Սանասա – րում, բայց մերժեց եւ նախընտրեց ան – հրապոյր , բայց ազատ կեանքը Հայոց լեռներում: Ազատութիւնը նրա համար աւելի թանգ էր, քան Սանասարի բոլոր առաւելութիւնները :

Եւ Բելի օրերից սկսած մինչեւ այսօր Հայկի ժողովուրդը, հաւատարիմ ազա – տութեան պայքարում է ամէն տեսակ բռնութիւնների եւ բոլոր բռնաւորների դէմ :

Հայկի պէս Վարդան Մամիկոնեան էլ մերժեց ենթարկուել կրակապաշտ բրո – նաւոլի կամքին եւ ազատ մահը նախ – ընտրեց անազատ կեանքին :

Անմահութիւն չէ՞ր փոքրիկ ուժերով կռուի դուրս գալ Շապուհի վիթխարի զօրքերու դէմ ու նահատակուել, երբ կա – րելի էր պարզ հաւատարմութեամբ ապ – րել ու վայելել կեանքը : Ո՛չ, անմահ – թիւն չէր , ինչպէս անմահութիւն չէր հա – րուստ Սանասարի փոխարէն ունենալ աղքատ հայկական լեռները : Որովհետեւ նիւթից ու հացից աւելի բարձր բան կայ , որի համար կեանքն էլ տալը քիչ է — Ա – զատութիւնը :

Այդ ազատութեան համար է , որ մի – լիոնաւոր անաւեր , հայրենիքից դուրկ մարդիկ չարունակում են տառապել տա – րագրութեան մէջ պայքարելով յանուն ազատութեան :

Նոյն այդ ազատութեան համար է , որ հայ ժողովուրդը ծնունդ տուած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ չարունակում է փա – րած մնալ նրա մարտական դրօշին՝ հա – կառակ արտաքին եւ ներքին բոլոր յա – ւերի :

Բոլոր առաւելութիւններով եւ բոլոր թերութիւններով Հ. Յ. Դաշնակցութի – նը ծնունդն է հայ ժողովրդի : Որպէս հայ ժողովրդի հարազատ զաւակ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իր մէջ խտացրել է ազ – գային բոլոր առաքինութիւնները եւ, ին – չո՞ւ չէ, նաեւ զուրկ չէ նրա թերութիւն – ներից : Շուրջ չորս տասնամեակ Մայր Հայրենիքից դուրս տարագրութեան մէջ ապրելով, բնական կերպով, հայ ժողո – վուրդը կրում է օտարութեան բոլոր դառնութիւնները եւ իւրացրել է իր մի – ջավայրի ամէն տեսակ յոռի բարքերը , որոնք, իրրեւ ծնող, փոխանցել ու փո – խանցում է նաեւ իր զաւակներին, ազգա – յին կազմակերպութիւններին: Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կը չարունակէ մնալ դործօն, պատմութեան կոմիից իրեն վստահուած դերքերի վրայ, որպէսզի կենդանի պահէ իր հիմնադիրների եւ պատմութիւնը կերտող հերոսների պա – զտիարական ոգին, առանց որի ոչ մի կազմակերպութիւն եւ ո՛չ մի անձ չի կարող դրական դեր կատարել կեանքում :

Դժուար է դիմանալ հիւդէական դարի բարոյապէս այլանդակող պայմաններին: Պատերազմներն ու յեղափոխութիւնները խախտել են մարդկութեան բարքերը : Ժամանակի մղիչ ուժը դարձել է նիւթը եւ նիւթապաշտութիւնը : Նիւթապաշ – տութիւնը խորապէս աղճատում է եւ Հայութեան կեանքը : Զոհաբերութիւն , անձնուիրութիւն դաղափարի , այլասի – րութիւն — ժամանակավրէպ հասկացողու – թիւններ են համարւում : Հերոս , յար – դանքի արժանի մարդ է բազմութիւնն հ – րի աչքին, նա ով ճարպկիկութիւն ունի օդտուելու վայրկեանի պատեհութիւննե – րից յօդուտ իր անձի, հարստութիւն եւ դիրք է ստեղծել իրեն համար հանրային ասպարէդում : Աւելի քան երբեք մարդը չափում է բարի հակառակ ընթերցման — դրամ նշանակութեամբ: Դրամը ամէն ինչ է, եւ դրամ ունենալու բոլոր միջոց – ները ներելի եւ յարդելի են: Մարդ – դրամ, այս է օրուայ կարգախօսը : Եւ բնական է, որ այս փիլիսոփայութիւնից բխող յոռի կողմերը մուտք են գործում եւ մեր մէջ, վարակում են հայ ժողո – վրդի ընկերային կեանքը: Բնական է , որ չեն կարող չպղծել եւ հայ ժողովրդի մէջ գործող կազմակերպութիւնների , որոնց չարքին եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան վրայ :

Մեր պարտականութիւնն է բոլոր մի – ջոցներով պայքարել հանրային բարքե – րի ապականութեան եւ Հ. Յ. Դաշնակ – ցութեան դաղափարների մաքուր գրօշի արատաւորման դէմ :

Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Տնտեսական մեծ չափ բերող պետական մաքսատունը կը գտնուէր Այաս՝ մինչեւ անոր գրաւումը եգիպտացի մամլուքնե – րէն 1337ին, իսկ այնուհետեւ՝ Կոռիկոս : 1163ին այս քաղաքը այցելած ճանապար – հորդ Պենիամին Տուդելցի գայն կը նկա – րագրէ իբրեւ Արամի երկրին , այսինքն Հայոց երկրին լաւ պաշտպանուած քա – դաք – նաւահանգիստը : Կոռիկոսի մէջ , որ կը նկատուէր կարեւորագոյն նաւա – հանգիստներէն մէկը ,1190ի ամառը գա – մաք կ'ելլէ Անտիոք գացող Ֆրեդերիք Շիկամօրուսի զօրքերուն մէկ մասը : Այստ այցելած են նաեւ Եւրոպացի կարգ մը ծանօթ ճանապարհորդներ : 1255ի Մայիսին՝ Կիլոմ որ Ռուպրուկ , 1296ին Նիքոլօ եւ Մաթէօ Փոլօ , 1271ին անոնց հետ միասին նաեւ Մարքօ Փոլօն , որ զբ – րած է իր ապաւորութիւնները քաղաքի մասին : Մարքօ Փոլօ Ամիս ամբողջ ա – ներուն խոլհուրդ կուտար Այասէն անց – նել :

Եւրոպացին դէպի Հնդկաստան եւ Չի – նաստան տանող յայտնի ճամբան կ'անց – նէր Կոռիկոս եւ Այաս նաւահանգիստնե – րէն, այդ պատճառով ալ այս երկու քա – դաքները յայտնի էին ամբողջ աշխար – հին: Վիլլիպրանտ (ԺԳ.) ծովափնեայ քաղաք կ'անուանէ Կոռիկոսը, իսկ ձենո – վացիները Այասը կը կոչէին Հայոց պէ – տութեան նաւահանգիստը: Ամբողջ Արե – ւելքի ապրանքները կը փոխադրուէին կի – լիկիոյ նաւահանգիստները, յատկապէս Այաս, ուր գնելու կուգային վաճառա – կաններ՝ Սպանիացին, Իտալիացին, Ֆը – րանսացին, Գերմանիացին, Աւստրիացին եւ այլ երկիրներէ , ընդամէնը 25 ազգու – թիւններ : Աւելի յաճախ կիլիկիա կու – գային ձենովացիները եւ Վենետիկցիները : Լատինական Արեւելքի դիւանին մէջ յի – շատակուած են մօտ 180 փաստաթուղ – թեր, որոնք կը վկայեն Այասի հետ ձե – նովացիներուն ունեցած առեւտրական

կապերուն մասին: Առնուազն 25 ը կը գ – բաբերին միայն 1274 – 1270ի տարի – ներուն: Այաս իր ունեցած հռչակով դիւ – տակուած է միջազգային անուն ունեցող դրագէտներ՝ Պոքաչիոյի եւ Աբիսեդ – գործերուն մէջ :

Հայերէն առաջ Կոռիկոս եւ Այաս ան – նշան քաղաքներ էին, բնական անպաշ – կարգ նաւահանգիստներով: Միայն Ս – յերուն ձեռքը անցնելէ ետք եւ Կիպրո – ներու արշաւանքներուն չէջանին անոնց դարպացան եւ դարձան միջազգային նա – ւահանգիստներ :

ԺԲ. – ԺԴ. դարերուն Կոռիկոս եւ Ա – յաս արդէն խիտ բնակչութիւն ունեցող քաղաքներ էին, որոնք ունէին յարգե – եւ թէ ծովէն ու թէ ցամաքէն լաւ պաշտ – պանուած նաւահանգիստներ: Այաս ա – նէր միջնաբերդ մըն ալ: Կոռիկոս բա – նուած էր առանձին չէջաններու : Ա – ները կ'ապրէին յատուկ թաղամասե – մէջ, ուր պանդոկներ, բաղնիքներ , հ – նոտանոցներ , եկեղեցիներ եւ գերեզ – մանոցներ կային :

Ինչպէս կը վկայեն հայկական արձա – նագրութիւնները, ծովին մէջ խրած պատաժոտ հրուանդանին վրայ գտնուող Կոռիկոսի միջնաբերդը յատուկ կիլի – պով եւ յատկանշական ձեւով ամրաց – ուած էր Ռուբինեան իշխաններուն կող – մէ :

Նաւահանգիստին ծովային տարածու – թիւնը 25 հազար քառակուսի մեթր էր , որ աւելի քան երկու անգամ մեծ կը գ – նաթերդի տարածութենէն : Դաստիարա – եւ բերակներէն, պատնէշը կազմուած ծով թափուած խոշոր քարերէ :

ԺԲ. – ԺԳ. դարերուն մեծ աշխատանք կատարուած են Կոռիկոսի նաւահան – դիստը բնագործակելու եւ պաշտպանե – թիւնը աւելի զօրացնելու ուղղութեամբ Այդ առեն քաղաքին ափերն էին ծա – բինեաններու եւ Հեթումեաններու բազ – կամները, որոնք ծովային ամրոց մը կ – նէին եւ ընդարձակելին նաւահանգի – ստը : Այդ կը փաստեն գլխաւոր պատ – կին վրայ մնացած 1181, 1219 եւ 1 – թուակիր հայերէն արձանագրութիւն – րը, որոնց մէջ կը յիշատակուին Լեւո – Բ.ի եւ Հեթումի անունները: Ըստ պատ – նագրութիւններուն, հիմնական աշխա – տանքները կատարած է Կոռիկոսի իշխ – հայ պատմիչ՝ Հեթում :

Այսպէս նաւահանգիստը բանականօր – խոր ըլլալով , միաժամանակ մատչե – նային գործել տասնեակ մը նաւեր : Ա – կապէս վենետիկցիները կանոնաւորա – հոս կուգային տարին երկու անգամ , նաեւերէ բազկացած մէկ, երբեմն, – խումբերով :

Յարմար գիրքը, կլիման եւ նաւահան – գիստին բարեկարգ վիճակը նպաստած Այասի բարգաւաճումին, եւ ԺԳ. – դարերուն գործաւ Արեւելքի եւ Ա – տուքի ցամաքային եւ ծովային առե – տրական մայրուղիներուն հանգոյց

ԻՆՃՊԷՍ ՍՊԱՆՆԵՑԻՆ ԿԱՆՏԻՆ

Կոպալ Տաս վերջին անգամ ըլլալով տեսաւ կանտին, որ հիմա, թողած իր թոռնիկներու օժանդակութիւնը, միայ – նակ կը յառաջանար դէպի աղօթքի հը – րապարակը :

×

Ապակ եւ Ռանի չնչասպառ հասան պարապէդին դրան առջեւ :

— Հոս մէկուն հետ ժամադրութիւն ունիմ , բաւ Ապակ :

Ծերունի պարտիզպանը դլուխը շար – ժեց : Ոչ ոք այսօր իրաւունք ունէր ներս մտնելու պարապէդին :

Հեռուէն լմացան ազմուկ մը, որ կը ծանուցանէր կանտիի ժամանումը :

Խոր անձկութեան մը մատնուած , խա – յացան ներս, հրելով ու հրմշտկելով ի – րենց չուրջ խռնուած մարդիկը :

— Նաթիւ, Նաթիւ, ո՞ւր ես , ի՛սպա – պակը Ռանի յուսահատ չեչտով :

Զարմացած , քիչ մըն ալ զայրացած , ուխտաւորները այդ գեղտի ու հերթա – ձակ կինոջ ճամբայ տուին :

Հիմա Ռանի յստակ կերպով կը տեսնէր ամբոխին չարժումները, երբ կանտին մօ – տեցած էր : Հարիւրաւոր ձեռքեր կը չար – ժէին օդին մէջ, եւ նոյնքան բերաններ կ'աղաղակէին .

— Մահաթմա կանտի ... Պարու ...

Ցանկարծ ամբոխին մէջէն ձայն մը բարձրացաւ .

— Կանտի ... Մահաթմա Կանտի ...

Եւ իր կարգին ամբոխը հրմշտկելով , Նաթիւ յառաջ նետուեցաւ ու հասաւ Կանտիի առջեւը :

Տարաւ իր ձեռքը չապիկէն ներս եւ դուրս հանելով ատրճանակը, ըսաւ Կան – տիին .

— Ուշ ես մնացած այսօր , Պարու ...

— Ներողամիտ եղիր , զաւակս , պա – տասխանեց Կանտի , քաղցը ժպիտով մը :

Յուսահատ ճիչ մը բարձրացաւ ամբո – խէն .

— Նաթիւ ... Պարու ...

Ռանին էր , բայց անոր ճիչը կորսուե – ցաւ ատրճանակի չոր հարուածներու ա – մուկին մէջ :

Նաթիւ երեք անգամ կրակած էր ...

×

Խոր լռութիւն մը տիրեց : Ամբոխը սառմռկած էր :

Կոպալ Տաս յուսահատօրէն խոյացաւ դէպի Կանտին, որ տակաւին ոտքի էր :

— Կը նեղեմ քեզի , եղբայր , եւ կ'օրհնեմ զքեզ մրմնջեց Կանտի :

Սարսռազին, խելակորոյս Նաթիւն չէր չարժեր : Գերբնական անդիմադրելի ո – մը կարծես դինքը գամած էր գետին :

— Ով Ռամա , մրմնջեց գարձեալ տի , աչքերը երկինք յառած, ու դրա – ցաւ գետին :

Ոսոկիանապետ Տաս , որ ամէն դուշակած եւ սակայն ոչինչ կրցած արդիլել, ընդունեցաւ իր սուրը բոլո – մին անչունչ մարմինը իր բազուկնե – մէջ ...

Մեռած էր Մահաթմա Կանտին ...

Նաթիւ ատրճանակը վար ձգեց ձեռ – ու երկու ձեռքերուն մէջ առաւ իր գլուխը :

Հագիւ զգաց ոսոկիաններուն նեղո – յութիւնը, որոնք դինքը ձերբակալե – ձեռնակապեր էին անցուցած .

Հիմա , սարսափահար թռչունի մը պէս ման, Նաթիւ կը մրմնջէր .

— Ես սպաննեցի զայն, խակ ան գլխի եւ արտասանեց Ռամայի անունը .

Եւ սկսաւ գառնօրէն արտասուել . ամբոխին մէջէն կը բարձրանար երկինք Պարուի հաւատարիմ զաւակ բուն սրանջքն ու ոգրը , ուղղուած Ռամա՝ Հնդիկներուն բարի Աստուած .

Այսպէս մեռաւ , մարդասիրութեան պար եւ եղբայրասիրութեան մեծագոյն ախոյեանը՝ Մահաթմա Գան – տի :

(9 եւ վերջ)

ԱՅԳԵԿՈՒԹՔ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

ԱՐԵՂԱՅԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Մայիս 28ին, Հինգշաբթի, ուր էր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Մայրավանքին՝ Անթիլիասի մէջ : Այս տարի Համբարձման Տօնը կրկնապէս պատրաստի էր : Դպրեվանքին Ընծայարկի օր մըն էր : Դպրեվանքին Ընծայարկի բաղկացուցիչ ուսանողները՝ Բարձ. Արա, Բարսեղ, Յակոբ եւ Զոհրապ արհամարհելով իրենք զիրենք կ'ընծայէին ամբողջական անձնուիրութեամբ Հայց. Եկեղեցւոյ եւ Հայ ժողովուրդի հոգեւոր ապագային ծառայութեան, ընդունելով քահանայութեան՝ արեղայութեան սուրբ կարգը :

Նախորդ երեկոյ, Հոգեբարձրաց Երեքշաբթի ժամերգութեան ընթացքին ծունկի քալեր էին Մայր Տաճարի դռնէն մինչեւ դասը, ուր յատուկ հարցաքննութիւն կատարելէ եւ սուտպելէ ետք իրենց

իրենց այդպիսին միջազգային հռչակ ձեռնէ :

Հայկական լեռնաշխարհի զիրքին իսկ պատճառով, նաւահանգիստները եւ նահանգները սահմանափակ եղած են : Եղած տեղեկութիւններուն համաձայն, ասոնք զարկացած են միայն միջնադարու վերջաւորութեան :

Գետերուն վրայ, անոնց նաւարկելի մասերուն մէջ կառուցուած էին հասարակ նաւամատոյցներ, որոնք նախատեսուած էին միայն փոքր նաւերու համար : Աւելի բարդ կառուցուածքներ չէնուած էին լիճերուն եւ Միջերկրականի վրայ : Յայտնի նաւահանգիստներու թիւին կը պատկանի Վանայ լիճի Ագթամար կղզիի նաւահանգիստը , որ պատնէշներով պաշտպանուած մեծ տարածութիւն ու – նէր, որուն մուտքը բաւ հարկի կը պոչ – ուէր ջուրին մէջ գետնուած զուռներով :

Մեծ զարգացման հասած նաւահան – գիստներու չէնութիւնը Կիլիկիան Հա – յաստանի մէջ : Առանձին ամէնէն մեծերը համաչափօրէն հռչակ կը վայելէին եւ կրնային միաժամանակ ընդունիլ քանի մը տասնեակ մեծ նաւեր : Նաւահան – գիստները պաշտպանուած էին պատնէշ – ներով, իսկ մեծ նաւահանգիստները ամ – բոցներ ունէին ծովին մէջ : Զօրաւոր փարոսներ նաւերուն կարելիութիւն կու – տային նաւահանգիստ մտնելու մինչեւ իսկ գիշեր ժամանակ :

Մայր Հայաստանի եւ Կիլիկեան Հա – յաստանի միջնադարեան նաւահանգիստ – ները, այդ տեղուան յատկանշական կա – ուցուածներու շարքին կը պատկանէին եւ արժանի տեղ են հայկական չինարա – րական արուեստի պատմութեան մէջ :

Յ. ԽԱԼԻՓԱԶԵԱՆ

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ, (Յատաջ).– Հայաստանի Հանրապետութեան 45րդ տարեդարձը տօնուեցաւ նախաձեռնութեամբ տեղւոյս Հ. Յ. Դ. Շրջանային Կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ Ֆ. Կապյա Ասչին :

Հակառակ չարունակական տեղատա – րած անձրեւներուն, հայրենասէր կոկիկ բազմութիւն մը եկած էր քաղաքապետարանի սրահը՝ իր յարգանքի բաժինը բե – րելու Ապր. մեծ տօնին :

Նոր Սերունդի կոմկէ երգուած Ֆրան – սական եւ հայկական փառերգներէն ետք, նախագահին՝ ընկեր Յակոբ Կօչիկեան – եանի հրաւէրով ներկաները յոտնկայս յարգեցին յիշատակը մեր անմահ հերոս – ներուն :

Հուսկ ուրեմն՝ նախագահը ժամանա – կագրական կարգով թուեց Մայիս 28ին նախորդող եւ յաջորդող դէպքերը՝ մին – չեւ Խ. Հայաստանի 40ամեակին տաքիւ Խրուշչեւի արտասանած ժամանակագրութիւնը :

Գեղարուեստական բաժինը պատրաս – տուած էր Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի խումբին կոմկէ : Համեմի մթնոլորտ մը ստեղծեցին երգերը, արտասանութիւնները , առհմիկ տարազներով խմբապարերը :

Օրուան բանախօսը՝ Ընկեր Ասչիկ Մը – կրտիչեան մանրամասն պիծերով նկարագրեց հերոսական գոյամարտին զրուագ – ները : «Ժողովուրդ մը, այդ օրերուն , գոյց տուաւ ապրելու իր կամքը » : Ապա, բանախօսը խօսեցաւ Հայաստանի հա – յացման ուղղութեամբ ձեռք առնուած միջոցներուն մասին ու իրրեւ եզրակա – յութիւն հաստատեց , թէ արտերկրի եւ հայրենի ժողովուրդը, իր ջախջախից մե – ծամասնութեամբ կը չարունակէ քալել Մայիս 28ի թելադրած դարափարական ճամբով : « Հակայ ալիք մըն է այս , որ անընդհատ կը փրփրի եւ կը բարձրանայ , արհամարհելով բոլոր թումբերը : Այդ ալիքը պիտի քանդէ բոլոր արգելքները , որոնք ցցուած են ամբողջական եւ ազատ Հայաստանի իրականացման ճամբուն վրայ» :

Ներկայացուեցաւ դաւէշա մը, Նոր Սե – րունդի կոմկէ :

ԹՂԹԱԿԻՑ

Սափրիչին կը մտնէ նաղատ մարդ մը եւ կը բազմի աթոռին վրայ :

— Կը յուսամ թէ գլուխս խուզելու հա – մար պակաս դրամ պիտի առնէք ինծմէ : — Ընդհակառակն, կը պատասխանէ սափրիչը, պէտք է աւելի գանձեմ, ֆանի որ շատ ժամանակ պիտի կորսնցնեմ ձեր գլխուն վրայի մազերը փնտռելով :

ԵՂՏԵՐԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ԶՈՐՍ

Փեչը ժանրն պրեթէ նոյն յայտարա – րութիւնները կրկնեց :

Տիկին Աթինա Սումա, ի մէջ այլոց , յայտարարեց թէ, միայն 15 օր բնակելէ ետք, Տէր եւ Տիկին Բիւխս ձգած էին իր տունը, թէեւ մէկ ամսական կանխիկ վը – ճարած էին , Թարապիա պացած էին :

Օր մը, Տիկին Բիւխս եկաւ մեր տունը , փնտռելու համար ամուսինը, որ ժամա – պրաւիճն առած էր, բայց չեկաւ, Տի – կինը տունս պահեցաւ այդ պիշերը, եւ յաջորդ օրը, մեկնելու պահուն, խնդրեց ինձմէ որ, եթէ իր ամուսինը հանդիպէր, բանի անոր թէ իր կինը պիտի կրնար գտնել այն վաճառականին քով, որմէ շատ գնումներ կ'ընէին իրենք :

անձերուն արժանաւորութիւնը եւ հա – ւատքին ուղղափառութիւնը՝ ձեռնադրիչ Սրբազանը Ամերիկահայոց Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Հրանդ Եպիսկ. Խաչատուրեան ԿՈՉԵՑ դիրենք ի կարգ կուսակրօն քա – հանայութեան :

Հինգշաբթի առաւօտ, Մայր Տաճարի գոյդ դանդերուն զօդանդը սովորականէն բոլորովին տարբեր զրաւչութիւն մը ու – նէր : Ամէն ոք կը դպար որ սովորական արարողութիւններէն տարբեր զօրութիւն մը կար այդ օրուան հոգեւոր մթնոլոր – տին մէջ :

Պատարագի թափօրը՝ կազմուած Դպր – րեվանքի ժառանգաւոր սաներէն եւ Մի – աբան Հայրերէն, Վեհարանի դահլիճէն հանդիսական դնացքով եկեղեցի առաջ – նորդեց ձեռնադրիչ ու պատարագիչ Սըր – բազանը :

Ճաչի դրքին ընթերցումէն առաջ տե – ղի ունեցաւ քահանայական օծման արա – րողութեան առաջին մասը : Որքան յու – դիչ էր այն պահը երբ չորս կուչեցեալ սարկաւագները Դպրեվանքի Տեսուչ՝ Հոպչ. Տ. Գարեգին Վարդապետի առաջ – նորդութեամբ խորանի աստիճաններէն վեր բարձրացան, ծնրաքայլ դնացքով , առաջին իսկ վայրկեանէն խորհրդանչա – կանօրէն դպալով հոգեւոր ասպարէզին տառապանքին նախամաշակը : Հոգեվից աղօթքներ կարդացուեցան իրենց վրայ : Ապա դարձան դէպի ժողովուրդ եւ «Աստ – ուածային և երկնաւոր շնորհ» չարակա – նին երկեցողութեան պահուն հրաժարե – ցան աչխարհէն ու աչխարհայինէն եւ վերստին դէպի խորան դառնալով՝ ի – րենք զիրենք ընծայեցին Աստուծոյ եւ Ե – կեղեցիին : Ի նչան իրենց ընծայումին՝ ձեռնադրիչ Սրբազանը իրենց ուսերէն կախ սարկաւագական ուրարները վիզ – րէն կախեց որպէս խորհրդանչան Քրիս – տոսի լուծին ամբողջական ստացման :

Պատարագը չարունակուեցաւ մինչեւ « Ողջոյն»ի պահը երբ վերստին չորս ըն – ծայեալները ծունկի եկան ձեռնադրիչ Սրբազանին առջեւ, որ անոնց տուաւ յա – ջորդական ապօթքներով եւ հոգեւոր բա – նաձեւերու ընթերցումով փիլոն , սադա – ւարտ, շուրջառու գօտի, պատարագի դպեստին էական մասերը, եւ ապա ուսա – դատուն գային լիովին դպեստաւորուելու համար : Քանի մը վայրկեան ետք, մինչ « Խորհուրդ Սուրբ» չարականը կ'երգ – դուէր Դպրաց Դասի կոմկէ , չորս ընծայ – եալները երեւցան խորանին վրայ բոլորո – վին այլակերպուած վիճակի մէջ : Պա – տարագի նոր դպեստներու մէջ զգեստուած ու պայծառացած անձեր էին այլ – եւս՝ քահանայական օծման սպասով : Մինչ Ս. բեմին վրայ չարուած՝ ժողո – վուրդը դիրենք կը դիտէր ու աչքերը՝ ի տես այս պայծառակերպութեան՝ ուրա – խութեամբ կը լեցուէին, Ս. Միւռոնի Ա – զանին բերուեցաւ Ս. Երրորդութեան խորանէն հանդիսական թափօրով :

Ձեռնադրիչ Սրբազանը յատուկ ու զր – բաւիչ ձայնով սկսաւ երգել Օրհնեսցի , օծցի եւ սրբեսցի եպակատ ... բառերը եւ օծել նորընծաներուն ճակատներն ու աչ եւ ձախ ձեռքերը վերակոչելով դանոնք Տ. Եղիչէ (Ապա սրկ.) Տէր Կոմիտաս (Բարսեղ սրկ.), Տ. Եփրեմ (Յակոբ սրկ.) եւ Տ. Պետրոս (Զոհրապ սրկ.) քահանաներ : Ժողովուրդի յուզումը եւ ցնծութիւնը ալիքի նման լուռ բացական – չութիւններով կը տարածուէր եկեղեցւոյ մէջ : Նոր մարդեր ծնան Աստուծոյ սպա – սաւորութեան, եկեղեցւոյ պինուորու – թեան մարդին մէջ : Բոլորին սրտերը կը խայտային ուրախութեամբ : Ձեռնադրիչ Սրբազանի հրաւէրին վրայ իւրաքանչիւր նորօծ քահանայ առաջ իր անդրանիկ օրհնութիւնը երիցս դառնալով դէպի հա – ւատացեալներու բազմութիւնը եւ եպա – նակելով . « խաղաղութիւն ամենե – ցուն » ... :

Ձեռնադրութենէն ետք, Տ. Հրանդ Սրբազանը առաջ իր պատգամը օծեալ քահանաներուն յիչեցնելով թէ՝ Ի. դարուն Աստուծոյ պաշտօնեան պէտք է ունենայ սուրբ սիրտ եւ անկեղծ հաւատք կարենալ ծառայելու համար մարդիկ – թեան, թէ՝ դժուարութիւններ չատ պի – տի տեսնեն իրենց կեանքի ընթացքին , բայց հաւատքով միայն պիտի կարենան յաղթել անոնց :

« Ողջոյն»ի պահուն բոլոր միաբաննե – րը խորան բարձրացան եւ համբուրելով միւռոնաբոյր ճակատներն ու ձեռքերը նորընծաներուն յայտնեցին իրենց եղ – բայրութիւնը սրտագրաւ տեսարանով :

Պատարագի վերջաւորութեան, նորըն – ծաները խարտուիլակ Հայր Սուրբի ա – ռաջնորդութեամբ հետեւեցան ձեռնա – դրիչ Սրբազանին եւ թափօրով բարձրա – ցան Վեհարանի դահլիճը, ուր դիրենք ողջունեց Աթոռոյ Վեհ. Հայրապետը՝ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Տէրն Ա. Կաթողիկոս , որ խորապէս յուզուած էր տեսարանին դիմաց եւ յիչելով երջանկայիչատակ Զարեհ Ա. Վեհափառը արտասուալից աչքերով տուաւ իր պատգամը նորընծա – ներուն յայտնելով իր յուզումնախառն հրճուանքը կիլիկեան Աթոռի բարգաւաճ – ման այս նոր հանդրուանին վրայ : Ն – րընծաներուն եւ ներկաներուն վրայ խոր , անջնջելի տպաւորութիւն թողուցին Վե – հափառ Հօր խօսքերը. վերադարձան և – կեղեցի, ուր աջհամբոյրի եկան հարիւ – րաւոր հաւատացեալներ առանձուլու հա – մար անոնց անդրանիկ օրհնութիւնը :

Յայտնապէս յուզուած էին նորընծա – ներուն ծնողքները որոնց աչքերէն ուրա – խութեան արցունքներ կը թափէին : Կէս – օրին հիւր եղան Դպրեվանքի Տեսուչ – թեան : Ճաշի սեղանին վրայ Տեսուչ Հայր Սուրբը չնորհաւորեց ծնողքները եւ յայտնեց թէ այն պրկանքը որ կը դպան իրենց զաւակներու ձեռնադրութեամբ , իրական պրկանք չէ , որովհետեւ ապրին է որ կ'ընծայուին իրենց զաւակները :

ԴՊՐԵՎԱՆԵՑԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (157)

ԵՂՏԵՐԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ԶՈՐՍ

Փեչը ժանրն պրեթէ նոյն յայտարա – րութիւնները կրկնեց :

Տիկին Աթինա Սումա, ի մէջ այլոց , յայտարարեց թէ, միայն 15 օր բնակելէ ետք, Տէր եւ Տիկին Բիւխս ձգած էին իր տունը, թէեւ մէկ ամսական կանխիկ վը – ճարած էին , Թարապիա պացած էին :

Օր մը, Տիկին Բիւխս եկաւ մեր տունը , փնտռելու համար ամուսինը, որ ժամա – պրաւիճն առած էր, բայց չեկաւ, Տի – կինը տունս պահեցաւ այդ պիշերը, եւ յաջորդ օրը, մեկնելու պահուն, խնդրեց ինձմէ որ, եթէ իր ամուսինը հանդիպէր, բանի անոր թէ իր կինը պիտի կրնար գտնել այն վաճառականին քով, որմէ շատ գնումներ կ'ընէին իրենք :

Պարոն Մրթիմիչ, 1904 Նոյեմբերի 1 – ին , յարկաբաժին մը վարձեց Խաուտա , հոն պիտի բնակէր իր մօր հետ որ Եւրո – պացին պիտի դար, մէկ ամիս ետքը , Խաուտա, լնծի խմացուց թէ իր մայրը պիտի չդար, ուստի կը խնդրէր որ իրեն թոյլ արուէր միասին բնակելու ուրիչ եր – կու անձերու հետ, հայր ու աղջիկ , ո – րոնք, խնայողութեան պատճառով, Քր – իչօքէր պանդոկը կը ձգէին :

« Խաուտա ու իր կինը չատ մարդ կ'ըն – դունէին դիչերները :

« Ես ուրիչ վարձակալներ ալ ունեցայ, Բիւխ ու իր կինը, որոնք Խաուտա յար – կաբաժնին կիսց տուներէն մէկը կը բնա – կէին. առանց կահ կարասիի վարձու տը – ւած էր իրենց, եւ Խաուտա փոխ տուաւ քանի մը պիտանի կարասիներ :

« Հիւանդոտ տեսքով օրիորդ մը , Ուօլֆ անունով ծանօթ, եկաւ բնակեցաւ Բիւխի հետ, այդ աղջկան քով միչտ կը յամախէր Խաուտա :

« Մահափորձին նախընթաց օրը , Բիւխ, կինը, եւ օրիորդ Ուօլֆ, դեռ իմ տունս կը բնակէին, հետեւեալ օրը մեկ – նեցան, լսելով թէ մանկամարզուհի ար – ջիկը զարմանալ տալու համար Փարիզ կ'երթային :

« Իրենց մեկնումի ժամուն, իրենց հետ տեսայ մարդ մը, որուն բնաւ հանդիպած չէի. հասակը՝ կարճ, աւելի դէր, մօրու – քը ճերմակ, 55 տարու կ'երեւար, զոր – ծողի եւ սրբեցի եպակատ ... բառերը եւ օծել նորընծաներուն ճակատներն ու աչ եւ ձախ ձեռքերը վերակոչելով դանոնք Տ. Եղիչէ (Ապա սրկ.) Տէր Կոմիտաս (Բարսեղ սրկ.), Տ. Եփրեմ (Յակոբ սրկ.) եւ Տ. Պետրոս (Զոհրապ սրկ.) քահանաներ : Ժողովուրդի յուզումը եւ ցնծութիւնը ալիքի նման լուռ բացական – չութիւններով կը տարածուէր եկեղեցւոյ մէջ : Նոր մարդեր ծնան Աստուծոյ սպա – սաւորութեան, եկեղեցւոյ պինուորու – թեան մարդին մէջ : Բոլորին սրտերը կը խայտային ուրախութեամբ : Ձեռնադրիչ Սրբազանի հրաւէրին վրայ իւրաքանչիւր նորօծ քահանայ առաջ իր անդրանիկ օրհնութիւնը երիցս դառնալով դէպի հա – ւատացեալներու բազմութիւնը եւ եպա – նակելով . « խաղաղութիւն ամենե – ցուն » ... :

Ձեռնադրութենէն ետք, Տ. Հրանդ Սրբազանը առաջ իր պատգամը օծեալ քահանաներուն յիչեցնելով թէ՝ Ի. դարուն Աստուծոյ պաշտօնեան պէտք է ունենայ սուրբ սիրտ եւ անկեղծ հաւատք կարենալ ծառայելու համար մարդիկ – թեան, թէ՝ դժուարութիւններ չատ պի – տի տեսնեն իրենց կեանքի ընթացքին , բայց հաւատքով միայն պիտի կարենան յաղթել անոնց :

« Ողջոյն»ի պահուն բոլոր միաբաննե – րը խորան բարձրացան եւ համբուրելով միւռոնաբոյր ճակատներն ու ձեռքերը նորընծաներուն յայտնեցին իրենց եղ – բայրութիւնը սրտագրաւ տեսարանով :

Պատարագի վերջաւորութեան, նորըն – ծաները խարտուիլակ Հայր Սուրբի ա – ռաջնորդութեամբ հետեւեցան ձեռնա – դրիչ Սրբազանին եւ թափօրով բարձրա – ցան Վեհարանի դահլիճը, ուր դիրենք ողջունեց Աթոռոյ Վեհ. Հայրապետը՝ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Տէրն Ա. Կաթողիկոս , որ խորապէս յուզուած էր տեսարանին դիմաց եւ յիչելով երջանկայիչատակ Զարեհ Ա. Վեհափառը արտասուալից աչքերով տուաւ իր պատգամը նորընծա – ներուն յայտնելով իր յուզումնախառն հրճուանքը կիլիկեան Աթոռի բարգաւաճ – ման այս նոր հանդրուանին վրայ : Ն – րընծաներուն եւ ներկաներուն վրայ խոր , անջնջելի տպաւորութիւն թողուցին Վե – հափառ Հօր խօսքերը. վերադարձան և – կեղեցի, ուր աջհամբոյրի եկան հարիւ – րաւոր հաւատացեալներ առանձուլու հա – մար անոնց անդրանիկ օրհնութիւնը :

Յայտնապէս յուզուած էին նորընծա – ներուն ծնողքները որոնց աչքերէն ուրա – խութեան արցունքներ կը թափէին : Կէս – օրին հիւր եղան Դպրեվանքի Տեսուչ – թեան : Ճաշի սեղանին վրայ Տեսուչ Հայր Սուրբը չնորհաւորեց ծնողքները եւ յայտնեց թէ այն պրկանքը որ կը դպան իրենց զաւակներու ձեռնադրութեամբ , իրական պրկանք չէ , որովհետեւ ապրին է որ կ'ընծայուին իրենց զաւակները :

ԴՊՐԵՎԱՆԵՑԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

Այրի Տիկին Վաղինակ Ալթունեան, Տէր եւ Տիկին Վահէ Ալթունեան եւ զաւակ-ները, Տէր եւ Տիկին Հայկ Հանչեր, Այրի Տիկին Հանչեր եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Նուրհան Իփլիքչեան եւ զաւակ-ները, Պ. Առլէն Իփլիքճեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Պետրոսեան, Տէր եւ Տիկին Էտմոն Պետրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Պետրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արշակ Զիլինտիր եւ աղջիկը, Այրի Տիկին Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Գարակէօզեան, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Մեծիկեան եւ զաւակ-ները, Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Կարապետեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միւրոն Սարաճեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր, քրոջ զաւկին եւ ազգականին՝

ՎԱՂԻՆԱԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ առաւօտ, Յունիս 15, Քրեթէյի հիւանդանոցը, 59 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Չորեքշաբթի, (Յունիս 19) ժամը 16ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ: Մարմինը պիտի փոխադրուի Պանեէօ – Փարիզիէնի գերեզմանատունը :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի, ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի, ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ (15 Իւ Ժան Կուժօն) տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն, Հ. Բ. Ը. Միութեան հիմնադիր եւ ազգային բարերար՝

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ

եւ ՆՈՒՊԱՐ ընտանիքի հանգուցեալ անդամներուն :

Ինչպէս նաեւ բարերարներ ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ եւ ԱԹԱՆԱԳԻՆԷ ԷԳՆԱՅԵԱՆԻ համար :

Նախագահութեամբ՝ Կաթող. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Ի յարգանք այս մեծանուն բարերարներուն յիշատակին, կը խնդրուի ներկայ ըլլալ սոյն արարողութեան :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նուիրուած մեր բիւրաւոր նահատակներուն:

Կը նախագահէ՝ Պ. ՄՈՒՇԵՂ ՃԻԷՐՃԵԱՆ :

Կը խօսի՝ Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Կը ներկայացուի Մալխասի «ՉԱՐԹՕՆՔ»Ը, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի թատերախումբին կողմէ :

Կը գործադրուի նաեւ գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր :

Կիրակի, (23 Յունիս) կէսօրէ ետք ժամը 3ին Արթիսթիք չքեղ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուին հայրենակիցները անխտիր :

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ
ՔԱՐԻՆԹԻ ԵՒ ՎԻԷՆՆԱ

▼

Մեկնում, Օգոստոս 5
Վերադարձ, Օգոստոս 30

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրութեանց համար դիմել՝

RELATIONS
TOURISTIQUES EDUCATIVES
27, Rue du Fbg. Montmartre
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 35-85

Organisateur :
Edouard DJEZIRIAN
Avec la participation de
H. BASMADJIAN

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր եւ Տիկին Լեւոն Տէր – Մինասեան, Ռուբէն եւ Արամ ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց երրորդ զաւկին և քրոջ՝

ԹԱԼԻՆԻ

ծնունդը, Փարիզ 1963, Յունիս 9 :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ :

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐԱՄՊԵԼ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

×

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին :

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, Ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կատարեալ ծրագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ՚ընդլայնի բաղձալի համեմատութիւններով :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Պ. Ոսկեան Նալպանտեանէ, Նշան Քորթոշեանէ տասնական Ֆրանք, Տիկին Խաթուն Նալպանտեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

— ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ —

Տարեվերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը, այս Շաբաթ՝ ժամը 21, Սալտէ Ֆէթ, Իւ Վոլթեռ :

Կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: —

Ներկայ կ՚ըլլայ Ալֆորվիլի երեսփոխան-քաղաքապետը՝ Պ. ՌԱՈՒԼ ՊԼԷՕՉ:

Աշակերտներու կողմէ արտասանութիւն եւ օրուան հանդէսին պատշաճ յայտագիր :

Տեղւոյն վրայ, հանրակառքով երթ ու դարձի ձրի սպասարկութիւն :

Կ՚ՈՒՋՈՒԻ

Կ՚ուզուի երիտասարդ աշխատաւոր մը, խանութի մէջ աշխատելու համար :

Դիմել՝

58, Rue de Cléry, «Paris Californie«

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Փարիզի արուարձաններուն մէջ վիլլա մը, երեք սենեակ, խոհանոց, պարտէզ Օգոստոսի համար, գրել կամ հեռաձայնել.—

TEKIN
64, Bd. Barbès
MON. 36-59 PARIS (18e)

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Իւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տզոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէի պատուաստը :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչ եւ լոյս Ալհամպրայի սրահին մէջ Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի.— Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ Ընկեր ԳԱԼՈՒՍՏ ՊԱՊԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած յայտագիր, հայկական տոհմիկ եւ ժողովրդական պարեր, կատարմամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պօմոնի Քրիստափոր խումբի ՉԱՐԵՆՑ պարախումբին կողմէ:

Երգ՝ Օր. Անժէլ Կարապետեան, Օր. Ալիս Շամիրեան, արտասանութիւն ընկերուհի Սեդա Թիւթէլեան, ընկ. Վանիկ Նազարեան, Մասիս Գուլումեան, Յակոբ Սարգիսեան եւ Յակոբ Հայթայեան :

Կէս դիշերէն ետք կը սկսի եւրոպական պար:

Նուագախումբ՝ HANS-SIGUEL

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջի մրցանակաբաշխութիւնը եւ դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ.— Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 Ֆր.:

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյօն :

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր :

ԱՒԵՏԱՐԱՆՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Տեղի պիտի ունենան Լիոնի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյն մէջ, 21 Պուլվ. Էօժէն Տէռնէլ, Յունիս 19 – 22, իրիկունները ժամը 8·30ին:

Սոյն ժողովներուն Ֆրանսահայ Աւետ. Եկեղեցիներու համագումարին առթիւ՝ պիտի խօսին զանազան հովիւներ, եւ Յունիս 23ին նոյն ժողովասրահին մէջ, Կիրակի առաւօտ ժամը 10ի պաշտամունքին, պիտի խօսի Մ. Նահանգներէն, «Վէթէրան» հովիւ Վեր. Պետիկեան :

Մեր բոլոր ազգակիցները անխտիր՝ սիրով հրաւիրուած են բոլոր ժողովներուն :

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն պարտադիր ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն, այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին Ահարոնեան ակումբը :

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է, բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը տեղի կ՚ունենայ 29 եւ 30 Յունիս :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին Կարեւոր օրակարգ :

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը Միջին Ֆրանսայի իր դպրոցներէն մէկուն համար ստիպողաբար կը փնտռէ ուսուցիչ կամ ուսուցչուհի մը, առանձին կամ ընտանիքով, բնակարան, ջերմ. լոյս եւ ջուր ապահովուած դպրոցի շէնքին մէջ :

Ներկայանալ Ֆ. Կ. Խաչի գրասենեակը, 17 Իւ Պլէօ, Երկուշաբթի կէսօրէ ետքերը, ժամը 15էն 18:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին տարեկան դաշտահանդէսը Յուլիս 14ին, Կիրակի ամբողջ օրը :

ԼՈՅՍԸ ԳՈՅՆ Է.... ԳՈՅՆԸ ԼՈՅՍ Է
ՁԵՐ ՏԱՆԸ ԼՈՅՍ ՏՈՒԷ՛Ք.... ԹՈՄԼԱՔԻ ԳՈՅՆ ՏՈՒԷ՛Ք

Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի
Եթէ ներսը եւ դուրսը

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ – ԶԱՐԴԱՐԷՔ – ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՄԼԱՔ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, RUE DES BOURGUIGNONS — ASNIERES - BOIS COLOMBES (Seine)
Tél : GRE. 09-47

11, BD. DE LA REPUBLIQUE — LA GARENNE (Seine)
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ամէնէն արդիական, նուրբ եւ ընտիր ճաշակով պատրաստուած՝ առաջնակարգ ներկեր : Բնական եւ արուեստական բազմերանգ գոյներու մեծ ընտրութիւն: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի գեղեցիկ թուղթերու ճոխ ընտրութիւն: Գետնի համար՝ ամէն տեսակ — լինոլէոմ եւ փլասթիք — ծածկոցներ.—

TAPIFLEX — TAPISOM — CARPETTE

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը, որու շնորհիւ կրնայ 10–30 առ հարիւր զեղջ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e
166, AV. ARISTIDE BRIAND
64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
PAVILLONS - SOUS-BOIS (Seine)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0.25 Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՅՈՒՆԻՍ

JEUDI 20 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9635 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9635

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆԵՐՔԻՆ ԾԱԼՔԵՐԸ

Անգարայի դատավարութիւնը առիթ ընծայեց մերկացնելու Մայիս 20 – 21ի ապստամբական շարժման ներքին ծալքերը :

Ընդհանուր դատախազին կողմէ դատարանին մէջ կարդացուած Ամբաստանագիրը կը յայտնէ թէ երկար ատենէ ի վեր քանի մը խմբակներ դաւադրական գաղտնի գործունէութեան էին լծուած՝ օրուան իշխանութիւնը տապալելու համար :

Ամէնէն կարեւորը Անգարայի զինուորական վարժարանի նախկին տնօրէն գնդապետ Թալէաթ Այտէմիրի խմբակն էր, որ 1962 Փետրուար 22ին առաջին անյաջող փորձ մը կատարած էր արդէն՝ աջակցութեամբ վարժարանի ուսանողներուն եւ կարգ մը բարձրաստիճան զինուորականներու :

Ընդհանուր ներման արժանանալէ վերջ փոխանակ իր պատեանին մէջ քաշուելու, նախկին զինուորականը փառամոլութենէ մղուած, շարունակած էր Հարպիյէի (զինուորական վարժարան) իր նախկին աշակերտներուն մօտ քարոզութիւններ կատարել :

Այտէմիր Աթաթիւրքի սկզբունքներուն, «յեղափոխութեան» եւ բանակին անունով կը խօսէր, հրապուրելու համար երիտասարդ սպաները :

Փետր. 22ի յեղափոխականներու խմբակը գաղտնի ժողովներ կը դումարէր, ծրագրուած ապստամբական նոր շարժման մանրամասնութիւնները պատրաստելու համար :

Այս խմբակին մէջ Այտէմիրի մրցակիցն էր Տիւնտար Սէյհան : Երկուքն ալ կ'ուզէին «պետ» ըլլալ : Այս առթիւ որոշ պառակտում առաջ եկած էր կազմակերպութեան մէջ, առանց մինչեւ քայքայում հասնելու : Այտէմիր ինք պատրաստեր էր ապստամբական գործողութեան ծրագիրները, ճշդելով ամէն մէկուն ստանձնելիք դերը :

Յաջողութեան պարագային պիտի կազմուէր զինուորականներէ բաղկացած «Ճունթա» մը, ենթակայ պետութեան նախագահին, որ մենատիրական իրաւասութիւններ պիտի ունենար :

Երկրորդ խմբակին վարիչն էր Ալփասլան Թիւրքէշ, «14»երու պետը, ուրիշ փառամոլ մը, որ կը տառապէր մենատէր դառնալու հիւանդութենէն :

Յաջողութեան պարագային այս թունդ մոլեռանդ «Թուրք»ը կ'ուզէր Հայերը Հայաստան, Յոյները Յունաստան, Հրեաները Իսրայէլ քշել՝ միանգամ ընդ միշտ ձերբազատուելու համար փոքրամասնութեանց մղձաւանջէն :

Այտէմիր եւ Թիւրքէշ չեն կրցած համաձայնիլ եւ մրցակցութիւնը վերածուած է նախանձի, ի վերջոյ յանգելու համար մատնութեան :

Թիւրքէշ տեղեկանալով, որ Այտէմիր գործողութեան պիտի ձեռնարկէ Մայիս 20ին 21 լուսնալիք գիշերը, քանի մը ժամ առաջ լուր տուեր է կարգ մը երեսփոխաններու, որպէսզի յայտնեն կառավարութեան :

Մրցակցութիւն, նախանձ, լրատուութիւն միացած՝ ձախողութեան մատնած են ծրագրուած յեղափոխութիւնը :

Ընդհանուր դատախազը մահապատիժ կը պահանջէ 36 հոգիի, 5 – 15 տարուան բանտարկութիւն՝ 55 հոգիի եւ 4 – 12 տարի՝ տասը հոգիին համար :

Ամբաստանութեան տակ են նաեւ Անգարայի զինուորական վարժարանին 1459 ուսանողները, որոնց դատավարութիւնը սկսաւ Յունիս 13ին :

Դաւադրութեան մասնակցած են նոյնպէս Պոլիս բնակող բազմաթիւ մարդիկ, որոնց դատավարութիւնն ալ տեղի պիտի ունենայ Անգարայի պատերազմական ատեանին առջեւ :

Անգարայի դատավարութիւնը անգամ մը եւս հրապարակ կը դնէ թրքական աղտոտ բարքերը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼԻ ՄԻԱԿ ՅԱՋՈՐԴԸ՝ ՄՕՐԻՍ ԹՈՐԷՋ

Կ'ԸՍԷ ԽՐՈՒՇՉԵՒ

Խորհրդային համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի նիստը գումարուեցաւ Երեքշաբթի օր, դռնփակ, Խրուշչեւի նախագահութեան տակ : Օրակարգի վրայ էին գաղափարական հարցերը .— « Պէտք է կռուինք համայնավարութեան կառուցման բոլոր ճակատներու վրայ : Գաղափարական ճակատը մեզի համար կարեւորագոյններէն մէկն է համայնավարութեան յաղթանակի պայքարին մէջ» յայտարարած է Լէոնիտ Իլեիչեւ, : կոմիտէի քարտուղարը : Ինք էր այն պայքարին գլուխը որ կը տարուէր յառաջապահ դրագէտներու եւ վերացական նկարչութեան դէմ : Իր ելոյթին մէջ, Իլեիչեւ շեշտեց թէ նախորդ լիակատար նիստերը նուիրուած էին տնտեսական հարցերու, կարգը եկած է գաղափարական հարցերու ինչպէս յանձնարարած է Խրուշչեւ : « Մեր կուսակցութեան ամբողջ պատմութիւնը կը վկայէ թէ մըշտական մտահոգութիւնն ունեցած է գաղափարական զէնքին շարունակական կատարելագործման եւ կեդրոնական կոմիտէի ներկայ նիստը նոր ապացոյց մըն է այդ ուղղութեամբ » :

Իլեիչեւ յայտնած է նաեւ թէ կուսակցութիւնը կը փափաքի բարձրացնել քարոզչութեան աստիճանը, որպէսզի ժողովուրդը լաւ հասկնայ այն պարտականութիւնները զորս պէտք է կատարէ համայնավարութեան կառուցման աշխատանքին մէջ, աւելցուցած է թէ աշխարհակալները կը փորձեն շահագործել կուսակցութեան մէջ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները, ծնած անհատի սթալինեան պաշտամունքէն : «Կան մարդիկ մեր մէջ որոնց ապրելակերպը կը վնասէ անցեալի դէմ պայքարին : Անկարելի է համայնավար ընկերութիւն մը կառուցանել առանց կաղապարելու մարդը նոր գաղափարականներով » եզրակացուցած է բանախօսը :

× Մառեշալ Ապտէլ Հաքիմ Ամէրի ի պատիւ ընդունելութեան մը ընթացքին, Խրուշչեւ կարգ մը նպաստաւոր արտայայտութիւններ ունեցած է տը Կոլի հանդէպ : Պետական մեծ մարդ մը, ըսած է Խորհրդային վարչապետը, որ յստակ տեսակէտներ ունեցաւ ապագաղթականացման հարցին մասին եւ «փառաւոր կերպով լուծեց գաղթային հարցը մանաւանդ Ալժերիոյ » :

Խրուշչեւ ըսած է նաեւ տը Կոլի համար « տը Կոլ մեծ քաջութեան եւ յըստակատեսութեան պէտք ունեցաւ լուծելու համար ալժերական հարցը » եւ ժըպտելով աւելցուցած է .— « Համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Մօրիս Թորէզն ալ կրնար անշուշտ եւ աւելի լաւ : Միակ կարելի յաջորդն է Զօր. տը Կոլի » :

ՄԻՇՏ ՔՐՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԹԱԼԱՊԱՆԻԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ.— «Փրէօվ – Տեղեկատու»ի խմբագրապետ Արման Կասպար (Գասպարեան)՝ հետեւեալ տեսակցութիւնը ունեցած է Քիւրտ բանագնաց՝ գնդապետ Ճալալ Թալապանիի հետ, որ վերջերս Փարիզ եկած էր .—

Ճիշդ այն օրերուն, երբ իրաքեան բանակը կը վերսկսէր իր դիմադրական զինեալ գործողութիւնները Երկրին հիւսիսը՝ նափալմ ռումբերով ռմբակոծելով Քիւրտիստանի գիւղերը, Փարիզ կը հասնէր եւ յատուկ տեսակցութիւն մը կը շնորհէր մեզի, քրտական շարժումին պետ՝ Մուսթաֆա Պարզանիի գլխաւոր գործակիցներէն մէկը՝ գնդապետ Ճալալ Թալապանի :

— Պաղտատ վերսկսաւ կռիւները, առարկելով որ Քիւրտերուն պահանջները համազօր են անջատողական ծրագրի մը :

= Մենք, անջատողականներ չենք : Անկախութիւն չենք պահանջեր, այլ ինքնավարութիւն՝ Արաբներէ եւ Քիւրտերէ կազմուած երկազգային ժողովրդավար Պետութեան մը մէջ : Զուիցերիա օրինակ մըն է մեզի համար :

— Պաղտատ կ'ամբաստանէ որ քրտական շարժումը «աւատական » է :

= Մեր ծրագիրը կը նախատեսէ ընկերային բարեփոխումներ, որոնց նպատակն է Իրաքը դարձնել իսկական ժողովրդավարութիւն մը : Յատկապէս հողային բարեփոխումներ, աւատապետութեան հաշուեյարդար եւ արդիական ընկերութեան մը հաստատում :

— Նախագահ Նասր քրտական շարժումը կը շահագործէ՞ Պաասի դէմ :

= Գահիրէի մեր վերջին տեսակցութիւններուն ընթացքին, Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան նախագահը բարեացակամ համակրութիւն ցոյց տուաւ քրտական պահանջներուն հանդէպ, բայց կ'ուզէ ձեռնպահ մնալ Իրաքի ներքին խնդիրներուն մէջ :

— Մոսկուայի «Փրաւտա»ն, Մայիս 7-ին հրատարակուած յօդուածով մը, դիրք բռնեց ի նպաստ ձեր շարժումին եւ գրեց ի մէջ այլոց .— « Ծանօթ է թէ գաղթաբար Ամերիկացիները եւ Անգլիացիներն են, որ կ'ընդդիմանան քրտական հարցին լուծում մը գտնելու ...» :

= Այս յայտարարութիւնը կ'արտայայտէ համայնավարութեան տեսակէտը, թէեւ «Փրաւտա»յի յօդուածը, իր ընդհանուր գիծերով յստակ տեղեկագրութիւն մըն է քրտական խնդրին : Ճիշդ է որ Անգլիոյ քաղաքականութիւնը արգելք մըն է Իրաքի մէջ քրտական հարցին լուծում մը գտնելու : Անգլիա կը շարունակէ, ինչպէս պատերազմէն առաջ եւ Քասըմի վարչակարգին ատեն, զինել Իրաքի բանակը եւ հայթայթել զէնքեր, որոնք կը գործածուին մեր ռազմիկներուն դէմ : Ինչ կը վերաբերի Մ. Նահանգներուն, որքան որ գիտեմ, Պաղտատի իրենց ներկայացուցիչները դեռ վերջերս կը յորդորէին որ կռիւին խաղաղ լուծում մը տրուէր :

— Ի՞նչ է ձեր դիրքը Իրաքի քարիւղի Ընկերութեան (Իրաք Փիթրոլիոմ Քըմփէնի) հանդէպ :

= Մեծ ցաւով կը նկատենք, որ Իրաքի քարիւղի ընկերութիւնները անուղղակի ձեւով տնտեսապէս կ'օժանդակեն Քիւրտերուն դէմ եղած յարձակողական պատերազմին, մեր հողին վրայ գտնուող հարստութիւններու շահագործումին եկամուտներով : Քասըմի օրով, մեր կամաւորները ազդարարական յարձակումներ գործեցին Քերքիւքի մօտերը գտնուող քարիւղատար խողովակներուն վրայ : Այժմ, մեր զինեալ ուժերը կրնան հրահանգ ստանալ քանդելու Իրաքի Քարիւղի Ընկերութեան սարքերը :

— Ի՞նչ են ձեր յարաբերութիւնները Թուրքիոյ եւ Իրանի Քիւրտերուն հետ :

= Անշուշտ Քիւրտերը ազգութիւն մը կը կազմեն : Այսուհանդերձ, մեր շարժումը կը վերաբերի միայն Իրաքի Քիւրտերուն եւ չուզեր միջամուխ ըլլալ դրացի երկիրներու ներքին խնդիրներուն : Սակայն, եթէ յայտնածին պէս, Սուրիոյ մէջ Պաասի նպատակն է գործօն օժանդակութիւն մը բերել Իրաքի քրտական ապստամբութեան զսպումին, պիտի հարկադրուինք օժանդակութիւնը խնդրել Միջին Արեւելքի բոլոր ժողովուրդներուն, յատկապէս Իրանի եւ Թուրքիոյ :

— Պաղտատ կը յաւակնի զօրավար Պարզանիի դէմ հանած ըլլալ «արաբասէր» կարգ մը քիւրտ ցեղախումբեր : Միւս կողմէ, ըստ Աժանս Ֆրանս Փրես գործակալութեան Մայիս 18ի մէկ հեռագրին, ձեր համախոհները հաշուեյարդարի ենթարկեցին համայնավար Քիւրտերու ընդդիմական փոքրիկ խումբեր : Արդեօ՞ք ձեր շարժումին կողմնակից է ժողովուրդին փոքր մէկ մասը միայն :

= Ճիշդ է, որ կան շատ փոքր թիւ մը կազմող մեր շարժումէն անջատուածներ, որոնք կը զեկավարուին Պաղտատի հաշւոյն գործող քանի մը Աղաներու, այսինքն աւատապետներու կողմէ : Ինչ կը վերաբերի համայնավար խմբակներուն, մեր շարժումը չի հանդուրժեր զինուած որեւէ այլ կազմակերպութեան մը գոյութիւնը Քիւրտիստանի ազատագրուած շրջանին մէջ : Համայնավար խմբակները միայն զինաթափուեցան, մինչ Պաղտատի ներկայ վարչակարգը, նախկիններուն նման, կը հալածէ համայնավարները, որոնցմէ մեծ թիւ մը գնդակահարուած են : Պէտք է նշել նաեւ, որ քրտական շրջանին մէջ գտնուող քրիստոնեայ փոքրամասնութիւնները՝ Ասորիներ եւ Քաղդէացիներ, ամբողջովին զօրավիգ կը կանգնին մեր շարժումին : Մինչեւ իսկ երիտասարդ Քաղդէացի կին մը, քրտական զինեալ խումբի մը պետը եղած է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ պատերազմական նախկին նախարարը՝ Փրոֆումօ հրապարակաւ ներողութիւն խնդրեց եւ խոր ցաւ յայտնեղ եղածին համար : Նախկին նախարար Լոնտոն վերադարձած է մինչ Մաքմիլընի օրերը հաշուուած կը թուին :

ՍԵՔՍՏԵԱՆ մատուռին մէջ բացուեցաւ փակարանը որ պիտի ընտրէ Յովհաննէս ԻԳ.ի յաջորդը : « Փարի – Փրէս » կը գրէր առջի գիշեր թէ ոչ – իտալացի մը ըլլալու պարագային ալ, հակառակ իր անժխտելի արժանիքներուն հաւանական չէ Կարդինալ Աղաճանեանի ընտրութիւնը տրուած ըլլալով որ օտարները պիտի չքուէարկեն իրեն համար, որովհետեւ Հռոմէացի է իսկ Իտալացիներն ալ պիտի չքուէարկեն իրեն համար որովհետեւ օտար է ...

ՓԱՍՏԱԲԱՆ ԻԶՈՐՆԻ որու դէմ անուանարկութեան հետապնդում մը սկսած էր (ծանօթ է որ Իզորնի խնդրոյ առարկայ ըրած էր նախարար Ժիսքառ տ'Էսթէն իբրեւ անդամ գաղտնի բանակի) կը մը տահոգուի որ այդքան դանդաղ կը յառաջանայ խնդիրը եւ այդ ուղղութեամբ նամակ մը գրած է հարցաքննիչ դատաւորին :

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

—o—

Գ.

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը հիմնուեցաւ 1890 թ. ամառը: Նախօրօք հանգամանօրէն ուսումնասիրելով Թրքահայաստանի ներքին եւ արտաքին իրական պայմանները՝ հիմնադիրները, ինչպէս յիշեցինք, նպատակ էին դրել միացնել հայ կեանքում գոյութիւն ունեցող բոլոր յեղափոխական ուժերը, Թրքահայաստանի ազատութեան համար: Այդ պատճառով էր որ նորաստեղծ կազմակերպութիւնը կոչուեցաւ Հայ Յեղափոխականների Դաշնակցութիւն:

Իրապէս ներկայ իմաստով կուսակցութիւն չէր Հայ Յեղափոխականների Դաշնակցութիւնը, այլ, ինչպէս բնորոշել է ակադեմական Ն. Մառը՝ «գործի մարդոց դաշնակցութիւն», ազգասէր հայ յեղափոխականների միութիւն:

Իր գործունէութեան առաջին տասնամեակի վերջում Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը այլեւս բուն իմաստով քաղաքական կուսակցութիւն էր Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան անունով: Մինչեւ այդ հասարակութեան մէջ աւելի յայտնի էր Ընկերութիւն անունով:

Թրքահայաստանի ինքնավարութիւն Օսմանեան կայսրութեան սահմաններում: Ռուսահայաստանի ինքնավարութիւն ֆետերաթիւ Ռուսաստանի մէջ, ազատ (ոչ մարքսիստ) ընկերվարութիւն —այս պահանջներով էր գործում Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը առաջին համաշխարհային պատերազմից առաջ՝ դառնալով հայ իրականութեան մեծագոյն կազմակերպուած ուժը: Եւ Հայութեան ապագայ յոյսը:

Առաջին համաշխարհային պատերազմը ամէն բան խառնեց: Ծանօթ են դէպքերը եւ հետեւանքները Թուրքիայում եւ Կովկասի մէջ: Ընդ հուր եւ ընդ սուր անցնելով հայ ժողովուրդը 1918 թ. Մայիս 28-ին հիմք դրեց Հայաստանի անկախ Հանրապետութեան: 1919 թ. աշնան, Հայաստանի մայրաքաղաք Երեւանում գումարուեց Հ. Յ. Դաշնակցութեան 9րդ Ընդհ. Ժողովը, որ իր ծրագրի եւ կազմական կանոնների մէջ մտցրեց հիմնական փոփոխութիւն. ջնջուեցին Թրքահայաստանի եւ Ռուսահայաստանի ինքնավարութեան մասերը եւ տեղը դրուեց «Միացեալ եւ Անկախ Հայաստան» բանաձեւը: Երկրորդ՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Բիւրօն, իբրեւ բարձրագոյն հեղինակութիւն՝ դարձաւ կուսակցութեան գործադիր իշխանութիւն: Պահելով հանդերձ կուսակցութեան ապակենտրոն կազմը եւ Կենտր. Կոմիտէների ապակենտրոն իրաւունքները:

Հայաստանի անկախութեան անկումից ի վեր, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ապրում է տարագրութեան մէջ, տարագիր Հայութեան ծոցում կրելով տարագրութեան բոլոր զրկանքները եւ առաջնորդող փարոս եւ ներշնչումի աղբիւր ունենալով փառաւոր անցեալը եւ ապագայի անշէջ յոյսը:

Ինչպէս առաջ Մայր Հայրենիքում, այսօր էլ Սփիւռքի մէջ հայ ժողովուրդը հաւատում ու վստահում է Հ. Յ. Դաշնակցութեան, նրա հետ է կապել իր յոյսերը: Երանի թէ կարելի լինէր կատարել հանրաքուէ, որպէսզի ամէնքը համոզուէին մեր խօսքերի ճշմարտութեան:

Ինչո՞ւմն է Հ. Յ. Դաշնակցութեան կենսունակութեան եւ ժողովրդականութեան ուժը:

Անուրանալի են երկու հիմնական պատճառներ, որոնք աղբիւր են Հ. Յ. Դաշնակցութեան զօրութեան — 1) Կազմակերպական ձեւը եւ 2) շարքային անդամների եւ ղեկավարութեան բարոյական մաքրութիւնը:

Մեր աչքի առջեւ ունենք Հնչակեան կուսակցութեան օրինակը, որ 1887 թուին հիմնուելուց յետոյ, տասը տարի շարունակ, գլխաւոր ուժը հանդիսացաւ Հայկական Ազատամարտի եւ 1896ին պառակտուելով՝ ընկաւ հայ ժողովրդի աչքից:

Ի՞նչ էր Հնչակեանութեան անկման պատճառը: Նախ՝ կազմակերպութեան ձեւը — ծայրայեղ կենտրոնացում: Լոնտոնում նստած, երկրի եւ ժողովրդի պայմաններին անծանօթ ու անհաղորդ՝ Հնչակի պարագլուխները ուղում էին վարել Հայկական Ազատամարտը: Եւ չըկարողացան: Անհամաձայնութիւն, ապա պառակտում առաջ եկաւ նրանց եւ երկրի գործիչների միջեւ, որ ծնունդ տուեց փոխադարձ մեղադրանքների եւ պառակտման եւ վերջը՝ վէճերի, կռիւների, փոխադարձ ահաբեկումների:

Հայոց պատմութիւնը բազմաթիւ փաստերով հաստատում է, որ կենտրոնացումը հարազատ չէ հայ ժողովրդի բնաւորութեան: Ապակենտրոնացումը տիրող ձեւն է հայ ժողովրդի կեանքում: Օրինակ՝ Հայոց Եկեղեցին, որ երկար դարեր մնացել է կենդանի եւ գործօն շնորհիւ ապակենտրոն կազմակերպութեան: Գործից աւելի իրենց եսով զբաղուեցան:

Երկրորդ՝ բարոյական նկարագրով հնչակեան ղեկավարութիւնը դուրս եկաւ թերի: Գործից աւելի Աւետիս եւ Մարօ Նազարբէգեաններին, Արփիար Արփիարեաններին ու Սապահ-Գիւլեաններին զբաղեցրեց իրենց եսը: Դրանք դուրս եկան տհաս եւ զոհաբերութեան անընդունակ մեծ կազմակերպութիւն վարելու: Հետեւանքը եղաւ շատ ցաւալի: Այսօր, ազգային կեանքում ո՞վ է լուրջ նշանակութիւն տալիս Հնչակեան կուսակցութեան:

Երկու տեսակէտից էլ բախտաւոր եղաւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Ապակենտրոնացումը նրան դարձրեց ժողովրդին մօտ ու սիրելի, գործունէութիւնը արդիւնաւոր: Ղեկավարութիւնը բացառիկ կարողութեան եւ անձնուիրութեան տէր: Եւ արդիւնքը՝ հերոսական, փառապանծ պատմութիւն, մեծագործութեան փայլուն էջերով:

Փառաւոր անցեալով լուսաւորուած է եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ներկան: Սփիւռքի մէջ, անկասկած, մեղ ապրեցնում է մեծ չափով անցեալի բարոյական դրամագլուխը: Եւ քանի կենդանի կը մնայ մեր մէջ Քրիստափորների, Զաւարեանների, Ռոստոմների ոգին, ներկայ մռայլ օրերը չեն կարող վհատեցնել մեզ: Սակայն, պէտք է յիշենք միշտ, որ քանի տարագրութիւնը երկարի, ժամանակի ժանգը կարող է մաշեցնել մեր հոգիները, եթէ չլինենք ըզդաստ ու մոռնանք մեր բարոյական ըսկզբունքները, մեր զաղափարական անցեալը:

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

(3 Շար.)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՍՈՒՐԷՆ ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ

—o—

Հայ թատրոնի պատմութեան գիրքը լեցուն է տխուր էջերով: Այդ գրքին մէջ հանդիպած ենք անուններու որոնք իրենց երիտասարդ տարիքին մահացած են, անոնցմէ ոմանք մանաւանդ դժբախտ վախճանի մը հասնելով:

Այսպէս, 1850ական թուականներուն, Թրքահայ թատրոնի լաւագոյն արուեստագէտներէն մէկը՝ Խաչիկ Փափազեան, երիտասարդ տարիքին զոհ գացած է հիւծախտին եւ իր հիւանդութեան վերջին օրերը անցուցած է Պոլսոյ Գում-Գափու թաղը գտնուող անհիւրընկալ հիւղակի մը մէջ, զուրկ տեղէ եւ խնամքէ, նոյնիսկ սնունդէ:

Թագւոր Նալեան, դերասան-հեղինակ, նոյնպէս երիտասարդ տարիքին մահացած է, բեմական փայլուն յաղթանակներ նուաճելէ ետք:

Արեւմտահայ թատրոնի լաւագոյն դերասանուհիներէն Մարի-Նուարդ, որ «Գամելիազարդ Տիկին»ի անզուգական Մակրիթ Կոթիէն հանդիսացած է, նոյնպէս երիտասարդ տարիքին, բեմին վրայ, նոյնինքն Մարկրիթ Կոթիէի դերի կատարման ընթացքին մահացած է անձնասպանութեամբ ...

Եւ վերջապէս, ամէնէն ցայտուն օրինակը՝ հանճարեղ Պետրոս Ադամեանը դէպի յաւիտենականութիւն իր ճամբորդութիւնը կատարած է, երբ քառասուն տարեկան էր ...

Արեւելահայ թատրոնի լաւագոյն դերասաններէն Սուրէն Սուրէնեանին եւս վիճակուած է այսպիսի դժխեմ ճակատագիր մը, քանի որ այս արժէքաւոր ուեստագէտը նոյնպէս կարճատեւ կեանքն մըն է ունեցած, մահանալով երեսունեցութ տարեկանին:

Սուրէն Սուրէնեան ծնած է 19[illegible] Հայաստանի Մեղրի գիւղին մէջ:

Պատանի Սուրէնը սկիզբի օրերէն [illegible] բուռն կերպով կը սիրէ բեմը, իր [illegible] մտասեւեռման առարկան կը [illegible] այդ խորհրդաւոր աշխարհը, եւ այս [illegible] բագան շատ մտահոգութիւն կը պատ[illegible] ռէ իր ծնողքին եւ ընտանեկան պարագ[illegible] ներուն:

Իրենց զաւակը այդ «վտանգաւոր» ճամբայէն շեղելու դիտումով, ծնողքը [illegible] մտածեն երիտասարդին մէջ արթնցնել արուեստի այլ ճիւղի մը սէրը: Այդ [illegible] պատակով կը վարձեն ջութակի դաստատու մը, խորհելով թէ այս հրաշագոյն գործիքը շուտով մոռցնել պիտի տար երիտասարդ Սուրէնին բեմական խորհրդաւոր աշխարհը:

Եւ սակայն, այս նոր զբաղումը [illegible] չով կրնայ արմատախիլ ընել այն սէրը, որ ամուր արմատներ էր հաստատան երիտասարդին հոգիին ծալքերուն մէջ:

Սուրէն Սուրէնեան, երբ հազիւ տասնեւվեց տարեկան էր, իրեն նման բեմի [illegible] բահար երիտասարդներ հաւաքելով, կազմէ սիրողներու խումբ մը եւ կը [illegible] սի ներկայացումներ սարքել, իր գործունէութեան սահմանները ընդարձակ[illegible] մինչեւ Պաքու եւ Թիֆլիզ:

Այդ միջոցին, հայ բեմերու մեծատաղանդ դերասան, դերուսոյց Սեւումեան զբաղած էր երիտասարդներու մէջ [illegible] տումներ կատարելով երեւան հանել [illegible] մական նոր եւ արժէքաւոր ուժեր:

Սեւումեանի սրատես աչքը չուշանա տեսնելու Սուրէն Սուրէնեանի շնորհքը [illegible] Վարպետը երիտասարդ Սուրէնը կ[illegible] իր խումբին մէջ եւ քաղաքէ [illegible] տրուած ներկայացումներու ընթացքին երիտասարդը հսկայական վերելք [illegible] կարճ ժամանակի մը մէջ կը դառնայ [illegible] մական փնտռուած դէմք մը:

1924ին, Սուրէն Սուրէնեան [illegible] մէջ մաս կը կազմէ թատերական խում[illegible] բին, եւ երկու տարի այնտեղ աշխատ[illegible] ետք, 1926ին կը վերադառնայ Լենինա[illegible] կան, ուր կ՚ընդունուի հայ բեմերու [illegible] վարպետ Արմէն Արմէնեանի խում[illegible] մէջ, ուր եւս պատուաբեր նուաճում[illegible] կ՚արձանագրէ:

Բնութեան կողմէ առատաձեռնօրէն [illegible] տուած դերասան մըն է եղած Սուրէն Սուրէնեան: Հաճելի դիմագծով, [illegible] լուչ հասակով, թաւ ու քնարական [illegible] ւորիչ ձայնով այս դերասանը եղած թատերական բազմապիսի սեռերով [illegible] տուած արուեստագէտ մը: Իր արուեստ[illegible] համահաւասար կերպով ժայթքած է [illegible] լոր կարգի դերերու մեկնարկման [illegible] ցին:

Այս առթիւ յատկանշական են [illegible] տանի մէջ Սուրէն Սուրէնեանի կեանքի [illegible] ու գործունէութեան մասին Գ. Արա[illegible]

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ

ՀԱԻԱՏԱՐԻՄ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

—o—

Մի ժամանակ մի մարդ ու կին են ապրել, որոնք ունեցել են մի փոքրիկ աղջիկ: Ցանկարծ կինը հիւանդանում է ու մեռնում: Հայր ու աղջիկ մնում են մենակ: Մարդն առանց կնոջ դժուար էր եոլա դնում, բայց հենց այդ ժամանակ մի նոր նշանած է ճարում ու նորից ամուսնանում:

Խորթ մայրը չի սիրում իր խորթ աղջիկան, առանց որեւէ մեղքի նա անխնայ ծեծում է նրան: Իսկ աղջիկը դիմանում է անիրաւացի ծեծին ու միշտ հնազանդւում: Նա այնքան խելօք աղջիկ է լինում, որ շրջապատի մարդիկ նրան խրդճում են. «Խեղճ որբուկ, ինչո՞ւ համար է այդքան տանջւում»:

Մի անգամ աղջիկը գնում է բրինձի դաշտը քաղհանելու: Ցանկարծ տեսնում է, որ տղաները ուռկանով ձուկ են բռնում: Խեղճ ձուկը այս ու այն կողմ է ընկնում, ուզում է թագնուել, բայց տեղ չի գտնում: Խորթ աղջիկը մտածում է, որ իրեն էլ այդպէս խորթ մայրն է տանջում առանց որեւէ խղճի խայթի եւ իրեն էլ է այդպիսի դառը ճակատագիր վիճակուել:

Մտածում է այդպէս եւ ասում.

— Ա՛խ, ինչքան դաժան էք, եղբայրներ, մի տանջէք այդ ձկանը, բաց թողէք նրան: Ճիշդ է ես փող չունեմ, բայց ձկան համար ես ձեզ կը տամ նոր զոդնոցս:

— Լաւ, քոյրիկ, — համաձայնում են տղաները,— թող այդպէս լինի, մենք ձկանը բաց կը թողնենք, եթէ քո նոր զոդնոցը մեզ տաս:

Նրանք ձկանը բաց են թողնում, զոդնոցը վերցնում, փախչում են: Իսկ ձուկը թպրտում է գետնի վրայ, թռչկոտում, մարմինը վիրաւորում:

— Տես, ձկնիկ, տղաների ձեռքն այլեւս չընկնես,— ասում է աղջիկն ու գետնից զգուշութեամբ վերցնելով ձկանը դընում է փէշի մէջ ու տանում իրենց ման մօտ եղած առուակի մէջ բաց թողնում:

— Ապրիր մեր առուակի մէջ, այստեղ տղաները քեզ ձեռք չեն տայ, մի վախենա:

Ամէն օր աղջիկը հաւաքում է նագասիի(*) մօտ թափուած տան բրինձի մընացորդը, տանում առուակի մօտ ու կանչում ձկնիկին:

— Ձկնի՛կ, ձկնի՛կ, ո՞ւր ես դու, սպասո՞ւմ ես արդեօք ինձ:

Ձկնիկը սովորել էր աղջկան, երբ նրա ստուերն ընկնում էր ջրի վրայ թէ չէ՝ ձուկն իսկոյն գալիս էր, գլուխը ջրից հանում եւ բռնում բրնձի հատիկները ուտում այնքան, մինչեւ որ կշտանում էր:

Խորթ մայրը նկատում է, որ խորթ աղջիկն ամէն օր առուի մօտ է գնում, սկըսում է հայհոյել նրան:

— Դու այդ ի՞նչ ես անում, անպէտք, այդ ի՞նչ ես զցում ջրի մէջ:

Իսկ ձկնիկն աղջկանից բաւականին կեր ստանալով օր-օրի մեծանում է:

Այդ ժամանակ խորթ մայրը լսում է, որ լեռների խորքում մի տուն կայ, որտեղ մարդիկ հաւաքւում են ծաղիկներով(**) զմայլուելու, իսկ տնակի մօտ մի խոր լճափոս կայ, ով որ այդ լճափոսին մօտ դնայ, նրան լճափոսի տէրը (**) կը բռնէ, կը տանի ջրի մէջ եւ կ՚ուտի:

Խորթ մայրը մտածում է. «Հարկաւոր է իմ խորթ աղջկան էլ այնտեղ ուղարկել»:

Աղջկան կանչում է ու սիրալիր ասում նրան:

— Աղջիկս, դու լսե՞լ ես, որ լեռների խորքում մի տնակ կայ, որտեղ մարդիկ հաւաքւում են ծաղիկներով զմայլուելու: Այնքան դեղեցիկ է այնտեղ, որ բոլորը դնում են այնտեղ ծաղիկներով հիանում եւ ուրախանում: Երանի թէ դու էլ դընայիր, թէ չէ առաւօտից մինչեւ երեկոյ չարչարւում ես, եւ ոչ մի ուրախութիւն չես տեսնում: Գնա այնտեղ եւ ուրախացիր աղատութեան մէջ: Միայն [illegible] տնակի մօտ մի վճիտ աղբիւր է կարկ[illegible] չում եւ նրա մօտ մի մեծ ծառ է բարձ[illegible] նում: Ես լսել եմ, որ այնտեղ, հենց [illegible] մէջ ծաղկում են չտեսնուած դեղեցիկ [illegible] թեամբ ծաղիկներ: Կը նստես ծառի [illegible] կը հիանաս վճիտ աղբիւրով, յետոյ [illegible] նը մեզ կը պատմես բոլորը: Եւ չմ[illegible] նաս այնտեղից ինձ համար ամենագ[illegible] ցիկ ծաղիկը բերելու:

Խորթ մայրը աղջկան փող է տալիս [illegible] սիրալիր ճանապարհում:

Աղջիկը լեռներն անցնում է, հասնում մինչեւ անտառը եւ յանկարծ լսում է [illegible] որսորդը կանչում է.

— Է՛յ, աղջի՛կ, սպասի՛ր, առաջ [illegible] գնա: Այ, այնտեղ ծառի վրայ մի [illegible] է նստած, ես ուզում են նրա վրայ [illegible] բակել, բայց վախենում եմ քեզ [illegible] Սպասիր մի քիչ:

(1 Շար.)

(*) Ամաններ լուանալու յատուկ [illegible]

(**) Ծաղիկներով զմայլուելը [illegible] նիայում ժողովրդական սովորոյ[illegible] յատկապէս հռչակուած է ծաղկող [illegible] նին: Ծաղիկներով զմայլուելը ուրախ[illegible] թեան բնոյթ է կրում եւ յանախ[illegible] է ածւում տօնակատարութեան:

(***) Լճափոսի տէրը - ահաւոր [illegible] դակեր վիշապ:

նի կողմէ հրատարակուած մենագրու – թիան մը հեղինակ տղերը, ուր որա – շապէս երեան կուգայ Սուրէն Սուրէն – եանի բեմական արուեստի բազմակողմա – նի տաղանդը :—

« ... իսկապէս բնութիւնը օժտել էր Սուրէնեանին վերամարմնաւորման կա – րողութեամբ, որը նրա արուեստի առա – ջատ, բնորոշ գիծն էր, նրա արուեստի ճառագիւթեան հիմքը : Բազմաթիւ եւ բազմապիսի են Սուրէնեանի կերտած բոլոր կերպարները, նա մերթ հանդէս է գալիս հայ մեծ յեղափոխական Միքայէլ Նալբանդեանի «Իմմանուէլ»ի մէջ ստանձ – նած դերով, մերթ «Վենետիկի վաճառա – կան» դերով, մերթ «Վենետիկի վաճառա – կան»ի բեմադրութեամբ, մերթ Շեքսպեան – ական «Նամուս»ի Գէյլրանով ...

« ... Սուրէնեանի կարողութիւնը կեր – ւում էր ինչպէս բանուորի, յեղափոխա – կանի, այնպէս էլ արիստոկրատների եւ այլ կերպարների : Ահա այդ հակադիր պատկերների կենդանի առեղծման մէջ էր Սուրէնեանի մեծութիւնը : Իր այդ ան – մրկական, ներդործող արուեստով Սու – րէնեանը աւելի շատ ընդօրինակում էր հանճարեղ դերասան Պետրոս Ադամեա – նին: Վերջինիս նման Սուրէնեանը եւս կարողանում էր դիւրութեամբ վարակել հանդիսականին ու տեղափոխել իր հերո – ի աշխարհը ...»:

Արեւմտահայ հեղինակներու ստեղծած տիպարներուն մէջ, Սուրէն Սուրէնեան յաջողագոյն մեկնարկով մը հանդիսացած է Յակոբ Պարոնեանի «Մեծապատիւ Մու – րադիաններ»ու Աբիսողոմ աղային, որուն մէջ ի յայտ բերած է ինքնատիպ եւ փայ – լուն կատարողութիւն մը :

Ինչպէս ըսինք, Սուրէն Սուրէնեան կարճատեւ կեանք մըն է ունեցած :

Արդարեւ, 1938ին այս դմայլելի ար – ուեստագէտը փակած է իր աչքերը, կի – սատ թողով իր գործը, որուն հանդըր – ռանին հասնելու բախտը եթէ կեանքը չը – նորհէր իրեն , անկասկած պիտի կա – րողանար մաղցրել բեմական արուեստի փառաւոր կատարներու :

1938ին, Լենինականի մէջ կը ծնուի Սուրէն Սուրէնեանի մահուան քառնամ – եակը, որուն հանդիսութեան կը մաս – նակցին բազմաթիւ ականաւոր հայ դէ – րասաններ եւ դերասանուհիներ :

Գ. Աբեղեանի հրատարակած մենա – գրութեան հատորին մէջ Սուրէն Սուրէն – եանի կեանքին ու գործին տարընչու – թեամբ իրենց յուշերը արձանագրած են հայ բեմի վաստակաւոր դերասաններ եւ դերասանուհիներ՝ Թամարէն, Վարդերէ Վարդերեան, դերասոյց եւ բեմադիր՝ Վարդան Աճէմեան, Արուս Ոսկանեան , Գուրգէն Զանիրեղեան, Վահրամ Փա – փազեան, եւ բազմաթիւ ուրիշներ :

« Սովետական Արուեստ»ի վերջին թի – ւերէն մէկուն մէջ եւս կը կարդանք հե – տեւեալ տողերը Սուրէն Սուրէնեանի կեանքին ու գործին մասին, որոնք յոր – ատակ կերպով կը հատուցանէին ողբացեալ

ԱՅԳԵԿՈՒԹՔ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Երեկոյեան ժամերգութեան ընթացքին տեղի ունեցաւ վեղարի տուչութեան խորհրդալից արարողութիւնը : Բեմին վրայ, Աւազ սեղանին առջեւ ձեռնադիր Սրբազանը իր չուրջ ծնրադիր ունենալով չորս նորընծայ Հայրերը, առ Ս. Երրոր – դութիւն մատուցուած երեք աղօթքներէ, պատշաճ ընթերցուածներէ եւ սաղմոս – ներէ ետք հանեց անոնց գլուխներէն սարկաւագական զգեստը եւ վերադեց ա – նոնց տեղ շնորհատուն վեղարները, ո – րոնք կուսակրօնութեան իրրեւ նշանակ իրենց ալացիկ ձեւին մէջ բոլորովին կեր – պարանափոխեցին զիմազծերը նորընծայ չորս արեզանէրուն՝ Հայր Եղիչէի, Հայր Կոմիտասի, Հայր Եփրեմի եւ Հայր Պետրոսի :

Արարողութենէն ետք, չորս արեզանե – րը բարձրացան զարճեալ վեհարանի դահ – լիճը, ուր գիրենք ջերմապէս ողջագու – րումով ընդունեցաւ Վեհափառ Հայրա – պետը եւ կարճ ու խմաստալից խօսքով մը յայտնեց իր եւ Միաբանութեան խնդակ – ցութիւնը Կիլիկեան նուիրեալ Ուխտին ուրճացման այս նոր դրուագին առիթով :

×

Գիշերը Դպրեվանքի ուսանողները ի պատիւ իրենցմէ բաժնուող եւ միաբա – նութեան կազմին մէջ անցնող արեզայ Հայրերուն դուարթ մթնոլորտի մէջ պազասեղան մը կազմակերպած էին : Ուսանողութեան, Միաբանութեան , Ու – սուցչական կազմին անունով խօսք առ – նողներ եղան : Խօսեցան նաեւ չորս արե – զանները՝ իրենք, յայտնելով իրենց ջերմ շնորհակալութիւնները եւ խանդավից ար –

դերասանին մասին մեր գրած այս քանի մը տողերուն ճշդութիւնը :—

« ... Սուրէնեանը մահացաւ իր ստեղ – ծագործական ուժերի բուռն ծաղկուն շրջանում, բայց չի կարելի ասել թէ նա իր խօսքը արուեստում թողեց անաւարտ : Քիչ դերասաններ կարող են այնքան կարճ ժամանակամիջոցում դրսեւորել իրենց անհատականութիւնը, իրենց ա – նունը կապել այս կամ այն բեմական կերպարի հետ՝ ինչպէս նա : Իւրաքանչ – չիւր դերի հետ, փոքր թէ մեծ լինէր այն, Սուրէնեանը յաղթանակով եւ փո – թորկուն կեանք էր բերում բեմ, որը եւ անպակասելիք էր, ե՛ւ այսօրուանից, եւ մարդկային էր իր հնչեղութեամբ ...»:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԻԹԵԱՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ամէն տարիներէ աւելի մեծ թիւով բազմութիւն մը եկած էր եկեղեցւոյ կից սրահը, Մայիս 28ի հանդիսութեան , որ կազմակերպուած էր Հ. Յ. Դ. Վարդան ենթակոմիտէի կողմէ, օժանդակութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Օրուան նախագահը՝ ընկեր Յ. Շիր – վանեան կարճ այլ կուռ ճառով մը պատ – մականը ըրաւ բախտորոշ մեծ դէպքին. այս առթիւ չէչեց, թէ անկախութեան օրը կը պատկանի բովանդակ Հայու – թեան, քանի որ Հայութիւնն էր, որ 1918ի օրերուն մարտադաշտ նետուած էր պաշտպանելու համար իր հողը, ստաց – ուածքը, պատիւը : Այդ դօտեմարտը վերջացաւ հայ բազուկին յաղթանակով եւ պահպանեցաւ Հայաստանի անկախու – թեամբ : Եպերելի ուրացողները, աւել – ցուց նախագահը, արդէն իսկ դողդոջ ձիերը կը կատարեն ընդունելու մեծ ծո – ղնին արժէքը : Վստահ ենք, որ մօտ ապա – գային, այս Օրը պիտի ծօնուի համազ – գային արժանի չուքով թէ ափիւռքի եւ թէ մանաւանդ հայրենիքի մէջ :

Օրուան բանախօսը՝ ընկեր Ֆ. Մխիճ – եան յայտարարելէ ետք, թէ ժողովուրդ – ները միայն ու բացառաբար մշակոյթով եւ քաղաքակրթութեամբ չեն կրնար ապ – րիլ, այլ նաեւ՝ դոյատեւելու իրենց ճի – գով, նմանութեան եղրեր դատ Մայիս 28ի եւ մեր պատմական միւս մեծ հերո – սամարտերու, պայքարներու եւ կռիւնե – րուն միջեւ : «Ամենուրեք Հայը ցոյց տուաւ , որ ո՛չ միայն դիտէ ստեղծա – գործել, այլեւ դիտէ պայքարիլ ի խըն – դիր իր գոյութեան պահպանման » :

Մայիս 28ը հայ ժողովուրդի ապրելու կամքին նորագոյն արտայայտութիւնն է – րէն մէկն էր, ամէնէն վճռականը եւ կա – րեւորը : Այնուհետեւ բանախօսը դիտել տուաւ, թէ ներկայիս խորհրդային պատ – մագիտներն ալ հարկադրաբար կ'ընդու – նին Սարտարապատի յաղթանակին մեծ արժէքը, Հայութեան Ֆիզիքական գո – յութեան պահպանման տեսակէտէն : Այսուհանդերձ դեռ կը թերագնահատեն իրո – դութիւնները, սակայն պատմութիւնը փաստերու առարկայական արձանագրու – թիւնները կը ճանչնայ միայն եւ կեղծիքն ու սուտը դատապարտուած են անհետ կորսուելու :

Երգերով, խմբերգներով ու մանուա – կարար օրուան թամադատ՝ Մ. Շիշման – եանին շնորհիւ չուտով ստեղծուեցաւ վարակիչ ընկերական զուարթ այլ խան – դավառ մթնոլորտ մը : Մէկէ ընդ մէկ խօսք առին եւ Մայիս 28ի պատմական անտարակելի եւ անուրանալի արժէքը ճշդեցին ընկերներ Կ. Երանեան, Յ. Մը – կրտիչեան եւ ուրիշներ :

Շ. Թ.

ՁԱՅՆԻ ԴՐՈՇՄԸ

Ընդունուած է, որ գործնականապէս անհնարին է երկու մարդ գտնել , որոնք ունենան մտածելու միեւնոյն ղրոշմը : Վերջերս ձայնի տփեֆոկրաման (ձայնի ուժին բաշխումը պատկերող նախշերը ըստ ձայնի աստիճանին) ուսումնասիրող ամերիկացի գիտնականները տեսած են , որ աշխարհի մէջ չկան երկու մարդ , որ միատեսակ արտասանեն որեւէ բառ : Ձայնի տփեֆոկրամայի «ղրոշմին» մի – ջոցով, փորձառու մասնագէտը կրնայ ուղած մարդուն անջատել հազարաւորնե – րու մէջէն :

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՐՁԱԾ ՀԱՅ ՄԱՐՏԻԿ

Մահուան դարձած հայ մարտիկ մը Ֆիլիպ պէյ, անգամ Թաղւոր եւ օդնական անգամ Հիւսէյին Հիւսնի էֆէնտիներէն կազմուած ամբաստանիչ մարմինը նիստ դումարեց ի ներկայութեան Վերաքննիչ Ատեանին ընդհ. դատախազութեան բար – ձրը պաշտօնին օդնականներէն Մադհար պէյի եւ Պելժիական ակրութեան թարգ – մաններէն Մ. Մարքէթիլի եւ քարտու – ղարներէն Սաուրք պէյ կարգադ Ընդհ. Դատախազութեան 1321 Հոկտեմբեր 15 թուակիր պաշտօնագիրը, Պոլսոյ Նախա – դատ Ատեանին հարցաքննութեան որոշ – մնագիրը եւ ուրիշ պաշտօնաթուղթեր :

Այս որոշմնագրին իմաստը սա էր, թէ 1321տարուան Յուլիսի ութերորդ Ուրբաթ օրը Սկեմրլքի արարողութիւններէն ետք, , երբ Վհ. Մուլթանին՝ մղկիթէն վերադարձին տաթիւ կայս. գօրքերը ի – րենց բարեւի յարգական դիրքը կ'առ – նէին , Մարզպարանի հրազարակին վրայ եղերական պայթում մը տեղի ունեցաւ , որուն հետեւանքով 26 հոգի սպաննուե – ցան եւ 58 հոգի վիրաւորուեցան. այս առթիւ ամբաստանուած ձերբակալեալնե – րուն եւ փախատականներուն (որոնց ա – նունները վերը յիշատակուած են) մասին կատարուած հարցաքննութիւններէն հաս – տատուեցաւ թէ, Տէր մի արասցէ. կայ – սերական մայրաքաղաքին եւ Օսմ. կայս. երկրին կարգ մը կարեւոր տեղերուն մէջ ընդհանուր, մեծ յեղափոխութիւն մը յա – ռաջ բերելու անիծալ մտադրութեամբ , Պուլկարիա, Թրնեւ եւ Թիֆլիս գտնը – ւած Հայ եւ Պուլկար խռովարարական ընկերութիւններուն որոշմանց եւ կազմա – կերպութիւններուն արդիւնքն է յիշեալ եպերելի ոճիրը :

Մտադրուած եւ որոշուած յեղափոխու – թեան ձեւը եւ կերպը այնպէս էր որ , Կայսերական զօրքերը, որոնց սիրտը զե – դուն է կատարեալ հաւատարմութեամբ ու անձնուիրութեամբ, հանդէպ Վեհա – փառ Կայսեր, ինչպէս նաեւ հաւատարիմ Կայս. հպատակները, որոնք հոն կը գըտ – նուէին, նոյն պահուն, բնական է թէ իւ – րենց զգացած արագ չփոթութեան ու տը – պաւորութեան ազդեցութեամբ , եպերե – լի յարձակումը՝ օտարահպատակներուն պիտի վերագրէին, եւ անոնց դէմ չար – ժում մը եւ ընդհանուր յարձակում մը պիտի կատարէին. եւ այսպէս այդ ոճրա – պարանները կը յուսային իրենց վատագոյն արարքները արդիւնաւորել :

Նոյնիսկ, անցեալ տարի, Հայ Դաշ – նակցական յեղափոխական մարմինը եւ Պուլկար խռովարար ընկերութիւնը խա – ռնըն, Սոֆիայի մէջ արտակարգ ընդհ. ժողով մը գումարեցին: Այս նիստին ներ – կայ էր նաեւ իր անձիշանական եւ յեղա – փոխական գաղափարներովը ծանօթ Փի – էռ Քիյեռ անուն Ֆրանսացի խմբագի – րը, որ Հայ յեղափոխականներուն իրրեւ օրհան իր հրատարակած «Փրօ Արմինիա» թերթին մէջ համաձօտակի խօսելով այս կարեւոր ժողովներուն եւ գալանի որո – շումներուն մասին, գրած էր թէ Հայ յեղափոխականները իրաւամբ ստիպուած պիտի ըլլան ցարդ իրենց խռովափած ա – մէնէն վճռական եւ վերջնական գործա – դրութեան դիմելու :

Այս խռովարարական որոշմանց համա – ձայն, Պոլսոյ մէջ գործադրութեան անի – ծապարտ միջոցները կազմակերպելու համար գործի ձեռնարկած է նախ Պա – քուի Հայերէն եւ Ռուսախօսէն վաստակ յեղափոխականներէն Քրխտափոր Միքա – յէլեան , որ «Դրօշակ» Հայ Յեղափոխա – կան Ընկերութեան կեդրոնը Թրնեւ փո – խադրած եւ հոն հիմնած էր « Դրօշակ » յեղափոխական թերթը :

Քրխտափոր , անցած Հոկտեմբերին Պոլիս գալով՝ Պերժիացի ձերբակալեալ Թօրիսի բնական Բերայի յարկաբաժնին մէջ, իբր աղջիկը գոյց տուած Ռուպինա Ֆայնի հետ, Սամուէլ Ֆայն ծածկանուն – նով, ամիսի մը չափ բնակեցաւ : Յետոյ դարձեալ հայ յեղափոխականներէն եւ սակայն երկրորդականներէն, Արնաւուտ – քէօյցի Վասիլեացուն Քէնտիրեան եւ Լի – փա Բիւխ կամ ուրիշ անունով Սաֆօ , յիշեալներուն վարչութեան տակ, Պոլսոյ մէջ յեղափոխական մասնաճիւղ մը հաս – տատած էին իրենց անիծալ նպատակնե – րուն գործադրութեան համար :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (158)

ԵՂՏՐՋԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱՋԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ԶՈՐՍ

Ասոր վրայ նախագահը կարճիկը հար – ցուց ընդհանուր դատախազութեան, որ յայտնելով թէ փախատականներուն մա – սին կանոնական ձեւակերպութիւնները կատարուած են եւ անոնք անասուած են, պահանջեց ի բացակայութեան դատա – րութիւնը կատարել :

Դատական մարմինը խորհրդակցեցաւ ե որոշելով փախատականներուն ի բաց – կայութեան դատուիլը, երկու կողմին ալ յանձնարեցաւ այս պարագան : Ամիսը կաթը կարդացուեցաւ ամբաստանիչ ատ – եանին տեղեկագիրը եւ ամբաստանա – գիրը :

ԱՄԲԱՍՏԱՆԻՉ ԱՏԵԱՆԻՆ
ՏԵՂԵԿԱԳՐԻՆ ՊԱՏՃԵՆԸ

Նախագահէ փոխանորդ Մէհմէտ Թէվ –

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Լուսիա Շամշոյեանի եւ իր պարագաներուն, իր ամուսնոյն Թորոս Շամշոյեանի կսկսածլի մահուան առթիւ:

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Իվ Գասպարեանէ յիսուն Ֆրանք, իրենց Բ. զաւկին Գէորգ Գասպարեանի մկրտութեան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղի վարչութիւնը խորին շնորհակալութեամբ ստացած է փոքր Թալի տը Թեսթօ Ֆերիէէն հարիւր Ֆրանք:

ՇԱՒԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻ ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Կիրակի, ժամը 15ին դպրոցի սրահը: Երգեր եւ արտասանութիւններ դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Փափազեանի:

Պիտի ըլլայ դիւրամատչելի պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ
ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ուսումնական 1963–1964 Տարեշրջան

Կ'ընդունուին 10–12 տարեկան բարեկիրթ եւ ուսումնասէր աշակերտներ, որոնք ունին իրենց տարիքին համապատասխան նաեւ ուսումնական աստիճան:

Արձանագրութեան եւ լուսաբանութեանց համար դիմել՝

Direction du Petit Séminaire Arménien
3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél· 963.01.72

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի, ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ (15 Բիւ Ժան Կուժօն) տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն, Հ. Բ. Ը. Միութեան հիմնադիր եւ ազգային բարերար՝

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ

եւ ՆՈՒՊԱՐ ընտանիքի հանգուցեալ անդամներուն:

Ինչպէս նաեւ բարերարներ ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ եւ ԱԹԱՆԱԳԻՆԷ ԷԳՆԱՅԵԱՆԻ համար:

Նախագահութեամբ՝ Կաթող. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Ի յարգանք այս մեծանուն բարերարներուն յիշատակին, կը խնդրուի ներկայ ըլլալ սոյն արարողութեան:

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ
ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նուիրուած մեր բիւրաւոր նահատակներուն:

Կը նախագահէ՝ Պ. ՄՈՒՇԵՂ ՃԻԷՐՃԵԱՆ:

Կը խօսի՝ Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Կը ներկայացուի Մալխասի «ԶԱՐԹՕՆՔ»Ը, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի թատերախումբին կողմէ:

Կը գործադրուի նաեւ գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր:

Կիրակի, (23 Յունիս) կէսօրէ ետք ժամը 3ին Արթիսթիք չքեղ սրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին հայրենակիցները անխտիր:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողուհիներ կը փնտռէ: Թեկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ. վարչութեանս (17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ 9), իրենց գրաւոր նամակին կցելով ամփոփ կենսակրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր եւ Տիկին Սերգօ Պէրպէրեան, Վարուժան եւ Քարին ուրախութեամբ կը ծանուցանեն՝

ՄԱՅՏԱՅԻ

ծնունդը, Փարիզ, 1963 Յունիս 14:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ:

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐԱՄՊԵԼ:

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները:

×

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին:

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél.: OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, Ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կատարեալ ծրագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ'ընդլայնի բաղձալի համեմատութիւններով:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ
— ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ —

Տարեվերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը, այս Շաբաթ՝ ժամը 21, Սալ տէ Ֆէթ, Բիւ Վոլթեռ:

Կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: —

Ներկայ կ'ըլլայ Ալֆորվիլի երեսփոխան-քաղաքապետը՝ Պ. ՌԱՈՒԼ ՊԼԷՕԶ:

Աշակերտներու կողմէ արտասանութիւն եւ օրուան հանդէսին պատշաճ յայտագիր:

Տեղւոյն վրայ, հանրակառքով երթ ու դարձի ձրի սպասարկութիւն:

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ
ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1963 – 1964 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Անոնք որոնք կը փափաքին զրկել իրենց զաւակները պէտք է այժմէն իսկ դիմում կատարեն հաստատութեան տնօրէնութեան:

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ:

Ա.— ՖՐԱՆՍԱԿԱՆԸ, որ տառացի կերպով կը հետեւի պետական լիսէներու արդիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին — անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով —:

Բ.— ՀԱՅԿԱԿԱՆԸ, որ կ'օժտէ սանուհիները հայագիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ:

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին ութ տարեկանէն սկսեալ: Մանրամասնութեանց համար դիմել հաստատութեան տնօրէնութեան:

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Tél: 927-01-72

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Ալհամպրայի սրահին մէջ Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի:

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի.— Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ Ընկեր ԳԱԼՈՒՍՏ ՊԱՊԵԱՆ

Կ'երգէ Օր. ԱՆԺԷԼ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած յայտագիր, հայկական տոհմիկ եւ ժողովրդական պարեր, կատարմամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պօմոնի Քրիստափոր խումբի ՉԱՐԵՆՑ պարախումբին կողմէ:

Օր. Ալիս Շամիրեան, արտասանութիւն ընկերուհի Սեդա Թիւթէլեան, ընկ. Վանիկ Նազարեան, Մասիս Գուլումեան, Յակոբ Սարգիսեան և Յակոբ Հայթայեան

Կէս գիշերէն ետք կը սկսի եւրոպական պար:

Նուագախումբ՝ HANS-SIGUEL

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի ամավերջի մրցանակաբաշխութիւնը եւ դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ.— Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ:

Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 Ֆր.:

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյօն:

EXPOSITON
CARZOU
«LUMIÈRE D'ÉTÉ»
GALERIE DAVID ET GARNIER
6, Avenue Matignon
Jusqu'au 22 Juin

ԱՒԵՏԱՐԱՆՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Տեղի պիտի ունենան Լիոնի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյն մէջ, 21 Պուլվ. Էօժէն Տէռնէլ, Յունիս 19 – 22, իրիկունները ժամը 8·30ին:

Սոյն ժողովներուն Ֆրանսահայ Աւետ. Եկեղեցիներու համագումարին առթիւ՝ պիտի խօսին զանազան հովիւներ, եւ Յունիս 23ին նոյն ժողովասրահին մէջ, Կիրակի առաւօտ ժամը 10ի պաշտամունքին, պիտի խօսի Մ. Նահանգներէն, «Վէթէրան» հովիւ Վեր. Պետիկեան:

Մեր բոլոր ազգակիցները անխտիր՝ սիրով հրաւիրուած են բոլոր ժողովներուն:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ուզուի երիտասարդ աշխատաւոր մը, խանութի մէջ աշխատելու համար:

Դիմել՝

58, Rue de Cléry, "Paris Californie«

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ
ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է ՊԷ ՍԷ ԺԷի պատուաստը:

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն պարտադիր ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն, այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին Ահարոնեան ակումբը:

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է, բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը տեղի կ'ունենայ 29 եւ 30 Յունիս:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» խումբի ժողովը, այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 5ին:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Օհանջանեան սրահին մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի տարեկան դաշտահանդէսը Յուլիս 14ին Կիրակի ամբողջ օրը:

×

«Հերոսներու Օրուան» նուիրուած տարեկան դաշտահանդէսը Շաւիլի անտառին մէջ Յուլիս 21ին:

Hautes... LOURDES ...Pyrénées
«HOTEL DE L'EUROPE»
Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս Յունիսին, ... 19 Ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս Սեպտեմբերին... 21 Ֆր.
ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· — Հատը 0·25 Ֆ·

ՈՒՐԲԱԹ
21
ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI
21 JUIN
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9636 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9636

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉՈ՞Ւ ԱՅՍ ՅԵՏՍ ԿՈՉՈՒՄԸ

Զորս ամիս միայն առեւեց պինադուլը Մոլա Մուսթաֆա Պարզանիի եւ Պաղատի յեղափոխական իշխանութեան միջեւ։ Չինադուլ, որ նախաբանը կը նը – կատուէր հաշտութեան եւ իրաքի Քիւրտաստոյ հարցին վերջնական լուծման ։

Փետրուար 8ի յեղափոխութիւնը մեծ խանդավառութիւն առեղծած էր քրտական շրջանակներուն մէջ ։ Զօրավար Քասըմի անփառունակ վախճանը եւ պինուրտական նոր կառավարութեան իշխանութեան գալը փայլուն յոյսեր ծնցուցած էին ազգայնական Քիւրտերու մէջ ։

Պաղտատի նոր կառավարութեան առաջին ծրագիրներէն մէկը պիտի ըլլար քրտական խնդրին հաշուեյարդարը ։ Զօրավար Արէֆ, վարչապետը, մանաւանդ փոխ – վարչապետ Սալէհ Էս – Սա'ատի հանդիսաւորապէս կը խոստանային ինք – նավարութիւն չնորհել Քիւրտերուն — յոյն ապակեզրկնացման իրաւունքներով ։

Քիւրտերը մնալով հանդերձ Պաղտատի կեդրոնական կառավարութեան պետութեան տակ, տեղական ինքնավարութիւն պիտի վայելէին ։ Ազատօրէն պիտի զործածէին իրենց լեզուն, պիտի ունենային իրենց դպրոցները, պիտի հրատարակէին քրտերէն թերթեր ։ Բացի ժողովային մարդէն՝ վարչական զործերու մէջ եւս լայն ազատութիւններ պիտի վայելէին ։

Մանրամասնութեանց մասին բանակցութիւններ տեղի կ'ունենային խաղաղ ընթացքի մէջ, երկուստեք բարեացակամութեամբ եւ յոյսեր կային, որ վէճի առարկայ խնդիրները վերջնապէս պիտի լուծուին երկուստեք համաձայնութեամբ ։

Զինադուլի շրջանին դուրս պիտի գար Գահիրէի Ապրիլ 17ի համաձայնագիրը՝ Եգիպտոսի, Իրաքի եւ Սուրիոյ միջեւ դաշնակցային միութիւն մը կազմելու մասին ։

Զօր· Պարզանիի վերադարձէն ետք Պաղտատի Եգիպտոսի մէջ հանդիպում ունեցաւ նախագահ Նասրի հետ, որ իր բացատրութիւնները տուաւ Իրաքի կացութեան եւ իր կառավարութեան ծրագրին մասին ։

Ինչ անցաւ դարձաւ յանկարծ՝ փոխանակ Պաղտատի կառավարութեան խաղաղասիրական քաղաքականութիւնը եւ խզելու զինադուլը։ Ինչո՞ւ այս յետադիմութիւնը ։

Պաղտատը չէ պարզուած դեռ ։

Ցաւակոյս չկայ, որ քրտական հարցը պիտի տեղական խնդիր մը չէ ։ Ատով շահագրգռուած են ո՛չ միայն Իրաքի անմիջական դրացիները — Թուրքիա, Սուրիա եւ Իրան, ուր մեծ թիւով Քիւրտեր կը բնակին—, այլ ոչ – ղրացի մեծ պետութիւններ, որոնք զանազան շահեր ունին Մերձաւոր Արեւելքի այդ նաւթառատ շրջանին մէջ ։

Զօրավիճակի փոփոխութիւնը կրնայ վտանգել դրացի եւ ոչ – ղրացի պետութիւններու շահերը ։

Ինքնավար Քիւրտիստան կրնայ կազմել վտանգ մը՝ ապագայ Միացեալ Քիւրտիստանի համար ։

«Իրաքի քարիւղի ընկերութեան» չափերով պետութիւնները չեն կրնար անմասերը մնալ, երբ Քիւրտերը պահանջ — ինչպէս ըրին բանակցութեանց ա – ին— Քէրքիւք — Մուսուլի շրջանին մէջ արտադրուած քարիւղի հասոյթին

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿԻՐ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՆ

ՅԱՅՏՆԻ ՉԻ ԹԷ Ի՞ՆՉ ԷՐ ԲՈՒՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

Վալենթինա եւ Վալերի երկիր վերադարձան Զորեքշաբթի օր, ողջ – առողջ ։ Վալենթինայի այերանաւը իր էջքը կատարեց Փարիզեան ժամով՝ 9·20 անց, 48 շրջաններ կատարելէ ետք երկրագունդին շուրջ երեք օրէն ։ Վալերի վերադարձաւ 12·06ին, 3 օրուան մէջ 82 շրջան ընելէ ետք ։

Յայտնի չէ տակաւին թէ ի՞նչ էր այս փորձին բուն նպատակը, թէեւ պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ հետազօտութեան պիտական ծրագիրը ամբողջովին կատարուած է, բայց ոմանց կարծիքն այն է թէ այս փորձը այլ նպատակներ ունէր ։ Կը կարծուէր նախ թէ երկու վոսոռկնե – րու միացում մը կրնայ կատարուիլ, ապա ըսուեցաւ թէ երրորդ տիեզերապը – նոց մը պիտի միացնէր երկուքը, վեր – ջապէս հաւանական նկատուեցաւ նաեւ որ Վալերի Ուրբաթ միայն վերադառնայ, այդ ձեւով բացառիկ մրցանիշ մը կատ – րելով ։ Բայց ինչ որ խորհրդային է ըն – ելլով խորհրդաւոր, կը մնայ գոհանալ պաշտօնական զեկոյցով եւ համոզուիլ որ փոխադարձը ուրիշ բան չէր քան, ինչ որ ձեռք ձգուած է ։

Վալենթինայի եւ Վալերիի վերադար – ձը յայտարարեց նոյնինքն Նիքիթա Սերգեեւիչ Խրուշչեւ, կեդրոնական կոմիտէի լիակատար նիստին ընթացքին ։ Յայտնեց նաեւ թէ խօսած է Վալենթինայի հետ որ վերադարձած էր Պիքովսկիէն առաջ ։ Վալենթինա ըսած է Խրուշչեւի թէ ամէն ինչ սքանչելի եղած է իսկ Խրուշչեւ ը – սած է թէ հաճելի ժամանցէ մը վերա – դարձով մէկտեղ ձայնն ունի ։ Վալենթինա չատ գոհ եղած է նաեւ եղած ընդունե – լութենէն որ կատարուած է առւսական ձեւով՝ ազով եւ հացով ։

Անգլիացի պիտուն՝ Լովըլի համար մեծ յառաջդիմութիւններ չեն կատարուած անկշռպետային թռիչքներու մարդին մէջ ։ Այս անգամուան միակ նորութիւնը կնոջ մը ներկայութիւնն է ։

× Փեքինի ձայնասփիւռը որ ցարդ մանաւանդ կերպով չէր ծանրացած այս թռիչքին վրայ, չնորհաւորական դիր մը հաղորդեց զոր Շու էն Լայ Խրուշչեւի ղրկած էր ։ Ենթակաները չնորհաւորելէ ետք, Շու էն Լայ կը մաղթէ որ խորհրդային ժողովուրդը նոր յաջողութիւններ ձեռք ձգէ անկշռպետի նուաճումին մէջ ։

րուն հարիւրին չիսուները ։

Անտարբեր չի մնար նաեւ Մոսկուա, որ մանաւանդ հետաքրքրութիւն ցոյց կու – տայ քրտական հարցին համար եւ իր յա – տուկ հաշիւներն ունի ։

Գոյավիճակի պահպանում, մրցակ – ցութիւն, յետին հաշիւներ եւ այլ թա – քուն նկատումներ կարեւոր դեր մը խա – ղացած են անշուշտ մէկ օրէն միւսը կա – տարուած փոփոխութեան մէջ ։

Արիւնը սկսած է դարձեալ հոսիլ հիւ – սիսային Իրաքի մէջ, որ ամբողջ մէկու – կէս տարի պատերազմի դառնութիւննե – րը ճաշակելէ ետք կարծես ունէր մնա – յուն խաղաղութեան ։

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Վատիկանի ութսուն կարդինալները (2 բացակայ որոնց մէկը՝ կարդինալ Մին – ձենթի մերժած է հեռանալ փեչտայէն, ուր պիտի չկարենար վերադառնալ) աչ – խարհէն կտրուած են Զորեքշաբթի ժամը 19էն ի վեր ։ Օրը երկու քուէարկութիւն – ներ տեղի պիտի ունենան ։ Որեւէ ձեւով կարելի չէ նախատեսութիւններ ընել ։ Ֆաւորիի է կարդինալ Մոնթինի, բայց ծանօթ է որ ով որ «պապ կը մտնէ փա – կարան, կարդինալ դուրս կ'ելլէ » ։ Զո – րեքշաբթի առաւօտ կարեւորդէպք մըն էր այն քարողը զոր դերապայծառ Թոնտինի արտասանեց Պապին ընտրութեան հա – մար ։ Արդարեւ այդ քարողը կը կոչուի «ճառ Պապին ընտրութեան համար», եւ կ'արտասանուի լատիներէն, ըստ աւան – դութեան ։ Գերպ· Թոնտինի չէշտեց թէ վճռականութեան տէր անձ մը անհրա – ժեշտ է, աւելցնելով ինչ կը վերաբերի ժողովուրդներու իրերահասկացողու – թեան հարցին թէ այդ առաքելութիւնը կրնայ կատարուիլ եկեղեցւոյ կողմէ մի – այն այն ատեն երբ իր պետը կողմնա – կալութեան որեւէ կասկածէ վեր ըլլայ ։

ՆԱԻԱՐԱՑ խորհուրդէն ետք, Ալէն Փէյրըֆիթ յայտարարեց թէ ընդհանուր ներումը կրնայ միայն աշնան տեղի ու – նենալ երբ Ալժերիոյ վերաբերկալ բոլոր դատավարութիւնները կատարուած ըլ – լան ։

ՊԵՆ ԿՈՒՐՈՆԻ հրաժարումէն ետք, Լեւի Էյզոլի յանձնուեցաւ Իսրայէլի նոր դահլիճը կազմելու հոգը ։

ԱՆԳԼԻՈՑ մէջ Մաքմիլընի յաջորդը կը փնտռուի ։ Կը թուի թէ Պըթլըը եւ մա – նաւանդ Մաուլինկը կրնան դրաւել Մաքմիլընի աթոռը ։ Փրոֆումոյէն ետք, Լոնտոնի մէջ կայ ուրիշ պայթակղութիւն մը ։ Տարաճայնուած էր առջի օր թէ իշ – խան Շառլ (14 տարեկան) քոնեաք մը խմած է, պառի մէջ ճաշէն ա – ռաջ ։ Կը թուի թէ Անգլիացիք գայթա – կղած էին մանաւանդ ճաշէն առաջ, եղած ըլլալուն համար ։ Պըրքինկէմ փալատ պաշտ· զեկոյցով մը նախ հերքեց, ա – պա նոր զեկոյցով մը հերքեց իր հերքու – մը ճշդելով թէ իշխան Շառլ իսկապէս Զեռի – Պրանտի մը խմած է ։

ԻՏԱԼԻՈՑ հանրապետութեան նախա – գահը՝ Սէնեի, Լէոնէի յանձնեց կառա – վարութեան կազմութիւնը ։ Տեմօ Քրիս – թիանի Լէոնէ որ երեսփոխանական ժո – ղովին նախագահն է, 54 տարեկան է ։

ՔԱՐԱՄԱՆԼԻՍԻ հրաժարումէն ետք, փխիխնէլիս կազմեց յունական նոր կառա – վարութիւնը որ իր երդումը կատարեց Փօլ Թագաւորին առջեւ ։

ՀՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ պաշտօնապէս իր համաձայնութիւնը տուաւ «կարմիր հե – ռաձայնին» համար որ պիտի կապէ Կը – րեմլինը եւ Սպիտակ Տունը ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ սուրիական պատուիրա – կութիւնը, գլխաւորութեամբ վարչապետ Սալահ Պիթարի, Ալժէ մեկնած է ։

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ փեսան Ադժուպէյ յայտա – րարած է կեղր· Կոմիտէի առջեւ որ խորհրդային լրագրողները առանց չեղումի պէտք է գործադրեն կեդրոնական Կոմի – տէին որոշումները ։ Կուսակցութեան հա – ւատարիմ օժանդակներն են անոնք ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ դատարանը չատ չա – հեկան վճիռ մը արձակած է ուր կ'ըսէ գլխաւորաբար — « Օրէնքը չի պաշտ – պանէր ապուշները » ։ Արդարեւ մսավա – ճառ մը «լուսաւորեալ» չէյխի մը դիմած էր եւ երեսուն ոսկի վճարած, որպէսզի ոդիներու միջոցաւ դանէ այն երկու եղե – րը զոր իրմէ գողցած էին ։ Չէյն գըտ – նուած եւ մսավաճառը դատարան դիմած էր, բայց «օրէնքը չի պաշտպաններ յի – մարները» վճիռով կորսնցուց իր դատը ։

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱԶԳ· ԿԵԱՆՔԸ

ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՒ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ՎԱՐԴԱՊԵՏՆԵՐ ԾԱՅՐԱԳՈՒՆՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ ՍՏԱՑԱՆ

Կիրակի, Յունիս 16ին, Անթիլիասի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ, Գարեգին վարդապետ Սարգիսեան եւ Արտաւազդ վարդապետ Թրթրեան Ծայր· վարդապետի աստիճանին բարձրացան ։

Տուչութեան հանդիսաւոր արարողութեան նախագահեց Որդն Ա· Կաթողիկոս, որ « Հրաշափառ »ով Հայր Մերէն առաջ մուտք զործեց Մայր Տաճար եւ Անդաստանի նմանողութեամբ, Ծայրագունութեան տասը աստիճանները տուաւ երկու արժանաւորազոյն հոգեւորականներուն ։

Իր քարոզին մէջ Հայրապետը դրուատեց արժանիքները անոնց եւ մաղթեց յաջողութիւն իրենց հոգեւորականի այս նոր կոչումին մէջ ։

Գարեգին Ծայրագոյն Վարդապետ Սարգիսեան, իր եւ իր օծակից եւ աստիճա – նակից եղբօր անունով չնորհակալութիւն յայտնեց Վեհին ու խմաստալից քարոզ մը խօսեցաւ ։

Մայր Տաճարը լեցուն էր հաւատաց – եալներով, որոնք մեծ ուրախութեամբ ականատես եղան երկու արժանաւորնե – րու աստիճանի բարձրացման արարողութեան ։

Ցաւարտ պատարագի, Կաթողիկոսա – րանի գահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ շը – նորհաւորական ջերմ հանդիպում ։

ԱԶԳ· ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ՆՈՐ ՇԷՆՔԻՆ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔԸ

Շաբաթ, Յունիս 15, կէսօրէ ետք ժա – մը հինգին, տեղի ունեցաւ ազգային Ա – ռաջնորդարանի նոր չէնքին հիմնարկէքի հանդիսաւոր արարողութիւնը, նախա – գահութեամբ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կա – թողիկոս Որդն Ա·ի, որ չորջպատուած էր Կիլիկիան Միաբանութեան անդամնե – րով ։

Արարողութեան ներկայ գտնուեցան պետական հայ երեսփոխանները՝ Պ· Պ· Մովսէս Տէր–Գալուստեան, Յակիմ Պա – պիկեան, Սուրէն Յանամիրեան եւ Վարդգէս Շամլեան, ազգային իշխանութեանց մարմիններու անդամները, վարժարան – ներու տնօրէնները, երեւելի ազգայիններ եւ մամուլի ներկայացուցիչներ ։

Ազգային առաջնորդարանի նոր չէնքին բարերարները՝ Տէր եւ Տիկին Որդն Թահան եւ ընտանեկան պարագաները կը գտնուէին հրաւիրեալներու առաջին շար – քին վրայ ։

Համապատասխան աղօթքներէ ետք, երբ չաղախը թափուեցաւ մայր սիւնին մէջ, Վեհափառ Հայրապետը խօսեցաւ գեղեցիկ քարոզ մը, չեշտելով բարեգոր – ծութեան իմաստը եւ օրհնելով յարգելի բարերարները, որոնք գիտցած էին իրենց իշխանական ժեստով, յաւերժացնել ի – րենց անունը ։

Այնուհետեւ գեղեցիկ ուղերձ մը կար – դաց Պ· Գառնիկ Բանեան, յանուն Լիբա – նահայ Ազգային Քաղաքական Ժողովին ։

Ի վերջոյ, Պ· Յակոբ Թահան կարդաց դրուածքն մը, իր հօր կողմէ, չնորհակա – լութիւն յայտնելով Վեհափառ Հօր, իր սրտաբուխ խօսքերուն համար ։

Ապա Հիւրերը առաջնորդուեցան Ս· Նշան վարժարանի բակը, ուր ի պատիւ Տէր եւ Տիկին Որդն Թահանի ու Յանա – միրեան ազգային գործի բարերար Պ· Սուրէն Յանամիրեանի տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն ։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

Դ.

Մեծանուն երգիծաբան Յակոբ Պարոնեանը ասել է.— Պատմութիւն կը նշանակէ ետ նայիլ առջեւը տեսնելու համար:

Մեր կեանքի փիլիսոփայութիւնն էլ նոյնը պէտք է լինի՝ անցեալին սեւեռել մեր հայեացքը ապագան լաւ տեսնելու համար: Ապագան կը կառուցուի ներկայի վրայ, իսկ ներկայի մեծ հիմքը անցեալն է:

Փանթա Ռէյ, ասել է յոյն հին իմաստասէրը: Իրօք կեանքում անցեալ, ներկայ եւ ապագայ չկայ, իբրեւ ուրոյն հասկացողութիւններ. կայ հոսուն կեանք, իբրեւ երէկի, այսօրի եւ վաղուայ միասնական ամբողջութիւն:

Այսպէս է բնականոն պայմաններում, բայց մենք ապրում ենք անբնականոն, կարելի է ասել հիւանդ ժամանակներում, ախտաւոր պայմանների մէջ: Տարագրութիւնը ինքնին հիւանդութիւն է՝ վարակիչ եւ դժուար բուժելի:

Հայրենիքի համար կեանքի կոչուած, հայրենի հողի վրայ գործելու սահմանուած, հայրենակերտ մի կազմակերպութիւն, որպիսին է Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, չի կարող չազդուել օտարութեան ծուխ շնչող մթնոլորտից: Եւ բնական է, ի հարկէ, զարմանալի չէ, որ մենք այժմ այն չենք ինչ որ էինք Մայր – Երկրում և ինչ որ պէտք է լինէինք, եթէ մնայինք Հայրենիքում: Բնական է եւ զարմանալի չէ, որ Ռոստոմներ չկան տարագրութեան մէջ: Բայց եթէ Ռոստոմներ չը-կան, Ռոստոմների գաղափարներն ու ոգին պէտք է լինեն: Առանց այդ գաղափարների ու ոգիի երեւակայելի չէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, իբրեւ ժողովրդանուէր գործօն կազմակերպութիւն:

Ռոստոմը ասում էր.— «Նա չէ միայն Դաշնակցական, որ կուսակցական անդամատետր ունի գրպանում, մէկ անդամատետր ունեցող Դաշնակցականի կողքին տասը առանց անդամատետրի Դաշնակցականներ կան «համակիր» անունով, առանց որոնց Դաշնակցութիւնը չէր լինի այն՝ ինչ որ է»: Մէկ Դաշնակցականի կողքին տասը համակիրներ կան, որով հետեւ տասը համակիրները այդ մէկի մէջ տեսնում են գաղափարական ու բարոյական համակրանքի արժանի բարձր յատկութիւններ: Համակիրները կը պակսին, կը հեռանան ու կը լքեն մէկին, եթէ սրա մէջ պակասեն կամ անհետանան այդ բարձր յատկութիւնները: Հ. Յ. Դաշնակցութեան ուժը իր բարոյական հմայքի մէջ է:

Միայն բարոյապէս անբասիր, ժողովրդասէր եւ ժողովրդի վստահութիւնն ու յարգանքը վայելող մարդիկ արժանի են ղեկավար կոչուելու ժողովրդական լայն զանգուածների աչքին: Եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը մինչեւ այժմ բարձր եւ ուժեղ է եղել շնորհիւ իր բարձր ղեկավարութեան: «Ես առաջնորդում եմ իմ ազգը, որովհետեւ ես իմ ազգի յետեւից եմ գնում», ասել է Ֆրանսացի մեծ հայրենասէրը:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը անողոք խըստապահանջ է իր անդամներից, բայց, մանաւանդ, ղեկավարութիւնից: Դաշնակցական մարդը պէտք է լինի հաւատարիմ իր գաղափարին, անշահախնդիր, անձնուէր: Ով մնում է Դաշնակցութեան մէջ անձնական շահու եւ նիւթական բարիք ապահովելու յոյսով՝ նա Դաշնակցական չէ: Ով ղեկավարութեան է ձգտում Դաշնակցութեան մէջ իրեն համար դիրք կամ նիւթական բարեկեցութիւն կամ փառք վաստակելու նպատակով՝ եւս առաւել նա Դաշնակցական չէ:

Ո՞վ է, որ արժանի է համարւում Դաշնակցութեան մէջ ընդունուելու եւ մնալու: Հ. Յ. Դաշնակցութեան կազմական կանոնագրի առաջին կէտում խըստացուած են այն պայմանները, որոնք պահանջւում են Դաշնակցութեան անդամագրուող անձից: Կեանքի փորձով մըշակուած եւ գործագրուող պայմաններ են դրանք:

Կազմական կանոնագրքի առաջին կէտը ասում է, որ Դաշնակցական կարող է լինել 18 տարին լրացրած ամէն Հայ, առանց սեռի և յարանուանութեան խտրութեան, որ քրէական որեւէ յանցանքի համար դատապարտուած չէ, բարոյական նկարագրի տէր է եւ կ՝ընդունի Հ. Յ. Դաշնակցութեան ծրագիրն ու կանոնագիրը, կ՝ենթարկուի նրա որոշումներին: Առանձնապէս շեշտւում է բարոյական նկարագիրը, գողը, կաշառակերը, կաշառատուն, թղթախաղի, բախտախաղի մոլին, անբարոյական արարքների տէրը չեն կարող Դաշնակցական լինել:

Անցեալում մեր մէջ շատ խիստ էր վերաբերումը դէպի ընկերների բարոյական նկարագիրը եւ այդ պատճառով շատ բարձր էր Դաշնակցականի վարկը հասարակութեան աչքին: Նոյն խիստ վերաբերումը պէտք է պահել եւ այս օրերին, բարձր պահելու համար Դաշնակցութեան վարկը ժողովրդի աչքին:

Հասարակ մարդը տրամաբանում է.— «Գայլերի մէջ ապրողը պէտք է գայլերի պէս ոռնալ գիտենայ»: Դաշնակցականը իրաւունք չունի այսպէս մտածելու: Դաշնակցականը պարտաւոր է պայքարել գայլերի դէմ, ոչնչացնել նրանց վնասակար գոյութիւնը: Ինչ որ ներելի է հասարակ մարդուն, ներելի չէ Դաշնակցականին:

«Ի՞նչ կայ որ, տրամաբանում է հասարակ մարդը, աշխարհ դմակ, գործածէ դանակդ. կտրիր ու կեր, ամէն մարդ պէտք է իր մասին մտածէ»:

Դաշնակցականը իրաւունք չունի այդպէս մտածելու. եթէ ամէն մարդ միայն իր մասին մտածէ, աշխարհ կը դառնայ գազանանոց:

Դաշնակցականը իր վարք ու բարքով, իր ապրելակերպով, իր բարոյական նկարագրով պէտք է օրինակ ծառայէ հասարակ մարդկանց, պէտք է դաստիարակիչ դեր կատարէ հասարակութեան մէջ եւ ոչ թէ օրինակ դառնայ յոռի արարքների:

Ա՛յս է անցեալից մեզ հասած աւանդը: Այսպէս են սովրեցրել մեզ մեր մեծերը, իրենց խօսքով եւ գործով:

Իր բարոյական բարձր նկարագրի շընորհիւ է, որ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եղաւ մեծագործութիւնների կազմակերպութիւն, որ իր հերոսական գործերով ճոխացրեց Հայոց պատմութիւնը: Միայն բարոյական բարձր նկարագրովը կ՝ապրի ու մեծագործութիւնների ընդունակ կը լինի եւ այսուհետեւ:

Խօսքս ձեզ եմ ուղղում, Հայաստանի արեւը չտեսած երիտասարդ ընկերներ, դուք ժառանգորդն էք աննման կազմակերպութեան, հոգեւոր զաւակները Քրիստափորների, Արմէն Գարօների, Զաւարեանների եւ Ռոստոմների, Վռամեանների ու Բաբկէն Սիւնիների, Աղբալեանների ու Շանթերի: Մտածեցէք, [illegible] պատմութիւնը ի՞նչ մեծ պարտականութիւն է դրել ձեր ուսերին՝ այսօրուայ [illegible] վաղուայ համար:

Լուսաւոր ու գեղեցիկ երկրներում [illegible] ապրում դուք, մեծ մասամբ դարգացուած եւ հարուստ ազգերի մէջ: Ձեր կեանքը լեցուն է հրապոյրներով եւ փորձութիւններով: Զգո՛յշ, չընկնէք: Ոտքի կեցէք: Եւ ձեր մտքի առջեւը, իբրեւ փարոս վառ պահեցէք Հայաստանը եւ Հայաստանի անձնուէր զաւակը՝ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը, որի գաղափարախօսը եւ դրօշակիրը կոչուած էք լինելու դուք:

«Պատմութիւն կը նշանակէ ետ նայիլ առջեւը տեսնելու համար»: Ձեր միայն դէպի Ռոստոմները եւ ձեր հայեացքը դէպի ապագան, դէպի Միացեալ, Ազատ եւ Անկախ Հայաստան՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ուղիով:

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յուշագրութիւն կամ օրագրութիւն՝ գրական էջեր են յաճախ, ուր, երբեմն, մուսաներ, չսպասուած պահու մը մէջ կ՝այցելեն արուեստագէտին, կը ներշընչեն, կը յուզեն եւ թանկագին նիւթ կը հայթայթեն գրագէտին կամ բանաստեղծին:

Այդ հազուադէպ պահերը՝ տեսանողին համար յափշտակութեան վայրկեաններ են, մինչ արուեստագէտը կը վերանայ հոգեւին նիւթէն, շօշափելիէն վեր, եւ կը սուզուի անբացատրելի զգայութեամբ այնպիսի՛ գեղեցիկ տեսիլներու մէջ՝ որոնք սովորական մահկանացուներու անտեսանելի եւ անմատոյց կը մնան:

Ներշնչումը երբեմն մենութեան մէջ կուզայ արուեստագէտին. անապատի առանձնութիւնը, պուրակի մը շուքին մէջ, մենաստանի մը նոճիներուն տակ. եւ նոյնիսկ՝ հիւանդանոցի խցիկին մէջ:

Այդ ներշնչեալներէն՝ եղական տաղանդով օժտուած քերթողին, Շաւարշ Նարդունիի «Էջեր»ը կարդացի երէկ: Հիւա՛նդ է:

Հոկտեմբերի դալուկ տերեւներուն հետ, ինքն ալ՝ դալկահար, բայց իր քերթողի ոգին՝ արթուն եւ աւելի զգայուն է: Իր ուշը կը գրաւէ կարճլիկ ծառ մը, պատուհանին տակ, դողահար, հովահար, հովն է այցելուն՝ որ կեանք կուտայ կծկուած սաղարթներուն:

Եղիային հետ, կարծես թէ ի՛նքն ալ, ի տես այդ մենաւոր դեղնաւուն, ինքն իր մէջ ամփոփուած ծառին, կ՝արդահատի եւ ...

«Հէ՛գ գեղեցիկ ծառ, դեղին
«Տերեւքդ անկանին ...:

Այդ հողմայոյզ ծառը, կծկուած՝ ինքն իր մէջ, հիւանդանոցի պատուհանին ետեւ, հիւանդ քերթողին պատկերն է ի՛նքն ալ հողմահար եւ դողահար: Հիւանդալի է պատկերը մինչեւ հոս:

Բայց, ի՛նչ ըսել՝ որ քերթողին հոգին, յուզուած՝ այլ տեսիլքներէ, կարծես կ՝արտասուէ: Գթութեան պատկերն հիւանդապահուհին է այցի եկողը եւ իր դէմն է, — ինչպէս տիկին Էլէն Նիսըն Եղիային կ՝այցելէ: Այն ատեն, քերթողը սրտայոյզ եւ այլայլած կը հառաչէ — «Հիւա՛նդ էի, եկիք տեսիք զիս»: Յետոյ, արցունքի կաթիլներ կ՝ինքն [illegible] մաքուր, ծաղկազարդ եւ անուշաբոյր թաշկինակներուն վրայ՝ զորս Տիկին Նիսըն նուէր բերեր է Եղիային ...:

Ըսե՞նք, թէ մեր օրերու Նոր Եղիան Նարդունի, յուզեալ, դողդոջ, դեղնաւ տերեւ, աշնան տերեւաթափին:

— «Արմա՛նք – զարմանքի մէջ ինկա՛ն եմ», կ՝ըսես, ո՛վ քերթող: Իրր երա՛ մ՝է արթնութիւնդ, եւ նինջդ է խռո՛վ ըստ Եղիային:

Ի տես հիւանդապահուհին՝ որ եկա՛ն էր իր պաշտօնը կատարելու. դուն սկզբան ընդվզեցար,

— «Դո՞ւ պիտի լուանաս զիս», կ՝ըսես ապշահար, ափ ի բերան:

Մինչեւ հոս ալ, ոչինչ կայ զարմանալի՝ քու վրադ. զի մարդ ես. մերթ կ՝ընդվզիս, մերթ կ՝երկմտիս եւ հուսատեղի կուտաս եւ կը հաւանիս որ հիւանդապահուհին ոչ միայն ոտքդ լուայ, այլ [illegible]

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ

ՀԱԻԱՏԱՐԻՄ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

Աղջիկը նայում է որսորդի ցոյց տուած կողմը եւ տեսնում, որ ծառի վրայ կապիկը նստել է, թաթերն աղերսական ձեւով ծալել, կարծես ուզում է ասել՝ «զըթա՛ ինձ»:

Աղջիկը սկսում է խնդրել.

— Քեռի, քեռի, խնդրում եմ մի կըրակիր կապիկի վրայ, քեզ ինչքա՞ն կը վարձատրէին նրա համար:

— Ես որսորդ եմ եւ դրանով եմ միայն ապրում, գազաններ եմ սպանում, իսկ յետոյ վաճառում եմ ու ինձ համար միս ու բրինձ առնում: Այս կապիկի համար քաղաքում ինձ երեք հարիւր մոնօ կը տային, իսկ երեք հարիւր մոնոյով ես կնոջս ու երեխաներիս հետ կարող եմ երեք օր ապրել:

— Քեռի, իմ մայրն ինձ ուղիղ երեք հարիւր մոնօ է տուել, ահա բոլորը, վերցրու, միայն խնդրում եմ մի կրակի կապիկի վրայ:

— Ուրախութեամբ կը վերցնեմ, — ասում է որսորդը, — փողերը տուր այստեղ, — նա աղջկայ ձեռքից վերցնում է երեք հարիւր մոնօն ու մտածում. «Վատ չստացուեց, ես ուրիշ գազաններ հիմի կը խփեմ, իսկ վաղը կը սպանեմ հենց այս կապիկին եւ սրա համար կրկնակի կ՝աշխատեմ»:

Նա գնում է ուրիշ անտառ, իսկ աղջիկը ձեռքով իր մօտ է կանչում կապիկին: Կապիկը իջնում է, թաթերը գնում կրծքին եւ խոնարհւում է:

Աղջիկը նրան ասում է.

— Այսօր ինձ յաջողուեց քեզ փրկել, բայց այսուհետեւ քեզ այստեղ մնալ չի կարելի, լաւ է, որ ուրիշ անտառ գնաս: Որսորդը կը վերադառնայ եւ կը խփի քեզ: Զգոյշ եղիր, կապիկ, ապրիր ապահով, իսկ իմ գնալու ժամանակն է:

Կապիկը լսում է աղջկայ ասածները, նորից թաթերը ծալում է ու խոնարհւում: Աղջիկը շարունակում է ճանապարհը, իսկ կապիկը աչքերով ուղեկցում է նրան, մինչեւ որ աղջիկը անհետանում է:

Վերջապէս աղջիկը հասնում է այնտեղ, ուր խորթ մայրն էր ուղարկել:

Տեսնում է, որ մի տնակ է կանգնած, իսկ նրա մօտ մի մեծ լճափոս: Միայն լըճակում ջուրը անհանդիստ է եւ նրան պտըտում է ահաւոր ջրապտոյտը:

«Գնամ այս տնակը թոյլտուութիւն խնդրեմ՝ մի քիչ հանգստանալու», — մտածում է աղջիկը: Մօտենում է տանն ու ասում:

— Տանտէր, ձայն հանէք:

Մարդիկ դուրս են նայում տնակից, աղջկան տեսնում ու հարցնում:

— Դու ո՞ր տեղացի ես:

Աղջիկը պատմում է խորթ մօր հրամանը:

— Ես պէտք է գնամ լճափոսի մօտ եւ նայեմ նրա խորքը:

Մարդիկ վշտանում են.

— Ա՛խ, ինչ ցաւալի է: Եթէ քո շողքն ընկնի ջրի վրայ՝ դու կենդանի չես մընայ:

— Բայց այնտեղ, ջրի մօտ չտեսնուած ծաղիկներ են աճում: Նրանք կարմրին են տալիս, ես պէտք է այդ ծաղիկներից իմ խորթ մօրը նուէր տանեմ:

— Քո խորթ մօր մասին մենք էլ ենք լսել.— ասում են տանտէրերը, — մենք դիտենք, թէ ինչ տանջանքներ ես կրում դու նրա ձեռքին, խեղճ աղջիկ, մեղք ես, կը գնաս լճափոսի մօտ եւ կը կորչես:

Աղջիկը լաց է լինում.

— Միեւնոյն է, ես ստիպուած եմ գընալու, որովհետեւ իմ խորթ մօր համար ծաղիկներ պէտք է տանեմ, թէ չէ նա ինձ կը հայհոյի: Չեմ կարող ես առանց ծաղկի վերադառնալ:

Որքան էլ աշխատում են նրան համոզել, բայց աղջիկը միայն լաց է լինում եւ իրենը պնդում.

— Պէտք է գնամ, խորթ մայրս հրամայել է:

Եւ ահա աղջիկը գնում է դէպի լճափոսը: Նա քայլում է ծառի շուրջը, նայում է, թէ որտեղից կարելի է քաղել ամենագեղեցիկ ծաղիկը: Նա կռանում դէպի ծաղիկը եւ նրա շողքն ընկնում ջրի մէջ:

Բայց յանկարծ որտեղից — որտեղ [illegible] մէջ փայլփլում է ձկնիկների վտառ: Նրանց շարժումից ջուրը արծաթափայլ դառնում եւ ջրի ոգին չի նկատում աղջիկան: Իսկ այդ ժամանակ լճի միւս [illegible] փին, ծառի վրայ բարձրացել էր կապիկ ու ճիւղից ճիւղ էր թռչկոտում: Լճափոսի տէրը յափշտակուած նայում է կապիկին: Իսկ աղջիկն այդ ժամանակ [illegible] դում է ամենավառ կարմիր ծաղիկ հեռանում լճի ափից:

Բայց լողացող ձկնիկների մէջ աղջիկ կարողանում է ճանաչել հենց այն ձկնիկին, որին ինքը գնել էր տղաներից իրենց տան մօտի առուի մէջ ամէն կերակրել: Դեռ այդ ժամանակից [illegible] տղաները վիրաւորել էին. ձկան վրայ նշան էր մնացել:

Եւ ճիւղից ճիւղ թռչկոտող կապիկ հենց այն կապիկն էր, որին աղջիկը [illegible] կել էր որսորդից: Այսպէս հատուցին աղջկան, նրա հաւատարիմ [illegible] կամները:

(2 Շար.)

պրոբլեմ : Այդ քու պիտակիդ բանդ է , եւ չեմ հանդպահուներին պարտականու – թիւնը :

Թող տուր, քերթո՛ղ Հայոց , որ ը – ամ՝ քէ ինչ պէտք ունէիր ինքզինքդ Փարոս առաքեալին տեղ դնելու եւ հի – անդպահուներն ալ Յիսուս ներկայելու : Հա՛ , որ հետզհետէ կը փոխ – ուիս եւ հարց կուտամ՝ թէ ի՞նչ պատճա – ռի կը դնէիք , իբր քերթող , այս ձեռքին կը պնդէք , իբր քերթող , այս գրչական պատկերին մէջ, խառնելու Սուրբ Գրքի աստուածային խօսքերը՝ իբր հիանդպահուներին վրայոր Ս . Աւետա – րանին մէջերուն կ՝ընէք, ըսելու համար թէ չէք ուզեր , կամ կ՝ուզէք հնազանդիլ պատուիրին խնամքին :

Կ՝ըսէք.— « Կը սպառնա՞յ յաւերժա – հաբ », եւ դուք՝ ախորժով եւ ոգեւո – րութեամբ, խանդակաթօրէն, կ՝ընդունիք լուացումը, թէպէտ յուզուած , եւ կը ինդրէք « մի՛ միայն գոտս իմ, այլ եւ զձեռս իմ եւ զգլուխ». (Յովհ . ԺԳ .) :

Չեմ չարունակեր մնացեալը, ըսելու համար թէ կատարեալ աննեղպչնակու – թեամբ կը վերջանայ ձեր խնդրանքը , եւ ուրիշ խօսքերուն համար ալ անարպանք մը կը հանդիսանայ :

Ասով ըսել կ՝ուզէք, թէ յաճախ Ս . Գիրք կը կարդաք· բայց պատապարանելի է յամպես գործածել աստուածային խօսքեր՝ որոնք ոչ մէկ կապ ունին ձեր եւ հիանդպահուներին խօսակցութեան հետ :

Ոչ միայն այս , այլեւ ձեր կողմէ դրը – ուած ուրիչ յօդուածներու մէջ ալ՝ կե – դոն գրպէսի չնորհքով կ՝արտափայլէք, եղիայի նման դուք ալ յառաջապահի պաշտօն կը կատարէք : Նա զրական ի – մաստասիրութեան քարոզիչ կը դաւանէր ինքզինք, Սիմեոնըն ու Տէքարթը իր է – սին ունենալով· դուք յառաջապահ տար – փոդին կը դաւանիք խորհեցացիականու – թեան, բան մը զոր դուք ստեղծեցիք· իսկ եղան ստեղծեց Ներբինահայեցու – թիւնը՝ զի իր անձին չուրջ յօդնեցուց զրիչն, — մենամոլ եւ մոնադն, քերթող եւ իմաստասէր — , որ Վիքթոր Հիւկո – յին կոչուեցաւ «արտոյտն արեւելից » :

Բայց դուք մինչ չէ՞ք ապրպանութեան երկիր արտոյտ՝ որ եկաք թառեցաք ա – ժերիկեան արտին մէջ, ուր ոչ կուտ կը – տաք, ոչ Հայու կորկոտ :

Դուք յաճախ Ս . Գրոց կը դիմէք, եկե – զեցիկի մը պէս . երանի՛ թէ պատշաճ տեղն գործածէիք սուրբ տեղիքը ատ – ուածաշնչական , այլապէս՝ ծիծաղելի ու դառապարտելի ... :

Ձեր ուղւոյն մէջ՝ Մարպարէի կոչմամբ աչխարհ աչխարհ կ՝ընթանաք, քարոզե – լու համար Հայութեան, ի սիրուս աչ – խարհաց, եւ հիմակ՝ աւետեաց երկիրն արմանքէ զարմանք կը չրջի ձեր սրտին ու հոգւոյն հայուածքէն, չըլլա՛յ , չըլ – լա՛յ , որ մեզանչէք ի ճանապարհի· չըլ – լա՛յ որ նմանիք այն հին մարգարէին՝ որ իր անխօսուն էշին յանդիմանուեցաւ :

Յովնան եւ իր դիմեներն ,— այս պատ – կերը երբէք ձեզ չի լքեր· կը հասկնամ , Յովնանի պէս անապատներ եւ ծովեր կը չրջէք եւ ապաչխարողներ կը փնտռէք · Յովնան ի Նինուէ եւ դուք ի Նիւ Եորք՝ ի ցասմամբ, կը յանդիմանէք ազգու – թեան դէմ մեզանչող Հայերը, եւ կը ցա – սիք որ Նինուէ ապաչխարեց , մոխիր ցա – նց դլխուն, մեծերէն մինչեւ փոքրը ար – ցունք թափեց , մարդ եւ անասուն :

Իսկ Հայութիւնը Նոր Նինուէի՝ ոչ ար – ցունք կը թափէ , ոչ ալ կը փնտռէ իր բան երկիր աւետեացը :

Հոս իրաւացի է ձեր ցասումը եւ ձեր զործն ալ « արժանի պրոց յիչատակի » :

Դուք պիտի ուզէիք « զգաստութեան նթաւիրել հայ ժողովուրդը՝ որ հետզհե – տէ կը մոռնայ հայրենի աւանդութիւն – ներ, կ՝ուրանայ հայկական աստուա – ծութիւնները ... » :

Գովելի՛ նախանձախնդրութիւն :

Մ՛վ, ո՛ր պիտակից Հայը պիտի չզա – տապարակը, լի ցասմամբ, ուրացումը Հայրենի աւանդութեանց :

Ո՛ր քերթող, որո՞նք են հայկական աստուածութիւնները· անոնք վազո՛ց , իր հին աստուածները, իրենց պատուան – դաններէն վար առնուած են հին Հայաս – տանի թագաւորութեան չրջանին, նոյն ինքն արքայն Հայրապետն, լի ցասմամբ, չհրծանեցի՞ն կուռքերը Աչիչատի, Բա – զուան, Եկեղեցոց մեհեաններուն եւ ա – նոնց փոխարէն խա՛չ տնկեցին, սուրբ տաճարներ կառուցին: Այո, վազուց ու – ացան հեթանոս աստուածութիւն – ներն· ապա ուրեմն ինչո՞վ կը գատա – պարտիք մեր օրերու Հայ ժողովուրդը , որ տակաւին կը պաչտէ խաչն ու աւե – տարանը եւ ունի Հայրապետ եւ տաճար – ներ, ի սիրուս հեթանոսաց :

Եւ կ՝ըսէք , — « Բայց ես, նոր օրերու Յովնան (իմի՛ւ թէ) կը նախընտրեմ եր – թալ խօսիլ ժողովուրդին՝ վտանգի մա – սին, ապէսին մասին, փոխանակ նստելու դպմենիին չուքին տակ ու դիտելու Նին – ուէն, (Նիւ Նորքը ըսել կ՝ուզէիք) որ կ՝ընկլուզի» :

Հին օրերու Յովնանը չէք, այդ բաց – յայտ է, դի Աստուծոյ մարգարէն էր ան եւ ոչ աստուածաբնիններու :

Երանի՛ թէ նոր օրերու Հայութիւնը նոր Յովնանիդ ձայնը լսէր եւ ապաչխա – րէր՝ մեղանչումներուն համար: Բայց դուք ունի՞ք հաւքը սիրտերը վառելու եւ հեթանոսացած Հայերը դպչումի բե – րելու , խաչին ուրքին տակ, արցունքի չիթերով լուացուելու եւ դէպ Եղիային պէս ըսելու խաչեալին ....

Ե՛կ· անդնդոց խորն անսահման կայ
գաղտ բոյն ,
Հո՛ն Քրիստոնեայ բոլոր վրսեմ
ներշնչմունք
Խաչիդ թեւոց ներքեւ ծրնած քի՛ւր
թոչուն ... :

ՅՈՎՍԻՓ ՎՐԴ· ԴԱԼԼԱՅԵԱՆ

(« Հայրենիք», Յունիս 16)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ ՎԱՐՉԱՏՐՈՒԱԾ

Իր ծննդեան 60ամեակին եւ երաժչտու – թեան բերած նպաստին համար, Արամ Խաչատրեան ստացած է Մոսկ· Միու – թեան ամէնէն բարձր՝ Լենինի չքանչանը :

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադե – միայի ապագայ դործունէութեան մասին երկար զեկուցում մը բրած է Ակադ· Վ· Համբարձումեան, Յունիս ութին Երեւան դումարուած Ակադեմիայի ընդհ· ժողո – վին մէջ :

Այսուհետեւ, չեչտած է հայ ակադե – մականը, Հայաստանի գիտական եւ հե – տազօտական հիմնարկութիւնները պէտք է իրենց ուչադրութիւնը կեդրոնացնեն տեսարանական եւ ժողովրդական տըն – տեսութեան հետ կապ ունեցող հարցերու քննութեան վրայ ու, մանաւանդ, պատ – րաստեն մասնագէտներու բնտրանի մը :

Ակադեմականը ընդդծած է, թէ կարդ մը գիտական հիմնարկութիւններ մեծ դումարներ կը մսխեն չատ քիչ արդիւնք տուող եւ օդտակարութիւն ունեցող խըն – դիրներու քննութեան համար :

Վ· Համբարձումեանի տեսակէտով , Հայաստանի եւ այլ հանրապետութիւն – ներու ակադեմիաներուն ձեռք ձգած ար – դիւնքները « մի քանի անդամ դած է» նաեւ հակա – կրօնական բովանդակութիւն ունեցող ժապա – ւէններ, որոնց անուններն յիչատակուած են « Սով· Հայաստան»ի Յունիս ութի թիւին մէջ.— « Կախարդն ապչիկը» , « Սատանայական ժողով», «Խոստովա – նանք » եւայլն :

Միայն այս տարուան ընթացքին գի – զերուն մէջ եղած են «աւելի քան հարիւր դատախօսութիւն ու զեկուցում » հակա – կրօնական բնոյթով :

ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆԻ ԵՒ ՊՏՈՒՂԻ ՊԱԿԱՍ

« Սով· Հայաստան»ի Յունիս ութի թի – ւին մէջ, երեւանցի մը՝ Վ· Բապդասար – եան չատ ցաւալի իրողութիւն մը կը մատնանչէ .— Վերջերս մարմիններու անկախմակերպութեան պատճառով «յու – նիսեան այս օրերին Երեւանը ոչ մի խո – նութում թարմ բանջարեղէն եւ կանա – չեղէն չկայ » :

Գարնան ամիսներուն , կ՝աւելցնէ յօդ – ուածագիրը , «խանութները լեցուած էին սպանդով» միայն :

Պատկան մարմինները վերջ տալու հա – մար Կրասնոսելով (Հայաստան) գիւղին մէջ կատարուող կրօնական ծէսերուն ու մանաւանդ՝ տեսնելով որ կրօնական հա – ւատքը լայն արմատներ կը ձգէ « ոչ մի – այն կիսագրագէտ տարիքաւոր մարդ – կանց , այլեւ պատանիներէ ու աղջիկնե – րի մէջ» , անաստուածական դասախօսու – թիւններու չարք մը կազմակերպած են եւ այս առիթով ցուցադրած՝ նաեւ հակա – կրօն բովանդակութիւն ունեցող ժապա – ւէններ, որոնց անուանները յիչատակուած են « Սով· Հայաստան»ի Յունիս ութի թիւին մէջ.— « Կախարդն ապչիկը» , « Սատանայական ժողով», «Խոստովա – նանք » եւայլն :

Միայն այս տարուան ընթացքին գի – զերուն մէջ եղած են «աւելի քան հարիւր դասախօսութիւն ու զեկուցում » հակա – կրօնական բնոյթով :

ՀԱԿԱԿՐՕՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

Պատկան մարմինները վերջ տալու հա – մար Կրասնոսելով (Հայաստան) գիւղին մէջ կատարուող կրօնական ծէսերուն ու մանաւանդ՝ տեսնելով որ կրօնական հա – ւատքը լայն արմատներ կը ձգէ « ոչ մի – այն կիսագրագէտ տարիքաւոր մարդ – կանց , այլեւ պատանիներէ ու աղջիկնե – րի մէջ» , անաստուածական դասախօսու – թիւններու չարք մը կազմակերպած են եւ այս առիթով ցուցադրած՝ նաեւ հակա – կրօն բովանդակութիւն ունեցող ժապա – ւէններ, որոնց անուանները յիչատակուած են « Սով· Հայաստան»ի Յունիս ութի թիւին մէջ.— « Կախարդն ապչիկը» , « Սատանայական ժողով», «Խոստովա – նանք » եւայլն :

Միայն այս տարուան ընթացքին գի – զերուն մէջ եղած են «աւելի քան հարիւր դասախօսութիւն ու զեկուցում » հակա – կրօնական բնոյթով :

ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆԻ ԵՒ ՊՏՈՒՂԻ ՊԱԿԱՍ

« Սով· Հայաստան»ի Յունիս ութի թի – ւին մէջ, երեւանցի մը՝ Վ· Բապդասար – եան չատ ցաւալի իրողութիւն մը կը մատնանչէ .— Վերջերս մարմիններու անկախմակերպութեան պատճառով «յու – նիսեան այս օրերին Երեւանը ոչ մի խո – նութում թարմ բանջարեղէն եւ կանա – չեղէն չկայ » :

Գարնան ամիսներուն , կ՝աւելցնէ յօդ – ուածագիրը , «խանութները լեցուած էին սպանդով» միայն :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Անցեալ Կիրակի, բարեբախտաբար , օրերէ ի վեր անատդ օդը աննպատ ա – նակնկալի մը չերեաւ Փարիզէն եւ չըր – ջաններէն խուռներամ՝ Աղքատախնամի դաչտահանդէսին փութացած հոծ թիւով հայրենակիցները :

Շատ չուտով, խանդավառ մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ Մոնմորանսիի զեղատե – սիլ մկն վայրին մէջ զետեղուած հան – դրատեան Տան դարատատնին մէջ :

Դաչտահանդէսը , որ կը զուգադիպէր Հանդստեան Տան հիմնադրութեան տաս – նամեակին , սկսաւ կէսօրուան աւանդա – կան ճաչով : Կէսօրէ ետք, զործադրուե – ցաւ խնամուած զեղարուեստական բա – ժին մը :

« Սօսի » պարախումբը, անդամ մը եւս , իր ամբողջական կազմով, զեղեցիկ տարազներով, կովկասեան եւ մասամբ հայկական պարերով չատ չուտով ստեղ – ծեց զուարթ մթնոլորտ մը: Փոքրիկները ձօղօլեան եւ պադրճեան իրենց պարերով խլեցին ծափեր :

Տպաւորիչ էր Տիկին Ֆորէսթիերի (Օր· Մ· Մուրատեան) երեք ժողովրդական մեներդները : Հաճելի ձայն, տոհմիկ երգերու համապատասխան հարատատ չունչ ունեցող երգչուհի մը, որ արժա – նացաւ ջերմ ծափերու :

Մինչեւ ուչ երեկոյ ձայնափոուած հայկական երգերը, խմբերգները եւ պա – րերգները, արեւելեան համեղ կերակուր – ները եւ մասնաւորաբար հաճելիին հետ օդտակար դործ մը կատարած ըլլալու դոհունակութիւնը պատճառ եղան, որ ներկաները ստեղծեն ազդային խանդա – վառ մթնոլորտ մը :

Դաչտահանդէսի այս զեղեցիկ եւ հա – ճելի ձեռնարկը քաջալերելու մտադրու – թեամբ ներկայ էին Անթիլիաի քաղաքա – պետը՝ Պ· Քոլաս , հայրապետական պատուիրակը՝ Սերովբէ Արք· , կաթողի – կէ Հայոց թեմակալը՝ Գերպ·Ամատունի, Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի մե – ծատուրը՝ Հ· Բարսեղ Վ· Զէփիճեան , պատուելի Սիսլեան եւ ուրիչներ :

Աղքատախնամի այս աւանդական դաչ – տահանդէսը, իր կոկիկ կազմակերպու – թեամբ եւ հայկական ժամանցի հաճելի օրով, մեր հանդէսներուն ամէնէն մտեր – միկ եւ օդտակարներէն մէկը դարձած է :

Մաղթենք իր մթնոլորտով եւ օդտակար իր հասոյթով :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԲԻՒՇԿԸ.— Ես հիմա կ՝ըսեմ ձեր ու – սելիքը : Դուք պատուղներ չատ պէտք է ուտէք, առանց կեղեւը մաքրելու : Իսկ ի՞նչ կը սիրէք ամէնէն աւելի :

ՀԻՒԱՆԴԸ.— Ընկոյզ ...

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (159)

ԵՐԼՏՉԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

Կարեւոր գործադրութեանց յանձնաժո – ղով, աստիճանական կերպով ծառա – յող եւ օժանդակող այդ մասնաճիւղը կազմողները, վերեւ իրենց անունները յիչատակուածներն են :

Մատղութեանց իրը արդիւնք, իրենցմէ Քրիստափոր Միքայէլեան, աղջիկը՝ Ռուպինա Ֆայն, Լիփա Բիփս եւ Տիկին Սօֆի Բիփս, երկու անդամ Սկլամլըքի հանդիսավայրին բարձրաւանդակին վը – րայ եւ տասներկու անդամ ալ բարձր ա – րայ եւ տասներկու անդամ ալ բարձր ա – րարողութիւնը դիտելու համար սովորա – բար եկող միւս հիւրերուն մէջ, Մարդա – րանի հրապարակը դանուած են, քանիցս ուչադրութիւն ըրած, հաչուած եւ ար – ձանագրած, որ Մկրիչին նէրքին դուռ – նէն մինչեւ բակին դուռը մէկ վայրկեան 42 երկվայրկեանէն կը հասնի կայսերա – կան կառքը · հետեւաբար «դժոխային մեքենայ » անուն սոսկալի եւ սպանիչ նիւթեր պարունակող գործիքը հայթայ – թելով, կառքի մէջ դրած, նոյն բարձր վայրը մտցուցած եւ Վեհ· կայսեր վե – րադարձին պահուն գործածել որոշած է – ին, միայն Քրիստափոր Միքայէլեան , եպերելի ձեռնարկին այս ձեւ գործա – դրուելուն հակառակ ըլլալով, բարձրա – նդղակին վրայէն ձեռքով պայթուցիկ նետելու դաղափարին վրայ կը պնդէր եւ այդ կերպ պայթուցիկ նետելու փոր – ձերը չաոուննակելու համար Սօֆիա դա – ցած էր :

Այն միջոցին Թրնեւի մէջ Հայ Յեղա – փոխական Դաչնակցական Մարմնին մէկ համաժողովը պիտի գումարուէր : Պոլսոյ յեղափոխական մասնաճիւղին կողմէ, ի – րը պատուիրակ նոյն համաժողովին ներ – կայ գտնուելու համար, յիչեալ Թօրիսի անցպարովը Պոլսէն փախած է Արնա – վուտլքէօյցի Վառարչապուհ Քէնաիրեան, որ Սօֆիա հանդիպելով, Քրիստափորի հրաւէրով Քնեաժօլա կամ Պալի Էֆէնտի դիւղը զացած են : Հոն երկուքն ալ պայ – թուցիկի փորձ կատարած տեղն, անակն – կալ պայթումի մը հետեւանքով սպան – նուած , բնաջինջ եղած են, հետեւա – բար, բուն իսկ կառքով եղերական վատ արարքը գործադրել մտադրող Րիփս, իր կնոջ Սօֆիի անուան մասնաւորաբար Վիէննայէն Պոլիս կառք մը բերել տուած է· այս կառքը Սիլիհօ Րիչիի կամ բուն անունով Վահանի, միջնորդ Մաթիոյի եւ Միհալի միջոցաւ մաքսատունէն հան – ուած է , կառապան Միկրոիչի կողմէ Շիլլի, Թաթաւլա հրապարակի, նախա – պէս վարձուած եւ յարդարուած ախոռը եւ կառատունը փոխադրուած է, ուր բերուած են կարապետ Աչոտի եւ վերո – յիչեալ Միկրոիչի կողմէ պնուած կենդա – նիները· այդ կառքը, եղերական արար – քին օրը, կառապան Գրիդոր Վարչամովի եւ ձիապարման Երուանդի կողմէ վարձ – ուելով , մտցուած է Սկլամլըքի արարո – ղութեան մէջ եւ սոսկալի գործիքը ա – տոնց, ինչպէս նաեւ Լիփա Բիփսի, Օր· Ռուպինա Ֆայնի կողմէ անձամբ գոր – ծածուած եւ բռնկցուած է· իսկ Սիլիհօ Բիչի, Կարապետ Աչոտ եւ Արտաչ Թոր – գոմ ալ կատարած են կոմիտէին վերա – բերեալ զանազան պարտաւորութիւնները, մասնակից եւ զաղափարակից եղած են ամէն տեսակ յեղափոխական խորհրդակ – ցութեանց, ընկերակցած են պայթուցիկ գործիքին պատրաստութեան , մէլինիթ կոչուած կարեւոր հրանիւթը, Ֆումպարա պայթուցիկ, պատրոյգ եւայլ քանդիչ եւ հրաւառ գործիքներ բերել տուած են Պո – լիս, եպերելի մտադրութեանց գործա – դրութեան համար, զանոնք պահած եւ ընկերութեան մէջ մտնող ծանօթ անձե – րու բաժնած են :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար·)

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ
ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ուսումնական 1963–1964 Տարեշրջան

Կ'ընդունուին 10–12 տարեկան բարեկիրթ եւ ուսումնասէր աշակերտներ, որոնք ունին իրենց տարիքին համապատասխան նաեւ ուսումնական աստիճան :

Արձանագրութեան եւ լուսաբանութեանց համար դիմել՝

Direction du Petit Séminaire Arménien
3, Av. de Grandchamp, LE PECQ (S. et O.)
Tél· 963.01.72

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի, ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ (15 Բիւ ժան Կուժօն) տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն, Հ. Բ. Ը. Միութեան հիմնադիր եւ ազգային բարերար՝

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ

եւ ՆՈՒՊԱՐ ընտանիքի հանգուցեալ անդամներուն :

Ինչպէս նաեւ բարերարներ ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ եւ ԱԹԱՆԱԳԻՆԷ ԷԳՆԱՅԵԱՆԻ համար :

Նախագահութեամբ՝ Կաթող. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Ի յարգանք այս մեծանուն բարերարներուն յիշատակին, կը խնդրուի ներկայ ըլլալ սոյն արարողութեան :

ՇԱՒԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻ ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Կիրակի, ժամը 15ին դպրոցի սրահը : Երգեր եւ արտասանութիւններ դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ զեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Փափազեանի :

Պիտի ըլլայ դիւրամատչելի պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ
ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նուիրուած մեր բիւրաւոր նահատակներուն :

Կը նախագահէ՝ Պ. ՄՈՒՇԵՂ ՃԻԷՐՃԵԱՆ :

Կը խօսի՝ Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Կը ներկայացուի Մալխասի «ԶԱՐԹՕՆՔ»Ը, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի թատերախումբին կողմէ :

Կը գործադրուի նաեւ գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր :

Կիրակի, (23 Յունիս) կէսօրէ ետք ժամը 3ին Արթիսթիք չքեղ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուին հայրենակիցները անխտիր :

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն պարտադիր ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն, այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին Ահարոնեան ակումբը :

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է, բացականները նկատի պիտի առնուին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը տեղի կ'ունենայ 29 եւ 30 Յունիս :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» խումբի ժողովը, այս Կիրակի՝ կէսօրէ ետք ժամը 5ին :

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Օհանջանեան սրահին մէջ : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

EXPOSITON

CARZOU

«LUMIÈRE D'ÉTÉ»

GALERIE DAVID ET GARNIER
6, Avenue Matignon
Jusqu'au 22 Juin

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին : Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով : Պարտաւորիչ է Պէ Սէ ժէի պատուաստը :

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչ եւ լոյս Ալհամպրայի սրահին մէջ Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի.— Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ Ընկեր ԳԱԼՈՒՍՏ ՊԱՊԵԱՆ

Կ'երգէ Օր. ԱՆԺԷԼ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած յայտագիր, հայկական տոհմիկ եւ ժողովրդական պարեր, կատարմամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պօմոնի, Քրիստափոր խումբի ՉԱՐԵՆՑ պարախումբին կողմէ :

Օր. Ալիս Շամիրեան, արտասանութիւն ընկերուհի Սեդա Թիւթէլեան, ընկ. Վանիկ Նազարեան, Մասիս Գուլումեան, Յակոբ Սարգիսեան և Յակոբ Հայթայեան

Կէս դիշերէն ետք կը սկսի եւրոպական պար :

Նուագախումբ՝ **HANS-SIGUEL**

Ս. ԽԱՉ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Կիրակի, ժամը 11 – 21, ԼԸ ՓԷՔԻ ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆԻՆ

ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

3 Ավընիւ Կռանշան

Ի նպաստ Բարեսիրական ու Կրթական ձեռնարկներուն հանդիսաւոր պատարագ ժամը 11ին, բացօթեայ ճաշ ժամը 13ին, եւ ընթրիք ժամը 19ին

ՃՈԽ ՊԻԻՖԷ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Գեղարուեստական բաժին եւ զբօսալի խաղեր

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Շոգեկառք Կառ սէն Լազարէն Սէն Ժէրմէնան – Լէյի կայարանը (ոչ թէ Լը Փէքի) :

Օթօպիւս 258 Փօն տը Նէօյի, իջնել էրմիթաժի կայքը :

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿԱՎԱՅՐԸ (ROISSARD - Isère)

ASSOCIATION JEUNESSE ET ACTION

ԲԱՑՈՒՄ՝ «ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ» ՆՆՋԱՐԱՆԻ

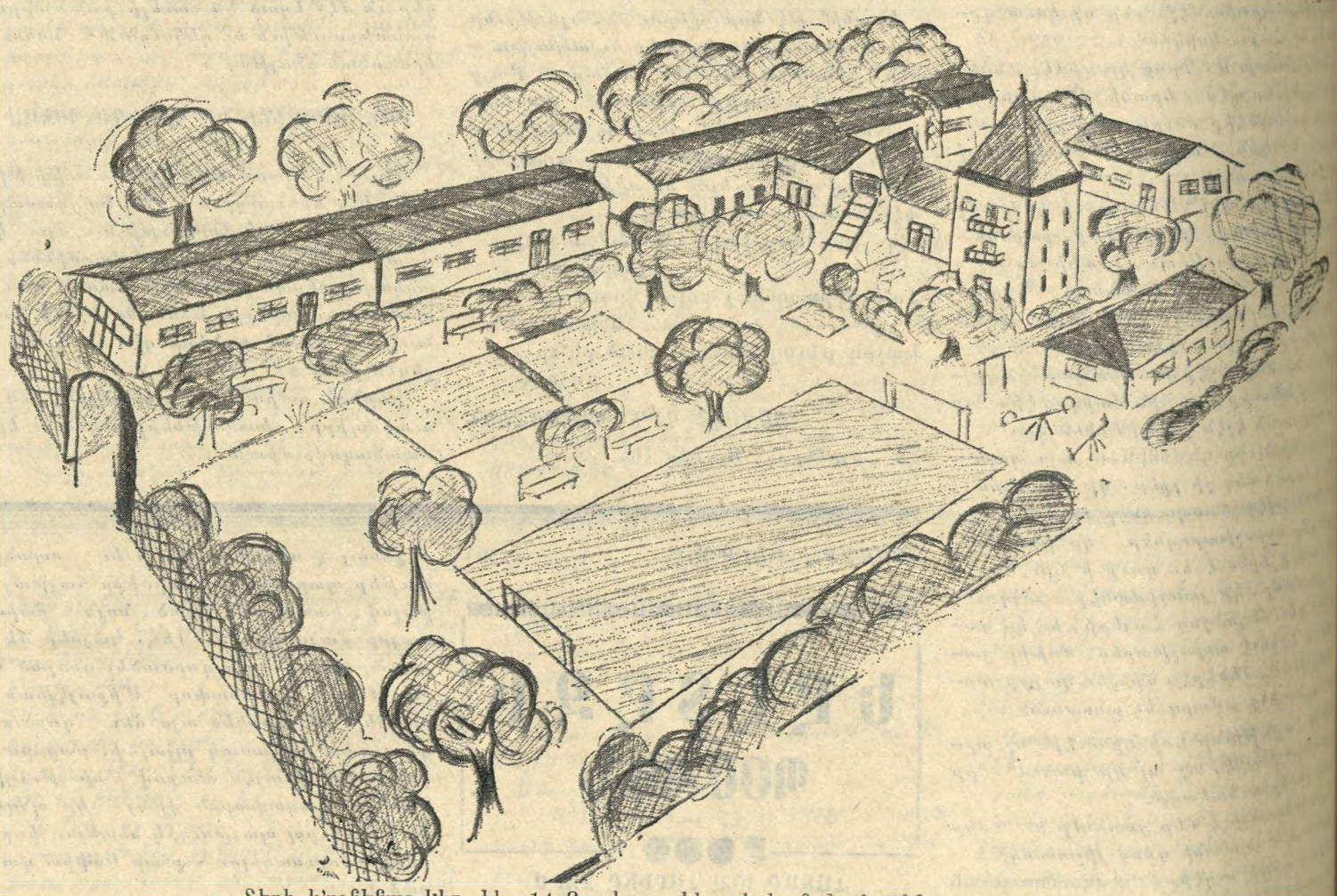

Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, 14 Յուլիս, կէսօրէ ետք ժամը 3ին :

Moyens d'accès : Gare Monestier de Clermont. — Par la route : R. N. 75 (à 300 mètres du camp).

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԾՈՒՄԸ
ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութիւնը կը հաղորդէ թն նորակառոյց եկեղեցիին օծումը եւ յարակից Ազգ. Տան պաշտօնական բացումը պիտի կատարուին ամսոյս 30ին, Կիրակի օր :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ուզուի երիտասարդ աշխատաւոր մը, խանութի մէջ աշխատելու համար :

Դիմել՝

58, Rue de Cléry, «Paris-Californie»

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԱԼՖՈՐՎԻԼ
— ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ —

Տարեվերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը, այս Շաբաթ՝ ժամը 21, Սալտէ Ֆէթ, Բիւ Վոլթեռ :

Կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : —

Ներկայ կ'ըլլայ Ալֆորվիլի երեսփոխան–քաղաքապետը՝ Պ. ՌԱՈՒԼ ՊԼԷՕԶ :

Աշակերտներու կողմէ արտասանութիւն եւ օրուան հանդէսին պատշաճ յայտագիր :

Տեղւոյն վրայ, հանրակառքով երթ ու դարձի ձրի սպասարկութիւն :

ԱՒԵՏԱՐԱՆՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Տեղի պիտի ունենան Լիոնի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյն մէջ, 21 Պաշտ. էօժէն Տէռնէլ, Յունիս 19 – 22, իրիկունները ժամը 8·30ին :

Սոյն ժողովներուն Ֆրանսահայ Աւետ. Եկեղեցիներու համագումարին առթիւ պիտի խօսին զանազան հովիւներ, եւ Յունիս 23ին նոյն ժողովասրահին մէջ, Կիրակի առաւօտ ժամը 10ի պաշտամունքին, պիտի խօսի Մ. Նահանգներէն «Վէթէրան» հովիւ Վեր. Պետիկեան :

Մեր բոլոր ազգակիցները անխտիր սիրով հրաւիրուած են բոլոր ժողովներուն :

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 22 ՅՈՒՆԻՍ

SAMEDI 22 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9637 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9637

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵՎԵՐՋ

Ամառնամուտ է, ըստ օրացոյցի : Սակայն ի՞նչ ամառ :

Աննախընթաց խստաշունչ ձմեռէ մը վերջ, գարունն անցաւ գրեթէ առանց ա-րեւի : Իսկ այժմ ամառը կը սկսի անձ-րեւով : Բնութիւնն ալ չի հետեւիր այլ-եւս օրէնքի : Տարուան չորս եղանակ-ները դժուար կ՚ըլլայ երբեմն զանազա-նել իրարմէ, այնքան կը նմանին իրարու :

Ամառնամուտը նախանշանն է դպրոցա-կան շրջանի վերջաւորութեան : Մեծ ու պզտիկ վարժարաններ, մանկապարտէզէն մինչեւ համալսարան հետզհետէ կը փա-կեն իրենց դուռները, պատրաստուելու համար ամառուան արձակուրդին :

Քննութիւններու, տարեվերջի եւ մըր-ցանակաբաշխութեան հանդէսներու օրե-րն են հիմա : Ինն ամիս ուսում եւ երեք ամիս հանդիստ :

Մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի երկսեռ աշակերտութեան սիրելի երազն է դպրոցական արձակուրդը, որ առիթ կ՚ընծայէ իրենց պահ մը հեռանալու դասարանի դրասեղաններէն եւ քաղաքի ժխորէն՝ հանդարտ մտքով կազդուրուե-լու համար բնութեան ծոցին մէջ :

Մեր փոքր ածուն ալ ունի իր դպրոց-ներն ու հայերէնի դասընթացքները : Ա-նոնք ալ կը պատրաստուին իրենց ամա-վերջի հանդէսներուն :

Փարիզեան շրջանի մեր զոյգ պաշտօնա-կան վարժարանները այս տարի դեղեցիկ դաղափարն են ունեցած նոյն օրը չկատա-րելու իրենց տարեվերջի հանդէսները, ինչպէս կը պատահէր յաճախ : Սեւրի Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութիւնը տեղի կ՚ունենայ 29 Յունիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 6ին, Դպրոցասիրաց աղջկանց վարժարանի հանդէսը՝ 30 Յունիս Կիրակի կէսօրէ վերջ :

Փարիզի եւ դաւառի մէջ հայերէնի դասընթացք պահող կազմակերպութիւն-ներն ալ տարեվերջի հանդէսներ պիտի սարքեն իրենց աշակերտներուն համար :

Չունինք ճշգրիտ վիճակագրութիւն մը՝ այդ դասընթացքներուն հետեւող աշա-կերտ – աշակերտուհիներու թիւին մա-սին : Մեր թերթի սիւնակները տրամա-դրած ենք միշտ՝ արձագանգ հանդիսա-նալու համար բարեսիրական, երիտա-սարդական եւ համայնական կազմակեր-պութեանց ձեռնարկներուն՝ ազգապահ-պանման մարզին մէջ :

Չենք դիտեր թէ յամի տեառն 1963ին ե՞տ գացած ենք թէ առաջ, բաղդատմամբ նախորդ տարիներուն : Շատցա՞ծ են թէ պակսած «հայերէնի դասընթացք»ներն ու անոնց հետեւողները :

Տարակոյս չկայ, որ քանի՛ կը յառա-ջանան տարիները տարագրութեան մէջ, այնքան կը դժուարանայ հայապահպան-ման գործը : Ուստի անհրաժեշտ է բաղ-մապատկել մեր ճիգերը՝ նոր սերունդի փրկութեան համար :

Կազմակերպուած աշխատանք եւ զոհո-ղութիւն : Ահա՛ թէ ինչ բանի կը կարօ-տինք յաջողելու համար :

Արձակուրդի ամիսները խորհրդածու-թեան օրեր պէտք է ըլլան իւրաքանչիւրին համար, որպէսզի կարելի ըլլայ նոր ծը-րագիրներով դիմաւորել յառաջիկայ դպրոցական վերամուտը, աւելի մեծ ար-դիւնքներ ձեռք բերելու յոյսով :

Դպրոցական տարեվերջի հանդէսնե-րուն պիտի յաջորդէ օդափոխութեան կայաններու բացումը : Ֆրանսահայ Կա-պոյտ Խաչը ամէն ճիգ ըրած է՝ հանդըս-տաւէտ պայմաններ ապահովելու համար մեր փոքրիկներուն, ինչպէս միշտ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԻՒՐՏԻՍՏԱՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԴԻՐՔ ԿԸ ՃՇԴԷ

Անխնայ պատերազմով մը, Իրաքի կա-ռավարութիւնը կ՚ուզէ վերջնականապէս լուծել քրտական հարցը :

Կառավարական զօրքերը, անակնկալ գործողութիւններով կը փորձեն մահա-ցու հարուած մը տալ Պարզանիի սպայա-կոյտին : Կարգ մը տարրեր, կռթնած Պարզանիի հակառակորդ ցեղախումբե-րու վրայ, կրցած են մտնել ըմբոստական շարժումին ծոցը եւ տեղահան ընել Պար-զանիի կարգ մը կայանները : Պաղտատի իշխանութիւնները կ՚ուզեն նաեւ սովի մատնել Քիւրտերը բոլորովին պաշարե-լով : Այս ներխուժումին առջեւ, Պարզա-նիի ուժերը ստիպուած եղած են նահան-ջի ճամբան բռնել եւ նոր կայաններ փըն-տրռել, Հիւսիսի լեռներուն մէջ : Այս կացութեան մէջ, պատահած է նաեւ ան-խուսափելի միջադէպ մը : Արդարեւ Քիւրտերը, առաջին անդամ ըլլալով, յարձակած են Քէրքիւքի Այփիսիի (քա-րիւզի ընկերութիւն) հաստատութիւնն-երուն վրայ եւ կարգ մը վնասներ հաս-ցուցած ինչպէս յայտարարած են նաեւ պատասխանատուները աւելցնելով թէ ե-ղած վնասները արդելք կը հանդիսանան որ այդ հաստատութիւնները քարիւզ արտարդեն ժամանակաւոր կերպով : Այս ցոյց կուտայ նաեւ թէ քրտական շար-ժումին «աքթիվիսթ» թեւը սկսած է յաղթել, պարզանական չափաւոր տար-րերուն :

Կասկած չկայ որ քրտական այս շար-ժումը շատ աւելի կարեւոր է քան ինչ որ կը կարծուի : Քիւրտ փոքրամասնութիւ-նը, երբ կռիւները վերսկսան, որոշ հա-մաձայնութեան մէջ էր Պասասականներու թշնամի տարրերու հետ եթէ նոյնիսկ չէր բաժներ անոր դաղափարական տեսակէտ-ները : Համայնավարները բաց է ի բաց դիրք բռնած էին Քիւրտերուն ի նպաստ, կը թուի թէ նոյնիսկ Շիի կրօնական ընդդիմութիւն մը սկսած էր որոշ դեր խաղալ կառավարութեան դէմ որու ան-դամներուն մեծ մասը Սիւննի են : Շիի համայնքը (մահմետական բաժանում մը, որ Ալին կ՚ընդունի իբրեւ օրինաւոր յա-ջորդը Մարգարէին եւ այդ իսկ պատճա-ռաւ հերետիկոս նկատուած է Սիւննիներ-ուն կողմէ) տեղաւորուած է Իրաքի մէջ եւ սպառնալիք մըն է կառավարութեան մը համար որ չի կռթնիր անոնց վրայ : Շիիներու եւ Քիւրտերու զինակցութիւն մը կրնար «հիւսիսի անջատում» մը ըս-տեղծել որ աւելի մեծ կարելիութիւններ կ՚ունենայ յաղթանակ տանելու կեդրոնի կառավարութեան վրայ :

Պաղտատի կառավարութեան կողմը սակայն, կացութիւնը շատ աւելի ծանր է : Պասսը որ ցարդ ճարպիկ կերպով շարժած է, վտանգի մը առջեւ է որ կըր-նայ շատ սուղի նստիլ իրեն, ըստ դէտե-րու կարծիքով : Արդարեւ ամբողջ շար-ժումին պատասխանատուութիւնը Պաս-սը մինակը ստանձնած է ինչ որ պատաս-խանատու կը դարձնէ նաեւ Սուրիոյ Պա-սականները : կնճռոտ կացութիւն մը երբ նկատի առնենք նաեւ թէ Նասրի նպաս-տաւոր տարրերը բացէ ի բաց դիրք բռ-նած են Պաղտատի ի նպաստ մինչ Գա-հիրէ չէզոքութիւն կը խաղայ առանց անտարբեր ըլլալու :

Փրաւտայի միջոցաւ Խորհ. Միութիւնն ալ իր տեսակէտը կը պարզէ, ու նոյնիսկ սպառնական ոճ մը կ՚ընդդրկէ :

« Դէտ » ստորագրութեան տակ, յօդ-ուածագիրը կ՚ըսէ .— « Այն իրողութիւ-նը որ Խորհ. Միութիւնը կ՚օժանդակէ Ի-րաքի չի նշանակեր թէ միջոցներ ունինք շռայլութիւններ ընելու եւ անտարբեր ենք թէ ի՞նչ բանի կը ծառայէ մեր օժան-դակութիւնը : Ընդհակառակն : Խորհ. Մի-ութիւնը չի կրնար անդիտանալ թէ ի՞նչ կ՚անցնի կը դառնայ Իրաքի մէջ եւ Խորհ. Միութիւնը չի կրնար ընդունիլ որ երի-տասարդ պետութեանց տուած իր օժան-դակութիւնը օգտագործուի նպատակնե-րու որոնք ոչ մէկ կապ ունին գաղթա-տիրականութեան ձգած ամօթալի հետ-քերուն դէմ պայքարին հետ » :

Խորհ. Միութեան ըսածը շատ յստակ է .— կրնայ կտրել Իրաքի տուած վարկե-րը եթէ Քիւրտերու դէմ պատերազմը շա-րունակուի :

× Ըստ լիբանանեան մամուլին, իրաք-ցի չորս նախարարներ իրենց հրաժարա-կանը տուած են բողոքելու համար կա-ռավարութեան քրտական քաղաքականու-թեան դէմ :

Հակառակ մառեշալ Առէֆի միջամտու-թեան, չորս նախարարները ետ չեն առած իրենց հրաժարականը եւ կառավարական ծանր տագնապ մը անկարելի չի նկատ-ուիր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՏԻԿԱՆԻ փակարանին առաջին օրը ապարդիւն անցաւ : Արդարեւ Հինգշաբթի օրուան երկու ծուխերն ալ սեւ էին ինչ որ կը նշանակէր թէ ոչ մէկ կարդինալ կըր-ցած էր 54 ձայն ապահովել : Առաջին օր-ուան քուէարկութեան բացասական երե-ւոյթը կարծել կուտայ թէ Միլանոյի Արքեպիսկոպոսը՝ Կարդինալ Մոնթինի ընտրուելու հաւանականութիւնները կոր-սընցուցած է : Արդարեւ հակառակ պա-րագային, առաջին օրն իսկ պէտք է իր անունին շուրջ համախմբուէր Կարդինալ-ներու մեծամասնութիւնը : Այդ պատճա-ռաւ կը խօսուի տակաւին միւս հաւանա-նական թեկնածուներու մասին՝ Լեռքա-րօ, Քոնֆալոնիէռի, Անթոնիութթի եւ Աղաճանեան : Կարգ մը չշուկներու հա-մաձայն, ծուխը ճերմակ կրնար ըլլալ Ուրբաթ առտու, բայց այն պարագային երբ Կարդինալ Մոնթինի Ուրբաթ առա-ւօտ ալ չընտրուէր, այլեւս որեւէ հաւա-նականութիւն չունէր Ս. Պետրոսի դահը դրաւելու :

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ քառասուն մի-լիոն ռուբլիի նոր փոխատուութիւն մը ը-րած է Եգիպտոսի, ըստ համաձայնու-թեան մը որ եղած է Մոսկուայի մէջ, փոխ – նախագահ Ամէրի եւ խորհրդային զեկավարներուն միջեւ :

ՄԱԿ-Ի ընդհ. քարտուղարը՝ Ու- Թան Փեշտա պիտի երթայ Յուլիս մէկին :

ՆԱԽԱԳԱՀ Սոքարնօ Փարիզ հասաւ Ուրբաթ : Պիտի մնայ մինչեւ Կիրակի :

ՔԱՐԱՅԻՊՆԵՐՈՒ մէջ նորէն չփոթ կա-ցութիւն մը կը տիրէ : Ըստ աքսորի «քու-պական Յեղափոխական Խորհուրդին» հակաքասթրեան ուժեր ցամաքահանում մը կատարած են Քուպա : Ուոշինկթընի մէջ կը յայտնեն թէ լուր չունին նման ձեռնարկէ մը :

ԱՆՐԻ ՏԸ ՄՈՆԹԵՐԼԱՆԻ մուտքը Ֆը-րանսական Կաճառէն ներս տեղի ունեցաւ դռնփակ, բացառապէս : Զինքը ընդու-նած է դուքս Տը Լէվի – Միրըփուա որ յիշած է Անտրէ Սիկֆրիտի սա խօսքը .— « Ի՞նչ պիտի արժէր նիւթական ամէնէն սքանչելի յառաջդիմութիւնը եթէ զայն ձեռք ձգելու համար, անհատին զոհողու-թեամբը պէտք է վճարուէր : Նպատակը կը մնայ մարդը » :

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կը հաղորդեն թէ պաշար-ման վիճակը պիտի շարունակուի երկու ամիսով : Խորհրդարանը վաւերացուց այս երկարաձգումին վերաբերող բնագի-րը : Երեսփոխանական ժողովին մէջ տր-դէն, Պաշտպանութեան նախարարը՝ Սանճար յայտարարած է .— «Երկրին մէջ, կարգ մը մարդիկ կան որոնք յարա-բերութեան մէջ են արտասահմանի հետ եւ վնասակար գործունէութիւն մը ու-նին : Ի մօտոյ, առանց ուրիշ մանրամաս-նութիւններ տալու, յայտնութիւններ պի-տի ընենք այդ մասին, Ժողովին եւ մա-մուլին» : Կարգ մը աղբիւրներու համա-ձայն կ՚ակնարկուի գործունէութիւններու որոնք կապ ունին քրտական շարժումին հետ : Արդարեւ թրքական զօրքը համա-խմբուած է իրաքեան սահմանին վրայ : Թուրքիոյ կառավարութիւնը կ՚ուզէ նախ որ ցեղախումբի վիճակէն ելած քրտական տարրերը հանդարտ մնան, միւս կողմէ կը խորհի թէ Իրաքի քրտական շարժումը կրնայ անդրադարձներ ունենալ թրքա-կան եւ պարսկական Քիւրտիստանին վը-րայ : Թուրքիա, հաւանաբար չէ մոռցած որ 1947ին, Պարզանիի ցեղախումբերը առանց դժուարութեանց բախելու, թըր-քական հողամասը անցած են Հայաստան ապաստանելու հմր :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ լիկայի պօյքոթի կեդրո-նական Գրասենեակը զեկոյց մը հրատա-րակած է որու մէջ կը յայտնէ թէ « Սեւ Ցանկ » անցուցած է նաեւ դրա-մատան Ֆրանքեւամերիկեան Ընկերու-թիւնը եւ Ֆուկա օդանաւային ընկերու-թիւնը որոնց կեդրոնատեղիները Փարիզ կը գտնուին : Դրամատունը սեւ ցանկը անցած է որովհետեւ դրամագլուխին մէկ կարեւոր մասը զուիցերական Քոնթուար տ՚Էսքոնթին կը պատականի, որ արդէն սեւ ցանկին վրայ էր :

ԳԱՀԻՐԷԻ կառավարութեան մէկ հրո-վարտակը ազգայնացուց ճամբաներու փոխադրութեան 16 ընկերութիւններ :

ՆԱԽԱԳԱՀ Քենըտի այսօր ճամբայ կ՚ելլէ իր եւրոպական շրջապտոյտին հա-մար : Կիրակի օր Գերմանիա պիտի ըլլայ ուր ներկայ ըլլալէ ետք Քէօլնի Մայր-Տաճարին մէջ մատուցուած պատարա-գին, ճաշի հիւրը պիտի ըլլայ վարչապետ Ատընաուըրի : Նախագահ Քենըտիի այս ճամբորդութիւնը շատ մելան հոսեցնել տուաւ նկատի առնելով որ երբեք եւրո-պական այսքան անկայուն քաղաքակա-նութեան մը դիմաց գտնուած չէ Ամերի-կան : Արդարեւ Լոնտոնի մէջ՝ Մաքմիլը-նի օրերը հաշուած են, Գերմանիոյ վար-չապետին վերջին օրերն են (Ատընաուըր պիտի քաշուի աշնան), Հռոմ Պապ չունի (կրնայ ունենալ մինչեւ հասնիլը ան-շուշտ) իսկ տը Կոլ իր յաջորդին մասին կը մտածէ : Չորեքշաբթի օր, Քենըտի Պերլին պիտի այցելէ — իր ճամբորդու-թեան կարեւորագոյն հանդրուանը — : Հինգշաբթի պիտի այցելէ իրլանտական իր նախնեաց բնակավայրերը եւ Յունիս 29ին՝ անցնի Լոնտոն : Անկէ Հռոմ ուրկէ՝ Յուլիս 2ին պիտի վերադառնայ Ուոշինկ-թըն :

ՊՐԱԶԻԼԻ նախկին նախագահը՝ Քու-պիչէք Եւրոպա կ՚այցելէ : Քանի մը օր ալ Փարիզ անցուց :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ զինուորական ծառա-յութեան շրջանը կրնայ 16 ամիսի իջնել 1964 աշունէն սկսեալ :

ԱՆԳԼԻՈՅ իշխան Ֆիլիփը հաւանաբար պիտի չկարենայ դիւրին ազատել իր օ-ձիքը, ոչ ալ իրեն ընկերացող Սքոթլանտ Եառտի գաղտնի ոստիկանը որ թոյլ տը-ւած է իշխանին փըպ մը մտնել եւ Պրան-տի մը խմել – Իշխանը գլուխը կախ դըպ-րոց վերադարձած է ուր նման յանցանք-ներու սովորական պատիժը դաւազանի վեց հարուած է, լաւ տեսակէն (Սիքս օֆ թ՚հը Պեսթ) : Անհրաժեշտ կը նկատուի որ իշխան Շառլ այդ ծեծը ուտէ ի փառս Մեծն Բրիտանիոյ համբաւին եւ արքա-յական ընտանիքին վարկին :

ԳՐԱԲԱՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գրաբարի ուսումնասիրութեան ու յեղի լեզուի պատմութեան վերաբերեալ Հր. Աճառեանի փայլուն ժամանակաշրջանէն, Մ. Աբեղեանի «Գրաբարի քերականութիւն», Աբ. Ղարիբեանի «Հայոց լեզուի պատմութեան ուսումնասիրութեան ներածութիւն» (1937) աշխատութիւններէն վերջ կ'արձանագրենք քերականութեան շուրջ աշխատութիւններ կամ դրաբարի հարցերու մասին մենագրութիւններ, որոնք պատրաստուած են համալսարանի ուսուցչապետերու կամ ուսուցչութեան թեկնածուներու կողմէ, ինչպէս, օրինակ, «Գրաբարի ձեռնարկ» (1952), հրատարակուած Աչոտ Աբրահամեանէ, որ 300 էջ յատկացուցած է քերականութեան, իսկ մնացեալ 300 էջերը՝ պատճէններու եւ բառապաշարի: Այս աշխատութիւնը վերահրատարակուեցաւ 1958ին, ան համարուած ըլլալով այս բնագաւառի լաւագոյն գործը: Այլ լայէս, պէտք է նշել այն իրողութիւնը, որ Հայաստանի լեզուաբանները նուազ ուշադրութիւն դարձուցին դրաբարի հետազօտութեան եւ մեծ մենագրութիւն ներուն:

Արտասահմանի մէջ հրատարակուելէ յետոյ Հ. Աբէղեան Բազրատունիի հազար էջերով դրաբարի քերականութիւնը, Հայաստանի մէջ 1935ին լոյս տեսաւ Հր. Աճառեանի «Գրաբարի ուսուցիչ» դասագիրքը, իսկ 1954ին՝ «Հայոց լեզուի հնագոյն պատմութիւն»ը, որուն առաջին հատորը՝ նուիրուած է դրաբարին, իսկ միւս հատորը՝ միջնադարեան եւ ժամանակակից դրական հայերէնին: Լեզուաբանական հիմնարկութեան տնօրէն Գէորգ Ջահուկեան, որ Աճառեանի աշակերտը եղած է, 1954ին հրատարակեց իր «Քերականական եւ ուղղագրական աշխատութիւնները հին եւ միջնադարեան Հայաստանում (ե.–ժե. դար)» աշխատութիւնը, իսկ 1959ին լոյս ընծայեց հետազրքրական տեղեկութիւններով լեցուն դեղեցիկ մենագրութիւն մը, ուր ան կը վերաքննէ հայագիտութեան մէջ մտած քանի մը մտացածին վարկածներ եւ լիովին կ'օգտագործէ ճէ մասնագիտական մտածողութիւնը: Այս՝ «Հին հայերէնի հոլովման սիստեմը եւ նրա ծագումը» գործն է: 1945ին լոյս տեսաւ Ա. Առաքելեանի «Գրաբարի դասաղիրքը»: Պէտք է նշել նաեւ Վարագ Առաքելեանի երկու աշխատութիւնները դրաբարի մասին՝ «Գրաբարի հոլովների իմաստային նշանակութիւնները» եւ «Գրաբարի հոլովում եւ խոնարհում» (1945): 1950էն վերջ, Վարագ Առաքելեան կը զբաղի միայն ժամանակակից հայերէնով: Պարտաւոր ենք ուշադրութենէ չվրիպեցնել Ս. Ղազարեանի «Միջին հայերէն» աշխատութիւնը (1960), որ կը ներկայանայ դնահատելի բովանդակութեամբ:

Ուրիշ շատ օգտաշատ աշխատութիւն մը, որ իր նմանը ունի շատ քիչ լեզուներու դիտական գրականութեան մէջ, էդ. Աղայեանի «Հայ լեզուաբանութեան պատմութիւն»ն է, որ բոլոր հատորներու հրատարակութենէն ետք՝ հայագէտնե րուն համար պիտի հանդիսանայ անհրաժեշտ ձեռնարկ մը: Մրագրուած է աշխատութիւնը հրատարակել երեք հատորներով, որոնց առաջինը լոյս տեսաւ 1958ին: Այս աշխատութեան մէջ կը գտնենք շատ խղճամիտ օգտագործում մը հրատարակուած աշխատութիւններու, նչուած գրքին 13 – 21 էջերուն մէջ, ինչպէս նաեւ մատնադիտական ուրիշ նկութեր, գորս մեր տրամադրութեան տակ կը դնէ այս օգտակար երկը: Ուրիշ փոքր մենագրութիւն մը, որ իր կարեւորութիւնը ունի, քանի որ ան կը քննէ դարերու ընթացքին անձի ու իրի որոշեալ եւ անորոշ խումբերը դրաբարի, միջին եւ ժամանակակից հայերէնի մէջ: Հ. Պետրոսեանի մենագրութիւնն է՝ «Որոշեալի ու անորոշի անձի ու իրի առումներ հայերէնում» (1960):

Կարելի չէ փակել դրաբարի եւ հայերէն լեզուի պատմութեան բնագաւառի աշխատութիւններու չարքը, առանց նշելու ուրիշ գործ մը, զոր կը նկատեմ շատ կարեւոր աշխատութիւն մը: Այս՝ Ի. Կուսիկեանի «Գրական հայերէնի պատմական չարահիւսութեան ուսումնասիրութիւն» աշխատութիւնն է (1959, Մոսկուա), զոր հրատարակեց Մ. Միութեան Գիտութիւններու ակադեմիան եւ ուր կը գտնենք հայերէն լեզուի շարահիւսական մէկ վերլուծումը՝ չորս ժամանակաշրջաններով.— 1) Դիւցազներգական փոլխլորի չնորհիւ հայ պատմագիրներու գործերէն երեւան հանուած լեզուն. 2) Ե.–ԺԲ. դարերու հին հայերէնի ժամանակաշրջանը. 3) Միջնադարեան (ԺԲ.–ԺԷ. դարերու) լեզուն. 4) Նոր (ԺԹ.–Ի. դարերու) հայերէնը: Թէեւ, ինչպէս պիտի տեսնենք, չեն պակսիր ժամանակակից լեզուի շարահիւսութեան վերաբերեալ աշխատութիւններ, այնուամենայնիւ դիտնականները չեն խորհած հետազնդել շարահիւսութեան երեւոյթները մինչեւ մեր օրերը:

Թէեւ չէինք ուզեր դրաղիլ այն ուսումնասիրութիւններով, որոնք հրատարակուած են Գիտութիւններու ակադեմիայի հանդէսներուն՝ «Տեղեկագիր»ի եւ «Պատմա–բանասիրական հանդէս»ի մէջ, որոնք տասնամեակներու ընթացքին քաղաքներէն հայագէտներու դիտական պրծունէութիւնը եւ հրատարակեցին շատ կարեւոր ուսումնասիրութիւններու հոծ թիւ մը, այնուամենայնիւ պիտի նշենք քանի մը ուսումնասիրութիւններ, որոնց կարգին՝ Աբ. Ղարիբեանի «Գրաբարի հոլովական սիստեմի մասին» յօդուածը («Տեղեկագիր» Ա. 1946), կամ Գ. Ջահուկեանի երկու յօդուածները՝ «Հայոց լեզուի պատմութեան պերիոդիզացիայի հարցերը» (Երեւանի Համալսարանի «Գիտական աշխատութիւններ», 1956) եւ «Հայոց լեզուի պատմա–համեմատական քերականութեան հիմունքները» («Տեղեկագիր» Ա. 1955):

ՓՐՈՖ. ՎԼԱՏ ՊՐՆԶԳԵԱՆՈՒ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ

ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Ի՜նչ չուտ անցաւ ժամանակը: Արդէն, տասը տարիներու կեանք մը ունի, նախանամական դեր կատարող Մոնմորանսիի Հանդստեան Տունը, ուր ապաստան նած՝ մեր տարեց ազգակիցներէն չատեր ապահով ու երջանիկ կեանք մը կ'ապրին:

Արդարեւ, 1953ին է որ Ազգասիրաց միութիւնը արձագանգը կ'ըլլար թէ՝ Փարիզի գաղութը պիտի օժտուէր Մոնմորանսիի գեղեցիկ բարձունքին վրայ ստեղծուելիք երկրորդ Հանդստեան տունով մը: Լուրը տարածուեցաւ, անհուն դոհունակութիւն պատճառելով Փարիզի Հայութեան:

Ուրեմն զաղթական Հայը՝ հետզհետէ աւելի տուն – տեղ կ'ըլլար, զաղթականի իր ցուպը, քիչ մը աւելի հաստատ հիմերու վրայ դնելու աշխատանքին լծուելով...: Օրուան հրամայական պահանջին համաձայն չարժելու անխուսափելի համակերպում:

Ձարտարապետները, իրենց անմիջական գործակիցներով գործի լծուեցան եւ քիչ ժամանակ վերջ, Տունը վերանորոգուած, յարակից իր նոր բաժիններով բոլորովին տարբեր կերպարանք առացած, կանգնած՝ ուրուած՝ կազմ ու պատրաստ էր, հազիւ չափ տարեց Հայրենակիցներ պատրաստելու համար:

Ուրեմն, 1953ի այդ օրերուն, Անթիլիասի վերջ, ահա նաեւ Մոնմորանսիի Հանդստեան Տունը, որու պաշտօնական բացումը կատարեց, Սէն է Ուազի այն ա–տենուան փոխ – նահանգապետը՝ Պ. կի Մալիէն, ներկայութեամբը՝ Փարիզի պատուական Հայ կազմակերպութեանց եւ պատկան իշխանութեանց հրաւիրեալ ներկայացուցիչներուն:

Տասը տարիներու ընթացքին, Սէն է Ուազի տեղական վարչական կազմը նոր – նոր փոփոխութիւններու ենթարկուեցաւ եւ հիներուն յաջորդեցին նոր պաշտօնեաներ, իրրեւ հետեւանք նոր ընտրութիւններու:

Հարկ եղաւ միշտ մեր եւ անոնց միջեւ պայմանագրութիւն մը կնքել, որպէսզի Տունը ապահովէ իր նպատակին համապատասխան գործունէութիւնը:

Բացառութիւն մը սակայն այսօրուան պէս, կախում ունէր Սէն է Ուազի նախագահէն, որ ամէն տարի Տունը կ'այցելէր եւ իրրեւ նոր ընտրութեանց արդիւնք, Մոնմորանսիի շրջանը (սիրճոնսրիփսիոն) կարգին, Սու – Փրէֆէրթիւրի հանքին մէջ մտնելով, իր նոր եւ առաջին նահանգապետը ունեցաւ յանձին Ժաք Ժէրարի:

Նոր նահանգապետը պէտք է, իր տեղի հանդիսային բնոյթ ունեցող կազմակերպութենց եւ հաստատութիւններու վերաբերեալ տեղեկութեանց հետ յարաբերութեան մտնելով՝ ծանօթանար անոնց գործունէութեան:

Մոնմորանսիի Հանդստեան Տան տասնամեակը տօնելու եւ պայն աւելի նշանաւոր դարձնելու, անոր տարբեր փուլերու մտածումով՝ Ազգասիրաց միութիւնը կազմակերպած էր բնդունելութիւն մը, որ տեղի ունեցաւ անցեալ շաբաթ օր, Հանդստեան Տան մէջ:

Հրաւիրուած էին, նահանգապետը Ժէրար, ծերակուտական Ռոժէ Լասթէյրի Մոնմորանսիի քաղաքապետը Պ. Քոթէ, բոլորն ալ իրենց կիներով, ինչպէս նաեւ Սէն է Ուազի երեսփոխան՝ Պ. Նէ Ռիպիէր:

Կէս օրը անց, հետզհետէ, օրուան հիւրերը սկսան դալ, որոնք պատշաճ կերպով ընդունուեցան Ազգասիրաց միութեան կողմէ:

Բարեբախտաբար, օդը նպաստաւոր եւ արեւն ալ իր պայծառ ժպիտը կը պահէր չորս դին, ստեղծելով այսպէս՝ արդէն տաքուկ մթնոլորտ մէջ:

Որքան զեղեցիկ էր մեր Տունը իր նորաչուէտ զարդարանքով եւ իր ամփոփած սքանչելի համայնապատկերով Զմայլանքով կը դիտէին այդ տեսարանը բոլորն ան՝ անդամ մը եւս աւելի զեղեցած կ'երեւար ճառագայթող արեգակի ճաճանչներուն ընդմէջէն: Այնքան հիւրերը, զրեթէ ժամ մը ոտքի կեցած մնացած էին թէ ճաշի պահն է:

Առաջին անդամն է որ նահանգապետ կ'այցելէր Հոն: Մեծ հետաքրքրութեամբ հարցումներ ուղղելով, ուզեց մանրամասնաբար լրացուցիչ տեղեկութիւններ ունենալ Ազգասիրաց միութեան մասին: Ինչպէս նաեւ, Հայոց՝ անցեալ եւ ներկայ վիճակի առընչութեամբ: Այսպէս, մէկ ժամ մը, Տոքթ. Վակրամ դոհացուցիչ կերպով պատասխանեց եղած բոլոր հարցումներուն:

Ճաշի ժամն էր. ներկաները հիւրասիրուելով, մեր համեստ ճաշասրահին պատրաստուած սեղաններու չորս կողմը տեղերը գրաւեցին:

Ճաշի վերջաւորութեան, Տոքթ. Վակրամ, խօսք առնելով նախ, բարի գալուստ մաղթելով, շնորհակալութիւն յայտնեց հիւրերուն, մասնաւորաբար Նահանգապետին, որ համած էր ներկայ ըլլալ Տիկնոջ հետ: Հակիրճ պատմական մը ըրաւ, թէ ի՞նչպէս եւ ինչ պայմաններու տակ գոյութիւն ստացած էին Հանդստեան Տունները: Ցիշեց, նախ փոխ – նահանգապետներ՝ Պ. Պ. Մարսէլ եւ Լամպէրի անունները, որոնք մասնաւոր հոգածութիւն եւ հետաքրքրութիւն ցոյց տուած էին մեզի հանդէպ: Ցետոյ մասնաւորելով, կը յուսանք, Պ. Նահանգապետին, որ համած էր նկատի առնել, բաւ Տոքթ. Վակրամ, որ Նահանգապետին քան սիրալիր պիտի ըլլան մեր յարաբերութիւնները, եւ մեր հաստատութիւնները պիտի վայելեն նաեւ այսուհետեւ ձեր բարեացակամ հոգածութիւնը:

Տոքթ. Վակրամ, չարունակելով, Հակայութեան ջերմ արտայայտութիւններ ունեցաւ նաեւ մեր հայասէր բարեկամ՝ ծերակուտական Պ. Լաշվրի նկատմամբ, որ միշտ բարի տրամադրութիւն ցոյց տուած, ամէն անդամ որ ներկայ կ'ըլլայ տունը, իր ներկայութեամբ պատուելով:

Ճաշի ընթացքին, Տոքթ. Վակրամ, հետզհետէ, ներկաներուն ներկայացուց Հանդստեան Տան հիմնադիրները, Տիկին Ժիլսոն, Տիկին Ֆրանսիս Փոլ Պընճեան, Տիկին Ալիս Գուլպէնկեան, Տիկին Ալիս Սալթիէլ, Տիկին Մարի Ալիս Ղազարոսեան, Տիկին Մարի Ալիս Ղազարոսեան, Տիկին Մարի Ալիս Ղազարոսեան

ԿՈՏՈՐԱԾ ՕՐԱՑՈՒՑԻՉ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱԽ ԺԱՄԱՆԱԿ

ՏՈՒԺՈՒԺ ՏՈՒՓՈՒՍ ՓԻԼԻՊՈՍԻ

(Շար.)

Ա՛ՆՑՈՒՄՆ ԱՀԱԳԱՆՈՎՈՒՆ «ՅՈՒՆԱՑ»

Ա. Ա. Ա.

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԷՆ 31,

ՄԻՇՏ ՆՈՅՆ ՋԵՐՄ ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ

Մանրամասնութիւնները չուտով :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Սերգօ Պէրպէրեան իրենց երրորդ զաւկին՝

ՄԱՅՏԱՅԻ –

ծնունդին ուրախ առթիւ կը նուիրեն 200 Ֆրանք Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայանին, 150 Ֆրանք Մշակոյթի Տան, (ստանալ «Յառաջ»էն): Եւ 150 Ֆրանք «Յառաջ»ին :

×

Տիկին Նուպար Յովհաննէսեան Սինկէռ կարի մեքենայ մը նուիրած է Կապ. Խաչի կայանին, իր ողբացեալ մօր մահուան տարելիցի առիթով :

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ :

ՇԱՒԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻ ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Կիրակի, ժամը 15ին դպրոցի սրահը : Երգեր եւ արտասանութիւններ դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Փափազեանի :

Պիտի ըլլայ դիւրամատչելի պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նուիրուած մեր բիւրաւոր նահատակներուն :

Կը նախագահէ՝ Պ. ՄՈՒՇԵՂ ՃԻԷՐ-ՃԵԱՆ :

Կը խօսի՝ Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

Կը ներկայացուի Մալխասի «ԶԱՐԹՕՆՔ»Ը, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի թատերախումբին կողմէ :

Կը գործադրուի նաեւ գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր :

Կիրակի, (23 Յունիս) կէսօրէ ետք ժամը 3ին Արթիսթիք չքեղ սրահին մէջ :

Կը հրաւիրուին հայրենակիցները անխտիր :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի դպրոցական տղոց ամավերջի քննութիւնները տեղի պիտի ունենան այս Հինգշաբթի, Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 3էն ըսկըսեալ :

Ջերմօրէն կը հրաւիրուին ծնողքները որ ներկայ ըլլան, տեսնելու իրենց զաւակներուն աշխատանքին արդիւնքը : Կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր հետաքրքրուողները :

Յարմար առիթ մըն է ուր ծնողքներ եւ կազմակերպիչներ իրենց ուսուցչուհիով կարծիքներու փոխանակութեամբ եւ խորհրդակցաբար ջանան աւելի մօտեցնել տղաքը մեր լեզուին անհրաժեշտութեան դաղափարին եւ բազմապատկեն անոնց թիւը :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայանի տղոց առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին, Հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9·35ին չոգեկառքով, Կառ տը Լիոնէն : Հաւաքավայր Կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին (Կրանտ հօրլօժ) ներքեւ ժամը առտուան ճիշդ 7·30ին :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հ. Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օգափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին: Արձանագրութեան համար դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, 15 Բիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10–12, տղոց պատուաստի վկայականներով: Պարտաւորիչ է Պէ Սէ Ժէի պատուաստը :

×

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օգափոխութեան կայանի Ա. խումբին վերջին բժշկական քննութիւնները տեղի պիտի ունենան Երկուշաբթի 24 եւ Ուրբաթ Յունիս 28, ժամը 10–12, Հայ Կարմիր Խաչի դարմանատունը, 15, Բիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ :

Ա. խումբը կը մեկնի Երկուշաբթի 1 Յուլիսին, ժամը 14ին, իր Կեդրոնատեղիէն, 15, Բիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ :

×

Հրդեհի մը միջոցին այրուցքներ ունեցող տարաբախտ հայ օրիորդին կը նուիրեն Ռէնսի – Վիլմօմպլի մէջ տիկին Պ. Մաղլմեանի կողմէ հաւաքուած. (Ա. ցանկ), Տիկին Մաթէոսեան քսան Ֆրանք, Տիկին Պերճուհի Մաղլմեան, Տիկին Նէլլի Թիւհտարեան, Տիկին Զարուհի Պետրոսեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոսեան, Պ. Սաղաթէլեան, Պ. Վահրամ, Պ. Միհրան Անտոնեան տասնական Ֆրանք :

Տիկին Անտոնեան, Տիկին Շաքէ Փափազեան, Տիկին Սօնա Պալեան, Տիկին Ֆաքիրեան, Տիկին Խանճեան 5ական :

Բ. ցանկ.— Պ. Երամեան յիսուն Ֆր., Տիկին Խաչեան, Պ. Պ. Հայթաեան եւ Քէշիշեան տասնական :

Տիկին Բամպուքեան հինգ Ֆրանք :

Նուրէները զրկել Հայ Կարմիր Խաչի հասցէին, 15, Բիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, մանտայով, չէքով եւ կամ Կարմիր Խաչի չէք ժօսթալի հետեւեալ թիւին՝

C. C. P. PARIS 1717-56

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

— ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ —

Տարեվերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը, այս Շաբաթ՝ ժամը 21, Սալ տէ Ֆէթ, Բիւ Վոլթեռ :

Կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ՝ Գերաշնորհ Տէր ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : —

Ներկայ կ՚ըլլայ Ալֆորվիլի երեսփոխան-քաղաքապետը՝ Պ. ՌԱՈՒԼ ՊԼԷՕԶ :

Աշակերտներու կողմէ արտասանութիւն եւ օրուան հանդէսին պատշաճ յայտագիր :

Տեղւոյն վրայ, հանրակառքով երթ ու դարձի ձրի սպասարկութիւն :

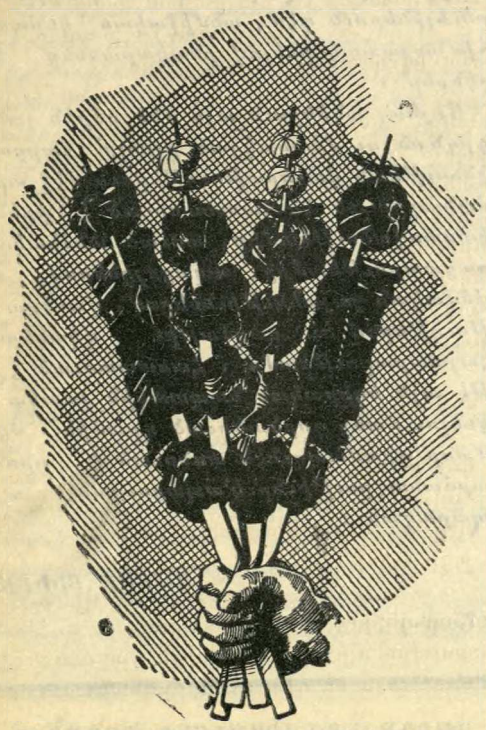

ՃԱՇԱՐԱՆ

ԵԱՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան ընտիր ճաշեր :

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ :

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ

AU CŒUR MÊME DES CHAMPS-ÉLYSÉES

4, RUE ROBERT-ESTIENNE
(coin Rue Marbeuf) PARIS-8e

Téléph. : BAL. 31-21 et 30-84
Métro : F. D. Roosevelt

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 45-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ լոյս Ալհամպրայի սրահին մէջ Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի :

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի.— Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ Ընկեր ԳԱԼՈՒՍՏ ՊԱՊԵԱՆ

Կ՚երգէ Օր. ԱՆԺԷԼ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած յայտագիր, հայկական տոհմիկ եւ ժողովրդական պարեր, կատարմամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պօմոնի Քրիստափոր խումբի ՉԱՐԵՆՑ պարախումբին կողմէ :

Օր. Ալիս Շամիրեան, արտասանութիւն ընկերուհի Սեդա Թիւթէլեան, ընկ. Վանիկ Նազարեան, Մասիս Գուլումեան, Յակոբ Սարգիսեան և Յակոբ Հայթայեան

Կէս գիշերէն ետք կը սկսի եւրոպականպար :

Նուագախումբ՝ HANS-SIGUEL

Ս. ԽԱՉ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս Կիրակի, ժամը 11 – 21, ԼԸ ՓԷՔԻ ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆԻՆ

ԴԱՐԱՍՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

3 Ավընիւ Կռանշան

Ի նպաստ Բարեսիրական ու Կրթական ձեռնարկներուն: Հանդիսաւոր Պատարագ ժամը 11ին, բացօթեայ ճաշ ժամը 13ին, եւ ընթրիք ժամը 19ին

ՃՈԽ ՊԻԻՖԷ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Գեղարուեստական բաժին եւ զբօսալի խաղեր

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Շոգեկառք Կառ սէն Լազարէն Սէն Ժէրմէնան – Լէյի կայարանը (ոչ թէ Լը Փէքի):

Օթօպիւս 258 Փօն տը Նէօյի, իջնել Էրմիթաժի կայքը :

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը տեղի կ՚ունենայ 29 եւ 30 Յունիս :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» խումբի ժողովը, այս Կիրակի՝ կէսօրէ ետք ժամը 5ին :

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Օհանջանեան սրահին մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ամարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Կ՚ուզուի երիտասարդ աշխատաւոր մը խանութի մէջ աշխատելու համար :

Դիմել՝

58, Rue de Cléry, «Paris-Californie»

IMPRIMERIE SPECIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԼՈՅՍԸ ԳՈՅՆ Է.... ԳՈՅՆԸ ԼՈՅՍ Է

ՁԵՐ ՏԱՆԸ ԼՈՅՍ ՏՈՒԷ՛Ք.... ԹՈՄԼԱՔԻ ԳՈՅՆ ՏՈՒԷ՛Ք

Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի
Եթէ ներսը եւ դուրսը

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ – ԶԱՐԴԱՐԷՔ – ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՄԼԱՔ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, RUE DES BOURGUIGNONS — ASNIERES - BOIS COLOMBES (Seine)
Tél : GRE. 09-47

11, BD. DE LA REPUBLIQUE — LA GARENNE (Seine)
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ամէնէն արդիական, նուրբ եւ ընտիր ճաշակով պատրաստուած՝ առաջնակարգ ներկեր : Բնական եւ արուեստական բազմերանգ գոյներու մեծ ընտրութիւն: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի գեղեցիկ թուղթերու ճոխ ընտրութիւն: Գետնի համար՝ ամէն տեսակ — լինոլէում եւ փլասթիք — ծածկոցներ. —

TAPIFLEX — TAPISOM — CARPETTE

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը, որու շնորհիւ կրնայ 10–30 առ հարիւր զեղջ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e
64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND PAVILLONS - SOUS-BOIS (Seine)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 23 ՅՈՒՆԻՍ

DIMANCHE 23 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9638 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9638

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ո՞Ր ՕՐՈՒԱՆ ԿԸ ՍՊԱՍԷ

Մէկուկէս ամիս անցաւ այն օրէն ի վեր (Մայիս 5), երբ օրինաւորապէս ընտրուած 83 աշխարհական ու եկեղեցական պատգամաւորներ,— որոնք կը ներկայացնեն Կիլիկեան թեմերու շուրջ կէս միլիոն Հայութիւնը —, միաձայնութեամբ Կաթողիկոսական դահը բարձրացուցին Լիբանանի Հայոց բարեջան առաջնորդ Խորէն Արք. Բարոյեանը, որ իր եղբայրակցին՝ երանաշնորհ Զարեհ Ա.ի վաղահաս մահէն ի վեր Տեղապահի պաշտօն կը կատարէր :

Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Կիպրոսի Հանրապետութեան նախագահները, Իրանի եւ Յունաստանի վեհապետները, ինչպէս նաեւ օտար մեծ ու փոքր պետութեանց Պէյրութի դեսպանները պաշտօնապէս շնորհաւորեցին նորընտիր Վեհ. Խորէն Ա. Կաթողիկոսը : Պետական դէմքեր — նախարար, դեսպան, երեսփոխան — Մայիս 12ին Անթիլիասի մայր տաճարին մէջ ներկայ եղան օծման արարողութեան :

Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ զօրավար Ֆուատ Շէհապ իր շքախումբով հանդիսաւոր այցելութիւն տուաւ Վեհափառին :

Երուսաղէմի պատրիարքը, որ Զարեհ Կաթողիկոսի յուղարկաւորութեան ներկայ եղած եւ յուղիչ դամբանական մըն ալ խօսած էր, փութաց շնորհաւորել Կիլիկեան աթոռի նոր դահակալը : Նոյնն ըրաւ Պոլսոյ պատրիարքը :

Վեհ. Խորէն Ա. ընտրութենէն անմիջապէս վերջ «եղբայրական ողջոյն» ուղղեց — ինչպէս ըրած էր իր երջանկայիշատակ նախորդը — Էջմիածնի «նախամեծար աթոռ»ին եւ անոր դահակալին, ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի եւ Պոլսոյ պատրիարքներուն :

Իր ընտրութիւնը պաշտօնապէս հեռագրուեցաւ Էջմիածին : Սակայն Վեհ. Վաղդէն Ա. ցարդ լուռ կը մնայ : Զայնծպտուն չի հաներ :

Ինչպէս բացատրել այս լռութիւնը, երբ ծանօթ իրողութիւն է, որ Էջմիածնի դահակալը կը սիրէ յաճախ երկար հոդեշահ քարոզներ խօսիլ Միածնաէջ տաճարի խորանէն՝ խաղաղութիւն, եղբայրութիւն, համերաշխութիւն, միասնականութիւն եւ այլ զեղեցիկ բառեր արտարերելով :

Խօսքե՛ր, խօսքե՛ր : Սնամէջ ու անի մաստ խօսքեր, որոնց չի յաջորդեր երբեք գործը :

Ամբողջ եօթը տարի յամառեցաւ չը շնորհաւորել Զարեհ Ա.ի նման սուրբ մարդ մը ու տակաւին այսօր ալ — անոր մահը ողբալէ եւ հոդւոյն համար աղօթելէ վերջ — կը յամառի չճանչնալ անոր Կաթողիկոսի հանդամանքը :

Նոր ստացանք մայր աթոռի պաշտօնաթերթ Էջմիածինի Փետրուարի թիւը, որ հրատարակած է հոդելոյս հայրապետին կենդանագիրը, հետեւեալ մակադրութեամբ .

« Երջանկայիշատակ Տ. Զարեհ Սրբազան, Աթոռակալ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան » :

Լեղուն առաջ չէ գացեր « Սրբազան»ին տեղ «Վեհափառ», «Աթոռակալ»ին փոխարէն «Կաթողիկոս» ըսելու : Յետոյ նաեւ յապաւած է «Մեծի» ածականը եւ պարզապէս «Տանն Կիլիկիոյ» կը յորջորջէ դարաւոր կաթողիկոսութիւնը :

Էջմիածին նկարագրելով երանաշնորհ Զարեհ Կաթողիկոսի յիշատակին Փետր. 21ին, վարդանանց տօնի օրը մայր տաճարին մէջ կատարուած հոդեհանդստեան արարողութիւնը կը գրէ .

« Հանգուցեալի յիշատակին «Հոգւոց» արտասանելուց յետոյ, Իր խօսքի մէջ Ամենայն Հայոց Հայրապետը վշտով եւ ափսոսանքով անդրադառնում է Հայ եկեղեցու կրած մեծ կորստին յանձին Իր սիրելի եղբօր՝ ողբացեալ Ամենապատիւ Տ. Զարեհ Սրբազան Աթոռակալի մահուան : Այնուհետեւ Նորին Ս. Օծութիւնը բարեմաղթութիւններ է անում Կիլիկեան Աթոռի անսասանութեան, միաբանութեան եւ ժողովրդի բարօրութեան համար » :

Եւ ահա՛ վերջաբանը .

« Ամենապատիւ Տ. Զարեհ Սրբազան բնաւորութեամբ հեզահամբոյր, զարգացած, գիտակից բարձրաստիճան հոգեւորական էր, կոչմամբ և իր ամբողջ կեանքով նուիրուած եկեղեցուն :

« Նրա մահով Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին կորցնում է իր հաւատաւոր եւ ժողովրդանուէր առաջնորդներից եւ սպասաւորներից մէկին :

« Խո՛ւնկ եւ աղօ՛թք նրա պայծառ յիշատակին » :

Զենք ուզեր կասկածի տակ դնել անկեղծութիւնը այս տողերուն : Զենք հասկընար սակայն թէ ինչո՞ւ մէկուկէս ամիսէ ի վեր Վեհ. Վաղդէն Ա. չի շնորհաւորեր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոս Վեհ. Խորէն Ա.ը :

Ու մանաւանդ ինչո՞ւ տակաւին, մահուընէն ետք ալ, կը յամառի «Կաթողիկոս» տիտղոսը զլանալ իր «սիրելի եղբայր» երջանկայիշատակ Զարեհ Ա.ի :

Ո՞ր օրուան կը սպասէ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊՕՂՈՍ Զ.

ՊԻՏԻ ՕԾՈՒԻ ՅՈՒՆԻՍ 30 ԻՆ

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՄՈՆԹԻՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԸՆԴՈՒՆՈՒԱԾ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, Ուրբաթ ժամը 11·20ին, ճերմակ ծուխը բարձրացաւ դէպի Հռոմի յաւիետ. երկինքը աւետելով աշխարհի թէ Ընդհանրական Եկեղեցին նոր Պապ մը ունի : Կասկած չկար թէ այդ նոր Պապը ո՞վ էր եւ երբ քիչ ետք Կարդինալ Օթթավիանին տուաւ անոր անունը ոչ մէկը զարմացաւ :

Կարդինալ Ժանն – Պաթիսթ Մոնթինի Պօղոսի անունը ընտրած էր եւ Ս. Պետրոսի դահը կը բազմէր Պօղոս Զ. անուան տակ :

Միլանոյի Արքեպիսկոպոսը, 66 տարեկան է եւ բացառիկ միտք մը : Ծնած Պրեշիայի մօտ (Լոմպարտիոյ մայրաքաղաքէն ոչ շատ հեռու), քահանայ ձեռնադրուած է 1920ին : Ուսած Յիսուսեաններու մօտ, երկար տարիներ վարած է Վատիկանի պետական քարտուղարի պաշտօնը, Պիոս ԺԲ.ի օրով եւ մերժած, 1953ին Կարդինալի աստիճանը որ պատճառ պիտի դառնար կորսնցնելու իր պաշտօնը : Առաջին կարդինալն է, սակայն, զոր Յովհաննէս ԻԳ. նշանակեց : Կարդինալ Մոնթինի կը մտահոգէր սակայն աւանդապաշտ եւ պահպանողական շրջանակները որոնք զինքը շատ ձախ նկատելով, վերապահ էին : Պէտք չէ մոռնալ սակայն թէ մարդիկ կրնան տարբեր գործել երբ պատասխանատու պաշտօններ չունին եւ բոլորովին փոխուիլ երբ պատասխանատուութեան կը կոչուին : Այսպէս է բոլոր մարդերու մէջ : Յաճախ տեսնուած են մարդիկ որոնք քննադատած են զեկավարներ կամ պատասխանատու պաշտօն ունեցողները նոյն ձեւով վարուելու համար երբ իրենք կը կոչուէին այն պաշտօններուն : Այս տեսակէտով եւ երբ նկատի առնուի թէ Պօղոս Զ.ի ձախ հակումները աւելի ընկերային գետնի վրայ են քան քաղաքական, կարելի է խորհիլ թէ Վատիկանի աջ թեւը մտահոգուելու պատճառ չունի : Ներկայիս մտահոգ է սակայն Իւմանիթէն որ կ՝ուզէ վստահ ըլլալ թէ Պօղոս Զ. յաջորդը չէ Յովհաննէս ԻԳ.ի այլ՝ շարունակողը :

Ամէն պարագայի մէջ Կարդինալ Մոնթինի իր ընտրութեամբ հերքեց այն ասացուածքը ըստ որուն «ով որ պապ կը մտնէ փակարան, Կարդինալ դուրս կ՝ելլէ», բայց հաստատեց Մալաքիի գուշակութիւնը ըստ որուն Յովհաննէս ԻԳ.ի յաջորդը կը նշուէր Ֆլոս Ֆլորում բացատրութեամբ՝ ծաղիկներու ծաղիկը : Ծանօթ է որ Կարդինալ Մոնթինիի զինանշանը երեք շուշան ունի :

353 տարի է առաջին անգամն է որ Պապ մը Պօղոսի անունը կ՝ընտրէ :

Նոր Պապին առաջին գործը եղաւ վերահաստատել Կարդինալ Չիքոնեանին պետական քարտուղարի իր պաշտօնին մէջ :

Օծումը պիտի կատարուի Կիրակի Յունիս 30ին :

Տակաւին առիթը կ՝ունենանք խօսելու Պօղոս Զ.ի մասին որ կոչուած է ճակատագրական դեր խաղալու եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ եւ որ իր ուսերուն վրայ կը կրէ ամէնէն ծանր պատասխանատուութիւնը զոր Պապ մը երբեք կը բած է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱ որոշեց իր ծովային ուժը քաշել Ատլանտեան ուժէն, ինչ որ բաւական մեծ իրարանցում ստեղծեց արեւմտեան շրջանակներուն մէջ :

ԻՐԱՔԻ Քիւրտերը յարձակեցան Պաղտատ – Քէրքիւք երկաթուղիի դիծին վրայ : Քրտական « անձնասպանութիւն միաւորները» զանազան ուրիշ յարձակումներ ալ ըրած են :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ վերջ գտաւ կեդրոնական կոմիտէի լիակատար նիստը : Շատ խիստ բանաձեւ մը կը դատապարտէ չին համայնավար կեդրոնական կոմիտէն որ խղած է համաձայնութիւնը :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ տեղեկատուութեան նախարարը՝ Ֆիլիփ Պուլոս դադրեցուց համայնավար Նիտա օրաթերթը մինչեւ որ նոր խմբագրապետ մը նշանակուի : Զերբակալութեան հրամանագիր մը ելած է նախորդ խմբագրապետին դէմ որ ամիս մըն է փախած է :

Ասք Մաշտոցի Մասին

Մենք վիշտ ունէինք ,
Քանզի սանձակոծ արշաւում էին բոլոր
կողմերից
Ու մեր ժայռերը դարձնում ահեղ սրերի
յեսան ,
Եւ արեւելեան եւ արեւմտեան խորշակ –
հողմերից
Խանձւում էր արդէն Հայոց ցորեանի
արտը սրբազան :
Հայոց ծիրանին իր ծաղիկներն էր
թերթ առ թերթ թափում ,
Եւ կորանում էր բարդին մեր շիտակ ,
Ցամաքում էին ակն – աղբիւրները մեր
մարմարաբուխ
Օտար ձիերի երախների տակ ,
Մեր ինքնութիւնը ու մեր ոգին էր
ոսոխին աւար ,
Մեր կենաց ծուխը, ծիրանի ծուխն էր
ցրւում հողմերից ,
Ու մէկիկ – մէկիկ քար էր գլորւում
անդունդներն ի վար

Մեր հին բերդերի սիւն ու որմերից :

Բայց մի ժողովուրդ, որ ազատաշունչ
իր առասպելի
Եռաթեւ նետով խոցել էր սիրտը
բռնակալ Բէլի
Եւ իր ինքնութեան կրակը վառել ,
Որ աստուածներ էր բոցից արարել
Եւ իր Արայի նման գեղաթով
Արհաւիրքերի դժնդակ պահին
Մահանալ գիտէր գեղեցիկ մահով
Եւ գիտէր մահով յաղթել իր մահին ,
Ապրել էր ուզում, ուզում էր մնալ ,
Եւ սակայն չկար ապրելու հնար :

Ապրելու համար մեզ զարմանալի
մի հրաշք էր պէտք ,
Հրաշք, որ դառնար լեռներին յենուած
բիւրեղեայ գմբէթ ,
Հողմի դէմ՝ սօսեաց անտառ մի դալար,
Ոգու աղեղին՝ պնդաջիղ մի լար,
Փոթորկի հանդէպ՝ մի ծանր խարիսխ ,
Յորձանքի դէմ սեւ՝ կոփածոյ պարիսպ ,
Ոգու երաշտին՝ ներշնչման տարափ ,
Մութ գիշերի մէջ՝ լոյսի պատարագ ,
Քուրայի կրակ, օջախի անթեղ ,
Հանճառի բուրվառ, մտածման կանթեղ,
Դառնար անսպառ ու մաքուր ցորեան ,
Մեր ոգու հացը հանապազօրեան ...

Ապրելու համար մեզ զարմանալի այդ
հրաշքն էր պէտք :
Եւ գեղջուկ մի այր,
Որ զօրական էր , սրի տիրապետ ,
Հանճարեց, խորհեց,
Որ անհնար է այդ սուրբ հրաշքը լոկ
սրով անել ,
Որ այդ հրաշքի արարման համար
Պէտք է լոյս հանել ...

Հրաշքի համար, այո՛, լոյս էր պէտք :

Ով սքանչելի լոյսի վարդապետ ,
Ով դու տառապած բանի ուխտաւոր ,
Քո դէմ անտառ կար մի խորհրդաւոր ,
Մի մթնշաղ կար, մի ծով կար անհուն ,
Որ անբռնելի ձայնի, հնչիւնի ,
Անշօշափելի մի կարկաչիւնի
Առեղծուածով էր քո դէմ բարձրանում :
Այնտեղ թնդում էր մեր ռազմի կանչի
որոտիւնը բամբ ,
Ինչպէս վաղ գարնան ամպրոպն է
թնդում լեռներում Հայոց,
Գողթան երգերի կորովն էր այնտեղ
խօսում վեհութեամբ ,
Շառաչում , որպէս եղեգան փողից
դուրս ելած մի բոց :

Ոլորւում էին հորովելները մեր
լուսաթաթախ ,
Ինչպէս ծիրանի ծուխն է ոլորւում
արեագալին ,
Այնտեղ խօսում էր մայրական սրտի
օրհնանքը խաղաղ ,
Եւ հօր պատգամը՝ ծանրաշեշտ,
որպէս կռանը սալին :
Այնտեղ՝ ողջոյնի բարի մեղմութիւն ,
Այնտեղ՝ անէծքի ժանտ ահեղութիւն,
Այնտեղ՝ հեզ աղօթք ու անզուսպ հառաչ,
Այնտեղ՝ ցասումի շանթակերպ շառաչ,
Ոգորման բամբիւն ,
Ահեղ փոթորկանք ,
Եւ ամբողջ, ամբողջ մի ժողովրդի
Սիրտ, ոգի ու կեանք ...

Եւ մենութեան մէջ, անհունութեան մէջ
քո խաւար խցի ,
Ով դու հողեղէն, գուցէ ոգեցիր՝
— Թող լո՛յս եղիցի ...
Եւ այդ ձայների հրախաղը թէժ
Քո խցի որմին եւ մեր շառաչուն
պատմութեան վրայ
Զարմանահրաշ ձեւեր ստացաւ ,
Մի զարմանալի պարզ տեսիլք դարձաւ
Դարձաւ լոյս ու գիր ու Այբբենարան ...

(Ա. մաս) ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՒԹԵԱՆ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

— Երթա՞մ, չերթա՞մ ...

Այս հարցումը կ'ընէի ես ինծի անցեալ տարի, Պէյրութի մէջ, ուր Ճեմարանին կից տան մը մէջ կը բնակէր Պոլսոյ իմ վաղեմի դասընկերներէս վաստակաւոր գրագէտ եւ բազմամեայ կրթական մշակ Եդուարդ Տարօնեան :

Ինչպէս կը տեսնէք՝ իր տիտղոսները քիչ են, — գրող եւ ուսուցիչ, բայց վըստահօրէն շատ են իր առաքինութիւնները: Կարճ կապելու համար՝ պիտի ըսեմ միայն, որ սիրտ ունեցող մարդ մըն է ան: Եւ եթէ մէկուն հասցէին կարենանք ըսել « սիրտ ունի » , ամէն բան ըսած կ'ըլլանք :

Մեր դասարանին « ծաղիկն» էր Եդուարդը, ամէնէն տաղանդաւորը այն երեսուն անպեխ կամ պեխաւոր տղոց մէջ, որոնք « Նոր Դպրոցի» վեցերորդ դասարանը կը կազմէին, տիպար դասարան մը՝ տիպար վարժարանի մը մէջ:

Մենք տնօրէնին աշակերտներն էինք , Եդուարդ «տնօրէնին սան»ն էր եւ յայտնապէս կոչուած էր անոր տեղը բռնելու կեանքի մէջ :

Միւս դասընկերներս ցրուած էին ի սփիւռս աշխարհի: Ոմանք զացած միացած էին իրենց նախնիներուն , անդենականին մէջ: Մնացածները ո՞ւր են, ո՞ղջ են, կ'ապրի՞ն թէ այլեւս դադրած են ապրելէ: Հիմա ալ կը յիշեմ անոնցմէ երկուքը, — Պետրոս Կէնճեան եւ Սենեքերիմ Թոթվայեան, մանաւանդ Պետրոսը, որուն հետ գիշեր մը, վարժարանի պարտէզին մութ մէկ անկիւնը քաշուած, սկսանք սիկարէթ ծխել եֆէվարի, եւ ասոր համար ալ քիչ մնաց պիտի վտարուէինք դպրոցէն :

Տնօրէնը, որուն լուր տուած էին մեր այս անժամանակ սխրագործութեան մասին, կանչեց մեզ ու ըսաւ .

— Կամ այս վայրկեանիս կը ձգէք ծըխելը եւ կամ կ'ելլէք ձեր տեղը կ'երթաք:

— Կ'երթամ, — յանդգնաբար փոխադարձեց Պետրոսը.— ես վարժուած եմ եւ չեմ կրնար ծխելէ հրաժարիլ :

Մնացածը կարեւոր չէ :

Ի՞նչ եղան Պետրոսը եւ Սենեքերիմը , ի՞նչ եղան մնացած քսանըեօթը, լուր չունիմ: Երկու պատերազմներ անցած են այն օրէն, երբ մենք, դեռ պատանի , աղուոր երազներ կը հիւսէինք չորս պատերու մէջտեղ , առանց իսկ անդրադառնալու, թէ կեանքը, այս անուղղայ հըտպիտը, մոխիրի պիտի վերածէր մեր երազները :

Եդուարդը ի վերջոյ Ժընեւ գնաց ուսումը շարունակելու, իսկ մենք՝ երբեմնի հասուն պատանիներս՝ աքսորի ճամբաներուն վրայ քար կոտրեցինք կամ ջուր կրեցինք եւ ի վերջոյ դարձանք եղանք այսօրուան հասուն ծերունիները: Ու երբ պատերազմը վերջացաւ, տեսանք որ ուշ մնացած էինք Ժընեւ կամ Փարիզ երթալու :

Այսպէս՝ մենք նոյն «փանջունի»ն մը նացինք. միայն Եդուարդն էր, որ համալսարանը աւարտեց իբրեւ մանկավարժ եւ վերադարձաւ Պոլիս, հոն՝ իր նախկին վարժարանին մէջ շարունակելու համար Հինդլեանի ստեղծած աւանդութիւնները:

Բայց շուտով հեռացաւ Պոլիսէն ալ, ուր վախ կար, որ երկրորդ 1915 մը սրբէր տանէր ինչ որ մնացած էր հին ու նոր փաղանգներէն :

Շատ ուշ միայն իմացայ, որ մեր դասարանին «ծաղիկ»ը... տարատնկուած էր Լիբանան, երկիր ազատութեան , ուրախ ու բարօր կեանքի: Ատեն մը պաշտօնավարեց Ճեմարանին մէջ, իբրեւ Ֆըրանսերէնի ուսուցիչ , ապա կոչուեցաւ տնօրէնի պաշտօնին՝ Ս. Նշան վարժարանին մէջ :

Խզուած , ակամայ խզուած կապերը վերահաստատուեցան այդ շրջանին: Ան՝ Պէյրութէն, ես՝ Գահիրէէն, երբեմն բարեւագիր մը կը զրկէինք իրարու եւ կ'ողեկոչէինք հին օրերը, դպրոցը, մեր խանդավառ պատանութիւնն ու խամրած երազները ու դեռ ինչ որ կը մնար մեզի անվերադարձ «վաղորդայն»էն :

Տասը – տասներկու տարի առաջ կրկին տեսանք զիրար, այստեղ՝ Գահիրէի մէջ, ուր քանի մը օրով կանգ առած էր Փարիզէն Պէյրութ վերադարձի ճամբուն վրայ :

Ահա՛ այս սիրելի, անհունօրէն սիրելի ընկերս էր, զոր պիտի երթայի տեսնել իր մենաւոր խուցին մէջ, Պէյրութ՝ հայ ընտանիքի մը մօտ, դառնօրէն հարուածուած ճակատագրէն, պահելով սակայն , պահելով միշտ իր մտքի պայծառութիւնը, հոգեկան արիութիւնը եւ իր ծնընդավայր Խուլթիկէն բերած դիւղացիի հաստատուն առաքինութիւնները :

Կորսնցուցած էր աչքին լոյսը, սակայն պահած էր հոգիին լոյսը, որ անմարելի է եւ անկորնչելի :

— Երթամ տեսնե՞մ զինք անգամ մը , թէ չտեսած վերադառնամ եկած տեղս :

Ի՞նչ պիտի մտածէր իմ մասիս, եթէ ընկերական պարտականութիւն մը կատարելու մէջ իսկ այնքան անբարեյոյս ըլլայի, որքան եղած էի կեանքի մէջ : Պիտի չըսէ՞ր, որ այս մարդը, աքսորի տարիներուն քար կոտրելով, լիովին քարացեր է ինք ալ :

Գիտէի, որ պիտի յուզուէր: Գիտէի , որ պիտի յուզուէի ես ալ: Եդուարդը « արձակ » չէ, « բանաստեղծութիւն » է: « Արձակ»ը ես եմ ...

Ուստի՝ երեկոյ մը, Մուշեղ Իշխանը, Տիկին Զապէլն ու ես, զացինք այցելելու իր պայծառ հոգիին լոյսովը ապրող իմ վաղեմի եւ վաղեմի ըլլալուն համար ալ կրկնապէս սիրելի ընկերոջս :

Սկսայ մտածել, աւելի ճիշդ՝ սկսայ փիլիսոփայել հին Աթենացիներուն պէս , որոնք երկու կուտ ձիթապտուղի առջեւ նստած՝ աւելի շատ կը փիլիսոփայէին , քան կ'ապրէին: Հիմա, — ըսի ես ինծի , — ամէն ինչ խաւար է դուրսը իրեն համար, բայց ամէն ինչ լոյս է ներսը , մինչ ինծի պէս մահկանացուներուն համար ճիշդ հակառակն է իրականութիւնը, ամէն ինչ խաւար՝ ներսը, ամէն ինչ լոյս՝ դուրսը :

Երկու հակոտնեաներ էինք, թէ՛ ներսովի, թէ՛ դուրսովի :

Սիրտս սկսաւ բաբախել, երբ զացին լուր տալու Եդուարդին, թէ հին դասընկեր մը եկած էր տեսնելու զինք: Հաշուեցի. բազկերակս հարիւր յիսուն կը զարնէր :

Դողդոջ քայլերով, հաստ դաւազանին կռթնած, դէմքին վրայ կարօտի եւ յուզումի շեշտ արտայայտութեամբ, մեզի մօտեցաւ տարօրէն դառնացեալ, իր անկեալ վեհափառութեան մէջ՝ իսկ եւ իր անկեալ վեհափառութեամբ իսկ հպարտ , երբեմնի Եդուարդին եւ հիմակուան Եդուարդին խառնուրդը :

Ես հինը կը տեսնէի, «երբեմնի»ն . չտեսնել կը ձեւացնէի նորը, «հիմակուանը»: Քառասունըհինգ տարին, որ կը բաժնէր այս երկու Եդուարդները , գրեթէ դադրած էր զոյութիւն ունենալէ ինծի համար :

Ի՞նչ պիտի ըսենք հիմա իրարու. լռութիւնն ալ իւրատիպ լեզու մըն է, — մրտածեցի եւ ուզեցի այս ... լեզուով խօսիլ :

— Այսպէ՞ս պիտի տեսնէինք զիրար , — եղաւ իր առաջին խօսքը :

Տեսայ , որ արցունքները կը հոսէին իր փակ աչքերէն: Տէ՛ր իմ Աստուած , լաւ է, որ արցունքը թեթեւացում կը բերէ, ըսեր է չեմ գիտեր ո՞ր իմաստունը :

Իշխանը , բանաստեղծ մարդ, թաշկինակը հանեց եւ, երեսը անդին դարձնելով, սկսաւ սրբել աչքերը: Տիկին Զապէլը հաւանաբար թաշկինակ չունէր. մատին ծայրը թաշկինակի դեր կատարեց: Իմ աչքերս չոր էին, թաշկինակ հանելու պէտք չունեցայ, որովհետեւ , զարմանալի՛ բան, ես կը յամառէի չտեսնել մեզ իրարմէ բաժնող քառասունը հինդ տարիները :

Սկսայ մտածել՝ ես զի՞ս թէ զինք մըխիթարելու համար .— Միլթըն կոյր էր, երբ իր աղջկան կը թելադրէր «Դրախտ կորուսեալ»ը: Պէթհովէն խուլ էր, երբ կը յօրինէր իր անմահ «սէնֆոնի»ները :

Եդուարդ Տարօնեան կը շարունակէ ըստեղծագործել Միլթընի պէս, սա տարբերութեամբ, որ Միլթըն աղջիկ մը ունէր, իսկ ինք աշակերտներ միայն ունի: Զըսի՝ արդէն, թէ իր հոգին համակ յոյս է եւ թէ դուրսի աշխարհէն հիմա փոխադրուած է ներսի աշխարհը, ուր ամէն ինչ պայծառութիւն է իրեն համար :

Կարդացա՞ծ էք իր «Մանկապատում»ը: Զայն յօրինողը միտք մը չէ, սիրտ մըն է: Իր գիտցած, զրած ու խօսած բոլոր լեզուներուն մէջ,— աշխարհաբար, գրաբար, անգլերէն, Ֆրանսերէն, խուլթիկերէն, կ'ըսեն նաեւ, թէ պարսկերէն , ամէնէն գերազանցը, մանուկներուն հետ եւ մանուկներուն համար խօսած ու գրած իր լեզուն է : «Համասփիւռը» յաւելում մըն է, գրած կամ թարգմանած քերթուածները նոյնպէս յաւելումներ են Խարիսխը «Մանկապատում»ն է: Կիսաւարտ գործեր ունի . միակ աւարտունը այս է :

×

Բարեբախտութիւն է, որ իր բազմաթիւ աշակերտները, ընկերներն ու բարեկամները, մօտէն թէ հեռուէն, զգալի չեն ըներ իր մենութիւնը: Կրնամ ըսել, մարդ ո՛չ տկար, այլ զօրաւոր կը զգայ ինքզինք, երբ տեսնէ , որ այս մենութիւնը քաղցրացնող, զայն զգալի չդարձնող բարեկամներ կան դեռ աշխարհի մէջ :

Դժբախտութեան մէջ իսկ մենք կառչելիք բան մը եւ կառչելիք տեղ մը կը գտնենք միշտ: Ողբերգութիւնը կը սկսի այն ատեն, երբ այս «բանը» եւ այս «տեղը» չենք գտներ այլեւս :

Ես մեկնեցայ այն տպաւորութեամբ, որ Եդուարդ Տարօնեանի համար կեանքը ողբերգութիւն մը չէ: Ու յիշեցի Աղեքսանդր Մակեդոնացիի խօսքը :

— Ամէն բան կորսնցնելէ ետք, մեզի կը մնայ դեռ ՅՈՅՍԸ :

Ամէն մարդ իր կրցած ձեւով, իր ուզած ձեւով կ'ըմբռնէ ու կը մեկնաբանի այս Յոյսը, մինչեւ իսկ մահուան սեմին վրայ, մինչեւ իսկ այն պահուն, երբ Աստուծոյ հրեշտակը այցի կուգայ մեզի վերջին, ամենավերջին անգամ ...

Բ. ԹԱՇԵԱՆ

ՆԱՓՈԼԷՈՆԻ ՄԻՏՔԵՐԷՆ

Ս. Հեղինէի մէջ՝ Լաս – Քազին .

— Շքեղ դահլիճներու նախարարներու եւ զօրավարներուս համար ես անտանելի մարդու համբաւ ունէի, բայց ոչ զինուորներուս համար: Անոնք բնազդորէն կը վայելէին համակրութիւնս եւ զիս կը նկատէին իրենց պաշտպանը :

1796ին խնամակալութեան անդամներուն Քառնոյին կը գրէ .

— Կառավարութեան մը մեծագոյն արժանիքը այն է որ պէտք չէ ձգէ ոչ մարդիկ հիննան :

— Նախարար մը հեղինակութեանս արտացոլացումն է :

— Դժուարին արհեստը մարդոց ընտրութիւնը չէ, այլ ընտրուած մարդոց ունեցած արժանիքներու գնահատութիւնը :

— Մտաւորականներն ու գիտնականները երկու սեռէ, ես կը նկատեմ պչրուհիներ, որոնց հետ պէտք է խօսիլ, դիտել ու քանել, բայց չընտրել ոչ նախարար եւ ոչ ալ կենակից :

Ի ՓԱՌՍ ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

(ՄԱՅԻՍ 28Ի ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ)

ԽՄԲ.— Կուտանք այս ճառը, զոր Շ. Նարդունի արտասանած է Ամերիկայի մէջ, Հայաստանի Անկախութեան տօնակատարութեան առթիւ: Հ. Յ. Դաշնակցութեան Հիւս. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէն որոշած է այս ճառը թարգմանել անգլերէնի եւ հրատարակել առանձին գրքոյկով :

Կ'ենթադրեմ որ, այս ժխորալից քաղաքներուն մէջ, դուք չէք մոռցած ծիծեռնակը եւ իր զուարթ դայլայլը : Մայիս ամսուն էր որ կուգար ծիծեռնակը , « դարնան սիրուն թռչնակը», կուգար առաջին կանանչ տերեւներուն հետ, առաջին զոյնզգոյն ծաղիկներուն հետ, արեւին տաքցնող առաջին շողերուն հետ : Ուշադրութիւն ըրա՞ծ էք արդեօք , հայ ժողովուրդը շատ է երգեր ծիծեռնակը : Անոր համար որ զարո՞ւն կը բերէր : Ապահովաբար՝ այո: Բայց եւ անպայման անոր համար, որ այս թռչունը հաւատարիմ կը մնար իր բոյնին, զոր կը ստիպուէր լքել, ամէն աշնան, երբ ձմրան խստաշունչ քամին կը սպառնար իրեն :

Հայ ժողովուրդը շատ է երգեր ծիծեռնակը, շատ է սիրեր ծիծեռնակը, վասնզի հայ ժողովուրդին կեանքը եւս կը յիշեցնէ ծիծեռնակին կեանքը: Բնաւեր հայ ժողովուրդը եւս հաւատարիմ կը մնայ իր բոյնին, — շատ են քանդեր այդ բոյնը, բայց զայն վերաշներ է ինք, ինչպէս վերջին անգամ, Մայիսեան առաւօտ մը, իր բոյնն էր շիներ Արարատի կտուրին տակ:

Զեզի ծանօթ է այդ պատմութիւնը : Հայ ժողովուրդը միշտ իր բոյնն է շիներ, իր բոյնն է վերաշիներ՝ ինք իր տունը ունենալու համար :Իշխելու համար իր տունին մէջ՝ ինչպէս ինքը կը կամի: Ապրելու համար իրեններուն հետ, ուրախանալու համար իրեններով , հրճուելու համար իրեններուն աշխատանքով եւ ստեղծագործութեամբ, հորովել կարգալով, անուշ ըսելու եւ անուշ լսելու համար: Իտէալ մը, որու համար իր կեանքն ալ կուտայ, ինչպէս տուեր է միշտ, ու դարձեալ կուտայ :

Ազատութիւն կը կոչուի այդ ցանկութիւնը: Ընդունեցէք որ ազնիւ զգացում է նման ցանկութիւն մը: Ոչինչ կայ աւելի վսեմ քան այդ ցանկութիւնը :

Հայ ժողովուրդը մեզաւո՞ր է միթէ , անոր համար որ կը ցանկայ ազատութեան, անոր համար որ վսեմական տենչն ունի ազատ ապրելու, իր տանը մէջ ապրելու, այնպէս ինչպէս ինք կը կամենայ :

Մեր պատմահայրը, Մովսէս Խորենացի, այդ ցանկութեան պատկերազարդումով է որ կը բանայ Հայոց Պատմութիւնը, երբ կ'աւանդէ .—

Հայկ Նահապետ, «Քաջագանդուր , խայտակն եւ հաստաբազուկ, ի մէջ ըսկայիցն քաջ եւ երեւելի լեալ, ամբարձ զձեռն ընդդէմ բռնաւորութեանն Բելայ»:

Ի՛նչ զեղեցիկ է Հայոց պատմութեան այս մուտքը , այլաբանական եւ համադրական այս պատկերով: Աւելի զեղեցիկ քան հռովմէական ազգային պատմութեան մուտքը, աւելի ներշնչական քան հելլենական ազգային պատմութեան մուտքը :

Ամէն Հայու ծանօթ է այս դրուագը , որ յետագային մեր Ֆետայիներուն բերնին մէջ պիտի խտացուէր, համառօտուէր, նուիրագործուէր ու պիտի դառնար « մահ կամ ազատութիւն » խօսքը : Բայց նոյն բանը չըսե՞ր միթէ լեռը , զոր Հայերը կ'անուանեն Մասիս, հողէ եւ ապառաժէ այդ զանգուածը, երբ զերբընական ցասումով մը կը նետուի դէպի երկինք, կը բարձրանայ համակերպութեան եւ հանդուրժողութեան միջավայրէն վեր, իրեն կը կանչէ Հայկը, « մահ կամ ազատութիւն » գոչելու համար բելին: Այլապէս, այս ներշնչումէն զատ՝ ուրիշ ի՞նչ բանի համար այնքան շա՛տ պիտի սիրէինք Մասիսը, խոյանքը դէպի անջրպետ :

1918 Մայիսին էր, որ Մասիսի աշքերուն տակ տեղի ունեցաւ Հայկի նոր պատերազմը Բէլի դէմ , — Խորենացիի պատկերազարդած նոյն տենչը դարձեալ բորբոքեցաւ Հայոց սրտերուն մէջ , ծառացաւ ով որ կը կրէր մեր անունը զինուորագրուեցաւ ով որ ինքզինք համարէր Հայկի շառաւիղը, զէնք առաջ Հայկազանց տոհմը, կռուեցաւ արիաբարմը ու զոհեր տուին Հայկունիք, ուրիւն թափեցին , շղթայ փշրեցին, ոսկիջախջախեցին : Եւ «մահ կամ ազատութիւն» խօսքը արձագանգեց կրկին ու կրկին, բայց այս անգամ այնքան ուշ ժեղ, որքան Սարդարապատի թնդանոթները: Այսպէս էր որ Հայկունիք ապրեցան յաղթանակը :

Հայութիւնը , ամբողջական Հայութիւնը , միացեալ եւ անկախ Հայութիւնը յաղթեց եւ հռչակեց ազատութիւնը Մտաւ պատմութեան պալատէն ներս ոսկեղէն դրչով արձանագրեց Հանրապետութիւն Ամենայն Հայոց :

Ի՞նչ ընէինք, սիրելի քոյրեր եւ եղբայրներ, ի՞նչ ընէինք, — կը հարցնեն ձեզի: Աւելի լա՞ւ կ'ընէինք՝ եթէ յաղթուէինք: Սխա՞լ ըրինք՝ հռչակելով անկախութիւն եւ երգելով.—

Մեր Հայրենիքը մերն է հիմա :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(1 Շար.)

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՒ ՍԻՐԱՆՈՅՇ

Հայ երգի հանճարեղ վարպետը՝ Կոմիտաս վարդապետ եղած է մեծ թատերասէր մը եւ ի մասնաւորի հիացող մը հայ բեմերու մեծատաղանդ դերասանուհի Սիրանոյշի արուեստին :

Հետեւեալ դէպքը ցայտուն կերպով ցոյց կուտայ Վարդապետին այն անսահման սէրն ու գուրգուրանքը որ ան կը տածէր Հայոց թատրոնին հանդէպ :

1909 Յունուար 24ին Բագուի մէջ կը տօնուի Սիրանոյշի թատերական գործունէութեան 35ամեայ յոբելեանը :

Ամբողջ քաղաքը իրարանցումի մէջ է : Թիֆլիզի եւ Բագուի բոլոր հայ թերթերը իրենց սիւնակները լայնօրէն կը տրամադրեն այդ յոբելեանին :

Յոբելեանին օրը թատրոնին ամբողջ հրապարակը, երեկոյեան ժամը վեցէն սկսեալ, կը ծածկուի հոծ բազմութեամբ մը : Հարիւրաւոր մարդիկ տոմսակ չճարելով ստիպուած կ՝ըլլան վերադառնալ իրենց տուները :

Յոբելեանին հանդիսաւոր երեկոյթը տեղի կ՝ունենայ մեծ շուքով : Բազմաթիւ ճառերէ ետք, տեղի կ՝ունենայ հանդէսին գեղարուեստական բաժինը, որուն ընթացքին, Սիրանոյշի իսկ մասնակցութեամբ կը ներկայացուի «Հայրենական Տուն» թատերակի երկրորդ գործողութիւնը, իսկ ամէնէն ետք, ժողովուրդի բուռն ծափահարութիւններուն տակ հայ բեմի ուրիշ վաստակաւոր արուեստագիտուհի մը՝ Հրաչեան դափնեպսակ մը կը դնեցէ յոբելեարին գլխուն, որ այս վերջինը կ՝ընդունի խոնարհած :

Այնուհետեւ, իրարու կը յաջորդեն շնորհաւորական բարեմաղթութիւնները, տարբեր վայրերէ, Կովկասէն, Հիւսիսային Կովկասէն, հեռաւոր Մոսկուայէն, Կասպից ծովու աւազուտ ափերէն, նոյնիսկ՝ Վանէն եւ Պոնտոսի թափուր եզերքներէն :

Բոլոր այս բարեմաղթութիւնները կ՝ընդգծեն Սիրանոյշի արուեստին հմայքը, զայն համեմատելով ծանրախոհ մաքով կեանքի ուղիները մատնանշող փիլիսոփայի մը, մերթ յուսահատ ու լքուած սրտերը թնդացնող խօսքի վարպետի մը, մերթ գրչի մարդու մը հետ, որոնք կ՝ապրին եւ կ՝ապրեցնեն՝ անջնջելի կոթողներ կանգնեցնելով բիւրաւոր սերունդներու յիշողութեան մէջ :

Կը կարդացուին նոյնպէս շնորհաւորական հեռագիրներ, որոնց թիւը կը հասնի հինգ հարիւրի :

Ի վերջոյ, խօսքը կը տրուի յոբելեարին, որ յուզուած շեշտերով կ՝արտասանէ սա քանի մը կարճ, բայց խիստ յատկանշական տողերը .—

« Թո՛ղ ներուի ինձ որ չեմ կարող երկարատեւ խօսքերով արտայայտել իմ ըղգացումները : Ես շնորհակալ եմ քեզնից, իմ սիրելի հայ ժողովուրդ, ես տարիներից ի վեր սիրել եմ յանձին հայ ժողովրդի՝ բեմը եւ յանձին բեմի՝ հայ ժողովուրդը » :

Հանդէսէն ետք, շատերը կը խուժեն դէպի Սիրանոյշը, զայն անձամբ շնորհաւորելու համար :

Այնպիսի օր մըն էր այդ օրը, որ բոլորը իրենց անառարկելի իրաւունքը կը համարէին մօտենալ մեծ դերասանուհիին եւ սեղմել անոր վաստակով բեռնաւորուած ձեռքերը :

Բազմութիւնը իրար կը հրմշտկէ :

Միայն մէկ հոգի, այդ բազմութեան մէջ երկար սպասելէ ետք, ծովածաւալ ամբոխը ճեղքելով մինչեւ Սիրանոյշին մերձենալու համար ամէն ջանք թափելէ ետք, կ՝որոշէ ներս չմտնել, որպէսզի «այդ օրուայ բազմալեզու, թաթախուն, զեղուն զգացմունքների բուռն ծովի մէջ անհետ չանցնին իր սրտի խորքից ժայթքող զգացմունքները » :

Այդ մարդը Կոմիտաս վարդապետն էր :

Քանի մը օր ետք, նոյն տարուայ Փետրուար 1ին, Էջմիածնի իր խցիկին մէջ նստած, Կոմիտաս վարդապետ հետեւեալ հոյակապ նամակը կը գրէ մեծ դերասանուհիին, որ արիաբար անցած էր հայ բեմի խաւարչտին ճամբան .—

« Դուք երեսուն եւ հինգ տարի շարունակ գեղարուեստի մուրճը ձեռին, անձնուէր կռեցիք, կոփեցիք, ամէն խոչ ու խութ ոչնչացրիք, ձեր տոկուն կամքի թափով արծուի պէս սլացաք հասարակութեան հորիզոնից վեր, թաղաւորեցիք սրտերի եւ մտքերի վրայ, ապա հզօրապէս ձգտեցիք, տարաք ձեզ հետ բարձր, հանեցիք դէպի ազնիւ գեղարուեստի կանանչազդեստ ու կենսունակ բլուրն ի վեր հասարակութիւնն էլ ...

« Այնտեղից ցոյց տուիք նորան ձեր ստեղծած հրաշալիքները՝ կեանքի մի շարք պայծառ ու խաւար, ազնիւ ու կոպիտ ... Կենդանի տիպեր, արձանագրեցիք նորա սրտի եւ հոգու խորունկ աշխարհներում, պատկերներ ու նկարներ արձանացուցիք, որոնք չեն թոշնում բընութեան ոչ մի արհաւիրքից, որոնք թափանցում են մէկ սրտից միւսն օղակելով, մէկ հոգուց միւսը շղթայուելով ...

« Ի՛նչ աւել գժուար բան կայ, քան սրտեր ու հոգիներ տաշելը եւ այն այնպիսի միջավայրում, ուր գեղարուեստը հաւասար է ժամանցի : Բայց դուք ժրաջան մեղուի նման երեսունեւհինգ տարի շարունակ թռաք մէկ բեմից միւսը եւ գեղարուեստի մարգերից, բազմապիսի ծաղիկներից հաւաքեցիք առատ նիւթ, որպէսզի հայ բեմի փեթակը լեցնելու օժանդակէք ...

« ... Այժմ որքան յստակ ու հանդիստ է ձեր սիրտը, ձեր հոգին, որ երեսուն եւ հինգ տարի երկար աշխատելուց յետոյ հանդչում է մարդկանց սրտերի եւ հոգիների վրայ, ձեր իսկ կառուցած գեղարուեստի անսասան ու մշտակենդան ապարանքների մէջ :

« Սրտանց շնորհաւորում եմ ձեր փառքը եւ ցանկանում էլ աւելի փառաւորութիւն ու կանաչ պայծառ արեւ ...» :

Այս զմայլելի նամակը, արդարեւ, յստակ ու պայծառ ցոյց կուտայ այն արուեստագէտի զգայուն սիրտը որ կը բաբախէր հայ երգի հանճարեղ վարպետին կուրծքին տակ :

Այս գողտրիկ նամակին ի պատասխան, Սիրանոյշ վարդապետին կ՝ուղարկէ իր լուսանկարը, հետեւեալ մակագրութեամբ .—

« Գերապատիւ Հայր Կոմիտասին, անչափ գեղեցիկ եւ թանկագին յիշատակի փոխարէն, խորին յարգանօք՝ Սիրանոյշ, 1 Մարտ, 1909, Բագու» :

Հայ մեծանուն երկու արուեստագէտներուն այս երկու մասունքները այսօր պահուած են Երեւանի թատերական թանգարանի, Սիրանոյշի յատկացուած բաժնին մէջ :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս Ֆրանսական թատրոնը կը մտնէ իր արձակուրդի շրջանը :

Մայրաքաղաքին քսանեւութ սրահները արդէն իրենց դռներուն վրայ փակցուցած են «Տարեկան փակում » աւանդական ծանուցումը :

Հակառակ այս բոլորին, սակայն, թատրոնը ուրիշ ուղղութեամբ մը պիտի կրկնապատկէ իր ուժերը, ժողովուրդը աւելի եւս մօտեցնելու համար թատրոնին :

Արդարեւ, տարեկան արձակուրդի ըստեղծած պարապը լեցնելու ջանադրութեամբ, Փարիզի արուարձաններուն մէջ երեւան եկած են բազմաթիւ թատերական խմբաւորումներ :

Նոր կազմակերպութիւն մը՝ «Թատրոնին Ճառագայթումը» անունով, որուն ղեկավարն է Ժորժ Հիրշ, ծրագրած է շրջիլ բոլոր արուարձանները եւ այդ վայրերուն բնակիչներուն մէջ արծարծել թատրոնին ճաշակը :

Միւս կողմէ, ուրիշ կազմակերպութիւն մը, ղեկավարութեամբ երիտասարդ արուեստագէտ Ֆիլիփ Լրրուայի, Պուլոնիի մէջ արդէն իսկ սկսած է ներկայացնել հայազգի թատերագիր Կապրիէլ Արութի կողմէ թատերախաղի վերածուած անգլիացի գրագէտ Փաթրիք Համիլթընի մէկ գործը՝ «Պարանը » , որ մեծ հետաքրքրութիւն յառաջացուցած է հասարակութեան մէջ : Այս ներկայացումը արուարձանները շրջելէ ետք հաւանաբար Փարիզի մէջ ալ ներկայացուի, տրուած ըլլալով ձեռք բերուած աննախընթաց յաջողութիւնը :

Օպերվիլիէ գործաւորական արուարձանին մէջ անցեալ շաբթու երիտասարդ դերասաններու կողմէ ներկայացուեցան շուէտացի մեծանուն թատերագիր ըՍթրինտպերկի «Կարոլոս ԺԲ.» ողբերգութիւնը, որուն յաջող բեմադրութեան եւ խաղարկութեան մասին դրուատալից տողեր արձանագրած է Ֆրանսական մամուլը :

Փարիզի մօտակայ Վէնսէն արուարձանին մէջ, խումբ մը արուեստասէրներու կողմէ հիմը դրուած է նոր թատրոնի մը, յաւերժացնելու համար յիշատակը վերջերս կանխահասօրէն մահացած Ֆրանսացի մեծ դերասան՝ Տանիէլ Սորանոյի, որուն անունով մկրտուած է նոր կազմակերպութիւնը :

Այս թատրոնին բացումը տեղի ունեցած է անցեալ շաբաթ, որուն ընթացքին ներկայացուած է Մարիվոյի «Սիրոյ անակնկալը» գողտրիկ թատերակը, որուն մասնակցողները ցոյց տուած են թատերական վարպետներու նախանձը գրգռող ճարտարութիւն մը :

Այսպէս, շարքը երկարելով, Սարսէլի մէջ ծնունդ առած է երիտասարդներու թատերական նոր կազմակերպութիւն մը, որ իր բացումը պիտի կատարէ յառաջիկայ շաբթու, ներկայացնելով Ռապլէյի « Կարկանթուա եւ Փանթակրուէլ»էն թատերախաղի վերածուած նոր գործ մը :

Փորթ Պրիանսոնի մէջ խումբ մը երիտասարդներ կազմած են թատերախումբ մը, որ Յունիսի վերջերը պիտի բեմադրէ Շէյքսփիրի «Աթենացի Տիմոնը» ողբերգութիւնը : Այս երիտասարդներուն ձեռնարկը իր տեսակին մէջ միակը կրնայ նկատուիլ, վասնզի անոնց ներկայացումները տեղի պիտի ունենան բացօթեայ վայրի մը մէջ, կանաչազարդ պուրակներով շրջապատուած պարտէզի մը մէջ կառուցուած բեմի մը վրայ :

Եւ վերջապէս, Քորպէյ – Էսոնի մէջ ծրագրուած «Թատերական Փառատօն»ի մը ընթացքին, դարձեալ Յունիսի վերջերը, պիտի ներկայացուի սպանացի թատերագիր Լոփէ Վեկայի «Սիրել առանց դիտնալու» ողբերգութիւնը, իսկ աւելի ուշ՝ տեղի պիտի ունենայ բանաստեղծական երեկոյ մը՝ նուիրուած Ֆրանսացի քերթող Փոլ Էլուարի յիշատակին, անոր մահուան տասնամեակին առիթով :

Այս երկու ներկայացումներուն բեմադիրն է հայազգի դերասան Ժան – Ժագ Ասլանեան :

Այսպէս, արձակուրդի շրջանին, Փարիզը շրջապատող արուարձանները պիտի պատուին թատերական շղթայով մը, որուն նպատակը պիտի ըլլայ կեդրոնէն հեռու մնացած բազմութիւններուն մատչելի դարձնել թատրոնը եւ այս բազմութիւնները մօտիկ պահել թատրոնի ճաշակին :

ԵԸԼՏԸԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

Յեղափոխականներուն պատրաստած եւ ձեռք ձգած եւ Ժօրիսի քով պահուած 140 քիլօ մէլինիթէն, եղերական բռնկումի առթիւ գործածուածին մնացորդը, դրանապան Առաքելի ձեռքով պահուած էր Աւրստրիական հիւանդանոցին մէջ՝ մէլինիթին մէկ մասը դռնապան Մանուկի ձեռքով հորը նետուած եւ անհետացուած է, միւս ռումբերը եւ ուրիշ երկաթէ գործիքներն ու քանդիչ հրանիւթերը գրտնուած եւ դուրս հանուած են Աւստրիական հիւանդանոցին, ճոնս տունին, Քըրէօքը պանդոկին եւ մեծ ակումբին եւ բոպական հաստատութիւններէն : Ասոնցմէ եւ այս կարգի գրական ապացոյցներէ զատ, որոնք անմիջական կապ մը ունին եղերական արարքին հետ, կառքին, բեկորներուն վրայ կատարուած գիտական քննութենէն եւ բազդատութենէն յառաջ եկած արդիւնքը, ինչպէս նաեւ բռնկումի պարագաները բացատրող գիտական քննութեանց պարագաները բացատրող գիտական քննութեանց տեղեկագիրները կառքին ինչպէս բերուելուն եւ հայթայթուելուն նկատմամբ, Վիէննայի Օսմ. դեսպանատան եւ մաքսային վերատեսչութեան պաշտօնական տեղեկագիրները. անիծապարտ անձերէն Լիփա Բիփսի եւ ընկերներուն՝ Իզմիրի մէջ ալ իրենց խել մը մեղսակիցներ գտնել ու հոն ալ խռովարական ձեռնարկներու յանդգնած պահուն, ամէնուն ալ . բոլոր գործիքներով, հրանիւթերով եւ պայթուցիկ առարկաներով ձերբակալուիլը, եւ այս վերջիններուն մասին ալ անջատօրէն անօրինակ հարցաքննութիւն եւ կանոնական գործողութիւններ կատարուիլը, դարձեալ այս անիծեալ անձերու ընկերներէն ոմանց Պիրէոնի մէջ ալ խռովարարական մասնախումբ մը կազմելը եւ անոնց Պոլսոյ եւ Իզմիրի նկատմամբ խել մը ձեռնարկներ ու առաքումներ կատարած ատեն, իրենց վաւերաթուղթերով եւ վնասակար գոյքերով Հելլէն կառավարութեան կողմէն ձերբակալուիլն ու հարցաքննութեան եւ դատարանի ենթարկուիլը, բացայայտօրէն պարզուած է պաշտօնական գրութիւններու պարունակութեան մէջ :

Հետեւաբար, Լիփս Բիփսի կամ ուրիշ անունով Սաֆոյի, Տիկին Սօֆի Բիփսի, Տիկին Ժ. Նէլլէնսի, Օր. Ռ. Ֆայնի, Տիկին Աչքովայի, կառապան Գ. Վարշամի, Կ. Յովհաննէսեանի, Աշոտի, Ա. Խաչիկեանի, Թ. Քաբուտանեանի, Սիլվիօ Բիչիի կամ բուն անունով Վահանի, կառապան Մ. Ղարիպեանի, ձիադարման Երուանդ Ֆրանկիւլեանի, Էտուար Ժօրիսի, դռնապան Յովհաննէսի, սրճեփ Նշանի, դռնապան Մանուկի, դռնապան Առաքելի, Յովսէփի, Քլիւպի սպասաւորներէն Մանուկի եւ Ախաթլցի Ֆրօյի արարքները կը պատշաճին պատժական օրինագրքին 55րդ յօդուածին եւ 58րդ յօդուածին յաւելուածին առաջին հատուածին :

Իսկ կօշկակար Արշակի, դպրոցական Յովակիմի, դպրոցական Գարեգինի, Երուանդ Ալաճաճեանի, Ամուճա Ալաճաճեանի, Թագւոր Յակոբեանի, գրավաճառ Եղիայի, Երուանդ Յովնանեանի, Պօղոսի, երկրորդ Մանուկի եւ Խաչիկի արարքներն ալ կը համապատատխանեն վերոյիշեալ 58րդ յօդուածին առաջին հատուածին :

Իսկ Մաթէոյի, Միխալի, Միլթոյի եւ Մանօլի արաքներն ալ յիշեալ օրինագրքին 63րդ յօդուածին տրամադրութեան համեմատ եղերական արարքներ են : Իսկ որոշուած է բեկանել հանրային իրաւանց դատը, դպրոցական Մանուկի մասին՝ որուն մահը քննութեամբ պաշտօնապէս հաստատուած է եւ սրճեփ Նշանի մասին որ քննութեան միջոցին, անձնասպան եղած է :

Որոշմնագրին պարունակութեան կը համաձայնի ընդհ. դատախազութեան պահանջմնագրին եզրակացութիւնն ալ, որ կը պահանջէ իբրեւ եղեռնագործ դատել վերոյիշեալ անձերը եւ բեկանել Մանուկի եւ Նշանի նկատմամբ տեղի ունենալիք հանրային իրաւանց դատավարութիւնը :

Ընդհ. դատախազութեան օգնականը պահանջմնագիրին պարունակութիւնը կրկնեց եւ դատավարութեան արձանագրիչ քարտուղարն ալ ամբողջ պաշտօնաթուղթերը յանձնեց դատական մարմնին եւ երկուքն ալ երբ դուրս ելան ժողովասրահէն, ամբաստանիչ ատեանը անընդմէջ սկսաւ իր խորհրդակցութիւններուն :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԷՆ 31,

ՄԻՇՏ ՆՈՅՆ ՋԵՐՄ ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ

Մանրամասնութիւնները չուտով :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն եւ իր ընկերները, Ֆ. Կ. Խաչը, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկեր Կ. Սապունճեանի եւ զաւակներուն իրենց կնոջ եւ մօր եղերական մահուան առթիւ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանի տղոց առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին, Հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9·35ին չոգեկառքով, Կառ տը Լիոնէն : Հաւաքավայր Կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին (Կրանտ հօրլօժ) ներքեւ ժամը առտուան ճիշդ 7·30ին :

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ

ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ուսումնական 1963–1964 Տարեշրջան

Կ'ընդունուին 10–12 տարեկան բարեկիրթ եւ ուսումնասէր աշակերտներ, որոնք ունին իրենց տարիքին համապատասխան նաեւ ուսումնական աստիճան :

Արձանագրութեան եւ լուսաբանութեանց համար դիմել՝

Direction du Petit Séminaire Arménien
3, Av. de Grandchamp, LE PEGO (S. et O.)
Tél· 963.01.72

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի դպրոցական տղոց ամավերջի քննութիւնները տեղի պիտի ունենան այս Հինգշաբթի, Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 3էն ըսկըսեալ :

Ջերմօրէն կը հրաւիրուին ծնողքները որ ներկայ ըլլան, տեսնելու իրենց զաւակներուն աշխատանքին արդիւնքը : Կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր հետաքրքրուողները :

Յարմար առիթ մըն է ուր ծնողքներ եւ կազմակերպիչներ իրենց ուսուցչուհիով կարծիքներու փոխանակութեամբ եւ խորհրդակցաբար ջանան աւելի մօտեցնել տղաքը մեր լեզուին անհրաժեշտութեան դաղափարին եւ բազմապատկեն անոնց թիւը :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Մատենաշար — ՅԱՌԱՋ — Կեդրոնավայր ԳԻՆ

Ֆրանսա՝15 Ֆր·

— Առաւել առաքումի ծախքը —

« ՅԱՌԱՋ »

Օր· ՕՏԷԹ Ա· ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ
եւ
Պ· ՓՕԼ Պ· ԾԵՐԻԿԵԱՆՑ
Նշանուած
Մարսէյլ, 1963 Յունիս 2

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մըրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ· Պէշիկթաշլեան – Գ· Մ· Ալէմշահ թատերասրահին մէջ :

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ· վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐԱՄՊԵԼ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

×

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին :

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, Ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կատարեալ ծրագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ'ընդլայնի բաղձալի համեմատութիւններով :

GALERIE GANZONI
28, Bourg-du-Four, GENEVE

ԺԵՐԱՆԵԱՆ

Իր գործերը կը ցուցադրէ Յունիս 12էն Յուլիս 12, ժամը 10էն– 12 եւ 15էն 18·30 :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԿՈՉ

Ծանօթ է, որ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Դիւան – Թանգարանը Մոնմորանսիէն փոխադրուած է Փարիզի կեդրոնը՝ Հայ Մշակոյթի Տունը, ուր ընդարձակ սրահի մը մէջ դասաւորուած եւ ցուցադրուած են մեր յեղափոխութեան մասնակից մըտաւորականներու եւ հերոսներու նկարներն ու մասունք – յիշատակները :

Այսուհանդերձ անիկա զուրկ մնացած է կարգ մը ծանօթ դէմքերու կամ յայտնի թէ համեստ հերոսներու պատկանող յիշատակ – մասունքներէ :

Թանգարանը ոչ միայն Ֆրանսահայերու, այլեւ արտասահմանէն Ֆրանսա այցելող հայրենակիցներու համար դարձած է ուխտավայր մը: Եւ հարկ է, որ հետզհետէ ճոխանայ: Ան, նախաձեռնութիւնն ըլլալով հանդերձ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, անխտրական ոգիով մը իր մէջ պէտք է համադրէ յիշատակները բոլոր անոնց, որոնք իրենց խօսքը, գրիչը, ճիգն ու արիւնը ընծայեցին «վառուած խարոյկին»՝ զայն բոցարծարծելու եւ մեր անկախութիւնը կերտելու համար :

Հետեւաբար հրապարակաւ կոչ կ'ընենք բոլոր անոնց, որոնք իրենց մօտ ունին մեր յեղափոխութեան մասնակից մտաւորականներու եւ հերոսներու պատկանած իրեր, գրութիւններ ու նկարներ, տրամադրել թանգարանին՝ անոնց յիշատակները յաւերժացնելու եւ երջանիկ օր մը հայրենիք փոխադրելու համար այդ մասունքները փոխան սրբազան աճիւններուն, որոնցմէ շատերը դեռ կը մնան օտար լուծի տակ հեծող մեր հայրենի հողերուն ներքեւ :

ՅԱՆՁԱԽՈՒՄԲ
Հ. Յ. Դ. ԴԻՒԱՆ–ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՕԾՈՒՄԸ

Լիոնի Հայոց նորակառոյց եկեղեցիի օծման եւ Ազգ· ՏԱՆ բացումին հանդիսութիւնները պիտի կատարուին, ձեռամբ Հայրապետական Պատուիրակ ԳԵՐ· ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, եւ բարձր նախագահութեամբ Լիոնի Քաղաքապետ Պ· ԼՈՒԻ ԲՐԱՏԷԼԻ, ըստ հետեւեալ ժամանակացոյցի·—

ՇԱԲԱԹ, 29 Յունիս, Դռնբացէքի արարողութիւն, երեկոյեան ժամը 5ին :

ԿԻՐԱԿԻ, 30 Յունիս, սկիզբ ժամերգութեան, առաւօտ, ժամը 8ին :

Պատարագ ժամը 10ին :

Օծման արարողութիւն առաւօտ ժամը 11ին :

Հիւրերուն համար գինեձօնի ընդունելութիւն, ժամը 13ին, նորակառոյց սրահին մէջ :

Նկատի ունենալով օրուան վեհութիւնը եւ օտար բարձրաստիճան հիւրերու ներկայութիւնը, ջերմապէս կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն, ըլլալ լուրջ եւ կարգապահ, հանդիսութիւններու ընթացքին :

Նոյն օրը, Կիրակի, ժամը 14ին տեղի պիտի ունենայ հացկերոյթ: Մասնակցիլ փափաքողները շաբթուան ընթացքին հաճին դիմել եւ արձանագրուիլ Ազգ· Միութեան անդամներուն մօտ, կամ եկեղեցւոյ քարտուղարութեան :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ ·— Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 Ֆր· :

Հաղորդ· միջոց·— Էկլիզ տը Փանթէն աօնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի-Փավիյօն :

ՎԱՅՐԿԵԱՆ ՄԸ ՉԿՈՐՍՆՑՆԷ՛Ք...

ԱՐՁԱՆԱԳՐԵՑԷ՛Ք ՁԵՐ ՁԱՒԱԿՆԵՐԸ "ՀԱՅ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ" ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

ՏԵՂԵԿԱՆԱԼ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՄԱՆՑ ԿԵԴՐՈՆԻՆ՝

CENTRE D'ETUDES ARMENIENS, 32 Rue de Trévise, PARIS (9e)
Mardi et Vendredis : 19 h. à 21 h. Tél. : TRI 57-74 (dans la journée)

SIRANOSSIAN : 2, Rue Galtier
La Mulatière — LYON (Rhône)
NAZARIAN : Chemin de Géry
MONTELIMAR (Drôme)

KHAYIGUIAN D. : 75 La Canebière
MARSEILLE : CO 47-74
Dr. KOHARIAN : 48, Av. Sadi-Carnot
VALENCE (Drôme) : 43-44-12

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն· Մարմնի Օդափոխութեան կայանի Ա· խումբին վերջին բժշկական քննութիւնները տեղի պիտի ունենան Երկուշաբթի 24 եւ Ուրբաթ Յունիս 28, ժամը 10–12, Հայ Կարմիր խաչի դարմանատունը, 15, Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ :

Ա· խումբը կը մեկնի Երկուշաբթի 1 Յուլիսին, ժամը 14ին, իր Կեդրոնատեղիէն, 15, Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1963 – 1964 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : Անոնք որոնք կը փափաքին զրկել իրենց զաւակները պէտք է այժմէն իսկ դիմում կատարեն հաստատութեան տնօրէնութեան :

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ :

Ա.— ՖՐԱՆՍԱԿԱՆԸ, որ տառացի կերպով կը հետեւի պետական լիսէներու արդիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին — անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով — :

Բ.— ՀԱՅԿԱԿԱՆԸ, որ կ'օժտէ սանուհիները հայադիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ :

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին ութ տարեկանէն սկսեալ: Մանրամասնութեանց համար դիմել հաստատութեան տնօրէնութեան :

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Tél : 927-01-72

IMPRIMERIE SPECIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ· ներկայացուցչական ժողովը տեղի կ'ունենայ 29 եւ 30 Յունիս :

Pour Vos Travaux de Peinture

ԴԻՄԵՑԷՔ

DJAMDJIAN KEVORK
67, Bd. de Vaugirard
PARIS (15e)

Ժամը 10էն 12 հեռաձայնել

PRO. 82-38

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին տարեկան դաշտահանդէսը Յուլիս 14ին, Կիրակի ամբողջ օրը :

×

«Հերոսներու Օրուան» նուիրուած տարեկան դաշտահանդէսը Շաւիլի անտառին մէջ Յուլիս 21ին :

×

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը Յունիս 30ին, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Կապիյոնի սրճարանին գեղատեսիլ պարտէզին մէջ :

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի Հայուհեաց մասնախումբին դաշտահանդէսը 30 Յունիսի Կիրակին :

×

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը՝ Յունիս 30ին :

×

Ս. Խաչ Ընկերակցութեան դաշտահանդէսը Յունիս 23ին : Հայ ընծայարանի դարաստանին մէջ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
25
ՅՈՒՆԻՍ
MARDI
25 JUIN
1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9639

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — Nº 9639

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՀՌՈՄ

ՆՈՐ ՊԱՊԸ ԵՒ ԻՐ ՊԱՏԳԱՄԸ

Ս. Պետրոսի 263րդ յաջորդը անծանօթ մը կը մնայ, հակառակ վայելած ժողովրդականութեան եւ վարկին : Բոլորին մաքախութիւնը նոյնն է իր մասին, պիտի չարունակէ Յովհաննէս ԻԳ.ի գործը : Այս հարցումին պատասխանեց իր անդրանիկ պատգամով իսկ որու ղբաղած երկու նիւթերն էին.— Տիեզերական ժողովը եւ խաղաղութիւնը :

Նախքան այս պատգամին անդրադառնալը, կ'արժէ սակայն անդամ մը եւս խօսիլ իր անձին մասին :

Կարդինալ Մոնթինի, այսօր՝ Պօղոս Ձ. բացառիկ դէմք մը եղած է իրրեւ մարտնական եւ իրրեւ հոգեւորական : Մանրիմ Պիոս ԺԲ.ի, իր աղատական գաղափարները դինքը կը պատրաստէին յաջորդելու Յովհաննէս ԻԳ.ի :

Յատկանշական կէտ մը Պօղոս Ձ.ի կեանքին մէջ չի կրնար ուշադրութիւն չգրաւել, արդարեւ երկար տարիներէ ի վեր կարդինալ Մոնթինի «յաջորդ» պապը նկատած է : Այսպէս էր երբ 1958ին կը վախճանէր Պիոս ԺԲ., (բայց այն ատեն Վերկայ Պապը կարդինալ չէր), այսպէս էր նաեւ երբ Յունիս 3ին, կը վախճանէր Յովհաննէս ԻԳ.:

Հարուստ զատկ, փայլուն աշակերտ, պատմութիւնը եւ ծանօթ է իր ազատական տեսակէտներով, ընկերային գնդի վրայ : Իր այս տեսակէտները պատճառ դարձած են որ ձախակողմեան նկատուի, բայց պէտք չէ մոռնալ որ ինք է արտասանած սա խօսքը.— « Կը խորհինք որ անհատական համակցութեան վտանգը կը կշռէ մեր երկրին վրայ : Այս վտանգը, իրականին մէջ, տարածուած է ամէն տեղ, կը խոռվէ ընկերային բոլոր դասակարգերը, ամէն տեսակի գործունէութեան կը վնասէ : Տարելի էր մտածել թէ անցողակի բան մըն է, յետ պատերազմեան տարիներ, եւ խաղաղութիւնը, հանրային կարգ ու տարը եւ վերապահուած բարգաւաճումը պիտի կարենային ետ մղել զայն եւ նորեկ անհետացնել, բայց այդպէս չեղաւ : Այս տեսակ բացատրութիւնը կը թուի, հասկնալու համար Պօղոս Ձ.ի դիրքը համակցավարութեան հանդէպ մանաւանդ երբ մտածենք թէ - կողք կողքի տարած է Պիոս ԺԲ.ի հետ, մինչ հեռուէն հետեւած է Յովհաննէս ԻԳ.ի գործունէութեան :

Բայց կասկածէ դուրս է որ Պօղոս Ձ. պիտի չարունակէ իր նախորդին մեծ գործը որն էր՝ Տիեզերական ժողովը : Ան անունին ընտրութիւնն իսկ իմաստ մը ունի այդ ուղղութեամբ եւ մասնաւոր նշանակութիւն մը կը տանի անոր արժանացած է բողոքականներուն եւ ուղղափառներուն կողմէ : Ուրարեւ Պօղոս էր « Առաքեալ հեթանոսաց » եւ ինք էր որ իր քարոզով հասած է ծնող եկեղեցւոյ ընդհանրական բնութիւնը » :

Իր պատգամին մէջ, Պօղոս Ձ. չէ մոռնար թէ իր քահանայապետութեան կարեւոր շրջան մըսը պիտի նուիրուի Տիեզերական ժողովի չարունակութեան : Նորըն Պօղոս, ապա, խօսեցաւ խաղաղութեան եւ ժողովրդներու իրերակցողութեան : Պէտք է արդար լուծում մը դնել ընկերային հարցերուն եւ ձիջոցներ ձեռք առնել ի նպաստ թերաճ երկիրներուն « ուր ապրուստի մակարդակը վայել չէ մարդկային էակին » : Հոլանտա եւ վերջապէս Լոնտոն առեւտրական դառնալու համար » :

Քաղաքը խանդավառ է, բայց քիչ ետք երիտասարդ նախագահն ու ծերունի վարչապետը կը մեկնին դէպի Պոն ուր նոյն իրիկունը Քենըտի հիւրն է Ատըն – առաջին : Բուն խօսակցութիւնները սկսան երկուշաբթի առաւօտ

ՄՈՍԿՈՒԱ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԴԻՐՔԸ ՉՕՐԱՑԱՒ

Մինչ երկու չաբաթէն, պիտի սկսին չին – խորհրդային խօսակցութիւնները, Մոսկուայի կուսակցական շրջանակները աւելի քան երբեք զօրավիզ կեցած են Խրուշչեւի :

Ինչպէս դրած էինք չատ խիստ է կեդրոնական Կոմիտէի լիակատար նիստին քուէարկած բանաձեւը : Փրաւտա զայն հրատարակեց առջի օր : « Կեդրոն. Կոմիտէն, կ'ըսէ բանաձեւը, կը գործադրէ եւ պիտի գործադրէ բանուորական եւ համայնավար քոյր կուսակցութեանց միջեւ միութեան ամրապնդումը, դոյութիւն ունեցող տարակարծութեանց ջնջումը, հիմնուելով լենինեան սկզբունքին եւ 1957ի ու 1960ի Մոսկուայի հաւատքոյրներու փաստաթուղթերուն վրայ :· կեդրոնական Կոմիտէն իրրեւ անհիմն ու զրպարտիչ կը մերժէ չին համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական Կոմիտէին յարձակումները մեր կուսակցութեան եւ քոյր միւս կուսակցութեանց, Ի., ԻՄ. եւ ԻԲ. համաձումարներու որոշումներուն եւ խորհրդային համայնավար կուսակցութեան ծրագրին դէմ » :

Գաղափարական հարցերու նուիրուած բանաձեւին մէջ, Կ. Կոմիտէն կը դղուշացընէ համայնավարները գաղափարական խաղաղ համակեցութեան մը դէմ, կը չեշտէ կուսակցութեան, պետական կազմերու, սենտիքաններու, եւ կոմսոմոլներու գործունէութեան ամրապնդման անհրաժեշտութիւնը գաղափարական դետնի վրայ :

Լիակատար նիստը գոհ է արտաքրութեան արդիւնքներէն բոլոր ճիւղերու մէջ, ընկերային եւ մտաւորական կեանքի : Կը հաստատէ համայնավարութեան ամբողջական յաղթանակը Խորհ. Միութեան մէջ եւ այն պարագան թէ առաջին անգամ ըլլալով պատմութեան մէջ, միլիոնաւոր մարդոց դաստիարակութիւնը կը կատարուի ըստ Մարքս – Լենինիզմի դիտական սկզբունքներուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ դահաժառանգը՝ 14 տա – րեկան իշխանը որ պտաւտի մը խմած էր առջի օր, պատժուեցաւ : Վարժարանին տնօրէնը սակայն չէ յայտնած թէ ինչ պատիժ ունեցած է :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ շրջանը հեծանիւով սկսաւ կիրակի : Առաջին հանդրուանը՝ Փարիզ – Լիերնէ չահեցաւ Պելժիացի Փոլէլս : Ցիսնամեակի շրջանն է :

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ 28 համայնավարներ դնդակահարուեցան : Զայնափիւռի կայանը որ այս լուրը հաղորդեց աւելցուց թէ անոնք մասնակցած էին 1959ի Քէր – քիւքի ջարդերուն :

ԵԳԻՊՏԱՑԻՆԵՐԸ այլեւս չեն կրնար արտասահման ճամբորդել, բացի այն պարագային երբ կրնան փաստել թէ իրենց ճամբորդութեան չնորհիւ տարրադրամ կը մտնէ եգիպտոս : Այս պարագան շրջացնող ճամբորդները չեն կրնար երկրէն դուրս ելլել :

Ա. Հ. Ա. Կ.ի նախկին փոխ – նախագահ՝ Պուտիաֆ ձերբակալուեցաւ Ալժէրի մէջ : Հեռացուած Ալժէրի կառավարութենէն, ծանօթ էր իրրեւ ընդդիմադիր եւ կ'ըսուի թէ պաղտնի գործունէութիւն կը տանէր իշխանութեան դէմ :

ՍՈՒՐԻԱ. եւ Ալժէրիա դատապարտեցին քրտական ապստամբութիւնը : Մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, Սալահ Պիթար յայտարարեց, Ալժէրի մէջ, թէ սուրիական եւ ալժէրական կառավարութիւննէրը համաձայն դտնուած են դատապարտելու համար քրտական չարժումը զոր անջատողական կը նկատեն «աչխարհական գործակալի մը դեկավարութեան տակ» : Սուրիոյ վարչապետը աւելցուցած է.— « Եթէ Քիւրտերը կ'ուզեն անկախ պետութիւն մը ստեղծել, ոչ իրաք, ոչ ալ արաբական որեւէ երկիր թիւ մը հող կատան իրաքեան միասնականութեան թշնամիներուն » :

ՍԱՆԱՅԻ ձայնասփիւռը կը հաղորդէ որ բուռն կռիւներ տեղի կ'ունենան եմէնի հիւսիս արեւմտեան շրջանը :

ՖՐԱՆՍ. եւ Մեքսիքա համաձայնութիւն մը ստորագրեցին ըստ որուն Ֆը – րանսա 750 միլիոն պիտի տայ Մեքսիքայի :

ՄԱՔՄԻԼԸՆ յայտարարեց թէ որեւէ տրամադրութիւն չունի իր տեղը ուրիշին ձգելու, բայց չի յամառիր վարչապետ մնալու եթէ իր կուսակիցները յարմար չնկատեն : Միւս կողմէ աչխատաւորական պարագլուխ մը յայտնեց թէ մինչեւ վեց ամիս նոր դայթակղութիւն մը մէջտեղ պիտի ելլէ : Քրիսթին Քիլըր հերքեց թէ որեւէ կապ ունեցած ըլլայ արքայական ընտանիքին մէկ անդամին հետ :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ճառ մը խօսեցաւ կարմիր հրապարակին վրայ Վալենթինայի եւ Վալերիի փառաւոր ընդունելութեան առթիւ : Շեչտեց թէ անջրպետը միայն խաղաղարը նպատակներու համար պէտք է գործածուի :

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԱԼ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՑ

Պոլսոյ Պատրիարքը Շնորհք Արք· Յուստան մեկնած է Ուրբաթ օր, ընկերակցութեամբ Շահան Ծ· Վարդապետ Սվաճեանի, Խոսրով վրդ· Էմիրզեանի եւ Պ· Կարապետ Ղազարեանի :

Շնորհք Արք· Աթէնքէն պիտի անցնի Սելանիկ, ապա Լիպսոն, Լոնտոն, Ժընեւ եւ Մոսկուայի ճամբով՝ Էջմիածին :

Այս վերջին ճամբորդութեան առթիւ վաղուն Ա· Հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է Պոլսոյ պատրիարքին.—

« Հաստատում ենք Ձեր 14 Յունիս հեռագիրը : Ուրախ ենք որ պիտի մասնակցիք Աթոսի հանդիսութեանց : Այդ մասին հեռագրեցէք Աթէնք : Շատ ուրախ ենք նաեւ որ պիտի այցելէք Մայր Աթոռ : Հաճեցէք մեզ հեռագրել մօտաւոր թուականը Ձեր այցելութեան· ճանի՞ հոգիով եւ ի՞նչ ճամբով » :

ՎԱՉԳԷՆ Ա.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ Բ· ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Հանդուցեալ Պատրիարքի մահարձան – չերիմը գրեթէ պատրաստ էր եւ հան – դերձեալ էինք անոր բացումը կատարել այս առիթով· սակայն թեթեւ թեքնիք պատճառներով հարկադրուած ենք յա – ռաջիկային յարմար թուականի մը յետաձգել անոր բացումը :

Յիչատակն արդարոց յաւերժ օրհնեալ եղիցի :

ՇՆՈՐՀՔ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

(ԾՆՆԴԵԱՆ ԳՕԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Ստեղծագործ իր չոչղոլուն տագան – դով, մշտապէս թարմ ու ինքնատիպ իր երաժշտութեամբ, Արամ Խաչատրեան չատոնց արդէն մեծ համբաւի տիրացած է ամբողջ աշխարհի մէջ: Ան մէկն է հայ երաժշտութեան ճանչցուած եւ առաջնա – կարգ վարպետներէն, որուն իւրաքան – չիւր նոր գործը մեծ հետաքրքրութիւն կը յարուցանէ ունկնդիրներու լայն շրջա – նակներուն մէջ:

Արամ Խաչատրեանի ստեղծագործու – թիւնները վերջնականապէս եւ հաստատ կերպով մտած են աշխարհի յատկապէս համանուագախումբերու եւ նուագա – հարներու ցանկին մէջ: Իրենց դեղար – ուեստական յղացումներով եւ սեռերով տարբեր այդ երկիրներուն մէջ դարմա – նալի կերպով յատակ ի յայտ կուգան տագնապաւոր հեղինակին գործերուն ան – հատականութեան վառ դիծերը, դեղար – ուեստական ընդդիմումներու լայն չա – փանիշերը, երաժշտական տիպարներու կենսունակութիւնը:

Ցախուռն խառնուածքը, դեղարուես – տական ընդհանրացումներուն ուժը, մե – ղեդիներ բնութագրելու բացառիկ նըր – բութիւնը եւ ճկունութիւնը, ներդաշնակ գոյներու հարստութիւնը, գոյներու բազմազանը, տեղծագործական անհատ – նամ երեւակայութիւնը,— ասոնք իր ո – ճին այն յատկանիշերն են, որոնց շնոր – հիւ անոր երաժշտական կերպարները ձեռք կը ձգեն ներգործուն արտակարգ ուժ, յուզում եւ համյք:

Երգահանը անցած է խստապահանջ ար – ուեստագէտի մը վայել երկար ճամբան, որ առաջին իսկ օրէն նպատակամէտ եւ ուժգին եղած է, լի ստեղծագործական ո – րոնումներով, արդասաւոր եւ կարեւոր նուաճումներով:

Իր երաժշտական ուսումը սկսած է բաւական ուշ՝ 19 տարեկանին: Եւ հակա – ռակ ասոր, երիտասարդին բնածին տա – զանդը աճած է զարմանալի արագու – թեամբ: Անոր հմուտ եւ ղեկավարութեան ներքեւ Մոսկուայի երաժշտական վար – ժարանի Մ. Կնեսին եւ Մոսկուայի երա – ժշտանոցի Ն. Միասկովսկի, առանձնա – պէս հոգ տարած են, որպէսզի սկսնակ երգահանին ուսումնասիրութիւնը ծառա – յէ անոր ստեղծագործական ուժերու եւ կարողութիւններու լիակատար արտա – յայտութեան: Իրօք, երիտասարդ Խաչա – տուրեանի առաջին իսկ գործերը չատ խոս – տումնալից եղան:

Այդ տարիներուն էր, որ առաջին ան – գամ հնչեցին երիտասարդ երգահանին մեծածաւալ նոր գործերը՝ երրեակը (դաշնակի, ջութակի եւ ֆլարինէթի հա – մար) եւ Պարային սուիթը:

Մոսկուայի երաժշտանոցը կ'աւարտէ իր Ա. համանուագով, որ կը նուիրէ Հայաստանի: Հայ երաժշտութեան պատ – մութեան մէջ այս, ըստ էութեան, ա – ռաջին համանուագն էր, իր տեսակին մէջ մեկը, որ չատ յատկանշական էր ոչ միայն իրրեւ Խաչատուրեանի ստեղծագոր – ծական լուրջ նուաճում, այլեւ իրրեւ կա – րեւոր երեւոյթ մը մեր ազգային համա – նուագային երաժշտութեան մէջ:

Յետագայ գործերուն մէջ աւելի եւ ա – ւելի յայտուն կերպով մէջտեղ կուգան ա – նոր ոճին ուրոյն կողմերը, անոր ստեղ – ծագործական հասունութիւնը եւ ինքնա – տիպ արուեստին յայտուն առանձնա – յատկութիւնները: Այդ կը վկայեն Դաշ – նակի fոնչերթօն (1936), «Երջանկու – թիւն» բեմադարը (1939) եւ Ջութակի fոնչերթօն (1940):

Իր դաշնակի fոնչերթոյով ան ներկա – յացաւ արդէն իրրեւ բարձր վարպետու – թեան հասած եւ ստեղծագործական հա – րուստ կարողութիւններով օժտուած ար – ուեստագէտ, որ կրնայ համարձակ կեր – պով, նոր չունչով լուծել երաժշտական բարդ խնդիրները: Fոնչերթոյի արտա – յայտիչ թեմաթիզմ, համանուագային թաւ, ընդհանրացումներու լայն դաշտ, երաժշտական նիւթի անխզելի կապ հայ ժողովրդական մեղեդիին հետ, երաժըշ – տական կերպարներու յատակ եւ դիպուկ դծագրութիւն, մեղեդիականութիւն, ներդաշնակութեան եւ կշռոյթի բացառիկ թարմութիւն եւ ինքնատիպութիւն՝ ա – սոնք են այդ նոր եւ բարձրարուեստ ըս – տեղծագործութիւնը բնորոշող արժանիք – ները: Դաշնակի fոնչերթօն անմիջապէս մտաւ միջազգային լաւագոյն դաշնակա – հարներու նուագացանկին մէջ եւ մինչեւ այսօր ալ մեծ յաջողութեան կ'արժանա – նայ:

Հայ արուեստի առաջին տասնօրեակի հանդիսութեան կապակցութեամբ 1939ին կը գրէ «Երջանկութիւն» բեմադարը, անոր մէջ վայելուն կերպով օգտագործե – լով կարգ մը ժողովրդական երգեր եւ պարի եղանակներ:

Ցաջորդ գործը Ջութակի fոնչերթօն էր, որուն մէջ առաւել ամբողջութեամբ երեւան եկան երգահանին ինքնատիպ ե – րաժշտութեան վայրը եւ դեղեցկութիւ – նը, ներշնչող հաղորդականութիւնը եւ մեղեդիական արտայայտչականութիւնը, դեղարուեստական մտածողութեան պայ – ծառ եւ լաւատես դիծերը: Դաշնակի fոնչերթոյին պէս, այս գործն ալ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ:

Համաչխարհային երկրորդ պատերազ – մին յօրինեց իր նշանաւոր Բ. համանուա – գը եւ «Գայեանէ» բեմադարը: Բ. համա – նուագի նիւթը քաղուած է պատերազմէն: Այս գլուխ – գործոցը կը համայէ հայրե – նասիրական իր չունչով, եղերական–վի – պական դեղումներու անկեղծութեամբ: Համանուագի վերջաբանը կը հնչէ մօտա – լուտ յաղթանակի մը ձեւով: Կառուց – ուածքով կուռ եւ ամբողջական այս ըս – տեղծագործութիւնը իր եղերական պա – թոսով, յուզական չեչտով փայլուն նոր էջ մը բացաւ հայկական երաժշտութեան պատմութեան մէջ:

1943ին կ'աւարտէ հայ գիւղին առօր – եան պատկերացնող «Գայեանէ» բեմա – պարը («Երջանկութիւն» բեմադարի ար – մատական վերախմբութեան հիման վրայ): Այս գործով երգահանը երեւան կուգայ իրրեւ մէկը, որ խորապէս կ'ըմբռնէ բե – մական արուեստին օրէնքները: Առանձ – նապէս ներշնչող է բեմադարին գլխաւոր հերոսուհին՝ Գայեանէին երաժշտական դիմանկարը՝ հարուստ, հոգեբանական – վիպական երանգներով: Նոյնքան գրաւիչ են բեմադարին խմբական տեսարանները՝ իրենց ժողովրդական ինքնատիպ դունա – գեղութեամբ եւ երաժշտական յարդա – նքի բազմատիպ միջոցներով:

Իր յաջորդ բեմադարին՝ «Սպարտա – կին» (1954) յատկանիշներն են՝ մեծդի չափերը: Ասոր երաժշտութիւնը եղերա – կանօրէն աւելի լարուած է, վիպական խոյանքներով լի: Երգահանը այստեղ յաջողութեամբ կը կիրարկէ ուժականու – թեան արտայայտութեան միջոցները, երաժշտական – թատերգութիւնը հաս – ցնելով կուռ ամբողջութեան մը:

Իր բեմադարերուն եւ, յատկապէս «Սպարտակ»ի մէջ ան կը հետեւի երա – ժշտական նիւթին համանուագ զարգաց – ման, ստեղծելով հնչուն եւ տպաւորիչ դադաթնակէտեր: Իր համանուագները եւ բեմադարերը կը փայլին նուագարաննե – րու ճոխութեամբ, արդիական նուագա – խումբերու բոլոր հնարաւորութիւններու հմուտ օգտագործումով: Խաչատրեան դա – նագեղութեան մեծ վարպետ է:

Ցօրինած է նաեւ չարժանկարի եւ թատրոնի մեծ թիւով երաժշտութիւն – ներ: Ռուսական ժապաւէններէ գատ գրած է նաեւ հայկ. ժապաւէններու համար, ինչպէս՝ «Պեպօ» եւայլն: Մեծ ժողովր – դականութիւն գտած են թատերական կարգ մը ներկայացումներու համար գր – ուած երաժշտութիւնները: Անոր գրչին կը պատկանին «Մակպէթ»ի, «Վալեն – չիայի այրի», «Դիմակահանդէս»ի, «Ար – քայ Լիր»ի եւ այլ թատերգութիւններու համար գրուած երաժշտութիւնները:

Արամ Խաչատրեան մեծ դեր կատարած է երաժշտական արուեստին զարգացման ասպարէզին մէջ: Իր ստեղծագործու – թիւնները լաւատեսութիւն մը կը կրեն, իսկ իրենց արմատները կը յենուն դա – ռական եւ ժողովրդական արուեստի լա – ւագոյն աւանդութիւններուն վրայ: Հայկական երգերը իրեն համար կարեւոր նչանակութիւն ունեցած են: Հայրենի ե – րաժշտութեան հարազատ մնալով հան – դերձ, ան չէ սահմանափակուած ազգա – դրականութեան սահմաններուն մէջ:

Հայ երաժշտութեան անշեղ զարգացումը սերտ կապ ունի իր անունին հետ: Անոր սքանչելի գործերը մեր երաժշտութիւնը հարստացուցին նոր սեռերով եւ գարկ տուին հայ երաժշտութեան վերելքին:

Ժողովրդական կեանքէն եւ երաժշտու – թենէն քաղած իր գործերով, ան բար – բար ազդեցութիւն գործեց ոչ միայն մեր, այլեւ օտար երգահաններուն վրայ:

Այս տարի Արամ Խաչատրեան բնակ – ուեցաւ Հայաստանի Գիտութիւններու – կազեմիայի անդամ:

Ա. Թ. ԱԴԵԼԻՈՒՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«ՃՐԱԳ» [*]

Ընթացիկ տասնամեակի երկրորդ կէսի ընթացքին մէջ մտնող գործ մը եւ մեր բազատասուելի Անդրանիկ Պետիկեանի գիրքը, որուն նախորդող չորս հատորները՝ միշտ «Ճրագ» խորագրին տակ, նիւթերու տեսակէտէ այնքան ալ նման չեն, այսուհանդերձ, իրրեւ խորհրդանիշ կը մնան նոյնանման:

Բնութեան եւ իրերու մէջ Աստուծոյ հոգեւոր իրականութիւնը միշտ նկատելու, այդ իրականութեան կամ երեւոյթին ետին թաքնուած խորհուրդը մշտ բացայայտելու, կամ՝ ինչպէս հեղինակը ինքն իսկ կ'ըսէ աւելի որոշ ու յստակ « Հոնտուրին մէջ յաւիտենականը փնտռելու եւ գտնելու » փորձ մըն է այս գիրքը:

Կրօնական տարազ կամ բովանդակութիւն ունեցող աշխատութիւնները՝ քիչ թուածներու թէ արձակի ձեւին տակ, դրեթէ միշտ ալ ունեցած ենք քիչ չատ: Ծօսելով ժամանակակիցներու ժամանակին, կարելի է չատ իրաւամբ յիշել եղիշէ Արք. Դուրեանի թարգմանական ուրոյն գործերը, յատկապէս երեսունչորս տաղերէ բաղկացած «Հոգեւոր սրինդ»ը, որ դեղապաշտ գրագէտի հայապէտի մը դեղագիտական ապագիտական ձեւով եւ ոճով ներկայացուած ստուածաշնչական միջուկ ունեցող տաղեր են: Կայ նաեւ Ժաղ Յակոբեանի որոշ չրջան մը եւ որոշ տրամադրութեան մը արդիւնք եղող կրօնաչունչ քերթուածները, որոնք կը յիշեցնեն քիչ մը երեմիա դողերը: Կարելի է խօսիլ նաեւ Ինտրատասին, որ ձեւով մը արհամարհոտ խարհիկը, աւելի ճիշդ մարդուն նիւթդէն կառոյցը եւ խելացնոր ձիով փնտռեց անհասելին, ստուածայինը:

Այս փոքրիկ յիշեցումը, ցոյց տալու համար նոյնպէս, թէ հոգեւոր ապրումները, Աստուածաշունչէն թելադրուած զգումները կարելի է վերածել գրական իրաւ, վաւերական ու մնայուն գործերու եթէ երբեք՝ անոնք հպին նեղնչուած ուեստագէտի մը սրտահուզ գրչին:

Վեր. Պետիկեանի « Ճրագ »ը բարոյախօսական նկարագիր ունեցող գրութիւններու հաւաքածոյ մըն է, կրօնական թելերի մը թելադրած բովանդակութեամբ: Արդէն այս հատորին մէջ ամ – փոփուած գրութիւնները, որոնք ոչ միայն մեզ, այլեւ օտար երգահաններուն վրայ ազդեցութիւն գործեց ոչ միայն մեզ, այլեւ օտար երգահաններուն վրայ:

Այս տարի Արամ Խաչատրեան բնակ – ուեցաւ Հայաստանի Գիտութիւններու – կազեմիայի անդամ:

Ա. Թ. ԱԴԵԼԻՈՒՆ

Ի ՓԱՌՍ ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

(ՄԱՅԻՍ 28Ի ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ)

Ծիծեռնակը վերադարձեր էր բոյն: Կ'երգէր իր յաղթանակը խոստչունչ ձըմ – բան թշնամութեան վրայ: Եւ կ'երգէր, եւ կը վերաչինէր: Եւ առաջուան իր բոյ – նը կը յիշէր: Իր անցեալը:

Լքէ՞նք բոյնը եւ ըսէ՞նք արդեօք թշնամիին.— Սուր քո եւ պարանոց մեր: Կամ նահանջէ՞նք: Բայց դէպի ո՞ւր, բայց մինչեւ ո՞ւր: Դժբա՜խտ պատմու – թիւն Հայոց,— մեր առջեւը՝ թշնամի, մեր կողերուն վրայ՝ թշնամի, մեր ետե – ւը՝ թշնամի: Ցաղթութենէն գատ ճամ – բայ չկար այլեւս:

Բայց մի՜թէ՞ Հայ կ'ըլլայ ով որ չգի – նայ թէ մեր ժողովուրդը, իր կեսը կոր – ծանելէ ետք դէպի Տէր Ջօր երկարող ճամբաներուն վրայ, միւս կէսն ալ պիտի կորսնցնէր Արարատեան դաշտէն անդին՝ եթէ չկանգնէր ոտքի, եթէ վահան չկոր – ծէր կուրծքով:

Մի՜թէ՞ Հայ կ'ըլլայ ով որ չի հրճուիր՝ կարդալով որ նոյն այդ ժողովուրդին կէ – սը բանակ կազմեց մէկ օրէն միւսը՝ կար – ծես բանակ պահած ըլլար տարիներէ ի վեր, սպառազինուեցաւ մէկ օրէն միւսը՝ կարծես պինդ ամրութիւն կատարած ըլ – լար ի տայ տիոց, ու կռուեցա՜ւ, կռո – ուեցա՜ւ, կռուեցա՜ւ արշալոյսէն մինչեւ վերջալոյս, վերջալոյսէն մինչեւ արշա – լոյս, մինչեւ արշալոյսն ապատութեան: Զարկաւ, զարնուեցաւ, գօտեմարտեցաւ, արիւն թափեց, ի՜նչ փայթ թէ ո՛չ կոնա – կըն էր վատահելի, ո՛չ ալ ճակատը գո – րտուր:

Եւ յաղթեց:

Յաղթեց ինչպէս Հայկ Նահապետ:

Յաղթեց եւ հռչակեց Ազատ Հայրենիք Ամենայն Հայոց:

Ի՞նչ ընէինք, գարձեալ կը հարցնեմ ձեզի, ի՞նչ ընէինք: Աւելի լա՛ւ կ'ընէ – ինք՝ եթէ չհաւատինք, դէնքերը գետին թափէինք, ծունկի գայինք, ապաշէինք, պաղատէինք:

Բայց Թո՛ւրքն էր մեր դիմացը: Թուր – քըն էր որ կուգար, սիրելի քոյրեր եւ եղ – բայրներ, Թո՛ւրքն էր որ կուգար եաթա – ղանը խաղցնելէն եւ ապտակելով.

— Ջարդեցի՛ Հայութիւնը Արեւմուտ – քի մէջ, եկայ ջարդելու Հայութիւնը Ա – րեւելքի մէջ:

Ո՛վ խելացիներ, պատին եաւբ կամ այլուր, կը հարցնեմ ձեզի, պէ՞տք էր Թոդուլ որ Թուրքը անցնէր մեր պորտին վրայէն, այսօրուան դէս – Հայաստա – նի՛ն ալ վրայէն:

Ո՛վ խմաստուններ, որ չէք ուզեր ճանչ – նալ Մայիսեան պատմական վաստակ մը՝ Հայու արիւնով չահուած, ո՛վ դուք որ պարնանային պայծառ թուական մը կը փոխէք աշնանային զորչ թուականի մը հետ՝ պղինձը ոսկիի տեղ ծախող խարե – բայ լումայափոխներու նման, պատաս – խանեցէք ինծի, ո՞ր սուրբին դիմէինք՝ Թուրքերու յաոաջխաղացութեան այդ օ – րերուն: Երբ « դէպի տուն» կը վազէր Ռուսը, մեղ մինակ Թողած, ի՞նչ ընէ – ինք, սպասէինք որ վերադառնա՞ր Ռուսը եւ կարմիր Հայաստա՞ն մը տար մեղի, իրական կարմիր՝ մեր արիւնով ողող – ուած եւ մեր ոսկորներով կազմուած:

Ամօթ է յիշել, բայց ստիպուած եմ ըսել թէ կան նաեւ մարդիկ, — Տա՛յ մարդիկ, ո՛վ նախատինք,— որոնք կ'ը – սեն, կը գրեն, կ'աղաղակեն թէ Թուրքն էր որ տուաւ այդ Հայաստանը: Թո՞ւր – քըն էր տուած,— ինչպէ՞ս չընդվզել եւ չըսել· «Զի՞նչ ի քաչից եւ ի խողից ընդ – հատ երեն, որ գայսպիսի բանս խօսի – գին»: Թո՞ւրքն էր տուած,— այսքան հա – յասիրութիւն տեսնել Թուրքին մէջ, կը նչանակէ անարգել այն ազնիւ Հայերը, որոնք նահատակուեցան Թուրքին դէմ ի – րենց կռիւին ընթացքին:

Թուրքը կրնա՞ր Հայաստան չտալ՝ երբ պարտուեցաւ: Թուրքը ամէն բան կու – տայ՝ երբ կը պարտուի: Իսկ երբ կը յաղթէ, իր ոչնչին ալ չի տար ձեռք: Թուր – քը տուաւ, որովհետեւ յաղթուեցաւ: Մնաց որ Թուրքը չէ, Ռուսը չէ, տասը նան ալ բլլար՝ պիտի տար Հայաստանը այդ կռիւներէն եաքը, մանաւանդ Գերմանացիները կը հրամայէին Թուր – քերուն՝ ամապարել եւ չուտ հասնիլ դաշ, փոխանակ անոնալու Հայկական դիմադրական ապատամարտներուն ապա – Ապատա՛ծ, եւ ի՜նչ ապատա՛ծ,— պատ – մութեան մէջ, հրաչքի մը պէս, ապա – նզամն ըլլալով՝ միացած էին Հայոց անզամն ըլլալով՝ միացած էին Հայոց:

Մահ կամ ապատութիւն կը պատ – րաստեան աչխարհը:

Մահ կամ ապատութիւն կը զգան Վաղարչապատի հնամեայ տաճարի գան – զակները:

Մահ կամ ապատութիւն կ'ապագ – « սալ ու չինար էջմիածին»:

Մահ կամ ապատութիւն կը գո – Տրդատի Թախտէն, Օչականի զբլիկ – նէն, Հռոմկլայի կամարներէն գոչ – Արաքսի ափերէն:

Երբ կը միանայ Հայը, կը պատ – Թշնամին: Գրաւա՛ծ է այս վկայու – ապացուցուա՛ծ է այս ճշմարտու – օրէ՛նք գործած է ըստ մեր հին ա – դիրներուն:

Շ. ՆԱՀԱՊԵՏ

(2 Շար.)

փոփոած գրութիւններուն մեծ մասը իբրեւ թէ խմբագրականներ կամ յօդուածներ նախապէս լոյս տեսած են Նիւ Եորքի Հայ Աւետարանական Եկեղեցիին չաբաթաթերթին եւ «Հայաստանի Կոչնակ»ին մէջ:

Ազարչութիւնը՝ Վեր. Ա. Պետիկեանի ներքին աշխարհին հետ չաղկապուած տարբերութիւն մըն է, որ ծնունդ կուտայ ներանձնական ապրումներու: Այսուհանդերձ, իր այդ ապրումներուն առանցքը՝ Արա իր այդ ապրումներուն առանցքը՝ Արա րիչն է: Այլ խօսքով, բնութեան ամէն մէկ երեւոյթին մէջ կը տեսնէ եւ կը ձերպ ակի ցոյց տալ աներեւոյթ այլ ղղայի Զորութեան մը դոյութիւնը, որ իր բնորոշմով՝ «Տիեզերքի Ստեղծիչը եւ Կառավարիչն է, եւ մարդկային կեանքին ու հոգեսպրին բացատրութիւնը»:

Այս եւ այլ տեսակէտներ կրնան վիճելի թուիլ շատերուն: Քանի որ դարու մեր գիտական ու տառապեալ աշխարհիկ ըմբռնումներուն համար կրնան խորթ, առանց ժամանակավրէպ նկատուելու չատ մը վարկածներ, ըմբռնումներ, թեկուզ ա նոնք հիմնուած ըլլան Աւետարանի խօսքին վրայ: Այսուհդ, այս առթիւ, ինքզինք տարական ու քննութեան ենթարկած տեսակցութեան ու կրօնական բնոյթ կրող հատուածքները, այլ արտայայտութեան կտակը:

Դժբախտաբար, Վեր. Ա. Պետիկեանի գիրքը դեղուն չէ: Իր ներշնչումները ճըշդուած են կամ ուելի ճիշդ պայմանաւորուած՝ հատուածի մը եւ դատաստանքի տեսակիւնով: Ազդարեւ, հեղինակը անկախանդ դրող մը չի թուիր եւ դեռ չէ հարզիչի պարտադրանքէն: Աւելին, իր ժամ ցոյցուն կերպով նշմարելի է այս վերջինը, այն որ ուխտած է ամպլիոնէ ժը լսելի դարձնել Տիրոջը ձայնը:

Այս պարագան, Վեր. Ա. Պետիկեանի «ձրագ» հատորը դրականէ ուելի կը վերածէ քարոզչական ձեւ եւ բարոյախօսական խորք ունեցող գործի մը: Այսուհանդերձ, պէտք է ընդգծել, թէ իր լեզուն չափազանց խնամուած ու մաքուր է, իսկ իր միտքերը, տեսակէտները արտայայտելու կերպը՝ շատ ցայտուն:

«ձրագ»ներու չորքէն առաջ, 1950ին Փարիզի մէջ հրատարակած էր ինքնատիպ ու այլազան չափերու հատոր մը՝ «Քրիստոնէական Պարադիզակի», ուր երեւան կը բերէր վաստակաւոր դրչի մը բարեմասնութիւնները:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) Վեր. Ա. Պետիկեան, տպ. Նիւ Եորք, 1963:

ԿԱՐԺԻ ԳԻՏՆԱԼ

երկրագունդին վրայ, ցամաքին ու ջուրը միասին, կը բռնեն 510 միլիոն քառ. հիլոմեթր տարածութիւն: Այս տարածութեան միայն 149 միլիոնը ցամաք է:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ, (Յառաջ).— Տարապիր հայ ժողովուրդը՝ տարուն տարի տ՛լ ա – ւելի խանդավառութեամբ կը տօնէ, իր հրաշափառ Անկախութեան Օրը.— Մայիս 28:

Յունիս 9՝ կիրակի կէսօրէ ետք, մեծ Օրուան յուշին հաւատարիմ բազմութիւն մը լեցուցած էր Բիւ տը Ժէյի սրահը, ոգեկոչելու համար Ազատագրութեան անհաւասար ճակատամարտին մէջ ինկած՝ պէնքի մեր բիւրաւոր հերոսներուն եւ պինուորներուն անմոռանալի յիշատակը:

Բեմին կեդրոնը ֆրանսական դրօշակի կողքին կը ծածանէր մեր պաշտելի եռագոյնը, եւ անոնց ծալքերուն տակ էին, իրենց մեծադիր նկարներով, անմահ – ներն Արամ, Ահարոնեան եւ Դրօ:

Հանդէսը բացուեցաւ «Յառաջ Նահատակ»ով զոր Կապոյտ Աչի դպրոցի ա – շակերտները երդեցին ղեկավարութեամբ ընկեր Ե. Մարաշլեանի:

Այնուհետեւ, օրուան նախագահը՝ ընկ. Վ. Աճէմեանը, ամփոփ բառերով բը – նորոշեց Մայիս 28ի ծնունդը եւ ըսաւ թէ ինչպէս, բացի մեր Հայրենիքէն, ար – տասահմանի Հայութիւնը խանդավառութեամբ կը տօնէ մեր ազատութեան պատմական մեծագոյն թուականը՝ Մայիս 28:

Գեղարուեստական բաժնին, իրենց արտասանութիւններով սիրայօժար մաս – նակցեցան Օրիորդներ եւ ընկերներ Ա. Սիսլեան՝ Ա. Խահակեանի «Հայաստանին», Մ. Օնպաշեան՝ «Մեռան բայց չկորան» եւ Վ. Թէքէեանի «Եկեղեցին Հայկական», Ս. Մարաշլեան Յովհ. Թումանեանի «Մեր Սերունդը» եւ Վ. Աթմաճեան՝ Հայրենաչունչ կտորով մը: Գեղարուեստական այս բաժինը կը պարտինք ընկերուհի Մ. Միքայէլեանին:

Ներկաներուն ցուցադրուեցաւ Օրը խորհրդանշող կենդանի պատկեր մը՝ Մայր Հայաստան, շատ յուզիչ էր տեսարանը: Բոլոր դերակատարներն ալ ծա – փահարուեցան:

Ներչնչուած այդ ջերմիկ մթնոլորտէն, ընկեր Հ. Յովսէփեան (Վալանսէն), մեծ հաւատքով եւ երկիւղածութեամբ արտասանեց Սիամանթոյի «Շեթ առ չեթ» քերթուածը, բուռն ծափերու արժանանալով:

Կարդը եկած էր Կրընոպլի այնքան սիրուած երգիչներուն՝ ընկեր եւ ընկ – ուհի Մարաշլեան, որ իրենց «Կիլիկիա» եւ «Հայաստանից եկած հայ պին – ուոր» մեներգներով մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին եւ չատ գնահատուե – ցան:

Ընդհանուր խանդավառութեան մէջ բեմ բարձրացաւ օրուան բանախօս ընկեր Ժ. Դատաւորեան, Փարիզէն: Իր կուռ եւ իմաստալից բանախօսութեամբ՝ նախ պարզեց եւ վերլուծեց Մայիս 28ի խոր – հուրդն ու զազափարը. յիշեց օրինակներ պատմութենէն եւ չեշտեց թէ հայ ժողովուրդը ամէն տեղ կը տենչայ անկախութեան, դօրավիդ կը կենայ այս գաղափարին, որովհետեւ Ազատութեան եւ Անկախութեան գաղափարը մեր անջեալին հարազատ արձագանգն է: Մեր հայրենիքի ազատութեան վերհատնած թուականը Մայիս 28ն է, ոչ թէ Նոյեմբեր 29:

Հանդէսը փակուեցաւ նախագահին հայրենաչունչ խօսքերով:

×

Կրընոպլի Կապոյտ Աչի վարչութիւնը տենդագին աշխատանքի մը մէջ էր պատրաստելու համար Նոր Սերունդի մասնաճիւղ մը կազմելու համար: Յայսօր կատարած աշխատանքը յաջողութեամբ պսակուած է: Օգտուելով ընկեր Ժ. Դատաւորեանի ներկայութենէն, Յունիս ութի երեկոյեան, ընդհանուր ժողովի հրաւիրած էր դպրութիւն երկսեռ երիտասարդութիւնը: Ներկայ էին 23 Նոր Սերնդականներ: Ընկեր Ժ. Դատաւորեան խօսեցաւ մեր արժէքներու եւ հին ու նոր սերունդի պարտականութիւններու մասին: Ընկ – ը, անդրադառնալով Նոր Սերունդի պատգամաւորական ժողովին, կարդ մը տեղեկութիւններ եւս տուաւ Փարիզի եւ շրջաններու մէջ տարուած աշխատանքներու մասին: Այս չահեկան դէպքերէն ետք, ընտրուեցաւ կարգադիր յանձնա – խումբ մը՝ մինչեւ վարչութեան ընտրութիւնը:

Վ. Ա.

×

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հայաստանի անկախութեան հռչակման 45րդ տարեդարձի տօնակատարութեան առթիւ, հասկնալի խանդավառութիւն մը կը տիրէր տեղւոյս քախաղաքեատա – բանի սրահին մէջ:

Հանդէսին խօսնակը՝ Նոր Սերնդական ընկերուհի Մառի – Ռօզ Սոֆեան կը ներբողէ պատմական թուականը, ապա բեմ կը հրաւիրէ երիտասարդ բանախօսը՝ Ընկ. Հրայր Թորոսեան, որ Ֆրանսերէն պեղեցիկ ճառով մը նախ պատմականը կ՛ընէ մեր վերջին վեց դարերու տարկական չրջանին, երբ Հայաստան ենթակայ Թուրքիոյ, Ռուսիոյ եւ Պարսկաստանի, ուժասպառ եւ քայքայուած պատկեր մը կը ներկայացնէր: Իրերու այս կացութեան մէջ անկարելի էր մտածել Հայաստանի անկախութեան մասին, յատկապէս երբ Օսմանեան իրերայաջորդ կառավարութիւնները չարունակական ձեւով կը կոպմակերպէին ջարդեր: Այսուհանդերձ վառ ու կենդանի մնաց մեր ժողովուրդին հոգիին մէջ ազատութեան եւ անկախութեան տենչը:

Այնուհետեւ, երիտասարդ բանախօսը կ՛անդրադառնայ 1918ի նախորդող չորքանի դէպքերուն, երբ կը ծագի համաչ – խարհային առաջին պատերազմը եւ Թուրքիա օգտուելով միջազգային թոհ ու բոհէն կը կազմակերպէ նմանը չեեսնը – ւած արշաւիրք մը՝ հայ մտաւորական – ներու յանկարծական ձերբակալութիւն, աքսոր, ջարդ: Այնուամենայնիւ, որոչ շրջաններու մէջ դիմադրութիւնը զօրաւոր կ՛ըլլայ՝ Վան, Ուրֆա, Զէյթուն, Մուսա Տաղ, Շապին Գարահիսար եւն.:

Հուսկ ուրեմն, երիտասարդ ընկերը կը նկարագրէ հայկական կամաւորական դունդերու կազմութիւնը, անոնց սերտ – գործակցութիւնները, որոնք կը պահպանուին Վանի, Էրզրումի եւ այլ շրջաններու ազատագրումով: Գերեզմիկի կառավարութիւնը, որ կը յաջորդէ ցարական իշխանութեան, կ՛ընդունի Հայաստանի անկախութեան սկզբունքը, քիչ ետք, սակայն, կը ծագի Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը եւ ռուսական բանակը դատալիք տրամադրութեամբ դէպի «տուն» կ՛ուղղէ իր քայլերը: Վերստին միայնակ, վերստին ղեմարդկային ճիգ եւ մաքառում պրկելու համար նուազադոյնը եւ վերջապէս երեք բախտորոշ ճակատամարտներ, ուր հայ բազուկը կ՛արձանագրէ պատմական արարք

Օր. ՕՏԷԹ ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ
եւ
Պ. ԱՐԹԻՒՐ ՓԱՆՈՍԵԱՆ
Ամուսնացած

Կնքահայրութեամբ ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՎԱՀԱՆ ՄԷՇԷՅԵԱՆԻ :

23 Յունիս , 1963

Մեզոն – Ալֆոր Ժանթիյի

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԷՆ 31,

ՄԻՇՏ ՆՈՅՆ ՋԵՐՄ ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ

Մանրամասնութիւնները ՎԱՂԸ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանի տղոց առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին, Հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9·35ին շոգեկառքով , Կառ տը Լիոնէն : Հաւաքավայր Կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին (Կրանտ հօրլօժ) ներքեւ ժամը առտուան ճիշդ 7·30ին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

— ՇԱԲԱԹ , ՅՈՒՆԻՍ 29 —

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ :

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը , ուսուցչապետ ՄԻՐԱՄՊԵԼ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի դպրոցական տղոց ամավերջի քննութիւնները տեղի պիտի ունենան այս Հինգշաբթի, Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 3էն ըսկըսեալ :

Ջերմօրէն կը հրաւիրուին ծնողքները որ ներկայ ըլլան, տեսնելու իրենց զաւակներուն աշխատանքին արդիւնքը : Կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր հետաքրքրուողները :

Յարմար առիթ մըն է ուր ծնողքներ եւ կազմակերպիչներ իրենց ուսուցչուհիով կարծիքներու փոխանակութեամբ եւ խորհրդակցաբար ջանան աւելի մօտեցնել տղաքը մեր լեզուին անհրաժեշտութեան գաղափարին եւ բազմապատկեն անոնց թիւը :

ԱՄԱՎԵՐԴԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Անիէռ Պուա Քոլոմպի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16ին , Պուա Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը, 32 Բիւ Փօլ Տերուլէտ (Պուա Քոլոմպ) :

Երգ, խմբերգ, արտասանութիւն, պար, տրամախօսութիւն եւ ներկայացում զեկավարութեամբ ուսուցչին :

Մուտք 3 ֆրանք :

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿԱՎԱՅՐԸ (ROISSARD - Isère)

ASSOCIATION JEUNESSE ET ACTION

ԲԱՑՈՒՄ՝ « ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ » ՆՆՋԱՐԱՆԻ

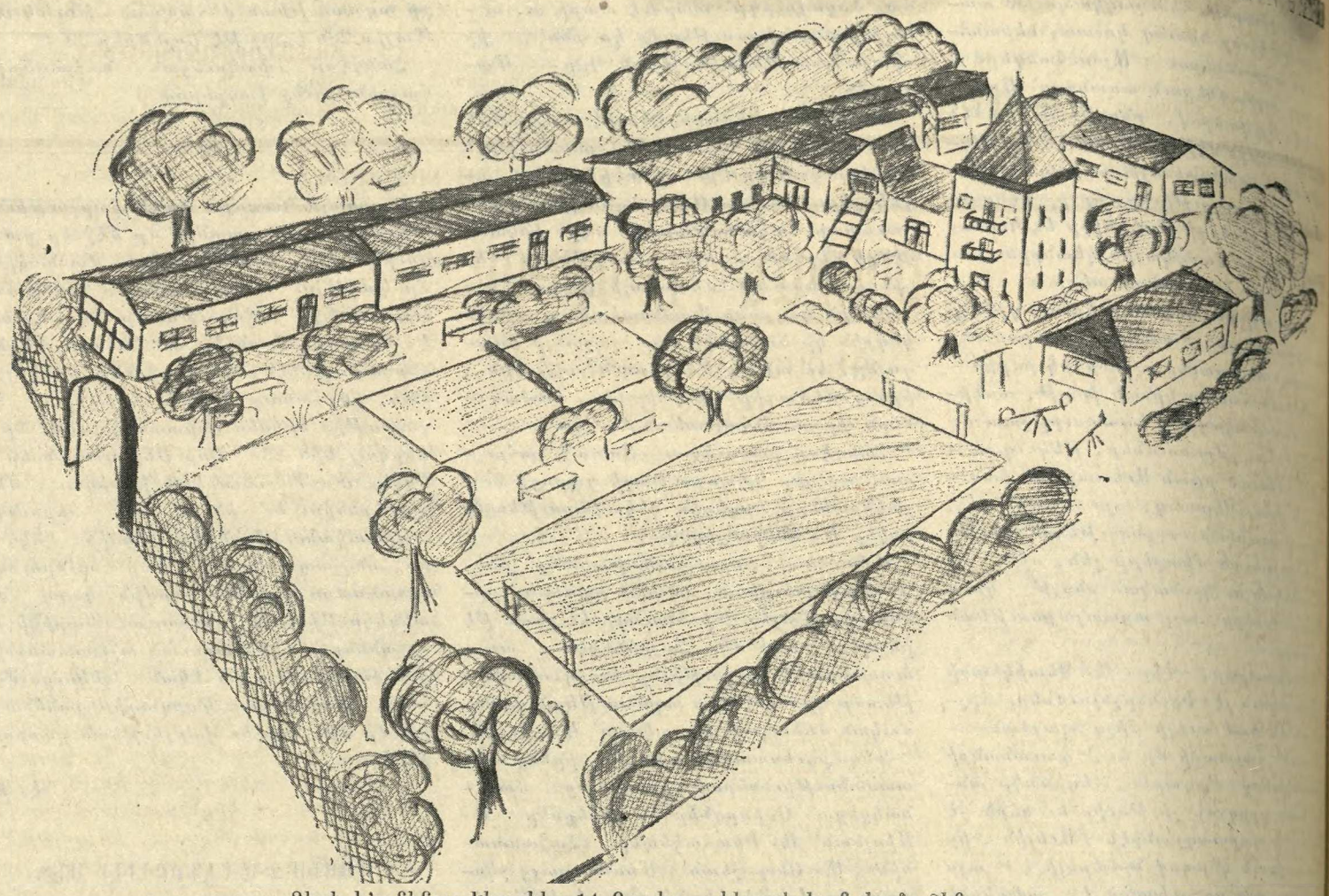

Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, 14 Յուլիս , կէսօրէ ետք ժամը 3ին :

Moyens d'accès : Gare Monestier de Clermont, — Par la route : R. N. 75 (à 300 mètres du camp).

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը տեղի կ'ունենայ 29 եւ 30 Յունիս :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու ներկայացուցիչները , այս Ուրբաթ , ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Բաֆֆի» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

Կարեւոր բօակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին տարեկան դաշտահանդէսը Յուլիս 14ին , Կիրակի ամբողջ օրը :

Pour Vos Travaux de Peinture

ԴԻՄԵՑԷՔ

DJAMDJIAN KEVORK
67, Bd. de Vaugirard
PARIS (15e)

Ժամը 10էն 12 հեռաձայնել

PRO. 82-38

IMPRIMERIE SPECIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ .— Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 ֆր. :

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի-Փավիյօն :

ԼՈՅՍԸ ԳՈՅՆ Է···· ԳՈՅՆԸ ԼՈՅՍ Է

ՁԵՐ ՏԱՆԸ ԼՈՅՍ ՏՈՒԷ'Ք···· ԹՈՄԼԱՔԻ ԳՈՅՆ ՏՈՒԷ'Ք

Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի
Եթէ ներսը եւ դուրսը

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ – ԶԱՐԴԱՐԷՔ – ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՄԼԱՔ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, RUE DES BOURGUIGNONS — ASNIERES - BOIS COLOMBES (Seine)
Tél : GRE. 09-47

11, BD. DE LA REPUBLIQUE — LA GARENNE (Seine)
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ամէնէն արդիական, նուրբ եւ ընտիր ճաշակով պատրաստուած՝ առաջնակարգ ներկեր : Բնական եւ արուեստական բազմերանգ գոյներու մեծ ընտրութիւն : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի գեղեցիկ թուղթերու ճոխ ընտրութիւն : Գետնի համար՝ ամէն տեսակ — լինոլէոմ եւ փլասթիք — ծածկոցներ.—

TAPIFLEX — TAPISOM — CARPETTE

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը, որու շնորհիւ կրնայ 10–30 առ հարիւր զեղջ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLONS - SOUS-BOIS (Seine)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՕԾՈՒՄԸ

Լիոնի Հայոց նորակառոյց եկեղեցիի օծման եւ Ազգ. ՏԱՆ բացումին հանդիսութիւնները պիտի կատարուին, ձեռամբ Հայրապետական Պատուիրակ ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, եւ բարձր նախագահութեամբ Լիոնի Քաղաքապետ Պ. ԼՈՒԻ ԲՐԱՏԷԼԻ , ըստ հետեւեալ ժամանակացոյցի.—

ՇԱԲԱԹ, 29 Յունիս, *Դռնբացէքի արարողութիւն, երեկոյեան ժամը 5ին :*

ԿԻՐԱԿԻ, 30 Յունիս, *սկիզբ ժամերգութեան, առաւօտ, ժամը 8ին :*

Պատարագ ժամը 10ին :

Օծման արարողութիւն առաւօտ ժամը 11ին :

Հիւրերուն համար գինեձօնի ընդունելութիւն, ժամը 13ին, նորակառոյց սրահին մէջ :

Նկատի ունենալով օրուան վեհութիւնը եւ օտար բարձրաստիճան հիւրերու ներկայութիւնը, ջերմապէս կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն, ըլլալ լուրջ եւ կարգապահ, հանդիսութիւններու ընթացքին :

Նոյն օրը, Կիրակի, ժամը 14ին տեղի պիտի ունենայ հացկերոյթ : Մասնակցիլ փափաքողները շաբթուան ընթացքին հաճին դիմել եւ արձանագրուիլ Ազգ. Միութեան անդամներուն մօտ, կամ եկեղեցւոյ քարտուղարութեան :

Ժամը 17ին, Ազգ. Տան մէջ մեծ պարահանդէս մասնակցութեամբ տեղւոյն երեք երիտասարդական միութեանց :

ՅԱՐԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ՅՈՒՆԻՍ

MERCREDI 26 JUIN 1963

ՅԵՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9640 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9640

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊՕՂՈՍ Զ.

Կարդինալ Ճովաննի Պաթիսթա Մոնթինիի ընտրութիւնը իբրեւ յաջորդ Ս. Պետրոսի աթոռին, — շատ աւելի գիւրին պայմաններու մէջ քան իր նախորդինը — մեծ համակրութեամբ ողջունուեցաւ ամբողջ աշխարհի մէջ :

Որքան ինքնաբուխ եւ միահամուռ էր եղած վիշտը Յովհաննէս ԻԳ. բարի Պապի մահուան առթիւ, նոյնքան անխառն ու անվերապահ ուրախութիւն պատճառեց իր յաջորդին ընտրութիւնը :

Նորընտիր Պապը կը պատկանի իտալական քաղքենի ընտանիքի մը : Ի բնէ ուշիմ՝ միշտ առաջին հանդիսացած է դպրոցին մէջ : Երիտասարդ տարիքին քահանայ ձեռնադրուած, արագօրէն բարձրացած է եկեղեցւոյ նուիրապետական աստիճաններուն եւ վարչական պատասխանատու պաշտօններ վարած մեծ ձեռնհասութեամբ :

Միլանոյի Արք. դառնալէ առաջ արդէն իսկ ուշադրաւ դէմք մըն էր Վատիկանի մէջ, ուր երկար ատեն օգնականն է եղած, Պիոս ԺԲ. Պապին օրով, արտաքին քաղաքականութեան վարիչ Կարդինալ Թարտինիի : Ուստի մօտէն ծանօթ է Վատիկանի դիւանագիտական գործերուն :

Յովհաննէս ԻԳ. Կարդինալի աստիճան տալով Մոնթինի եպիսկոպոսին, լռելեայն կը պատրաստէր զայն դառնալու իր յաջորդը : Չէր սխալած :

Միջազգային մամուլը տարիներէ ի վեր կը խօսէր Կարդինալ Մոնթինիի արժանիքներուն մասին եւ զայն կը նկատէր բնական «գահաժառանգ»ը :

Պօղոս Զ. իր երկու նախորդներուն ձեռքին տակ աշխատած է :

Իր խստամբեր, վերապահ բնաւորութեամբ, հեղինակութեամբ, նաեւ նիհար կազմով, փափուկ առողջութեամբ եւ դիւանագիտական պատրաստութեամբ կը նմանի Պիոս ԺԲ.ի (Կարդինալ Փաչէլլի, երկար տարիներ Վատիկան դիւանագիտական վարիչը) :

Անկէ կը տարբերի սակայն արդի աշխարհի պայմաններուն յարմարելու, ժողովուրդին մօտենալու եւ աշխատաւորներու ապրուստի մակարդակը բարձրացնելու մասին ունեցած իր յառաջդիմական զաղափարներով :

Յովհաննէս ԻԳ. Պապը կը նկատուի որտի մարդ, Պօղոս Զ.ը մտքի մարդ :

Իր առաջին պատգամին մէջ նորընտիր Պապը հանդիսաւորապէս յայտարարեց, որ պիտի շարունակէ իր նախորդին սկըսած գործը : Այսինքն իր լրումին պիտի հասցնէ Վատիկանի Բ. տիեզերական ժողովը, որ հանգուցեալ Պապին անուան հետ կապուած պիտի մնայ :

Ինչպէս իր նախորդը, նորընտիր Պապն ալ իր պատգամին մէջ շեշտը կը դնէ «խաղաղութեան» վրայ, որուն պահպանման համար ամէն ճիգ կը խոստանայ ընել, Աստուծոյ օգնութեամբ : Եղբայրութիւն, համերաշխութիւն մարդոց եւ ազգերու միջեւ : Այս էր գլխաւոր յանկերգը նաեւ Յովհաննէս ԻԳ.ի «Յերկիր խաղաղութիւն» նշանաւոր կոնդակին :

Միլանացիք զինքը կը կոչէին «աշխատաւորներու առաջնորդը (արքեպիսկոպոս) : Պօղոս Զ. Պապը կոչուած է քիչ մը արդիականացում մտցնել Վատիկանի ուանդապաշտ քաղաքականութեան մէջ : Աշխարհ փոխուած է : Կ'ապրինք հիւլէական դարուն մէջ : Պէտք է քալել դարուն հետ .

Նորընտիր Պապը օժտուած է ամէն բարեմասնութիւններով, արժանաւորապէս գլուխ հանելու համար իրեն վստահուած առաքելութիւնը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՔ ԳՈՀ ԵՆ ՔԵՆԸՏԻԷՆ

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԿԱՐԵՒՈՐ ՃԱՌ ՄԸ ԿԱՐՏԱՍԱՆԷ ՖՐԱՆՔՖՈՒՐԹ

Քենըտիի եւ Ատընաուրրի խօսակցութիւնները վերջ դտան Երկուշաբթի իրիկուն, հասարակաց սովորական զեկոյցի մը հրատարակութեամբ : Երկու խօսակիցները կը յայտարարեն թէ իրենց կառավարութիւնները նոյն նպատակները կը հետապնդեն եւ գլխաւորաբար եւրոպական հասարակապետութեան մը ըստեղծումը սերտօրէն կապուած Միացեալ Նահանգներուն : Կ'ըսուի նաեւ թէ ազատ աշխարհի ուժը հիմնուած է հասարակաց քաղաքականութեանց վրայ նոյն նպատակներուն հասնելու համար :

Զեկոյցը իր շարունակութեան մէջ, կը շեշտէ թէ Դաշնակցային կառավարութիւնը կը բաժնէ Միացեալ Նահանգներու կարծիքը հիւլէական փորձերը դադրեցնելու կարեւորութեան մասին : Ատլանտեան զինակցութիւնը ազատութեան պահպանման գլխաւոր գործիքը կը մնայ եւ բոլոր ճիգերը պէտք է թափուին ամրապնդելու համար հասարակաց ծրագիրը : «Նախագահն ու վարչապետը կը մտածեն թէ բազմակողմանի ուժի մը ստեղծման ծրագիրը լաւ գործիք մըն է որ կրնայ օգտագործուիլ արդիւնաւոր կերպով Զինակցութեան բոլոր անդամներուն կողմէ» : Երկու զեկավարները կը հաստատեն թէ համաձայն են որպէսզի այս տեսակէտը գործնականի վերածեն եւ համաձայն են նաեւ որ վիճաբանութիւնները այս մասին շարունակուին զանազան շահակից կառավարութեանց միջեւ : Զեկոյցին յաջորդ մասին մէջ, Նախագահն ու վարչապետը կը հաստատեն իրենց վճռականութիւնը ինչ կը վերաբերի Պերլինի ազատութեան պահպանման «անհրաժեշտ բոլոր միջոցներով» եւ իրենց փափաքը կը յայտնեն ամէն առիթով հակադրելու պատին տմարդի ազդեցութեանց դէմ :

Զեկոյցին վերջաւորութիւնը չի տարբերիր նման բնոյթ կրող ուրիշ զեկոյցներէ . — « Այս խօսակցութիւնները տեղի ունեցան անկեղծ եւ սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ : Անդամ մը եւս փաստը բերին, թէ երկու երկիրներու յարաբերութիւնները սերտ են եւ բարեկամական » :

Քենըտի եկած էր Պոն, ոչ թէ յատուկ համաձայնութիւն մը ստորագրելու այլ յարդանքի արտայայտութիւն մը ունենալու համար ծերունի վարչապետին հանդէպ : Նախագահին կարեւոր հանդրուանը արդէն Պոնը չէր այլ՝ Ֆրանք-Ֆուրթ, ուր Քենըտի կարեւոր ճառ մը կ'արտասանէր Երեքշաբթի օր, ապա պիտի անցնէր Պերլին :

Պոնի մէջ սակայն մամուլի ասուլիս մը տուաւ, առանց մեծ ոգեւորութեան, ըստ Ֆրանսացի թղթակիցներուն : Այս առթիւ, Քենըտի յայտնած է նախ — անդամ մը եւս — իր ուրախութիւնն ու հպարտութիւնը որ Պոն կը գտնուի եւ պնդած է այն կէտին վրայ որ դաշնակցային Գերմանիան կենսական տարր մըն է արեւմտեան Զինակցութեան համար : Նախագահը շատ ճկունութեամբ պատասխանած է լրագրողներուն հարցումներուն եւ թշնամական որեւէ արտայայտութիւն չէ ունեցած Ֆրանսայի դէմ : «Անշուշտ, որեւէ առարկութիւն չունինք Ֆրանքեւ-գերմանական դաշինքին դէմ : Կը խընդակցինք ամէն ինչով որ հաշտութիւն եւ յառաջդիմութիւն կը նշանակէ, բայց կ'ուզենք նաեւ որ Ատլանտեան Ուխտը զօրաւոր մնայ : Ինչ որ բազմակողմանի է աւելի լաւ կը թուի մեզի քան ինչ որ միայն երկկողմանի է եւ անոնք որոնք կը ձգտին տարբեր մտածելու, մեր կարծիքով, շատ լաւատես են, ապագայի նկատմամբ » :

Հիւլէական փորձերու մասին, նախագահ Քենըտի յայտարարած է . — « Եթէ կարենանք համաձայնութիւն մը կնքել Խորհ. Միութեան հետ հիւլէական փորձերու դադրեցման մասին, պիտի ջանանք անշուշտ որ այդ համաձայնութիւնը յարդուի այլ պետութեանց կողմէ : Ոմանք կրնան չստորագրել այդ համաձայնութիւնը եւ պատսպարուիլ կեղծ ապահովութեան մը մէջ զոր իրենց պիտի ընծայէ հիւլէական աճումը : Ինչ կը վերաբերի մեզի, կը խորհինք թէ հիւլէական զէնքերու տարածումը ազէտ մը կ'ըլլայ : Մտաբերեցէք Փանտորի տուփը ուրկէ կը փախին բոլոր ցաւերը (Փանտորի տուփը իր այլաբանական իմաստով կը գործածուի գեղեցիկ եւ հրապուրիչ բանի մը համար որ իր խաբուսիկ երեւոյթին տակ շատ մը ցաւեր կը պարփակէ) :

Նախագահը շեշտած է նաև թէ վարչապետ Ատընաուրը ապահով է որ Ռուսերու հետ որեւէ համաձայնութիւն չըլլար ի վնաս Գերմանիոյ :

Նոյն օրը, խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, Քենըտի եւ նախագահ Լիւպքէ « կնքահայրները» եղան «Խաղաղութեան Կամաւորներու» հիմնարկութեան : Այս առթիւ իր արտասանած ճառին մէջ, Քենըտի, խորապէս տպաւորելով իր ունկընդիրները, յիշած է Տանթէի խօսքը. « Դժոխքին մէջ, ամէնէն կիզիչ տեղը պիտի վերապահուի անոնց, որոնք բարոյական տագնապի մը ատեն, միայն չէզոք մնալ գիտցած են » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ Տէյլի Միռրբը հսկայ խորագիրներով կը գրէ «Իշխան Ֆիլիփ եւ Փրոֆումօ գայթակղութիւնը » քիչ անդին փոքր գիրերով աւելցնելով թէ լուրը բոլորովին անհիմն է : Այս տարօրինակ ձեւով սակայն, ի վերջոյ իշխան Ֆիլիփի անունը կը խառնուի պատմութեան մը, որու բոլոր ծալքերը չեն բացուած տակաւին :

ԵՄԷՆԻ եւ Անգլիոյ միջեւ շատ ծանր միջադէպ մը պատահած է : Արդարեւ Ատենի եւ Եմէնի սահմանագլուխին վրայ բրիտանացի զինուորականներ շրջապտոյտ մը կատարելով սխալմամբ եմէնեան հողամասը մտած են եւ Եմէնցիներու կրակին բռնուած : Չորս բրիտանացի սպաննուած են եւ 18 հոգի ալ վար դրուած իբրեւ գերի :

ԹԵՀՐԱՆԻ մէջ լուսարգելը որ հրաչակուած էր Յունիս 5ին, ջնջուեցաւ :

ԱԹՈՍԻ հազարամեակի հանդիսութիւնները սկսան Երկուշաբթի օր, Յունաստանի թագաւորին ներկայութեան : Կը մասնակցին նաեւ հինգ պատրիարքներ (ի շարս որոնց Պոլսոյ Շնորհք Պատրիարքը յանուն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին), ութսուն մետրոպոլիտ եւ բազմաթիւ քաղաքային եւ կրօնական անձնաւորութիւններ :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ արեւելեան Գերմանիա կ'երթայ Կիրակի : Այս ճամբորդութեան պատրուակ կը տրուի Ուլպրիխթի ծնընդեան 70րդ տարեդարձը, բայց անկարելի է կապ մը չտեսնել Քենըտիի գերմանական ճամբորդութեան հետ :

ՓՐԱՒՏԱ կը մեղադրէ չին համայնավար կուսակցութիւնը որ չի յարգեր համաձայնութիւնը ըստ որուն ընդունուած էր որ հանրային վիճաբանութիւնները պիտի դադրին համաշխարհային համայնավար շարժումին մէջ :

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ Շուկայի եւ Թուրքիոյ բանակցութիւնները եզրակացութեան յանգած են : Չորս տարի տեւած են : Ընկերակցութիւնը քանի մը հանգրուանով պիտի կատարուի : Նախ հինգ տարուան փորձի շրջան մը պիտի ըլլայ որու ընթացքին Վեցերը 175 միլիոն տոլար պիտի տան Թուրքիոյ եւ սակային դիւրութիւններ :

ՄԻԱՑԵԱԼ Նահանգներու նախկին փոխնախագահը՝ Ռիչըրտ Նիքսոն Աթէնք հասաւ : Պիտի մասնակցի «Խաղաղութիւնը Օրէնքի միջոցաւ» միջազգային համագումարին :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թագաւորին եւ թագուհիին ճամբորդութիւնը Անգլիա պիտի կատարուի ինչպէս նախատեսուած էր, յայտարարեց նորընտիր վարչապետը՝ Փիկինէլիս խորհրդարանին առջեւ :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ մէջ ցեղային կռիւները կը շարունակուին : Հազիւ առջի օր ըսպաննուած սեւին ոճրագործը կը ձերբակալուէր, նոր սեւ մը կը սպաննուէր, Ուոշինկթընի մէջ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ շրջանը հեծանիւով ժամպ հասաւ Երկուշաբթի : Օրուան հանգրուանը շահեցաւ Վան Լօյ, դեղին շապիկը կը պահէ միշտ պելժիացի Փովելս :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ մէջ հրապարակուած է ամերիկեան ծանուցագիրը որու մէջ կ'ըսուի . — « Մենք չէ որ սպառնացինք յարձակելու Ակրոպոլիսի եւ Իտալիոյ Նարինջենիներուն վրայ այլ՝ Մալինովսկին» : Ամերիկացիք բացարձակապէս կը մերժեն միջերկրականեան ապահիւլէացած շրջագօտի մը : Նման որոշում մը միայն կրնայ խախտել ռազմական հաւասարակշռութիւնը ի վնաս Միացեալ Նահանգներուն :

ՄԱՐՈՔԻ թագաւորը Հասան Բ. Ֆրանսա հասար Երեքշաբթի օր : Պորտոյէն Փարիզ պիտի հասնի Չորեքշաբթի, ուր Ֆրանսայի պաշտօնական հիւրը պիտի ըլլայ մինչեւ Շաբաթ :

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Յառաջի վարչութիւնը արձակուրդի մեկնող իր յարգելի բաժանորդներուն ուշադրութեան կը յանձնէ թէ հակառակ իր փափաքին, անկարելիութեան մէջ է ՅՈՒԼԻՍ եւ ՕԳՈՍՏՈՍ ամիսներու ընթացքին, հասցէի առժամեայ փոփոխութիւններ կատարելու :

Թերթիս պաշտօնէութեան արձակուրդը արդէն զգալապէս կը դժուարացնէ տպագրական եւ առաքման մեր աշխատանքները, այնպէս որ վարչութիւնս ի վիճակի չէ յաւելեալ աշխատանքներ ըստանձնելու, որոնց համար ոեւէ պաշտօնեայ չունի :

Անդամ մը եւս խնդրելով մեր բաժանորդներէն որ ներողամիտ ըլլան, կը թելադրենք որ իրենց անձնական միջոցներով կարգադրութիւններ ընեն, արձակուրդի վայրը ստանալու համար Յառաջը, բայց ոչ մէկ դիմում, ոչ ալ դրամական առաքում ընեն թերթիս, այս նպատակաւ :

Վստահ ենք որ մեր հաւատարիմ բաժանորդները լաւ պիտի հասկնան նման ակամայ կարգադրութեան մը պատճառները եւ մեր կողմէ որեւէ չկամութեան պիտի չվերագրեն զայն : Մեր ընթերցողները գիտեն թէ ինչ զոհողութիւններ կը ստանձնէ Յառաջ լոյս տեսնելու համար ամէնուն արձակուրդի շրջանին, փոխանակ ինք ալ այդ օրերուն հրատարակութիւնը դադրեցնելու : Մեր ընթերցողներն ու բարեկամները պիտի չուզէին անշուշտ ալ աւելի ծանրաբեռնել թերթիս տնօրէնութիւնը :

Շնորհակալութիւններով

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ԵՌԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Գերմանիոյ Ընկերվարականները կուսակցութեան հիմնարկութեան հարիւրամեակը տօնելով փառաբանեցին Լասալ, Մարքս, Էնկելս, որոնց ցեղակիցները կոտորուեցան ցեղային ատելութեան պատճառով: Փառաբանեցին հրեայ հանճարը, բայց հակասեմական ոգիով մօտեցան ցեղին, մինչ Նեղոսի ափերուն մօտ գերման գիտուններ հրթիռներ կը պատրաստեն: Երրորդութիւնը Գերմաններ են լեզուով, մշակոյթով, դաստիարակութեամբ, եւ կը մնան Գերմաններ մտածումով, կը տարբերին կրօնքով, թէեւ Մարքս բողոքական ընտանիքի կը պատկանէր եւ կրօնքով տարբերողը կը հեռանայ նաեւ ցեղէն:

Այսօր մարդկութիւնը կը մնայ եռապետութեան մը տիրապետութեան տակ, Մարքսի, Ֆրօյտի եւ Այնշթայնի: Մարքսիզմ, հոգեվերլուծում, հիւլէական բնագիտութիւն խռոված են մարդկային ընկերութեան հոգին, փոխած են շատերուն աշխարհահայեացքը: Մէկը կը թափանցէ տնտեսական երեւոյթներու խորը, միւսը կը վերլուծէ հոգիին ալքերը, երրորդը նիւթին ուժականութիւնը ցոյց տալով՝ կը զինէ մարդը ահարկու զէնքով մը:

Երեքն ալ նոյն ցեղին զաւակներն են, Գերմաններ են սակայն ծննդավայրով, դաստիարակութեամբ, գիտական մեթոտի գործածութեամբ: Կը գրէին գերմաներէն, կը գործէին նախապէս Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ, յետոյ կը հեռանային ծննդավայրէն, օտար աշխարհի կտակելով իրենց վարդապետութիւնները:

Մէկ միլիառ մարդ ճկած է Մարքսի լուծին տակ: Հետեւորդները երկրային դրախտը կ'ուզեն ստեղծել, կը ժխտեն հաւատքի դրախտը, ընկերային աւանդութիւնները, ազատականութիւն եւ դասակարգ եւ կը հարթեն ամէն տարբերութիւն: Կրօնք, բարոյական, հաւատք մարդկային ուղեղի ծնունդ են, տնտեսական պայմաններու, արտադրութեան փոփոխութեանց հետեւանք: Ուժեղը տիրապետած է տկարին եւ տիրապետութեան ազդակ եղած է կրօնք եւ աւանդութիւն:

Ֆրօյտ գիտակից գործունէութեան խորքը կը գտնէ անգիտակցութեան մէջ: Մարդը գերին է ժառանգութեան, մանկութեան օրերուն կրած ազդեցութեանց, որոնք կը թաքնուին անգիտակցութեան մէջ եւ կը գործեն առանց անհատին գիտակցութեան: Երախան անմեղ չէ: Մարդկային գործունէութեան թաքուն ազդակը սեռային է, հիմնական բնազդ մը, որ կը յայտնուի առաջին օրէն իսկ: Խօսելով Լէոնարտօ տա Վինչիի մասին, Ֆրօյտ կը գրէր. «Արուեստագէտին ըստեղծագործ աշխատանքը միեւնոյն ատեն չեզում մըն է սեռային փափաքներուն»: Ընդհանրացնելով մեթոտը՝ կ'աւելցնէր. «Կարելի է հոգեվերլուծումը կիրարկել նաեւ քաղաքակրթութեան պատմութեան, կրօնքներու, գիտութեան եւ դիցաբանութեան, ինչպէս նաեւ ջղային հիւանդութեանց»: Գիտակից ամէն գործունէութեան տակ կարելի է գտնել անգիտակից մղում մը: Սեռային բնազդը ծնունդ տուած է կրօնքի, արուեստի: Կը կրկնէր ցեղակից, դարձեալ գերման հրեայ բանաստեղծ Հայնրիխ Հայնէի խօսքը. «Երկինքը թողէք հրեշտակներուն եւ թռչուններուն» եւ կ'աւելցնէր. «Հաւատացեալներ ձեր տիեզերքը փլուզումի մէջ է, յուսահատելու էք մարդկութեան ապագայէն»:

Ֆրանսացի իմաստասէր Ժորժ Պլոնտէլի համաձայն «համասեռականութիւնը գիտական լկտիութիւն մըն է»:

Այնշթայն չափագիտական հաշիւներով տիեզերքի տարազը տուաւ, սորվեցուց նիւթին մէջ ուժը գտնել, հիւլէական շարժումները օգտագործել: Իր աշակերտներէն եւ ցեղակիցներէն Ֆերմի Ամերիկայի մէջ պատրաստեց հիւլէական առաջին ռումբը եւ որուն դասընկերն ու տարեկիցը, Փոնթեքորվօ, կ'աշխատի Խորհրդ. Միութեան մէջ: Անուններով իտալացի, աշակերտած են Փիզայի Համալսարանին մէջ, ուր հաւատացեալ տընտեսագէտ մը, Թոնիոլօ, կը քննադատէր Մարքսի տեսութիւնները, կը սորվեցնէր թէ գիտունը սպասարկուն պէտք է ըլլայ ճշմարտութեան, որ ծառայէ մարդկութեան հոգեկան ազնուացման եւ բարոյական բարձրութեան:

Երեքն ալ կը տիրապետեն առանց զէնքի եւ պատերազմի: Սակայն իրենց աշակերտները, նուիրուած առաքեալներ, կը ջանան, օգտագործելով մէկուն գիտութիւնը, տիեզերականացնել միւսին կը-րօնքը եւ հետեւելով երկրորդին վարդապետութեան՝ վէպի մը, բանաստեղծութեան մը, հերոսական գործի մը տակ կը փնտռեն անգիտակից մղում մը, որ կու գայ սեռային բնազդէն, անխոստովանելի ձգտումէ մը:

Այնշթայն սարսռաց գիւտին հետեւանքներէն, աշխատեցաւ տեւական խաղաղութեան համար, ազդարարեց աշակերտներուն խաղաղութեան համար աշխատիլ, խղճահարութիւն ունեցաւ՝ երբ լսեց Հիրոշիմայի քանդումը, հազարներու անմիջական հիւլէացումը: Ֆերմի կ'աշխատէր ազատ Ամերիկայի մէջ հակասեմական Գերմանիան տապալելու համար, դասընկերը կ'աշխատի Խորհ. Միութեան մէջ, ազատ աշխարհը կործանելու համար: Իսրայէլ կը բողոքէ Գերմանիոյ՝ գերման գիտուններուն Եգիպտոսի մէջ հրթիռներ պատրաստելուն դէմ: Արար աշխարհ բողոքելու է ցեղակիցներուն աշխատանքներուն դէմ: Ի՞նչպէս կարելի է արդարացնել հակամարտ աշխարհներու մէջ ցեղակիցներու կատարած աշխատանքը: Նոյն ցեղին պատկանող միջազգայնական եւ միջազգային դրամատիրութիւն կը պայքարին իրենց հետ քաշելով արիական ցեղի զաւակները: Աշխարհն ունին հայրենիք եւ կը փափաքին փոքրիկ հողամասի մը տիրանալ դուրս վանելով դարաւոր ժառանգորդը, որ ազգական է:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԱԼՊԵՌ ՇՈՒԱՅՑԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԱԼԸ

Ամբողջ տարին զինքը տեսնելու կուգան՝ այլեւս պատմական դարձած իր բընակավայրին, անտառին մէջ: Պետական դէմքեր, ինչպէս Ատլէյ Սթիվընսըն, զարմացկոտ աչքերով Ամերիկացիներ, ամուրի ուսուցչուհիներ, բոլորն ալ կուգան տեսնելու Բժ. Ալպեռ Շուայցերը եւ այս ձեւով իրագործելու իրենց երազը: Իր առաքելութեան կեդրոնին մէջ, որ կը գտնուի Կապոնի Լամպարենէ գիւղէն երեք մղոն հեռու, «Մեծ ճերմակ բժիշկը», որ ներկայիս 88 տարեկան է հեղութեամբ կը բարեւէ իր այցելուները, անդողդոջ ձեռքով կը ձօնէ իր գիրքերը: Այսուհանդերձ, կեանքին երկու երրորդը անցընելէ ետք հասարակած. Ափրիկէի մէջ հիւանդները խնամելով եւ գրեթէ սուրբի մը անունը հանելէ ետք, ներկայիս, Շուայցեր ժամանակավրէպ դէմք մըն է այսօրուան Ափրիկէի մէջ:

Անցեալին, զինքը տեսնել փափաքողները պէտք է երթային 175 մղոն երկարութեամբ գետի ճամբով՝ Ատլանտեանի ափին գտնուող Փորթ Ժանթիյէն մինչեւ անտառին խորքը գտնուող իր կեդրոնատեղին: Ներկայիս, իր այցելուները կը հասնին օդային ճամբով Կապոնի մայրաքաղաքը՝ Լիպրըվիլ եւ հոնկէ, միշտ օդային ճամբով՝ Լամպարենէի արդիական օդակայանը, որուն մօտ կը գտնուի հականեխումի կառավարական արդիական հիւանդանոցը: Օկույէ գետին վրայ կատարուած ճամբորդութեան մը ընթացքին, օտար այցելուները կը հանդիպին տեղացիներու կողմէ գործածուած վերջին նորաձեւութեամբ արագասահ նաւերու: Վերջապէս, այցելուները կը հասնին հիւանդանոցը, որ կը գտնուի անտառի մը խորքը:

Կէս դար առաջ Շուայցեր, իր կնոջ Հելէնի հետ եկաւ հաստատուեցաւ այստեղ եւ առաջին գործողութիւնը կատարեց նախկին հաւնոցի մը մէջ: Կէս դարու ընթացքին առաքելութիւնը ծաւալած է, բայց անոր սարքաւորումը գրեթէ քիչ փոփոխութիւն կրած է: Գետափին դեռ կը գտնուին միայն ծառի կոճղի մէջ փորուած նախնական նաւակները, որոնք կը գործածուին իրրեւ հիւանդակառքեր: Հիւանդանոցը զուրկ է հեռաձայնէ, հոսուն ջուրէ կամ հովահարներէ, ելեկտրականութեամբ օժտուած է միայն կեդրոնական շէնքը, որ կը գործածուի իրրեւ վիրաբուժարան:

Հականեխումը (սթերիլիզասիոն) կատարուի բացօթեայ:

Հիւանդանոցը, որ միաժամանակ հարիւր հիւանդներ կրնայ խնամել, մի խճողուած է: Հիւանդները, իրենց անունը, գիւղին եւ ցեղին արձանագրութիւնը կրող թղթիկներ բռնած, ժամերով բրժիշկներուն կը սպասեն խեղճ ու կրակ հիւղակներու մէջ: Դուրսը՝ հիւանդներուն ընտանիքները բացօթեայ կրակի վրայ կ'եփեն կը պատրաստեն իրենց ճաշերը, մինչ հաւերու, շուներու եւ այծերու վոհմակ մը՝ պաշտպանուած Շուայցերի «յարգանք կեանքին հանդէպ» տեսութենէն, որ կ'արգիլէ շնչող էակի անպէտ ոչնչացումը, կը շրջագային ազատ համարձակ: Երբ հիւանդ մը կը մեռնի եւ մարմինը տէր մը չունենար, փայտ դագաղի մը մէջ կը դրուի եւ կը թաղուի շրջակայ անտառին մէջ:

Հակառակ այս խեղճութեան, Շուայցերի հիւանդանոցը բժշկական մեծ համբաւ կը վայելէ: Քաղաքին Եւրոպացիները կառավարութեան նոր հիւանդանոցէն աւելի, անորը կը նախընտրեն: Աշխարհի մէջ քիչ հիւանդանոցներ ունին այնքան նուիրուած բժիշկներ եւ հիւանդապահներ: Ամէնքն ալ ունին մէկ մէջ փոքրիկ սենեակ, երկաթեայ անկողինոյ մը, լուացքի մետաղեայ կոնք մը եւ քարիւղավառ լապտեր մը: Ճաշերը, ընդհանրապէս, կը բաղկանան տապկած պանաններէ եւ այլ պտուղներէ: Ալեւոր ծերունին յամառօրէն կը մերժէ արդիականանալ, կ'ըսէ.— «Պայմանները կ'ուզեն որ հիւանդանոցը նախնական ձեւ մը ունենայ, համընթաց ընթանալու համար նախնական կենցաղ ունեցող ժողովուրդին հետ»: Կը հաւատայ, որ Ափրիկեցիները կը սիրեն անհանդստաւէտ կեանք եւ շատ անդամ կը վախնան փայլուն ճերմակ արդիական հիւանդանոցներէն:

Ափրիկեցի իր քննադատները, որ պարագան վիրաւորական կը նկատեն իրենց համար, կամ՝ անօգուտ երկարաձգում մը «ճերմակ մարդու տիրապետութեան»: Խորհրդապաշտ ձեւով ցոյց կուտան բժիշկին եւ իր աշխատակիցներուն արեւարդել հնամեայ սաղաւարտները: Այն վարկածը, թէ Մութ Երկրամասը կրնայ մեծ յառաջդիմութիւններ արձանագրել անկախութեան շնորհիւ, Շուայցեր յիմարական կը գտնէ: Երբ իրեն կ'ըսուի թէ Կապոնի մէջ նախակրթարաններ կը հիմնուին եւ 14 ուսանողներ Ֆրանսայի մէջ բժշկագիտութեան կը հետեւին, կը պատասխանէ.— «Չէք կրնար փոխել իրենց մտայնութիւնը»: Հիւանդանոցին գլխաւոր անձնակազմին վրայ բժիշկներուն եւ տասնըեօթը հիւանդապահուհիներուն մէջ ոչ մէկ Ափրիկեցի կայ: Ոչ մէկն ալ կը մարդուի: Ափրիկեցի մը սա ձեւով կ'արտայայտուի հիւանդ-

Ի ՓԱՌՍ ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

(ՄԱՅԻՍ 28Ի ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Եւ միութեամբ էր որ նոյն Հայը, միացեալ եւ անկախ Հայութեան Ոգին, յաղթեց յաղթանակեց 1918 Մայիս 28ին: Պատմութեան մէջ լացող Հայը, իր կորսուած Հայրենիքը ողբացող Հայը, եկեղեցիներու մէջ Աստուծմէ «ազատութիւն գերելոց» խնդրող Հայը, յաւիտենական Հայը վարձատրուեցա՛ւ վերջապէս, ըստացաւ իր խնդրածին կէսը, իր ժառանգութեան կէսը, ունեցաւ կէս – Հայաստան: Մնացեալը դարձած էր գերեզման, այսօր իսկ դեռ կը մնայ գերեզման:

Դաշնակցական չկա՛ր յաղթութեան այդ օրը,

Հնչակեան չկա՛ր այդ օրը,

Ռամկավար չկա՛ր այդ օրը,—

այնտեղ կար միայն Հայը,

ամբողջական Հայը,

կատարեալ Հայը,

պատմութեան թշնամութեանց յաղթող Հայը,

բոլոր տաժանելի ժամանակներուն դէմ կուրծք ցցող Հայը,

երբեմն օտար կայսրութեանց դահերուն վրայ բազմած Հայը,

գիտութեանց եւ քաղաքակրթութեանց երկնակամարին վրայ փայլոց Հայը,

յաւիտենական Հայը,

Հայը Հայուն զուրպան՝ սուրբ ու սրբազան Հայութիւնը:

Երջանիկ այդ օրը Հայութիւնը վերադարձած էր Հայութեան մէջ: Հայը լեցուած էր Հայութեամբ: Լիացած էր Հայը, դարձած էր ամբողջ, լրիւ, կատարեալ, համօրէն:

Ո՛վ չի սարսռար հաստատելով այս իրողութիւնը:

Ամէն բանով, հոգիով, հաւատքով, սիրտով միացած այդ Հայութիւնն էր որ յաղթեց Մայիս 28ին: Այդ օրն էր որ Աստուած իջաւ Հայաստան եւ օրհնեց Հայութիւնը եւ Հայ Հանրապետութիւնը:

Բայց ես պիտի մեղանչէի՝ եթէ ձեզի պատմէի Մայիս 28ի օրուան բոլոր մանրամասնութիւնները, անամօթաբար կարծելով թէ դուք չէք դիտեր այդ ամէնը, բոլոր դէպքերը՝ որոնց իբրեւ վարձատրութիւն Հայերն ստացան պետական իրաւունք: Հայերը արեամբ գնեցին, Մայիս 28ին, այդ թանկագին իրաւունքը, կնքելով մեր պատմութեան մէկ էջը այս բառերով. «Եղիցի Հանրապետութիւն Ամենայն Հայոց»:

Այլեւս չի՛ ջնջուիր այդ կնիքը: Կարելի չէ բռնաբարել գրուածը: Պետական իրաւունք էր շահած Հայութիւնը վերջապէս ու վերջնապէս յամի Տեառն 1918:

Ափսո՛ս, թափուած արեամբ մեր պատմական հողերուն կէ՛սն էր միայն շահուած:

Բայց ի՛նչպէս չընդվզիլ կարգ մը կրիտիկոսներու դէմ, որոնք սրճարանային զանազան խծբծանքներ կը հիւսեն թավլու խաղալն ու քաղաքականութիւն խաղալը կարծելով նոյն բաները, դրամ աւելցնելն ու խելք աւելցնելը շփոթելով իրարու հետ: Կը հարցնեմ այս մարդոց.— Միթէ Հա՞յ կ'ըլլայ ով որ չդիտնայ թէ ո՛չ Հայաստան կ'ունենայինք այսօր, ո՛չ Արարատեան «խորհրդային դրախտավայր», ո՛չ եւս «սալվ ու չինար էջմիածին», եթէ թշնամին կարենար անցնիլ մեր ժողովուրդին դիակներուն վրայէն, դրոհ տալով մինչեւ Հրազդան, յետոյ մինչեւ Բազու:

Անգամ մը եւս կը հարցնեմ,— սխա՞լ ըրինք: Արդեօք պէտք էր թողուլ որ անցնէ՞ր Թուրքը՝ կոխկրտելով Արարատեան դաշտը: Որպէսզի Արաքսի հովիտին մէջ ճիրի՞տ խաղար Թուրքը, որու հետ պիտի դաշնակցէր ետքէն՝ մեր կարմիր հօրեղբայրը,— Ռուսը:

Ունինք պոլիտիկոսներու ուրիշ խումբ մըն ալ, Հայաստանը թրքական նուէր յայտարարողներուն չափ խելացի, որ կ'ուզէր Ռուսիոյ յանձնել զայն՝ իբրեւ նուէր հայկական:

Ես կանդ պիտի չառնեմ հոգեբանական այն պայմանին վրայ, որ կը հաստատէ թէ Հայաստանի անկախութիւն հռչակելը, նոյնիսկ մէ՛կ ամսուան համար, կենսական պահանջ մըն էր հայ ժողովուրդին համար որպէսզի շունչ մը առնէ ուժի եւ հաւատքի, երբ կը դրժէին իրենց անունը, երբ կ'անպատուէին իրենց անունը՝ օրուան «մեծերը»: Կը կրկնեմ — արեւմտեան Հայաստանի բնաջնջումի ետքը, պատիւ ու քաղաքակրթութիւն դրժող արեւմտեան պետութեանց հակամարտութեան բաց պայքարի նախօրեակին, պայմա՛ն էր հիմնել Հայաստան մը հոգ չէ թէ կարճատեւ իշխանութեամբ, որպէսզի կարելի ըլլար կանխել հոգեբանական ահաւոր փլուզումը, որու պիտի մատնուէր հայ ժողովուրդը, այլեւս կիսամեռ՝ դարաւոր պայքարներէ եւ անդարմանելի կորուստներէ ետք: 1918 Հայաստա՛ն մը պէտք էր տալ այս ժողովուրդին, ժամանակ շահելու համար հաւատքը վերանորոգելու, ո՛ւր որ ըլլար այդ Հայաստանը, եւ որո՛ւ կողմէ ալ տրուէր, նոյնիսկ եթէ սատանային նուէրն ըլլար:

Ի՞նչ պիտի ըլլայինք, Աստուած իմ՝ ի՞նչ պիտի ըլլայինք մենք՝ առանց հոգեբանական այդ վարձատրութեան, կիրի օրուան մեծերը, անպատիւ ուրացումը մը, կը լքէին «փոքրիկ դաշնակիցը» ոչինչ համարելով կատարուած ահաւոր զոհողութիւնները:

Շ. ՆԱՐԳՈՒՆԻ

(3 Շար.)

ՄԵՔԻԹԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԵՐԳՉՈՒՀԻ

ԼԻԼԻ ՁՈՒՔԱՍԵԱՆ

Ծիւզիփիէ վերաբի ծննդեան 150ամեակին առիթով, Մեքսիքայի Ազգ. Նուագախմբի ղեկավարութեամբ երգչուհի Լիլի Ձուքասեան, որ կուգար Շիքագոյէն :

Առաջին անգամ կը լսէի այս հայ երգչուհին, որ ծնած եւ ուսած է Շիքագոյի մէջ ու այժմ (ըստ յայտարարին բացատրական տողերուն) առաջնակարգ դէմքն է նիւ եորքի Մէթրոփոլիթըն Օփերային :

Քանթրալթօ ձայները ամէնէն հազուագիւտներն են միշտ, որովհետեւ բնական կարեւոր տարբերութիւններ անոնց կարելի չեն տարբերելու համար գրեթէ անոնց երանգով թաւ ձայներ : Եւ Լիլի Ձուքասեան իսկապէս յաջողած է Մէթրոփոլիթըն առաջնակարգ դէմքը դառնալ քանի մը տարիէ ի վեր, աշխարհը չուտով կը ծանօթանայ իրեն, քանի որ իր մարզին մէջ շատ քիչ են մեծ համբաւները :

Հիանալի է իր ձայնը առանց այլեւայլի : Շատ հաստատուն հիմերու վրայ մարզուած այս երգչուհին համազօր ու համաչափ ձայներու ընդարձակ ձայնաչարի մը տիրացած է : Բացառիկ է այս պարագան, որուն հետեւանքն (է – կալիթէ) կ'ըսեն մասնագէտները : Հնչեղ ու թաւշային, տաք երանգներով ձայն մը երբ կը միանայ արուեստով կիրարկուած թէքնիքի մը, արդիւնքը բացառիկ նշանակութիւն կը ստանայ :

Ձուքասեանի արուեստին մասին կատարեալ գաղափար մը ունենալու համար բաւական չէ անշուշտ այն փայլուն յաջողութիւնը, որուն արձագանգ դարձան թէրթերն ալ : Կը ապառնէ որ օր մը առիթը ներկայանայ երգահանդէս մը լսելու իրմէ :

Վէրթիի «Ռէքուիէմ»ին մէջ չորս մեներգներն ալ չատ կարեւոր բաժիններ ունին : Կ'արժէր որ Ձուքասեան հրաւիրը ուէր հոս գալու մինչեւ Շիքագոյէն : Ամերիկացի պաս Մարիթ եւ Թէնոր Քրէյն միշտ երգիչներ էին, մինչդեռ առջեի սոփրանօ իրմա Կոնսալէս առաջնակարգ արուեստագիտուհի մըն է, որ մեծապէս նպաստեց գործին ամբողջական մեկնաբանութեան : Ագր. Նուագախումբի վարիչը Լուիս Էրլէր ալ լա Ֆաւէնթէ ներընչմամբ ու խանդավառութեամբ վարեց երկու նուագահանդէսներն ալ :

×

Լիլի Ձուքասեան Սվագցի ծնողքի զաւակ է : Ամուսնացած է Շիքագօ հաստատուած Իտալիացի Հայու մը հետ եւ հայերէն կը խօսի ամէն ամերիկահայու պէս :

Մէքսիքայի բոլոր երաժշտական գնահատները ալ հիացումով արտայայտուեցան իր մասին, տալով ծանօթութիւններ իր այն յաջողութեանց մասին, որոնք կարճ առնուի մը մէջ դինքը բարձրացուցին Մէթրոփոլիթընի համբաւներուն աստիճանին : Կ'ըսուի թէ «Ճիոքոնտա» օպերայի ներկայացումով մը սկսած է իր համբաւը :

Մ. ՀԱՃԵՄԱՆ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

Ե. ՉԱՐԵՆՑ

(ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ)

Վէրջերս մեր մէջ կը գտնուէր Պօղոս Մնացեան : Իր ներկայութիւնը օգտագործելով, Լոնտոնի «Նալաասարդեան»ը, կազմակերպեց դրական դասախօսութիւն մը, «Ե. Չարենց»ի նուիրուած, որ տեղի ունեցաւ Քենզինկթըն Լայպրըրիի սրահին մէջ, Յունիս 7ին երեկոյեան :

Օրուան նախագահն էր ընկեր Գ. Դաւթեան, որ հակիրճ խօսքերով ներկաները ծանօթացուց պրակէտ Մնացականը եւ անդրադարձաւ իր գրականութեան եւ հրատարակուած գիրքերուն : Ապա բեմ հրաւիրեց Պ. Մնացականը :

Դասախօսը նախ տուաւ Ե. Չարենցի կենսագրականէն քանի մը կարեւոր կէտեր, հետեւելով իր «Չարենցնամէ» ինքնակենսագրական պոէմին որ կը պատմէ բանաստեղծին կեանքը մինչեւ 1922 : Անկէ յետոյ դարձեալ անոր քերթուածներուն մէջէն հետեւեցաւ իր կեանքին, եւրեւանէն մինչեւ Մոսկուա, մինչեւ արտասահման եւ մինչեւ եղերական իր վախճանը :

Իրրեւ կենսագրութեան յաւելուած, պրակէտ Մնացեան խօսեցաւ նոյնպէս Չարենցի յետ մահու կենսագրութեան մասին, որ երկարատեւ լռութիւն եւ ուրացում մը եղաւ, ապա այն խանդավառութեան որ հայրենիքի մէջ 1954էն սկսաւ, որ ծաւալեցաւ մեծ բանաստեղծի տուներուն չուրջ :

Դասախօսը չեշտեց թէ երկու տեսակէտ կայ Չարենցի մասին. մէկը՝ զուտ պոէտին բանաստեղծ մը կ'ընդունի Չարենցը, եւ միւսը՝ Չարենցը – Չարենց կը համարի անոր համար պարզապէս որ «Պրոլետարական» տեսակէտներով բանաստեղծութիւններ գրած է : Առանց երկար տեղ կանգ առնելու այս երկու տեսակէտներուն վրայ, Պ. Մնացական ուղղակի մտաւ Չարենցի գործին մէջ եւ խօսեցաւ Չարենցի մասին, եւ առաւելաբար խօսեցաւ Չարենցը — Չարենցի մասին :

Բազմաթիւ մէջբերումներով, հանդիսականներուն բացատրելէ ետք հարազատ, իրական, յատկանշական Չարենցը, եւ իր մէջբերումներուն վրայ կռթնելով դասախօսը եզրակացուց՝

... « Արդարեւ ամբողջ մեր դրական մէջ չկայ ուրիշ բանաստեղծ մը որ այնքան շատ խօսած ըլլայ ինքզինք իր մասին, որքան խօսած է ինքը՝ Չարենց : Գիրք մը չէ գրած ուր քանի մը քերթուածներով ինքզինք ներկայացուցած չըլլայ, տուած է իրեն հետ կապ ունեցող ամէն բանի անունը : Սկսած իր սիրած պղպիկներէն մինչեւ մահացու թշնամի – ները : Խօսած է ինքնիրեն ըրած հատուածումներուն եւ դատաճանութիւններուն մասին, վերելքներուն եւ անկումներուն մասին, իր անցած ճամբաներուն, ներշնչման պղբիւրներուն, արժէքին, արուեստին, մեծութեան ու անմահութեան մասին : Մինչեւ իսկ չըլլանալու բաժնած է է դրական իր բերքը, եւ սարսափելի անկեղծութեամբ մը, յաջողած գործերուն պակաս տուած է եւ ճախողնե – րը՝ կրակին » :

Վերջաւորութեան, ընկեր նախագահը բոլոր ներկաներուն եւ Լոնտոնի «Նաւասարդեան»ի կողմէ սիրելի դրագէտին նուիրեց դեղեցիկ գրիչ մը որպէս յիշատակ :

Ղ. ԺԻՐԱՅՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹ

Ճատարակի ախոյենութեան մրցումին եւ Տիգրան Պետրոսեանի յաղթանակին առիթով, Ս. Մխիթեան Թղթատարական նախարարութիւնը հրապարակ հանած է դրոշմաթուղթերու յատուկ շարք մը, որոնցմէ մէկուն վրայ պատկերացուած է նոր ախոյեանին չահած ոսկի չքանչանը :

ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ ԱՆՁՐԵՒ

Մայիսը կը նկատուի անձրեւներու ամիս : Տարիներէ ի վեր քաղաքացիներն յիշուն մմ. եղած են անձրեւներուն միջին քանակը Արարատեան դաշտի, Մեղրիի եւ Արփայ գետին հովիտին մէջ, իսկ Տարիրէն 140 մմ.՝ Ամասիայի, Կալինինոյի, Ստեփանաւանի, Սեւանի, Թալինի, Արթիկի, Գորիսի եւ այլ վայրերու մէջ :

Այս տարի, սակայն, Մայիսին ուրիշներէն 120 մմ. եղած են Արարատեան դաշտին, Արփայի հովիտին մէջ տեղացած անձրեւներուն միջին քանակը, իսկ 190–210 մմ. Գորիսի եւ Ղափանի մէջ : Այլ խօսքով, այս տարուան գարնան անձրեւներուն քանակը անցեալ ամբողջ տարուան քանակին հաւասարած է : Վերջին 78 տարիներուն ընթացքին երեւան այսքան անձրեւոտ եղանակ չէր տեսած :

Յատկանշական է նաեւ այն, որ գրեթէ բոլոր լեռներուն վրայ մնացած է մեծ քանակութեամբ ձիւն : Օրինակ, Արագած լերան 3230 մեթր բարձրութեան վրայ ձիւնի խաւը եղած է 2էն 2·5 մեթր :

Եղանակին այս անբնականոն վիճակը, անշուշտ, պատճառ դարձած է վնասներու՝ դիւղատնտեսութեան ճիւղին մէջ : Միւս կողմէ՝ չատ մեծ խնայողութեան պատճառով՝ բոյսերը փարթամ եւ խիտ եղած են այս տարի :

բենցի մասին, միշտ եղած են միակողմանի կամ հարցերը դիտուած են մէկ անկիւնէ. Մնացական իր պրակէտի ըմբռնումով ահա երեւան կը բերէ նոր մօտեցում մը, խօսեցնելով «Չարենցը, Չարենցի մասին», եւ զուտ դրական մէջբերումներով եւ բացատրութիւններով փաստելու Ե. Չարենցի զուտ ազգային բանաստեղծի մեծութիւնն ու արժէքը :

Պ. Մնացական ապրեցուց Չարենցը եւ ստեղծեց վարպետ խանդավառութիւն մը :

Վերջաւորութեան, ընկեր նախագահը բոլոր ներկաներուն եւ Լոնտոնի «Նաւասարդեան»ի կողմէ սիրելի դրագէտին նուիրեց դեղեցիկ գրիչ մը որպէս յիշատակ :

Ղ. ԺԻՐԱՅՐ

Նոյն մասին .— « Պիտի նախընտրեմ առանց խնամքի մեռնիլ, քան թէ նուաս – տանալ ինամքի մեռնիլ» Բժ. Շուայցերի հիւանդանոցին մէջ » :

Նաւ բայց կայտառ, իր 88 տարեկան հասակին մէջ բժշկական աշխատանքներէ զատ, դեռ կ'աշխատի իր փիլիսոփայական գործերուն վրայ եւ «Քաղաքակրթութեան մը փիլիսոփայութիւնը » : Գործին Գ. հատորը կը պատրաստէ :

Թուտանեռուն մէջ, բժիշկը ստեղծած է իր աշխարհը, որ կը մերժէ բարեփոխել : Մինչեւ իսկ իր ժամացոյցը չի բերնէ մինչդպային ժամուն վրայ (կրնայ – ուչ մին թայմ) , ինչպէս բոլոր երկիրներուն մէջ, այլ արեւին մայրամուտին եւ արեւածագին համաձայն :

Առաջին աշխարհամարտէն առաջ, սա – պէս արտայայտած էր իր հակակրութիւնը դարպի արդի աշխարհին դէմ .— « Հազարամեակ տարբեր ձեւերու տակ մարդկութիւնը խրած է իրականութեան հետ իր բնականոն կապերը եւ կը փորձէ երջանկութիւն մը գտնել անտեսական եւ քնկերային դիրքէ վարկածներու հմայքին մէջ » :

Շուայցեր ստեղծած է իր իրականութիւնը : Կ'ապրի 1913ի Ափրիկէի մէջ, մոռնալով կամ անտեսելով որ իր գտած ափրիկան ցամաքամասին վրայէ ալ տասնամեակները անցած են, իրենց հետ տանելով նախնականը եւ աւանդականը՝ իրենց հետ բերելով արդիականը :

Թ. Ա. Թ.

ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (163)

ԵՐԼՏՐԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱՋԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

Երկրորդ , հնամեայ վիրաւորեալները, ծարիր վէր. կայսեր. անմիջապէս փոխադրուեցան Երլտրզի, կիւմիւշ Սուլիի եւ Համիտիյէ Մանկանց հիւանդանոցնե – րը, ուր ամէն տեսակ խնամք եւ հոգածութիւն չնորհուեցաւ իրենց : Հոն, իւրաքանչիւրը հարցաքննուեցաւ , իրենց վիրաբոյժներն ու խնամողները ներկայացուցին եւ սակայն, անոնց – մէ եւ ոչ մէկը կրցաւ ստոյգ ապացոյց բերել եղեռնական գործի մը տալ եղեռնական նկատմամբ : Ուստի ձեռնարկուեցաւ քննութիւն մը կատարել դէպքին տեղւոյն վրայ, ուր, բռնկումին հետեւանքով փոս մը գոյացած էր, որուն չուրջ երկաթի կտորներ եւ կարքի բեկորներ կը նշմարուէին :

Ասոր վրայ , երբորդ աստիճանի քրէնաւթեան մը ձեռնարկուեցաւ պայթումէն քանդուած եւ փնտուած կարքերուն եւ անոնց տէրերուն նկատմամբ :

Հաստատուեցաւ, որ եղեռնական դէպքին առեն ջախջախուած կարքերը փոխադրուած են չորրորդ թաղապետութեան յատուկ պէչիկթաչի նաւամատոյցի մօտ գտնուած ուսոլի թաղապետական մթերանոցը :

Անմիջապէս հարցաքննիչ մարմինը , հետ առնելով կառապաններու արհեստաւորը, ինչպէս նաեւ կարք նորոգող եւ չինողներէ կազմուած մասնագէտներու խումբ մը, այն տեղ գնաց եւ կատարուած մանրազնին քննութենէն հասկցուեցաւ , որ պայթումէն անմիջապէս ետք, 16 կարքեր իրենց կենդանիներով մէկտեղ փճացած են : Այս 16 կարքերուն տէրերը եւ գանոնք վարողները ճշդուած էին : Իսկ 17րդ կարքը միւս 16ին բաղդատմամբ ալ աւելի ջարդուփշրը եղած էր եւ փայտեայ մասը կատարեալ ոչնչացած էր. անիւները ձղմիժոլ ըլլալ պատուած էին :

Այս կարքին տէրը որոշուած չէր եւ ո եւ է մէկը չէր ներկայացած իրրեւ տէր : Մանագէտները, անմիջապէս քննութենէ մը անցուցին կարքին երկաթեայ բեկորները եւ հասկցուեցաւ որ այդ կարքը ամիսէ մը ի վեր միայն սկսած է գործածուիլ եւ թէ՝ դեռ նոր գնուած է գործատունէն : Ուստի այս կարքին անիւին վրայ դրոշմուած պիտակ ու թիւը հանուելով տեսնուեցաւ, որ Վիէննայի մէջ կառք չինող Նէսլտորֆըր գործարանին անունն ու 11,123 թիւը կը կրէր : Այս մնացորդը, պիտակը ու թիւը, բաղդատելու համար պայթումէն գոյացած փոսին մէջն ու չուրջը գտնուած կարքի երկաթեայ բեկորներուն հետ , Հարցաքննիչ մարմինը կարքի մասնագէտներուն հետ դէպքին վայրը գնաց : Տեղի ունեցած քննութեամբ տեսնուեցաւ, որ փոսին մէջ գտնուած կարքին լծակին վրայի թիւը նոյնն է կարքին բեկորներուն ու մթերանոցէն բերուած կարքին բեկորները կատարելապէս իրարու նման էին : Այն տեղ գրուեցաւ Վիէննայի Օամ. դեսպանատան, թէ այս կարքը ե՞րբ, ո՞ր ձեռքով եւ ի՞նչպէս յանձնարարուած է Վիէննայի նոյն գործարանին : Միւս կողմէ, գրուեցաւ Մաքսային վարչութեան, որ գրկէ յիշեալ կարքին յատուկ թուղթերը , մթերանոցի տեսուչներուն արձանագրութիւնները, հասկնալու համար, թէ նոյն կարքը մաքսատունէն ի՞նչպէս հանուած է :

Իսկ պայթուցիկ նիւթին ինչ նիւթերէ կազմուած ըլլալուն, ինչպէս պայթելուն եւ դէպքէն անմիջապէս ետք հոն գոյացած փոսին չուրջը գտնուած եւ մինչեւ հեռուները նետուած երկաթի բեկորներուն նկատմամբ դիտական քննութիւն մը կատարելու պաշտօն յանձնուեցաւ Ծովային նախարարութեան եւ Թնդանօթարանի վերատեսչութեան մասնագէտ պաշտօնեաներէ ոմանց :

Այս մասնագէտներուն ընդարձակ տեղեկագրէն հասկցուեցաւ, որ անոնք նախ սա կարեւոր խնդիրը լուծեցին, թէ պայթուցիկ նիւթը հողին տա՞կը դետեղուած էր, թէ մակերեսին վրայ : Իրենց քննութիւնով սա արդիւնքին յանգեցան. նը – կատելով որ դէպքին ժամանակ գոյացած փոսը հազիւ եօթանասուն սանթիմեթր խորութիւն ունի. որուն չրջապատը չեղ ըլլալէ աւելի ուղղահայեացի մօտ է, եւ փոսին մէջ գտնուած երկաթի կտորներուն մեկ մասը հողին տակ ծածկուած է, ասոնց ամէնքը նկատողութեան առնելով հաստատեցին , թէ պայթումը դետնին տակէն չէր, այլ հողին մակերեսին վրայ տեղի ունեցած էր :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՑԱՌԱՋ»Ը

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանի տղոց առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին, Հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9·35ին շոգեկառքով, Կառ տը Լիոնէն : Հաւաքավայր Կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին (Կրանտ հօրլօժ) ներքեւ ժամը առտուան նիշդ 7·30ին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

— ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 29 —

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ :

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐԱՄՊԵԼ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

×

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին :

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, Ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կատարեալ ծրագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ'ընդլայնի բաղձալի համեմատութիւններով :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները :— Տէր եւ Տիկին Ճան Քիւրճեան, Լոս Անճէլըս 200 տոլար, Տիկին Տիրուհի Սէրէնկիւլեան 250 Ֆրանք իր ողբացեալ ամուսնոյն յիշատակին : Պ. Սթանպուլեան (Կրընոպլը) 70 Ֆրանք : Տէր եւ Տիկին Աւետեան 50 Ֆրանք իրենց մօր, ողբ. Տիկ. Մինասեանի յիշատակին, Տիկին Մարիամ Պետրոսեան (Ամերիկա) տասը տոլար :

×

Սէն Ժերոմի Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է ողբ. Իբիբան Մոզեանի մահուան առթիւ Մանուկ Զիլեանէ, Պետրոս Գալայճեանէ, Սարգիս Ամասեալլեանէ, Չիֆթէեաններէ և Տիկ. Էօրտէքեանէ տասնական Ֆրանք եկեղեցւոյ եւ Բարսեղ Մէրտինեանէ եւ Կարպիս Սվազլըեանէ տասնական դպրոցին :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Անիէռ Պուա Քոլոմպի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Պուա Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը, 32 Բիւ Փօլ Տերուլէտ (Պուա Քոլոմպ) :

Երգ, խմբերգ, արտասանութիւն, պար, տրամախօսութիւն եւ ներկայացում ղեկավարութեամբ ուսուցչին :

Մուտք 3 ֆրանք :

Pour Vos Travaux de Peinture

ԴԻՄԵՑԷՔ
DJAMDJIAN KEVORK
67, Bd. de Vaugirard
PARIS (15e)

Ժամը 10էն 12 հեռաձայնել
PRO. 82-38

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Մատենաշար — ՅԱՌԱՋ — Կեդրոնավայր ԳԻՆ
Ֆրանսա՝ 15 Ֆր.
— Առաւել առաքումի ծախքը —

«ՅԱՌԱՋ»

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը տեղի կ'ունենայ 29 եւ 30 Յունիս :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու ներկայացուցիչները, այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Բաֆֆի» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

Կարեւոր բօակարգ :

ՊՈՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի վարչութիւնը կը յայտարարէ իր բոլոր ընկերներուն թէ յառաջիկային տեղի պիտի ունենան ներկայացուցչական եւ շրջանային ժողովները, այս առթիւ իր ընկերները բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ այս Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9·30, կը վերջանայ 11·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերները պարտաւոր են ներկայ ըլլալ :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի դպրոցական տղոց ամավերջի քննութիւնները տեղի պիտի ունենան այս Հինգշաբթի, Մշակոյթի Տան մէջ, ժամը 3էն ըսկըսեալ :

Ջերմօրէն կը հրաւիրուին ծնողքները որ ներկայ ըլլան, տեսնելու իրենց զաւակներուն աշխատանքին արդիւնքը : Կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր հետաքրքրուողները :

Յարմար առիթ մըն է ուր ծնողքներ եւ կազմակերպիչներ իրենց ուսուցչուհիով կարծիքներու փոխանակութեամբ եւ խորհրդակցաբար ջանան աւելի մօտեցնել տղաքը մեր լեզուին անհրաժեշտութեան գաղափարին եւ բազմապատկեն անոնց թիւը :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայրենական պատերազմին կորսուած Բարգէն Ռուբէնի Ղազարօղլեան, ամուսնացած : Ծնած է 1916ին Նոր – Բայազէտ, ուր ապրած է մինչեւ 1930, ապա տեղափոխուած է Սեւան, ուրկէ մեկնած է խորհրդային բանակ 1939ին : Վերջին լուրերը առնուած են Կիրովականէն, այդ թուականին, անկէ ի վեր լուր չկայ : Փնտռողներն են.— Հայրը՝ Ռուբէն Ենգիբարի Ղասարօղլեան : Մայրը՝ Մայրիամ Ալեքսանի Զուլոյեան, քոյրերը՝ Երջանիկ եւ Երանիկ Ղասարօղլեան, եղբայրները՝ Վազգէն եւ Զաւէն Ղասարօղլեան : Գրել.— Քաղաք՝ Սեւան, Կիրովի փողոց, 186 տուն, Հայաստան (Խորհ. Միութիւն) :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄԻՍ

LES SABLES D'OLONNE

(Vendée)

Ծովու լոգանք, խաղեր, դասախօսութիւններ, գեղարուեստական երեկոներ

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԵՑԷՔ ՓՈՒԹՈՎ

ՓԱՐԻԶ.— Ուրբաթ օրերը, ժամը 18·30 – 20·30 եւ Շաբաթ օրերը՝ 15էն 19, Մշակոյթի Տուն, 17, Rue Bleue, PARIS (9e)

ԼԻՈՆ.— ՕՐ. ՇԱՔԷ ՂԱԶԱՐԵԱՆ, 35 Բիւ Շըվրէօյլ,
ՏԷՍԻՆ.— Ժ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ, 16 Բիւ Պրանլի
ՎԻԷՆ.— ՕՐ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ, 11 Բիւ տէ Սելէսթ,
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— ՕՐ. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ, 2 Պուլվ. Շառլ տը Կոլ
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ա. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ, 57 Բիւ Թառանթէզ
ՎԱԼԱՆՍ.— ՕՐ. ԽԱՉԷՐԵԱՆ, 28, Քօթ տէ Շափըլիէ
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Խ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, 24 Քուռ Պեռիա
ՆԻՍ.— ՕՐ. Շ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ, 19, Պուլվ. Մանեան
ՊՈՌՏՕ.— ՕՐ. ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆ, 7 Բիւ Փորթ – Պաս
ԱՎԻՆԵՕՆ.— ՕՐ. Ժ. ՀԱԼԱՃԵԱՆ, Պետարիտ
ՊՕՄՈՆ.— Մ. ԳՈՒԼՈՒՄԵԱՆ, 17 Պուլվ. Վօքուա
ՍԷՆ ԼՈՒ.— ՕՐ. ՓԻԼԻԿԵԱՆ, 126 Պուլվ. Քէյրէլ
ՄԱՐՍԷՅԼ.— Գ. ՊԱՊԵԱՆ, 7 – 9 Բիւ Կրինիան
ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Կ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ, 3 Պուլվ. Արարատ

ԳԻՆ՝ 310 ՖՐԱՆՔ

Սեփական միջոցներով եկողներէն կանխավճար՝ 50 Ֆրանք :
Փարիզէն հաւաքական տոմսով մեկնողներէն՝ 50 Ֆրանք :
(Հաւաքական տոմսով մեկնիլ փափաքողներուն արձանագրութիւնը մինչեւ Յուլիս 13) :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ .— Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Դիւրամատչելի պիւֆէ — *Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 Ֆր.*

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի-Փավիյօն :

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՕԾՈՒՄԸ

Լիոնի Հայոց նորակառոյց եկեղեցիի օծման եւ Աղգ. ՏԱՆ բացումին հանդիսութիւնները պիտի կատարուին, ձեռամբ Հայրապետական Պատուիրակ ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, եւ բարձր նախագահութեամբ Լիոնի Քաղաքապետ Պ. ԼՈՒԻ ԲՐԱՏԷԼԻ, ըստ հետեւեալ ժամանակացոյցի.—

ՇԱԲԱԹ, 29 Յունիս, *Դռնբացէքի արարողութիւն, երեկոյեան ժամը 5ին :*

ԿԻՐԱԿԻ, 30 Յունիս, *սկիզբ ժամերգութեան, առաւօտ, ժամը 8ին :*

Պատարագ ժամը 10ին :

Օծման արարողութիւն առաւօտ ժամը 11ին :

Հիւրերուն համար գինեձօնի ընդունելութիւն, ժամը 13ին, նորակառոյց օրահին մէջ :

Նկատի ունենալով օրուան վեհութիւնը եւ օտար բարձրաստիճան հիւրերու ներկայութիւնը, ջերմապէս կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն, ըլլալ լուրջ եւ կարգապահ, հանդիսութիւններու ընթացքին :

Նոյն օրը, Կիրակի, ժամը 14ին տեղի պիտի ունենայ հացկերոյթ : Մասնակցիլ փափաքողները շաբթուան ընթացքին հաճին դիմել եւ արձանագրուիլ Աղգ. Միութեան անդամներուն մօտ, կամ եկեղեցւոյ քարտուղարութեան :

Ժամը 17ին, Աղգ. Տան մէջ մեծ պարահանդէս մասնակցութեամբ տեղւոյ երեք երիտասարդական միութեանց :

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ
ՔԱՐԻՆԹԻ ԵՒ ՎԻԷՆՆԱ

▼

Մեկնում, Օգոստոս 5
Վերադարձ, Օգոստոս 30

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրութեանց համար դիմել՝

RELATIONS
TOURISTIQUES EDUCATIVES
27, Rue du Fbg. Montmartre
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 35-85

Organisateur :
Edouard DJEZIRIAN
Avec la participation de
H. BASMADJIAN

IMPRIMERIE SPECIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Hautes... **LOURDES** ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC

●

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

●

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս
Յունիսին, ... 19 ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս
Սեպտեմբերին... 21 ֆր.

ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

ՅԱՐԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 27 ՅՈՒՆԻՍ

JEUDI 27 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9641 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9641

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԳԱՐԱ ՄՏԱՀՈԳ ՄՈՍԿՈՒԱ ՍՊԱՌՆԱԿԱՆ

Յունիս 10էն ի վեր արիւնը կը հոսի հիւսիսային Իրաքի մէջ: Կը թուի թէ Պաղտատի կառավարութիւնը վճռած է միանգամ ընդ միշտ հաշուեյարդարի ենթարկել քրտական հարցը : Այդ նպատակով լայն աստիճանի վրայ գործողութեանց ձեռնարկած է, շարժման մէջ դնելով կարեւոր ուժեր: Մասնաւորաբար օդային ուժը եւ հրասայլեր :

Թերթերու հրատարակութիւններէն կարելի չէ ճշգրիտ գաղափար մը կազմել պատերազմական գործողութեանց ընթացքին եւ երկուստեք ձեռք բերուած արդիւնքներու մասին: Մինչ Պաղտատի կառավարութիւնը կը հաղորդէ, որ գրաւած է ռազմագիտական կարեւոր դիրքեր եւ սպաննած հարիւրաւոր Քիւրտեր, մէջն ըլլալով ապստամբներու պետին մօտիկ ազգական Մուհամմէտ Սայիտ Պարզանին, Մոլլա Մուսթաֆա Պարզանիի բանակատեղին յաղթանակներ կը ծանուցանէ:

Ինչպէս կը սպասուէր, քրտական խընդիրը Իրաքի նեղ սահմաններէն դուրս ելլելով սկսած է զբաղեցնել նաեւ հարեւան երկիրները :

Ասոնց կարգին ամէնէն շատ մտահոգութեան ենթարկուած է Թուրքիա, որու արեւելեան նահանգներուն մէջ կը բնակին մեծ թիւով Քիւրտեր, պատրաստ՝ դէնքի դիմելու յանուն ազատութեան, երբ ժամը հնչէ :

Ազգային Ապահովութեան Խորհուրդը Անգարայի մէջ Յունիս 17ին բացառիկ նիստ մը գումարելով զբաղած է քրտական հարցով եւ որոշած առաջարկել կառավարութեան, որ փակէ Իրաքի սահմանը: Խորհուրդը քննած է այս առթիւ պատրաստուած տեղեկագիր մը, որ կը հաստատէ թէ « Մոլլա Մուսթաֆա Պարզանի Թուրքիոյ արեւելեան նահանգներու կարգ մը քիւրտ ցեղախումբերուն միջամտութիւնով օժանդակութիւն կը ստանայ Ռուսիայէն: Նոյնինքն այս ցեղախումբերն ալ օժանդակութիւն կ՝ընծայեն եւ ազգային ապահովութիւնը ջլատող աշխատանքներ կը կատարեն »:

Տեղեկագիրը մանրամասնութիւններ կուտայ արեւելեան նահանգներուն մէջ Քիւրտերու ցոյց տուած գործունէութեան մասին եւ կը թուէ անունները այն քիւրտ ցեղապետներուն, որոնք շփման մէջ կը գտնուին Պարզանիի հետ :

Սղերդի շրջուն ոստիկան զօրաց միութիւններն ու մեքենայացած ուժերը Իրաքի սահմանը պիտի ղրկուին: Իսկ Տիարպէքիրի օդային խարիսխին ենթակայ ՆԷԹ օդանաւեր անընդհատ պիտի սաւառնին սահմանային շրջանին վրայ :

Ներքին գործավարը արգիլած է օտար դիտնականներուն հնագիտական կամ այլ նպատակներով հետազօտութիւններ կատարել Անատոլուի մէջ: Հաստատուեր է, որ անոնք իրականին մէջ Քիւրտերու մասին տեղեկութիւններ կը քաղեն եւ արտասահմանի մէջ քարոզութիւններ կ՝ընեն Թուրքիոյ դէմ :

Միւս կողմէ Իրաքի կառավարութեան դէմ սպառնական դիրք բռնած է խորհրդային կառավարութիւնը :

Սովետական Հայաստան 16 Յունիսի թիւին մէջ կը հրատարակէ Թասս գործակալութեան երկար մէկ «Յայտարարութիւն »ը հիւսիսային Իրաքի դէպքերուն մասին: Կ՝ըսէ թէ Զօր. Քասըմի օրով, մէկուկէս տարուան ընթացքին ՝ քրտական դիւղերի ռմբակոծման պատճառով սպաննուեց աւելի քան երեք հաղար մարդ եւ մօտաւորապէս 120 հաղար Քրտեր ստիպուած էին հեռանալու իրենց աւերուած հարազատ դիւղերից :

Բայց դա չընկճեց քուրտ ժողովրդի դիմադրութիւնը »:

Մոսկուայի բանբերը խստիւ կը քննադատէ «Իրաքի պատասական կեղծ սոցիալիստական պարագլուխները», որոնք իշխանութեան գլուխ գալու առաջին օրէն « բռնութիւնների տարափ տեղացին իմպերիալիզմի դէմ պայքարող իսկական մարտիկների, խաղաղութեան եւ երկրի իսկական ազգային շահերի համար, դեմոկրատիայի համար պայքարող մարտիկների՝ Իրաքի կոմունիստների եւ միւս հայրենասէրների գլխին » :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն այս « հայրենասէր կոմունիստներէն» 28 հոգի, որոնք 1959 Յուլիսին մասնակցած էին Քէրքիւքի ջարդերուն, Կիրակի առաւօտ զնդակահարուած են Պաղտատի մէջ:

Քրտական հարցին առթիւ Անգարա մըտահոգ է ,իսկ Մոսկուա սպառնական :

Իսկ նենգամիտ Ալպիոն աչալուրջ կը հսկէ, սպասելով դէպքերու զարգացումին եւ առնելիք ընթացքին :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄ ՄԸ ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Հասան Բ.ի ժամանումը պատճառ եղած էր որ Նախարարաց Խորհուրդի հերթական նիստը տեղի ունենայ Երեքշաբթի օր փոխանակ Չորեքշաբթիի: Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կ՝ըսէ թէ Արդարութեան նախարարը զեկուցում մը տուած է դատական հետապնդումներու մասին, Արտաքին նախարարը պարզած է միջազգային կացութիւնը, Հողագործութեան նախարարը տեղեկութիւններ տուած է հողագործական հարցին յեղաշրջման մասին : Աշխատանքի նախարարին զեկուցման իբրեւ հետեւանք Յուլիս մէկէն յաւելում մը որոշուած է Սմիկի (միջարհեստական երաշխաւորուած նուազագոյն ամսաթոշակ): Որեւէ ճշգրիտ տեղեկութիւն չէ տրուած այս յաւելման սակին մասին որ առաւելագոյն հարիւրէն 4 կամ 4·50 կրնայ ըլլալ :

Նիստը գլխաւորաբար զբաղած է Արդարութեան նախարարին տեղեկագրով : Մինչեւ Մայիս 31, 1763 դատապարտութիւններ եղած են Պետութեան Ապահովութեան դէմ յանցանքներու համար: Քսան վճիռներ արձակուած են Արդարութեան զինուորական ատեանին կողմէ, 23՝ զինուորական բարձրագոյն ատեանին կողմէ, 1072 զինուորական դատարանին կողմէ, 224 Պետութեան Ապահովութեան Ատեանին կողմէ, 424 Ալժերիոյ հանրային կարգի դատարաններուն կողմէ: Ասոնց մէջ 41 մահապատիժ կայ, որոնց չորսը գործադրուած են (Տուվըքառ, Փիէկթ, Տըկելտր եւ Պասթիէն – Թիրի): Անցեալ Մայիս 15-ին, 1421 հոգի արդելափակուած կը մընային որոնց մէջ 171 անչափահասներ:

Ազգ. Ժողովը կարեւոր եւ անհրաժեշտ որոշում մը տուած է առջի օր անչափահասներու նկատմամբ: Այս օրինագիծը կը վերաբերի երախաներու օգտագործման արուեստի եւ գեղարուեստի մէջ: Տիկին Փլու (ԻԻ ԷՆ ԷՌ) գայթակղութիւն բառը գործածած է ժապաւէնի մը համար որ արգիլուած է 18 տարեկանէն վար տղոց, բայոց որու մէջ, 13 տարեկան մանչ մը կը խաղայ շատ վրան բաց տեսարանի մը մէջ: Օրինագիծը զոր Ժողովը միաձայնութեամբ ընդունեցաւ զանազան յօդուածներ ունի: 16 տարեկանէն վար երախայ մը պիտի չկարենայ պայմանագրուիլ գեղարուեստական ձեռնարկի մը մէջ, ոչ ալ շարժարուեստի, ձայնասփիւռի, պատկերասփիւռի, սալերու առանց անհատական արտօնութեան մը տրուած մշակութային հարցերու նախարարութեան կողմէ : Արգիլուած է նաեւ որեւէ այլ տեղեկութիւն հրատարակել այդ տղոց մասին որ չի վերաբերիր իրենց գեղարուեստական ստեղծագործութեան : Մասնաւոր յօդուած մը կ՝արգիլէ նաեւ ծնողքներուն գործածել տղոց շահած դրամը ամբողջութեամբ ասոր մէկ ճշդուած մասը պիտի պահուի Քէս տէ տէփօ մինչեւ տղոց չափահասութիւնը :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔԵՆԸՏԻ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն Յառաջի)

ԽՄԲ.— Մեր աշխատակցին թղթակցութենէն կը յապաւենք այն մասերը զորս տուած ենք, օրը օրին, մեր լուրերուն մէջ :

ՊՈՆ.— Այսօր ուրախութեան եւ յոյսի բացառիկ օր մըն է Արեւմտեան Գերմանիոյ դաշնակցային հանրապետութեան համար, քանի որ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու երիտասարդ նախագահը Ճոն Ֆ. Քենըտի իր Եւրոպա ճամբորդութեան իբրեւ առաջին հանգրուան ընտրած է Քէօլն եւ Պոնն քաղաքները :

Շաբաթներէ ի վեր կը խօսուէր այս նշանակալից այցելութեան մասին եւ վարչապետ Քոնրատ Ատընաուրը առջի օր հեռատեսիլէն շեշտած էր անոր արժէքը եւ վերյիշեցուցած, որ Արեւմտեան Գերմանիան իր վերելքը եւ ապահովութիւնը մեծ մասով Ամերիկայի բարեկամութեան կը պարտի :

Այսօր՝ Քէօլնի քաղաքապետարանի հրապարակին վրայ տասը հազարի հասնող բազմութիւն մը, մասնաւորաբար երիտասարդներ եւ ուսանողներ, կանուխէն հաւաքուած էին եւ կը սպասէին մեծ հիւրին: Ամերիկեան եւ գերմանական բազմաթիւ դրօշակներ կը ծածանէին հրապարակին վրայ. քաղաքապետարանի ճակատը զարդարուած էր Քէօլն քաղաքի մեծադիր զինանշանով եւ քաղաքին կարմիր – ճերմակ դրօշակով: Բարձր պատուանդան մը սարքուած էր, ուրկէ պիտի խօսէր նախագահ Քենըտի :

Քէօլնի օդակայանին մէջ

Բարձրախօսը կը յայտնէր թէ նախագահ Քենըտի ճիշդ որոշեալ ժամուն, ժամը 9·50ին , հասած էր Քէօլնի օդակայանը եւ կը փոխանցէր անոր առաջին խօսքերը՝ գերմանական հողին վրայ ոտք կոխելէ յետոյ: Քենըտի իր կարճ ճառին մէջ իր ուրախութիւնը կը յայտնէր, որ կուգար Գերմանիան, գերման ժողովուրդը եւ Ատընաուրը տեսնելու եւ կը շեշտէր թէ նախկին թշնամիները անկեղծ բարեկամներ դարձած են եւ Ատընաուրը իր քաղաքականութեամբ ծառայած էր ամբողջ Արեւմուտքին :

Քաղաքապետարանի հրապարակին վրայ

Երբ Քենըտի հասաւ քաղաքապետարանի հրապարակը, անհամբեր իրեն սպասող ժողովուրդը անվերջ ծափերով եւ « Քե՛ – նը՛ – տի՛ » կամ « Ճո՛ – նի՛ » խանդավառ կոչերով ընդունեցաւ զինքը: Քաղաքին ոսկեմատեանին մէջ ստորագրելէ ետք, ամպիոն բարձրացաւ : Ժողովուրդը չէր հանդարտեր իր անկեղծ խանդավառութեանը մէջ եւ երկու ազգերու հազարաւոր փոքր դրօշակները՝ կը ճօճէր օդին մէջ :

Քենըտի Պոնի մէջ

Պոնի «ռոքոքո» ճարտարապետին ոճով գեղեցիկ քաղաքապետարանին հրապարակը եւ քովընտի փողոցները լեցուած էին տասնեակ հազարի հասնող բազմութեամբ: Ուսանողներ իրենց գոյնզգոյն գլխարկներով աչքի կը զարնէին: Ամէն մարդ կը փորձէր գլուխը ցցել, որպէսզի տեսնէր քաղաքապետարանի սանդուխներու պատուանդանը, ուրկէ պիտի խօսէր Քենըտի :

Ծափերով եւ «Քե՛–նը՛–տի՛» կոչերով կ՝ընդունուի նախագահը բազմութեան կողմէ: Նուագախումբը կը նուագէ ամերիկեան փառերգը, որուն կը յաջորդէ գերմանականը, որուն եղանակը միշտ «Տէօյչլանտ, Տէօյչլանտ իւպեռ ալլես»ինքն է, բայց բառերը կը սկսին հիմա երրորդ տունէն՝ «Միութիւն, իրաւունք եւ ազատութիւն »:

Պոնի քաղաքապետը իր ճառին մէջ կը վերյիշէ պատմական այն իրողութիւնը , երբ 1848ին յեղափոխական ազատութեան դրօշը այս նոյն տեղէն պարզուած է եւ ասկէ է որ Կարլ Շուրց՝ ազատութեան անյաջող պայքարէն յուսախաբ՝ մեկնած է Ամերիկա, ուր մեծ դեր ունեցած է Ամերիկեան միացման պատերազմներուն մէջ: Իբրեւ յիշատակ այսօրուան՝ քաղաքապետը նուիրեց Քենըտիին տուփ մը, որուն մէջ Պեթհովէնի համանուագներու սալերը դրուած էին : Նշելով որ, այս տեղէն մէկ փողոց անդին գտնուող տան մը մէջ ծնած էր երաժշտութեան անմահ վարպետը :

Քենըտի իր ճառին մէջ կրկին կ՝անդրադառնար Ատըաուրրի , որուն քաղաքականութիւնը ոչ միայն Գերմանիոյ , այլեւ ամբողջ արեւմուտքի համար նշանակալից եղած է եւ թէ ան պատմական անձնաւորութիւն մըն է: Շեշտեց խաղաղութեան, ազատութեան եւ բարեկամութեան արժէքը եւ Ամերիկայի պատրաստակամութիւնը՝ իր եւրոպական դաշնակիցները պաշտպանելու: Քենըտի յիշատակեց նաեւ այն պարագան որ Ամերիկայի մէջ 25 միլիոն գերմանածին քաղաքացիներ կան եւ թէ հաւանաբար Շիքակոյի մէջ ծնունդով աւելի Գերմանացիներ կան քան Պոն քաղաքի մէջ :

Տ. Ֆ.

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ՌՈՒԲԷՆ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

Յաւով կ՝իմանանք թէ Երեքշաբթի օր, ժամը 4ին, իր բնակարանին մէջ մեռած է Ռուբէն Թադէոսեան :

Բնիկ Թիֆլիզցի, ողբացեալը 77 տարեկան էր: Աւարտելէ ետք Թիֆլիզի Գիմնազիոմը, յաճախած է Անվերսի առեւտրական եւ հիւպատոսական վարժարանը ապա պատասխանտու պաշտօններ վարած դրամատուներու մէջ՝ Թիֆլիզ, Պաթում եւ Պոլիս :

Փարիզ փոխադրուած է 1929ին եւ զանազան պաշտօններ վարած Ազգ. կազմակերպութեանց մէջ, ինչպէս Հ. Բ. Ը. Մ.ի, Դպրոցասէրի: Երկար տարիներ օգտակար աշխատանք տարած է նաեւ Ֆըրանսայի Կապոյտ Խաչի մէջ, մանաւանդ Պելֆոնթէնի շէնքի առընչութեամբ :

Ընդհ. քարտուղարն էր Հայ Սպայից Միութեան որու անունով ամէն տարի նուիրական պատուիրակութիւն կը նկատէր նախաձեռնարկ ըլլալ Մայիսեան հերոսներու յիշատակի հոգեհանգստեան : Այս տարի, հիւանդանոցն ըլլալով հանդերձ, ծանր վիճակի մէջ, չէր մոռցած , անգամ մը եւս, վերջին անգամ ,զբաղելու այդ նուիրական թուականով :

Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Արշալոյս Թադէոսեանի :

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԻ ՄԸ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

———o———

Վերջերս Հայաստան այցելած են Մոսկուայի օտար դեսպաններէն երեսուն երեք հոգի եւ շրջած՝ մեր Հայրենիքին տեսարժան վայրերն ու ծանօթացած ա – նոր դիտական, մշակութային, տնտեսա – կան եւ շինարարական յառաջդիմութեան եւ ձեռնարկներուն :

Այցելու դիւանագէտներէն շատեր ար – տայայտած են իրենց կրած տպաւորու – թիւնները՝ որոնց կարգին նաեւ Նորվ· Մայրաքաղաքի Թուրք դեսպանը՝ Ֆահրի Կորութուրք :

Ըստ « Սովետական Հայաստան » օրա – թերթին, որ հրատարակած է յիշեալ այ – ցելուներու յայտարարութիւնները, Ան – դարայի ներկայացուցիչը հետեւեալ կեր – պով խտացուցած է իր կրած տպաւորու – թիւնները :

— « Ապշեցուցին զիս մատենադարանը եւ Հայաստանի գիտութեան զարգացու – մի մակարդակը, բնակարաններու շինու – թեան ծաւալը եւ ժողովուրդին բարձր մշակոյթը» :

Մենք չենք կասկածիր Թուրք դեսպա – նին յայտարարութեան անկեղծութեան , պարզ անոր համար, որ անոնք կը հա – մապատասխանեն իրականութեան եւ հաստատուած են ասկէ առաջ եւ այժմ ալ, Հայաստան այցելած շատ մը քաղա – քական, գրական, դիտական դէմքերու կողմէ, ընդգծելով մեր ժողովուրդի չի – նարար ոգին, աշխատունակութիւնը եւ ամէն մարզի մէջ իր ցուցաբերած տա – ղանդը, որուն համար ալ օտար լրագրող մը մեր հայրենիքը անուանեց «տաղանդ – ներու երկիր » :

Իր հիացումի խօսքը ընելով հայ ժողո – վուրդին ու անոր փոքրիկ հայրենիքին յառաջդիմութիւններուն համար, Թուրք դիւանագէտը անդուլա ներքնապէս ապ – բեցաւ նախանձի զառն զգացում մը, աչ – քի առջեւ բերելով իր երկրին ամայի ու ժողովուրդին յետամնաց եւ թշուառ վի – ճակը :

Կեցած « Արաքս »ի Հայկական ափին, ան եթէ ոչ մարմնական աչքով, գոնէ իր երեւակայութեան թռիչքով պատկերա – ցուց անոր հանդիպակաց ափը, ուր կը տարածուին անմարդաբնակ անսահման տարածութիւններ , սկզբու մէջ խեղդը – ւած խոպան հողեր, որոնց կուրծքը ոչ դուխանը պեղած է եւ ոչ ալ մարդկային ճակտի քրտինքը բեղնաւորած, որոնց վրայ երդիք մը չի ծխար ու բնակարան – ներու աւերակները զարձեր են վայրի դազաններու որջ :

Պատմութիւնը իր երկաթէ տրամաբա – նութիւնը ունի : Բռնութիւնը, անաչխատ կեանքն ու ուրիշին ճակտին քրտինքով ապրիլը, յաւիտենական չի կրնար ըլլալ եւ ոչ ալ տեղատարութիւնը մնալ ան – պատիժ :

Թուրքը ուզեց բնաջնջել հայ ժողո – վուրդը, խլեց անոր ինչքն ու հարստու – թիւնը, ձգտեցաւ Հայութեան պատմա – կան զոյութեան յայտարար ամէն հետք ուրել ու սրբել, փճացուց անոր մատա – դարանները, կործանեց ճարտարապետա – կան կոթողներն ու արձանագրութիւննե – րը, բայց հրաշիւք մըն հայ ժողովուրդը իր թիզ մը հողին վրայ կրցաւ խուսափիլ թշնամիին հարուածէն, աճեցաւ, բար – գաւաճեցաւ չնորհիւ իր ապրելու կամքին եւ իր անխոնջ աշխատանքին, ի դերեւ հանելով ցեղը իր բնագաւառէն արմա – տախիլ ընելու հրէշային ծրագիրը :

Թուրքը ուզեց Հայը վերածել աներկիր ու անհայրենիք վաչկատուններու, ցըր – ուած աշխարհի չորս ծագերուն, արմա – տախիլ եղած էր հոգին , հետեւաբար դուրկ ապրելու եւ ստեղծագործելու հը – նարաւորութենէն, ազգ եւ պետութիւն կազմելու միջոցներէն :

Հայը պիտցաւ իր թշնամին հիասթա – փութեան մատնել : Գիտցաւ ստեղծել իր հայրենիքը, հոգ չէ թէ փոքր ու կիսան – կախ, բայց որուն վրայ կ'ապրին ու կ'երկնեն երկու միլիոն Հայ, իրենց լա – տեղծագործական թափին ու տաղանդին առջեւ հիացումի պարտադրելով բարե – կամն ու թշնամին, այս պարագային՝ Թուրքը, որպէսզի ան ի տես Հայաստանի վերելքին իր հեղինակաւոր մէկ ներկա – յացուցչին՝ Մոսկուայի Թուրք դեսպա – նին բերնով, յայտնէ իր զարմանքն ու հիացումը, հայ ժողովուրդի գիտութեան, մշակոյթի եւ շինարարութեան մարզին մէջ ձեռք բերած ապշեցուցիչ յաջող – թիւններուն համար :

Ազգեր կան, որոնք կոպիտ ուժն ու բռնութիւնը իրենց համար նկատած են ու կը նկատեն գոյատեւման միջոց :

Այդ ազգերը անհետացած են պատմու – թեան թատերաբեմէն եւ անոնց նմանները – ուն ալ դատապարտուած են անհետանա – լու :

Ազգ մը յաւիտենական է իր ոգիով, իր հոգեկան եւ մտաւոր յատկութիւններով, որոնք չեն իյնար բռնութեան հարուածին տակ եւ չեն ոչնչանար :

Հայը երեք հազար տարի տակաւ տակաւ կարգի բռնութեան, ջարդուեցաւ ու հա – լածուեցաւ , բայց մնաց անպարտելի , որովհետեւ իր գոյութիւնը հիմնուած էր բարոյական ազգականերու եւ հոգեկան արժէքներու վրայ :

Այս իմաստով ալ, Հայը կը մնայ յա – ւիտենական՝ կոչուած յուզարկաւորը ըլ – լալու ամէն կարգի բռնապետութեան :

ԱՐՄԵՆԻԱ

ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐ

———o———

Բոլոր յառաջդէմ ազգերու մշակոյ – թի հզօրագոյն ազդակներէն մին եղած է Թատրոնը : Այդ ազգերու Թատերական պատմութեան էջերուն մէջ արձանագրը – ուած են անուններ, որոնք իրենց կեան – քով ու ղրծով արժանացած են յարգան – քի ու պատուի եւ այդ յարգանքն ու պա – տիւը կը չարունակուի տակաւին մինչեւ այսօր, հակառակ անոր որ անոնց մա – հէն ի վեր անցած են դարեր :

Միջազգային Թատերական պատմու – թեան մէջ գոյութիւն ունին այնպիսի դե – րասանուհիներ որոնք իրենց արուեստով հմայած են բազմութիւններ , դասախա – րակած են սերունդներ եւ որոնց անունը այսօր կը կապէ վառքը իրենց պատկա – նած ժողովուրդին :

Ա.յսպէս, Ֆրանսացիները կը պարծենան իրենց Ռաչէլով, Օրխորդ Մառսով : Սա – ռա պերնարով եւ մինչեւ այսօր ալ բազ – մաթիւ այլ դերասանուհիներով : Իտալա – կիները հպարտ են իրենց Էլէոնորա Տու – զէով, որուն համբաւին չեփորը արձա – գանգած է բոլանդակ աշխարհի վրայ : Ռուսական Թատրոնը ծնած է բազմաթիւ հանճարեղ դերասանուհիներ, որոնցմէ կարելի է յիշատակել դերասանուհիներ Ֆեդոտովայի եւ Կամիսեւժկայայի ա – նուանները , որոնք երկար տարիներ իրենց դմայլելի արուեստով ռուսական Թատրո – նը հասցուցած են նախանձելի բարձրու – թեան մը :

Հայ ժողովուրդի Թատերական ար – ուեստը , հակառակ անցեալին մէջ տե – ղի ունեցած նախապաշարումներու պո – րեղ տիրապետութեան, երբ բեմը՝ մանա – ւանդ կանացի սեռին համար կը համար – ուէր «անբարոյականութեան օճախ », հայ բեմը տուած է բազմաթիւ ականա – ւոր դերասանուհիներ :

Երկար է այդ անուններու չարքը , ո – րոնց պզբիւրը կը բլուի հայ անդրանիկ դերասանուհի Արուսեակ Փափազեանէն , որմէ անմիջապէս ետք կուգայ անոր ու – ժեղ մրցակցուհին՝ Երանուհի Գարագաշ – եանը :

Այնուհետեւ կուգայ արեւմտահայ Թատրոնի աննման դեղեցկուհին Ադնիւ – Հրաչեան, որ մինչեւ խոր ծերութիւն հանդիսացաւ հայ բեմերու հմայիչ կուռ – քը :

Այս դմայլելի չարքը երկարելով կը հասնինք Վերդինէ Գարագաշեանին (Ե – բանուելի քոյրը) եւ Մառի – Նուարդին , առաջինը ժիր, առոյգ եւ հրաբորբոք , միւսը՝ իր մեղմութեան եւ քնքշութեան մէջ այնքան խոր, երկուքը իրարմէ այն – քան տարբեր եւ սակայն անսահմանօրէն չնորհալի ու տաղանդաւոր :

Հետզհետէ կուգան արեւմտահայ Թատ – րոնի դմայլելի դերասանուհիները՝ Աստ – ղիկ, Զապէլ Հէքիմեան, Շաղիկ Ծառ Ֆասուլիաճեան, եւ տակաւին մա – նաւին այլ անուններ, որոնք ինքնա – իրականութեան մը եւ բռնապետու – խաւարակուռ վարչաձեւի մը տակ դա – տած են ծաղկեցնել հայ բեմը :

Արեւելահայ Թատրոնը նոյնպէս շա – րունակ է եղած իր կանացի փայլուն ա – ժերով : Առաջին կարգին կարելի է յի – շատակել Քեթեւան Աբամեանը՝ տաղանդով օժտուած դերասանուհի մը, Սաթենիկ Զմշկեան, առաջինը Հա – յը, որ իր տաղանդաւոր ամուսնոյն Կո – րդ Զմշկեանի եւ քանի մը համախոհնե – րու հետ միասին հիմնադիրը կը հան – դիսանայ արեւելահայ ազգային բեմին :

Ահա Քնարիկը, խնամքոտ տաղանդ – ուր աղջիկ մը, որ հազիւ ծլարձակած դժբախտ պատահարի մը հետեւանքով դերեզման է իջած :

Հայ դերասանուհիներու այս չքնաղ հարստացնեն հետզհետէ բեմական ա – պարէզ իջած Օլկա Մայասուհանը , Վա – թենիկ Ադամեանը, իր արուեստին դասական պարզութեան հասած ճաշա – կը, մշտաշող ու վարկուան Աբուս Ա – կանեանը եւ ազգերգական հոր չունե – ր մը օժտուած Թամարը :

Այս բոլոր խնկելի անունները կազմե – ն հայ բեմի անցեալի փառքը, եւ ա – կայն, այս սերունդին պատկանող լա – ւագն ներկայացուցիչներն ալ մէկն է Օ – գուստ Գալստեանը, որ մինչեւ այսօր, ձեր – նադրդ տարիքի մը հասած, Հայաս – նի մէջ կը գործէ եւ որուն արուես – կարելի է համեմատել որեւէ ոսկեբե – նրին աշխատանքի հետ :

Կարելի է տակաւին յիշել այլ անուն – եւս, որոնք ոչ նուազ քան վերեւ յի – ւշածները, լուսաւորած են հայ թատ – րի ճակատը : Ցիշենք, օրինակ, Տաճա – ր ու պարզունակ, հայ բեմի անձնուէր գործիչ Զապէլը եւ իրեն նման ուրիշ – ներ, որոնք թէեւ ուրիշներու ցոլքով լուսաւորած, այլ սակայն իրենք ալ իրենց կարգին, անխոնջ աշխատանքով նուիրուած տեւականութեամբ, սերունդ – ներու հոգիներուն մէջ ներմուծած թատրոնի սէրը :

Այս բոլոր յիշուած անուններէն իւրա – քանչիւրը եղած է չէքուած անհատա – կութեան ու նկարագրի տէր : Անոնց իւ – րաքանչիւրին կեանքը եղած է հետաքր – քիր պատմութիւն մը, լեցուն վիշտով , տառապանքով, մաքառումներով եւ յա – ղթանակներով : Ինչ եղերական եւ ցաւա – լի վախճաններ կան հոն : Առանց գո – յութի եւ ընդվզումի կարելի չէ մտա – բել նոյն դէպքը երբ հայ անդրանիկ դե – րասանուհին՝ Արուսեակ Փափազեան դպրոցած մարդերով եւ պատահա – դեստաններով, փառքի եւ ոսկանների տիրանալէ ետք, իր կեանքի վերջալոյ – ն կ'անցնէր Սկիւտարի փողոցներէն, ժո – ղովուրդը արհամարհոտ անտարբերու – թեամբ կ'անցնէր իր մօտէն եւ անծա – նօթ շափխայո՞վ ծնան, երբ կը քննադատ – ենք, որ մերկ էր Հայաստան՝ ծնած ա – ռաջին օրերուն : Չեմ խօսիր եղբ մա – սին, չեմ խօսիր այսօրուան մասի – նօթի եւ մերկ ըլլալը պատճառ մը – որ Հայաստան վերապարձուէր Ռուս – Անկախութիւն հռչակելու համար պա – տրաստ է բոլոր ունենալ, անձնա – կը՞ր» ուտել : Ո՞ր ժողովուրդը անխո – Թիւն հռչակած է փորը կուշտ : Ո՞ր ջախէտ յանցապարտութի՞ւն էր որ – մը չուզեցինք հիւսիսի աշխարհներ – վերապարձնել մեր հայրենիքը, մեր – բիւնով վաստկուած : Մեղա՞ր էինք պահ մը չուզեցինք հրաժարիլ այն – տութենէն , զոր երազեր էինք, զոր – դեր էինք եւ զոր չահեր էինք մեր – հատակներուն կեանքով :

Տալ այդ Հայաստանը, կը նշանա – ծախել մեր մեռելները՝ փոխան չո – ւանների Լենինի, ինչ որ համարձա – ոչ իսկ մէկ փչենիի : Մենք մեռել չե – նք, մենք պատմութիւն թղթով մե – նք պատութիւն երկեր ենք եւ մե – րկենք պատութիւն : Վասնզի մարդ – կի՛ն է այդ ցանկութիւնը, քաղաքա – Թեամբ կ'անցնէր իր մօտէն եւ անծա –

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(4 Շար·)

Ի ՓԱՌՍ ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

———o———

(ՄԱՅԻՍ 28Ի ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ)

———o———

Հոգեբանական այդ պահանջն էր, որ լուսաւորեց Հայութեան մթագնած հո – գին , երբ լուսեցաւ 1918ին թէ Հայաս – տա՞ն մը ստեղծուած է Ազարատի ստո – րոտը : Ո՞վ չի յիշեր այդ օրերու համո – զչն, համազգային, համահայկ· ուրա – խութիւնը, հպարտութիւնը, ամէն կո – րստա մոռցնող երջանկութիւնը , լսելով « Հայկական կառավարութիւն, Հայ վարչապետ , Հայ նախարար, Հայ բա – նակ» բառերը : Ո՞վ չէ լացած, 1918ին, ի տես Եռագոյն դրօշին՝ որ կը խորհրդա – նշէր մեր պետական իրաւունքը :

Բայց այս իրականութիւնը մեզի չորը – ւեցա՛ւ իբրեւ հոգեբանական վարձա – րութիւն : Մեզի Հայաստան տուող չե – դաւ՝ ուրախացնելու համար մեզ դէթ մէկ օր : Մենք Հայաստան չատացանք Թուրքին կամ Ռուսին ձեռքէն, իբրեւ արմատան : Մենք այդ Հայաստանը խլե – ցինք Թուրքին ձեռքէն, Մայիսեան ճա – կատամարտներով : Հայաստանը մեզի տրուած չէ խաղաղութեամբ եւ ալէ – ֆիւմսէլամով : Այդ Հայաստանը վաս – ակուած է պատերազմական պատիւով եւ Հայու արիւնով, Թնդանօթներու ողջոյ – նով եւ նահատակութեանց դնով, եւ օր – հնուած է խաչով, խաչվառով, բուրվա – ռով, խունկով ու մոմով, կաթողիկոսնե – րու ձեռքով : Այդ Հայաստանը աղջուն – ուած է նոյնիսկ յանուն ուղղափառ բոլ – շեւիկներուն , ի մեծ զարմանս արտա – սահմանի պոչլաֆիկներուն, — վկա՛յ Լե – նինը :

Բայց մենք ստացած չէինք Հայաստա – նը՝ ոչ եւս Ռուսին ձեռքէն, որպէսզի պարտաւոր ըլլայինք վերադարձնել Ռու – սին : Ռուսը մեկնած էր, «քեռին» լքած էր մեզ, «խաչապաշտը» խաչը կոտրած՝ հեռացած էր, «դէպի տո՛ւն» վազեր էին անոնք, այդ Ռուսերը : Եւ մենք մնացեր էինք մինակ՝ դայլին դէմ, Թուրքին դէմ : Եւ մենք կռուեցանք ժանիքներով , խածնելով, ճանկրտռելով, այսպէս էր որ ակր զարձանք Հայաստանին եւ յաւտա – րակնինք անկախ Հայաստան, — միշտ յիշեցէք՝ Մայիս 28ին :

Կռուելէ եւ յաղթելէ ետք՝ անկախու – թիւն չհռչակէ՞նք , մենք՝ անկախական – ներս, ո՛վ դուք կախուածականներ : Սպասէ՞նք որ վերջնական ռուսական տե – ղատուութիւնը եւ սկսէր մակրնթացու – թիւնը, Ռուսը կրկին դար կռվկաս՝ որ – հէսդի ըսէինք իրեն .

— Ռո՛ւս ապրար, քու արիւնդ թանդ է, իմ արիւնս աժան է, ատոր համար է որ ես իմ արիւնս թափեցի, կռուեցայ որ դուն չկռուիս, կռուեցայ Թուրքին դէմ եւ արիւնս թափելով պաշտպանեցի այս հողերը, չյանձնեցի Թուրքին՝ որպէսզի ետքը քեզի վերադարձնեմ, իբրեւ Ար – մհաչկայի նուէր :

Ո՞վ որ ըլլար այդ ռուս ապրարը, հօ – րեղբայր կամ քեռի կամ Լենին , պիտի կոչէր մեզ .

— Դուրակ (ռուսերէն բառ, որ թարգ – մանի՝ ապտակ՝ Թրքաց բառով) :

Բայց մենք ապտակներ չենք : Ապտակ – ները անոնք են, որ իրենց արիւնով կը պաշտպանեն հող մը, յետոյ կուտան օ – տարին :

Մենք ապտակ անուն կուտանք նաեւ անոնց, որ կը նկարագրեն Հայաստանի առաջին օրերու Թշուառութիւնը եւ անօ – թութիւնը, կարծես ուզելով ըսել Թէ այդքան Թշուառ եւ անօթի պիտի չըլլար Հայաստանը, եթէ միացած կամ վերա – դարձուած ըլլար Ռուսիոյ : Բայց այդ օ – րերուն՝ անօթի եւ մերկ չէ՞ր կարմիր Ռուսիան : Մի մոռնաք որ նորածին մըն էր Հայաստան : Մեծահարուստ Ցարն ան – դամ կը խոստովանի Թէ մերկ էր՝ երբ նոր էր ծնած· «Մերկ եկի ես յարուվանէ մօր իմոյ» : Նորածինը միշտ մերկ կը ծը – նի, եւ քէն կը ստանայ հանդերձանքը : Մեր պոլիտիկանները փանթալոնո՞վ ու

(4 Շար·)

ԳՈՒՆԱՎՈՐ ՎԱՃԱՌՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

Ներկայացնում ենք Հայաստանի պետական ցուցակի 164-րդ վիճակախաղի շահումների ցանկը, որը կանցկացվի 1963 թվականի հոկտեմբերի 29-ին։

Ցուցակի 164-րդ վիճակախաղի շահումների ընդհանուր գումարը կազմում է 50 000 ռուբլի։

Ցուցակի 164-րդ վիճակախաղի շահումների ցանկը հրապարակվում է նաև «Սովետական Հայաստան» և «Օրավուր» թերթերում

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

— ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 29 —

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ :

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐԱՄՊԵԼ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՄԱՍՆԱԽՈՒՄԲԻ

Ի նպաստ իր բարեսիրական ձեռնարկներուն : Այս Կիրակի ժամը 16էն կէս դիշեր Քարլթոն – Քօրնիշ ծովահայեաց զբօսավայրը, 395պիս, Փրօմընատ տը լա Քօրնիշ (Մարսէյլ) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, մատչելի պիւֆէ :

Աննպաստ օդի պարագային չքեղ պարասրահ :

Մուտք 10 ֆրանք, ուսանողներու եւ երիտասարդաց 5 ֆրանք :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայրենական պատերազմին կորսուած Բաբգէն Ռուբէնի Ղազարօղլեան, ամուսնացած : Ծնած է 1916ին Նոր – Բայազէտ, ուր ապրած է մինչեւ 1930, ապա տեղափոխուած է Սեւան, ուրկէ մեկնած է խորհրդային բանակ 1939ին : Վերջին լուրերը առնուած են Կիրովականէն, այդ թուականին, անկէ ի վեր լուր չկայ : Փնտռողներն են.— Հայրը՝ Ռուբէն Ենգիբարի Ղասարօղլեան : Մայրը՝ Մայրիամ Ալեքսանի Զուլոյեան, քոյրերը՝ Երջանիկ եւ Երանիկ Ղասարօղլեան, եղբայրները՝ Վազգէն եւ Զաւէն Ղասարօղլեան : Գրել.— Քաղաք՝ Սեւան, Կիրովի փողոց, 186 տուն, Հայաստան (Խորհ. Միութիւն) :

Pour Vos Travaux de Peinture

ԴԻՄԵՑԷՔ

DJAMDJIAN KEVORK

67, Bd. de Vaugirard

PARIS (15e)

Ժամը 10էն 12 հեռաձայնել

PRO. 82-38

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Modèle Deposé

Թանկագին ու Մնայուն

Ամէնէն Սիրուն Նուէրը

Պարզ ձեւ՝ 200 Ն. Ֆ. — Շրջանակով 300 Ն. Ֆ.

Գնելու համար դիմել՝

EDOUARD KHEDERIAN

66, Rue Lafayette,

PARIS (9e)

Tél. : PRO. 11-63

Expédition contre-remboursement

ՏԷՍԻՆ.— Կապոյտ Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը յետաձգուած է Լիոնի Եկեղեցիի օծման պատճառաւ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանի տղոց առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին, Հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9·35ին չոգեկառքով, Կառ տը Լիոնէն : Հաւաքավայր Կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին (Կրանտ հօրլօժ) ներքեւ ժամը առտուան ճիշդ 7·30ին :

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը տեղի կ՝ունենայ 29 եւ 30 Յունիս :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու ներկայացուցիչները, այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Բաֆֆի» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

Կարեւոր բօակարգ :

ՊՈՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի վարչութիւնը կը յայտարարէ իր բոլոր ընկերներուն թէ յառաջիկային տեղի պիտի ունենան ներկայացուցչական եւ շրջանային ժողովները, այս առթիւ իր ընկերները բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ այս Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9·30, կը վերջանայ 11·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերները պարտաւոր են ներկայ ըլլալ :

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Յ. Դ. Կոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը այս Երկուշաբթի, ժամը ճիշդ 20·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Անիէռ Պուա Քոլոմպի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Պուա Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը, 32 Բիւ Փօլ Տերուլէտ (Պուա Քոլոմպ) :

Երգ, խմբերգ, արտասանութիւն, պար, տրամախօսութիւն եւ ներկայացում ղեկավարութեամբ ուսուցչին :

Մուտք 3 ֆրանք :

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՕԾՈՒՄԸ

Լիոնի Հայոց նորակառոյց եկեղեցիի օծման եւ Ազգ. ՏԱՆ բացումին հանդիսութիւնները պիտի կատարուին, ձեռամբ Հայրապետական Պատուիրակ ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, եւ բարձր նախագահութեամբ Լիոնի Քաղաքապետ Պ. ԼՈՒԻ ԲՐԱՏԷԼԻ, ըստ հետեւեալ ժամանակացոյցի.—

ՇԱԲԱԹ, 29 Յունիս, Դռնբացէքի արարողութիւն, երեկոյեան ժամը 5ին :

ԿԻՐԱԿԻ, 30 Յունիս, սկիզբ ժամերգութեան, առաւօտ, ժամը 8ին :

Պատարագ ժամը 10ին :

Օծման արարողութիւն առաւօտ ժամը 11ին :

Հիւրերուն համար գինեձօնի ընդունելութիւն, ժամը 13ին, նորակառոյց սրահին մէջ :

Նկատի ունենալով օրուան վեհութիւնը եւ օտար բարձրաստիճան հիւրերու ներկայութիւնը, ջերմապէս կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն, ըլլալ լուրջ եւ կարգապահ, հանդիսութիւններու ընթացքին :

Նոյն օրը, Կիրակի, ժամը 14ին տեղի պիտի ունենայ հացկերոյթ : Մասնակցիչ փափաքողները շաբթուան ընթացքին հաճին դիմել եւ արձանագրուիլ Ազգ. Միութեան անդամներուն մօտ, կամ եկեղեցւոյ քարտուղարութեան :

Ժամը 17ին, Ազգ. Տան մէջ մեծ պարահանդէս մասնակցութեամբ տեղւոյ երեք երիտասարդական միութեանց :

Ամբողջ արարողութիւնը պատկերասփիւռէն պիտի տրուի :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ.— Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Դիւրամատչելի պիւֆէ — *Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 ֆր.*

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի-Փավիյօն :

ՎԱՅՐԿԵԱՆ ՄԸ ՉԿՈՐՍՆՑՆԷ՛Ք...

ԱՐՁԱՆԱԳՐԵՑԷ՛Ք ՁԵՐ ՁԱՒԱԿՆԵՐԸ "ՀԱՅ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ" ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

ԴԻՄԵԼ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՄԱՆՑ ԿԵԴՐՈՆԻՆ՝

CENTRE D'ETUDES ARMENIENNES, 32 Rue de Trévise, PARIS (9e)

Mardi et Vendredi : 19 h. à 21 h. Tél. : TRI 57-74 (dans la journée)

SIRANOSSIAN : 2, Rue Galtier La Mulatière — LYON (Rhône)

NAZARIAN : Chemin de Géry MONTELIMAR (Drôme)

KHAYIGUIAN D. : 75 La Canebière MARSEILLE : CO 47-74

Dr. KOHARIAN : 48, Av. Sadi-Carnot VALENCE (Drôme) : 43-44-12

ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին, 8 bis, Rue des Ternes, Métro Porte Maillot *իրիկունը 20·30ին 28 Ավընիւ Պուրկէն, Իսի :*

Կը խօսի Վերապատ. Ա. Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ (Ամերիկայէն) :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Անի կոմիտէն պիտի տօնէ Հերոսներու Օրը, Յուլիս 28ին Կիրակի օր :

IMPRIMERIE SPECIALE DU JOURNAL « HARATCH »

32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԼԸ ՖՈՅԻ ԲԱՆԱԿԱՎԱՅՐԸ (ROISSARD - Isère)

ASSOCIATION JEUNESSE ET ACTION

ԲԱՑՈՒՄ՝ « ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ » ՆՆՋԱՐԱՆԻ

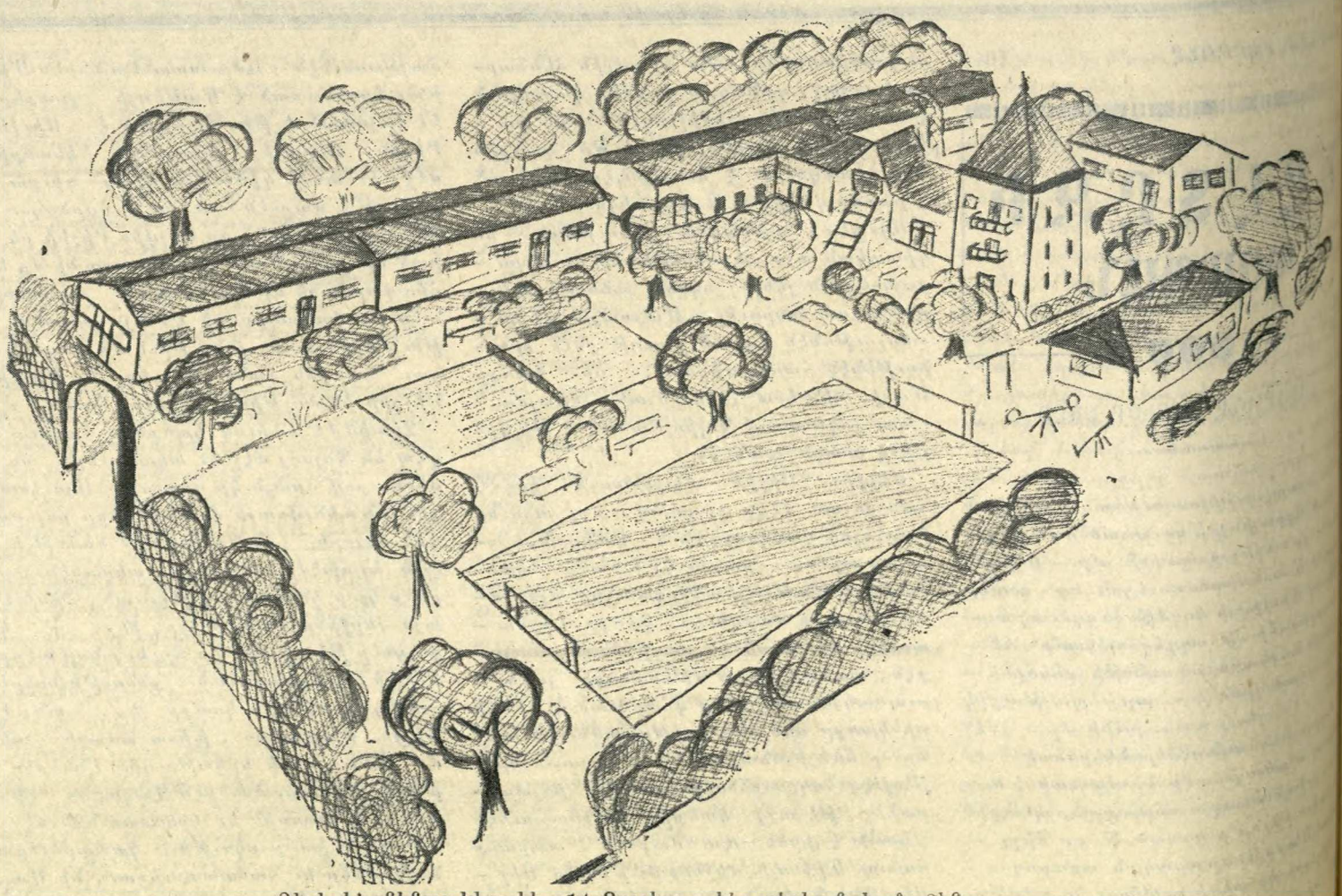

Տեղի կ՝ունենայ Կիրակի, 14 Յուլիս, կէսօրէ ետք ժամը 3ին :

Moyens d'accès : Gare Monestier de Clermont, — Par la route : R. N. 75 (à 300 mètres du camp).

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· Հատը 0·25 Ֆ·

ՈՒՐԲԱԹ
28
ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI
28 JUIN
1963

39րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9642

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

39e ANNÉE — N° 9642

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Վաղը՝ Շաբաթ եւ կիրակի մասնաւոր հաղորդութիւններ տեղի կ'ունենան Լիոն – ին նորակառոյց եկեղեցիին օծման եւ Ազգային Տան բացման առթիւ: Ինչպէս հիմնարկէքին առեն, այս անգամ եւս հաղորդութիւնները ներկայ պիտի ըլլան Փը – րանսայի պաշտօնական անձնաւորու – թիւններ, դիւանագիտական քաղաքա – պետ Լուի Փրատէլի: Օծումը պիտի կա – տարէ Կաթողիկոսական Պատուիրակ Սե – բովբ Աբբ· Մանուկեան :

Իր աշխարհագրական դիրքով կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ Լիոն, իբրեւ միաց – ման կէտ մը Ֆրանսահայ գաղութի եր – կու գլխաւոր կեդրոններուն՝ Փարիզի եւ Մարսիլիոյ մէջտեղ, որոնցմէ զրեթէ հա – ւասար հեռաւորութեան վրայ կը գտ – նուի:

Լիոն նաեւ կեդրոնական քաղաքն է Մի – ջին Ֆրանսայի, ուր կ'ապրին կարեւոր թիւով Հայեր : Տէսին, Փոն տը Շէրիւի, Վիչի, Սէն Շամոն, Սէնթ Էթիէն, Կըլ – նօպլը, Վալանս եւայլն հաղորդակցու – թեան արդիական միջոցներու շնորհիւ անոնք մօտիկ են Լիոնի :

Առաջին աշխարհամարտէն առաջ քանի մը հայ վաճառականներ միայն հաստատ – ուած էին Լիոն, որու բժշկական վարժա – րանը կը յաճախէին ուսանողներ՝ Թուր – քիայէ :

1918ին մետաքսի վաճառական Կէյվէկի Սաեփան կարապետօղլու նախաձեռնարկ կ'ըլլայ կազմելու Լիոնի Ազգային Միու – թիւնը: Իմքրի աղէտէն վերջ Լիոնի գա – զութն ալ կը մեծնայ հետզհետէ եւ կը կազմակերպուի :

Ազգային Միութիւնը երկար առեն իր գործունէութիւնը կը հաստատէ Լուի Պլան փողոցի անշուք մէկ շէնքին մէջ, որուն կից գտնուած սրահը կը ծառայէ իբրեւ դպրոց եւ մատուռ :

Մինչ Մարսէյլ եւ արուարձանները իւ – րենց սեփական եկեղեցիները կ'ունենան – էն, շնորհիւ կաթողիկոսական պատուի – րակ Գրիգորիս Եպս· Պալաքեանի ջան – քերուն, Լիոն կը չարունակէր վարձու փայտէն փոքր մատուռով մը գոհա – նալ: Եկեղեցականը սրբազանը չկրցաւ գոյն օժտել ներկայանալի շէնքով մը : Շրջողեցաւ գտնել Վահան Ասլասան – ճեանի պէս ուրիշ բարերար մը եւս :

Շատ երկար սպասեցին Լիոնի մեր հայրենակիցները շարժելու համար: Սա – կայն ի վերջոյ առին յանդուգն քայլը : Ազգային Միութիւնը ճամբայ ելաւ մէկ միլիոն հին ֆրանքի համեստ դրամա – գլուխով մը եւ անմիջապէս ձեռնարկեց հանգանակութեան, որմէ գոյացաւ հինգ միլիոն :

Վեց միլիոնով գնուեցաւ Պուալօ փողո – ցին վրայ (թիւ 295) հող մը: Եկեղեցիին հիմնարկէքը կատարուեցաւ 1954ին՝ նա – խագահութեամբ քաղաքապետ Խոտար Հերիոյի, որ այդ առթիւ խօսեցաւ յու – զիչ մը: Նախատեսեց, որ երկար պիտի չսպրի, ներկայ ըլլալու համար ան – ձան աբարողութեան (մեռաւ 1957ին) : Լիոնի Ազգային Միութեան կողքին կազմուեցան երեք մարմիններ, — եկե – ղեցական Միութիւն, — որոնք օժան – դակեցին նուիրատուութեան գործին, Հիմնադիր Միութիւն եւ Եկեղեցւոյ Երի – տասարդաց Միութիւն, — որոնք օգնե – ցին նուիրահաւաքութեան գործին, ազատուելով վիճակահանութեան տուր – ձէր :

Փարիզի եւ գաւառի մեր հայրենակից – ներն ալ աջակցեցան Լիոնի ձեռնարկին, որուն յաջողութեան համար իր գործօն մասնակցութիւնը բերաւ Կաթող· Պատ – րիարք Սերովբէ Աբք· :

Եկեղեցիի կողքին կառուցուած է ու – րիշ շէնք մը եւս — Ազգային Տուն — որ կը ծառայէ իբրեւ սրահ, դպրոց եւ կը – րասենեակ Ազգ· Միութեան եւ զանազան կազմակերպութիւններուն :

Զոյգ շէնքերուն համար ծախսուած է չուրջ ութսուն միլիոն հին ֆրանք :

Լիոնցիները ուշ սկսան, սակայն պատ – ուաւոր կերպով վերջացուցին դործը :

Արժանի են շնորհաւորութեան :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԵՆԸՏԻ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Նախագահ Քենըտիի ճառին ամէնէն յատկանշական մասն է այն կոչը զոր ը – րաւ Գերմանիոյ վերամիացման համար : «Ինչպէս Գերմանիոյ բաժանումը այնպէս ալ Եւրոպայի բաժանումը դէմ է պատ – մութեան ընթացքին» չեշտեց Միացեալ – Նահանգներու նախագահը որ յոյս յայտ – նեց նաեւ թէ հաշտութեան կարելիու – թիւններ կան Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ: Ազատ համալսարանին առջեւ ար – տասանած ճառին մէջ, նախագահը յիշե – ցուց թէ այս համալսարանը, փոփոխա – կան աշխարհի մը մէջ, երեք դաղափա – րականներու հաւատարիմ մնացած է :— ճշմարտութիւն, արդարութիւն եւ ազա – տութիւն եւ Պերլինի ազատան պէտք է քննուի այս երեք պարտաւորութեանց ուղիով, եւ աւելցուց :— « Բարոյական եւ միւնուորական վճռանը որով կը պաշտպանենք արեւմտեան Պերլինցինե – րու ազատութիւնը պիտի չվքուի կամ մէկ կողմ դրուի ցորչափ իր ներկայութիւնը անհրաժեշտ է»: Սթաթու fուօն չի բա – ւեր, ըսաւ Քենըտի , իւրաքանչիւրը Ա. – րեւմտեան Պերլինի մէջ պարտաւոր է մասնակցիլ ազատեան կառուցման :

Նախագահը անդրադարձած է նաեւ Պերլինի հարցին :— « Վերամիացումը օր մը իրականութիւն պիտի ըլլայ: Բայց պիտենք որ ոստիկանական վարչակարգ մը պարտադրուած է արեւելեան շրջա – գօտիին: Պերլինի եւ Գերմանիոյ վերա – միացումը ոչ արագ , ոչ ալ դիւրին պիտի ըլլայ » :

Իր ճառին եզրակացութեան մէջ, նա – խագահ Քենըտի յայտարարեց · « Ճամ – բան որուն կը հետեւինք դիւրին ճամբայ մը չէ: Դիւրին չէ Գերմանիոյ վերա – միացման եւ Եւրոպայի կառուցման հաս – նիլ , բայց այդ աշխատանքը պէտք է կատարուի եւ պէտք է դէմ դնենք մեր պարտաւորութեանց, մանաւանդ այն պարտաւորութեան որ կը վերաբերի հա – ւատարմութեան, արդարութեան եւ ա – զատութեան » :

Շէօնպէրկի քաղաքապետարանի պա – տրոյդմէն, Քենըտի լսաւ .— «Կար ժա – մանակ մը, երկու հազար տարի առաջ , երբ ամէնէն փառաւոր խօսքն էր «Հռով – մէացի եմ»: Այսօր ազատութեան աշ – խարհին մէջ, արտասանելիք ամէնէն փառաւոր խօսքն է .— Պերլինցի եմ » :

Քենըտի ըսաւ նաեւ որ այն մարդիկը որ կ'ըսեն թէ չեն հասկնար համայնավա – րութեան եւ ազատութեան տարբերու – թիւնները թող Պերլին գան :

Նախորդ օրը նախագահ Քենըտի ճառ մը խօսեցաւ Ֆրանքֆուրթ , մասնաւորա – բար ծանրանալով Ատլանտեան ուժի միասնականութեան անհրաժեշտութեան վրայ : «Մինչեւ անկախութեան եւ անկա – խութեան դարաշրջանի մը մէջ կ'ապրինք միջազգայնականութեան դարու մը մէջ եւ ոչ ազգայնականութեան : Այսօր չկան

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՄԱՓԵՐԸ

ՀԱՍԱՆ Բ.

Կարճ այլ լեցուն կեանք մը, բազմա – կողմանի դիմագիծ մը, Հասան Բ–ի մէջ հինդ դէմքեր կ'երեւան.— Նախ հնատանդ դաւակը, ապա ուշադիր ընկերը, քաջ արքայորդին, յարդալիր թագաժառան – գը եւ յատուկ անձնականութեան տէր յաջորդը :

ԶԱՒԱԿԸ

« Ես որ ծնած եմ գահի մը սանդուխ – ներուն վրայ...» կ'ըսէ յաճախ երիտա – սարդ թագաւորը՝ յիշելով մանկութիւնը պետին, որուն կը բաւէր աչխարհ գալ՝ դառնալու համար մեր գարուն ամէնէն չփացած մարդոցմէն մէկը :

Պաքտլորէայի նախօրեակին արդէն , Մուլէյ Հասան քաղաքականութեամբ կը զբաղի, որովհետեւ Մարոք արդէն տագ – նապի մէջ է եւ սուլթանը կ'ուզէ անկախ թագաւոր մը ըլլալ : Եւ դիւրին կեանքի վարժուած պատանին պէտք է կամաց – կամաց տեղ տայ թագաւորին սերտ և չատ լուսած գործակիցին :

ԹԻԿՆԱՊԱՀԸ

Երբ սուլթան Մոհամէտ ասպարէզ կը կարդայ Լիօթէյի հաստատած վարչա – կարգին, նշանաւոր ճամբորդութեան մը ընթացքին Թանճէր, 1947ին, իշխանը տասնըութ տարեկան է: Առաջին անգամը չէ որ Սուլթանը տղան մասնակից կ'ընէ իր դիմումներուն : Հասան Բ–ի նուիրած իր հատորին մէջ, անպլիացի գրագէտը՝ Ռոմ Լանտաու կ'ըսէ թէ 1943ին, Ռուզ – վէլթի հետ տեսակցութեան ընթացքին , Սիտի Մոհամէտ հետը տարած էր իր զա – ւակը: « Պետական առաջին գաղտնիքս ե – ղած է» կը պատմէ Հասան Բ., որ այն տեն 14 տարեկան էր :

Թանճէրի ճամբորդութեամբ է սա – կայն, որ իշխանը պիտի դառնայ թիկնա – պահներէն մէկը թագաւորին, մարոքեան ազգայնականութեան նոր պետին : «Հա – սանական սկաուտներու» կազմակերպու – թեան պետ, թագաւորին զաւակը, ինչ – պէս իր քոյրը՝ Լալլա Այչա՝ Թանճերեան երիտասարդութեան, կը պարտադրէ ինք – զինքը, չնորհիւ իր ինքնավստահութեան, ծանօթութիւններուն, արտաբերէն խօսե – լակերպի վայելչութեան :

Դէտերու մեծ մասին կարծիքով, Հա – սան կը ներկայացնէ միապետական ազ – դայնականութեան ամէնէն պահանջկոտ ձգտումը, միացման գիծը պալատին եւ Խթիխլալի կուսակցութեան միջեւ : Եւ երբ հարկ կ'ըլլայ ծայրայեղութեան մեղ – քին վրայ բռնել թագաւորը, աւելի դիւ – րին տապալելու համար զայն, իշխանին կը վերագրուի կոչերը որոնք ծնունդ տը – ւած էին Ուժտայի արիւնալի դէպքերուն:

Աքսորն է.— Քոլսիքա , Մատակա – քար : Հասան վճռականութիւն ցոյց կու – տայ եւ իր վստահութիւնը կը յայտնէ ա – պագայի նկատմամբ: Կը մասնակցի Զօր· Քաթրուի հետ բանակցութիւններուն , ազգայնական պատուիրակներու եւ Ա – թոռան Փինէյի : 1955 Նոյեմբեր 16ին, Ռա – պաթի ժողովուրդը զինքը նոյնքան խան – դավառութեամբ ընդունած է ցորչափ հայրը՝ թագաւորը :

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԸ

Միապետական զինեալ ուժերու սպա – րապետ, մեծ վճռականութեամբ եւ անձ – նական քաջութեամբ կը տանի դժուարին դործ մը: Հիւսիսի ապստամբման բանա – կին միաձուլումը: Զինքը կը տեսնենք Փարիզ, Գահիրէ, իրրեւ ներկայացուցի – չը Մոհամէտ Ե·ի: Ոչ ոք կը զարմանայ երբ հայրը, խզելով ատանդութեան հետ , որ Ռիֆիմաներու եւ արքունի մեծամեծնե – րուն կը վերապահէ թագաւորին նշանա – կումը, 1957 Յուլիսին զինքը կը կարդէ իր պաշտօնական գահաժառանգը :

Առեն մը քաշուած կեանք մը ապրելէ ետք, քաղաքական փայլուն մուտք մը կը դործէ: Թագապետական ընտրութիւններուն վաղորդայնին , 1960 Մայիսին ուր ձա – խերը տեղ կը չահին, իշխանը կը համոզէ հայրը որ ինք անցնի կառավարութեան դլուխը եւ իրեն յանձնէ փոխ – վարչա – պետութիւնը : « Նախագահական վարչա – ձեւն է միապետութեան չրջանակին մէջ»:

10 ամիս, գահաժառանգը կը դեկավա – րէ, արդէն հիւանդ թագաւորի մը հովա – նաւորութեան տակ, որ աւելի ուշադիր է ապահովելու Մարոքի դիրքը ափրիկեան դօտիին մէջ քան առանձնելու երկրին ի – րական իշխանութիւնը : Այն առեն Մու – լէյ Հասան ցոյց կուտայ իր բնական հե – ղինակութեան, իր խմաստութեան եւ ա – րեւմուտքի համար իր համակրութեանց չափը: Կ'ըսուի թէ վստահ չըլլալով որ պիտի իշխէ կ'ամապարէ կառավարելու:

ԹԱԳԱԺԱՌԱՆԳԸ

1961 Փետրուար 26ին, հսկայ լռութիւն մը կ'իջնէ Մարոքի վրայ: Մոհամէտ Ե· մեռած է: Նոյն իրիկունը նոր թագաւորը ինքզինքը կը յայտնէ, երեք օր ետք հրա – չակուած է , բայց Մարոքը դիտէ ար – դէն թէ ումը մը ունի :

Իր անձնական կեանքին մէջ ալ չատ ազդուած է մարդու մը, հօր մը օրինա – կէն որու վրայ չատ կը հիանար :

ՅԱՋՈՐԴԸ

Բայց երկու թագաւորներու խառնը – ւածքները չատ տարբեր են, մանաւանդ իրենց պատրաստութիւնը, այնքան որ հակադրութիւնը ցայտուն կը մնայ ար – դի անկախ Մարոքի առաջին եւ երկրորդ թագաւորին միջեւ :

Մուլէյ Եուսէֆի զաւակը արդիական տեսակի մշակութային եւ քաղաքական ոչ մէկ պատրաստութիւն ունէր: Դիպ – ուածով իշխանութեան գլուխ եկած, իր – րեւ ազգայնական պարագլուխ եւ կառա – վարիչ, միայն բնածին խելքին եւ բնա – կան հեղինակութեան կը պարտէր ամէն ինչ : Հասան Բ· ընդհակառակն, իշխե – լու համար դաստիարակուած է: Ամէնէն վայելուն ֆրանսացի եւ մարոքցի ուսու – ցիչները ունեցած է , ըլլա՛յ արաբերէնի, ըլլա՛յ ֆրանսական դրականութեան կամ իրաւաբանութեան մէջ: Ատկէ կուգայ կառավարելու բաւական նոր ոճ մը :

Այս մարդն է , զոր Ֆրանսացիք պիտի տեսնեն, պիտի լսեն :

ղուտ դերմանական , զուտ ամերիկեան կամ նոյնիսկ զուտ եւրոպական հարցեր: Համաչխարհային հարցեր կան եւ մեր երկու ցամաքամասերը սերտօրէն կապ – ուած են խաղաղութեան կամ պատերազ – մի հարցերուն մէջ»: Քենըտի կարդ մը հոդեշահ խօսքեր ալ ըրած է չեչտելով թէ պիտի վտանգեն իրենց քաղաքները պաշտպանելու համար Գերմանացիներուն քաղաքները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ նոր մաքրագործումներ սկսան Պաաս կուսակցութեան ապահո – վելու համար քաղաքային եւ դինուորա – կան հակակչիռը: Եօթը սպաներ ձերբա – կալուած են, 6 բարձր պաշտօնեաներ պաշտօնանկ եղած են :

ՍԱԼԱՆԻ փաստաբանը՝ Ժան – Լուի Թիքսիէ – Վինեանքուռ փաստաբաններու կարգին անդամ ընտրուեցաւ առջի օր , 606 ձայնով 1142 քուէներու վրայ (հարկ եղած մեծամասնութիւնը՝ 572 ձայն էր): Այս ընտրութիւնը ունի նաեւ քաղաքա – կան նշանակութիւն մը :

ԱՌԱՍՊԵԼԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔ ՄԸ

Մեքսիքայի մայրաքաղաքէն 34 մղոն հիւսիս – արեւելք, մրրկոտ հովիտի մը մէջ, հազար տարիէն աւելի անուշադրութեան մատնուած եւ մոռցուած քաղաք մը մնացած էր: Տարիներու ընթացքին, կամաց – կամաց, քաղաքին պալատները եւ մեհեանները, իրենց շողշողուն պատերով եւ գեղեցիկ խեցեղէններով, անյայտացած էին աւազներուն տակ: Հողէն դուրս մնացած էին հսկայ զոյգ մը բուրգերու գագաթները միայն եւ քանի մը հոգաթումբեր, իբրեւ մեռած քաղաքի մը «գերեզմանաքարեր»: Մինչեւ իսկ քաղաքին անունը մոռցուած էր:

Դարեր ետք, Ազդեկները երկիւղած սարսափով մը քաղաքը կոչեցին Թէյօթիուահքան – «վայրը ուր մարդիկ աստուածներ կը դառնան» — : Սպանացիները չհետաքրքրուեցան այս քաղաքով, որովհետեւ բուրգերը ոսկիի պահեստներ չունէին: Մեր ժամանակներուն, զբօսաշրջիկները կուգային այստեղ բարձրանալու Արեւի եւ Լուսինի բուրգերուն վրայ: Թէեւ շատոնց հնագէտները կը կռահէին, թէ այստեղ բուրգերէն զատ, ուրիշ հետաքրքրական տուեալներ պիտի գտնուէին, այսուհանդերձ, մինչեւ վերջերս ո՛չ մէկ փորձ կատարուած էր պեղելու համար վայրը:

Անցեալ տարի մեքսիքացի հնագէտ մը՝ Ատոլֆօ Լոփէզ Մաթէոս, իր երկրին հնագէտներուն փափաքով, 550 հոգիի գլուխն անցած սկսաւ պեղումները: Քիչ ատենէն յայտնի եղաւ, որ ամէնէն լաւատես եզրակացութիւններն անգամ քիչ էին իրականութեան քով: «Ասիկա ամէնէն մեծ, ամէնէն սքանչելի քաղաքն է, որ շինուած ըլլայ Ամերիկայի գիւտէն առաջ: Տարածութեամբ աւելի մեծ էր Աթէնքէն, նոյնիսկ Հռոմէն», յայտարարեց Աքոսթա, Մեքսիքայի հնագէտներէն մէկը:

Իր փայլուն շրջանին, Թէյօթիուահքան ունէր 250·000 բնակիչ: Քաղաքը շինուած էր համակեդրոն շրջանակաձեւ թաղերով, որոնց կեդրոնէն կ՝անցնէր լայն պողոտայ մը, որ հնագէտները ներկայիս կը կոչեն Մահուան պողոտայ: Կեդրոնը կը գտնուէին բուրգերը եւ մեհեանները, շուկաները եւ հաւաքատեղի ծառայող հրապարակները: Ասոնց ետին կը գտնուէին բնակարանները եւ բերրի հողերը, որոնք կը տարածուէին մղոններ անդին: Արտակարգ կերպով գունագեղ քաղաք մըն էր, կ՝ըսէ հնագէտ Աքոսթա. — «Կարմիր արիւնի նման փայլուն»: Պալատները եւ մեհեանները դուրսէն շերտ առ շերտ ներկուած էին հրաբխային փոշիով եւ բնական երկաթի թթուուկով (ժանգ), յետոյ կը փայլեցուէին յղկուած կանաչաքարերով: Բոլոր փողոցներն ալ սալայատակուած էին ժայռի տոկունութիւնը ունեցող կարմրագոյն խճածեփով եւ տասը սմ. հաստութեամբ:

«Եթէ արիւնը հոսէր փողոցներէն, պիտի չնշմարէիք զայն», կ՝ըսէ Աքոսթա: Ու արդարեւ, արիւնը հոսած է քաղաքին մէջ: Գտնուեցան նկարուած մարդոց սիրտեր, զոհի դաշոյնները անոնց կողքին: Ուրիշ հնագէտներ գտան մարդոց գանկէն պատրաստուած կերակուրներ, ինչպէս նաեւ կարմիր եւ դեղին գոյներով մեծ սկահակ մը, որ կը պարունակէր մարդկային ազդրեր եւ գիստեր, ինչ որ ենթադրել կուտայ, թէ քաղաքին բնակիչները մարդակեր եղած են: Միեւնոյն ատեն գործադրած են անձնազոհութիւնը՝ ծաղիկներու չաստուածին: Այս ծիսակարութեան ընթացքին, հաւատացեալները կը կտրէին իրենց մատը կամ կոպը եւ կը ձգէին, որ արիւնը հոսէր ծակոտկէն թուղթի մը մէջ, որ յետագային կ՝այրէին փոքրիկ կաւէ սկահակներու մէջ:

Գտնուած ուրիշ առարկաները նուազ սարսռազդեցիկ տեսք ունին, բայց աւելի բնորոշ են Թէյօթիուահքանի մշակոյթը պատկերացնելու համար: Յայտնաբերուած են աւելի քան հինգ հարիւր հազար առարկաներ, բոլորն ալ Ք. Ա. 350 թուականին պատկանող: Ասոնց մէջ կան զանգակներ, սուլիչներ եւ 1500 տարուան հնութիւն ունեցող սրինգ մը, որ Սըր Մալքոլմ Սարճընթի (Անգլիական համանուագախումբի ղեկավարն է) համաձայն, «շատ գեղեցիկ ձայնաստիճան ունի, Հռոմէական սրինգին շատ նման»:

Ազդեկներէն նուազ պատերազմասէր ու գիտութեան մէջ Մայաներէն աւելի յետամնաց՝ Թէյօթիուահքանի ղեկավար քուրմերը կ՝ապրէին գեղեցկօրէն ներկուած սենեակներու մէջ, կը մշակէին հացահատիկ, լուբիա եւ դդում: Արուեստէն եւ ճարտարապետութենէն զատ, իրենց մեծագոյն նպաստը միջամերիկեան մշակոյթին եղած է ստեղծումը առաջին իրական քաղաքային կեդրոնին: Բայց, յանկարծ, իր քաղաքակրթութեան բարձրութեան, Թէյօթիուահքան անյայտացաւ, իր ետին ձգելով մեծ, պարապ քաղաք մը եւ հնագիտական առեղծուած մը:

Սո՞վ թէ ժանտա՞խտ ինկած է քաղաքին մէջ: Քանդուա՞ծ է յարձակող ուրիշ ցեղախումբի մը կողմէ: Հնագէտները կը տարակուսին: Հաւանաբար քանդուած է կրօնական մոլեգին պատերազմի մը ժամանակ: Գտնուած են հրկիզուած չէնքեր, պալատներ եւ մեհեաններ, որոնք կը վկայեն թէ այդ առասպելական քաղաքը՝ հիմնայատակ կործանած է, առաւելաբար հրոյ ճարակ դառնալով:

Թ. Ա. Թ.

ԾԱՂԻԿՆԵՐՈՒ ԹԱԳՈՒՀԻՆ՝ ՎԱՐԴԸ

ԵՒ ԻՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հարիւր տարի առաջ, ծաղկաբոյծներու առաջին ցուցակը կը պարունակէր վարդերու երեք հազար տեսակներ, որոնցմէ շատերը՝ վաղանցուկ յաջողութիւն մը միայն ունէին: Այսօր, ծաղկասէրներու տրամադրութեան տակ կը գտնուին վարդերու երեսուն հազար այլազան տեսակներ:

Վարդը սերտօրէն կապուած է մարդու պատմութեան հետ: Իր առաջին քայլերէն սկսեալ, մարդը կը պաշտէր այդ դիւթական ծաղիկը, զոր կը նկատէր անմահութեան խորհրդանշանը: Սիպերիոյ տափաստաններուն մէջ, վայրի վարդի տեսակ մը կայ, որ կ՝արհամարհէ բեւեռային ձմեռը եւ չի մեռնիր երբեք: Հանովէրի մօտ, վարդենի մը կայ, որ ըստ աւանդութեան, տնկուած է Շարլըմանյի կողմէ: Վերջին պատերազմի ընթացքին, ռումբերը՝ Հանովէրի ամբողջ շրջանը տակնուվրայ ըրին, բայց, այդ վարդենիին չդպան:

1888ին, հնախոյզները եգիպտակ. դամբարանի մը մէջ գտան մոմիան կնոջ մը, ձեռքը վարդերու պսակ մը, որ անվթար մնացած էր դամբարանի պաղ մթնոլորտին մէջ: Այս պատճառով Փոքր Ասիոյ մէջ դեռ գոյութիւն ունեցող այս տեսակի վարդերը կոչուեցան «սրբազան վարդեր»:

Վարդը, որ Ողիմպոսի աստուածներուն սիրած ծաղիկն էր, կախարդներու շարքերուն դէմ իրր դեղ կը գործածուէր: Կենդանիի այլափոխուած մարդ մը, երբ վարդ ուտէր, կրկին կը մարդանար: Նմանապէս, վարդը դժոխքի վախէն կը պահպանէր մարդը: Հռոմի մօտ, գերեզմանի մը վրայ, մեռեալի մը հետեւեալ խնդրանքը գտնուեցաւ գրուած. «Անցորդ, վարդով մը ողորմէ ինծի»:

×

Հին դարերու մարդիկը ա՛յնքան կը սիրէին վարդը, որ Կղէոպատրա թագուհին, հանդիսութեան մը առթիւ, հսկայական գումարներ ծախսեց, պալատը այդ սքանչելի ծաղիկներով զարդարելու համար: Միջին դարուն, շատ մը արքայական տուներու տոհմանշանները վարդեր կը կրէին:

Աւանդութեան մը համաձայն, Լանկասթըրի դուքսը, օր մը Ֆրանսա այցելութեան ընթացքին, արիւնին մէջ թաթխեց ճերմակ վարդ մը, կարմիր գոյն տալու համար անոր: Յետոյ զայն տարաւ Անգլիա, ուր իր գերդաստանը կը պահանջէր թագը Եորքի հարստութեան, որուն տոհմանշանը ճերմակ վարդ մըն էր: Այսպէսով սկսաւ պատերազմ մը, որուն անունը եղաւ «Երկու վարդերու պատերազմը»:

Պապը երբ մասնաւոր պատիւ մը ընդ ուզէր պետութեանց ղեկավարներուն, ոսկի վարդ մը կը դրկէր անոնց: Կարմրագոյն քարերով զարդարուն արուեստական այս վարդը կը խորհրդանշէր մարդկային կեանքի ունայնութիւնը եւ հոգիի անմահութիւնը: Միեւնոյն ծաղիկը իբրեւ նախատիպար կը ծառայէր մայր եկեղեցիներ շինող ճարտարապետներուն, զարդարելու համար լուսամուտները, ուրկէ լոյսը, ճշմարտութեան նշման, ներս կը թափանցէր եւ կը լուսաւորէր հաւատացեալները: Վերջապէս հակահիթլերական դերման ուսանողներու նշանն ալ ճերմակ վարդ մըն էր:

×

Հին օրերէն, վարդը ծաղիկն էր նաեւ գաղտնիքի: Թերեւս անոր համար որ միակ ծաղիկն է, որուն թերթերը բաւականաչափ չեն բացուիր եւ իրենց սիրոյ ցոյց չեն տար: Ատենօք, հացկերոյթներու ընթացքին, սեղանին վրայ, ծաղկամանով վարդեր կը դնէին, երբ կ՝ուզէին ցոյց տալ՝ թէ՝ սեղանակիցներուն միջեւ տեղի ունենալիք խօսակցութիւնները գաղտնի պէտք է պահուէին: Հին եգիպտացիներու լռութեան աստուածը՝ Արբոկրատ, կը ներկայացուի մէկ ծաղ շրթունքին ու միւս ձեռքը՝ վարդ մը:

×

Ծաղկամշակութեան արձանագրած յառաջդիմութեամբ, վարդը մարդոց յայտնեց իր գաղտնիքներէն մէկ քանին: Վարդը ատենօք պարծանքն էր Պարսկաստանի թագաւորներուն, իսկ ներկայիս, ազգային հարստութիւնն է Պուլկարիոյ: Վարդին թերթերը ոչ միայն անհրաժեշտ հիմն են անուշահոտութիւններուն, այլ նաեւ՝ ամէնէն արդիւնաւէտ դեղը՝ շնչարգելութեան (ազմ) դէմ: Շատ մը բժիշկներ վարդը կը գործածէին թոքային հիւանդութիւններու դէմ ալ:

×

Ներկայիս, ծաղկամշակները պատուաստումի մեթոտով՝ վարդերու ազդեցուցիչ տեսակներ ստեղծած են, գոյնի եւ ձեւի տեսակէտով: Այսօր կան կապոյտ ուսեւ վարդեր: Վաթսուն եւ ութսուն թերթերով վարդեր ալ կան: Եւ շնորհիւ իր անհամար տեսակներուն, իր գեղեցկութեան, իր յատկութիւններուն եւ իր խորհրդանշանակութեան շնորհիւ՝ վարդը ծաղիկներու թագուհին կը հաղիսանայ:

Քաղեց՝ [illegible]

Ի ՓԱՌՍ ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

(ՄԱՅԻՍ 28Ի ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Ուստի, դարձեալ կը վերադառնամ հարցումիս,— քաղաքական մե՞ղք է ցանկալ ազատութեան, սխա՞լ է ցանկալ ազատութեան: Պատասխանեցէք ինծի, ո՛վ նոր օրերու պոլիտիկոսներ, որ հեգարան կը կարգաք տակաւին՝ բայց դա՛ս կուտաք աշխարհին: Պատասխանեցէք ինծի, դո՛ւք, մատս ձեզի՛ է ուղղուած, դո՛ւք, որ կը սիրէք նստիլ օսմանեան Պապը Ալիի կամ մոսկոֆեան Պապը Ալիի շուքին տակ, վերջապէս օտար ուժերու եւ խօսքերու կախարդանքով տարուած, դո՛ւք որ ձեր դորշ օրաթերթիկը կը կարգաք սրճարաններու մէջ եւ զոց կ՝ընէք շառլաթաններու շառապիան, վերէ՛ն նայելով անոնց վրայ՝ որոնք քննական պատմութիւնը կը համարին բարձր դիտութիւն, համալսարանական դասընթացքներով ուսանելի, ծախու մարդոց համար անշահ եւ անհասկնալի:

Ո՛վ մաքսաւորներ եւ փարիսեցիներ նոր օրերու, լսեցէք: Ահաւասիկ դաս մը ռուսասիրական օրիանթասիոնի մասին.—

Ըսի ձեզի թէ Ռուսին ձեռքէն չէր որ խլեցինք Հայաստանը Մայիս 28ին: Այժմ կ՝ուզեմ ձեր ուշադրութեան յանձնել շատ յատկանշական պարագայ մը:

Մայիսեան Հայաստանը, զոր վերջ ի վերջոյ, ձմեռնամուտին, յանձնեցինք Մոսկուային՝ քաղաքական աննպաստ դէպքերու հարկադրանքով, այսինքն՝ երբ սկսաւ ռուսական մակընթացութիւնը, ճի՛շդ է, ե՛տ խլեցինք, Ռուսին ձեռքէն, Փետրուարի 18ին:

Սկիզբները, հայ ժողովուրդը, այն յոյսով՝ որ դարերու խորէն կուգայ, միշտ սպասեր է որ Ռուսիա կամ Եւրոպա մեզի Հայաստան մը տայ, իբրեւ արմազան կամ ընծայ:

Իսրայէլ Օրի կոչուի թէ Ներսէս Աշտարակեցի, ազատագրական դաղափարի մեր ռահվիրաները մեծ յոյսեր կապեր են Ռուսիոյ: Յիշեցէք Աբովեանը, որ կ՝օրհնէ Ռուսին ոտքերը, այսինքն Հայաստան մտնող ռուս զինուորը: Այս ռոմանթիքները հաւատացեր էին թէ Ռուսը հարաւ կ՝իջնէր՝ ազատագրելու համար մեզ, Հայաստան մը տալու համար մեզի՝ յանո՛ւն քրիստոնէութեան: Բայց առաջին անգամ Աշտարակեցին եղաւ, Հայոց կաթողիկոսը, որ մատնուեցաւ ծանր յուսախաբութեան, երբ հայկական զունդերուն թափած արիւնը եւս մնաց ապարդիւն:

Այդ յուսախաբութիւնը մեզի բերաւ իրապաշտութեան առաջին սերմերը: Մեր մէջ սկսաւ զարդանալ այն մտածումը թէ «օտարը միշտ օտար է», ինչպէս մեր մէկ ազգային երգը եւս կ՝ըսէ: Թէ հիւսիսի մէջ մեծ դրացին կը ցանկայ Հայաստան՝ առանց հայ բնակչութեան:

Իրապաշտութեան այս դասերէն ետքը՝ ռուսասիրութեան վերջին ժառանգորդները կը մնային հայ բոլշեւիկները, որոնք կը հաւատային թէ Ռուսիա պիտի նուիրագործէր Հայաստանը՝ իբրեւ հայրենիք հայ ժողովուրդին: Սակայն յուսախաբ եղան չարաչար, կարճ ժամանակի մը ընթացքին:

Եւ այժմ՝ ուշադրութիւն.—

Եթէ ճիշդ է թէ հայ ժողովուրդն էր, երբեմն ռուսասէրը, որ բոլորովին յուսախաբ, զէնք առաւ ու կռուեցաւ Ռուսին դէմ՝ Փետրուար 18ին, աւելի քան ճիշդ է որ հայ բոլշեւիկնե՛րը եղան այդ նոյն յուսախաբութեան առաջին արտայայտիչները հայ գրականութեան մէջ: Կրնանք ըսել, որ եթէ Փետրուար 18ի դաղափարը կուգայ մեր ժողովուրդին հոգիէն, նուիրագործուած է եւս հայ բոլշեւիկներու բերնով:

Արդարեւ, բանաստեղծ Վահան Տէրեան, առաջին օրերու բոլշեւիկ, այսպէս կ՝արտայայտէ իր ընդվզումը.—

Մի խառնէք մեզ ձեր վայրի, արջի ցեղերին,
Մեր երկիրը աւերուած, բայց սուրբ է եւ հին:

Նոյն իմաստը ունի, նոյն յուսախաբութիւնը եւ ընդվզումը կը մատնէ, փետրուարեան նշանակութիւնը կուտայ բանաստեղծ Եղիշէ Չարենց, բոլշեւիկ, թէ՝ պէս ծանօթ է.

Ո՛վ հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկութիւնը քո հաւաքական ուժի մէջ է:

Այս ձեւով, Մայիս 28 եւ Փետրուար 18 ամբողջական Հայութեան ցանկութիւնը կը բանաձեւեն, եւ հանդանակի կը վերածեն: Եթէ յուսախաբութեան եւ յուսահատութեան շարժում մըն էր Փետրուար 18ը, կ՝արտայայտէ նաեւ այն դաղափարը թէ Հայաստան չի տրուիր ու տրուած չէ օտարներու կողմէ: Հայաստան կը ստացուի մէկ ձեւով,— Մայիսեան կամքով ու ցանկութեամբ:

Փետրուար 18ը խորթ դաղափարի սրբագրութիւնն է, օտարասիրութեան ուսանդութեան դատապարտութիւնն է հաստատում մըն է թէ Հայաստան ունեցած ենք Մայիսեան միաբանութեամբ կարելի է Հայաստան ունենալ նոյն միաբանութեամբ, եւ ոչ երբեք ուելի համակերպութեան (սումիսիսի) Նոյեմբերեան հոգեբանութեամբ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(5 Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԿԱՃԱՌԸ

Արուեստի կաճառին գործունէութեան մասին հետաքրքրական տեղեկութիւններ կը հաղորդէ հիմնարկութեան տնօրէնը՝ Թաւրէն Զարեան.

«Իրրեւ պիտական հիմնարկութիւն ամէնամեծ երիտասարդ է Արուեստի կաճառը, քանի որ իրրեւ արուեստի տիպ կազմուած է 1945ին, իսկ իրրեւ հիմք՝ 1958ին, 18 պիանահաններուն համար։ Այսօր նկարներու թիւը հասնելով՝ 75ի։ Կաճառը ներկա – յիս ունի հինգ բաժին՝ երաժշտութիւն, նարտարապետութիւն, թատրոն եւ պարարուեստ, կերպարուեստ եւ կիրա – ռական արուեստ։

«Մեր նպատակն է ուսումնասիրել հայ արուեստին զարկերը, անոր վիճակը եւ հեռանկարները։ Եւ թէպետ մեր նպատակն է նաեւ՝ ընդհանրապէս, ժողովուրդին մօտցնել արուեստի բնագաւառի աշխատանքներուն վրայ։ Երաժշտագէտ փրոֆ. Գուշնարեանի գործը հայկական երաժշտութեան մասին, շատ լուրջ ուսումնասիրութիւն մըն է։ Լիսիա Տուբ – նոյի իր կեանքին մէկ կարեւոր մասը նուիրեց անօրինակ հարուստ հայկական մանրանկարչութեան եւ որմանկարչութեան ուսումնասիրութեան։ Անոր կազմած «Հայկական մանրանկարչութիւն» գիրքը, անոր ուսումնասիրութիւնը մէջ – բերած հայ մանրանկարիչ Թորոս Թոսլիի գործերուն, հայկական զարդա – գարի տարրերու եւ ոճերուն մասին, եկան առաջին տեղի տալու, թէ մեր մանրանկարչութիւնը ինքնատիպ եւ հա – րուստ է։

«Թատերագէտ Գէորգ Գոյեանի ու – ղիղն լեզուով հրատարակուած «Հայ Թատրոնի 2000ամեակը» երկհատորեայ ուսումնասիրութիւնը մեծ երեւոյթ դար – ձաւ աշխարհի թատերագիտական գործե – րուն մէջ։

«Երաժշտութեան մարզին մէջ, փրոֆ. Գուշնարեանի ուսումնասիրութիւնէն զատ, հրատարակուած է փրոֆ. Տիգրա – նովի՝ հայ երաժշտական թատրոնի երկ – հատոր պատմութիւնը, Ռ. Ազատեանի՝ հայկական երաժշտական խոպերու ու – սումնասիրութիւնը, ուր մատենագիտա – կան նիւթերու օգնութեամբ վերլուծուած են բոլոր ժամանակներու եւ տեսակներու խոպերը, Մ. Առաքելեանի աշխատութիւ – նը կարա – Մուղամի մասին, Գ. Գէո – գեկանի Ռոմանոս Մելիքեանին նուիր – ուած գործը։ Միւս կողմէ կաճառին կանքերով հրատարակուած է կոմիտասի գործերուն առաջին հատորը, իսկ ապա – գրութեան մէջ են Ալ. Սպենդիարեանի, Ե. Մելիքեանի ակադեմական երկերը, կազմուելու վրայ է հայ երաժիշտներու բառարան մը։

«Նարտնակելով Թորոս Թոդամանեա – նի գործը, հրատարակուած են Ա. Սա – հինեանի «Քասապի մայր եկեղեցին ճարտարապետութիւնը», Վ. Յարու – թիւնեանի եւ Լ. Յարութիւնեանի հայ ճարտարապետութեան մասին արժէքա – ւոր ակնարկը, Ստ. Մնացականեանի «Սիւնիքի ճարտարապետութիւնը» ...

«Ճարտարապետութեան ճիւղը պատ – րաստելու վրայ է տասնեակ մը նոր ու – սումնասիրութիւններ, որոնց շարքին Ստ. Մնացականեանի Զուարթնոցի վերա – բերեալ աշխատութիւնը, ուր հեղինակը կ'առաջարկէ սեսքին համար բոլորովին նոր նախագիծ մը, Ա. Սահինեանի ու – սումնասիրութիւնը էջմիածնի մայր տա – ճարին ճարտարապետութեան մասին։ Ճարտարապետ Միքայէլ Մազմանեան կը պատրաստէ Հայաստանի քաղաքաշինու – թեան պատմութիւնը։ Հետաքրքրական է հայկական ճարտարապետութեան յու – շարձաններուն մատենաշարը՝ «Օճուն»ը, «Հին Երեւանը» եւայլն։

«Հայ կերպարարուեստի պատմու – թեամբ կը զբաղին արուեստաբաններուն մէկ մասը, որոնցմէ իր արժանի տեղը կը գրաւէ Ռուբէն Դրամբեան («Եպիչէ Թա – դեւոսեան» եւ «Մարտիրոս Սարեան» ու – սումնասիրութիւնները)։

«Արուեստի կաճառը, դժբախտաբար, արուեստաբաններ չպատրաստեց, հակա – ռակ անոր, որ անոնց կարիքը օրըստօրէ աւելի կը զգացուի։

«Կիրառական արուեստը բուռն զար – գացումի մէջ է։ Սակայն քիչ թիւով ճա – շակասէր նմոյշներ կը յօրինուին խեցե – գործութեան, ապակեգործութեան եւ ձեռագործի մէջ։ Յատկանշական է թէ՝ կիրառական արուեստի առարկաները ար – տադրողները դեռ չատ կը կառչին ան – ճաշակ, միօրինակ գործերուն վրայ»։

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆԻ ԵՐԿԵՐԸ

Լոյս տեսած է Ղազարոս Ագայեանի քառատասնօր «Երկերի ժողովածու»ին ե – րրորդ հատորը։

Հատորին մէջ տեղ գտած են հեղինա – կին հրապարակախօսական, գրական – քննադատական եւ լեզուաբանութեան գա – նազան հարցերուն նուիրուած յօդուած – ները, որոնք անգնահելի լոյս տեսած են գանազան պարբերականներու մէջ։

Հատորը ունի ծանօթագրութիւններու բաժին մը, որ կազմած է գրականագէտ Ա. Աստարեան։

ՄԱՆՐԷՆԵՐՈՒ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄ

Կենսաբանութեան հիմնարկութեան մանրէաբանութեան ճիւղը երկար աշխա – տանքներէ ետք յաջողած է գտնել եւ ա – ռանձնացնել մանրէներու որոշ տեսակ – ներ, որոնք եթէ մտնեն միջատներուն օրգանիզմին մէջ, կրնան ոչնչացնել զա – նոնք։

Այս ձեւը կարգ մը առաւելութիւններ ունի, բազմատեսակ քիմիական դեղե – րուն։ Այսպէս, թունաւորուած միջատը հիւանդի «Քասապի մայր եկեղեցին ճարտարապետութիւնը», Վ. Յարու – թիւնեանի եւ Լ. Յարութիւնեանի հայ ճարտարապետութեան մասին արժէքա – ւոր ակնարկը, Ստ. Մնացականեանի «Սիւնիքի ճարտարապետութիւնը» ...

«Ճարտարապետութեան ճիւղը պատ – րաստելու վրայ է տասնեակ մը նոր ու – սումնասիրութիւններ, որոնց շարքին Ստ. Մնացականեանի Զուարթնոցի վերա – բերեալ աշխատութիւնը, ուր հեղինակը կ'առաջարկէ սեսքին համար բոլորովին նոր նախագիծ մը, Ա. Սահինեանի ու – սումնասիրութիւնը էջմիածնի մայր տա – ճարին ճարտարապետութեան մասին։ Ճարտարապետ Միքայէլ Մազմանեան կը պատրաստէ Հայաստանի քաղաքաշինու – թեան պատմութիւնը։ Հետաքրքրական է հայկական ճարտարապետութեան յու – շարձաններուն մատենաշարը՝ «Օճուն»ը, «Հին Երեւանը» եւայլն։

«Հայ կերպարարուեստի պատմու – թեամբ կը զբաղին արուեստաբաններուն մէկ մասը, որոնցմէ իր արժանի տեղը կը գրաւէ Ռուբէն Դրամբեան («Եպիչէ Թա – դեւոսեան» եւ «Մարտիրոս Սարեան» ու – սումնասիրութիւնները)։

«Արուեստի կաճառը, դժբախտաբար, արուեստաբաններ չպատրաստեց, հակա – ռակ անոր, որ անոնց կարիքը օրըստօրէ աւելի կը զգացուի։

«Կիրառական արուեստը բուռն զար – գացումի մէջ է։ Սակայն քիչ թիւով ճա – շակասէր նմոյշներ կը յօրինուին խեցե – գործութեան, ապակեգործութեան եւ ձեռագործի մէջ։ Յատկանշական է թէ՝ կիրառական արուեստի առարկաները ար – տադրողները դեռ չատ կը կառչին ան – ճաշակ, միօրինակ գործերուն վրայ»։

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆԻ ԵՐԿԵՐԸ

Լոյս տեսած է Ղազարոս Ագայեանի քառատասնօր «Երկերի ժողովածու»ին ե – րրորդ հատորը։

Հատորին մէջ տեղ գտած են հեղինա – կին հրապարակախօսական, գրական – քննադատական եւ լեզուաբանութեան գա – նազան հարցերուն նուիրուած յօդուած – ները, որոնք անգնահելի լոյս տեսած են գանազան պարբերականներու մէջ։

Հատորը ունի ծանօթագրութիւններու բաժին մը, որ կազմած է գրականագէտ Ա. Աստարեան։

ՄԱՆՐԷՆԵՐՈՒ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄ

Կենսաբանութեան հիմնարկութեան մանրէաբանութեան ճիւղը երկար աշխա – տանքներէ ետք յաջողած է գտնել եւ ա – ռանձնացնել մանրէներու որոշ տեսակ – ներ, որոնք եթէ մտնեն միջատներուն օրգանիզմին մէջ, կրնան ոչնչացնել զա – նոնք։

Այս ձեւը կարգ մը առաւելութիւններ ունի, բազմատեսակ քիմիական դեղե – րուն։ Այսպէս, թունաւորուած միջատը կարճ ժամանակի մը մէջ կրնայ վարա – կել հազարաւոր միջատներ, մինչ կողմէ այս մանրէները վնասակար չեն բոյսե – րուն եւ կենդանիներուն եւ ասոնց պատ – րաստութիւնը աւելի աժան է։

ԵՐԵՒԱՆԻ ՋԵՐՄԵԼԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆԸ

Երբ 1963ին վերջնայ Երեւանի ջեր – մելեկտրակայանին շինութիւնը, պիտի արտադրէ 550·000 քիլովաթ ելեկտրաուժ, որ կը հասնի մօտաւորապէս Սեւան – Հրազդան ելեկտրակայաններու չարքին կարողութեան։

Վերջերս բացումը կատարուեցաւ Երե – ւանի ջերմելեկտրակայանին առաջին բաժինին։

ԶԱՐԵՆՑԻ ԴԻՒԱՆԸ

Եղերաբախտ բանաստեղծին դիւանը օրըստօրէ աւելի կը հարստանայ, կը գրեն Երեւանի թերթերը։ «Վերջին չըր – ջանին Թանգարանը Զարենցի Հայաստա – նի եւ արտասահմանի բարեկամներէն, հարազատներէն, ընկերներէն եւ գրասէր – ներէ ստացած է կարգ մը գիրքեր, անձ – նական գոյքեր եւ այլ նիւթեր, որոնք կ'ամբողջացնեն բանաստեղծին դիւանը»։

ՏԵՂԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ

Ճարտարապետ մը՝ Գ. Սրուանձեան նպատակայարմար չի գտներ արհեստա – կան թեթեւ լցանիւթերու գործարաննե – րու հիմնումը Ազրբէյճանի երիտ – կիրներուն՝ Վրաստանի եւ Ազրբէյճանի մէջ, քանի որ «Հայաստանի բնական հա – րստութիւնները անսպառ են ամբողջ Ան – դրկովկասի պէտքի թեթեւ լցանիւթերու պահանջը լիովին բաւարարելու համար»։

Ըստ երեւոյթին, կեդրոնական իշխա – նութիւնները առանց նկատի առնելու այս պարագան, որոշած են գործարան – ներ հիմնել Վրաստանի եւ Ազրբէյճանի մէջ։

ՇԱՀԵԿԱՆ ԳԻՐՔ ՄԸ

«Հայ ժողովրդի նոր շրջանի պատմու – թեան նենգափոխումը թուրք պատմա – գրութեան մէջ» խորագիրը կը կրէ վեր – ջերս լոյս տեսած գիրք մը, որուն հե – ղինակները են երուանդ Մարգսեան եւ Ռուբէն Սահակեան։

Իրենց նպատակը եղած է ցոյց տալ Թուրքիոյ մէջ լոյս տեսնող պատմական քաղաքական եւ յուշագրական գրակա – նութեան մէջ Հայութեան, յատկապէս անոր նոր շրջանի պատմութեան դիտակ – ցօրէն եղած խեղաթիւրուած փաստերը։

ԿԵՐԻ ԿՈՒՏԱԿՈՒՄԸ ԵՏ ՄՆԱՑԱԾ

Հայաստանի համայնավար կուսակ – ցութեան կեդրոնական Կոմիտէն եւ Հա – յաստանի Նախարարներու Խորհուրդը

ՏԱՐՈՒՆԻ — ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆ

Յատուկ կ'իմանանք թէ Յունիս 6ին մե – ռած է Յարութիւն Ֆրէնկեան։ Յուղար – կաւորութիւնը կատարուած է Յունիս 11ին եւ մարմինը ամփոփուած Քուրպը – վուայի գերեզմանատունը։

Ողբացեալը ծնած էր Պոլիս 1900ին։

Յաճախած է Գատը Գիւղի Մխիթար – եան եւ Պոլսոյ Սուլթանիյէ վարժարան – ները։

Հիմնադիրներէն եղած է Պոլսոյ Նաւա – սարդ, Փարիզի Յարդգող եւ Մեծ Ք. դրա – կան խմբակցութեանց։

Աշխատակցած է Պոլսոյ Ճակատա – մարտին, Յառաջի, Մեծիք, Զուարթ – նոցի, Աբգնի Նոր Օրին եւ Համանուն տարեգրքին։

Վերջին տարիներուն ամէն բանէ քաշ – ուած կ'ապրէր եւ հայկ. կեանքի հետ միակ կապը մնացած էր՝ «Յառաջ»ը։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՖԻԼԱՏԵԼՖԻՈՑ մէջ մեռած է Ատուր Լեւոնեան, որ հիւրաբար Ամերիկա կը գտնուէր։ Հալէպի ծանօթ հայ ազգային դէմք մըն էր եւ կարկառուն ներկայա – ցուցիչներէն Անթիասի հերոսամարտին, ուր կը ճանչցուէր իրրեւ «Ատուր Փաշա»։

ՊԻՑՐՈՒԹի մէջ տեղի ունեցած է Լի – բանահայ Օգն. Ընկ. 20րդ պատգամա – ւորական ժողովը։ Ներկայ եղած են 18 մասնաճիւղերու պատգամաւորներ։ Օգն. Ընկ. անցնող տարեշրջանի ընթացքին 112·754 լ. ոսկի մուտք ունեցած է եւ 100·176 լ. ոսկի ելք։ Շրջ. վարչութեան անդամ վերընտրուած են նախորդ Շրջ. վարչութեան անդամներ՝ Տիկիններ Լ. Սասունի, Վ. Խաթանասեան, Տ. Գրաչեան, Ա. Հայկականեան, Վ. Ֆէթ – թէլեան, Ա. Արծրունի, Գրիգճեան, Վ. Տէր – Կարապետեան եւ Ա. Ուրֆալեան։

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ մէջ, Յունիս 20ին, բա – ցումը կատարուած է առաջին մեքենա – յին գոր Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի տը – պարանին նուիրած է Գ. Կիւլպէնկեան հիմնարկութիւնը։ Ներկայ եղած է Փոր – թուգալի դեսպանը։ Տեղի ունեցած է հիւրասիրութիւն մը եւ Խորէն Ա. Կաթողիկոսը խօսք առնելով, օրհնած է Գալուստ Կիւլպէնկեանի յիշատակը։

միացեալ դեկոյցով կը հետեւի, թէ «մինչեւ Յունիս 5 Հայաստանի կոլտնտ – եսութիւնները եւ սովխոզները եղիպ – ատացրանի ցանքին ծրագիրը կատարած են միայն 64, կերի, շաքարի ճակնդեղի – նի՝ 57 առկոսով», իսկ գալով կենդա – նիներու կերին՝ «Ընդհանուր առմամբ Հայաստանի տնտեսութիւնները կենդա – նիներուն համար թթու կերով ապահով – ուած են 88 առկոսով» միայն։

ԵՐԼՏՐՋԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱՋԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

Դէպքէն չորս հինգ օր առաջ կառապան Մկրտիչ սխալէն մեկնած է. ժօռժ եւ ձիաղարման երուանդ, եղեռնական գէպ – քին առուն կանուխ, կառքը պատրաս – ւած են։ Երուանդ՝ իր զրպիններուն մէջ հինգ կիսթանք կոր, մնաք բարով»լ պէս նշանակալից խօսքեր լրած է, եւ ձիշտները մեկնած են առանց անդամ մը ալ վերադառնալու։ Անկէ ետք ոչ կառքը եւ ոչ ձիերը տեսնուած են հոն։ Քննութեանց եւ խուզարկութեանց մէջտե – ղին ունուած են գլխարկները, որոնք ժօռ – ժին են, ինչպէս նաեւ կարգ մը ուրիշ – ներ գրքեր։

Այս միջոցին հասաւ Վիէննայի Օսմ. դեսպանատան կողմէ գրկուած ընդար – ձակ պատասխանը, որմէ կը հասկցուէր, թէ կառքը ճշմարտապէս Վիէննայի Նա – սկյոօրֆէր կառքի գործարանին մէջ չին – ուած էր, եւ անցեալ Ապրիլի երկրորդ շաբթուան մէջ Մարի Զայլ անուն կին մը, ընկերակցութեամբ երկայնահասակ մէծ մօրուքով, պուլկարերէնէ պատ ու – րիչ լեզու չգիացող մարդու մը, եկած էր գործարանին վաճառատունը, հանած էր վիթխարիա կառք մը եւ փափաքած էր, որ կառապանի աթոռակը քիչ մը լայն ըլլայ։ Կառքերու աթոռակը սովորաբար 38× 30 սանթիմ կ'ըլլայ մինչդեռ կինը պնդած էր, որ 45 × 40 սանթիմ։ ըլ – լայ, գործարանատէրը թէեւ առարկած էր, թէ իր այդ ձեւին մէջ կառքը չատ ոպեղ պիտի ըլլար։ եւ սակայն կինը պնդած էր իր առաջարկին վրայ, հետե – ւարար անոր հանած այս Վիքթորիա կառքին աթոռակը անոր փափաքին հա – մեմատ փոխուած էր եւ կառքը ծախուած էր Ապրիլ 26ին։

Յետոյ յանձնարարուած էր կառքին թուղթերը Պ. Բաանէր հասցնել Սիլվիո Բիչչիի անուան ղրկել Պոլիս, ֆրանսա – կան թղթատարով։ Բայց գործարանը, այս յանձնարարութեան հակառակ, սը – խալմամբ փոխանակ ֆրանսականի, ա – ւստրիական թղթատարով ղրկած էր։ Կառքը գնող կինը, Մարի Զայլ, Մայիս 21ին, Ֆիլիպպէէն ապահովագրուած հե – ռագրով մը հարցուցած էր գործարանա – տիրոջ, թէ ինչո՞ւ կառքը Պոլիս չէ ղրր – կուած։

Նոյնպէս Մայիս 29ին Բեռլայի հեռա – ղրատունէն 4598 թուահամարով եւ Բիչ – չի ստորագրութեամբ հեռագիր մը քաշ – ուած էր Վիէննայի գործարանին, որով կը խնդրուէր թուղթը յանձնել ֆրան – սական թղթատարութեան մէջ հասցէ ու – նեցող Բաանէրի։ Ասկէ ետք նոյն հեռա – գիրը կը խնդրէր նաեւ որ Թրիէսթէի գործակալին ալ տեղեկութիւն տրուի այս մասին։

Վիէննական գործարանը անմիջապէս գործադրած ըլլալով իր յանձնարարուն – ւան այս փափաքը, Սիլվիո Բիչչի ա – նուն անձը մաքսէն ստացած է կառքը։

Վիէննայի Օսմ. դեսպանատան ղրկած այս տեղեկութիւնները կատարելապէս կը համաձայնէին Դատաքննութեանց ձեռք բերած արդիւնքներուն։

Սիլվիո Բիչչի բսուած անձը Բեռլայի աչխարհիկ չրջանակներուն մէջ ծանօթ անձ մը գտնած էր թէեւ, բայց միչտ ա – նունը կը փոխէր. տեղ մը Ճաղատ Ալբե – թիսի կ'ըլլար, տեղ մը Ալֆոնս, տեղ մը Քառլօ եւ տեղ տեղ ալ Ալֆոնս Վօկան կամ Լահան։ Այս անձը չատ մը տեղեր բնակելէ ետք, սենեակ մը վարձած էր Բեռլ, Բէչկիբճի փողոց, Մատամ Ժոզ Մէնտայի վարձած տանը մէջ եւ կը չարու – նակէր հոն բնակիլ մինչեւ եղեռնական դէպքին օր մը առաջ։ Այս յայտնութիւն – ներէն անմիջապէս վերջ, ըստ օրինի ա – սոր սենեակն ալ խուզարկուեցաւ, ուր երկու տպագիր տետրակներ գտնուեցան, որոնք կը հաստատէին անոր անիչխանա – կան ու յեղափոխական գործարարները եւ գանոնք տարածելու եւ ընդհանրացնելու նկատմամբ ըրած փորձերը։

Քննութիւն կատարուեցաւ նաեւ հաս – տատելու համար ինքնութիւնը անոր, ո – րուն գով կ'աչխատէր կառապան Մկրտիչ եւ հաստատուեցաւ որ անցած տարի Բե – րա վարձու կառք տուող վաճառական Վաֆիատիսէ ու Միխայէլ 18 ոսկի վարձ – գով կառք մը վարձած է Բիչա անուն Ռուս մը։

Այս Ռուսը կառքը գնած տաճն ըսեր է, թէ ինքը կառապան մը ունի, հետեւա – բար կառապան չուզեր։ Սակայն կառք վարձու տուողները նկատելով՝ որ ան – ծանօթ կառապան մը պէտք է որ մէկ քանի օր իրենց ձիերուն խնամքը տեսլի, եւ մանաւանդ նկատելով որ ի – րենց կառքն ու ձիերը նիւթական բաւա – կան կարեւոր արժէք մը ունին, զարմ չեն կրնար անծանօթ մէկու մը յանձնել, ը – սեր են, թէ պէտք է անպատճառ իրենք կառապան մը տան։

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

— ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 29 —

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մըրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ :

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐԱՄՊԵԼ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

×

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին :

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, Ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կատարեալ ծրագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ'ընդլայնի բաղձալի համեմատութիւններով :

ՆՈՒԷՐ

ԺԱԳ Գ. Շեխիկեանի համալսարանական յաջողութեան առթիւ (բժշկական վկայական) Մարսէյլէն Պ. Յարութիւն Տէրոյեան քսան Ֆրանք կը նուիրէ Յառաջի բարգաւաճման :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԱՒԱՔՈՅԹ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջ Բիւ ԺԷի սրահը, ընկերական հաւաքոյթ, (պիւֆէ, պառ, եւայլն) :

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները, ինչպէս նաեւ Լիոնի, Տէսինի, Վիէնի, Վալանսի, Սէն Էթիէնի խումբերը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի առաւօտ, Պօմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հիմնարկութեան եւ անուան տօնախմբութեան առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանդիստ տեղի պիտի ունենայ հանգուցեալ հիմնադիրներու՝ Պալաքեան Ս. Հօր, Գ. Շահլամեանի, Ա. Դարբինեանի եւ Ո. Անսուրեանի, ինչպէս նաեւ Սահակ Մեսրոպ Մշակոյթի Տան հիմնադիրներուն եւ եկեղեցւոյ եւ Ազգ. Տան շինութեան նիւթապէս օժանդակող ու կամաւոր աշխատողներու ննջեցելոց հոգւոց ի յիշատակ :

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՄԱՍՆԱԽՈՒՄԲԻ

Ի նպաստ իր բարեսիրական ձեռնարկներուն : Այս Կիրակի ժամը 16էն կէս գիշեր Քարլթոն – Քօրնիշ ծովահայեաց զբօսավայրը, 395պիս, Փրօմընատ տը լա Քօրնիշ (Մարսէյլ) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, մատչելի պիւֆէ :

Աննպաստ օդի պարագային չքեղ պարասրահ :

Մուտք 10 ֆրանք, ուսանողներու եւ երիտասարդաց 5 ֆրանք :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանի տղոց առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին, Հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9·35ին շոգեկառքով, Կառ տը Լիոնէն : Հաւաքավայր Կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին (Կրանտ հօրլօժ) ներքեւ ժամը առտուան ճիշդ 7·30ին :

Հ. Յ. Դ.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. ներկայացուցչական ժողովը տեղի կ'ունենայ 29 եւ 30 Յունիս :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներկայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու ենթակոմիտէներու եւ խումբերու ներկայացուցիչները, այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԱԿԱՐԳ :

ՊՈՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի վարչութիւնը կը յայտարարէ իր բոլոր ընկերներուն թէ յառաջիկային տեղի պիտի ունենան ներկայացուցչական եւ շրջանային ժողովները, այս առթիւ իր ընկերները բացառիկ ժողովի կը հրաւիրէ այս Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9·30, կը վերջանայ 11·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերները պարտաւոր են ներկայ ըլլալ :

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Յ. Դ. Կոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը այս Երկուշաբթի, ժամը ճիշդ 20·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Անիէռ Պուա Քոլոմպի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Պուա Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը, 32 Բիւ Փօլ Տերուլէտ (Պուա Քոլոմպ) :

Երգ, խմբերգ, արտասանութիւն, պար, տրամախօսութիւն եւ ներկայացում ղեկավարութեամբ ուսուցչին :

Մուտք 3 ֆրանք :

ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին,

8 bis, Rue des Ternes, Métro Porte Maillot

իրիկունը 20·30ին 28 Ավընիւ Պուրկէն, Իսի :

Կը խօսի Վերապատ. Ա. Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ (Ամերիկայէն) :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Անի կոմիտէն պիտի տօնէ Հերոսներու Օրը, Յուլիս 28ին Կիրակի օր :

×

Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի Իսիի դաշտահանդէսը Յուլիս 7ին, Մըտոնի անտառին մէջ :

Pour Vos Travaux de Peinture

ԴԻՄԵՑԷՔ
DJAMDJIAN KEVORK
67, Bd. de Vaugirard
PARIS (15e)
ժամը 10էն 12 հեռաձայնել
PRO. 82-38

IMPRIMERIE SPECIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՕԾՈՒՄԸ

Լիոնի Հայոց նորակառոյց եկեղեցիի օծման եւ Ազգ. ՏԱՆ բացումին հանդիսութիւնները պիտի կատարուին, ձեռամբ Հայրապետական Պատուիրակ ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, եւ բարձր նախագահութեամբ Լիոնի Քաղաքապետ Պ. ԼՈՒԻ ԲՐԱՏԷԼԻ, ըստ հետեւեալ ժամանակացոյցի.—

ՇԱԲԱԹ, 29 Յունիս, Դռնբացէքի արարողութիւն, երեկոյեան ժամը 5ին :

ԿԻՐԱԿԻ, 30 Յունիս, սկիզբ ժամերգութեան, առաւօտ, ժամը 8ին :

Պատարագ ժամը 10ին :

Օծման արարողութիւն առաւօտ ժամը 11ին :

Հիւրերուն համար դինեձօնի ընդունելութիւն, ժամը 13ին, նորակառոյց սրահին մէջ :

Նկատի ունենալով օրուան վեհութիւնը եւ օտար բարձրաստիճան հիւրերու ներկայութիւնը, ջերմապէս կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն, ըլլալ լուրջ եւ կարգապահ, հանդիսութիւններու ընթացքին :

Նոյն օրը, Կիրակի, ժամը 14ին տեղի պիտի ունենայ հացկերոյթ : Մասնակցիլ փափաքողները շաբթուան ընթացքին հաճին դիմել եւ արձանագրուիլ Ազգ. Միութեան անդամներուն մօտ, կամ եկեղեցւոյ քարտուղարութեան :

Ժամը 17ին, Ազգ. Տան մէջ մեծ պարահանդէս մասնակցութեամբ տեղւոյ երեք երիտասարդական միութեանց :

Ամբողջ արարողութիւնը պատկերասփիւռէն պիտի տրուի :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄԻՍ

LES SABLES D'OLONNE

(Vendée)

Ծովու լոգանք, խաղեր, դասախօսութիւններ, գեղարուեստական երեկոներ

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԵՑԷՔ ՓՈՒԹՈՎ

ՓԱՐԻԶ.— Ուրբաթ օրերը, ժամը 18·30 – 20·30 եւ Շաբաթ օրերը՝ 15էն 19, Մշակոյթի Տուն, 17, Rue Bleue, PARIS (9e)

ԼԻՈՆ.— ՕՐ. ՇԱՔԷ ՂԱԶԱՐԵԱՆ, 35 Բիւ Շըվրէօյլ,
ՏԷՍԻՆ.— Ժ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ, 16 Բիւ Պրանլի
ՎԻԷՆ.— ՕՐ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ, 11 Բիւ տէ Սելէսթ,
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— ՕՐ. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ, 2 Պուլվ. Շառլ տը Կոլ
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ա. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ, 57 Բիւ Թառանթէզ
ՎԱԼԱՆՍ.— ՕՐ. ԽԱՉԷՐԵԱՆ, 28, Քօթ տէ Շափըլիէ
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Խ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, 24 Քուռ Պեռիա
ՆԻՍ.— ՕՐ. Շ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ, 19, Պուլվ. Մանեան
ՊՈՌՏՕ.— ՕՐ. ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆ, 7 Բիւ Փորթ – Պաս
ԱՎԻՆԵՕՆ.— ՕՐ. Ժ. ՀԱԼԱՃԵԱՆ, Պետարիտ
ՊՕՄՈՆ.— Մ. ԳՈՒԼՈՒՄԵԱՆ, 17 Պուլվ. Վօքուա
ՍԷՆ ԼՈՒ.— ՕՐ. ՓԻԼԻԿԵԱՆ, 126 Պուլվ. Քէյրէլ
ՄԱՐՍԷՅԼ.— Գ. ՊԱՊԵԱՆ, 7 – 9 Բիւ Կրինիան
ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Կ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ, 3 Պուլվ. Արարատ

ԳԻՆ՝ 310 ՖՐԱՆՔ

Սեփական միջոցներով եկողներէն կանխավճար՝ 50 ֆրանք :
Փարիզէն հաւաքական տոմսով մեկնողներէն՝ 100 ֆրանք :
(Հաւաքական տոմսով մեկնիլ փափաքողներուն արձանագրութիւնը մինչեւ Յուլիս 13) :

ԼՈՅՍԸ ԳՈՅՆ Է···· ԳՈՅՆԸ ԼՈՅՍ Է
ՁԵՐ ՏԱՆԸ ԼՈՅՍ ՏՈՒԷ՛Ք···· ԹՈՄԼԱՔԻ ԳՈՅՆ ՏՈՒԷ՛Ք

Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի
Եթէ ներսը եւ դուրսը

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ – ԶԱՐԴԱՐԷՔ – ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՄԼԱՔ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, RUE DES BOURGUIGNONS — ASNIERES - BOIS COLOMBES (Seine)
Tél : GRE. 09-47

11, BD. DE LA REPUBLIQUE — LA GARENNE (Seine)
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ամէնէն արդիական, նուրբ եւ ընտիր ճաշակով պատրաստուած՝ առաջնակարգ ներկեր : Բնական եւ արուեստական բազմերանգ գոյներու մեծ ընտրութիւն : Նորոյթ իւղաներկեր, պատի գեղեցիկ թուղթերու ճոխ ընտրութիւն : Գետնի համար՝ ամէն տեսակ — լինոլէոմ եւ փլասթիք — ծածկոցներ.—

TAPIFLEX — TAPISOM — CARPETTE

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը, որու շնորհիւ կրնայ 10–30 առ հարիւր զեղջ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLONS - SOUS-BOIS (Seine)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ.— Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ :

Դիւրամատչելի պիւֆէ — *Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 ֆր. :*

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյօն :

ՀԱՐԱՁԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ֆ· — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ·

Արտասահման՝ Տար· 60 Ֆ· — Հատը 0·25 Ֆ·

ՇԱԲԱԹ 29 ՅՈՒՆԻՍ — SAMEDI 29 JUIN 1963

39րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9643 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — Nº 9643

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ՋՈՅԳ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ

Տարագրի մեր անառոյգ եւ ժժդոյն վհատին մէջ մեծապէս մխիթարական եւ բնոյթի է փարիզեան շրջանին մէջ գո – յութիւնը հայկական երկու միջնակարգ վարժարաններու , մէկը մանչերու , միւսը աղջիկներու համար : Երկու ոմանց – ալ այս օրերուն տակ : Ինք – նիր այս օրերուն տակ : Ինք – նուագ տարեդարձի առիթով :

Առաջինը՝ Սամուէլ Մուրատեան վար – ժարանը 117 տարուան պատմութիւն ու – նի, հիմնուած ըլլալով 1846ին՝ Փարիզի 15րդ թաղամասի Մէսնիլ փողոցին մէջ : Հաստատ գաղափարը Գաբրիէլ Ալվազովսքիի , Ռուսիոյ Ալիքանի եւ Վենետիկի Մխի – թարեանց ուրիշ ծանօթ վարդապետներու ձեռնարկութեան տակ փայլուն շրջան մը բոլորելէ եւ ադին օդտակար , նոյն – իսկ կարգ մը նշանաւոր դէմքեր հասցնե – լէ ետք, 1870ի Ֆրանքօ-Պրուսական պատե – րազմին պատճառաւ փակուած էր : Շէն – քին ալ ծախուած զօրավար Քասթէլնոյի ընտանիքին :

Մխիթարեան միաբանութիւնը մեծ զո – հողութիւններով 1928ին գնեց մարքիզու – հի փոնփատուրի Սեւրի դղեակը , Աչնի պիւրոն վրայ եւ վերաբացաւ վարժա – րանը, լոյս – քաղաքի Հայութիւնը օժ – անելով լուսաւորութեան վառարանով մը : 1922 Սեպտեմբերի Իզմիրի ազէտէն վերջ ստուարացած էր Ֆրանսայի , մաս – նաւորապէս Փարիզի հայկական գաղու – թը : Հայկական երկրորդական վարժա – րան մը անհրաժեշտութիւն էր դարձած : Հին գաղութի ջղերը չէին զգար նման ձեռնարկի մը օգտակարութիւնը : Նորեկ – ները գաղթական էին դեռ եւ ուրիշ աւելի կենսական հոգեր ունէին :

Այս պայմաններուն տակ նախանձա – խնդրանք մը եղաւ նախաձեռնու – թիւնը Մխիթարեան միաբանութեան , ո – րուն յաւէտ երախտապարտ է Ֆրան – սայի Հայութիւնը :

Վերջին պատերազմին պարտադրած ժամանակաւոր ընդհատումէն եւ ռմբա – կոծումներու պատճառած աւերներու դարմանումէն ետք վարժարանը անխա – փան կը շարունակուի , տարուէ տարի ա – ւելի կը բարգաւաճի եւ նորանոր յաջո – ղութիւններ կ'արձանագրէ : Աշակերտնե – րու քիւն է 115 :

Մենք միւս կրթական հիմնարկութիւնն է Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը , որ նոյնպէս հին պատմութիւն ունի, հիմնը – ւած ըլլալով Պոլսոյ մէջ 1879ին :

Այս դպրոցն ալ մեզի կը ներկայանայ փայլուն անցեալով մը : Ամբողջ 43 տարի հազարաւոր աշակերտուհիներ ուսած են Պոլսոյ վարժարանին մէջ, որ գաւառի դպրոցներուն ուսուցչուհիներ պատ – րաստող անկարան մըն է եղած :

Ազէտը զգալեաց գործուց այս վար – ժարանն ալ : 1922ի աշնան չորրդ իսկ տարին անուշիներ փոխադրուեցան Անգլիա , որ ժամանակաւոր հանդրուան մը ճնայն եղաւ : Յաջորդ տարին Դպրո – ցը բացուեցաւ Մարսիլիոյ մէջ , ուր մնաց մինչեւ 1928, հուսկ ուրեմն տեղափոխուելու համար Փարիզի արուար – ձանները Ինկոնիի մէջ :

Գաղթական գնդումներէն ազդուեցաւ նաեւ այս հաստատութիւնը , որ գրեթէ տրոհուեցի ձեւ առաջաւ : 1946ին վերա – բացուած խնամակալութեամբ եւ ու – սուցչական կազմով նոր թափ մը առաւ վարժարանը, որ 1948ին Լիսէի աստիճա – նին բարձրացուեցաւ, Ֆրանսական միջ – նակարգ դպրոցներու ծրագրով :

Յաճախ պատճառներով ցարդ կարե – լի եղած Բ. եւ Ա. դասարաններ կազ – մելու աշակերտուհիները պատրաստելու համար : Ներ – կայիս 115 աշակերտուհի ունի վարժարանը, որ կը գտնուի Պասսիի 69 թիւով փողոցին վրայ, Մետրոյի Մարքիզ տը Սատ կայարանին քով :

Ներկայիս տնօրէնուհին է Տիկին Ա. Ալթունեան , որ ուսուցչական կազմին հետ կը ջանայ տալ աղջիկներուն ոչ միայն ընդհանուր գիտելիքներ , այլ եւ մասնագիտական կրթութիւն մը , որ զանոնք պատրաստէ կեանքի մարտերուն :

Ուրախ ենք այս երկու հաստատու – թիւններուն գոյութեան համար , որոնք կը ներկայանան իբրեւ ազգային ամրոցներ , ուր կը պահուի մեր ազգային ոգին , մեր լեզուն , մեր աւանդութիւնները , մեր ինքնութիւնը :

Ուրախ ենք , որովհետեւ գիտենք , որ այս հաստատութիւնները ոչ միայն ապագայ մայրեր պատրաստելու , այլ եւ ազգային գիտակից գործիչներ կը պատրաստեն , որոնք պիտի կարենան ազգին ծառայել իրենց ամբողջ կարողութեամբ :

Ուրախ ենք , որովհետեւ գիտենք , որ այս հաստատութիւնները ոչ միայն ապագայ մայրեր պատրաստելու , այլ եւ ազգային գիտակից գործիչներ կը պատրաստեն , որոնք պիտի կարենան ազգին ծառայել իրենց ամբողջ կարողութեամբ :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՁԵՒ ԱԼ ԻՐ ՊԵՐԼԻՆԸ Կ'ԵՐԹԱՅ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՎԵՐԻՆ ԺՈՂՈՎ

Մինչ Քենըտի դադած է տեսնելու իր նախնեաց բնակավայրերը, Իրլանտայի դիւղերուն մէջ, Խրուշչեւ Արեւելեան – Պերլին կը հասնէր Ուրբաթ օր :

Արդէն, Հինգշաբթի օր քաղաքը դէօ – չաղարշարուած , կը պատրաստուէր ըն – դունելու խորհրդային վարչապետը : Կ'ըսուի թէ Խրուշչեւ կէտ առ կէտ պիտի պատասխանէ Քենըտիի ճառին , նկատի առնելով որ խորհրդային վարչապետը կը խորհի թէ այդ խօսքերով Միացեալ Նա – հանգներու նախագահը ապազարկէ կար – դաց իրեն :

Արեւելեան Գերմանիոյ իշխանութիւն – ները եւ մամուլի սպասարկութիւնները կը փորձեն չեշտել թէ Խրուշչեւի այցելու – թիւնը զուտ բարեկամական բնոյթ մը ու – նի, Ուլպրիխթի տարեդարձին առթիւ , բայց ժողովուրդին եղած կոչերը եւ քա – ղաքին դրօշակները ու զարդարուն կեր – պարանքը չեն խաբեր ոչ ոք : Կարմիր մեծ ոսո մը կը պատրաստուի :

Միւս կողմէ Պերլին հասած լուրերու համաձայն, համայնավար կարգ մը ու – րիշ դեկավարներ ալ արեւելեան – Պերլին պիտի ժամանեն եւ տեսնուին խորհրդա – յին վարչապետին հետ : Հաւանական է որ համայնավար վերին ժողով մը դու – մարուի, արդարեւ Արեւելեան – Պերլին կը հասնին՝ Նովոթնի , չեխ ընդհ· քար – տուղարը ,Վարչաւայէն՝ Կոմուլքա , Պուքրէշէն Կէորկիու – Տէյ : Խրուշչեւի եօթնեւորդ այցելութիւնն է արեւելեան Պերլին ուր եկած է 1955ին, 57ին, 58ին, 59ին , 60ին եւ 63ին :

× Քենըտի Հոմ կը հասնի Երկուշաբ – թի օր ուր տեսակցութիւններ պիտի ու – նենայ իտալացի դեկավարներուն հետ եւ յաջորդ օրն ընդունուի Պապին կողմէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՊ. պատասխանած է Խրուշչեւի չը – նորհաւորական հեռագրին հետեւեալ ձե – ւով.— « Ձեր հեռագիրը մեր հոգիին մէջ ողեկոչեց յիշատակը ռուս ժողովուրդին, անոր դարաւոր եւ քրիստոնեայ պատմու – թեան, մինչ Աստուծմէ կը խնդրէինք որ այս ժողովուրդը իր բարգաւաճման մէջ եւ լաւ կարգի դրուած իր ընկերային կեանքին մէջ կարենայ հարուստ օժան – դակութիւն մը բերել մարդկութեան բարգաւաճման եւ արդար խաղաղու – թեան մը դատին աշխարհի վրայ » :

ՊԱՂՏԱՏԻՆ հասած լուրերու համա – ձայն կաթոլի կռիւներ տեղի կ'ունենան իրաքեան զօրքին եւ քրտական ուժերու միջեւ : Ըստ Պաղտատի ձայնասփիւռին քրտական հինգ քաղաքներ անձնատուր են նամակալութիւնը ջանքեր կ'ընէ այս ուղ – ղութեամբ :

Վարժարանի աշակերտուհիներու թիւն է 75 : Սրահի եւ փակ զբօսավայրի մը պակասը զգալի է : Ցոյս կայ որ չնորհիւ նուիրատուութեանց հնարաւոր դառնայ դպրոցը օժտել այս յարմարութիւննե – րով :

Մեր զոյգ վարժարաններու աշակերտ – ներու թիւը կարելի կ'ըլլայ կրկնապատ – կել՝ իրենց հողերուն վրայ նոր չէնքերու կառուցումով :

Ի՞նչ կը մտածէ այս մասին Գալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութիւնը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԷՌԻՈՅԻ ՃԱՌԸ

ԼՄՐ.— Լիոնի եկեղեցւոյ օծման տա – թիւ, շահեկան նկատեցինք կրկին հրա – տարակել այն ճառը զոր նախագահ Էռիօ, Լիոնի երբեմնի քաղաքապետը արտասա – նած էր ճիշդ ինը տարի առաջ, 1954 Յու – նիս 26ին, հիմնարկէքի օրը :

Ներուսի այլ բազմավաստակ քաղաքա – պետը ի տես իր յառաջացած տարիքին , կ'ափսոսար որ իր աչքով պիտի չտեսնէր ձեռնարկին աւարտումը եւ անձամբ պիտի չկարենար մասնակցիլ հանդիսաւոր Օր – ուան : Արդար է որ յիշատակուի ան այ – սօր՝ ասցեալի իր խօսքով :

Monseigneur, Mesdames, Messieurs,

Je suis à la fois très honoré et très tou – ché d'avoir été appelé à présider cette cérémonie à la fois si émouvante et si intéressante qui rassemble les Arméniens de Lyon autour de leur future église et du Foyer de culture et d'aide sociale qu'ils se proposent de créer.

Je vous prie Mesdames et Messieurs, et si vous me permettez cette expression, mes chers Amis, de voir dans ma pré – sence au milieu de vous, au milieu de vos familles, la preuve de l'estime que la France, d'une façon générale et d'une façon plus particulière la Ville de Lyon professe pour la colonie arménienne.

Ces sentiments d'estime que je suis venu traduire sont la récompense de votre travail silencieux et fécond que vous a si profondément incorporés cette cité.

Voilà bien longtemps que je suis en relation avec les Arméniens de Lyon puisque voilà bientôt 50 ans que je di – rige cette ville. Je puis rendre témoigna – ge, un témoignage public de leur esprit civique et surtout ce qui nous est si pro – fondément sensible, de leur attachement à la France.

Il est vrai que dans tous les malheurs de votre patrie, la France s'est tenue à vos côtés. Elle vous a aidés de son mieux, elle vous a accueillis, elle vous garde au – jourd'hui son estime affectueuse et en même temps que je vous apporte un té – moignage de ma bienveillance et de l'a – mitié des Lyonnais, je vous apporte mes vœux pour les établissements que vous allez créer.

Il est bien probable que je n'en voie pas l'achèvement. Il était prudent de votre part de m'inviter à la pose de la première pierre, parce que le jour où vous poserez la dernière suivant les pro – babilités, je ne serai plus au milieu de vous. Mais je vous laisse mon souvenir, je vous laisse mon amitié, je vous laisse l'indication que je donne pour mes suc – cesseurs d'avoir à vous aider et à vous aimer.

Je connais un peu (moins que vous – mêmes assurément) mais un peu cepen – dant les fastes, les traditions de votre patrie. J'ai été profondément remué lors – que tout à l'heure j'ai entendu l'un d'en – tre vous crier « Vive la France ». La France, voyez-vous mes chers amis, elle peut avoir ses défauts, elle a certaine – ment ses défauts ; mais le peuple français, il a une grande qualité : il a du cœur.

Il est bon, il déteste l'injustice, il dé – teste la cruauté, il déteste l'usage arbi – traire de la force. C'est au nom de ces sentiments que nous vous avons accueillis, et c'est celà qu'est venu vous dire tout simplement le Maire de la Ville de Lyon, le vieux Maire de la Ville de Lyon qui vient simplement vous déclarer comme pour l'ensemble de ses concitoyens : qu'il vous aime bien et qu'il vous souhaite dans les maisons que vous allez créer, beaucoup de succès et de bonheur.

Aimez la justice, aimez la bonté, aimez le devoir envers les autres, aimez la paix et c'est ainsi que vous serez considérés comme ayant droit à ce titre qui nous est à nous-mêmes si cher, au titre à la fois d'Arméniens et de Français.

EDOUARD HERRIOT.

(*Discours prononcé le 26 Juin 1954, lors de la Cérémonie de la pose de la première pierre de l'Eglise Arménienne de Lyon*).

ղած են յարձակումներէն եառ :

ՊԵՆ ՊԵԼԼԱ անդրադառնալով Պու – տիաֆի խնդրին յայտարարեց թէ դաւա – դիրները կապ ունէին ալժիրահայութե – րուն հետ : Վարչապետը այս ճառը խօ – սեցաւ արաբերէն եւ ակնարկելով ան – րիկեան այն երկիրներուն որոնք ցարդ օտար հոգատարութիւն կը վայելեն , չէշտեց.— պիտի օգնենք անոնց դէնքով , դրամով : Զինուորներ պիտի դրկենք ա – նոնց : Տասը հազար ալժերացի կամա – աորներ պատրաստ են Անկոլա մեկնելու, եթէ ուզենք յիսուն հազար հոգի կը ղըր – կենք : Պէն Պելլա պատրաստ է նաեւ զի – նելու տասնըմէկ միլիոն Ալժերացիները որպէսզի փողոց իջնեն եւ «վերջնականա – պէս փորձն պատեհապաշտներու եւ յա – տաղիմականներու փոսը» :

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ, կացութիւնը չատ լրս – տակ չէ եւ տագնապ մը ծագեցաւ երբ վարչապետ Սալահ Պիթար Դամասկոս հասաւ, Ալժերիայէն վերադառնալով :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ պատուիրակութիւնը որ ներկայ պիտի ըլլայ Պողոս Զ.ի օծման պիտի դլխաւորուի վարչապետ Փոմփի – տուի կողմէ : Կիսապաշտօնական աղբիւր – ներու համաձայն Տիեզերական ժողովին Բ. նստաշրջանը պիտի սկսի Սեպտեմբեր 29ին : Պողոս Զ.ի օծման արարողութեան ներկայ պիտի ըլլան Պելժիոյ թագաւորն ու թագուհին եւ այլ պաշտօնական անձ – նաւորութիւններ : Արարողութիւնը ուղ – ղակի պիտի տրուի (էօրովիզիոն) կիրա – կի օր ժամը 18էն սկսեալ :

ՀԱՍԱՆ Բ. կը շարունակէ իր այցելու – թիւնը Փարիզ : Հինգշաբթի օր Վերսայլ այցելեց : Թագաւորը միայն պտուղի ջուր կը խմէ, ընդունելութեանց ընթացքին հրամցուած բոլոր ոգելից ըմպելիները հիւրերուն համար են միայն :

ՓԱՐԻԶԻ երթեւեկը աննախընթաց խը – ճողմներու եւ անկանոնութեանց տեղի տուաւ Հինգշաբթի մեքրոյի գործադու – լին հետեւանքով : Ցուրտն ու անձրեւն ալ վրայ հասնելով անտանելի վիճակ մը ստեղծեցին աշխատող դասակարգին հա – մար որ միայն քալելով կրնար աշխատա – վայր հասնիլ : Անկանոնութիւնները չա – րունակուեցան Ուրբաթ :

ԻՍՐԱՑԷԼԻ խորհրդարանը (ֆնեսէթ) 43ի դէմ 64 ձայնով վստահութիւն յայտ – նեց նոր վարչապետին՝ Էշքոլի եւ իր դահլիճին :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր վարչապետը՝ Փա – նայոթիս Փիփինէլիս 14ի դէմ 172 ձայ – նով խորհրդարանին վստահութիւնը ըս – տացաւ :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ տեղեկատուութեան նա – խարարը յայտնեց թէ Քենըտիի Գերմա – նիա ճամբորդութիւնը մրցում մը չէ «Շառլօ կուիամարտիկին եւ Ճոնի կըռ – փամարտիկին միջեւ» : Արդէն ծանօթ է որ տը Կոլ Գերմանիա կ'երթայ Յուլիսին թէեւ այս լուրը չի հակասեր այն կար – ծիքին թէ երկու ղեկավարներուն ճամ – բորդութիւնը մրցումի ձեւ առած է :

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

(ՓՈԽԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔԻ)

Ա.

Հաւատաք կամ ոչ, պիտի պատմեմ ես դայն, քանի որ ենթական վաթսունը անց պարկեշտ անձ մըն էր եւ ոչ մէկ պատճառ ունէր կատակելու :

Ահա թէ ինչ պարագաներու մէջ ըրաւ ան իր պատմութիւնը :

Վերջին անգամ պաշտօնավարած դըպրոցիս Ե. կարգի աշակերտներէն մէկը՝ չարթուան մէջ քանի մը անգամ կը բացակայէր դասերէն, ինչ որ լրջօրէն կ'ազդէր իր նիւթերուն վրայ :

Երկտողով մը հայրը դպրոց հրաւիրեցի, բացատրելու համար ասիկա իրեն ու միասին դարման մը դտնելու :

Նոյն օրը, աշակերտութեան մեկնելէն առ, տեսչարան կը մտնէր վաթսունը անց բարձրահասակ ու ժպտադէմ մէկը : Երբ տուաւ իր անունն ու մականունը, իմացայ թէ հայրն էր խնդրոյ առարկայ աշակերտին :

Հրաւիրեցի, որ նստէր ու անցայ խօսքի զաւկին դասերէն եւ մնալու անպատեհութիւններուն, խնդրելով այս առթիւ իր աշակերտութիւնը, որպէսզի իր ընթացքով յոռի օրինակ չդառնայ ընկերներուն, եւ աւելին, չկրկնէ իր կարդը :

Ուշադրութեամբ լսելէ ետք պիտի, ըսաւ թէ վերջերս տղուն առողջութիւնը խանգարուած էր : Բժիշկին յանձնարարութեամբ պէտք չէ նեղէին զինք ու մտայնին ծանր զբաղումներով յոգնեցնէին : Արդար դասւ եղած զանգատը եւ յանկեց, թէ նման դիտողութիւններ սուած էր նաեւ տեղական վարժարանի տնօրէնութենէն, որուն նոյնպէս բացատրած էր ամէն ինչ : Հաշտուած էր ուքեմն տարուան մը կորուստին հետ եւ կ'ուզէր, որ ձեւով մը բացատրէինք դասիքին պարագան՝ ընկերներուն ալ : Ապա՝ մայրենի լեզուին մէջ անոր տկարութիւնը վերագրեց մասամբ մօրը հայերէն չդիտնալուն, բայց աւելցուց. — երբ եօթնտարեկան առաջ հոս եկայ, հայ աղջիկները քիչ էին ու չէին ուզեր պարզ արհեստաւորի մը հետ ամուսնանալ, եւ իմ բոյնս ունենալու համար ակամայ փնտռեցի օտարուհի մը :

Կը խօսէր մտերմիկ եղանակով մը, ինչ որ մղեց դիս հարցնելու, թէ ո՞ր ազգի է :

— Սիւրի – հիասթգի եմ, ըսաւ, ու չարունակելով աւելցուց, թէ առաջին աշխարհամարտին, ուրիշներու պէս ի – բենք ալ տեղահան եղած ու տարուած էին Պոզանթի : Հոն կորսուած կամ աքսորի հանուած եւ սպաննուած էին իր ծնողքը : Նոյնը պատահած էր հասակակից ամուսնիս :

— Երէ 1918ին թրքական բանակները չհանդիպէին հայկական խոչընդոտին, Սարդարապատի առջեւ, եւ աւելի կանուխ հասնէին Բագուի Բարիւղի հորերուն, տարբեր կ'ըլլար հիմա աշխարհի պատկերը :

Անոնք որ պատմութիւն կ'ուզեն ուսանիլ, Թող որոճան ուսա ռազմագէտներու եւ պատմագէտներու այն տեսակէտին վերայ թէ Ռուսե'րն էին որ Ֆրանսայի պարզեւեցին Մառնի յաղթանակը՝ կռնակէն դարնելով Գերմանիան եւ պարտադրելով գերմանական բանակներու հապճեպ տեղափոխութիւն մը արեւմուտքէն արեւելք :

Կ'արժէ նոյն ձեւով որոճալ Սարդարապատի ճակատամարտին վերայ, որ կասեցուց թրքական յառաջխաղացութիւնը, ուշացու Բաղուի քարիւղին հասնիլը գերմանական պրահատած ռազմակառքերուն համար եւ վերջապէս նպաստեց պատերազմին տեւողութիւնը կարճցնելու : Թէ պատերազմին բախտը կը դտնուէր կովկասի մէջ, յայտ ու ծանօթ է այն փաստով որ Գերմանիա երկրորդ աշխարհամարտին մէջ եւս ուղեց առաջին առթիւ իջնել Կովկաս, օր առաջ հասնիլ Բաղուի քարիւղի հորերուն :

ԵՒ ԻՆՉ ՈՐ ԸՐԱՒ ՍԹԱԼԻՆԿՐԱՏ՝ ԿԱՍԵՑՆԵԼՈՎ ԴԷՊԻ ԲԱԳՈՒ ԳՐՈՀԸ, ՆՈՅՆ ԲԱՆԸ ԸՐԱՒ ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ :

Այսպէս է որ Մայիս 28ին վառարկուած անկախութեան մեր ճակատամարտը բախտորոշ դեր է կատարած Եւրոպայի եւ Ռուսիոյ ճակատագրին տնօրինութեան մէջ :

Այս առթիւ մարզարէութիւն մը ձեզի : Մօտիկ տարիներու մէջ, թերեւս պալ տարի, արդի Ռուսիան պիտի պանծացնէ Հայոց ճակատամարտը Սարդարապատի առջեւ, այլ բացատրութեամբ՝ Հայկական Առաջին Հանրապետութեան կազմութեան պարագաներուն բախտորոշ դերը առաջին աշխարհամարտը կարճեցնելու տեսակէտով : Այն ատեն, բոլոր անոնք որ այսօր անարդանքով կը խօսին Մայիսեան Հանրապետութեան տօնին մասին, մեղմ պիտի ընդունին անարդանքի նոյն խօսքը՝ երբ ուրիշներ եւս հռչակեն նպատակը, զոր հայ ժողովուրդը ընծայած է Սարդարապատով՝ ո՛չ միայն ինքն իր անկախութեան դատին, այլեւ արեւմտեան աշխարհի : Նման ընծայաբերութիւններ չատ ենք կատարած : Միայն արուե՞ստ, միայն արի՞ւն. ինչե՞ր ենք տուած մարդկութեան : Վարձատրել դիտե՞ն որ չարժած ըլլայինք վարձատրուելու յոյսով : Վարձատրութիւնը պէտք է զայ մեզմէ : Եւ վարձատրութիւնը՝ պայքա՛րն է միայն որ կ'ընծայէ :

Պայքարով է որ ապրեր է Հայութիւնը : Հայութիւն կը նշանակէ պայքար : Մենք պարտէզները, մեր անունին համար ցոլենի եւ բոյսերու մնացորդներ փնտռելու :

Հակառակ ուժասպառ ու յուսնած ըլլալնուս, քնանալ չկրցանք սակայն : Արջինին քարայր վերադարձն ու անակնկալ մեկնումը խորապէս ազդած էր մեր վրայ :

Այսուհանդերձ, որոշեցինք որ մեզմէ երկուքը իրենց պահակ հսկեն քարայրէն քանի մը մեթր հեռու ծառի մը եաեւ, եւ երբ նշմարեն բացատի մուտքին արջին վերադարձը, ձայն տան ներսը մնացողներուն, որպէսզի փախչելով հեռանան :

Քառորդ ժամ հազիւ անցած էր, երբ լեզապատառ ներս խուժեցին մեր երկու ընկերները, իմացնելով որ դրկին մէջ բաներ մը բռնած երկու ոտքերուն վրայ դէպի քարայր կուգար արջը, ձագերն ալ եաեւէն : Փախուստ տալու ժամանակ չկար, արջը կանգնած էր քարայրի մուտքին ու մենք սահմռկած էինք : Մեր զարհուրանքը նշմարելով՝ ան կանգ առաւ րոպէ մը, վար դրաւ երկու թաթերուն մէջ դրկած իր բեռը, որ անտառի վայրի տանձերէ, ընկոյզէ եւ ալոճի բաղկացած էր : Ու դլուխը վար ծռած, թաթերով սկսաւ դէպի մեր կողմը հրել բերածնե րը : Որպէսզի հասկնայ մեզի, թէ իր կողմէ նուէր է, հրեց պատուղները մեզմէ ա մէնէն փոքրին առջեւ ու սկսաւ մոմոա լով լիզել իր թաժիւնները, որոնք կը ցաւակոտէին իրենց մօր չուրջը :

Սպասդի այդ արիւնոտ օրերուն, երբ մեր կեանքը մահէ միայն կախուած էր, վայրի կենդանիի մը այս կեցուածքը հրաշքի համազօր չնորհ մը ընդունեցանք մենք, եւ որպէսզի յայտնենք մեր գոհունակութիւնն ու երախտապարտութիւնը, մեզմէ ամէնէն համարձակները երկարեցին իրենց ձեռքերը արջին ձագերուն ու սկսան չոյել անոնց դլուխը : Ասիկա յայտնօրէն ուրախացուց մայր արջը, որ մեր համարձակութիւնը խորացնելու համար խոհոյն դուրս ելաւ քարայրէն, այս անգամ ընելով այնպէս, որ ձագերը ա տեն չունենան իրեն հետեւելու ու մնան մեր մօտը : Մենք չկրցանք բացատրել արջին այս անակնկալ մեկնումին չարժառիթը, բայց աւելի համարձակութիւն ունեցանք ձագերը չոյելու եւ սիրելու : Թուժիւնները չուտով մտերմացան մեզի : Մինչ այդ՝ սկսանք ուտել բերուած պը տուղները, առանց մոռնալու անոնցմէ բաժին հանել նաեւ ձագերուն, որոնք դարմանալի կերպով անտարբեր էին, ինչ որ վտաս էր, թէ արդէն կուշտ էին :

Հազիւ կերած էինք պտուղները եւ քիչ մը կազդուրուած, երբ երրորդ անգամ ըլլալով լսեցինք տերեւներու խշրտուքը, ապա մուտքը քարայրէն ներս մտաց արջին, որ այս անգամ իր թաթերուն մէջ բռնած էր դոգաւոր մեծ դդում մը՝ չուրով լեցուն :

Մեր անունդին մասին խորհրդ կենդանին չէր մոռցած չուրը : Կը դդար, թէ վտանգ մը մղած էր կխսամերկ ու դըժբախտ փոքրիկները լերան այդ ամայի ները :

Կարգով ու վարով մօտեցուցինք շրթները չուրին ու խմեցինք : Յոգնած թաթերուն քաշելով՝ արջը չարունակ չարժէր ու կը դառնար ապդին անդին կարծես կը զայրանար, որ իրեն պակսէր լեզու՝ մեզի հետ խօսելու հասկնալու, թէ կը հասկնար մեր դրբախտութիւնը ու պատրաստ էր բնկարելին, ամօքելու համար մեր տառապանքը :

Արջ մը ամայի այս վայրերուն քարայրի մը անկիւնը, մօր պէս պաշտպան էր կանգնած, Շնորհ մըն եղած ու մենք տակաւ համարձակութիւնը ունեցանք ձագերէն ետք չոլելու նաեւ դլուխը անոնց մօր, համբուրելու դայն :

Արջը ոչ միայն կը հսկար առօրեայ անունդը, այլեւ կը մտածէր ցուրտին մեզ պաշտպանելու մասին : Քարայրը լեցուած էր նոր տերեւներով, որոնք կը քնանայինք դիշերը :

ՎԱՐԴԱՆ ԳԻՒՐԳԻՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՍԱՆԱՍ՝ ԵՄԷՆԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ

Եմէնի մայրաքաղաքը՝ Սանաա վաճառուն հազար բնակիչ ունի : Ապառաժոտ լեռնալանջերուն կախուած պղպեղի դիրերուն հետ բաղդատելով՝ Սանաա մայրաքաղաք մըն է : Գիւղերուն մէջ մայն տունի նմանող հիւղակները կան, որ խեղճ ու թշուառ վիճակի մէջ կ'ապրին մէկ քանի հարիւր բնակիչներ : Սանաա բարձրաստիճան ու պերճաշուք տուներէ անոնց վրայ իշխող տաճարներով մզկիթները, արեւելեան հմայքի խորհրդանշանն են : Եւրոպական քաղաքակրթութեան ազդեցութիւն դոյութիւն չունի հոն : Տուները, փողոցները եւ կեանքը արեւելեան ոճը կը պահեն :

Օտար այցելուին զարմանք կը պատճառէ ջրուղիի չդոյութիւնը : Կարծես, Սանաայի բնակիչները առանց ջուրի կ'ապրին : Բայց, ընդհակառակ ջուրի խստագոյն պահանջին, երեսուն մեթր խորութենէ, ջուր կը հայթայթէ բազմաթիւ հորերու, որուան բոլոր եղանակներուն : Եւ առանց նորհիւ, երկու հազար տարի, քաղաքը կրցած է բնական կեդրոնը մնալ եղեմի Արաբիոյ :

Ձինք չդլխապատող պարիսպին վրայ Սանաա կը բարձրանայ չքեղ ու գիտնական, արեւելագարձային արդուեստագործութեամբ : Գիշերները դռները կը փակուին : Գլխաւոր դուռը՝ Պապ – էլ – Եմէնն է, որ կը դտնուի պարիսպին հիւսիսային կողմը :

Սանաա կը բարձրանայ ծովու մակերեսէն 2200 մեթր բարձրութեան վրայ : Ամառները ջերմութիւնը 40 աստիճանի կը հասնի, իսկ ձմրան ցուրտերը 0 աստիճանէն վար կ'իջնան : Ամառները ամէն կողմ կանաչ է, ձմրան՝ դեղին : Ամառները ամէն կողմ կանաչ է, ձմրան՝ դեղին : Ամառները ամէն կողմ կանաչ է, ձմրան՝ դեղին :

Սանաայի ամենէն հին տունը կը դտնուի Ալ Ղուրաապ թաղամասին մէջ : Ան կը կոչուի Ալ Ղուրաապ տունը : Ան կը կոչուի Ալ Ղուրաապ տունը : Ան կը կոչուի Ալ Ղուրաապ տունը :

Ալ Ղուրաապ տունը կը կոչուի Ալ Ղուրաապ տունը

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՅԻՍ 28

ՏԷՍԻՆ, (Յառաջ).— Անկախութեան 45րդ տարեդարձը այս տարի կազմակերպուած է Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Դրօշ մասնաճիւղին կողմէ, հովանաւորու-թեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէին :

Բեմը խնամքով զարդարուած էր, ուր դիմդրօշներու չուրջը մեր անմահ հե-րոսներու նկարները՝ որոնք խորհրդա-նիշը կը հանդիսանային օրուան տօնակա-տարութեան :

Նոր Սերունդի անդամներուն կողմէ երգուած «Յառաջ Նահատակ»ը ունկընդ-րուեցաւ յոտնկայս :

Օրուան նախագահ ընկեր Գեղամ Կա-նանեան յիշեց թէ ինչպէս 45 տարիներ առաջ Երեւանի մէջ ընդհանուր խանդա-վառութեամբ կը հռչակուէր Հայաստանի անկախութիւնը, հայ ժողովուրդին դա-րերու երազն էր որ կ'իրականանար : Հայաստանի հանրապետութեան հիմնա-դրութիւնը ժողովուրդին խլեց անհամար ու անգին կեանքեր, որոնք պիտակցօրէն դոհուեցան, որպէսզի հայը եւս վայելէ անկախութեան բարիքները :

Մեր երիտասարդ նախագահը խնդրեց նեղկաներէն վայրկեանի մը լռութեամբ յարգել յիշատակը ազատագրութեան հա-մար զոհուած բոլոր հերոսներուն :

Գեղարուեստական բաժինը պատրաս-տած էր Նոր Սերունդին կողմէ : Արտա-սանեցին, Ալֆրէտ Պառաւեան, Անահիտ Մուրատեան եւ իր քոյրը, որոնք արժա-նացան զնահատական ծափերու : Մենե-ղէց Ալֆրէտ Պառաւեան : Նոր Սերունդի տպաքն ու աղջիկները տոհմիկ տարազնե-րով պարեցին զեղջկական պարեր խլե-լով խանդավառ ծափեր : Իսկ Վիճէնն Նոր Սերնդական մը՝ էօքսիւզեան կիթա-ռի վրայ նուագեց երեք եղանակներ, ցոյց տալով իր տաղանդը ու կրկնակի ծափե-րու արժանանալով :

Կարելի չէր չյուզուիլ ի տես մեր Նոր Սերունդի անդամներուն հոգւոյն մէջ ծնունդ առած ազգային ոգիին : Անոնք սկսան արդէն առաջին քայլերը առնել, հետզհետէ լեցնելու համար անհետացող սերունդին թողած պարապը : Նաեւ կը ջանան վառ պահել մեր ազգային մշա-կոյթը եւ այդ կերպով թանկագին ծա-ռայութիւն կը մատուցանեն հայ մշա-կոյթին եւ նորահաս սերունդին Հայու նկարագիրն ու դիմագիծը անաղարտ պա-հելով :

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Յակոբ Պապիկեան, (Մարսէյլէն) որ արտօրէն ուրուագծեց Մայիս 28ի պատմական տե-ղի ունեցած իրադարձութիւնները, ապա խօսեցաւ Հայ Յեղափոխական Դաշնակ-ցութեան մասին, որ ամէնէն հինն ու ամէնէն բազմամարդն է, քառասուն հազար բնակիչներով, թր-քական Թաղամասը եւ «կեթէնն» որ ներ-կայիս ամայացած է, որովհետեւ բոլոր Հրեաները Իսրայէլ վերադարձան :

Արաբական քաղաքամասը կը տարած-ուի դէպի արեւելք, մինչեւ լանջերը ձե-պել Տոկում բլուրին, որուն գագաթին վրայ կը նշմարուի ուրուագիծը ամրոցի մը, որ կառուցուած է աւերակներուն վր-րայ Նոյ Նահատակի որդւոյն՝ Սէմի աշ-տարակին :

Սանտալի տուները բազմայարկ են եւ չքեղօրէն զեղազարդուած ու կը պահեն արեւելեան ճարտարապետական ոճը — փոքր պատուհաններ եւ ներքին ցած դու-ռեր : Անտարակոյս, ասիկա արդիւնք է ինայողական ոգիի, որովհետեւ, առտո-ջէ հազուագիւտ է երկնի մէջ :

Միւս կողմէ, Սանտալի տուներու դիմաւոր մուտքին մօտ սովորաբար կայ փոքրիկ մայթ մը, ուր անցորդները կըր-նան հանգչիլ՝ իրենց բեռը վար դնելով :

Ամէնէն զեղեցիկ տուները կը պատկա-նին առեւտրական հարուստ ընտանիքնե-րուն : Փողոցները անուն եւ տուներն ալ թիւ չունին : Յաճախ, տանտէրերը իրենց անուները կը գրեն տան ճակատին : Բայց, տուները ունին տարօրինակ ա-նուններ, ինչպէս՝ «գիրուկին տունը», «կապին տունը» : Որովհետեւ, երկնի մէջ, ամէն ինչ պատմութիւն ունի, ամէն ինչ ուշադրութիւն ունի :

Վ. Ե.

×

ՄԱՐՋԱԿԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Տէսինի մասնաճիւղը զեղեցիկ գաղափարը յղացած էր Հոգե-գալստեան տօնի առիթով կազմակերպե-լու դնդակախաղի մրց – խմբային մրց-ցում մը, հրաւիրելով Ալֆորվիլի, Վա-լանսի, Մարսէյլի հայկական խումբերը : Երկու օր Տէսինի մարզասէր հասարա-կութիւնը վայելեց խումբերուն միջեւ կատարուած մրցումներուն առթած հա-ճոյքն ու խաղի հետաքրքրական ելեւէջ-ներուն տեսարանները :

Մրցումները տեղի ունեցան տեղւոյս Թաղապետարանի մարզադաշտին վրայ : Անցողակի ըսենք որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբը կը վայելէ տեղւոյս յարգելի քա-ղաքապետին ու նաեւ Թաղապետական խորհուրդին համակրանքն ու քաջալե-րութիւնը, ըլլալով Տէսինի դնդակախա-ղի առաջին խումբը : Մարզադաշտը ան-վերապահ իր տրամադրութեան տակ է եւ նիւթական նպաստ մըն ալ կը տանայ Թաղապետարանի անտուկէն, իբրեւ քա-ջալերութեան լաւագոյն ապացոյց :

Զեռնհաս չըլլալով մարզական դէմքի վրայ, սլիտի բաւականանամ տալ միայն մրցումներուն արդիւնքը :

Ալֆորվիլի եւ Վալանսի խումբերը հա-ւասար արդիւնք տուած ըլլալով, վիճա-կով յաղթական հռչակուեցաւ Ալֆոր-վիլի խումբը :

Ուրեմն, երկրորդ դասուեցաւ Վալան-սը : Երրորդ՝ Տէսինը, իսկ չորրորդ՝ Մարսէյլի խումբը :

Կիրակի երեկոյեան կազմակերպուած էր պարահանդէս մը որ անցաւ շատ յա-ջող եւ զուարթ մթնոլորտի մը մէջ :

Քաջալերելի են բոլորն ալ որ հակա-ռակ անբարեացակամ օդին մրցումները չարու-նակեցին կազմակերպիչներու հետա-պնդած նպատակը իրագործելով :

ԳԻՄ

ՀԱՅԵՐ Ի ՊԱՏՈՒԻ

Իտալահայ զաղութի ծանօթ դէմքերէն բժիշկուհի Անահիտ Քէհեայեան, Յունի-սի սկիզբը Հռոմի մէջ մեծ յաջողու-թեամբ անցուցած է «Ապիլիթացիոնէ ա-լա լիպեռա տոչենցա ին էլինիբա փե-տիաթրիբա»ի քննութիւնները, առանց-լով ուսուցչապետուհիի տիտղոս : Այս քննութեանց ընթացքին, բժիշկուհի Անա-հիտ Քէհեայեան ներկայացուցած է գի-տական ինքնատիպ իր երեսուն աշխա-տասիրութիւնները որոնք առաւելապէս կը վերաբերին մանկանց ներծօր դեղձե-րու ախտաւոր վիճակին :

×

Մարսէյլի բժշկական համալսարանը յաջողութեամբ աւարտած է, ժաք Գ. Ֆեխիկեան եւ իր թեզը արժանացած է դատական կազմին մասնաւոր գնահա-տանքին :

×

Տաթօրինակ առաստիներ եւ տաթօրի – նակ առևտրութիւններու տէր բնակիչներ ունեցող այս քաղաքը, կը բաժնուի երեք մասերու : Աթարական գլխաւոր քաղաքը, յատկին կազմը : Բոլոր օտարականները այդ գաւառն պէտք է մտնեն :

Մինչեւ այսօր խտօրէն դործադրուող այս կանոնը կը բխի հին ատենդութենէ մը : Առենօք՝ այդ գաւառին կամարին մէջ պահուած է եղեր կախարդ ու պաշտպան ոգի մը : Անոր տակէն անցնող օձը կամ ղիրկանով մը եւ կախարդ ոգին կոր – ծանելով՝ ամենազօր Առաւօտոյ (Ալ – լահին) դործն է :

Քաղաքի վեց դաւառներէն Պապ էլ Ռու – ման ալ ունի իր առանդութիւնը : Վեց հինգ տարի առաջ, Ռուզկման պզտիկ չէիտասնեայ մըն էր, աղջիկը՝ Սանտա Հասատուած եւրոպացի առեւտրականի մը :

Ներսէնի արաբ մը զայն մեծցուցած եւ անոր Գաւրան կարդալ սորվեցուցած էր : Հայրը երբ հարստացաւ, Սանտայէն մեկ-նեցաւ եւ իր երկիրը վերադարձաւ իր աղջկան եւ ծերունի սպասաւորին հետ : Բայց, եմէնի արեւը դիւրաւ չի մոռցը – րիր : Եւ Ռուզկման, երբ մեծցաւ, տժուա-նալ չէր ուզեր ու միշտ մելամաղձոտ էր : Ի միջի այլոց, հայրն ու պապաւորը ժառան : Քանի մը տարի եաք, ինք ալ ա-նոց հետէն դնաց դերեզման : Կատակով մը, իր կալուածներն ու իր դղեակը ձդեց պզտաներուն, խնդրելով սակայն, որ դինք թաղեն իր բոլոր ոսկիներով եւ ձեւ-չէ՝ արաբերէն նամակ մը : Այդպէս ալ ե-ղաւ ...:

×

Նոյն չրջանին, Սանտալի մէջ կ'ապրէր բարի մարդ մը, որ իր կեանքը կ'անցը – նէր ազօթելով եւ Գաւրանը սերտելով : Գիչեր մը, այդ մարդը երազին մէջ տե – սաւ Ռուզկման, զոր ճանչցած էր պզտիկ եղած ատենը : Ռուզկմա ձերմակ հագած էր ու թաղուած քաղաքի դռներէն մէկուն մօտ, ձեռքին մէջ բռնած նամակ մը, զոր խնդրեց յանձնել իմամին : Յաջորդ օրը առաւօտեան, այս բարի մարդը փութայ իմամին մօտ ու միասին դնան Ռուզկ – ման, որ իր հետաւոր երկրին մէջ մեռած էր եւ որ հրաչքով թաղուած դանուեցաւ եմէնի մէջ, ոսկիով լեցուն պարկերու վրայ : Ձեռքին մէջ բռնած էր նամակ մը, զոր իմամը բացաւ ու կարդաց : Ռուզկմա իր ամբողջ հարստութիւնը անոր կու – տար՝ Սանտալի աղքատներուն համար, որոնց մօտ կ'ուզէր մնալ ընդմիշտ : Եւ այդ ոսկիով, իմամը տուներ չինեց, հոգեր բացաւ եւ աղքատներուն հոգեր բաժնեց :

×

Տաթօրինակ առաստիներ եւ տաթօրի – նակ առևտրութիւններու տէր բնակիչներ ունեցող այս քաղաքը, կը բաժնուի երեք մասերու : Աթարական գլխաւոր քաղաքը,

---

ՅԱՌԱՋի ԹԵՐԹՕՆԸ (166)

ԵՐԼՏՐԶԻ ՊՕՍՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ԶՈՐՍ

Թուրք համակիրպեր է, եւ այն աուն, ժամանակաւ իրեն քով աշխատած եւ հի-մա հարստարարակ Պէրթիէ փաչայի քով կառավարութիւն ընդ Մէհմէտ ապան կառավարական կարդերով, կենդանիներուն եւ կառքին հետ պրկեր են նոյն ուսին քով ծառայելու : Մէհմէտ ապա 15 օրուան չափ մնացեր է ուսին քով եւ անոր կա – տարեալ վարժեցուցեր է : Յետոյ ըսեր անոնց թէ ձգախէժ անիւով կառքն ալ այս ուսին կը պատկանի, եւ կառավան Մկրտիչ, ձիավարման երուանդ եւ կա – տարան ձօրձ ախոռին եւ կառավան մօ-տերը եւ այն կողմը դանուղ անձանց մէջ մը բաներ ըսեր են :

Հետեւաբար այս ուսին ինքնութիւնը կատարելապէս հասկնալու համար՝ հարկ եղաւ կանչել կառավան Մէհմէտ ապան, որուն հարցաքննութիւններէն ու վկայու-թիւններէն հասկցուեցաւ, որ Լիփա Բիփա բառած անձը, որ այն ատեն Բերա եէմէնիճի փողոց, տուն մը կը բնակէր, Մկրտիչ անուն կառավանին հետ վարձու կառքը առած վաֆիատիսէն վարձած է կառք մը, եւ կառավան բառած Մկրտի-չը այդ 15 օրուան ժամանակամիջոցին մէջ կառք վարել սորված է : Մէհմէտ ապա, Լիփա Բիփա նոյն կառքով անդամ մը Քրչմի Լիման դրամատունը տարած է եւ երկու անդամ ալ անոր կնոջը հետ Պէյօղլուի Էառւար Ժօրխի բառած մար-դուն ու անոր կինը այս կառքը նստեցնե – լով, Սուլթան Ահմէտի հրապարակը եւ Էմիրնէ Գափու տարած պտըցուցած է :

Մէհմէտ ապա ուսին քովէն ելլելէն ետք, տեսած է որ Մկրտիչ նոյն կառքը կը վարէր : Եղեռնական դէպքէն 15 օր առաջ տեսած է նաեւ, որ Մկրտիչ կը վարէր ձգախէժ անիւներով չրջապատ – ուած նորօրինակ կառք մը, որ իր ու – չադրութիւնը գրաւած էր, Այս կառքին բնկերները ցոյց տրուեցան Մէհմէտ ա – պային, որ անմիջապէս հաստատեց. Մկրտիչի վարած կառքն էր ան :

Մէհմէտ ապա բառած էր նաեւ, թէ Մկրտիչը տեսած էր եէնի Զարչու, ձէ – զայիր փողոց, էառւար Ժօրխի բնակած տունին անկիւնը : Անոր այս յայտարա – րութեան վրայ հարկ դառուեցաւ քննու – թիւն կատարել Մկրտիչի, Երուանդի, ինչպէս նաեւ Պէյօղլուի էառւար Ժօրխի ինքնութեան նկատմամբ :

Մկրտիչ՝ Սեբաստացի Սարգիս Ղա – բիպեան անուն մարդու մը զաւակն է, որ Գատըգիւղի Հայոց վարժարանին մէջ առած է իր ուսումը եւ կատարեալ կեր – պով ֆրանսերէնն լեզուն սորվելէ ետք, պահ մը ասեղնադործութեան արհեստին հետեւած է, եւ յետոյ Բերա Պ. Կրավիչի յարկաբաժնին դռնապանութիւնը ընե – լով՝ առ ժամանակաւ կերպով ծննդա – վայրը երթալ գալէ ետք, խռովարա – րական նպատակ դործադրելու յատուկ դիտումով կառապանութիւն սորված եւ իր հետապնդած յեղափոխական նպատա-կին ծառայելու առնչով, ձգախէժէ չըր – ջապատով անիւաւոր կառքին կառապա – նութիւնը ստանձնած է :

Զիպտարման Երուանդ Ֆրանկիւլեա – ճապիւղ կը բնակէր եւ հիմա Բերայ ա-նունով մայր մը ունի : Ասկից երկաթա – գործութեամբ կը պարապէր նախապէս եւ վերջին դէպքերուն՝ արդարութեան ձեռքէն ազատելու դիտումով վառնա փախչողներէն էր : Վերջէն հասկցուեցաւ որ այս ալ մեւնոյն խռովարարական նը-կատումով ստանձնած էր ձիապարմանու-թեան դործումը : Հետախուզութեանց պահուն թէ Մկրտիչի եւ թէ Երուանդի լուսանկարները ձեռք անցուցած են, ո – րոնց ինքնութիւնը բացարձակապէս ճըշ – դուած է :

Ժօրխ երկու անդամ հարցաքննուե – ցաւ. նախ իր պատկանած պելճիական ակրութեան կ. Պոլսոյ դեսպանութեան աւագ թարդմանին, եւ յետոյ երկրորդ թարդմանին՝ Պ. Մարքէթիչի ներկայու-թեանը : Ժօրխ ծնած է 1876ին Անվէրս, մինչեւ 13 տարեկան յաճախած է Էֆօլ Մուայէն դպրոցը : Այս հասակէն եաքը այլեւս ուսման չհետեւելով, շատ աննը – չան ամսականներով ծառայած է Անվէր-սի մէկ քանի վաճառատուններու մէջ : Ասկէ չորս տարի առաջ, Տէօյչէ Լէվան – թէ Լինիէ չոփենհաւային ընկերութեան կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին քով 250 Ֆրանք ամսականով ծառայութեան մտած եւ տարի մը եաքն ալ, գերմանական Սին – կեր ընկերութեան հաչուապահ Պ. Պէչէ միջոցով, Սինկեր ընկերութեան մէջ մը – գումով պչտօնի կոչուած է 12 ոսկի ամ – սաթոչակով :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

Այրի Տիկին Ռուբէն Թադէոսեան, Օր. Վերոնիկ Թադէոսեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Թադէոսեան, Այրի Տիկին Արմենուհի Կավրիլօֆ, Տէր եւ Տիկին Գոնստանդէն Քորսաք (Պրիւքսէլ), Պ. Վիազիկ Քորսաք (Պրիւսէլ), ինչպէս նաեւ Գը-լըճեան ընտանիքը, խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, քեռայրին, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՌՈՒԲԷՆ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Երեքշաբթի, Յունիս 25, ժամը 16ին իր բնակարանը:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր Շաբաթ (29 Յունիս), առաւօտեան ժամը 9ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ: Մարմինը պիտի փոխադրուի Պանեէօ – Փարիզիէնի գերեզմանատունը իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի, ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը, մարզիկները եւ բոլոր անդամները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն եղբ. Կարապետ Սապունճեանի (նախագահ Հ. Մ. Ը. Մ.ի), զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, ողբ. Թագուհի Սապունճեանի անակնկալ եւ կսկծալի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը շընորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Գ. Կիրակոսեանէ երեսուն Ֆրանք իրենց աղջկան Այտայի ամուսնութեան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Յ. Թագւորեանէ 10 Ֆրանք:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

— ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 29 —

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մըրցանակաբաշխութեան եւ ուսումնական տարւոյն փակման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ ամսոյն 29ին, Շաբաթ օր ժամը երեկոյեան 18ին, դպրոցի Մ. Պէշիկթաշլեան – Գ. Մ. Ալէմշահ թատերասրահին մէջ:

Կը նախագահէ Արեւելեան լեզուներու պետական վարժարանին ընդհ. վարիչը, ուսուցչապետ ՄԻՐԱՄՊԵԼ:

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԱՒԱՔՈՅԹ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջ Բիւ ժէի սրահը, ընկերական հաւաքոյթ, (պիւֆէ, պառ, եւայլն):

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները, ինչպէս նաեւ Լիոնի, Տէսինի, Վիէնի, Վալանսի, Սէն Էթիէնի խումբերը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը այս Չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, եկեղեցւոյ սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ԾԱԽՈՒ ԽԱՆՈՒԹ

Մեկնումի պատճառաւ, ստիպողաբար ծախու է կօշկակարի (ֆորտոնիէ – պոթիէ) ֆոն մը: Դիւրամատչելի պայմաններ:

ԴԻՄԵԼ՝
4, Rue Vert Bois, PARIS (3e)
Métro : République de 8 h. à 20 h.
ou téléphoner : AVI. 12-55

Pour Vos Travaux de Peinture

ԴԻՄԵՑԷՔ
DJAMDJIAN KEVORK
67, Bd. de Vaugirard
PARIS (15e)
ժամը 10էն 12 հեռաձայնել
PRO. 82-38

IMPRIMERIE SPECIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ.

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Յ. Դ. Կոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը այս Երկուշաբթի, ժամը ճիշդ 20·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ, պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի առաւօտ, Պօմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հիմնարկութեան եւ անուան տօնախմբութեան առթիւ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանդիստ տեղի պիտի ունենայ հանդուցեալ հիմնադիրներու՝ Պալաքեան Ս. Հօր, Գ. Շահլամեանի, Ա. Դարբինեանի եւ Ո. Անսուրեանի, ինչպէս նաեւ Սահակ Մեսրոպ Մշակոյթի Տան հիմնադիրներուն եւ եկեղեցւոյ եւ Ազգ. Տան շինութեան նիւթապէս օժանդակող ու կամաւոր աշխատողներու ննջեցելոց հոգւոց ի յիշատակ:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Անիէռ Պուա Քոլոմպի մէջ

Հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Պուա Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը, 32 Բիւ Փօլ Տերուլէտ (Պուա Քոլոմպ):

Երգ, խմբերգ, արտասանութիւն, պար, տրամախօսութիւն եւ ներկայացում ղեկավարութեամբ ուսուցչին:

Մուտք 3 ֆրանք:

ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին, 8 bis, Rue des Ternes, Métro Porte Maillot իրիկունը 20·30ին 28 Ավընիւ Պուրկէն, Իսի:

Կը խօսի Վերապատ. Ա. Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ (Ամերիկայէն):

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՄԱՍՆԱԽՈՒՄԲԻ

Ի նպաստ իր բարեսիրական ձեռնարկներուն: Այս Կիրակի ժամը 16էն կէս գիշեր Քարլթոն – Քօրնիշ ծովահայեաց զբօսավայրը, 395պիս, Փրօմընատ տը լա Քօրնիշ (Մարսէյլ):

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, մատչելի պիւֆէ:

Աննպաստ օդի պարագային շքեղ պարասրահ:

Մուտք 10 ֆրանք, ուսանողներու եւ երիտասարդաց 5 ֆրանք:

Hautes... **LOURDES** ...Pyrénées

«HOTEL DE L'EUROPE»

Տէր եւ Տնօրէն
P. BAYLAC

●

ՍԵՓԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԱՄԷՆ ՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
ՍԻՐՈՒՆ ՏԵՍԱՐԱՆ
ԿԱՒ ԳԵՏԻՆ ԱՓԻՆ

« HOTEL DE L'EUROPE »
— 34, Avenue Peyranale —
Téléphone : 150

●

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
T. S. C.
Եղանակէ Դուրս՝ Ապրիլ – Մայիս
Յունիսին, ··· 19 ֆր.
Եղանակի Ատեն՝ Յուլիս – Օգոստոս
Սեպտեմբերին··· 21 ֆր.
ԱՆՑՈՐԴԸ
Կը Դառնայ Տանը Մնայուն
ՅԱՃԱԽՈՐԴԸ

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ ՕԾՈՒՄԸ

Լիոնի Հայոց նորակառոյց եկեղեցիի օծման եւ Ազգ. ՏԱՆ բացումին հանդիսութիւնները պիտի կատարուին, ձեռամբ Հայրապետական Պատուիրակ ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ, եւ բարձր նախագահութեամբ Լիոնի Քաղաքապետ Պ. ԼՈՒԻ ԲՐԱՏԷԼԻ, ըստ հետեւեալ ժամանակացոյցի.—

ՇԱԲԱԹ, 29 Յունիս, Դռնբացէքի արարողութիւն, երեկոյեան ժամը 5ին:

ԿԻՐԱԿԻ, 30 Յունիս, սկիզբ ժամերգութեան, առաւօտ, ժամը 8ին:

Պատարագ ժամը 10ին:

Օծման արարողութիւն առաւօտ ժամը 11ին:

Հիւրերուն համար զինեձօնի ընդունելութիւն, ժամը 13ին, նորակառոյց սրահին մէջ:

Նկատի ունենալով օրուան վեհութիւնը եւ օտար բարձրաստիճան հիւրերու ներկայութիւնը, ջերմապէս կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն, ըլլալ լուրջ եւ կարգապահ, հանդիսութիւններու ընթացքին:

Նոյն օրը, Կիրակի, ժամը 14ին տեղի պիտի ունենայ հացկերոյթ: Մասնակցիլ փափաքողները շաբթուան ընթացքին հաճին դիմել եւ արձանագրուիլ Ազգ. Միութեան անդամներուն մօտ, կամ եկեղեցւոյ քարտուղարութեան:

Ժամը 17ին, Ազգ. Տան մէջ մեծ պարահանդէս մասնակցութեամբ տեղւոյն երեք երիտասարդական միութեանց:

Ամբողջ արարողութիւնը պատկերափիւռէն պիտի տրուի:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄԻՍ

LES SABLES D'OLONNE

(Vendée)

Ծովու լոգանք, խաղեր, դասախօսութիւններ, գեղարուեստական երեկոներ

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԵՑԷՔ ՓՈՒԹՈՎ

ՓԱՐԻԶ.— Ուրբաթ օրերը, ժամը 18·30 – 20·30 եւ Շաբաթ օրերը՝ 15էն 19, Մշակոյթի Տուն, 17, Rue Bleue, PARIS (9e)
ԼԻՈՆ.— ՕՐ. ՇԱՔԷ ՂԱԶԱՐԵԱՆ, 35 Բիւ Շըվրէօյլ,
ՏԷՍԻՆ.— Ժ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ, 16 Բիւ Պրանլի
ՎԻԷՆ.— ՕՐ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ, 11 Բիւ տէ Սելէսթ,
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— ՕՐ. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ, 2 Պուլվ. Շառլ տը Կոլ
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ա. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ, 57 Բիւ Թառանթէզ
ՎԱԼԱՆՍ.— ՕՐ. ԽԱՉԷՐԵԱՆ, 28, Քօթ տէ Շափըլիէ
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Խ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, 24 Քուռ Պեռիա
ՆԻՍ.— ՕՐ. Շ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ, 19, Պուլվ. Մանեան
ՊՈՌՏՕ.— ՕՐ. ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆ, 7 Բիւ Փորթ – Պաս
ԱՎԻՆԵՕՆ.— ՕՐ. Ժ. ՀԱԼԱՃԵԱՆ, Պետարիտ
ՊՕՄՈՆ.— Մ. ԳՈՒԼՈՒՄԵԱՆ, 17 Պուլվ. Վօքուա
ՍԷՆ ԼՈՒ.— ՕՐ. ՓԻԼԻԿԵԱՆ, 126 Պուլվ. Քէյրէլ
ՄԱՐՍԷՅԼ.— Գ. ՊԱՊԵԱՆ, 7 – 9 Բիւ Կրինիան
ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Կ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ, 3 Պուլվ. Արարատ

ԳԻՆ՝ 310 ՖՐԱՆՔ

ԿԱՆԽԱՎՃԱՐ.— Սեփական միջոցներով եկողներէն՝ 50 Ֆրանք: Փարիզէն հաւաքական տոմսով մեկնողներէն՝ 100 Ֆրանք: (Հաւաքական տոմսով մեկնիլ փափաքողներուն արձանագրութիւնը մինչեւ Յուլիս 13):

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յունիս 30ին, Կիրակի, ժամը 15 – 22 վարժարանին մէջ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ.— Երգ, նուագ, պար, արտասանութիւն եւ հաճելի անակնկալներ:

Դիւրամատչելի պիւֆէ — Ծախքերու մասնակցութիւն 2,50 ֆր.

Հաղորդ. միջոց.— Էկլիզ տը Փանթէն առնել 147 օթօպիւսը եւ իջնել Ռէնսի-Փավիյօն:

ՎԱՅՐԿԵԱՆ ՄԸ ՉԿՈՐՍՆՑՆԷ՛Ք...

ԱՐՁԱՆԱԳՐԵՑԷ՛Ք ՁԵՐ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ
(15 տարեկանէն սկսեալ)

"ՀԱՅ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ" ԲԱՆԱԿՈՒՄԻՆ

Օգոստոս ամիսը՝ Ալպեան լեռներուն գեղեցիկ եւ առանձին պանդոկի մը մէջ:

ԴԻՄԵԼ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՄԱՆՑ ԿԵԴՐՈՆԻՆ՝

REGION PARISIENNE
CENTRE D'ETUDES ARMENIENNES, 32 Rue de Trévise, PARIS (9e)
Mardi et Vendredi : 19 h. à 21 h. Tél. : TRI 57-74 (dans la journée)

REGION LYONNAISE
SIRANOSSIAN : 2, Rue Galtier
La Mulatière — LYON (Rhône)

REGION MARSEILLAISE
KHAYIGUIAN D. : 75 La Canebière
MARSEILLE : CO 47-74

MONTELIMAR
NAZARIAN : Chemin de Géry
MONTELIMAR (Drôme)

REGION VALENTINOISE
Dr. KOHARIAN : 48, Av. Sadi-Carnot
VALENCE (Drôme) : 43-44-12

ՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ֆ. — Հատը 0·25 Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՅՈՒՆԻՍ

DIMANCHE 30 JUIN 1963

39ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9644 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 39e ANNÉE — N° 9644

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՈՒ ԼԱՐԻ ՎՐԱՅ

«Օսմանցին նապաստակը կառքով կ'որսայ, կ'ըսէ ծանօթ առածը, որ ամբողջ հոդերանութիւն մը եւ քաղաքականութիւն մը կը յատկանչէ :

Ապտիւլ Համիտէն մինչեւ մեր օրերը ականատես ենք Թուրքերու խորամանկութեան : Արեւմուտքը խաբելու եւ իրենց շահերուն ծառայեցնելու արուեստին մէջ առաջին կարգին վրայ կուգան անոնք :

Սուլթան Համիտ տասնեակ տարիներով մատին վրայ խաղցուց Եւրոպայի վեց մեծ պետութիւնները եւ ջուրը ձգեց հայկական նահանգներու բարենորոգումները :

Մուսթաֆա Քէմալ մէկ կողմէ լաւագոյնս շահագործեց մրցակցութիւնը Թուրքիան գրաւման տակ պահող դաշնակիցներուն, անոնցմէ գաղտնաբար զէնք ու ռազմանիւթ ստանալու եւ հելլէն բանակը ծով թափելու համար : Միւս կողմէ խաբեց բոլշեւիկները՝ անոնցմէ ոսկի եւ պատերազմի անհրաժեշտ նիւթեր առնելով, որպէսզի կռուի «իմպերիալիզմ»ի դէմ եւ առաջին հերթին քանդէ անոր «բոյնը»՝ Հայաստանի Հանրապետութիւնը :

Երկու ճակատներն ալ օգտագործելու քաղաքականութիւնը կը շարունակուի մինչեւ այսօր : Արեւմուտքն ու արեւելքը դարձեալ մրցումի են ելած իրարու հետ ոչնչացնելու համար Թուրքիան, որ սնանկութեան դուռն է հասած :

Անգարա 1947էն ի վեր կը շահագործէ «Թրումընի վարդապետութիւն»ը, մի-լիոնաւոր տոլարներ քաշելու համար Ամերիկայէն : Ատլանտեան Ուխտին անդամակցելով վարկ ապահոված է յաչս արեւմուտքի : Տակաւին վերջերս կարգ մը եւրոպական պետութիւններ — Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի գլխաւորութեամբ — դրամական աջակցութիւն ընձեռեցին Թուրքիոյ :

Հասարակաց Շուկայէն ալ օգտուելու համար երկար ատենէ ի վեր իր տարած աշխատանքները յաջողութեամբ պսակուեցան քանի մը օր առաջ : Յունիս 26ին Պրիւսէլի մէջ Հասարակաց Շուկային եւ Թուրքիոյ միջեւ կայացաւ «ընկերակցութեան համաձայնագիր» մը, որ պիտի հաղորդուի Վեցերու նախարարական խորհուրդին : Այս վերջինը եւրոպական խորհրդարանի համաձայնութիւնն առնելէ վերջ միաձայնութեամբ պէտք է վաւերացնէ զայն, նախ քան պաշտօնական ստորագրութիւնը :

Երկու տարի առաջ Յունաստան նման համաձայնագիր մը ստորագրած էր Հասարակաց Շուկային հետ եւ 125 միլիոն տոլարի վարկ ստացած : Թուրքիա պիտի ստանայ 175 միլիոն տոլար եւ նպաստաւոր պայմաններով Հասարակաց Շուկայի անդամ պետութեանց պիտի ծախէ իր կարգ մը բերքերը — Ծխախոտ, չամիչ, կողին եւ թուզ : Յառաջիկային պիտի ընդունուի նաեւ մաքսային միութեան մէջ :

Մինչ արեւմուտքի մէջ այս յաջողութիւնները ձեռք կը բերէին, անդին Թուրքիոյ Մոսկուա կը ղրկէին տասնեւհինգ հոգինոց խորհրդարանական պատուիրակութիւն մը, որուն հետեւեալ առաջարկներն ըրած է Խրուշչեւ.

«Կինանք անվարան եւ առանց պայմանի տնտեսական, մասնագիտական եւ զինուորական օժանդակութիւններ ընծայել Թուրքիոյ, զարկ տալ անոր ճարտարարուեստին ու երկրագործութեան, ամբարտակներ ու ելեկտրակայաններ հիմնել, փորձագէտներ ղրկել : Հաւատարիմ մնացէ՛ք Ատլանտեան Ուխտին եւ ուրիշ երկիրներու հետ ձեր կնքած համաձայնութեանց : Շարունակեցէ՛ք ձեր ապրանքները այդ երկիրներուն ծախել : Ա-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Կ'ՈՂՋՈՒՆԷ ՊԵՐԼԻՆՑԻՆԵՐԸ

ԵԿԱԾ ԵՄ ՈՒԼՊՐԻԽԹԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԵԼՈՒ

Նիքիթա Խրուշչեւ արեւելեան Պերլին ժամանեց Ուրբաթ օր եւ չեշտեց թէ եկած է միայն Ուլպրիխթի տարեդարձը շնորհաւորելու : Բարի գալուստի իր խօսքին մէջ, Ուլպրիխթ սակայն յայտնեց թէ Քենըտի Պերլին եկած էր մէկ Գերմանիան միւսին դէմ հանելու համար, ապա թափօրը կազմուած է եւ հոխերու եւ հուրրաներու տարափին տակ Խրուշչեւ ու Ուլպրիխթ մտած են Պերլին : Ըստ սովորութեան այս ընդունելութեան նկարագրութիւնը աւելի խանդավառ եղած է քան բուն իսկ ընդունելութիւնը, արդարեւ խօսնակը կ'ըսէր.— « հազարաւոր ու հազարաւոր, մարդիկ հաւաքուած են ճամբուն վրայ, մինչ «Ֆիկառո»յի թղթակիցը կը նայի եւ փարակ կարգ մը կը տեսնէ միայն :

Պերլինի մուտքին սակայն, ընդունելութիւնը աւելի ջերմ է : Կիրակնօրեայ հագուստներով երախաները շարուած են, նուագախումբ, դրօշակ եւն. եւն. :

Չինաստանի դեսպանատան պատուհանները փակ կը մնան եւ ոչ մէկ դրօշակ կը ծածանի :

Երբեմնի Սթալին Ալէն, այսօր՝ Կարլ Մարքս, փառաւոր տպաւորութիւն կը թողու : Նոր շէնքեր, համայնավար հերոսներու հսկայ նկարներ, դրօշակներ կը զարդարեն պողոտան : Խրուշչեւ կը հասնի քաղաքապետարան որու պատշգամէն կ'ողջունէ Պերլինցիները.— « Ատենէ մը ի վեր շատ օտար հիւրեր կան Պերլին : Ոմանք կուգան խաղաղութեան մասին խօսելու համար եւ պաղ պատերազմը շարունակելու, ես եկած եմ իմ սիրելի Ուլպրիխթիս տարեդարձը շնորհաւորելու » : Ապա կը փառաբանէ Արեւելեան Գերմանիան եւ կը պարզուի որ միայն Երեքշաբթի օր, համայնավար վերին հանդիպման ատեն, կրնայ պատասխանել Քենըտիի :

Մոսկուայի մէջ նոր հրատարակուած է այն ճառը զոր Խրուշչեւ արտասանած էր Յունիս 21ին, կեդրոնական կոմիտէի լիակատար նիստին առջեւ : Այն ատեն «Իզվեստիա» գրած էր թէ Խրուշչեւ փայլուն ճառ մը խօսած է առանց ճշդելու թէ ի՞նչ ըսած է :

Այսօր կը պարզուի որ խորհրդ. վարչապետը շատ ծանրօրէն յարձակած է Չինացիներուն վրայ, չեշտելով «Չինացիք ծայրայեղութեան աստիճան ծանրացուցին իրենց տարակարծութիւնները Խորհ. Միութեան համայնավար կուսակցութեան եւ միջազգային համայնավար շարժումին հետ » :

« Ով որ կը ժխտէ խաղաղ համակեցութեան սկզբունքը ընկերային տարբեր վարչակարգի Պետութեանց միջեւ, հաւատքի պակաս ցոյց կուտայ, յեղափոխական ուժին, բանուորական դասուն եւ մարքս – լենինեան գաղափարներու զօրաւոր ուժին հանդէպ » :

նոնց չառածն ալ մեզի տուէք : Պատրաստ ենք եւ յօժար ընելու ամէն բան՝ ձեզի հետ մեր բարեկամութեան զարկ տալու համար » (Պոլսական թերթեր, 24 Յունիս) :

Խրուշչեւ կը շարունակէ Լենինի քաղաքականութիւնը :

Իսկ Թուրքիա կը շարունակէ խաղալ երկու լարի վրայ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՅՆ ԵՐԳԸ ՏԱՐԲԵՐ ԵՂԱՆԱԿՈՎ

Ինքնատիպ ու այլապէս հայրենասէր բանաստեղծներուն դէմ պայքարը դեռ կը շարունակուի : «Սով. Հայաստան»ի Յունիս 11ի խմբագրականին մէջ հետեւեալը կ'ըսուի Սարմէնի, Դաշտենցի եւ այլ գրագէտներու համար.— Ոմանք ամբողջ խորութեամբ կամ ճիշդ չհասկացան մեր կուսակցութեան կողմից անձի պաշտամունքի նկատմամբ ծաւալուած իմաստուն քննադատութիւնը : Այդ քննադատութիւնը ոմանց մօտ ընկալուեց որպէս ընկերվարական դրութեան ձեռք ձգած վիթխարի նուաճումների գնահատականի վերանայում, կամ էլ որպէս նահանջ՝ մեր համոզումներից, մեր գաղափարներից : Դրանով կարելի է բացատրել Խ. Դաշտենցի ու Սարմէնի մի քանի բանաստեղծութիւնների մէջ, ինչպէս նաեւ Զ. Դարեանի «Գլխապտոյտ» թատերախաղում արտայայտուած որոշ անառողջ գաղափարները » :

« ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆ »

Ճատրակի ախոյենական մրցումներուն առիթով, դպրոցական տարիք ունեցող աղջնակ մը հետեւեալ տողերը գրած է.—

Աշխարհով մէկ հայ ազգի մէջ
Քո անունն է միշտ շօշափւում,
Ամէն Հայի պարզ շուրթերում
Քո գովքն է միշտ անվերջ հոսում » :

Նայիրի Զարեան իրաւամբ դիտել տալէ ետք, թէ այս տողերը բանաստեղծութիւն չեն, կը քննադատէ հայ աղջնակը, որ ազգայնական տրամադրութիւններ ցոյց կուտայ Տ. Պետրոսեան–Բոտվինիկի ճատրակի ախոյենական մրցումին առիթով.— «Հերիքնաղը (աղջկան անունը), առանց դիտակցելու, տուրք է տուել ազգային սահմանափակութեանը », կը գրէ « Աւանգարտ»ի մէջ Ն. Զարեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՔՖՈՐԹԻ սինակոկին պատերուն վրայ նացիական հանրազդեր զետեղուած են ու զանազան երկիրներու նացիական շարժումները իրենց «յաղթանակը» կը նախատեսեն :

ՂԱԶԱԽՍՏԱՆԻ շրջանի երկու ոստիկանապետներ բանտարկութեան դատապարտուած են որովհետեւ անմեղ մը «խոստովանիլ» տուած են :

ՈՒԹ ՀԱՐԻՒՐ քահանաներ եւ պատուելիներ ստորագրած են այն կոչը որ եղած է ԷՖ ԷԼ ԷՆի օժանդակողներու ի նպաստ, որոնք ցարդ բանտը կը գտնուին :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը գործադուլի նկատմամբ կարգ մը միջոցներ ձեռք կ'ուզէ առնել, առաջքն առնելու համար անակնկալ գործադուլներու հետեւանքով, առջի օրուան խայտառակութեան : Կ'ըսուի թէ այդ միջոցները գործադուլի իրաւունքի սահմանափակում մը պիտի չըլլան այլ՝ պիտի վերաբերին հանրային սպասարկութաենց կարգ մը պաշտօնեաներու :

ՖՐԱՆՔՕ ընդհանուր ներում չնորհեց Պօղոս Զ.ի օծումին առթիւ : Այս ներման մանրամասնութիւնները պիտի տրուին առանձին հրովարտակով :

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ կը հաղորդեն որ գաղտնի համաձայնութիւն մը ստորագրուած է Իրաքի եւ Քուէյթի միջեւ ըստ որուն Իրաք Քուէյթը կը ճանչնայ 10 միլիոն անգլ. ոսկիի փոխարէն, վճարուած Իրաքի բարգաւաճման ֆոնտին եւ 20 միլիոն՝ փոխատուութեան :

ՇԻՐԱԶԱԿԱՆ

Էլ իմ ոսկի երազը չէք,
Ո՛վ աղջիկներ մրայօն,
Ո՛չ սէր կ'ուզեմ մահից այս կողմ,
Ո՛չ էլ այն կողմ պանթէոն :

Երբ որ մեռնեմ, ինձ այրեցէք,
Բայց մոխիրիցս եօթը բուռ
Տարէ՛ք, ցրէ՛ք Հայաստանիս
Եօթ կողմերը դեռ անդուռ :

Առաջին բուռն համասփռէք
Կրծքին բանտած Մասիսի,
Որ խառնուեմ իր մեծ սրտին,
Հովանայ սիրտն իմ յոյսի :

Թէ չէ այսպէս, ինչպէս գառը
Հեռու կապեն իր մօրից,
Թէ չձուլուեմ Արարատին,
Ես կը մեռնեմ կարօտից :

Երկրորդ բուռը լուռ շաղ տուէք
Մայր Արաքսի սրտին մէջ,
Որ հովանայ մոխրիս մէջ էլ
Կարօտավառ սիրտս խեղճ :

Երրորդ բուռը տարէ՛ք, դրէ՛ք
Ղարաբաղիս լեռներին,
Որ մուրազի ծաղկունք դառնամ
Պանդուխտ հողի ձուկերին :

Սրտիս մոխրի չորրորդ բուռը
Տարէ՛ք ծովակն իմ Վանայ,
Իր կարօտից մեռած սիրտս
Կենդանանա՛յ, հովանա՛յ :

Հինգերորդ բուռն իմ Տարօնի
Դաշտերի մէջ շաղ տուէք,
Որ հինգ հազար դարեր բախեն
Մոխրիս մէջ էլ սիրտս խեղճ :

Վեցերորդ բուռն իմ մոխիրի,
Որպէս փիւնիկը սրտիս,
Դուք շաղ տուէք հազարագանձ
Աւերակներում Անիիս :

Որ մոխիրս շաղախ դառնայ,
Երբ իղձերս ամոքուեն,
Վեր գմբեթուող Անիիս մէջ
Հայ կանթեղներս վառուեն :

Եօթներորդ բուռն իմ մոխիրի,
Որպէս անշէջ մի ցասում,
Լցրէ՛ք աչքը կոյր մարդկութեան,
Որ իմ վիշտը չէր կիսում :

Թող կուրանան կոյր աչքերը
Իմ մոխիրով մշտազայր
Որ չեն տեսնում Հայոց վիշտը,
Այս էլ քանի վշտի դար,

Որ չթողին հայ լերան շուրջ
Հայոց ազգը ծովանար,
Որ մարմարէ կղզի դառած
Մասիսն ինքն էլ հովանար :

Որ ծովանար Հայոց ազգը,
կուլ չգնար ծովերին,
Վառուող սիրտս յաւերժ տալով
եօթ կողմերիս հովերին :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

———o———

Ա.

*Այժմ հայեացք մը ժամանակակից հայերէնի քերականութեան հետազօտման աշխատութիւններուն վրայ։ Հրաչեայ Աճառեանի աշակերտներէն, Գիտութիւնեներու ակադեմիայի թղթակից – անդամ Գուրգէն Սեւակ ընտրեց ժամանակակից հայերէնի ուսումնասիրութիւնը եւ այս բնագաւառին մէջ տուաւ չարք մը նշանակալի աշխատութիւններ, որոնց առաջինն է « Հայոց լեզուի չարահիւսութիւնը » (1937), որ 1955ին տեսաւ իր 13րդ տպագրութիւնը։ Անոր յաջորդեց Գ. Սեւակի երկրորդ աշխատութիւնը՝ « Ժամանակակից Հայոց լեզուի տեսութիւն », երկու հատորով (1939 եւ 1947)։ Գիտի յաջորդէ նաեւ Գ. հատորը։ Անոր ուրիշ մէկ երկն է՝ « Հայոց լեզուի դարձման սովեւտական փուլը» (1946)։ Այս աշխատութիւնը կազմուած էր Մ. Աբեղեանի կողմէ լեզուի ուսումնասիրութեան համար տրուած ուղղութեամբ։ 1948ին, Գ. Սեւակ հրատարակեց իր « Ժամանակակից հայերէնի համառօտ պատմութիւն» գործը, իսկ 1955ին չատ քնաիր աշխատութիւն մը՝ «Ժամանակակից հայերէնի համառօտ պատմութիւն» գործը, իսկ 1955ին չատ քնաիր աշխատութիւն մը՝ «

Նահրու իրենց խաղալիքով խումբը անցած եւ իրենց ձգած ուժգնութեան ահավոր ազդեցութենէն :

Աւելի քան երեք ժամ եաք օգտին այդ պարտէզին մէջն էին ամբողջ ատեն, բայց մեր պատգամաւորը արդէն հեռացած էր իր ձագերը չէին երեւնար :

Ան իր նման խօսակցութիւններով անցուցած էր : Աղուհաց ուտելի՞ք պատրաստուած էր իր համար. մարդու հե՞տաքրքրութիւնը ինչքան վերջ եւ կը խուսափէր քարայրին մէջ երթալէ առանց իրեն ըսելու պատճառ մը, ուր կրնար ապէտ մը պատահիլ ան, որ կրնար ապէտ մը պատահած ըլլալ :

Այս ու նման խօսակցութիւններով անցուցին ամբողջ օրը : Բայց արջը եւ իր ձագերը չկային ու չկային :

Աւելորդ է ըսել, թէ մենք անօթի դէմ – տրեցինք :

Առաուն պայծառ երկինք մը ունէինք : Հորիզոնէն արեւը կը ծագէր եւ իր ոսկիի ճառագայթները կը սփռէր յաղթական Տաւրոսի բարձունքներուն եւ կոթողը զարդարող մայրիներուն ծովի մը փոյթ :

Կանուխ քարայրին առջեւ՝ կը դէ – ակնքը բնութեան հրաշալիքները : Որքան ուժ պիտի ըլլար մեր ուրախութիւնը, եթէ խաղալ պայմաններու մէջ եւ մեր ձեռքուն դուրսբանքին ներքեւ՝ վա – յելիք անզուգական հրաշալիքները աշխարհի այդ չքնաղին :

Քանի ժամերը կը յառաջանային, մեր անօթութիւնը կը դառնար աւելի կատա – գի : Չկինք կրնար անմարդաբնակ այդ վայրին մէջ երկար մնալ, ուր անօթութիւնը պիտի դառնար բոլորիս կորուստ – գին պատճառ :

Մեզմէ մեծերը պատուիրեցին փոքրե – րուն անպտուկ սպասել քարայրին մէջ մինչեւ իրենց վերադարձը : Մոստացան երթալ այն ճամբէն, ուրկէ, հետը առած թաղիններն, մայր արջը կ'երթար մեզի ուտելիք փնտռելու : Ու քալեցին առաջ անշշուկ :

Երկար չտեւեց քարայրը մնացողներուն պատմութիւնը. մեկնողները կը վերադառնային անսովոր ախորժակով, գրկած պիտի թաղիններէն մէկուն, գոր պատրաստած մարմնին մօտ մայր արջին եւ իր երկրորդ ձագին :

Կը բերէինք արձնելուայ գիտակը, կա – թութեան իրագէտ գործնելու համար ըս – պասղները :

Այդ վայրկեանին, յուզուած ու ար – ցունքոտ աչքերով, բոլորս ալ զղացինք, թէ այլեւս կը զրկուէինք անփոխարինելի պատասխան մը, որ մեր գոյը եղած էր : Հիմա մեզմէ իւրաքանչիւրին ճակատագիրը դիպքերչն : Մինչեւ կէսօր սպասելէ ետք, որոշեցինք երթալուան դէմ մէկիկ մէկիկ իջնել դէպի վերը երկարող ճամբան ու պատրաստել ճակատագրին :

Այդպէս ալ ըրինք, արցունքով բաժնը – ւելով իրարմէ : Թէ ի՞նչ եղան ընկերնե – րը, չեմ գիտեր : Զիս որդեգրեց արար մը մէջ աշխատող Թրքուհի մը, որուն մօտեցայ ու խնդրեցի քիչ մը հաց : Ան նայեցաւ աչքերուս, հասկցաւ տարագիր Հայու մը փոքրիկը ըլլալս, մեղքցաւ ու առաւ հացը : Աշխատանքը լրացնելէ ետք, տարաւ դիս իրեն հետ եւ անունս փոխելով յանձնեց ինծի իրենց կովերը արածելու պարտականութիւնը : Ես այրի այդ կնոջ մօտ մնացի մինչեւ պատերազմի վախճանը :

Երբ Դաշնակիցները պարտութեան մատնեցին Թրքական արեւմտեան բանա – կը, Արեւելեան Լեռնէն հայ դիւնուորներ սկսան երեւիլ այս շրջաններուն մէջ : Ա – նոնց առաջին գործը եղաւ թուրքերու մօտ գտնուող որբերն ու հայ կիները ե – րեւան հանել : Այս խուզարկութիւններու ընթացքին առուի մը եզերքը գտան դիս ու փոխադրեցին Հալէպ : Որբանոց գը – բին, ուր սորվեցայ նաեւ արհեստ մը : Հոն քանի մը տարի մնալէ ետք, մեկնե – ցայ այս ափերը :

Համառօտ պատմութիւնս ահա : Կեան – քը, գոր կ'ապրիմ՝ կը պարտիմ անվեցոյ արջի մը :

Տարօրինակ կը գտնէք, չէ՞, այս բո – լորը, բայց մեկնելու համար ոտքի ելլե – լով :

— Աւելի քան տարօրինակ, յարեցի ես, ձեռքը սեղմելով :

ՎԱՐԴԱՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Պ. Այրէս

ՆԱՖՈԼԷՈՆԻ ՄՏԵՐԸՆ

1814ին Կ'որոշէ հարուածել դաշնակից – ները, 50 հազար զինուորով.

— Յիսուն հազար եւ ես կ'ընեմ հարիւր յիսուն հազար :

×

Իր կարծիքը կանացց մասին.

— Կանայք բոլոր դատարութեանց ո – գին են, անոնց պէտք է նետել իրենց օ – ճախին գլուխը եւ կառավարութեան դռ – ները փակել անոնց առջեւ :

— Ձեմ սիրեր , որ լուրջ գործերու մէջ կանայք խառնուին, որովհետեւ անոնք միշտ կը դատապրեն –

— Գեղեցիկ կին մը աչքերուն հանելի է, իսկ լաւ կին մը հանելի՝ սրտին : Մէ – կը գոհար մըն է, միւսը՝ գանձ մը :

Օր մը Տիկին տը Սթալ կը հարցնէ.

— Ո՞ր կինն է որ ձեզի համար առաջ – նակարգ արժէք կը ներկայացնէ.

— Այն կինը, որ շատ զաւակներ ունի :

— Իրր թէ կիները բիչ սիրողի համբաւ ունին, ճի՞շդ է.

— Ներեցէք, Տիկին, ես իմ կինս շատ կը սիրեմ :

Մէկ ուրիշ առթիւ.

— Աւելի լաւ է որ կանայք աշխատին ասեղով քան լեզուով, փոխանակ մխրճ – ուելու քաղաքական հարցերու մէջ ... Ինծի համար բաւական է որ կինս բան մը գիտնայ, որպէսզի ես անոր հակառակն ընեմ :

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

ԷԿԵՐԻ ԱՍՏՂԵՐԸ (*)

Հունգարացի ծանօթ դրագէտ կեզա Կարտոնի (1863 – 1922), իր այս պատ – մական վէպը գրած է դարուս սկիզբը : Հազիւ լոյս տեսած (1900), պատմուած – քը մեծ յաջողութիւն կը գտնէ ընթերցող հասարակութեան մէջ եւ լայն դնահա – տութեամբ կը դրախօսեն օրուան քննա – դատները :

Արդարեւ, « Անահասանելի Մարդը» եւ « Աստուծոյ Գերիները » վէպերուն հետ, « Էկէրի Աստղերը» հատորը կ'ամբողջա – ցընէ կեզա Կարտոնիի չափազրած պատ – մական վէպերու եռահատորը, որ իր գը – լուխ գործոցը կը դասուի :

Վէպը հայերէնի թարգմանած է Ս. Դադարի միջին սերունդի մխարաններէն՝ Հ. Անդրէաս Վ. Ֆոկոլեան, որու առա – ջին թարգմանական գործը չէ : Ծագում – մով Հուգարահայ՝ քալ ծանօթ է իր ծննդավայրին լեզուին. Մխիթարեան՝ հմուտ է իր մայրենի լեզուին : Շնորհիւ այդ հիմնական առաւելութեան եւ վա – ւերական թարգմանի մը համար անհրա – ժեշտ պիտութեան, հատուկարապէս լաւ պիտնալ բնագիրը եւ թարգմանական լե – զուները, Հ. Անդրէաս Վ. Ֆոկոլեան կա – տարած է չատ յաջող թարգմանութիւն մը : Հրատարակչական անբացատրելի եւ անարդարանալի թերութեամբ, հատորին վրայ չերեւիր թարգմանիչին անունը , գոր այս յիշատակութեամբ կը փորձենք դարմանել :

« Էկէրի Աստղերը» վէպին նիւթը առ – նուած է Հունգարիոյ Թրքական տիրապե – տութեան ենթարկուած չրջանէն :

Հեղինակը ցոյց կուտայ պատմական իր հմտութիւն, թուրք նախարարներն եւ բարքերու, ինչպէս նաեւ տեղագրական եւ ազգագրական կատարեալ ծանօթու – թիւն, հիմնուած եւ վառ առելութիւն մը Թուրքերու դէմ :

Այս վէպին ընթերցումը մեծ թափ ու խոյանք պիտի տայ այն հոգիներուն, հայ հոգիներուն՝ որոնք պատութիւն կ'երազեն : Հայ ընթերցողը պիտի տեսնէ թէ ինչպէս բուռ մը քաջեր, իրենց ան – վեհեր հայրենասիրութեամբ կրցած են խորտակել ու պարտութեան մատնել ան – թիւ ու բարբարոս թուրք բանակը ... Ձիշդ այնպէս, ինչպէս մեր օրերուն՝ բուռ մը հայ քաջեր դիմադրեցին, մի՛ չա բարբարոս թուրք զօրաբաժիններուն :

Թարգմանիչին կողմէ եղած ներածա – կան ձօնը յուզիչ է.— « Ամէն ժամանակ – ներու Հայ եւ Հունգարացի դիւցազնե – րուն, որոնք իրենց արիւնն ու կեանքը նուիրեցին Հայրենիքի սիրոյն եւ ազա – տութեան համար » :

Կեզա Կարտոնի, իր այս գրքին մէջ դինուած է մեծ երեւակայութեամբ, որ – դինք իր մեծ հայրենասիրութեան : Հոս Անգլիւիչի նկարագրութիւնները կան , Ակեքսանդր Տիմայի ճարպիկ ու ծիծաղ – կատ ոճը, Փիլ Վեռնի դիւտասէր յզա – ցումները, այնպէս որ կարդալ սկսողը մէկ չունչով կը չանայ աւարտել՝ 632 էջ գրաւող հատորը :

Անշուշտ, պէտք է հեղինակ մը բնա – գրէն կարդալ : Բայց այս անգամ, Թարգ – մանիչը իր հայերէն սահուն եւ ճկուն ո – ճով հատասար կ'ընթանայ հեղինակին հետ, եւ իր կողմէն գրած յառաջաբանով ու վերջարանով՝ գրքին խմաստը կը լը – րացնէ : Մաքուր արեւմտահայ աչխար – հաբար լեզուին հետ կ'օգտագործէ հայ ժողովրդական ասացուածքներ , որով Թարգմանութիւնը կը գառնայ հայ ըն – թերցողին աւելի մօտիկ : Հեղինակին հետ Թարգմանիչը սանձարձակ կ'արշաւէ, երբեմն կը կերտէ նոր բառեր. կ'օգտա – գործէ բուսաբանութեան հայ բառերու առատ պաչարը : Ցաւի, ուրախութեան եւ անակնկալ հանդիպման համաձայն , կը փոխուի նաեւ չարադրութեան կերպա – ւածքը. Թուրք բանակի նկարագրութեան մէջ (էջ 362) լեզուն ծիծաղկոտ է եւ ան – փոյթ : Տոպոյի ազօթքին մէջ (էջ 465) վսեմ եւ վերամբարձ : Մայրենի սիրոյ մէջ՝ երբ Եւան իր տգան Օննիկը կը գըտ – նէ (էջ 628), դուրգուրոտ եւ յուզիչ : Գնչու Շարքէօզիի խօսակցութեան տեղն Ս հնչումը Շ–ի փոխելը դիւտասէր է : Նոյնպէս էկէրի հերոս հրամանատար Տո – պոյի դերման թնդանօթացիներու հետ անոնց լեզուով խօսակցութիւնը ծիծա – ղաչարժ է :

Վիպասանին նկարագրական պատկերը – ներէն չատերը, իրենց թռիչքով եւ չա – րադրութեամբ ունին քնարական խորք ու չեչտ, որոնց հատատարիմ մնացած է Թարգմանիչը՝ իր ընտիր վերածումներով եւ դեղեցիկ լեզուով : Այսպէս.— «Ի՞նչ կը ծխար վարը ժայռոտ ձորին մէջ : Բա – նակատե՞ղի մըն էր թէ դիւղ մը, ատա – գահներու ո՞րջ թէ բորոտներու վայր : Թագո՞ւհի կ'ընկերն հոն թէ հարսնիք : Ա – սիկա ոչ բանակատեղի էր եւ ոչ ալ դիւղ. ոչ ատագահներու որջ եւ ոչ ալ բորոտանոց, այլ գնչուներու կարաւան մը : Ժայռերու հովանիին տակ, նոճիներ – րու եւ ձիթենիներու մէջ պատատուած , ծխատ վրաններ. բացատին վրայ ջու – թակը կը ճչար ու կը թնդար թմբուկը եւ ապչիկները կը պարէին : Ոչ տօն կար եւ ոչ հարսնիք. միայն թէ անոնք այսպէս կ'ապրէին. քանի ապչիկ են՝ կը պարեն, երբ այլեւս կին ըլլան՝ դաչակութիւններ կ'ընեն» (էջ 269) :

« Էկէրի Աստղերը» վէպը, իր նիւթին պատմական վաւերականութեամբ, չա – րադրութեան կորովի ոճով, պատմուած – քին աչխոյժ ընթացքով, հայերէն Թարգ – մանութեան սահուն լեզուով, խնամուած տպագրութիւնով, հատոր մըն է որով կը փառատրուի հեղինակը, կը պատուուի Թարգմանիչը եւ կը գնահատուի հրատա – րակչականը :

Կ. Ճ.

(*) ԷԿԷՐԻ ԱՍՏՂԵՐԸ, Հրատ. Ս. Ղա – զար, 1962 :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (167)

ԵՐԼՏՐԶԻ ՊՕՄՊԱՆ

ՀԱԶԱՐ ԻՆԸ ՀԱՐԻՒՐ ՁՈՐՍ

Նոյն միջոցներուն ամուսնացած է Ալինա Նեչլինո անուն կնոջ մը հետ , եւ անցնալ տարի Հոկտեմբերին իր բնակու – թիւնը հաստատած է Բէյրութ, Ազգային փողոց, Հիլթէք պէյլի յարկաբաժնին մէջ : Կինը դերձակուհին կ'ընէր հոն , որ տիկին Բիւխ անուն կին մը գտալով , նոր մը լաթ կարել տուաւ, որմէ խիստ գոհ մնալով, ուրիշ անդամներ ալ այցե – լութեան եկաւ, եւ ամուսինը Պ. Բիւխ ալ մէկուեղ բերաւ քանիցս : Այսպէս՝ ծանօթութիւն մը հաստատուեցաւ երկու ընտանիքներուն միջեւ, եւ տիկին Ժօրժս, Պրանտէրն սորվեցնել անոր : Ժօրժս ա – մուսինները երբ Բիւխ ընտանիքներուն պրպտումը հարցուցին, անոնք պատաս – խանեցին թէ Բիւխ քէթթոլի առեւտուրով կը զբաղէր, բայց սակայն, հակառակ այս յայտարարութեան, Բիւխ բնաւ չէր աշխատեր, եւ խիստ չատ գրամ կը ծախ – սէր :

Ժօրժս թէեւ Բիւխի հանդէպ կարգ մը կասկածներ տածել սկսած էր, սակայն ամուսինը վստահացուցած էր զինք , ա – նոնց պատուաւորութեանը վրայ : Տիկին Բիւխի կ'ընկերակցէր ուրս օրիորդ մը , որուն վերջին ծայրը սէր կապած էր Տիկ. Ժօրժս եւ կը ջանար համոզել ամուսինը. այս Ռուսերուն պատուաւորութեանը վր – րայ : Այս ուրս աղջիկը, այն միջոցին – բուն հօրը հետ մէկտեղ Կ. Պոլիս գալով՝ թէեւ Քրէօքըր պանդոկը իջեւանած էր , սակայն աղջիկը, գրուած էր պանդոկի կեանքէն եւ կը փափաքէր , որ մէկտեղ բնակին Ժօրժս ամուսիններու հետ :

Ժօրժս չկրնալով մերժել կնոջը թա – խանձանքը , ուրս օրիորդին եւ անոր հօրը համար երկու սենեակ յատկացու – ցած էր եկնի Զարշը, ձէզայիր փողոցի Բատովիչի վարձած տունէն, ուր ինքը կը բնակէր արդէն : Ուրսին անունն էր Սամուէլ Ֆայն, իսկ աղջկան անունը՝ Ռուպինա Ֆայն : Հայր ու աղջիկ ամիսի մը չափ Ժօրժսի յարկաբաժնին մէջ բնա – կելէ ետք, յայտարարելով թէ աղջիկը օ – դափոխութեան պէտք ունի , երկուքն ալ հեռացան էին անկէ. Լիխա Բիւխ ընտա – նիքն ալ Եւրոպա դացած էր, եւ անդամ մըն ալ չէին տեսած զանոնք Ժօրժս ա – մուսինները: Ժօրժս ատենց ամէնքը մանրամասնաբար պատմելով՝ բայա – յտյտօրէն յայտարարած էր թէ, ինք բը – նաւ տեղեկութիւն չունի ձգախէժ անիւ կրող կառքին եւ եղեռնական յարձակում – ին :

Եւ սակայն, երբ հարցուեցաւ Ժօրժսի թէ՝ Լիխա Բիւխան ու անոր կինը, վերջե – րը, իր առաջնորդութեամբ ու միջնոր – դութեամբ, իր բնակած տունին կից մատնատուր տուն մը վարձած ու հոն փո – խադրուած են, ինչ որ մտերմական յա – րաբերութեան մը ապացոյց է , Ժօրժս պատասխանեց թէ արդարեւ Լիխա Բիւխ ամուսինները իր բնակած տունին կից պտնուող տուն մը փոխադրուած են , եւ թէ Սամուէլ Ֆայնի ու աղջկանը վերա – դարձուցած կարասիները անոնց տուած են, թէ նոյն միջոցին ալ կինը չարունա – կած է Ֆրանսերէն դաս տալ Տիկին Բիւխ – սի, թէ եղեռնական արարքին տեղի ու – նեցած ուրբաթ գիշերն ալ Բիւխ ընտա – նիքին տունը զացած է եւ Բիւխ այն գի – շեր , պատրուակելով թէ զործ ունի, վեր ելած է, եւ Ժօրժս տեսակցած է Տիկին Բիւխի եւ յետոյ անոնց տունը հիւր ե – կող Օր. Ռուպինայի հետ մինչեւ ժամը 4·30ը, տեսակցած է ներքնայարկի սեն – եակին մէջ ու անկէ ետքն ալ տուն վերա – դարձած . Ժօրժս յայտարարած է նաեւ, թէ այն գիշերը խիստ մտազբաղ տեսած է Բիւխը, որ պահ մը, վարի սենեակը զա – նուած միջոցին, խելքը միտքը վերնա – յարկի սենեակին նուիրած էր, ուր բա – ցայայտ էր, թէ քանի մը մարդիկ կա – յին , , քանի որ անոնց ձայներն ու քայ – լափոխները զգալի կ'ըլլային վարէն : Ուրբաթ օր ալ կանուխ անոնց քովը դա – ցած է Ժօրժս եւ քառորդի մը չափ տե – սակցած :

Իրեն ուղղուած հարցումին թէ կինը ո՞ւր կը գտնուի, Ժօրժս պատասխանեց . — Եղեռնական գէպքէն 12 օր առաջ ըսած էր թէ մայրը տեսնելու համար կը փա – փաքի Պելժիա երթալ, ուսուի հիւպատոս – արանէն անցագիրը առած էր եւ ինքը էտուառ՝ Տիկին Բիւխի ընկերակցու – թեամբ մինչեւ Սիրքէճի եկած էր անոր ողջերթի : Սիրքէճիէն մինչեւ Վիէննա տարա չէին տեսած եւ էտուառ տեսպուած էր մինչեւ Պելկրատ տարա մը գնել կնոջը համար, զոր նոյն օրն իսկ ճամբու զրած էր կառախումբով : Անկէ ի վեր տասը – տասներկու օր անցած էր եւ էտուառ կը զարմանար, որ դեռ չէր կրցած տեղ տեսպ տեղեկութիւն մը առնել ամուսնոյն Ան – վէրս հասնելուն եւ առողջութեան նկատ – մամբ :

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(Շար.)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանի տղոց առաջին խումբը կը մեկնի Յուլիս 4ին, Հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9·35ին չոգեկառքով, Կառ տը Լիոնէն : Հաւաքավայր Կառ տը Լիոնի մեծ ժամացոյցին (Կրանտ հօրլօժ) ներքեւ ժամը առտուան ճիշդ 7·30ին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՆՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները պէտք է փութան դիմել տեսչութեան հասցէին :

COLLÈGE ARMÉNIEN SAMUEL MOORAT
26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)
Tél. : OBS. 18-28

Եւրոպայի մէջ, հայ մանչերու համար հիմնուած, Ֆրանսական եւ հայկական ուսումնական կատարեալ ծրագիրներով օժտուած մեծագոյն եւ ծաղկեալ ուսումնարանն է Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, որուն սեմէն ներս հայ մանուկին հոգին, միտքը եւ մարմինը կը մեծնայ, կը ծաղկի եւ կ'ընդլայնի բազձալի համեմատութիւններով :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Օդափոխութեան կայանի Ա. խումբին վերջին բժշկական քննութիւնները տեղի պիտի ունենան Երկուշաբթի 24 եւ Ուրբաթ Յունիս 28, ժամը 10–12, Հայ Կարմիր խաչի դարմանատունը, 15, Բիւ ժան Կուժօն, Փարիզ :

Ա. խումբը կը մեկնի Երկուշաբթի 1 Յուլիսին, ժամը 14ին, իր Կեդրոնատեղիէն, 15, Բիւ ժան Կուժօն, Փարիզ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1963 – 1964 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են : Անոնք որոնք կը փափաքին զրկել իրենց զաւակները պէտք է այժմէն իսկ դիմում կատարեն հաստատութեան տնօրէնութեան :

Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ :

Ա.— ՖՐԱՆՍԱԿԱՆԸ, որ տառացի կերպով կը հետեւի պետական լիսէներու արդիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին — անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով — :

Բ.— ՀԱՅԿԱԿԱՆԸ, որ կ'օժտէ սանուհիները հայագիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնքի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ :

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին ութ տարեկանէն սկսեալ: Մանրամասնութեանց համար դիմել հաստատութեան տնօրէնութեան :

1, Bd. du Nord, LE RAINCY (S. et O.)
Tél : 927-01-72

ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի եւ շրջակայի հայ ժողովուրդը սիրով կը հրաւիրուի Լուսաւորչի դպրոցին տարեկան դաշտահանդէսին, (Յուլիս 7ին) Կապիյեոնի սրճարանին բակին մէջ:

Հայկական երգեր: Համեղ ճաշ :

Անձրեւի պարագային պատսպարան :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Անի կոմիտէն պիտի տօնէ Հերոսներու Օրը, Յուլիս 28ին Կիրակի օր:

×

Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին տարեկան դաշտահանդէսը Յուլիս 14ին, Կիրակի ամբողջ օրը :

×

«Հերոսներու Օրուան» նուիրուած տարեկան դաշտահանդէսը Շաւիլի անտառին մէջ Յուլիս 21ին:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Յառաջի վարչութիւնը արձակուրդի մեկնող իր յարգելի բաժանորդներուն ուշադրութեան կը յանձնէ թէ հակառակ իր փափաքին, անկարելիութեան մէջ է ՅՈՒԼԻՍ եւ ՕԳՈՍՏՈՍ ամիսներու ընթացքին, հասցէի առժամեայ փոփոխութիւններ կատարելու :

Թերթիս պաշտօնէութեան արձակուրդը արդէն զգալապէս կը դժուարացնէ տպագրական եւ առաքման մեր աշխատանքները, այնպէս որ վարչութիւնս ի վիճակի չէ յաւելեալ աշխատանքներ ըստանձնելու, որոնց համար ռեւէ պաշտօնեայ չունի :

Անդամ մը եւս խնդրելով մեր բաժանորդներէն որ ներողամիտ ըլլան, կը թելադրենք որ իրենց անձնական միջոցներով կարգադրութիւններ ընեն, արձակուրդի վայրը ստանալու համար Յառաջը, բայց ոչ մէկ դիմում, ոչ ալ դրամական առաքում ընեն թերթիս, այս նըպատակաւ :

Վստահ ենք որ մեր հաւատարիմ բաժանորդները լաւ պիտի հասկնան նման ակամայ կարգադրութեան մը պատճառները եւ մեր կողմէ որեւէ չկամութեան պիտի չվերագրեն զայն : Մեր ընթերցողները դիտեն թէ ինչ զոհողութիւններ կը ստանձնէ Յառաջ լոյս տեսնելու համար ամէնուն արձակուրդի շրջանին, փոխանակ ինք ալ այդ օրերուն հրատարակութիւնը դադրեցնելու: Մեր ընթերցողներն ու բարեկամները պիտի չուզէին անշուշտ ալ աւելի ծանրաբեռնել թերթիս տնօրէնութիւնը :

Շնորհակալութիւններով
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»ի

ՀԱՅ ԸՆԾԱՅԱՐԱՆ
ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՆ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ուսումնական 1963–1964 Տարեշրջան

Կ'ընդունուին 10–12 տարեկան բարեկիրթ եւ ուսումնասէր աշակերտներ, որոնք ունին իրենց տարիքին համապատասխան նաեւ ուսումնական աստիճան :

Արձանագրութեան եւ լուսաբանութեանց համար դիմել՝

Direction du Petit Séminaire Arménien
3, Av. de Grandchamp, LE PEGO (S. et O.)
Tél· 963.01.72

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուսանողուհիներ կը փնտռէ: Թեկնածուները պէտք է ուղղակի դիմեն Շրջ. վարչութեանս (17 Բիւ Պլէօ, Փարիզ 9), իրենց գրաւոր նամակին կցելով ամփոփ կենսակրական մը եւ իրենց ուսման աստիճանը ներկայացնող փաստաթուղթեր:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ
ՎԵՆԵՏԻԿ – Ս. ՂԱԶԱՐ
ՔԱՐԻՆԹԻ ԵՒ ՎԻԷՆՆԱ

▼

Մեկնում, Օգոստոս 5
Վերադարձ, Օգոստոս 30

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրութեանց համար դիմել՝

RELATIONS
TOURISTIQUES EDUCATIVES
27, Rue du Fbg. Montmartre
PARIS (9e)
Tél. : PRO. 35-85

Organisateur :
Edouard DJEZIRIAN
Avec la participation de
H. BASMADJIAN

IMPRIMERIE SPECIALE
DU JOURNAL « HARATCH »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄԻՍ

LES SABLES D'OLONNE

(Vendée)

Ծովու լոգանք, խաղեր, դասախօսութիւններ, գեղարուեստական երեկոներ

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԵՑԷՔ ՓՈՒԹՈՎ

ՓԱՐԻԶ.— Ուրբաթ օրերը, ժամը 18·30 – 20·30 եւ Շաբաթ օրերը՝ 15էն 19, Մշակոյթի Տուն, 17, Rue Bleue, PARIS (9e)
ԼԻՈՆ.— ՕՐ. ՇԱՔԷ ՂԱԶԱՐԵԱՆ, 35 Բիւ Շըվրէօյլ,
ՏԷՍԻՆ.— Ժ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ, 16 Բիւ Պրանլի
ՎԻԷՆ.— ՕՐ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ, 11 Բիւ տէ Սելէսթ,
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— ՕՐ. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ, 2 Պուլվ. Շառլ տը Կոլ
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ա. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ, 57 Բիւ Թառանթէզ
ՎԱԼԱՆՍ.— ՕՐ. ԽԱՉԷՐԵԱՆ, 28, Քօթ տէ Շափըլիէ
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Խ. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, 24 Քուռ Պեռիա
ՆԻՍ.— ՕՐ. Շ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ, 19, Պուլվ. Մանեան
ՊՈՌՏՕ.— ՕՐ. ԻՉԳԱԼԱՑԵԱՆ, 7 Բիւ Փորթ – Պաս
ԱՎԻՆԵՕՆ.— ՕՐ. Ժ. ՀԱԼԱՃԵԱՆ, Պետարիտ
ՊՕՄՈՆ.— Մ. ԳՈՒԼՈՒՄԵԱՆ, 17 Պուլվ. Վօքուա
ՍԷՆ ԼՈՒ.— ՕՐ. ՓԻԼԻԿԵԱՆ, 126 Պուլվ. Քէյրէլ
ՄԱՐՍԷՅԼ.— Գ. ՊԱՊԵԱՆ, 7 – 9 Բիւ Կրինիան
ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Կ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ, 3 Պուլվ. Արարատ

ԳԻՆ՝ 310 ՖՐԱՆՔ

ԿԱՆԽԱՎՃԱՐ. — Սեփական միջոցներով եկողներէն՝ 50 Ֆրանք : Փարիզէն հաւաքական տոմսով մեկնողներէն՝ 100 Ֆրանք : (Հաւաքական տոմսով մեկնիլ փափաքողներուն արձանագրութիւնը մինչեւ Յուլիս 13) :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապոյտ Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցի Կրթ. Մարմնի կողմէ : Հովանաւորութեամբ տեղւոյն մասնաճիւղին :

Կիրակի, (7 Յուլիս) կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Կը մասնակցի դպրոցին աշակերտութիւնը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Թրագօշի :

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ առանձին յայտարարութեամբ :

Մուտքը ազատ է :

Կը հրաւիրուի շրջանի Հայութիւնը անխըտիր :

Հ. Յ. Դ.

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ, պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը այս Զորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, եկեղեցւոյ սրահը: Կարեւոր օրակարգ :

ԼՈՅՍԸ ԳՈՅՆ Է.... ԳՈՅՆԸ ԼՈՅՍ Է
ՁԵՐ ՏԱՆԸ ԼՈՅՍ ՏՈՒԷ՛Ք.... ԹՈՄԼԱՔԻ ԳՈՅՆ ՏՈՒԷ՛Ք

Ձեր բնակարանը կը լուսաւորուի
Եթէ ներսը եւ դուրսը

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԷՔ – ԶԱՐԴԱՐԷՔ – ՆԵՐԿԷՔ

ԹՈՄԼԱՔ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՎ

PEINTURES THOMLAC

16 bis, Bd. Sébastopol, Paris 4e

Tél. ARC 26-61 – Métro : Halles et Chatelet

136, RUE DES BOURGUIGNONS — ASNIERES - BOIS COLOMBES (Seine)
Tél : GRE. 09-47

11, BD. DE LA REPUBLIQUE — LA GARENNE (Seine)
Tél. : STA. 19-06

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ամէնէն արդիական, նուրբ եւ ընտիր ճաշակով պատրաստուած՝ առաջնակարգ ներկեր : Բնական եւ արուեստական բազմերանգ գոյներու մեծ ընտրութիւն: Նորոյթ իւղաներկեր, պատի գեղեցիկ թուղթերու ճոխ ընտրութիւն: Գետնի համար՝ ամէն տեսակ — լինոլէոմ եւ փլասթիք — ծածկոցներ. —

TAPIFLEX — TAPISOM — CARPETTE

Ձեր բնակարաններուն արտաքին եւ ներքին խնամքներուն համար անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը :

Ամէն գնորդի կը նուիրուի յատուկ տետրակ մը, որու շնորհիւ կրնայ 10–30 առ հարիւր զեղջ ունենալ :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

52, RUE CHALON, PARIS 12e — 64, BLD. DE BELLEVILLE, PARIS 20e
166, AV. ARISTIDE BRIAND — PAVILLONS - SOUS-BOIS (Seine)
4 bis, RUE PAUL VAILLANT COUTURIER — ARGENTEUIL (S. et O.)
24, RUE PAUL VAILLANT-COUTURIER — ALFORTVILLE (Seine)
48 bis, RUE DALAVRAC — FONTENAY - SOUS - BOIS (Seine)